

ชุดที่ ๒.

๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

ศุทนต์ปิฎก
ที่ฌนิกายศ
ปาฎิกวคโค

๒๑๔-๓.๑๑
๗ ๑๗ ค.
ค.๑๑ ค.๑๓

สยามรัฐสัต์ เคบ็ญกั

สัตุตตบ็ฏเก ที่ขนิกาบสัตุ

ปาฏิกวคุคิ

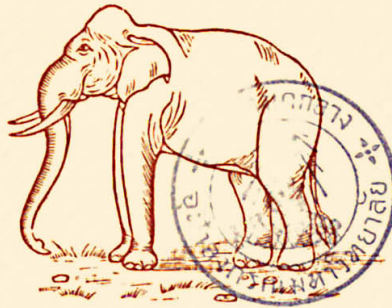
ปุสัตุเทวมหาเถเรน อริยวัสาตตวาณน

อหึสัตกตเถเรน เมฆาขมุมรเสณ ๑ อาโท สัชิตโต

ฉาณวรตเถเรน สัถันสัถเณน

ปุน สัชิตโต

ราชปุมุเชน สัยามรัฐสัวาสิณา มหาขเนน มุททาบีโต

สัยามรัฐสัตุส ราชธานี

มหามกุฏราชวิฑาลเขน ปกาสิโต

พุทธปริณีพุพานา ๒๔๑๐

34477

มีกรรมสัทธิตามพระราชบัญญัติ

กรุงเทพ ฯ

โรงพยาบาลวิเศษกุล ถนนสามฝั่ง

กิตฺติพนปตฺตํ

ปาฏิภตฺตํ ภคฺควโคตฺตปริพฺพาชกฺวตฺตํ	ขงฺเก ๓
สฺนภฺตฺตติจฺฉวิปฺตฺตวตฺตํ	” ๒
อิทฺธิปฺปาฏิหาริยกถา	” ๓
อคฺคณฺณปฺปณฺณตฺติ	” ๔
สฺนภฺตฺตติจฺฉวิปฺตฺตวตฺตํ รตนตฺตยคุณกถา	” ๕
อเจตโถรภฺตฺตติยภฺตฺตวตฺตกถา	” ๖
อเจตสฺส กพารมชฺฉณภตฺตํ สฺตฺตวตฺตกถา	” ๘
สฺนภฺตฺตปฺปาปทวิจฺฉิตฺตกถา	” ๑๓
อเจตสฺส ปาฏิภตฺตสฺส การณตฺตรยฺคฺคคาหกถา	” ๑๓
ติจฺฉฉฺฉนํ อชิตเสนาปติวตฺตํ	” ๑๕
อเจตปาฏิภตฺตวตฺตํ	” ๑๖
อเจตปาฏิภตฺตสฺส ปฺราภฺตฺตรูปกถา	” ๑๗
สฺหมิคฺราชชวตฺติคาโถปมฺมกถา	” ๒๔
อิทฺธิปฺปาฏิหาริยกถา	” ๒๘
มหาพฺรหฺมาทิกถา	” ๓๑
อิทฺธิทฺธาปโทสฺสิกเทวตฺตกถา	” ๓๒
อคฺคณฺณปฺปณฺณตฺติกถา	” ๓๓
มโนปโทสฺสิกเทวตฺตกถา	” ๓๔

กิตฺตนปคฺคํ

ง

จตุตฺตารอ สุตฺตลลิกานุโยคานิธํสา	องฺเก ๓๔๕
อภพฺโพ อรห นว ชานานิ อชฺฌมาจริคฺคํ	” ๓๔๖
ตถาคคตฺตํ สํตานุสํวาริวิญญานํ	” ๓๔๗
ตถาคคโตติ อฺจฺจติ	” ๓๔๘
อพฺยาคคปณฺหา	” ๓๔๘
ปฺพพฺพนตฺสํหคคา ทิฏฺฐิฉินฺธํสา	” ๓๕๓
อปรนตฺสํหคคา ทิฏฺฐิฉินฺธํสา	” ๓๕๓
จตุตฺตารอ สติปฏฺฐานา	” ๓๕๕
ถกฺขณตฺตํ มหาปฺริสํพฺยากรณํ สํคฺค รัตนานิ	” ๓๕๗
ทฺวตฺตํมหาปฺริสํถกฺขณานิ	” ๓๕๘
ตถาคคตฺตํ ปฺพพฺพชิกาวอ	” ๓๕๘
สํปฺปติฏฺฐิจิตฺตปาทคา พุทฺธตฺตํ อภฺถมมฺภิชิตฺตํ	” ๓๖๓
ปาทคเตสํ จกฺกานํ ชาตคา มหาปฺริวารคา	” ๓๖๓
ทํชಾಯคา อายตฺตปณฺหิชาทิตถิกิตา	” ๓๖๕
สํคฺคตฺตํทคา มุทฺตตฺตํทคาทิตถิกิตา	” ๓๖๗
สํสํคฺคทิตฺตปฺริชนคา อุตฺตํสํสํทิตถิกิตา	” ๓๖๘
เอณิขงฺฆคา สมนารทถิกิตา	” ๓๗๓
สํสุมจฺจวิตา สํสุมถิกิตา	” ๓๗๓
โกสํทิตฺตํทคฺคฺคคา ปหุคฺคตฺตคา	” ๓๗๕
นิโครฺชมนฺทตฺตาทิ มหทฺชนคา	” ๓๗๗

กิตติคุณปดด้

ณ

อาชานาวิชา รกษา	องูเก	๒๒๓
ส่งค้ตีสู่ตด้ ปาเวຍຍကမតុဝတຸ	”	๒๒๒
ปาเวຍຍကမນံ มตຸតານံ สันທສຸສຳ	”	๒๒๓
ນິຄຸດນຸສຳນາໝູ່ຕຸຕກາດກິຣືຍາ	”	๒๒๔
ส่งค้ตียเฮกัก	”	๒๒๕
ส่งค้ตียทัก	”	๒๒๖
ส่งค้ตียตຸຕິກ	”	๒๒๗
ส่งค้ตียຈຕຸກ	”	๒๓๒
ส่งค้ตียປູນຈກ	”	๒๔๖
ส่งค้ตียຈຸດກ	”	๒๕๕
ส่งค้ตียສຕຸຕກ	”	๒๖๓
ส่งค้ตียອຽສກ	”	๒๖๗
ส่งค้ตียນວກ	”	๒๗๖
ส่งค้ตียທສກ	”	๒๗๓
ภควโต ส่าฐกัรทານ	”	๒๗๗
ทສຕຸຕຣສຸຕຕ໌ ส່ารືປຸຕຸຕຸເຄຣວຕຸ	”	๒๗๗
ขมมປປເທເອກัก	”	”
ขมมປປເທທຸກ	”	๒๗๘
ขมมປປເທຕຸຕິກ	”	๒๗๙
ขมมປປເທຈຕຸກ	”	๒๘๓

ពិគ្គន្តនបត្តិ

ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	ចន្លោះ ២៧៥
ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	” ៣០២
ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	” ៣៣០
ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	” ៣៣៥
ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	” ៣៣៨
ធម្មនុស្សបរិយាយិកា	” ៣៣៩

สุตฺตฺนุตฺตปิฎกเก ที่ฉนิกายสุตฺต
ตติโย ภาโค

ปาฎีกาวคฺโค

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สฺมมาสัมพุทฺธสฺส ฯ

ปาฎีกสุตฺตํ

[๓] เอวมฺเม สฺคํ ฯ เอกํ สฺมยํ ภควา มถฺเจตฺสฺ วิหริตี
อนุปฺบิยฺ นาม มถฺถานํ นิคโม ฯ อถโฆ ภควา ปุพฺพณฺ्हสฺมยํ
นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย อนุปฺบิยฺ บิณฺฑทาย ปาวิสี ฯ อถโฆ
ภควโต เอตทโหสี อติปฺปโค โฆ ตาว อนุปฺบิยายํ บิณฺฑทาย จริตฺ
ยนฺนุนาหํ เยน ภคฺควโคตฺตสฺส ปรีพฺพาชกฺสฺส อารวโม เยน
ภคฺควโคตฺโต ปรีพฺพาชโก เตนฺปสงฺกเมยฺยนฺติ ฯ อถโฆ ภควา
เยน ภคฺควโคตฺตสฺส ปรีพฺพาชกฺสฺส อารวโม เยน ภคฺควโคตฺโต
ปรีพฺพาชโก เตนฺปสงฺกมิ ฯ อถโฆ ภคฺควโคตฺโต ปรีพฺพาชโก
ภควนฺตํ เอตทโวจฺ เจตฺ โฆ ฆนฺเต ภควา สฺวาคตฺ ฆนฺเต
ภควโต จิรฺสฺสฺ โฆ ฆนฺเต ภควา อิมํ ปรียายมกาสี ยทิตฺ
อิชวคฺมนาย นิสฺสํทฺ ฆนฺเต ภควา อิทฺมาสนํ ปณฺณตฺตนฺติ ฯ
นิสฺสํทฺ ภควา ปณฺณตฺเต อาสเน ฯ ภคฺควโคตฺโตปฺ โฆ ปรีพฺพาชโก

๒] ปาฐกถุคฺคํ สุนฺนุชฺชตฺตวคฺคํ อิทฺธิปฺปาฐิหาริยกถา ๓

ยาวณฺจ เต อิทํ อปรทฺชนฺติ ฯ

[๒] น หิ ปน เม ภาณฺเต ภควา อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิ-
ปฺปาฐิหาริยํ กโรตฺถิติ ฯ อปี นุ คาทิ สุนฺนุชฺชตฺต เอวํ อวจํ เอहि
คฺวํ สุนฺนุชฺชตฺต มมํ อุตฺตริสฺสํ วิหฺรเว อหนฺเต อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา
อิตฺธิปฺปาฐิหาริยํ กวิสฺสํมํติ ฯ โน เหนฺตํ ภาณฺเต ฯ คฺวํ วา ปน มํ
เอวํ อวจ อิทํ ภาณฺเต ภควนฺตํ อุตฺตริสฺสํ วิหฺริสฺสํมํติ ภาควา เม
อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริยํ กวิสฺสํคฺคํติ ฯ โน เหนฺตํ ภาณฺเต ฯ
อิตฺติ กิร สุนฺนุชฺชตฺต เหนฺวาหนฺตํ วทามิ เอहि คฺวํ สุนฺนุชฺชตฺต
มมํ อุตฺตริสฺสํ วิหฺรเว อหนฺเต อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริยํ
กวิสฺสํมํติ นปี กิร มํ คฺวํ วเทสิ อิทํ ภาณฺเต ภควนฺตํ อุตฺตริสฺสํ
วิหฺริสฺสํมํติ ภาควา เม อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริยํ กวิสฺสํคฺคํติ
เอวํ สุนฺเต โมชฺชปฺริสฺสํ โกสฺสนุโต กํ ปจฺจจาจิกฺขสฺสิ ฯ ตํ กิํ มณฺณสฺสิ
สุนฺนุชฺชตฺต กเต วา อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริเย อกเต วา
อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริเย ยสฺสํตฺตถาย มยา ชฺชโม เทสิโต
โส นียฺยาคิ ตกฺกกรสฺสํ สมนฺมาทฺกฺกชฺชชยาชาติ ฯ กเต วา ภาณฺเต
อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริเย อกเต วา อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา
อิตฺธิปฺปาฐิหาริเย ยสฺสํตฺตถาย ภควตา ชฺชโม เทสิโต โส นียฺยาคิ
ตกฺกกรสฺสํ สมนฺมาทฺกฺกชฺชชยาชาติ ฯ อิตฺติ กิร สุนฺนุชฺชตฺต กเต วา
อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา อิทฺธิปฺปาฐิหาริเย อกเต วา อุตฺตริมนุสฺสํชฺชมา
อิตฺธิปฺปาฐิหาริเย ยสฺสํตฺตถาย มยา ชฺชโม เทสิโต โส นียฺยาคิ

ตถกกรสัส สมนมาทกขทกขยาชาติ ๑ ตตฺร สฺนทฺตฺต กิ อุตฺตริ-
มนุสฺสธมฺมา อิทฺธิปาฏิกฺขาริยํ กตํ กวิสฺสตี ปสฺส โมชปฺริสฺ ยาวณฺจ
เต อิทํ อปรทฺตฺนติ ๑

[๓] น หิ ปน เม ภาเน ภาควา อคฺคณฺณํ ปณฺณเปตฺตี ๑
อมี นุ ตาหิ สฺนทฺตฺต เหวํ อวจํ เอหิ ตฺวํ สฺนทฺตฺต มมํ
อฺกฺกทิสฺส วิหฺราหิ อหนฺเต อคฺคณฺณํ ปณฺณเปสฺสํมํตี ๑ โน เหนํ
ภาเน ๑ ตฺวํ วา ปน มํ เหวํ อวจ อหิ ภาเน ภาควนฺตํ อฺกฺกทิสฺส
วิหฺริสฺสํมํ ภาควา เม อคฺคณฺณํ ปณฺณเปสฺสํมํตี ๑ โน เหนํ
ภาเน ๑ อิติ กิร สฺนทฺตฺต เหนฺวาหนฺตํ วทามิ เอหิ ตฺวํ สฺนทฺตฺต
มมํ อฺกฺกทิสฺส วิหฺราหิ อหนฺเต อคฺคณฺณํ ปณฺณเปสฺสํมํตี นปี
กิร มํ ตฺวํ วทสิ อหิ ภาเน ภาควนฺตํ อฺกฺกทิสฺส วิหฺริสฺสํมํ
ภาควา เม อคฺคณฺณํ ปณฺณเปสฺสํมํตี เหวํ สฺนเต โมชปฺริสฺ
โกสฺสนฺโต กํ ปจฺจจกฺกชฺสี ๑ ตํ กิ มณฺณสิ สฺนทฺตฺต ปณฺณตฺเต
วา อคฺคณฺณเเว อปณฺณตฺเต วา อคฺคณฺณเเว ยสฺสํตฺตฺตาย มยา ชฺมโม
เทสิโต โส นียฺยาติ ตถกกรสฺส สมนมาทกขทกขยาชาติ ๑ ปณฺณตฺเต
วา ภาเน อคฺคณฺณเเว อปณฺณตฺเต วา อคฺคณฺณเเว ยสฺสํตฺตฺตาย ภาควตา
ชฺมโม เทสิโต โส นียฺยาติ ตถกกรสฺส สมนมาทกขทกขยาชาติ ๑
อิติ กิร สฺนทฺตฺต ปณฺณตฺเต วา อคฺคณฺณเเว อปณฺณตฺเต วา
อคฺคณฺณเเว ยสฺสํตฺตฺตาย มยา ชฺมโม เทสิโต โส นียฺยาติ ตถกกรสฺส
สมนมาทกขทกขยาชาติ ๑ ตตฺร สฺนทฺตฺต กิ อคฺคณฺณํ ปณฺณตฺตํ

๓] ปาฐกถิตฺตํ สุนฺนทฺตตวตฺตํ รัตนคฺตยคฺคณกถา ๕

กวิธฺสฺสตี ปสฺส โมฆปฺริสฺ ยาวณฺจ เต อิทํ อปรทฺทชนฺตี ๑
อเนกปริยาเยน โข เต สุนฺนทฺตต มม วณฺโณ ภาสีโต วชฺชिकाเม
อิตินิยํ โส ภควา อรหํ สมนฺนาสํพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกฺโค
โตกวิทฺโธ อุนฺนทฺตโร ปฺริสฺทมมสํวริ สคฺคา เทวมนุสฺสํนํ พุทฺโธ
ภควาติ อิติ โข เต สุนฺนทฺตต อเนกปริยาเยน มม วณฺโณ
ภาสีโต วชฺชिकाเม ๑ อเนกปริยาเยน โข เต สุนฺนทฺตต ชมฺมสฺส
วณฺโณ ภาสีโต วชฺชिकाเม สฺวภาวฺชาโต ภควตา ชมฺโม สมนฺทิฏฺฐิโก
อกาถิโก เอหิปสฺสสิโก โอปนยิโก ปจฺจคฺคํ เวทิตฺพุโ วิณฺญูหิติ
อิติ โข เต สุนฺนทฺตต อเนกปริยาเยน ชมฺมสฺส วณฺโณ ภาสีโต
วชฺชिकाเม ๑ อเนกปริยาเยน โข เต สุนฺนทฺตต สํฆสฺส วณฺโณ
ภาสีโต วชฺชिकाเม สฺขปฺฏิปนฺโน ภควโต สํวทสงฺโฆ อฺขปฺฏิปนฺโน
ภควโต สํวทสงฺโฆ ฉายปฺฏิปนฺโน ภควโต สํวทสงฺโฆ สํมจี-
ปฺฏิปนฺโน ภควโต สํวทสงฺโฆ ยทิตํ จตฺตาริ ปฺริสฺสยฺคานิ อฏฺฐ
ปฺริสฺสํคคฺคา เอส ภควโต สํวทสงฺโฆ อากุญฺเญโย ปากุญฺเญโย
ทกฺขิณฺเญโย อณฺชติกรณฺเญโย อุนฺนทฺตํ ปุณฺณณฺกเชตฺตํ โถกสฺสํวติ อิติ
โข เต สุนฺนทฺตต อเนกปริยาเยน สํฆสฺส วณฺโณ ภาสีโต
วชฺชिकाเม ๑ อารโทยามิ โข เต สุนฺนทฺตต ปฺฏิเวทยามิ โข เต
สุนฺนทฺตต ภวิธฺสฺสนฺติ โข เต สุนฺนทฺตต วตฺตาริ โน วิธฺหิ
สุนฺนทฺตโต ติจฺฉนฺตีปฺตฺโต สมนฺเน โคตเม พุทฺทมจฺริยํ จริตุํ โส

๑ ส. อิติสฺสทฺโท น ทิสฺสตี ๑

อวิสฺสหนฺโต สิกฺขิ ปจฺจกฺขาย หีนายาวคฺโคติ อิติ โช เต สฺนุกฺขคฺค
ภวิสฺสํหฺนฺติ วคฺคาโรติ ฯ เอวํมี โช ภคฺคว สฺนุกฺขคฺคโต ติจฺฉนฺวิปฺคฺโค
มยา อฺจุจมาโน อปฺกเมว อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา ยถา คํ
อาปายิกิ เหนวียิกิ ฯ

[๕] เอกมิตาหํ ภคฺคว สํมยํ อุตฺตํ วิหฺรามิ อุตฺตรกา นาม
อฺนฺนํ นิคโม ฯ อถชฺวาทํ ภคฺคว ปุพฺพณฺหํมยํ นินฺวาเสตฺวา
ปคฺคตจิวฺรมาทาย สฺนุกฺขคฺคเตน ติจฺฉนฺวิปฺคฺคเตน ปจฺจนาสํเมเนน อุตฺตรกํ
ปฺปินฺนุทาย ปาวิสฺสี ฯ เตน โช ปน สํเมเนน อเจโต โกรกฺขคฺคตฺติโย
กุกฺกฺรวคฺคตฺติโก จคฺคกฺโกณฺชฺติโก ฉมานิกิณฺณํ ภคฺคสฺมํ มุชฺเชเนว ชาทติ
มุชฺเชเนว ภุชฺชติ ฯ อทฺทสา โช ภคฺคว สฺนุกฺขคฺคโต ติจฺฉนฺวิปฺคฺโค
อเจตํ โกรกฺขคฺคตฺติยํ กุกฺกฺรวคฺคตฺติกํ จคฺคกฺโกณฺชฺติกํ ฉมานิกิณฺณํ ภคฺคสฺมํ
มุชฺเชเนว ชาทนฺตํ มุชฺเชเนว ภุชฺชนฺตํ ฯ ทิสฺสุวณฺตสฺส เอตทโหสิ
สาชฺชูปโป วคฺ โภ อรหํ สมนฺโน จคฺคกฺโกณฺชฺติโก ฉมานิกิณฺณํ ภคฺคสฺมํ
มุชฺเชเนว ชาทติ มุชฺเชเนว ภุชฺชตฺติติ ฯ อถชฺวาทํ ภคฺคว สฺนุกฺขคฺคตฺตสฺส
ติจฺฉนฺวิปฺคฺคตฺตสฺส เจตสา เจโตปฺริวิตกฺกมณฺณาย สฺนุกฺขคฺคตํ ติจฺฉนฺวิปฺคฺคตํ
เอตทโวจํ คฺควํมี นาม โมชปฺริสฺสํ สกฺยปฺคฺคตฺติโย ปฏฺฐานิสฺสํสํสํติ ฯ กิ
ปน มํ ภนฺเต ภคฺควา เอวมาห คฺควํมี นาม โมชปฺริสฺสํ สกฺยปฺคฺคตฺติโย
ปฏฺฐานิสฺสํสํสํติ ฯ น นุ เต สฺนุกฺขคฺคต อิมํ อเจตํ โกรกฺขคฺคตฺติยํ
กุกฺกฺรวคฺคตฺติกํ จคฺคกฺโกณฺชฺติกํ ฉมานิกิณฺณํ ภคฺคสฺมํ มุชฺเชเนว ชาทนฺตํ

๑ ส. พุชฺชํ ฯ

มฺุเขเนว ภูณฺชนตฺตํ ๑ ทิสฺวานตฺตํ เอตทโหสิ สํชฺฐโป วต โภ
 อรหํ สมนฺเณ จตฺตโกณฺทโก ฌมานิกิณฺณํ ภกฺขตฺตํ มฺุเขเนว ชาทติ
 มฺุเขเนว ภูณฺชตฺตํ ๑ เหวํ สนฺเต กิ ปน ภนฺเต ภคฺวา อรหตฺตตฺตํ
 มจฺจรายตฺตํ ๑ น โช อหํ โมชปฺุริสฺ อรหตฺตตฺตํ มจฺจรายามิ
 อปฺิ จ ตฺุเขเนวตฺตํ ปาปกํ ทิฏฺฐิจิตฺตํ อฺุปฺุปนฺนํ ตํ ปชฺห มา เต
 อโหสิ ทํชฺรตฺตํ อหิตาย ทฺุชฺชาย ยํ โช ปเนตฺตํ สฺุณกฺขตฺต มณฺเณสิ
 อเจโต โภรกฺขตฺตฺยอ สํชฺฐโป อรหํ สมนฺเณติ โส สฺตฺตมํ
 ทิวสํ อตฺตเกน กถํ กริสฺสฺตติ กถกโต ๑ กถกณฺชิกานิ นาม
 อสุรฺวา สฺพฺพนฺทึโน อสุรฺกาโย ตตฺร อฺุปฺุชฺชิสฺสฺตติ กถกคณฺจ
 นํ วิจารณ์ฺตมฺุภเก สฺุสาเน ฉชฺุเทสฺสฺนฺติ ๑ อากงฺขมาโน ๑ ตฺุ
 สฺุณกฺขตฺต อเจตํ โภรกฺขตฺตฺยอ อฺุปลงฺกมิตฺฺวา ปฺุจฺเจยฺยาสี ชานาสี
 อวฺุโส โภรกฺขตฺตฺยอ อตฺตโน คคินฺติ จานํ โช ปเนตฺตํ สฺุณกฺขตฺต
 วิชฺชติ ยนฺเต อเจโต โภรกฺขตฺตฺยอ พฺุยากริสฺสฺตติ ชานามิ อวฺุโส
 สฺุณกฺขตฺต อตฺตโน คคิ กถกณฺชิกานิ นาม อสุรฺวา สฺพฺพนฺทึโน
 อสุรฺกาโย ตตฺร มฺุหิ อฺุปฺุปนฺนโนติ ๑ อถโช ภคฺคว สฺุณกฺขตฺโต ติจฺฉนิ
 ปฺุคฺโต เยน อเจโต โภรกฺขตฺตฺยอ เตนฺุปลงฺกมิมิ อฺุปลงฺกมิตฺฺวา
 อเจตํ โภรกฺขตฺตฺยอ เอตทโวจ พฺุยาโกโต โชสิ อวฺุโส โภรกฺขตฺตฺยอ
 สมนฺเณน โคตเมน อเจโต โภรกฺขตฺตฺยอ สฺตฺตมํ ทิวสํ อตฺตเกน
 กถํ กริสฺสฺตติ กถกโต ๑ กถกณฺชิกานิ นาม อสุรฺวา สฺพฺพนฺทึโน

๑ ส. กถกณฺชชา ๑

อสุรกาโย ตตฺร อฺปฺปชฺชิสฺสตี กาทกคณฺจ นํ วัณฺณตฺถมฺภเก
สุตฺตํเน ฉทฺทเทสฺสํตีติ เยเน ตํวํ อวฺวโส โกรฺกชฺชติย มตฺตํ
มตฺตํ ๑ ภคฺตํ ภูณฺเชยฺยยาสี มตฺตํ มตฺตํ ๑ ปานํยํ ปิเวยฺยยาสี
ยถา สมนฺนํสุตฺตํ โคตมํสุตฺตํ มิจฺฉา อสุตฺตํ วจฺจนฺนติ ๑ อถโฆ ภคฺคว
สุณฺนชฺชติโต ติจฺฉนฺนวิปฺปฺตฺโต เอกทฺทวํหิกาย สุตฺตํ รตฺตินฺนทิวานิ คเนตฺตี
ยถา ตํ คตฺตาคคสุตฺตํ อสฺสทฺทหมาโน ๑ อถโฆ ภคฺคว อเจโต
โกรฺกชฺชติโย สุตฺตมํ ทิวสํ อตฺตํเกเน กาทมกาสี กาทกโต ๑
กาทกคณฺชิกา นาม อสุรฺวา สํพฺพนีหิโน อสุรฺกาโย ตตฺร อฺปฺปชฺช
กาทกคณฺจ นํ วัณฺณตฺถมฺภเก สุตฺตํเน ฉทฺทเทสฺสํ ๑ อสุตฺตํโสตี โฆ ภคฺคว
สุณฺนชฺชติโต ติจฺฉนฺนวิปฺปฺตฺโต อเจโต กิร โกรฺกชฺชติโย อตฺตํเกเน
กาทกโต วัณฺณตฺถมฺภเก สุตฺตํเน ฉทฺทเทสฺสํตีติ ๑ อถโฆ ภคฺคว
สุณฺนชฺชติโต ติจฺฉนฺนวิปฺปฺตฺโต เยเน วัณฺณตฺถมฺภกํ สุตฺตํเน เยเน อเจโต
โกรฺกชฺชติโย เตนฺนํสํกมฺมิ อฺปฺปสํกมฺมิตฺวา อเจตํ โกรฺกชฺชติย
ติกฺกชฺชติํ ปาณินา อาทโกเถตฺตี ชานาตี อวฺวโส โกรฺกชฺชติย อตฺตํโน
คคินฺนติ ๑ อถโฆ ภคฺคว อเจโต โกรฺกชฺชติโย ปาณินา ปิฏฺฐจํ
ปฺริปฺปญฺณโต วุฏฺฐวสตี ชานามิ อวฺวโส สุณฺนชฺชตฺต อตฺตํโน คคิ
กาทกคณฺชิกา นาม อสุรฺวา สํพฺพนีหิโน อสุรฺกาโย ตตฺร มฺหิ
อฺปฺปนฺนินฺนติ วตฺตวา ตตฺตํเถว อุตฺตํตาโน ปฺริปฺปติ ๑ อถโฆ ภคฺคว
สุณฺนชฺชติโต ติจฺฉนฺนวิปฺปฺตฺโต เยนาหิ เตนฺนํสํกมฺมิ อฺปฺปสํกมฺมิตฺวา
มํ อภิวาทฺเตตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมฺนตํ นิสฺสินํ โฆ อหิ

๕] ปาฐกถุคฺคํ อเจตถุคฺคํ กพวรมชฺชณกถุคฺคํ สत्ตวตฺตปทกถา ๘
 ภคฺคว สฺนภุชฺศคฺคํ ติจฺฉนวิปฺคฺคํ เขตฺทวโจจํ คํ กิํ มณฺณลลิตํ สฺนภุชฺศคฺค
 ยถเวท เต อหํ อเจตํ โกรภุชฺศคฺคิยํ อารพฺภ พฺยาภาสํ ตถเว
 คํ วิปํกํ โน อณฺณลลิตา วาติ ๑ ยถเว เม ภนฺเต ภคฺวา อเจตํ
 โกรภุชฺศคฺคิยํ อารพฺภ พฺยาภาสํ ตถเว คํ วิปํกํ โน อณฺณลลิตา ๑
 คํ กิํ มณฺณลลิตํ สฺนภุชฺศคฺคํ ยถิ เอวํ สฺนฺเต กถํ วา โหติ
 อุตฺตริมหุสฺสํมมา อิทฺธิปฺยาฎิหาริยํ อกคํ วาติ ๑ อทฺธา โช ภนฺเต
 เอวํ สฺนฺเต กถํ โหติ อุตฺตริมหุสฺสํมมา อิทฺธิปฺยาฎิหาริยํ โน
 อกคณฺติ ๑ เอวํปิ โช มํ คจฺฉิ โมฆปฺริตํ อุตฺตริมหุสฺสํมมา
 อิทฺธิปฺยาฎิหาริยํ กโรนคํ เอวํ วเทสิ น ทิ ปน เม ภนฺเต
 ภคฺวา อุตฺตริมหุสฺสํมมา อิทฺธิปฺยาฎิหาริยํ กโรตฺติ ปสฺสํ โมฆปฺริตํ
 ยาวณฺจ เต อิทํ อปรทฺชนฺติ ๑ เอวํปิ โช ภคฺคว สฺนภุชฺศคฺค
 ติจฺฉนวิปฺคฺคโต มया อจฺจุจมาโน อปฺกุกเมว อิมสฺมา ชมฺมวินยา
 ยถา คํ อปาโยโก เหนฺยโก ๑

[๕] เอกมิตาหํ ภคฺคว สมนํ เวสํลลิตํ วิหฺรามิ มหาเว
 ญฺญาคารสาถายํ ๑ เตน โช ปน สมนฺเนน อเจโต กพวรมชฺชณโก
 เวสํลลิตํ ปฏิวสฺติ ตาภคฺคปฺคฺคโต เจว ยสฺคฺคปฺคฺคโต จ วชฺชิตาเม ๑
 ตสฺสํ สत्ตวตฺตปทานิ สํมคฺคานิ สํมาทินฺนानิ โหนฺติ ยาวชฺฉิ
 อเจโต อสฺสํ น วคฺฉิ ปริทฺเทยฺยํ ยาวชฺฉิ พฺรหฺมจาวํ อสฺสํ
 น เมกฺกนํ ชมฺมํ ปฏิสํเวยฺยํ ยาวชฺฉิ สฺสุรํมสฺสํเนว ยาเปยฺยํ น

๑ ส. กนฺทรมสฺสโก ๑

โธทนกุมมวตัส ญญชเยยัม ปุรตฺถิเมเน เวสาลี อุกเทเน นาม เจตियัม
 ตัม นาคิกุกเมยฺยัม ทกฺขิเนเน เวสาลี โคตมกัม นาม เจตियัม ตัม
 นาคิกุกเมยฺยัม ปจฺจนิเมเน เวสาลี สคฺคตมพัม นาม เจตियัม ตัม นาคิกุกเมยฺยัม
 อุกฺคตเวเน เวสาลี พหุพฺคตกนฺนาม เจตियัม ตัม นาคิกุกเมยฺยนฺติ โส
 อิเมส สคฺคตนฺนํ วตฺตปทานํ สฺมาทานเหตุ ตาภคฺคปฺปตฺโต เจว
 ยสคฺคปฺปตฺโต จ อชฺชिकाเม ๑ อถโฆ ภคฺคว สฺนุกฺขตฺโต ติจฺจนฺวิปฺคฺโต
 येเน อเจโต กพววมชฺฌโก เตนุปลสงฺกมิ อฺปลสงฺกमितฺวา อเจตัม
 กพววมชฺฌกัม ปณฺหํ อปฺจฺจนิ ๑ ตสฺส อเจโต กพววมชฺฌโก ปณฺหํ
 ปฺญฺจโส น สํปายาสิ อสํปายนฺโต โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ
 ปาคฺวากาสิ ๑ อถโฆ ภคฺคว สฺนุกฺขตฺตสฺส ติจฺจนฺวิปฺคฺตสฺส เอตทโหสิ
 สํจฺจรูปํ วต โก อรหนตฺ สมนํ อาสํทियิมฺหเส มา วต โน
 โภ อโหสิ ทิมฺรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ ๑ อถโฆ ภคฺคว
 สฺนุกฺขตฺโต ติจฺจนฺวิปฺคฺโต येเนาํ เตนุปลสงฺกมิ อฺปลสงฺกमितฺวา มํ
 อภิวาทेतฺวา เขกมนตฺ นิสฺสีทิ ๑ เขกมนตฺ นิสฺสินฺนํ โฆ อหํ ภคฺคว
 สฺนุกฺขตฺตํ ติจฺจนฺวิปฺคฺตํ เอตทโวจํ ตฺวํบี นาม โมชฺปฺริส สกฺยปฺคฺติโย
 ปฏฺธิขานิสฺสัสสีติ ๑ กิ ปน มํ ภนฺเต ภคฺวา เอวมาท ตฺวํบี นาม
 โมชฺปฺริส สกฺยปฺคฺติโย ปฏฺธิขานิสฺสัสสีติ ๑ น นุ ตฺวํ สฺนุกฺขตฺต อเจตัม
 กพววมชฺฌกัม อฺปลสงฺกमितฺวา ปณฺหํ อปฺจฺจนิ ตสฺส เต อเจโต
 กพววมชฺฌโก ปณฺหํ ปฺญฺจโส น สํปายาสิ อสํปายนฺโต โกปณฺจ

๑ อ. เขว ๑ ส. เวสาลियัม ๑

โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตฺวาภาสิ ตสฺส เต เอตทโหสิ สํชาฐุํ
 วจ โภ อรหุํ ตมณฺํ อาสาทิมุหเส มา วจ โน โภ อโหสิ
 ที่มฺรตฺตํ อหิตาย ทฺกฺขายาติ ฯ เอวํ ภาณเต ก็ ปน ภาณเต ภควา
 อรหตฺตสฺส มจฺจรายตีติ ฯ น โช อหํ โมฆปฺริสฺส อรหตฺตสฺส
 มจฺจรายามิ อปฺปึจฺจ ตฺยฺเหเวตํ ปาปกํ ทิจฺจิกตํ อฺปฺปนฺหนํ ตํ
 ปชห มา เต อโหสิ ที่มฺรตฺตํ อหิตาย ทฺกฺขายาติ ฯ ยํ โช
 ปเนตํ สุนกฺขตฺต มณฺเฑสิ อเจตํ กพฺวารมชฺฌกํ สํชาฐุํไป อรหํ
 สมนฺติ โส นจิริสฺเสว ปรีหิตํ สํนุจฺริโก วิจฺรนฺโต โอทนภุมมาสํ
 ภูณฺชมาโน สพฺพาเนว เวสํติยานิ เจตฺยานิ สมนฺติภุมมิตฺวา ยสา
 นิหํโน กาลํ กิริสฺสตีติ ฯ อถ โช ภควจฺจ อเจโต กพฺวารมชฺฌโก
 นจิริสฺเสว ปรีหิตํ สํนุจฺริโก วิจฺรนฺโต โอทนภุมมาสํ ภูณฺชมาโน
 สพฺพาเนว เวสํติยานิ เจตฺยานิ สมนฺติภุมมิตฺวา ยสา นิหํโน กาล-
 มกาลิ ฯ อสฺสัสสิ โช ภควจฺจ สุนกฺขตฺโต ติจฺจวิปฺตุโต อเจโต
 กิร กพฺวารมชฺฌโก ปรีหิตํ สํนุจฺริโก วิจฺรนฺโต โอทนภุมมาสํ
 ภูณฺชมาโน สพฺพาเนว เวสํติยานิ เจตฺยานิ สมนฺติภุมมิตฺวา ยสา
 นิหํโน กาลํ กโรติ ฯ อถ โช ภควจฺจ สุนกฺขตฺโต ติจฺจวิปฺตุโต
 เยนหํ เตนฺปสงฺกมิ อฺปฺปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนุตํ
 นิสฺสีติ ฯ เอกมฺนุตํ นิสฺสินฺหํ โช อหํ ภควจฺจ สุนกฺขตฺตํ ติจฺจวิปฺตุตํ
 เอตทโวจํ ตํ ก็ มณฺเฑสิ สุนกฺขตฺต ยถेว เต อหํ อเจตํ
 กพฺวารมชฺฌกํ อารพฺภ พฺยาภาสิ ตเถว ตํ วิปากํ โน อณฺเฎถา วาติ ฯ

๖] ปาฏิภัสสุตฺตํ อเจตสฺส ปาฏิภปฺปตฺตสฺส การณตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ๓๓

ปาฏิหาริยานิ กริสุตฺติ จตฺตารวาทํ กริสุตฺตํ จตฺตาริ เจ สมนฺโณ
โคตโม อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อิติปาฏิหาริยานิ กริสุตฺติ อฏฺฐสํ
กริสุตฺตํ ๑ อิติ ยาวตกํ ยาวตกํ สมนฺโณ โคตโม อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อิติปาฏิหาริยํ กริสุตฺติ ตทฺท
โฆ ภคฺคว สฺนฺกฺขตฺต
สงฺกมิตฺต
โฆ ภคฺคว สฺนฺกฺขตฺต
ปาฏิภปฺปตฺต
วชฺชิตฺต
โส เวสํติยํ ปริสฺตฺติ เหวํ วาจํ ภาสฺติ สมนฺโณมี โคตโม
ฉานฺนวาโท อหํมี ฉานฺนวาโท ฉานฺนวาโท โฆ ปน ฉานฺนวาเทน
อหฺนฺนํ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อิติปาฏิหาริยํ ทสฺสเสตฺตํ สมนฺโณ โคตโม
อฺปฺปทฺต
อฺปฺปทฺต
อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อิติปาฏิหาริยํ กเรยฺยํ อเจตสฺส สมนฺโณ
โคตโม อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อิติปาฏิหาริยํ กริสุตฺติ ทฺวาทํ กริสุตฺตํ ๑
สงฺกมิตฺตํ ๑ ตทฺท
โฆ ภคฺคว สฺนฺกฺขตฺตํ ตฺต
อเจตสฺส ปาฏิภปฺปตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี วาจํ อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺตฺตฺต
อหํมี อปฺปทฺตฺต
อหํมี อปฺปท

สุนฺณชฺศตฺ อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต อภพฺโพ อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต
 ตํ วาจํ อปฺปหยา ยํ จิตฺตํ อปฺปหยา ฯ เป ฯ มุทฺธาบี คตฺส
 วิปเตยฺยาติ เทวตฺาบี มม เอตมคฺฉํ อโรเจสฺสุ อภพฺโพ ฆนฺเต
 อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต ตํ วาจํ อปฺปหยา ฯ เป ฯ มุทฺธาบี คตฺส
 วิปเตยฺยาติ ฯ อธิคบี นาม ติจฺฉวณฺํ เสนาปติ อรฺุณา กาดกโต
 คาวคฺฉกายํ อฺุปนฺโน โสมี มํ อฺุปลงฺกมิตฺวา เหวมาโรเจสิ
 อตฺฐชฺช ฆนฺเต อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต มุสฺสาวทํ ฆนฺเต อเจโต
 ปาฏิกฤษฺศโต มํบี ฆนฺเต อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต พฺยาภาสิ อชฺชิตฺวาเม
 อชฺชิต ติจฺฉวณฺํ เสนาปติ มหานิรยํ อฺุปนฺโนติ น โช ปนาหํ
 ฆนฺเต มหานิรยํ อฺุปนฺโน คาวคฺฉกายํ อฺุปนฺโน อตฺฐชฺช ฆนฺเต
 อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต มุสฺสาวทํ ฆนฺเต อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต
 อภพฺโพ จ ฆนฺเต อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต ตํ วาจํ อปฺปหยา ฯ เป ฯ
 มุทฺธาบี คตฺส วิปเตยฺยาติ ฯ อิติ โช สุนฺณชฺศตฺ เจตสา เจโต
 ปริจฺจ วิทิตฺ เจว เม อเจโต ปาฏิกฤษฺศโต อภพฺโพ อเจโต
 ปาฏิกฤษฺศโต ตํ วาจํ อปฺปหยา ยํ จิตฺตํ อปฺปหยา ยํ ทิฏฺฐี
 อปฺปฏฺิณิสฺสชฺชิตฺวา มม สฺมมุชฺฉภาวํ อคฺคณฺคํ สฺเจบีสฺส เหวมสฺส
 อหฺนคํ วาจํ อปฺปหยา ยํ จิตฺตํ อปฺปหยา ยํ ทิฏฺฐี อปฺปฏฺิ-
 ณิสฺสชฺชิตฺวา สฺมณฺสฺส โคตมสฺส สฺมมุชฺฉภาวํ คจฺเจยฺยนฺติ มุทฺธาบี
 คตฺส วิปเตยฺยาติ เทวตฺาบี เม เอตมคฺฉํ อโรเจสฺสุ อภพฺโพ

๑. สฺ. จกาโร น ทิสฺสติ ฯ

ภนฺเต อเจโต ปาฏิกปฺกฺโต ตํ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ อปฺปทาย
 ตํ ทิฏฺฐิํ อปฺปณฺธิสฺสชฺชิตฺวา ภคฺวโต สมนุชฺฐิภาวํ อากนฺคํ สเจบิํสฺส
 เอมสฺส อหนฺตํ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ อปฺปทาย ตํ ทิฏฺฐิํ
 อปฺปณฺธิสฺสชฺชิตฺวา สมนฺสฺส โคตมสฺส สมนุชฺฐิภาวํ คจฺเจยฺยนฺติ
 มุทฺธาบี ติสฺส วิปเตยฺยาติ ฯ เอโส โข ปนาหํ สฺนฺกชฺชตฺต เวสํติยํ
 มีนุททาย จริตฺวา ปจฺฉนากตฺตํ มีนุทปาตปฏิกกนฺโต เยน อเจตสฺส
 ปาฏิกปฺกฺตสฺส อวราโม เตนุปลํงกมिํ ทิวา วิหาราย ยสฺสทานิ
 ตฺวํ สฺนฺกชฺชตฺต อิจฺฉสิ ติสฺส อวโรเจหิํติ ฯ

[๗] อถโฆ สฺวาหํ ภคฺคว ปุพฺพณฺหสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวํ
 อาทาย เวสํติยํ มีนุททาย ปาวิสิ เวสํติยํ มีนุททาย จริตฺวา
 ปจฺฉนากตฺตํ มีนุทปาตปฏิกกนฺโต เยน อเจตสฺส ปาฏิกปฺกฺตสฺส
 อวราโม เตนุปลํงกมิํ ทิวา วิหาราย ฯ อถโฆ ภคฺคว สฺนฺกชฺชตฺโต
 ติจฺฉนวิปฺกฺโต ตรมานรฺูป เวสํติํ ปวิสิตฺวา เยน อภิญฺญาตา
 อภิญฺญาตา ติจฺฉนํ เตนุปลํงกมिํ อฺปลํงกมิตฺวา อภิญฺญาเต
 อภิญฺญาเต ติจฺฉนํ เขตทโวจฺ เจสํดูโส ภควา เวสํติยํ มีนุททาย
 วิจริตฺวา ปจฺฉนากตฺตํ มีนุทปาตปฏิกกนฺโต เยน อเจตสฺส ปาฏิก-
 ปฺกฺตสฺส อวราโม เตนุปลํงกมิํ ทิวา วิหาราย อภิกฺกมถายสฺมนฺโต
 อภิกฺกมถายสฺมนฺโต สํชรฺรฺพานํ สมนฺนํ อฺคฺคฺตริมนุสฺสชฺชมฺมา อิทฺธิ-
 ปาฏิกหาริยํ ภวิสฺสํตฺติ ฯ อถโฆ ภคฺคว อภิญฺญาทานํ อภิญฺญาทานํ
 ติจฺฉนํ เอตทโหสิ สํชรฺรฺพานํ กิร โภ สมนฺนํ อฺคฺคฺตริมนุสฺส-

ฐมา อธิฐปาฐหาริย์ ภวิสฺสตี หนุท วต โภ คจฺจมาติ ฯ
 เยน ฯ อภิญญาตา อภิญญาตา พุราหุณณมหาสาธา คหปติ-
 เนจยิกา นานาติคฺติยสฺมณพุราหุณณา เตนุปลสงฺกมิ อฺปลสงฺกมิตฺวา
 อภิญญาเต อภิญญาเต นานาติคฺติยสฺมณพุราหุณเน เขตทโวจ
 เสาธฺวสฺส ภคฺวา เวสาตียํ ฆีณฺชทาย จริตฺวา ปจฺจนาภคฺคํ ฆีณฺชปาท-
 ปฏิกฺกนฺโต เยน อเจตสฺส ปาฐกปุตฺตสฺส อารามิ เตนุปลสงฺกมิ
 ทิวาวิหาราย อภิกฺกมถายสฺมณฺโศ อภิกฺกมถายสฺมณฺโศ สาธุรฺรฺพานํ
 สมนานํ อุตฺตริมฺหุสฺสฐมา อธิฐปาฐหาริย์ ภวิสฺสตี ฯ อถโฆ
 ภคฺคว อภิญญาตานํ อภิญญาตานํ นานาติคฺติยสฺมณพุราหุณณานํ
 เขตทโหตี สาธุรฺรฺพานํ กิร โภ สมนานํ อุตฺตริมฺหุสฺสฐมา
 อธิฐปาฐหาริย์ ภวิสฺสตี หนุท วต โภ คจฺจมาติ ฯ อถโฆ
 ภคฺคว อภิญญาตา อภิญญาตา ติจฺฉวํ อภิญญาตา อภิญญาตา ฯ
 พุราหุณณมหาสาธา คหปติเนจยิกา นานาติคฺติยสฺมณพุราหุณณา
 เยน อเจตสฺส ปาฐกปุตฺตสฺส อารามิ เตนุปลสงฺกมิสฺสุ ฯ สา
 เสา ภคฺคว ปริสา โหตี อเนกฺสตา อเนกฺสหฺสฺสา ฯ อสฺสสฺสตี
 โฆ ภคฺคว อเจโต ปาฐกปุตฺโต อภิกฺกนฺตา กิร อภิญญาตา
 อภิญญาตา ติจฺฉวํ อภิกฺกนฺตา อภิญญาตา อภิญญาตา ฯ
 พุราหุณณมหาสาธา คหปติเนจยิกา นานาติคฺติยสฺมณพุราหุณณา
 สมนเณปี โคตโม มยฺหํ อวรามิ ทิวาวิหารํ นิสินฺนินฺติ ฯ สุตฺตฺวานสฺส
 ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โดมทฺสสฺส อฺทฺปาติ ฯ อถโฆ ภคฺคว อเจโต

ปาฏิกปฺปฺโต ภาโต สํวิคฺโค โถมหญฺจฺชาโต^๑ เยน ตินฺนุทุกฺขานุ-
 ปริพฺพาชการาโม เตนฺนุปลฺสงฺกมิ ๗ อสฺสโสสี โช ภคฺคฺว สํ ปริสา
 อเจโต กิร ปาฏิกปฺปฺโต ภาโต สํวิคฺโค โถมหญฺจฺชาโต เยน
 ตินฺนุทุกฺขานุปริพฺพาชการาโม เตนฺนุปลฺสงฺกนฺโตติ ๗ อถโช ภคฺคฺว สํ
 ปริสา อณฺณตฺรํ ปฺริสํ อามนฺนฺเคสํ เอหิ ตํ ภา ปฺริสํ เยน ตินฺนุทุกฺ-
 ขานุปริพฺพาชการาโม เยน อเจโต ปาฏิกปฺปฺโต เตนฺนุปลฺสงฺกม
 อฺปลฺสงฺกมิตฺวา อเจตํ ปาฏิกปฺปฺตํ เหวํ วเทหิ อภิกฺกมาวุโส ปาฏิก-
 ปฺปฺตํ อภิกฺกนฺตา อภินฺนฺวตา อภินฺนฺวตา ติจฺฉนฺวี อภิกฺกนฺตา
 อภินฺนฺวตา อภินฺนฺวตา ๑ พฺราหฺมณฺมมหาสาธา คหปติเนจฺยิกา
 นานาติคฺคิยสฺมณฺพฺราหฺมณฺนา สฺมโณเปี โคตโม อายสฺมโต อารามे
 ทิวาจิหารํ นิสฺสินฺโน ภาสิตา โช ปน เต เอสํวุโส ปาฏิกปฺปฺต
 เวสาตฺยํ ปริสฺติ วาจา สฺมโณเปี โคตโม ฃาณวาโท อหํเปี
 ฃาณวาโท ฃาณวาโท โช ปน ฃาณวาเทน อรหฺติ อฺคฺคฺตริ-
 มนฺนุสฺสํมฺมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ ทสฺเสตฺถํ สฺมโณ โคตโม อฺปฺปฺทฺมปถํ
 อากฺขฺเจยฺย อหํเปี อฺปฺปฺทฺมปถํ คจฺเจยฺยํ เต ตคฺคฺถ อฺภิกฺกเปี
 อฺคฺคฺตริมนฺนุสฺสํมฺมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ กเรยฺยาม เอกณฺเจ สฺมโณ
 โคตโม อฺคฺคฺตริมนฺนุสฺสํมฺมา อิทฺธิปาฏิหาริยํ กวิสฺสฺติ ทฺวาทํ
 กวิสฺสํมิ เทว เจ สฺมโณ โคตโม อฺคฺคฺตริมนฺนุสฺสํมฺมา อิทฺธิ-
 ปาฏิหาริยานิ กวิสฺสฺติ จคฺคฺตาราทํ กวิสฺสํมิ จคฺคฺตาริ เจ สฺมโณ

๑ กคฺคฺจ โปคฺคฺเก โถมหฺสฺชาโตติ ปาโจ ทิสฺสฺติ ๗

ตํสํปฺปติ น สกฺโกติ อาสํหาบี อฏฺฐชาคฺคํ ฯ ยทา โช โส ภคฺคว
 บฺริโส อณฺณาสิ ปฺราภุคฺคฺโร อํ อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค อายามิ
 อาวุโส อายามิ อาวุโสติ วคฺวา ตคฺเคว ตํสํปฺปติ น สกฺโกติ
 อาสํหาบี อฏฺฐชาคฺคฺนฺติ อถ ตํ บฺริสํ อากนฺตฺวา เอวมาโรเจสิ
 ปฺราภุคฺคฺโร โภ อํ อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค อายามิ อาวุโส
 อายามิ อาวุโสติ วคฺวา ตคฺเคว ตํสํปฺปติ น สกฺโกติ อาสํหาบี
 อฏฺฐชาคฺคฺนฺติ ฯ เหวํ วคฺเค อหํ ภคฺคว ตํ บฺริสํ เขตทโวจํ อภพฺโพ
 โช อาวุโส อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค ตํ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ
 อปฺปทาย ตํ ทิฏฺฐี อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา มม สํมุขัฏฺฐาอํ อากนฺตฺ
 สํเจบิโส สเวมสฺส อหนฺตํ วาจํ อปฺปทาย ตํ จิตฺตํ อปฺปทาย ตํ
 ทิฏฺฐี อปฺปฏฺฐินิสฺสชฺชิตฺวา สมนฺสฺส โคตมสฺส สํมุขัฏฺฐาอํ คจฺเจยฺยนฺติ
 มุทฺธาบี ตสฺส วิปเคยฺยาติ ฯ

ปจฺมภาณวารํ นิฏฺฐิตํ ฯ

[๘] อถโช ภคฺคว อณฺณตโร ติจฺฉฉิมหามคฺโค อฏฺฐชายาสํหา
 ตํ บฺริสํ เขตทโวจ เตนฺหิ โภ มุหฺตํ ตาว อากเมถ ยาวาหํ
 คจฺฉามิ อปฺเปวณาม อหํบี สกฺกฺกฺเคยฺยํ อเจตํ ปาฏิกปฺคฺคํ อิมิ
 บฺริสํ อาเนคฺนฺติ ฯ อถโช โส ภคฺคว ติจฺฉฉิมหามคฺโค เยน
 ตินฺนุทฺทขานฺนุปริพฺพชการาโม เยน อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค เตนฺ
 ปสฺงกฺมิ อปฺสฺงกฺมิตฺวา อเจตํ ปาฏิกปฺคฺคํ เขตทโวจ อภิกฺกมา
 วุโส ปาฏิกปฺคฺค อภิกฺกนฺตํ เต เสยฺโย อภิกฺกนฺตา อภินฺนาคา

อภินวตธา จ ๑ สงฺฆคฺคตํ ๑ สมโนนํ โคตโม อายสฺมโต อวราเม
ทิวาวิหารํ นิสินฺโนติ ภาสิตา โข ปน เค เอสาธุโส ปาฏิภคฺคต
เวสาติยํ ปริสฺติ วาจา สมโนนํ โคตโม ฌานวาโท อหํบี
ฌานวาโท ๑ เป ๑ ตทฺทคฺคณํ ตทฺทคฺคณานํ กริสฺสามํติ อภิกฺกมเขว
โฆ อธาตุโส ปาฏิภคฺคต อปฺทตมปถํ สพฺพปจฺมํเขว อากนฺตุวา
สมโนนํ โคตโม อายสฺมโต อวราเม ทิวาวิหารํ นิสินฺโน ภาสิตา
โฆ ปเนสา อธาตุโส ปาฏิภคฺคต สมณน โคตเมน ปริสฺติ วาจา
อภพฺโพ อเจโต ปาฏิภคฺคโต ตํ วาจํ อปฺปทาย ๑ เป ๑ มุทฺธาบี
คตํ วิปเคยฺยชาติ อภิกฺกมาธาตุโส ปาฏิภคฺคต อภิกฺกมเนนเว
เค ชยํ กริสฺสาม สมณคตํ โคตมคตํ ปราชยนฺติ ๑ เอวํ
ดฺคเต ภคฺคว อเจโต ปาฏิภคฺคโต อายามิ อธาตุโส อายามิ
อธาตุโสติ วตฺวา ตตฺถเว สํสฺสฺสฺส น สกฺโกติ อาสฺนानी อฺจฺจํคํ ๑
อถโฆ โส ภคฺคว ติจฺฉนฺนิหามตฺโต อเจตํ ปาฏิภคฺคตํ เอคทโวจ
กิสฺสู นาม เค อธาตุโส ปาฏิภคฺคต ปาวพาสฺสู นาม เค ปีสฺสํคํมึ
อตุตฺถนา ปีสฺสํคํ นาม เค ปาวพาสฺสู อตุตฺถนํ อายามิ อธาตุโส
อายามิ อธาตุโสติ วตฺวา ตตฺถเว สํสฺสฺส น สกฺโกติ อาสฺนानी
อฺจฺจํคฺคนฺติ ๑ เอวํบี โฆ ภคฺคว อฺจฺจํคฺคมาโน อเจโต ปาฏิภคฺคโต
อายามิ อธาตุโส อายามิ อธาตุโสติ วตฺวา ตตฺถเว สํสฺสฺส น
สกฺโกติ อาสฺนानी อฺจฺจํคํ ๑ ยทา โฆ ภคฺคว ติจฺฉนฺนิหามตฺโต
อณฺณวาสิ ปราภคฺคตฺโร อຍံ อเจโต ปาฏิภคฺคโต อายามิ อธาตุโส

อายามิ อากุโสติ วตฺตวา ตตฺตเถว ตํสํปรปติ น สกฺโกติ อาสฺนามี
 อุกฺขสาตฺตุนฺหิ อถ ตํ ปริสํ อากนฺตฺตวา เหวํ อารโจะตี ปฺราราฏฺตฺตฺรโป
 อຍ် อเจโต ปาฏิกပ္ပตฺโต อายามิ อากุโส อายามิ อากุโสติ วตฺตวา
 ตตฺตเถว ตํสํปรปติ น สกฺโกติ อาสฺนามี อุกฺขสาตฺตุนฺหิ ฯ เหวํ อุกฺกเถ
 อหํ ภคฺคว ตํ ปริสํ อေตทโวจํ อภพฺโพ โช อากุโส อเจโต
 ปาฏิกပ္ပตฺโต ตํ วาจํ อပ္ပဟาย ตํ จิตฺตํ อပ္ပဟาย ฯ เป ฯ
 สเจมีสุตฺต เหวมสุตฺต อหนฺตํ วาจํ อပ္ပဟาย ฯ เป ฯ สมนฺตฺต
 โคตมฺสุตฺต สมนุชฺชิวาํ คจฺเจยฺยุนฺหิ มุทฺธราမီ ตสฺส วิปเตยฺยยาติ
 สเจปายสฺมฺนทานํ ติจฺจณฺวํ เหวมสุตฺต มยํ อเจตํ ปาฏิกပ္ပตฺตํ ยาทิ
 วรรตฺตาทิ พนฺธิตฺตวา โคยฺยฺยเคหิ^๒ อากิณฺนเชยฺยยามาติ ตา วรรตฺต
 นิชฺเชวํ ปาฏิกပ္ပตฺโต วา อภพฺโพ ปน อเจโต ปาฏิกပ္ပตฺโต
 ตํ วาจํ อပ္ပဟาย ฯ เป ฯ สเจมีสุตฺต เหวมสุตฺต อหนฺตํ วาจํ
 อပ္ပဟาย ฯ เป ฯ สมนฺตฺต โคตมฺสุตฺต สมนุชฺชิวาํ คจฺเจยฺยุนฺหิ
 มุทฺธราမီ ตสฺส วิปเตยฺยยาติ ฯ

[๘] อถ โช ภคฺคว ชาติโย ทารุปรตฺตติณฺนเตวาสํ อุกฺขสาชานา ตํ
 ปริสํ อေตทโวจ เตนฺหิ โภ มุทฺธตฺตํ ตาว อากเมถ ยาวาหํ คจฺจนามิ
 อပ္ပเปจฺจนามาหํ สกฺกญฺเอยຍ် อเจตํ ปาฏิกပ္ပตฺตํ อานေနฺนุนฺหิ ฯ อถ โช
 ภคฺคว ชาติโย ทารุปรตฺตติณฺนเตวาสํ เยน ติณฺนคฺคฺกขานุปริพฺพชากา
 ราม เยน อเจโต ปาฏิกပ္ပตฺโต เตนฺนุปรตฺตํมิมิ อฺนุปรตฺตํมิตฺตวา

๑ ส. อຍ် น ทิสฺสตี ฯ ๒ โคยฺยเคหิตี ปาเชน ภวิตพฺพํ ฯ

อเจตํ ปาฐกปฺกฺตํ เขตทโวจ อภิกฺกมาวุโส ปาฐกปฺกฺต อภิกฺกนฺตํ
เต เสยฺโย อภิกฺกนฺตา อภินฺนมาตา อภินฺนมาตา จ ติจฺจนฺตํ ๑ เป ๑
สมฺโณมี โคตโม อายสฺมโต อารามे ทิวาวิหารํ นิสินฺโน ภาสิตา
โฆ ปน เต เฮตฺวาวุโส ปาฐกปฺกฺต เวสฺสตีปํ ปริสฺติ วาจา สมฺโณมี
โคตโม ฌานวาโท ๑ เป ๑ ตทฺทิกฺคณฺโณ ตทฺทิกฺคณฺหาํ กวิสฺสํมํติ
อภิกฺกมเยว อาวุโส ปาฐกปฺกฺต อฺปทฺตมฺปลํ สํพฺพจํมํเยว
อากนฺตฺวา สมฺโณ โคตโม อายสฺมโต อารามे ทิวาวิหารํ
นิสินฺโน ภาสิตา โฆ ปน เต เฮตฺวาวุโส ปาฐกปฺกฺต สมฺณเณ
โคตเมน ปริสฺติ วาจา อภพฺโพ โฆ อาวุโส อเจโต ปาฐกปฺกฺโต
ตํ วาจํ อปฺปฬาย ๑ เป ๑ สเจปฺปสฺสํ เอมสฺสํ อหนฺตํ วาจํ
อปฺปฬาย ๑ เป ๑ สมฺณสฺสํ โคตมสฺสํ สํมุขฺมํภาวํ คจฺเจยฺยนฺติ
มฺหุชฺชามี วิปเตยฺยาติ สเจปายสฺมฺนฺตนาํ ติจฺจนฺตํ เอมสฺสํ
มยํ อเจตํ ปาฐกปฺกฺตํ ยาหิ วรตฺตาหิ พนฺธิตฺวา โคยฺคุเตหิ
อาวินฺนเชยฺยามาติ ตา วรตฺตา นิชฺเชวํ ปาฐกปฺกฺโต วา
อภพฺโพ ปน อเจโต ปาฐกปฺกฺโต ตํ วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ
อปฺปฬาย ตํ ทิวฺจํ อปฺปฏินิสฺสํชฺชิตฺวา มม สํมุขฺมํภาวํ อากนฺตฺ
สเจปฺปสฺสํ เอมสฺสํ อหนฺตํ วาจํ อปฺปฬาย ๑ เป ๑ สมฺณสฺสํ
โคตมสฺสํ สํมุขฺมํภาวํ คจฺเจยฺยนฺติ มฺหุชฺชามี ตสฺสํ วิปเตยฺยาติ
อภิกฺกมาวุโส ปาฐกปฺกฺต อภิกฺกมเนเนว เต ชยํ กวิสฺสํม
สมฺณสฺสํ โคตมสฺสํ ปราชยฺนฺติ ๑ เหวํ วุคฺเต ภคฺคว อเจโต

ปาฏิกปฺคฺโต อายามิ อากุโส อายามิ อากุโสติ วคฺวา ตคฺเถว
 สฺสํปฺปติ น สกฺโกติ อาสํนามิ อุกฺกชาตุมฺ ๑ อถ โช ภคฺคว ชาติโย
 ทารุปคฺคติกนฺเตวาลํ อเจตํ ปาฏิกปฺคฺตํ เขตฺทโวจ กิํสุ นาม เต
 อากุโส ปาฏิกปฺคฺต ปาวพาสุ นาม เต ปิํจกฺกมฺมํ อถตฺถํนา ปิํจกฺกํ
 นาม เต ปาวพาสุ อถตฺถนํ อายามิ อากุโส อายามิ อากุโสติ
 วคฺวา ตคฺเถว สฺสํปฺปติ น สกฺโกติ อาสํนามิ อุกฺกชาตุนฺติ ๑
 เอวํปิ โช ภคฺคว อุกฺกมาโน อเจโต ปาฏิกปฺคฺโต อายามิ
 อากุโส อายามิ อากุโสติ วคฺวา ตคฺเถว สฺสํปฺปติ น สกฺโกติ
 อาสํนามิ อุกฺกชาตุมฺ ๑ ยทา โช ภคฺคว ชาติโย ทารุปคฺคติกนฺเตวาลํ
 อณฺเณวสิ ปฺรภาณฺตฺรโป อຍံ อเจโต ปาฏิกปฺคฺโต อายามิ อากุโส
 อายามิ อากุโสติ วคฺวา ตคฺเถว สฺสํปฺปติ น สกฺโกติ อาสํนามิ
 อุกฺกชาตุนฺติ อถ นํ เขตฺทโวจ ภูตปฺพฬํ อากุโส ปาฏิกปฺคฺต
 สฺสํหสฺสํ มิคฺรณฺโณ เขตฺทโหสิ ยนฺนุนาหํ อณฺเณตฺรํ วนฺตฺถนํ
 นิสฺสํถาย อาสํยํ กปฺเปยฺยํ ตคฺตราสํยํ กปฺเปตฺวา สํถายณฺหสํยํ
 อาสํยา นิกฺขเมยฺยํ อาสํยา นิกฺขมิตฺวา วิชฺฆเมยฺยํ วิชฺฆมิตฺวา
 สมนฺตา จคฺคฺทิสํ อนฺวิโตเกยฺยํ สมนฺตา จคฺคฺทิสํ อนฺวิโตเกตฺวา
 ติกฺกชคฺคฺตํ สฺสํหนาทํ นทฺเขยฺยํ ติกฺกชคฺคฺตํ สฺสํหนาทํ นทิตฺวา โคจฺราย
 ปกฺกเมยฺยํ โส วริํ วริํ มิคฺสงฺฆํ วชิตฺวา มุทฺทมํสํนิ มุทฺทมํสํนิ
 ภกฺกชิตฺวา ตเมว อาสํยํ อชฺฉณฺเปยฺยนฺติ ๑ อถ โช โส สฺสํโห- มิคฺรราชา
 อณฺเณตฺรํ วนฺตฺถนํ นิสฺสํถาย อาสํยํ กปฺเปสิ ตคฺตราสํยํ กปฺเปตฺวา

สายณฺหฬมฺยํ อาสฺยา นิกฺขมิ อาสฺยา นิกฺขมิตฺวา วิชฺมุภิ วิชฺมุภิตฺวา
 สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา อนฺวิโตเกสฺสิ สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา อนฺวิโตเกตฺวา
 ติกฺขตฺตํ สัณหาทํ นทฺติ ติกฺขตฺตํ สัณหาทํ นทิตฺวา โคจฺราย ปกฺกมิ
 โส วั วํ มิคฺสงฺฆํ วชิตฺวา มุทฺทมํสํนิ มุทฺทมํสํนิ ภกฺขยิตฺวา
 ตเมว อาสฺยํ อชฺฌนฺเปสฺสิ ฯ ตสฺสเสว โช อาวุโส ปาฏิกปฺปุตฺต สัณหสฺส
 มิคฺรวณฺโณ วิฆาตฺสํวทฺโช ชวรัคคาโต ทิตฺโต เจว พลฺวา จ ฯ
 อถโช อาวุโส ตสฺสสฺส ชวรัคคาตสฺสสฺส เอตทโหสฺสิ โโก จาหํ โโก
 สัโห มิคฺวราชา ยนฺนุนาหํปํ อณฺณตฺรํ วนฺตณฺทํ นิสฺสํสาย อาสฺยํ
 กปฺเปยฺยํ ตตฺตวาสฺยํ กปฺเปตฺวา สายณฺหฬมฺยํ อาสฺยา นิกฺขเมยฺยํ
 อาสฺยา นิกฺขมิตฺวา วิชฺมุภยฺยํ วิชฺมุภิตฺวา สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา
 อนฺวิโตเกยฺยํ สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา อนฺวิโตเกตฺวา ติกฺขตฺตํ สัณหาทํ
 นทฺยฺยํ ติกฺขตฺตํ สัณหาทํ นทิตฺวา โคจฺราย ปกฺกเมยฺยํ โส
 วั วํ มิคฺสงฺฆํ วชิตฺวา มุทฺทมํสํนิ มุทฺทมํสํนิ ภกฺขยิตฺวา ตเมว
 อาสฺยํ อชฺฌนฺเปยฺยนฺนุติ ฯ อถโช โส อาวุโส ชวรัคคาโต อณฺณตฺรํ
 วนฺตณฺทํ นิสฺสํสาย อาสฺยํ กปฺเปสฺสิ ตตฺตวาสฺยํ กปฺเปตฺวา สายณฺห-
 ฬมฺยํ อาสฺยา นิกฺขมิ อาสฺยา นิกฺขมิตฺวา วิชฺมุภิ วิชฺมุภิตฺวา
 สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา อนฺวิโตเกสฺสิ สมนฺตา จตุทฺทิสฺสา อนฺวิโตเกตฺวา
 ติกฺขตฺตํ สัณหาทํ นทิสฺสํมํติ สิคาคถํ อนทฺติ เภวณฺทกํเขว อนทฺติ
 เก จ นเว สิคาคถ เก ปน สัณหาททฺติ ฯ เอวเมว โช ตวํ อาวุโส
 ปาฏิกปฺปุตฺต สุกคาปทาเนสฺสุ ชีวมาโน สุกคาติริตฺตานิ ญฺญชฺมาโน

ตเมว โส สึคาคํ อนทึ

เก ๑ ฉเว สึคาเต เก ปน สึหนาเทติ ๑

[๑๑] เอวเมว โช คฺวํ อากุโส ปาฏิกปุคฺคต สุกฺตาทฺพานนฺสุ
ชิวฺมานโน สุกฺตาทิวิตฺตานิ ภูณฺชฺมานโน ตถาคเต อรหฺนฺเต สฺมมา
สฺมฺพุทฺเธ อาสําทตฺพุพฺม มณฺเฑสิ เก ๑ ฉเว ปาฏิกปุคฺคเต กา
๑ ตถาคตานิ อรหฺนฺตานิ สฺมมาสฺมฺพุทฺธานิ อาสําทนาติ ๑ ยโต
โช ภคฺคคว ชาติโย ทารุปฺคฺคิกนฺเตวาสึ อิมินาปี โอบมฺมุเมน เหน
อสฺกฺขิ อเจตํ ปาฏิกปุคฺคํ ตมฺหา อาสํหา จาเวคํ ๑ อถ นํ
เอตทโวจ

ภคฺคฺวาน เกเก ชตมฺมุสึกาโย

กฏฺฐสฺสํ ชิตฺตานิ ๑ ภูณฺปนานิ

มหาวเน สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส วิวฺทฺโฆ

อมณฺเฑสิ โทคฺคฺกุ มิคฺวาชฺวามสฺมิ

ตเมว โส สึคาคํ อนทึ

เก ๑ ฉเว สึคาเต เก ปน สึหนาเทติ ๑

[๑๒] เอวเมว โช คฺวํ อากุโส ปาฏิกปุคฺคต สุกฺตาทฺพานนฺสุ
ชิวฺมานโน สุกฺตาทิวิตฺตานิ ภูณฺชฺมานโน ตถาคเต อรหฺนฺเต สฺมมา
สฺมฺพุทฺเธ อาสําทตฺพุพฺม มณฺเฑสิ เก ๑ ฉเว ปาฏิกปุคฺคเต กา
๑ ตถาคตานิ อรหฺนฺตานิ สฺมมาสฺมฺพุทฺธานิ อาสําทนาติ ๑ ยโต
โช ภคฺคคว ชาติโย ทารุปฺคฺคิกนฺเตวาสึ อิมินาปี โอบมฺมุเมน เหน

ธงฺกฺขิ อเจตฺ ปาฏิกปฺคฺคํ ตมฺหา ธาตฺนา จาเวตฺ ๑ ธถ ตํ
 ปริตฺ ธาคนฺตฺวา เอมมาโรเจตฺ ปราภฺตฺรูป โภ อเจโต ปาฏิก-
 ปฺคฺโค อายามิ ธาตุสฺ อายามิ ธาตุสฺติ วตฺวา ตตฺถเวถ สํสฺปฺติ
 น สกฺโกติ ธาตฺนํ อฏฺฐสาณฺติ ๑ เหวํ อุตฺเต อหํ ภคฺคว ตํ
 ปริตฺ เอตทโวจํ อภพฺโพ โช ธาตุสฺ อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค ตํ
 วาจํ อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺนิสฺสชฺชิตฺวา
 มม สํมุขฺฐิภาวํ ธาคนฺตฺ สเจมีสฺสฺส เอมสฺสฺส อหนฺตํ วาจํ
 อปฺปฬาย ตํ จิตฺตํ อปฺปฬาย ตํ ทิฏฺฐิ อปฺปฏฺนิสฺสชฺชิตฺวา สมนฺสฺส
 โคตมสฺสฺส สํมุขฺฐิภาวํ คจฺเจยฺยนฺติ มุทฺธาปํ ตสฺส วิปเตยฺยาติ
 สเจปายสฺมนฺตํ ติจฺฉนฺตี เอมสฺสฺส มยํ อเจตฺ ปาฏิกปฺคฺคํ ยาทิ
 วรตฺตาทิ พนฺชิตฺวา โคยฺตฺเตหิ ธาวินฺนฺเชยฺยามาติ ตา วรตฺตา
 ฉิขฺเชวํ ปาฏิกปฺคฺโค วา อภพฺโพ ปน อเจโต ปาฏิกปฺคฺโค ตํ
 วาจํ อปฺปฬาย ๑เป ๑ มม สํมุขฺฐิภาวํ ธาคนฺตฺ สเจมีสฺสฺส เอมสฺสฺส
 อหนฺตํ วาจํ อปฺปฬาย ๑เป ๑ สมนฺสฺสฺส โคตมสฺสฺส สํมุขฺฐิภาวํ
 คจฺเจยฺยนฺติ มุทฺธาปํ ตสฺส วิปเตยฺยาติ ๑ ธถชฺวาทํ ภคฺคว ตํ
 ปริตฺ ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสฺสฺส สฺมาทเปตฺ สํมุคฺเตเชตฺ สํปฺหํเสตฺ
 ตํ ปริตฺ ฐมฺมียา กถาย สนฺทสฺสฺสฺสฺวา สฺมาทเปตฺวา สํมุคฺเตเชตฺวา
 สํปฺหํเสตฺวา มหาพนฺชนา โมกฺขํ กิรฺตฺวา จตุรารฺสฺตีปาดนฺสฺสฺสฺสํ
 มหาวิทฺตฺวา อุตฺตฺริตฺวา เตโชธาตฺ สฺมาปชฺชิตฺวา สฺตฺตฺตฺตํ เวหาตฺ
 อพฺภคฺคณฺตฺวา อณฺณํ สฺตฺตฺตฺตํ อคฺคํ อภินิมฺมิตฺวา ชฺชิตฺวา

ฐมายิตฺวา มหาเวเน กุฎาการสาธาณํ ปจฺจุจฺจุจฺจาตี ๑ อถ โช ภคฺคว
 สุนฺกฺขตฺโต ติจฺฉณวิปฺคฺโต เยนาคํ เตนุปลสงฺกมิ อฺปลสงฺกมิตฺวา
 มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺ ๒ อหํ
 ภคฺคว สุนฺกฺขตฺตํ ติจฺฉณวิปฺคฺตํ เขตฺทโวจํ ตํ กิ มณฺเณสี สุนฺกฺขตฺต
 ยเถว เต อหํ อเจตํ ปาทฺธิกปฺคฺตํ อารพฺภ พฺยาภาสี ตเถว ตํ
 วิปากํ โน อณฺเณถาติ ๑ ยเถว เม ภนฺเต ภควา อเจตํ ปาทฺธิกปฺคฺตํ
 อารพฺภ พฺยาภาสี ตเถว ตํ วิปากํ โน อณฺเณถาติ ๑ ตํ กิ
 มณฺเณสี สุนฺกฺขตฺต ยทิ เอวํ สฺนฺเต กตํ วา โหติ อุตฺตริมนุสฺส
 ธมฺมา อิทฺธิปาทฺธิหาริยํ อถ ตํ วาติ ๑ อทฺธา โช ภนฺเต เอวํ สฺนฺเต
 กตํ โหติ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อิทฺธิปาทฺธิหาริยํ โน อถคฺนฺติ ๑ เอวํ
 โช มํ ตวํ โมฆปฺริสฺ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา อิทฺธิปาทฺธิหาริยํ กโรนฺตํ
 เอวํ วเทสี น หิ ปน เม ภนฺเต ภควา อุตฺตริมนุสฺสธมฺมา
 อิทฺธิปาทฺธิหาริยํ กโรตฺตี ๑ ปลฺลสฺ โมฆปฺริสฺ ยาวณฺจ เต อิทํ
 อปรทฺชนฺติ ๑ เอวํ โช ภคฺคว สุนฺกฺขตฺโต ติจฺฉณวิปฺคฺโต มยา
 วุจฺจมาโน อปฺกถเมว อิมสฺมา ธมฺมฉินฺชา ยถา ตํ อปาโยโก
 เณรียโก ๑

[๓๓] อคฺคณฺณณฺจาหํ ภคฺคว ปชานามิ ตโต อุตฺตริตฺวิ
 ปชานามิ คณฺจ ปชานนํ น ปรามสํมิ อปรามสฺโต ว เม
 ปจฺจุจฺตํเขว นีพฺพุติ วิทิตา ยทฺธิชานํ ตถาคโต โน อนนฺ

๑ ส. ฐปายิตฺวา ๑

อาปชฺชติ ฯ สฺนติ ภคฺคว เเฮเก สฺมณพฺรหฺมณา อีสฺสํรกฺคตํ
 พฺรหฺมกฺคตํ อาจฺริยกํ อคฺคณฺณํ ปณฺณเปเนติ ตฺยหา อฺปสงฺกมิตฺวา
 เหวํ วทามิ สฺจจํ กิร ตฺเมห อายสฺมนฺโต อีสฺสํรกฺคตํ พฺรหฺมกฺคตํ
 อาจฺริยกํ อคฺคณฺณํ ปณฺณเปเถติ ฯ เต จ เม เหวํ ปุฏฺฐา
 อามาติ ปฏฺฐานนฺติ ตฺยหา เหวํ วทามิ กถฺวิหิตกํ ปน ตฺเมห
 อายสฺมนฺโต อีสฺสํรกฺคตํ พฺรหฺมกฺคตํ อาจฺริยกํ อคฺคณฺณํ ปณฺณ-
 เปเถติ ฯ เต มยา ปุฏฺฐา น สํปายนฺติ อสํปายนฺตา มมณฺเณว
 ปฏฺฐิจฺฉนฺติ เตสํหา ปุฏฺฐโ จ พฺยากโรมิ โหติ โช โส อวฺโส
 สฺมโย ยํ กทาจิ กรทจิ ทัมสฺส อทฺชฺโน อจฺจเยน อยํ โถโก
 สํวฏฺฐติ สํวฏฺฐมาเน โถเก เขภฺยเยน สฺตฺตา อากฺกสฺสํวตฺตนิกา
 โหนติ เต คคฺค โหนติ มโนมยา ปิตฺติภฺกฺขา สยंपภา อนตฺติภฺจโร
 สฺกฺกฺชายิโน จิรํ ทัมมทฺธานํ ตฺวิจฺฉนฺติ ฯ โหติ โช โส อวฺโส
 สฺมโย ยํ กทาจิ กรทจิ ทัมสฺส อทฺชฺโน อจฺจเยน อยํ โถโก
 วิวฏฺฐติ วิวฏฺฐมาเน โถเก สฺสณฺณํ พฺรหฺมวิมานํ ปาตฺตวติ อถ
 อณฺณตโร สฺสโต อายฺกฺชยา วา ปุณฺณกฺชยา วา อากฺกสฺสํรกายา
 จิตฺวา สฺสณฺณํ พฺรหฺมวิมานํ อฺปปชฺชติ โส คคฺค โหติ มโน-
 มโย ปิตฺติภฺกฺโช สยंपภา อนตฺติภฺจโร สฺกฺกฺชายี จิรํ ทัมมทฺธานํ
 ตฺวิจฺฉติ สฺสํ คคฺค อกกสฺสํ ทัมวตฺตํ นิจฺฉิตฺตฺตา อนภฺริติ
 ปริตฺตสฺนา อฺปปชฺชติ อโห วต อณฺเณมี สฺตฺตา อิตฺตคฺคตํ
 อากฺกฺเจยฺยนฺติ ฯ อถโช อณฺเณมี สฺตฺตา อายฺกฺชยา วา ปุณฺณกฺชยา

ภา อภัสสรภายา จวิตฺวา สฺมณฺญํ พุมหุมานํ อุปปชฺชนฺติ ตสฺส
 สฺตคฺตสฺส สหพฺยคํ เคมี ตตฺถ โหนฺติ มโนมยา ปิตฺติภฺกฺขา สยํภา
 อนฺตติภฺกฺขจฺวา สฺมณฺญํชํยโน จิรํ ที่มฺมทฺธานํ ติจฺจํชฺนฺติ ฯ ตตฺราราตุโส
 โย โส สฺตโค ปจฺมํ อุปปนฺโน ตสฺส เอวํ โหติ อหฺมสฺมิ พุมฺหา
 มหาพุมฺหา อภิกฺกุ อนภิกฺกุโต อณฺณทตฺตฺถโส วสฺวตฺติ อีสฺสโร กตฺตา
 นิมนฺนิตา เสฏฺโฐ สชฺชิตฺตา วสฺสํ ปิตฺตา ภูตภพฺยานํ มยา อิเม สฺตฺตา
 นิมนฺนิตา ฯ คํ กิสฺสํ เหตุํ ฯ มมณฺหิ ปุพฺเพ เอตทโหสิ อโห วต
 อณฺณเมมี สฺตฺตา อิตฺถคฺคํ อากฺจฺเจยฺยฺนฺติ อิติ มมณฺจ มโนปณฺธิ
 อิเม จ สฺตฺตา อิตฺถคฺคํ อากคฺคาติ ฯ เยมี เต สฺตฺตา ปจฺจฺดา อุปปนฺนา
 เตสฺมี เอวํ โหติ อยํ โช ภวํ พุมฺหา มหาพุมฺหา อภิกฺกุ
 อนภิกฺกุโต อณฺณทตฺตฺถโส วสฺวตฺติ อีสฺสโร กตฺตา นิมนฺนิตา เสฏฺโฐ
 สชฺชิตฺตา วสฺสํ ปิตฺตา ภูตภพฺยานํ อิมินา มยํ โภตฺตา พุมฺหุนา
 นิมนฺนิตา ฯ คํ กิสฺสํ เหตุํ ฯ อิมณฺหิ มยํ อทฺทสฺตาม ปจฺมํ อุปปนฺนํ
 มยํ ปนฺนุหา ปจฺจฺดา อุปปนฺนาติ ฯ ตตฺราราตุโส โย โส สฺตโค ปจฺมํ
 อุปปนฺโน โส ที่ชํยภฺกฺตโร จ โหติ วณฺณวณฺตฺตโร จ มเหสฺถภฺกฺตโร
 จ ฯ เย ปนฺ เต สฺตฺตา ปจฺจฺดา อุปปนฺนา เต อปฺปายภฺกฺตรา จ
 โหนฺติ ทุพฺพณฺณตฺตรา จ อปฺเปสฺถภฺกฺตรา จ ฯ ชํนํ โช ปเนตฺติ
 อาราตุโส วิชฺชติ ยํ อณฺณตโร สฺตโค ตมฺหา ภายา จวิตฺวา
 อิตฺถคฺคํ อากจฺจติ อิตฺถคฺคํ อากโค สฺมาโน อकारสฺมา อนคฺวาริยํ
 ปพฺพชฺติ อकारสฺมา อนคฺวาริยํ ปพฺพชฺชิตฺโต สฺมาโน อาทปฺปนฺนุหา

ปรชานมนุวาย อนุโยคมนุวาย อนุปฺปมาทมนุวาย สํมมามนฺตีการมนุวาย
 คถารูปํ เจโตสฺมาธิ์ ฌุสฺสติ ยถาสฺมาหิตเต จิตฺเต ตํ ปุพฺพเพณิวาสํ
 อนุสฺสวฺรติ คโต ปรํ นานุสฺสวฺรติ ฯ โสฺ เอมมาห โย โส โส
 ภวํ พุทฺธมา มหาพุทฺธมา อภิกฺขุ อภิกฺขุโต อณฺเวยทตฺตฤทฺโส วสฺสวตฺติ
 อีสฺสโร กตฺตา นิมนฺนิตา เสฏฺฐโส สฺสชฺชิตา วสฺสํ ปิตา ภูตภพฺพยานํ ฯ
 เยน มยํ โภคา พุทฺธมา นิมนฺนิตา โสฺ นิจฺจโ จุโว สฺสสฺสโต
 ที่มฺยาโย อวิปริณามชฺชโม สฺสสฺสตีสมํ คเถว สฺสสฺสตี ฯ เย ปน มยํ
 อหฺมฺหา เตน โภคา พุทฺธมา นิมนฺนิตา เตน มยํ อนิจฺจา อชฺฐวา
 อสฺสสฺสตา อนุปฺปายกา จวนชฺชมา อิตฺตคฺคํ อากตฺตาติ ฯ เหววฺวิทิกํ
 โภ คฺคฺเมห อายสฺสมฺนฺโต อีสฺสวฺกคฺคํ พุทฺธมฺกคฺคํ อจฺจวฺริยกํ อคฺคณฺณํ
 ปณฺณเปถาติ ฯ เตน เอมมาหฺสฺสฺ เหววํ โส โน อจฺจโส โคตม
 สฺสํ ยถเววยสฺสมา โคตโม อหาติ ฯ อคฺคณฺณณฺณจําหํ ภคฺคจ
 ปชานามิ ฯ สฺสชฺชิตํ ฯ ยถภิชานํ ตถาคโต โน อนนฺยํ อปชฺชติ ฯ

[๑๔] สฺนฺติ ภคฺคจ เอเก สฺมณฺพฺพราหฺมณฺนา อิจฺจาทาปโทสฺสิกํ
 อจฺจวฺริยกํ อคฺคณฺณณฺณํ ปณฺณเปถฺติ คฺคฺยาหํ อฺปสฺสํกมิตฺฐวา เหววํ วทามิ
 สฺจจํ กิร คฺคฺเมห อายสฺสมฺนฺโต อิจฺจาทาปโทสฺสิกํ อจฺจวฺริยกํ อคฺคณฺณณฺณํ
 ปณฺณเปถาติ ฯ เตน จ เม เหววํ ปุฏฺฐจํา อามาติ ปฏฺฐชานนฺติ
 คฺคฺยาหํ เหววํ วทามิ กถวฺวิทิกํ ปน คฺคฺเมห อายสฺสมฺนฺโต อิจฺจาทา
 ปโทสฺสิกํ อจฺจวฺริยกํ อคฺคณฺณณฺณํ ปณฺณเปถาติ ฯ เตน มยา ปุฏฺฐจํา
 น สฺปายนฺติ อสฺปายนฺตา มมฺเยว ปฏฺฐปฺปจฺจนฺติ เตนสาหํ ปุฏฺฐโส

๑๔] ปาฏิกงฺคฺคํ ชิทฺทาทปโทสิกา เทวา อคฺคณฺณปฺปณฺณคฺคิ ๓๓

พฺยากโรมิ สฺนตฺตฺวาโส ชิทฺทาทปโทสิกา นาม เทวา เต อติเวถํ
หฺสฺสฺสชิทฺทาทปโทสิกา วิหรนฺติ เตสํ อติเวถํ หฺสฺสฺสชิทฺทาท-
ปโทสิกา วิหรนฺติ สฺติ สฺมฺมฺส
เทวา ตมฺหา กายา จวนฺติ ฯ ชานํ โช ปเนตํ อวฺวโส วิชฺชติ
ยํ อณฺณคโร สฺส
อิตฺถคฺคํ อคฺคโต สฺมาโน อคฺคารสฺมา อนคฺคาริยํ ปพฺพชฺชติ อคฺคารสฺมา
อนคฺคาริยํ ปพฺพชฺชิตํ สฺมาโน อคฺคปฺปมฺนุวาย ปชานมฺนุวาย อนฺนโยค-
มฺนุวาย อปฺปมาทมฺนุวาย สฺมฺมามนฺสิการมฺนุวาย ตถารูปี เจโตสฺมาชิ
มุสฺส
ยถาสฺมาหิเต จิตฺเต ตํ ปพฺพเพณิวาสํ อนฺนุสฺสฺสฺสฺสฺส
คโต ปรี
นฺนุสฺส
๑ โส เอวมาห เย โช เต โภญฺจโต เทวา น
ชิทฺทาทปโทสิกา เต น อติเวถํ หฺสฺสฺสชิทฺทาทปโทสิกา
วิหรนฺติ เตสํ นาคิเวถํ หฺสฺสฺสชิทฺทาทปโทสิกา วิหรนฺติ
สฺติ น สฺมฺมฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
จวนฺติ นิจฺจ
คฺคเวถํ จสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
๑ เย ปน มยํ อหฺมฺหา ชิทฺทาทปโทสิกา เต มยํ
อติเวถํ หฺสฺสฺสชิทฺทาทปโทสิกา วิหรนฺติ เตสํ น อติเวถํ
หฺสฺสฺสชิทฺทาทปโทสิกา วิหรนฺติ สฺติ สฺมฺมฺสฺสฺสฺส
สฺม
๑ มยํ ตมฺหา กายา จุตฺตา อนิจฺจฺจฺจฺจ
อชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช
อปฺปายุกา จวนฺนํ อิตฺถคฺคํ อคฺคคฺคิ ๑ เอวํวิทิตํ ปน ตฺวเมห
อายสฺมฺนุโต ชิทฺทาทปโทสิกํ อจฺจฺจฺจํ อคฺคณฺณํ ปณฺณเปถาคิ ๑

เต เอมมาหंसุ เอวံ โช โน อากุโส โคตม สุตติ ยถเววายสุมา
โคตโม อาหาคี ฯ อคฺคณฺณญจาหัง ภคฺคว ปชานามิ ฯ เป ฯ
ยทภิชานัง คตาคโค โน อนนํ อापชชติ ฯ

[๓๕] ส่นฺติ ภคฺคว เอเก สมนพฺราราหุมนฺนา มโนปโทสีกํ อารยิกํ
อคฺคณฺณํ ปณฺณเปหฺนติ ตฺยหาหํ อฺปสงฺกมิตฺวา เอวံ วทามิ สจฺจํ
กิร ตฺเมห อายสุมนฺโต มโนปโทสีกํ อารยิกํ อคฺคณฺณํ ปณฺณ-
เปถาคี ฯ เต จ เม เอวံ ปุญฺจา อามาติ ปฏฺิษานนฺติ ตฺยหาหํ
เอวံ วทามิ กถวึหิตกํ ปน ตฺเมห อายสุมนฺโต มโนปโทสีกํ
อารยิกํ อคฺคณฺณํ ปณฺณเปถาคี ฯ เต มยา ปุญฺจา น สํปายนฺติ
อสงฺปายนฺตา มมฺเวยว ปฏฺิปปุจฺจนฺติ เตสาหํ ปุญฺโส พฺยาถโรมิ
ส่นฺตากรุโส มโนปโทสีกา นาม เทวา เต อตีเวถํ อณฺณมณฺณํ
อฺปนินฺชฺฌายนฺติ เต อตีเวถํ อณฺณมณฺณํ อฺปนินฺชฺฌายนฺตา อณฺณ-
มณฺณมฺหิ จิตฺตานิ ปโทเสนฺติ เต อณฺณมณฺณํ ปทฺฐจฺจิตฺตา
กิตฺตนฺตกาเย กิตฺตนฺตจิตฺตา เต เทวา ตมฺหา กายา จวฺนติ ฯ จานํ
โช ปเนตํ อากุโส วิชชติ ยํ อณฺณตโร สุตฺโต ตมฺหา กายา
จวิตฺวา อิตฺถตฺตํ อากจฺจติ อิตฺถตฺตํ อากโค สฺमानอ อคารสุมา
อนคารยิํ ปพฺพชติ อคารสุมา อนคารยิํ ปพฺพชิตฺโต สฺमानอ
อาตปฺปมฺนุวาย ฯ เป ฯ ตถารูปํ เจโตสฺมาหิํ สุตฺติ ยถาสฺมาหิตे
จิตฺเต ตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อนนฺตฺสวฺติ ตโต ปวํ นานนฺตฺสวฺติ ฯ โส
เอวมมาห เย โช เต โภนฺโต เทวา น มโนปโทสีกา เต

น โข ปนาคํ ภคฺคว เหวํ วทามิ ยสุํมํ สฺมเย สุภํ วิโมกฺขํ
 อุปฺสํปฺชฺช วิหฺรติ สฺพํ คสุํมํ สฺมเย อสุภนฺเตว สฺมฺปชานาคฺคิ ๑
 เหวํ ๑ โข อหํ ภคฺคว วทามิ ยสุํมํ สฺมเย สุภํ วิโมกฺขํ อุปฺสํปฺชฺช
 วิหฺรติ สุภนฺเตว คสุํมํ สฺมเย สฺมฺปชานาคฺคิ ๑ เค ๑ วิปริตา เย
 ภควนฺตํ วิปริตตฺตา ทนฺนติ ภิกฺขโว ๑ เหวํปฺสนฺโน อหํ ภนฺเต
 ภควติ ปฺโหติ ๑ เม ภควา ตถา ชมฺมํ เทสิตฺถํ ยถา อหํ สุภํ
 วิโมกฺขํ อุปฺสํปฺชฺช วิหเรยฺยนฺติ ๑ ทุกฺกर्व โข เหวํ ภคฺคว คยา
 อณฺณทิจฺจเกน อณฺณชฺชนฺติเกน อณฺณวฺรุจิกเกน อณฺณตฺร อายิเคน
 อณฺณตฺร อจฺริยเกน สุภํ วิโมกฺขํ อุปฺสํปฺชฺช วิหฺรติ อิงฺฆ ตฺวํ
 ภคฺคว โย ๑ เค อຍံ มยิ ปสาโท ตเมว ตฺวํ สํวํ อหฺรทฺธาติ ๑
 สฺเจตํ ภนฺเต มยา ทุกฺกर्व อณฺณทิจฺจเกน อณฺณชฺชนฺติเกน อณฺณวฺรุจิกเกน
 อณฺณตฺร อายิเคน อณฺณตฺร อจฺริยเกน สุภํ วิโมกฺขํ อุปฺสํปฺชฺช
 วิหฺรติ โย ๑ เม อຍံ ภนฺเต ภควติ ปสาโท ตเมวาคํ สํวํ
 มหฺรทฺธิสฺสํมํติ ๑ อิทมฺโวจ ภควา ๑ อตฺตมโน ภคฺควโคคฺโค
 ปริพฺพาสโก ภควโค ภาสํติ อภินฺนํติ ๑

ปาฏิกสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ปจฺจํ ๑

อุทุมฺพริกสุตฺตํ

[๓๘] เอมุเม สุตฺ ๑ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหริติ
คิञ्ฌณฺฏเฐ ปพฺพเต ๑ เตน โข ปน สมเยน นิโคฺรโห ปริพฺพาชโก
อุทุมฺพริกาย ปริพฺพาชการาเม ปฏฺิวสฺติ มหติยา ปริพฺพาชกปริสําย
สํทฺธิํ ติสํมตฺเตหิ ปริพฺพาชกสํเตหิ ๑ อถโห สํนุชานโน คหปติ
ทิวาทิวสุเสว ราชคหา นิกฺขมิ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย ๑ อถโห
สํนุชานนํสํ คหปติสํสํ เขตทโหสิ อกาโต โห ตาว ภควนฺตํ
ทสฺสํนาย ปฏฺิวสฺสํถโน ภควา มโนภาวนียานํปี ภิกฺขุหํ อสํมโย
ทสฺสํนาย ปฏฺิวสฺสํถนา มโนภาวนียา ภิกฺขุ ยนฺนุหนาทิ เยน
อุทุมฺพริกาย ปริพฺพาชการาโม เยน นิโคฺรโห ปริพฺพาชโก เตนุ-
ปสงฺกเมยฺยนฺต ๑ อถโห สํนุชานโน คหปติ เยน อุทุมฺพริกาย
ปริพฺพาชการาโม เยน นิโคฺรโห ปริพฺพาชโก เตนุปสงฺกมิ ๑

[๓๙] เตน โข ปน สมเยน นิโคฺรโห ปริพฺพาชโก มหติยา
ปริพฺพาชกปริสําย สํทฺธิํ นิสินฺโน โหติ อุนฺนาทินิยา อฺจุจาสํทุมหา-
สํทฺทาย อเนกวิหิตํ ติวจฺฉานกถํ กเถนฺติยา เสยฺยถิํ ราชกถํ โจร-
กถํ มหามตฺตกถํ เสนากถํ ภยกถํ ยุตฺตกถํ อนนฺกถํ ปานกถํ วตฺถกถํ
สยฺนกถํ มาตาทกถํ คนฺชกถํ ฌาติกถํ ยานกถํ คามกถํ นิคมกถํ ชนปท-
กถํ นครกถํ อิตฺถกถํ ปุริสกถํ สุราปานกถํ วิสิขากถํ กุมฺภจฺฉาน-
กถํ ปุพฺพเปตกถํ นานตฺตกถํ โดกกุชายิกถํ กถํ สํนุทฺตกุชาทฺธิกถํ

กถํ อิติภวาทกถํ อิติ วา ฯ อทฺทสา โช นิโคโรโช ปริพฺพชโก
 สันธานํ คหปตํ ทูโรโต ว อากฺขณฺตํ ทิสฺวา สกํ ปริสํ สณฺขเปสสิ
 อปฺปสทฺททา โภนฺโต โหนฺตุ มา โภนฺโต สทฺทมกตฺถ อຍံ
 สมนฺตสฺส โคตมสฺส สാവโก อากฺขณฺติ สันธานํ คหปติ ยาวตา
 โช ปน สมนฺตสฺส โคตมสฺส สāvกา กิหํ โອทาทວສના ราชคเห
 ปฏิวสฺสณฺติ อຍံ เศลံ อณฺเณตโร สันธานํ คหปติ อปฺปสทฺท-
 ทกามา โช ปนายสฺมฺนฺโต อปฺปสทฺทสฺส วณฺณวาทิโน อปฺปเป-
 นาม อปฺปสทฺทํ ปริสํ วิทิตฺวา อุปฺสงฺกมิตพฺพํ มณฺเญยฺยยาติ ฯ
 เอวํ วุตฺเต เต ปริพฺพชกา ตฺถุหํ อเหตุํ ฯ

[๒๐] อถโช สันธานํ คหปติ เยน นิโคโรโช ปริพฺพชโก
 เตนฺอุปฺสงฺกมิมิ อุปฺสงฺกมิตฺวา นิโคเรณ ปริพฺพชเกณ สทฺธิํ สมนฺโมทิมิ
 สมนฺโมทินํยํ กถํ สāvณํยํ วิทิสāvเรตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมฺนฺตํ
 นิสฺสํโน โช สันธานํ คหปติ นิโคโรชํ ปริพฺพชกํ เอตทโวจ
 อณฺเณตา โช อิมํ โภนฺโต อณฺเณตติตฺถิยา ปริพฺพชกา สงฺกมฺม
 สฺมาคมฺม อุนฺนาทิโน อฺจุจาสทฺทมหาสทฺททา อเนกวิหิตํ ทิวฺจฺจนกถํ
 อณฺุคฺคตา วิหรณฺติ เสยฺยถံทํ ราชกถํ โจรกถํ ฯ เป ฯ อิติ-
 ภวาทกถํ อิติ วา อณฺเณตา โช ปน โส ภควา อวณฺเณ
 วณฺปตฺถานิมิ ปนฺตานิ เสนาสฺนานิ ปฏิสေวติ อปฺปสทฺทานิมิ อปฺป-
 นิโฆสฺสานิมิ วิชนวาทานิมิ มนฺุสฺสวราหเสยฺยกานิมิ ปฏิสตฺถานสāvรูปานํติ ฯ
 เอวํ วุตฺเต นิโคโรโช ปริพฺพชโก สันธานํ คหปติ เอตทโวจ

ยคุเช คหปติ ชาเนยฺยาสี เกน สมนฺ โคตโม สทฺธิ สตุตฺตปติ
 เกน สํกจฺฉิ สฺมาปชฺชติ เกน ปญฺญาเวยฺยคุตฺติยํ สฺมาปชฺชติ
 สฺมฺวารคฺคาหตา สมนฺสุตฺ โคตมฺสุตฺ ปญฺญา อปฺริสํวจฺโร
 สมนฺ โคตโม นาทํ สตุตฺตปาย โส อนฺตฺตปฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เสวติ เสยฺยถาปํ นาม โคกาณา ปฺริยฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เสวติ เหวเมว สฺมฺวารคฺคาหตา สมนฺสุตฺ โคตมฺสุตฺ ปญฺญา อปฺริสํว
 จฺโร สมนฺ โคตโม นาทํ สตุตฺตปาย โส อนฺตฺตปฺนฺตฺตฺตฺต
 เสวติ อิงฺฆ คหปติ สมนฺ โคตโม อิทํ ปฺริสํ อากฺขฺเขย
 เขกฺกปฺนฺตฺตฺตฺตฺต นํ สํสาเทยฺยาม คุจฺฉนฺนํ วนํ มณฺเฑ โอโร
 เขยฺยามาติ ฯ

[๒๓] อตุสฺสตี โช ภควา ทิพฺพาย สฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต วิสฺสฺสฺส
 อติกฺกนฺตฺตฺตฺตฺตฺต สมนฺสุตฺ คหปติสฺส นิกฺโรเชน ปฺริพฺพชฺชเกน
 สทฺธิ อิมํ กถาสฺสตุตฺตํ ฯ อถ โช ภควา คุจฺฉนฺนํ ปฺพพฺตฺตา
 โอโรหิตฺตฺตฺตฺตฺต เชน สฺมาคฺชาย ตฺเร โมรฺนิวาปฺเต เตนฺนฺตฺตฺต
 อฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺต สฺมาคฺชาย ตฺเร โมรฺนิวาเป อพฺโปกกาเส จงฺกมฺติ ฯ
 อทฺทสฺสา โช นิกฺโรโช ปฺริพฺพชฺชโก ภควนฺตํ สฺมาคฺชาย ตฺเร
 โมรฺนิวาเป อพฺโปกกาเส จงฺกมฺนฺตํ ทิสฺสวา สกํ ปฺริสํ สณฺขฺเขปฺติ
 อปฺปสฺสทฺทฺทา โภนฺโต โหนฺตฺตฺตฺตฺต มา โภนฺโต สทฺทฺทมกฺกตฺต อยํ
 สมนฺ โคตโม สฺมาคฺชาย ตฺเร โมรฺนิวาเป อพฺโปกกาเส จงฺกมฺติ
 อปฺปสฺสทฺทฺทกาโม โช ปนฺ โส อายสฺมา อปฺปสฺสทฺทฺทสุตฺต วนฺณวาทิ

อปฺเปวณาม อปฺปสฺสทฺทํ ปริสฺสํ วิทิตฺวา อฺปฺสํกมิตพฺพํ มณฺเฑเยยฺย
 สฺเส สฺมโณ โคตโม อิมํ ปริสฺสํ อากฺขฺเณยฺย อิมนฺตํ ปณฺหํ
 ปุจฺเจยฺยยาม โโก นาม สฺโส ภนฺเต ภควโต ชมฺโม เยน ภควา
 สํวเก วิเนติ เยน ภควตา สํวกา วินีตา อสฺสํสาปฺปตฺตา
 ปฏฺิษานนฺติ อชฺฌมาสฺยํ อาทิพฺพรหฺมจฺริยนฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต เต
 ปริพฺพชากา ตฺถนฺทึ อเหสฺสุ ฯ

[๒๒] อถ โช ภควา เยน นิโคฺรโช ปริพฺพชาโก เตหฺ-
 ปสฺงกมิ ฯ อถ โช นิโคฺรโช ปริพฺพชาโก ภควนฺตํ เขตฺทโวจ
 เขตฺ โช ภนฺเต ภควา สฺวาคํ ภนฺเต ภควโต จิรฺสฺสํ โช
 ภนฺเต ภควา อิมํ ปริยายมกาสี ยทิตฺถํ อีชาคมนาย นิสฺสํตฺต
 ภนฺเต ภควา อิทมาสฺนํ ปณฺณตฺตนฺติ ฯ นิสฺสํติ ภควา ปณฺณตฺเต
 อาสฺเน ฯ นิโคฺรโชปี โช ปริพฺพชาโก อณฺเฑตฺวํ นีจํ อาสฺนํ
 คเหตุวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺนํ โช นิโคฺรชฺ
 ปริพฺพชาทํ ภควา เขตฺทโวจ กายโนคฺคฺช นิโคฺรชฺ เขตฺรหิ กถาย
 สฺนนิสฺสินฺนา กา จ ปน โว อนฺตรากถา วิปฺปกตฺตาคี ฯ เอวํ
 วุตฺเต นิโคฺรโช ปริพฺพชาโก ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อีช มยํ ภนฺเต
 อทฺทสํม ภควนฺตํ สฺมาคชาย ตีเร โมรนิวาเป อพฺุโภกาเส จงฺกมนฺตํ
 ทิสฺสุวา เอวํ อโวจฺมุหา สฺเส สฺมโณ โคตโม อิมํ ปริสฺสํ อากฺขฺเณยฺย
 อิมนฺตํ ปณฺหํ ปุจฺเจยฺยยาม โโก นาม สฺโส ภนฺเต ภควโต ชมฺโม
 เยน ภควา สํวเก วิเนติ เยน ภควตา สํวกา วินีตา อสฺสํสา-

สฺปฺปคฺคตา ปฏฺธิชานนฺตฺติ อชฺฌมาสํยํ อาทิพฺพหุมจฺริยนฺตฺติ อຍံ ໄ໒ โน
 ฃนฺเต อนฺตรากถา วิปฺปกถา อถ ภาควา อนฺุပ္ปคฺคโตติ ฯ พุชฺชานํ
 ໄ໒ ปเนตํ นิโคจฺรช ตยา อณฺฺณทิจฺฐจฺเิเกน อณฺฺณชฺนฺตฺติเกน อณฺฺณจฺริเกน
 อณฺฺณคฺคฺร อายฺเคน อณฺฺณคฺคฺร อจฺริยเกน เยนานํ สํวเก วิเนมิ
 เยน มยา สํวกา วิเนตฺตา อสฺสํสํปฺปคฺคตา ปฏฺธิชานนฺตฺติ อชฺฌมาสํยํ
 อาทิพฺพหุมจฺริยนฺตฺติ อิงฺฆ ตํวํ มํ นิโคจฺรช สฺเก อจฺริยเก อธิชฺชิจฺจุจฺเ
 ปณฺหิ ปุจฺจน กถํสํนฺตฺตา นุ ໄ໒ ฃนฺเต ตโปชฺชิจฺจุจฺนา ปรีปฺนฺนฺนา
 โหติ กถํ อปรีปฺนฺนฺนาติ ฯ เหวํ อุตฺเต เต ปรีพฺพชกา อุนฺนาทฺโน
 อุจฺจาสฺสทฺทมหาสฺสทฺทา อเหตุํ อจฺฉริยํ วจ โภ อพฺพคฺคํ วจ โภ
 สมนฺตฺตํ โคตฺมสฺสํ มหิตฺธิกตา มหานฺุภาวตา ยคฺคฺร หิ นาม
 สฺกวาทํ ชฺเปสฺสํติ ปฺรวาเทน ปวาเรสฺสํตฺติ ฯ

[๒๓] อถ ໄ໒ นิโคจฺรช ปรีพฺพชโก เต ปรีพฺพชเก อปฺปสฺสทฺเท
 กถฺวา ภาควนฺตํ เอตทโวจ มยํ ໄ໒ ฃนฺเต ตโปชฺชิจฺจุจฺนาทฺทา
 ตโปชฺชิจฺจุจฺนํ อถฺสํนา วิหฺราม กถํสํนฺตฺตา นุ ໄ໒ ฃนฺเต ตโปชฺชิจฺจุจฺนา
 ปรีปฺนฺนฺนา โหติ กถํ อปรีปฺนฺนฺนาติ ฯ อิชฺ นิโคจฺรช ตปฺสฺสํ
 อเจตโภ โหติ มุคฺคฺตาจฺาโร หตฺถาเวเตน โน น เอหิภทฺทนฺตฺติโก
 น ตฺธิชฺชภทฺทนฺตฺติโก น อภิตํ น อุตฺทิสฺสํ กถํ น นิมนฺตํ
 สํทฺยติ โส น กุมฺภิมุชฺชา ปฏฺธิคฺคณฺหาติ น กโถปฺมฺชฺชา ปฏฺธิคฺค
 คณฺหาติ น เอพฺกมฺนฺตฺรํ น อุตฺทกฺชตฺมฺนฺตฺรํ น มุสฺตมฺนฺตฺรํ น
 ทณฺทมฺนฺตฺรํ น ทฺวินฺนํ ภูจฺชฺมานานํ น คพฺภินฺนฺยา น ปายมานาย

อพฺโปกาสีโกมี โหติ ยถาสฺนุติโก เวกฺขีโกมี โหติ จิกฺขโภชนา-
 นุโยคมนุยุตฺโต อปฺปานโกมี โหติ อปฺปานกคฺคตมนุยุตฺโต สํยตฺตียกัมभी
 อุกฺโกโรหนานุโยคมนุยุตฺโต วิหริติ ฯ คัม กัม มณฺเณสี นิโคฺรช
 ยทิ เอวํ สฺนุเต ตโปชฺชิจฺจุณา ปริปฺปณฺณา โหติ อปริปฺปณฺณาติ ฯ
 อทฺฐา โช ฆนฺเต เอวํ สฺนุเต ตโปชฺชิจฺจุณา ปริปฺปณฺณา โหติ
 โน อปริปฺปณฺณาติ ฯ เอวํ ปริปฺปณฺณายมี โช อหํ นิโคฺรช
 ตโปชฺชิจฺจุณาย อเนกวิหิตเต อฺปฺกุกฺกิตฺเต วทามฺหิติ ฯ

[๒๔] ยถากถํ ปน ฆนฺเต ภควา เอวंपริปฺปณฺณาย ตโปชฺชิจฺจุณาย
 อเนกวิหิตเต อฺปฺกุกฺกิตฺเต วทคฺคฺติ ฯ อิชฺช นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ
 โสฺ เตน ตปฺสา อคฺคตฺมโน โหติ ปริปฺปณฺณสงฺกมฺโป ฯ ยัมปี นิโคฺรช
 ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ โสฺ เตน ตปฺสา อคฺคตฺมโน โหติ ปริปฺปณฺณ-
 สงฺกมฺโป อยัมปี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสํโน อฺปฺกุกฺกิตฺเต โหติ ฯ
 ปฺน จปรํ นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ โสฺ เตน ตปฺสา อคฺคตา-
 นุกฺกิตฺเต ปรํ วมฺเภติ ฯ ยัมปี นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ
 โสฺ เตน ตปฺสา อคฺคตานุกฺกิตฺเต ปรํ วมฺเภติ อยัมปี โช นิโคฺรช
 ตปฺสฺสํโน อฺปฺกุกฺกิตฺเต โหติ ฯ ปฺน จปรํ นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ
 สฺมาทียติ โสฺ เตน ตปฺสา มชฺชติ มุจฺฉติ มทฺมาปชฺชติ ฯ ยัมปี
 นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ โสฺ เตน ตปฺสา มชฺชติ มุจฺฉติ
 มทฺมาปชฺชติ อยัมปี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสํโน อฺปฺกุกฺกิตฺเต โหติ ฯ
 ปฺน จปรํ นิโคฺรช ตปฺสฺสํ คมฺปํ สฺมาทียติ โสฺ เตน ตปฺสา

ตาภสฺสกาภการสีโลกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน ตาภสฺสกาภการสีโลเกน
 อตฺตมโน โหติ ปริปฺนฺนุณฺสงฺกปฺโป ๑ ยัมปี นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ คปฺ
 สฺมาทียติ โส เตน ตาภสฺสกาภการสีโลเกน อตฺตมโน โหติ ปริ-
 ปฺนฺนุณฺสงฺกปฺโป อยัมปี โช นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ๑
 ปฺนุ จปรํ นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ คปฺ สฺมาทียติ โส เตน คปฺสา
 ตาภสฺสกาภการสีโลกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน ตาภสฺสกาภการสีโลเกน
 อตฺตานุกฺกํเสติ ปฺริ วมฺเภติ ๑ ยัมปี นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ คปฺ สฺมาทียติ
 โส เตน คปฺสา ตาภสฺสกาภการสีโลกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน
 ตาภสฺสกาภการสีโลเกน อตฺตานุกฺกํเสติ ปฺริ วมฺเภติ อยัมปี โช
 นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ๑ ปฺนุ จปรํ นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ
 คปฺ สฺมาทียติ โส เตน คปฺสา ตาภสฺสกาภการสีโลกํ อภินิพฺพตฺเตติ
 โส เตน ตาภสฺสกาภการสีโลเกน มชฺชติ มุจฺฉติ มทฺมาปชฺชติ ๑ ยัมปี
 นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ คปฺ สฺมาทียติ โส เตน คปฺสา ตาภสฺสกาภการสีโลกํ
 อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน ตาภสฺสกาภการสีโลเกน มชฺชติ มุจฺฉติ
 มทฺมาปชฺชติ อยัมปี โช นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ๑
 ปฺนุ จปรํ นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึ คปฺ สฺมาทียติ โภชเนสุ โวทาสํ
 อาปชฺชติ อิทํ เม ชมฺติ อิทํ เม น ชมตฺตีติ ๑ โส ยญฺจ
 ชฺวาสฺสํ น ชมฺติ ตํ สาเปกฺโข ปชฺหติ ยํ ปนฺสฺสํ ชมฺติ ตํ
 คชิตฺโต มุจฺฉิตฺโต อชฺฉมาปนฺโน อนาทันนฺวทฺสฺสาวิ อนิสฺสํสรณฺเปญฺฉ
 ปริกฺกฺชติ อยัมปี โช นิโคฺรชฺ คปฺสฺสึโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ๑

ปุณ จปร นิโคธ คปสุต คป สมาทิตี ตาภสกุการตีโตกนิกนุติ-
 เหตุ สกุกริสฺสนุติ มํ ราชานอ ราชมหามคฺคา ชคฺคิตยา พุราหุมนอ
 คหปติกา ติตฺคิตยาตี อยบิ โช นิโคธ คปสุตีโน อุกฺกิตเตโส
 โหตี ฯ ปุณ จปร นิโคธ คปสุต อณฺณตวํ สมนํ วา พุราหุมนํ
 วา กุโธ อปสาเทคทา โหตี กิ ปนายํ สมหฺพุตาชิว สหฺพสพฺพํ
 สํกฺกเชตี เตยฺยถํทํ มุตพฺชํ ชนฺธพฺชํ ผลพฺชํ อคฺคพฺชํ พฺชพฺช-
 เมว ปณฺจมนํ อสนฺนิวจกํ ทนฺตคฺคฺกฺกํ สมนปฺปวาเทนาตี อยบิ โช
 นิโคธ คปสุตีโน อุกฺกิตเตโส โหตี ฯ ปุณ จปร นิโคธ คปสุต
 ปสุตตี อณฺณตวํ สมนํ วา พุราหุมนํ วา กุเตสุ สกุกรियมานํ
 ครุกกรियมานํ มานियมานํ ปุชฺชियมานํ ฯ คสุต เอวํ โหตี อิมมฺหิ
 นาม สมหฺพุตาชิว กุเตสุ สกุกรโรนฺตี ครุกโรนฺตี มาเนนฺตี ปุเชนฺตี
 มํ ปน คปสุตํ ตฺฐาชิวํ กุเตสุ น สกุกรโรนฺตี น ครุกโรนฺตี น
 มาเนนฺตี น ปุเชนฺตตี ฯ อิตี โส อีสฺตามจฺจกรियํ กุเตสุ อุกฺปวาเทคทา
 โหตี อยบิ โช นิโคธ คปสุตีโน อุกฺกิตเตโส โหตี ฯ ปุณ
 จปร นิโคธ คปสุตํ อาปาถกนิตาตี โหตี อยบิ โช นิโคธ
 คปสุตีโน อุกฺกิตเตโส โหตี ฯ ปุณ จปร นิโคธ คปสุตํ อตฺตทานํ
 อทสุตฺยมาโน กุเตสุ จรตี อิทบิ เม คปสุตํ อิทบิ เม
 คปสุตมฺนิตี อยบิ โช นิโคธ คปสุตีโน อุกฺกิตเตโส โหตี ฯ
 ปุณ จปร นิโคธ คปสุตํ กิณฺจเทว ปฏิจฺจนฺนํ เสวตี โส
 ชมตี เต อิทนฺตี ปฏฺฐโช สมานอ อุกฺชมนานํ อาห ชมตตี

ขมมานํ อาท ขมคฺคิ ฯ อิติ โส สมนฺพชานมฺสา ภาสิตา โหติ
อัยมี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ฯ ปุณ จปรํ
นิโคฺรช ตปฺสฺสํ ตถาคตฺสฺส วา ตถาคตฺสํวตฺสฺส วา ขมฺมํ
เทเสณตฺสฺส สันตฺยเวว ปริยายํ อนฺนญฺเฉยฺยํ นานฺชานาติ อัยมี
โช นิโคฺรช ตปฺสฺสโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช
ตปฺสฺสํ โภชโน โหติ อุปฺนาหํ ฯ ยมี นิโคฺรช ตปฺสฺสํ โภชโน
โหติ อุปฺนาหํ อัยมี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสโน อุปฺกฺกิตฺเตโส โหติ ฯ
ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปฺสฺสํ มกฺขํ โหติ ปจาสํ อสฺสํกํ โหติ
มจฺฉนํ สโจ โหติ มายาวํ กทฺโช โหติ อติมานํ ปาบีจฺโณ
โหติ ปาบีกานํ อิจฺฉานํ วตฺสงฺคโต มิจฺฉนาทิจฺฉิโก โหติ อนฺต-
คาทิกาย ทิจฺฉิยา สมนฺนาคโต สันตฺยจิปฺรามาสํ โหติ อาชานคาหํ
ทุပ္ปฏฺฐินิสฺสํคคํ ฯ ยมี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสํ สันตฺยจิปฺรามาสํ โหติ
อาชานคาหํ ทุပ္ปฏฺฐินิสฺสํคคํ อัยมี โช นิโคฺรช ตปฺสฺสโน อุปฺกฺกิตฺเตโส
โหติ ฯ ตํ กิ มณฺณสิ นิโคฺรช ยทฺเม ตโปชิจฺจุณาย อุปฺกฺกิตฺเตสํ
วา อนฺอุปฺกฺกิตฺเตสํ วาติ ฯ อทฺธา โช อิม ฆนฺเต ตโปชิจฺจุณาย
อุปฺกฺกิตฺเตสํ โน อนฺอุปฺกฺกิตฺเตสํ ชานํ โช ปเนตํ ฆนฺเต วิชฺชติ
ยํ อิจฺเจกฺจโจ ตปฺสฺสํ สพฺเพเหว อิมหิ อุปฺกฺกิตฺเตสํหิ สมนฺนาคโต
อสฺสํ โภ ปน วาโท อณฺณตฺรณฺณตฺเรนาติ ฯ

[๒๕] อิช นิโคฺรช ตปฺสฺสํ ตปํ สฺมาทียติ โส เตน ตปฺสา
น อตฺตมโน โหติ น ปริปฺพณฺณตฺสงฺกปโป ฯ ยมี นิโคฺรช ตปฺสฺสํ

คมี สมาถึงติ โส เตน คปสา น อตุตมโน โหติ น ปริปุณฺณ-
 สงฺกนฺไป เอวํ โส คสุมี จานะ ปริสุทฺโฆ โหติ ฯ ปุณ จปรํ
 นิโคจร คปสุตฺถิ คมี สมาถึงติ โส เตน คปสา น อตุตานุกฺกํเสติ
 น ปรํ วมฺเภติ ฯ เป ฯ เอวํ โส คสุมี จานะ ปริสุทฺโฆ โหติ ฯ
 ปุณ จปรํ นิโคจร คปสุตฺถิ คมี สมาถึงติ โส เตน คปสา น
 มชฺชติ น มุจฺฉติ น มทมาปชฺชติ ฯ เป ฯ เอวํ โส คสุมี จานะ
 ปริสุทฺโฆ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคจร คปสุตฺถิ คมี สมาถึงติ
 โส เตน คปสา ตาภสฺสการสีโตกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน
 ตาภสฺสการสีโตเกน น อตุตมโน โหติ น ปริปุณฺณสงฺกนฺไป ฯ
 ยมี นิโคจร คปสุตฺถิ ฯ เป ฯ เอวํ โส คสุมี จานะ ปริสุทฺโฆ
 โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคจร คปสุตฺถิ คมี สมาถึงติ โส เตน คปสา
 ตาภสฺสการสีโตกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส เตน ตาภสฺสการสีโตเกน น
 อตุตานุกฺกํเสติ น ปรํ วมฺเภติ ฯ ยมี นิโคจร คปสุตฺถิ ฯ เป ฯ เอวํ
 โส คสุมี จานะ ปริสุทฺโฆ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคจร คปสุตฺถิ คมี
 สมาถึงติ โส เตน คปสา ตาภสฺสการสีโตกํ อภินิพฺพตฺเตติ โส
 เตน ตาภสฺสการสีโตเกน น มชฺชติ น มุจฺฉติ น มทมาปชฺชติ ฯ
 ยมี นิโคจร คปสุตฺถิ ฯ เป ฯ เอวํ โส คสุมี จานะ ปริสุทฺโฆ
 โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคจร คปสุตฺถิ คมี สมาถึงติ โภชเนสุ
 น โวทาสํ อปชฺชติ อิทํ เม ฆมตี อิทํ เม น ฆมตฺติ ฯ
 โส ฆมฺมจ ชฺวาสุตฺถ น ฆมตี ตํ อนเปกฺโข ปชฺหติ ยํ ปนสุตฺ

วมติ ตํ อคฺฉิโต อมฺจุฉิโต อนชฺฌาปนโน อาทันนทสฺสํวํ
 นิสุทฺถนปณฺโณ ปริภุชฺชติ เอวํ โส ตสฺมึ จ्ञาเน ปริสุทฺธิ
 โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปสฺสํ ตปํ สฺมาทียติ น โส
 ตาภสฺสการสฺสโถกนิกนฺติเหตุ สฺสทฺทวิสุทฺถนฺติ มํ ราชานो ราชมฺหามตฺตา
 ชคฺคิยา พุราหฺมณา คหปติกา ติคฺคิยาติ เอวํ โส ตสฺมึ จ्ञาเน
 ปริสุทฺธิ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปสฺสํ อณฺเณตฺรํ สฺมณฺ
 วา พุราหฺมณฺ วา น อปสาเทตา โหติ ก็ ปนายํ สฺมฺพหุตาชฺวํ
 สฺพหุสฺสํ สํภกฺเขติ เสยฺยถิํ มฺถพฺชํ ฆนฺชพฺชํ ฆนฺชพฺชํ
 พฺชพฺชเมว ปณฺจมํ อสฺนินฺจกฺกํ ทนฺตกฺกญฺํ สฺมณฺปฺปวาเทนาติ เอวํ
 โส ตสฺมึ จ्ञาเน ปริสุทฺธิ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปสฺสํ
 ปสฺสติ อณฺเณตฺรํ สฺมณฺ วา พุราหฺมณฺ วา กุเตสฺสํ สฺสทฺทริยมาณํ
 ครุทฺทริยมาณํ มานิชฺมาณํ ปุชฺชิชฺมาณํ ฯ ตสฺส น เอวํ โหติ อิมฺมุหิ
 นาม สฺมฺพหุตาชฺวํ กุเตสฺสํ สฺสทฺทโรนฺติ ครุทฺทโรนฺติ มาเนนฺติ ปุชฺเชนฺติ
 มํ ปน ตปสฺสํ สฺสทฺทโรนฺติ กุเตสฺสํ น สฺสทฺทโรนฺติ น ครุทฺทโรนฺติ น
 มาเนนฺติ น ปุชฺเชนฺตฺติ ฯ อิติ โส อิสฺสํจญฺญิ กุเตสฺสํ นุปฺปาเทตา
 โหติ เอวํ โส ตสฺมึ จ्ञาเน ปริสุทฺธิ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช
 ตปสฺสํ น อปาถกนินฺตํ โหติ เอวํ โส ตสฺมึ จ्ञาเน ปริสุทฺธิ
 โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปสฺสํ น อตฺตानํ อทสฺสยฺมาโน
 กุเตสฺสํ จรติ อิทํปี เม ตปสฺมึ อิทํปี เม ตปสฺมินฺติ เอว
 โส ตสฺมึ จ्ञาเน ปริสุทฺธิ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช ตปสฺสํ

น กิณฺจเทว ปฏิจฺจนนํ เสวติ โส วมติ เต อิทฺตติ ปุญฺจไ
 สฺมาโน อกฺขมมานํ อาท น วมตฺตติ วมมานํ อาท วมตฺตติ ฯ
 อิติ โส สฺมุปฺพานมฺสา น ภาสิตา โหติ เอวํ โส ศฺคฺมํ
 จานเ ปริสฺสุทฺโธ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช คปฺสฺสํ ตถาคตฺสฺส
 วา ตถาคตฺสฺสวถฺสฺส วา วมมํ เทเสณฺตฺสฺส สฺนตฺเยว ปริยายํ
 อนฺนุญฺเจยฺยํ อนฺนุชานาติ เอวํ โส ศฺคฺมํ จานเ ปริสฺสุทฺโธ โหติ ฯ
 ปุณ จปรํ นิโคฺรช คปฺสฺสํ อกฺโกชโน โหติ อนฺนุปนาทํ ฯ ยมฺปี
 นิโคฺรช คปฺสฺสํ อกฺโกชโน โหติ อนฺนุปนาทํ เอวํ โส ศฺคฺมํ
 จานเ ปริสฺสุทฺโธ โหติ ฯ ปุณ จปรํ นิโคฺรช คปฺสฺสํ อมกฺขํ
 โหติ อปตฺตาสํ อนิสฺสํกํ โหติ อมจฺฉวํ อสฺสโส โหติ อมายาวํ
 อถทฺโธ โหติ อนตฺติมานํ น ปาบีจฺโน โหติ น ปาบีกานํ อิจฺฉานํ
 วถฺสฺสกโค น มิจฺฉนาทิจฺฉโก โหติ น อนฺตคาทิกาย ทิจฺฉิยา
 สฺมมฺนาคโค น สฺนทิจฺฉิปรามาสํ โหติ น อชานคาทํ สฺปฏฺธิ
 นิสฺสํกํ ฯ ยมฺปี นิโคฺรช คปฺสฺสํ น สฺนทิจฺฉิปรามาสํ โหติ น
 อชานคาทํ สฺปฏฺธินิสฺสํกํ เอวํ โส ศฺคฺมํ จานเ ปริสฺสุทฺโธ โหติ ฯ
 ตํ กิ มนฺณสิ นิโคฺรช ยทิ เอวํ สฺนเต ตโปชฺฉิคุจฺฉา ปริสฺสุทฺธา
 วา โหติ อปริสฺสุทฺธา วาติ ฯ อทฺธา ไซ ภนฺเต เอวํ สฺนเต
 ตโปชฺฉิคุจฺฉา ปริสฺสุทฺธา โหติ โน อปริสฺสุทฺธา อคฺคปฺปตฺตา จ โหติ
 สฺวารปฺปตฺตา จาติ ฯ น ไซ นิโคฺรช เขตฺตาวตฺตา ตโปชฺฉิคุจฺฉา
 อคฺคปฺปตฺตา สฺวารปฺปตฺตา โหติ อมฺปีจ ไซ ปฺปฏฺธิกปฺปตฺตา จ โหตฺติ ฯ

[๒๖] กิตฺตาวตฺตา ปน ภาณเต ตโปธิคุจฺจนาย อคฺคปฺปคฺคตา ธารป-
ปคฺคตา จ โหติ ธาธุ ภาณเต ภควา ตโปธิคุจฺจนาย อคฺคํเยว
ปาเปตฺตุ ธารฺยเวว ปาเปตฺตุติ ฯ อธิ นิโคจฺรช ตปสฺสํ จาตุยามสํวร-
สํวฺโต โหติ ฯ กถญจ นิโคจฺรช ตปสฺสํ จาตุยามสํวรสํวฺโต โหติ ฯ
อธิ นิโคจฺรช ตปสฺสํ น ปาณํ อติปาเตติ น ปาณํ อติปาตยติ
น ปาณํ อติปาตยโต สมนฺญโย โหติ น อทินฺนํ อาทิยติ น
อทินฺนํ อาทิยาเปติ น อทินฺนํ อาทิยโต สมนฺญโย โหติ น
มุสา ภณฺติ น มุสา ภณาเปติ น มุสา ภณฺโต สมนฺญโย
โหติ น ภาวิตมาสีสฺสตี น ภาวิตมาสีสาเปติ น ภาวิตมาสีสฺสโต
สมนฺญโย โหติ ฯ เหวํ นิโคจฺรช ตปสฺสํ จาตุยามสํวรสํวฺโต โหติ ฯ
ยโต นิโคจฺรช ตปสฺสํ จาตุยามสํวรสํวฺโต โหติ อุกฺกญฺจสฺส โหติ
ตปสฺสตีตฺยา ฯ โส อภิหฺรติ โน ทินฺยาววคฺคติ ฯ โส วิวิคฺคํ
เสนาสนํ ภาชติ อวณฺณํ รุกฺขมฺตํ ปพฺพตํ กนฺทวํ คิริคุหํ สฺसानํ
วนปคฺคํ อพฺโภกาสํ ปถาสฺปณฺชํ ฯ โส ปจฺจนาภคฺคํ ปิณฺฑปาท-
ปฏิกฺกนฺโต นิสฺสํกิตฺติ ปตฺตงฺกํ อากฺขิตฺวา อฺขุ กายํ ปณฺธิชาย ปริมุขี
สฺสตี อฺปฏฺฐสฺเปตฺวา ฯ โส อภิขฺเฒํ โถเก ปหาย วิคตฺวาภิขฺเฒน
เจตฺสา วิหฺรติ อภิขฺเฒาย จิตฺตํ ปริโสเชติ พฺยาปาทปโทสํ
ปหาย อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหฺรติ สพฺพปาณญฺหิตานุกมฺปํ พฺยา-
ปาทปโทสา จิตฺตํ ปริโสเชติ ถินฺมิตฺถํ ปหาย วิคตฺถินฺมิตฺถ
วิหฺรติ อวโลกสฺยณฺณํ สโต สมนฺปชาน โถถินฺมิตฺถา จิตฺตํ ปริโสเชติ

อุกฺกฏฏกุกฺกฏจํ ปหาย อนุกฺกฏโต วิหริติ อชฺฌมคฺคํ วุปรสฺนตฺติจฺจโต
 อุกฺกฏฏกุกฺกฏจา จิตฺตํ ปริโสเชติ วิจฺจิกฺกจฺฉํ ปหาย ตินฺนณวิจฺจิกฺกจฺโน
 วิหริติ อถกถกถํ กุสฺสเถสุ ฆมฺเมสุ วิจฺจิกฺกจฺฉาย จิตฺตํ ปริโสเชติ ฯ
 โส อิมะ ปณฺจ นีวรณะ ปหาย เจตโส อุกฺกฏิกิเถเส ปณฺจฉาย
 ทฺพพฺถกฺกเวเน เมตฺตคาสฺสทฺทคเตน เจตสา เอกํ ทิสฺส ฝริตฺตวา วิหริติ
 ตถา ทฺติยํ ตถา ตฺติยํ ตถา จตฺตมํ อิติ อุกฺกฏมโห ติริยํ
 สฺพพฺพิ สฺพพฺพตฺตตาย สฺพพฺพาวนฺตํ โถกํ เมตฺตคาสฺสทฺทคเตน เจตสา
 วิปฺปเดเน มหคฺคเตน อปฺปมาเนเน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนเน ฝริตฺตวา
 วิหริติ ฯ กรฺุณาสฺสทฺทคเตน เจตสา ฯ มุทิตาสฺสทฺทคเตน เจตสา ฯ
 อุกฺกฏฐาสฺสทฺทคเตน เจตสา เอกํ ทิสฺส ฝริตฺตวา วิหริติ ตถา ทฺติยํ
 ตถา ตฺติยํ ตถา จตฺตมํ อิติ อุกฺกฏมโห ติริยํ สฺพพฺพิ สฺพพฺพตฺตตาย
 สฺพพฺพาวนฺตํ โถกํ อุกฺกฏฐาสฺสทฺทคเตน เจตสา วิปฺปเดเน มหคฺคเตน
 อปฺปมาเนเน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนเน ฝริตฺตวา วิหริติ ฯ ตํ กิ มณฺเฑสิ
 นิโครช ยทิ เอวํ สฺนเต ตโปชฺชิจฺจฺฉนา ปริสฺสุทฺธา วา โหติ
 อปริสฺสุทฺธา วาติ ฯ อทฺธา โห ฆนฺเต เอวํ สฺนเต ตโปชฺชิจฺจฺฉนา
 ปริสฺสุทฺธา โหติ โน อปริสฺสุทฺธา อคฺคปฺปตฺตตา จ โหติ สํวรปฺปตฺตตา
 จาติ ฯ น โห นิโครช เขตฺตาวตฺตา ตโปชฺชิจฺจฺฉนา อคฺคปฺปตฺตตา
 วา โหติ สํวรปฺปตฺตตา วา อปฺปจ โห ตจฺปตฺตตา โหตฺติติ ฯ

[๒๗] กิตฺตาวตฺตา ปน ฆนฺเต ตโปชฺชิจฺจฺฉนา อคฺคปฺปตฺตตา จ
 โหติ สํวรปฺปตฺตตา จ สํวฺ เม ฆนฺเต ฆคฺวา ตโปชฺชิจฺจฺฉนาย

โหติ โน อปริสุทฺธา อคฺคปฺปตฺตา จ โหติ สํวรปฺปตฺตา จาติ ๑
น โช นิโครชฺเชตฺตาวตฺตา ตโปชฺชิจฺจุณา อคฺคปฺปตฺตา วา โหติ
สํวรปฺปตฺตา วา อปฺปจฺ โช เมคฺคปฺปตฺตา โหติตฺติ ๑

[๒๘] กิตฺตาวตฺตา ปน ฆนฺเต ตโปชฺชิจฺจุณา อคฺคปฺปตฺตา จ โหติ
สํวรปฺปตฺตา จ สํวฺร เม ฆนฺเต ฆคฺวา ตโปชฺชิจฺจุณาย อคฺคปฺย
ปาเปคฺค สํวฺรเยว ปาเปคฺคตฺติ ๑ อธิ นิโครชฺช ตปสฺสํ จาคฺคยํมํสํวรํสํวฺโร
โหติ ๑ กถญจฺ นิโครชฺช ตปสฺสํ จาคฺคยํมํสํวรํสํวฺโร โหติ ๑ เป
ยโค จ โช นิโครชฺช ตปสฺสํ จาคฺคยํมํสํวรํสํวฺโร โหติ อทฺตญจฺศตฺ
โหติ ตปสฺสํตฺตาย ๑ สํ อภิหฺรติ โน หีนํยวคฺคตฺติ ๑ สํ วิจิตฺ
เสนํสํนํ ฆชฺติ ๑ เป ๑ สํ อิมํ ปญฺจ นํวเรณ ปหาย เจตสํ
อฺปภฺกิตฺเตสํ ปญฺจาย ทฺพพฺตํกรเณ เมตฺตาสํหคฺเตน เจตสํ ๑ เป ๑
อฺเปกฺขาสํหคฺเตน เจตสํ วิปฺเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน
อพฺยาปชฺชเนน ฝริคฺวา วิหฺรติ ๑ สํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวํสํ อนุสฺสํรติ
เสยฺยถํทํ เอกมฺปํ ชาตํ เทวํปํ ชาตโย ๑ เป ๑ อิติ สํกาวํ สํอฺทฺเทสํ
อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวํสํ อนุสฺสํรติ ๑ สํ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเชน
อติกฺกนฺตมํนุสฺสํเกน สํคฺเต ปสฺสํตฺติ จวมาเน อฺปปชฺชมาเน หีน
ปณฺเฑ สํวณฺเณ ทฺพพฺณฺเณ สํคฺเต ทฺคฺคเต ยถากมฺมฺปเค สํคฺเต
ปชานาติ อิมํ วต โฆนฺโต สํคฺตา กายทฺจฺจริเตน สมนฺนํคตา
วจฺจฺจฺจริเตน สมนฺนํคตา มโนทฺจฺจริเตน สมนฺนํคตา อริยํ
อฺปวาทกา มิจฺฉนาทิจฺฉิกา มิจฺฉนาทิจฺฉิกามมฺสํมาทํนา เต กายศตฺ

๒๘] อุกุมพริกสุคฺคํ ตโปชฺชિકฺขุณฺณาย อคฺคสํวรูปฺตฺตคฺคณ ๕๕

เกทา ปวี มรณา อปายํ ทฺคฺคตฺติ วิณีปาคํ นิรยํ อฺปฺปนฺนา อิม
วา ปน โภนฺโต สฺตฺตทา กายสุจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺสุจฺริเตน
สมนฺนาคตา มโนสุจฺริเตน สมนฺนาคตา อวียานํ อนุปฺวาทกา สมนฺมา
ทิจฺจิกา สมนฺมาทิจฺจิกมฺมสฺมาทานา เต กายสุตฺต เกทา ปวี มรณา
สุคฺคํ สฺคฺคํ โถกํ อฺปฺปนฺนาติ อิติ ทิพฺเพน จกฺขฺณา วิสุทฺเทน
อติกฺกนฺตมานุสฺสเกน สฺตฺเต ปสฺสฺสฺติ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน ทึเน
ปณฺเฑ สฺวณฺเณ ทฺพฺพณฺเณ สฺคฺเต ทฺคฺคเต ยถากมฺมุปฺเค สฺตฺเต
ปฺชานาติ ๑ ตํ กิ มณฺเณติ นิโคจฺรช ยทิ เอวํ สนฺเต ตโปชฺชิกฺขุณฺ
ปฺริสฺสุทฺธา วา โหติ อปฺริสฺสุทฺธา วาติ ๑ อทฺฐา ๒ ภาวเต เอวํ
สนฺเต ตโปชฺชิกฺขุณฺ ปฺริสฺสุทฺธา โหติ โน อปฺริสฺสุทฺธา อคฺคปฺตฺตา
๑ โหติ สํวรูปฺตฺตา จาติ ๑ เขตฺตาวตา นิโคจฺรช ตโปชฺชิกฺขุณฺ
อคฺคปฺตฺตา ๑ โหติ สํวรูปฺตฺตา ๑ ๑ อิติ นิโคจฺรช ยํ มํ ทฺวํ อวจาสิ
โก นาม สฺส ภาวโต ชมฺโม เยน ภาววา สํวเก วิเนติ เยน
ภาวตา สํวกา วิเนตา อสฺสํสํปฺตฺตา ปฏฺชีชานนฺติ อชฺชณาสยํ อาทิ
พฺรหฺมจฺริยนฺติ ๑ อิติ ๒ นิโคจฺรช จํนํ อุตฺตฺตริตฺตวฺจ ปณฺเฑตฺตวฺจ
เยนาหํ สํวเก วิเนมิ เยน มยา สํวกา วิเนตา อสฺสํสํปฺตฺตา
ปฏฺชีชานนฺติ อชฺชณาสยํ อาทิพฺรหฺมจฺริยนฺติ ๑ เอวํ วุตฺเต เต ปฺริพฺพาชกา
อุนฺนาทินอ อฺจฺจาสฺสทฺทมฺหาสฺสทฺทา อเหตุํ เขตฺถ มยํ น ปสฺสํ
สํจฺริยกา เขตฺถ มยํ น ปสฺสํ สํจฺริยกา น มยํ อิตฺโต ภฺยฺโย
อฺตฺตฺตริตฺตํ ปชานํมาติ ๑

[๒๘] ยทา อญญาตี สันธาโน คหปติ อญญทตตุ ไซทานิเม
 อญญตติคฺคิยา ปริพฺพชกา ภคฺวโต ภาสีคํ สุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 อญญาจิคํ อฺป
 อิติ ไซ ฆนฺเต นิโคฺรชํ ยํ มํ ตฺวํ อจฺจาตี ยคฺเข คหปติ
 ธาเนยฺยาตี เกน สมนฺโน โคตโม สทฺธิํ สุตฺตปฺปติ เกน สํกจฺฉํ
 สฺมาปชฺชติ เกน ปญฺญาเวยฺยคฺคิยํ สฺมาปชฺชติ สุตฺตญฺจาการฺหตา
 สมนฺนสุตฺตํ โคตมสุตฺตํ ปญฺญา อปฺริสํวจโร สมนฺโน โคตโม นาดํ
 สุตฺตปาเย ใต้ อนุตฺตปฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปริยฺนฺตจฺวารินี อนุตฺตปฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สมนฺนสุตฺตํ โคตมสุตฺตํ ปญฺญา อปฺริสํวจโร สมนฺโน โคตโม นาดํ
 สุตฺตปาเย ใต้ อนุตฺตปฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 โคตโม อิมํ ปฺริสํ อากฺขฺเณยฺย เอกปฺญฺเฑหนฺนํ นํ สํสาเทยฺยาม
 สฺจฺฉนฺนํ นํ มณฺเฑ อโรเชยฺยามาติ อถไซ ใต้ ฆนฺเต
 ภคฺวา อวหํ สมนฺมาสฺมฺพฺทฺไซ อิทฺธานุปฺปฺตฺโต อปฺริสํวจโร ปน นํ
 กโรถ โคกานํ ปริยฺนฺตจฺวารินี กโรถ เอกปฺญฺเฑหนฺนํ นํ สํสาเทถ
 สฺจฺฉนฺนํ นํ มณฺเฑ อโรเชธาติ ฯ เอวํ อุตฺเต นิโคฺรไซ
 ปริพฺพชโก สฺคฺคฺทฺทฺโต มงฺกฺกฺทฺโต ปตฺตฺกฺทฺทฺไซ อโรมุไซ ปชฺฌา
 ยนฺโต อปฺป
 นิสฺสํ ๑

[๓๐] อถไซ ภคฺวา นิโคฺรชํ ปริพฺพชกํ สฺคฺคฺทฺทฺคํ มงฺกฺกฺทฺคํ
 ปตฺตฺกฺทฺทฺคํ อโรมุคํ ปชฺฌายนฺคํ อปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺป
 วิทิตฺวา นิโคฺรชํ

ปริพฺพาทกั เตตทโวจ สจฺจํ นิโคฺรช ภาตฺตีตา เต เอสํ วาจาติ ฯ
 สจฺจํ ภาเนเต ภาตฺตีตา เม เอสํ วาจา ยถาพาเตน ยถามุเพฺหน ยถา-
 อกฺุสฺเตนาติ ฯ ตํ กิ มณฺเฑสํ นิโคฺรช กิณฺติ เต สุตฺตํ ปริพฺพาทกานํ
 อุกฺุฏฺฏมานํ มหตฺตกานํ อัจฉริยปฺปาฉริยานํ ภาตฺตมานานํ เย เต อเหตุํ
 อตฺตมทฺธานํ อรหนฺโต สุมมาตฺตมฺพุทฺธา เอวํสุเต ภควนฺโต สงฺกมฺม
 สฺมาคมฺม อุนฺนาทินอ อฺุจฺจาตฺตทฺมมหาตฺตทฺธา อเนกวิหิตํ ติริจฺฉานกถํ
 อนฺยุตฺตา วิหริสฺสุ เสยฺยถํทํ ราชกถํ โจรกถํ ฯเป ฯ อิติภวาภว-
 กถํ อิติ วา เสยฺยถาปํ ตฺวํ เอตฺรหิ สจฺฉริยโก อุกฺุหา เอวํสุเต
 ภควนฺโต อรณฺณฉวนปฺตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาตฺตานานิ ปฺฏิเสถวฺนติ อปฺป-
 สฺตฺททานิ อปฺปนิคฺโขสฺสานิ อฺุชฺชนวาทานิ มนุสฺสํสฺราหเสยฺยกานิ ปฺฏิ-
 สฺตฺถานสจฺจรูปฺพานิ เสยฺยถาปาทเมตฺรหิติ ฯ สุตฺตเมตํ ภาเนเต ปริพฺพาทกานํ
 อุกฺุฏฺฏมานํ มหตฺตกานํ อัจฉริยปฺปาฉริยานํ ภาตฺตมานานํ เย เต อเหตุํ
 อตฺตมทฺธานํ อรหนฺโต สุมมาตฺตมฺพุทฺธา น เอวํสุเต ภควนฺโต
 เอวํ สงฺกมฺม สฺมาคมฺม อุนฺนาทินอ อฺุจฺจาตฺตทฺมมหาตฺตทฺธา อเนก-
 วิหิตํ ติริจฺฉานกถํ อนฺยุตฺตา วิหรนฺติ เสยฺยถํทํ ราชกถํ โจร-
 กถํ ฯเป ฯ อิติภวาภวกถํ อิติ วา เสยฺยถาปาทเมตฺรหิ สจฺฉริยโก
 เอวํสุเต ภควนฺโต อรณฺณฉวนปฺตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาตฺตานานิ ปฺฏิเสถวฺนติ
 อปฺปสฺตฺททานิ อปฺปนิคฺโขสฺสานิ อฺุชฺชนวาทานิ มนุสฺสํสฺราหเสยฺยกานิ ปฺฏิ-
 สฺตฺถานสจฺจรูปฺพานิ เสยฺยถาปํ ภควา เอตฺรหิติ ฯ ตสฺสํ โช นิโคฺรช
 วิณฺณสฺสํ สโต มหตฺตกสฺสํ น เตตทโหสิ พุทฺโธ โส ภควา

สุมโพนาย ชมมံ เทเสติ ทนุโต โส ภควา ทมถาย ชมมံ เทเสติ
 สนุโต โส ภควา สมถาย ชมมံ เทเสติ ตินฺนุโน โส ภควา
 ทรณาย ชมมံ เทเสติ ปรีนิพฺพุโต โส ภควา ปรีนิพฺพานาย
 ชมมံ เทเสตีติ ฯ

[๓๑] เหวอ อุกฺกเต นีโคฺรชฺช ปรีพฺพชชโก ภควนฺตํ เขตทโวจ
 อจฺจโย มํ ภนฺเต อจฺจมา ยถาพาดํ ยถามุพฺพํ ยถาอกุสฺสํ ยถาหํ
 ภควนฺตํ เหวอ อวจาตี ตสฺส เม ภนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต
 ปฏิกฺคณฺหาตุ อายตี สํวรายาติ ฯ ตคฺช ตํ นีโคฺรชฺช อจฺจโย อจฺจมา
 ยถาพาดํ ยถามุพฺพํ ยถาอกุสฺสํ ยํ มนฺตวํ เหวอ อวจาตี ยโต จ
 โช นีโคฺรชฺช อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาชมฺมํ ปฏิกโรตี ตํ เต
 มยํ ปฏิกฺคณฺหาตุม อุกฺกตฺมิ เหธา นีโคฺรชฺช อริยสฺส วินเย โย
 อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา ยถาชมฺมํ ปฏิกโรตี อายตี สํวรมาปชฺชตี ฯ
 อหํ ปน นีโคฺรชฺช เหวอ วทามิ เอตุ วิญฺญู ปุริโส อสฺโส อมายาวั
 อชฺชชาติโก อหมนุสาสามิ อหํ ชมมံ เทเสมิ ยถานุสฺสิฏฺฐํ ตถา-
 ปฏีปชฺชมาโน ยสฺสสตฺถาย กุตปฺปุตฺตา สมนฺนเทว อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชนฺติ ตทนฺตฺตวํ พุรหฺมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเช ๑ ชมฺเม สยํ
 อภินฺญา สจฺจนิคฺคตา อปฺปสมฺปชฺช วิหริสฺสตี สตฺต วสฺสทานิ ฯ
 ติฏฺฐชนฺตุ นีโคฺรชฺช สตฺต วสฺสทานิ ฯ เอตุ วิญฺญู ปุริโส อสฺโส
 อมายาวั อชฺชชาติโก อหมนุสาสามิ อหํ ชมมံ เทเสมิ ยถานุสฺสิฏฺฐํ
 ตถापฏีปชฺชมาโน ยสฺสสตฺถาย กุตปฺปุตฺตา สมนฺนเทว อคารสฺมา

๓๑] อุกุมพริกสุตฺตํ ฌมฺมวีนเย ปฏฺธิปทาย อุกฺตมานิสํสํกถา ๕๘

อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺตฺตฺรํ พุทฺทมจฺริยปริโยธานํ ทิฏฺฐเช ๑
ฌมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกคฺคา อฺปฺสํมฺปฺชฺช วิหริสฺสํติ ฌ วสฺสํนิ ๑
ปญฺจ วสฺสํนิ ๑ จตฺตาวี วสฺสํนิ ๑ คีณิ วสฺสํนิ ๑ เทว วสฺสํนิ ๑
เอกํ วสฺสํ ๑ ทิฏฺฐชฺช นิกฺคฺรชฺช เอกํ วสฺสํ ๑ เอตฺถ วิญฺญู ปฺริโส
อสฺโส อมายาวํ อฺชฺชชาติโก อหฺมฺนุสฺสาธามิ อหํ ฌมฺมํ เทเสมิ
ยถานุสฺสิฏฺฐํ ตถาปฏฺธิปชฺชมาโน ยสฺสํตฺถาย กฺตฺตฺตฺตฺตา สมฺมเทว
อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺตฺตฺรํ พุทฺทมจฺริยปริโยธานํ
ทิฏฺฐเช ๑ ฌมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกคฺคา อฺปฺสํมฺปฺชฺช วิหริสฺสํติ
สฺตฺต มาธํนิ ๑ ทิฏฺฐชฺช นิกฺคฺรชฺช สฺตฺต มาธํนิ ๑ ฌ มาธํนิ ๑
ปญฺจ มาธํนิ ๑ จตฺตาวี มาธํนิ ๑ คีณิ มาธํนิ ๑ เทว
มาธํนิ ๑ เอกํ มาธํ ๑ อทฺทมาธํ ๑ ทิฏฺฐชฺช นิกฺคฺรชฺช อทฺทมาโส ๑
เอตฺถ วิญฺญู ปฺริโส อสฺโส อมายาวํ อฺชฺชชาติโก อหฺมฺนุสฺสาธามิ อหํ
ฌมฺมํ เทเสมิ ยถานุสฺสิฏฺฐํ ตถาปฏฺธิปชฺชมาโน ยสฺสํตฺถาย กฺตฺตฺตฺตฺตา
สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ ตทนฺตฺตฺรํ พุทฺทมจฺริย-
ปริโยธานํ ทิฏฺฐเช ๑ ฌมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกคฺคา อฺปฺสํมฺปฺชฺช
วิหริสฺสํติ สฺตฺตาทํ ๑ สียา โช ปน เต นิกฺคฺรชฺช เอวมสฺสํ
อนฺเตวาสิกมฺยตา สมนฺโน โคตโม เอวมาหติ ๑ น โช ปเนตฺติ
นิกฺคฺรชฺช เอวํ ทฏฺฐพฺพํ โย เอวํ โว อจฺริโย โสเยว โว อจฺริโย
โทตฺถ ๑ สียา โช ปน เต นิกฺคฺรชฺช เอวมสฺสํ อุกฺตฺเตสา
โน จาเวตฺถกาโม สมนฺโน โคตโม เอวมาหติ ๑ น โช ปเนตฺติ

๓๒] อุกุมุพริกตฺตํ ปริพุพชกานํ มาเรน ปริยฺยจฺจิตฺตํ ๖๓

อภิณฺณา ตฺตฺตํ อฺปฺตํ มฺปฺช วิหริสฺสํ ๑ เอวํ วุคฺเต เต
ปริพุพชกา ตฺตฺตํ มงฺกฺกฺตา ปตฺตํ อโสมฺมา ปชฺฌายนฺตา
อฺปฺปฺปฺภาณานํ นิสฺสํ ยถา ตํ มาเรน ปริยฺยจฺจิตฺตํ ๑

[๓๒] อถ โข ภควโต เอตทโหสิ ตฺพฺเพมีเม โมฆปฺริสา ฉฺชฺชา
มาเรน ปายิมฺตา ยตฺร หิ นาม เอกสฺสํ น เอวํ ภวิสฺสํ นนฺท
มยํ อณฺณตฺตํ สมนฺเน โคตฺเต พุทฺทมจฺริยํ จรามํ ก็ ภวิสฺสํ
สฺสํ ๑ อถ โข ภควา อุกุมุพริกาย ปริพุพชการวามํ สํหนาทํ
นทิตฺวา เวหํ อพฺกฺคฺนฺตฺวา คิซฺณญฺเฐ ปพฺพเต ปจฺจฺจฺจฺจํ ๑
สฺนฺชานํ คหฺปติ ตาวเทว ราชคหํ ปาวิสฺสํ ๑

อุกุมุพริกตฺตํ นิยฺยจฺจํ ทฺติยํ ๑

จกุกวตฺติสุตฺตํ

[๓๓] เหววมเม สุตํ ๑ เขกั สมยั ภควา มคเชตุ จิหริติ มาตุ-
ถายั ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนุเตสิ ภิกฺขโวติ ๑ ภทฺนเตติ เต
ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสั ๑ ภควา เขตทโวจ อตฺตทปฺปา ภิกฺขเว
จิหฺรต อตฺตสฺรณฺนา อนนฺนสฺรณฺนา ชฺมมทปฺปา ชฺมมสฺรณฺนา อนนฺน-
สฺรณฺนา ๑ กถณฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตทปฺโป จิหฺรติ อตฺตสฺร-
ณฺโณ อนนฺนสฺรณฺโณ ชฺมมทปฺโป ชฺมมสฺรณฺโณ อนนฺนสฺรณฺโณ ๑ อธิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ กายเ กายานุสฺสั จิหฺรติ อาตปฺปี สฺมปฺชาน โสติมา วิเนยฺย
โตเก อภิชฺฌาโทมนสฺสั ๑ เวทนาสุ เวทนานุสฺสั ๑ จิตฺเต จิตฺตา-
นุสฺสั ๑ ชฺมเมตุ ชฺมมานุสฺสั จิหฺรติ อาตปฺปี สฺมปฺชาน โสติมา
วิเนยฺย โตเก อภิชฺฌาโทมนสฺสั ๑ เหวจ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตทปฺโป
จิหฺรติ อตฺตสฺรณฺโณ อนนฺนสฺรณฺโณ ชฺมมทปฺโป ชฺมมสฺรณฺโณ อนนฺน-
สฺรณฺโณ ๑ โคจเว ภิกฺขเว จรต สฺเก เปตฺติเก วิสฺเย ๑ โคจเว
ภิกฺขเว จรต สฺเก เปตฺติเก วิสฺเย น ตจฺจติ มาโร โอตาริ น
ตจฺจติ มาโร อารมฺมณั ๑ กุสฺสทานั ภิกฺขเว ชฺมมานั สฺมาทานเหตุ
เอวมิทํ ปุณฺณํ ปวทฺตมฺติ ๑

[๓๔] ภูตฺตปฺพุพฺพั ภิกฺขเว ราชา ทถฺหเนมิ นาม อโหสิ จกุกวตฺติ
ชฺมมิโก ชฺมมราชา จาตุรฺนโต วิชิตาวั ชนปทฺฐจาวริยปฺปคฺโต สฺต-
รตนสมฺนฺนาคโต ๑ ตสฺสึมานิ สฺตฺต รตนานิ อเหตุ สฺยฺยถึทํ

๓๔] จกุกวตฺติตฺตํ ทถุหเนมิจกุกวตฺติวตฺตํ ตฺตํ รัตนานิ ๖๓

จกุกวตฺติ หตฺติวตฺติ อตฺตํวตฺติ มณฺเฑวตฺติ อิตฺตํวตฺติ คหปตฺติวตฺติ
ปรีณายกวตฺติเมว ตฺตํ ๑ ปโรตฺตํวตฺติ ๒ ปนตฺตํ ปุคฺคตา อเหตุ
สุวรา วรัจฺจวตฺติ ปรีณายกวตฺติ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

จกกวตฺติวตฺตคถา ๑ เตนหิ ตฺวํ ตาต ฌมฺมฺเยว นิสฺสํย ฌมฺมํ
 สกฺกโรนฺโต ฌมฺมํ ฌรฺกโรนฺโต ฌมฺมํ มาเนนฺโต ฌมฺมํ ปุเชนฺโต
 ฌมฺมํ อปจายมาโน ฌมฺมทฺชโร ฌมฺมเกตุ ฌมฺมาธิปเตยฺโย ฌมฺมิกํ
 รกฺขาวรณคฺคํ สํวิทหฺสฺสํ อนุโคชนสฺมํ พถกายนสฺมํ ฆตฺติเยสฺส อนุ-
 ยนฺเตสฺส พฺรหฺมณคหฺปติเกสฺส เนคมชานปเทสฺส สมนพฺรหฺมณฺเณสฺส
 มิคปภฺจิสฺสํ มา ว เต ตาต วิชิตฺเต อฌมฺมกาโร ปวตฺตคฺคถ เย จ
 เต ตาต วิชิตฺเต อชฺนา เตสฺสญฺจ ฐนํ อนุปฺปทฺชเชยฺยาถิ เย จ
 เต ตาต วิชิตฺเต สมนพฺรหฺมณฺเณ มทปฺปมาทา ปฏฺวิวิทฺตา ฆนฺติ-
 โสฺรจฺเจ นินฺวิจฺจา เอกมตฺตํ ทเมนฺติ เอกมตฺตํ สเมนฺติ
 เอกมตฺตํ ปรีนินฺพพาเปนฺติ เต กาทฺเตน กถํ อฺปฺสํกมิตฺตฺวา ปรี-
 ปฺจฺเจยฺยาถิ ปรีปฺเจยฺยาถิ กิ ฆนฺเต กุสฺสํ กิ ฆนฺเต อกุสฺสํ
 กิ สํวชฺชํ กิ อนุวชฺชํ กิ เสวิตฺตพฺพํ กิ น เสวิตฺตพฺพํ กิ เม
 กิริยมาณํ ทิฆรคฺคํ อหิตาย ทฺกฺขาย อสฺสํ กิ วา ปน เม กิริยมาณํ
 ทิฆรคฺคํ หิตาย สฺขาย อสฺสํสํติ เตสฺสํ สฺสฺตฺวา ยํ อกุสฺสํ ตํ
 อภินิวชฺชเชยฺยาถิ ยํ กุสฺสํ ตํ สํมาทาย วัตฺเตยฺยาถิ อิทํ ไซ
 ตาต ตํ อริยํ จกกวตฺติวตฺตคถา ๑ เอวํ เทวาทิ ไซ ภิกฺขเว
 ราชา ฆตฺติโย มุทฺธาวตฺตโร ราชิสฺสํสฺสํ ปฏฺิสฺสํสฺสฺวา อริเย จกกวตฺติ-
 วตฺเต วตฺตติ ๑ ตสฺสํ อริเย จกกวตฺติวตฺเต วตฺตมานสฺสํ ตท-
 หุโปสฺสํเถ ปณฺณเรสฺสํ สีสฺนฺหาคสฺสํ อฺโปสฺสํกิสฺสํ อฺปรีปาสํทวรกตสฺสํ
 ทิพฺพํ จกกรณํ ปาตุรโหสิ สหฺสํสํวํ สเนมิกํ สนาภิกํ สพฺพาการ-

ปริปรุ ๑ ทิสฺวา รณโณ ชตฺตียสฺส มุทฺทาวสิตฺตสฺส เอตทโหสิ
 สฺคํ โช ปน เมตฺติ ยสฺส รณโณ ชตฺตียสฺส มุทฺทาวสิตฺตสฺส
 ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส สีสฺนหตฺตสฺส อฺโปสติกสฺส อฺปริปาสาท
 วรคตฺสส ทิพฺพํ จกฺกรตฺนํ ปาทฺทวติ สหสฺสํวํ สเนมิทํ สนาภิกํ
 สพุพพการปริปรุ โส โหติ ราชชา จกฺกวคฺคตฺติ อสฺสํ นุ โช อหํ
 ราชชา จกฺกวคฺคตฺติ ๑

[๓๖] อถโช ภิกฺขเว ราชชา ชตฺติโย มุทฺทาวสิตฺโต อญฺจ่า
 ยาสฺนา เอกัง อุตฺตรวาสังคํ กริตฺวา วาเมเน หตฺถेเน ภิงฺคารํ
 คเหตุวา ทกฺขิเนเน หตฺถेเน จกฺกรตฺนํ อพฺภูกฺกิริ ปวตฺตตุ ภวํ
 จกฺกรตฺนํ อภิวชิเนนํ ภวํ จกฺกรตฺนนฺติ ๑ อถโช ตํ ภิกฺขเว
 จกฺกรตฺนํ ปฺรตฺติมํ ทิสฺสํ ปวตฺติ ๑ อนนฺวเทว ราชชา จกฺกวคฺติ
 สทฺธิ จตฺตฺรคฺคินิยา เสนาย ๑ ยสฺมि โช ปน ภิกฺขเว ปเทเส
 จกฺกรตฺนํ ปตฺติจฺจาสี ตตฺถ ราชชา จกฺกวคฺติ วาสํ อฺปคจฺฉี^๒
 สทฺธิ จตฺตฺรคฺคินิยา เสนาย ๑ เข โช ปน ภิกฺขเว ปฺรตฺติมา
 ทิสฺสาย ปฏฺิราชานเ เต ราชานํ จกฺกวคฺติ อฺปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํ
 เอहि โช มหาราช สฺวาคตฺมํ มหาราช สกฺนุเต มหาราช
 อนุสวสฺ มหาราชาทิ ๑ ราชชา จกฺกวคฺติ เอวมาห ปาโณ น
 หนตฺทพฺโพ อทินฺนํ นาทคพฺพํ กามะสุ มิจฺฉา น จริตพฺพวา มุสา
 น ภาสิตพฺพวา มชฺชํ น ปาทพฺพํ ยถาภฺตฺตณฺจ ญฺญชฺฉาทิ ๑

๑ ปวตฺตตฺติมี ปาโไซ ๑ ๒ อฺปคจฺฉีติ วา ปาโไซ ๑

เย โข ปน ภิกฺขเว ปุรตฺถิมาย ทิสาย ปฏฺิรราชานโ เต รณฺโณ
 จกฺกวดตฺติสฺสํ อหฺยณฺตา อหฺลํ ๑ อถ โข ตํ ภิกฺขเว จกฺกกรตณํ
 ปุรตฺถิมํ สฺมฺมทฺทํ อชฺโฌคฺคเหตฺวา ปจฺจุตฺตฺริตฺวา ทกฺขิณํ สฺมฺมทฺทํ
 อชฺโฌคฺคเหตฺวา ปจฺจุตฺตฺริตฺวา ปจฺฉิมํ ทิสํ ปวตฺติ ๑ อนนฺวเทว
 ราชาน จกฺกวดตฺติ สฺทฺธิ จตฺตฺรจฺฉินฺนียา เสนาย ๑ ยสฺมึ โข ปน
 ภิกฺขเว ปเทเส จกฺกกรตณํ ปตฺติจฺจาสิ ตตฺถ ราชาน จกฺกวดตฺติ
 วาสํ อปฺคจฺฉนิ สฺทฺธิ จตฺตฺรจฺฉินฺนียา เสนาย ๑ เย โข ปน ภิกฺขเว
 ปจฺฉิมาย ทิสาย ปฏฺิรราชานโ เต ราชานํ จกฺกวดตฺติ อปฺสงฺกมิตฺวา
 เอวมาหฺสํ เอหิ โข มหाराช สฺวาคตํ มหाराช สฺกนฺเต
 มหाराช อหฺสํสํ มหाराชาติ ๑ ราชาน จกฺกวดตฺติ เอวมาห
 ปาโณ น นนฺตพฺโพ อทินนํ นาทาทพฺพิ กามเสฺ มิจฺฉาน น
 จริตพฺพา มุสํ น ภาสิตพฺพา มชฺชํ น ปาตพฺพิ ยถาภุตฺตคฺค
 ญชฺฉลาติ ๑ เย โข ปน ภิกฺขเว ปจฺฉิมาย ทิสาย ปฏฺิรราชานโ
 เต รณฺโณ จกฺกวดตฺติสฺสํ อหฺยณฺตา อหฺลํ ๑ อถ โข ตํ ภิกฺขเว
 จกฺกกรตณํ ปจฺฉิมํ สฺมฺมทฺทํ อชฺโฌคฺคเหตฺวา ปจฺจุตฺตฺริตฺวา อุตฺตฺริ
 ทิสํ ปวตฺติ ๑ อนนฺวเทว ราชาน จกฺกวดตฺติ สฺทฺธิ จตฺตฺรจฺฉินฺนียา
 เสนาย ๑ ยสฺมึ โข ปน ภิกฺขเว ปเทเส จกฺกกรตณํ ปตฺติจฺจาสิ
 ตตฺถ ราชาน จกฺกวดตฺติ วาสํ อปฺคจฺฉนิ สฺทฺธิ จตฺตฺรจฺฉินฺนียา เสนาย ๑
 เย โข ปน ภิกฺขเว อุตฺตฺราย ทิสาย ปฏฺิรราชานโ เต ราชานํ
 จกฺกวดตฺติ อปฺสงฺกมิตฺวา เอวมาหฺสํ เอหิ โข มหाराช สฺวาคตํ

มหाराช สกนเต มหाराช อนุสาส มหाराชาติ ๑ ราชา
 จกุกวคฺติ เหวมาท ปาโณ น หนตฺพุโพ อทินัน นาทาทพุพิ
 กามะตุ มิจฺฉนา น จริตฺพุพา มุสา น ภาสิตฺพุพา มชฺชํ น
 ปาตพุพิ ยถาภุคฺคตฺตยจ ภูมฺชลาติ ๑ เย โช ปน ภิกฺขเว
 อุตฺตราย ทิสาย ปฏฺวิราชาโน เต รณฺโฆ จกุกวคฺติสุส อนุยฺนฺตา
 อเหตุ ๑ อถ โช คํ ภิกฺขเว จกุกวคฺติ สํมุตฺตปริยฺนํ ปจฺฉิ
 อภิวินฺนิคฺวา ตเมว ราชธานี ปจฺจกฺคณฺคฺวา ๑ รณฺโฆ จกุกวคฺติสุส
 อนฺเตปรุทฺวาเว อตฺถกฺรณฺปมฺเช อกฺขาทํ มณฺเฆ อฏฺฐาสิ รณฺโฆ
 จกุกวคฺติสุส อนฺเตปรุ อฺปโสภยมาณํ ๑

[๓๗] ทฺติโยมี โช ภิกฺขเว ราชา จกุกวคฺติ ๑ คติโยมี
 โช ภิกฺขเว ราชา จกุกวคฺติ ๑ จตฺตฺโตมี โช ภิกฺขเว ราชา
 จกุกวคฺติ ๑ ปณฺจโมมี โช ภิกฺขเว ราชา จกุกวคฺติ ๑ ฉฺฉโยมี โช
 ภิกฺขเว ราชา จกุกวคฺติ ๑ สฺตฺตโมมี โช ภิกฺขเว ราชา จกุกวคฺติ
 พุณฺณํ วสฺสํ พุณฺณํ วสฺสํตฺตํ พุณฺณํ วสฺสํสฺสํ พุณฺณํ วสฺสํสฺสํสฺสํ อจฺเจยฺน
 อณฺเณตฺรํ ปฺริสํ อามนฺเตสิ ยทา โช ตวํ อมฺโภ ปฺริสํ ปสฺสํเสยฺยาสี
 ทิพุพิ จกุกวคฺติ โอสฺสํกฺกิตํ ชานา จตํ อถ เม อโรเจยฺยาสี
 สฺตี ๑ เอวํ เทวาติ โช ภิกฺขเว สํ ปฺริโส รณฺโฆ จกุกวคฺติสุส
 ปจฺจสฺสํโสสิ ๑ อทฺทสา โช ภิกฺขเว สํ ปฺริโส พุณฺณํ วสฺสํ
 พุณฺณํ วสฺสํตฺตํ พุณฺณํ วสฺสํสฺสํสฺสํ อจฺเจยฺน ทิพุพิ จกุกวคฺติ

๑ ปจฺจกฺคณฺคฺวาติมี ปาเจน ภิวินฺนิคฺวา ๑

๓๘] จกถวตฺติสุตฺตํ จกถวตฺติปพฺพชฺชา จกถวตฺตอฺนตฺรชานํ ๖๘

โอสถกฺกิตํ ชานา จุกํ ทิสฺวา เยน ราชา จกถวตฺติ เตนฺ-
ปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ราชานํ จกถวตฺติ เอตทโวจ ยคฺเช
เทว ชานเยยฺยาสี ทิพฺพนฺเต จกถวตฺตํ โอสถกฺกิตํ ชานา จุกฺนฺติ ฯ
อถโช ภิกฺขเว ราชา จกถวตฺติ เชฏฺฐปฺปฺตฺตํ กุมารํ อามนฺเตตฺวา
เอตทโวจ ทิพฺพํ ทิร เม ตาต กุมาร จกถวตฺตํ โอสถกฺกิตํ
ชานา จุกํ สฺตํ โช ปน เมตํ ยสฺส รมฺโฆ จกถวตฺติสฺส
ทิพฺพํ จกถวตฺตํ โอสถกฺกิตํ ชานา จวติ นทานิ เตน รมฺเภา
จิวํ ธีวตฺตพฺพํ โหตีติ ภฺคฺคฺตา ปน เม มานุสฺสกา กามา สมฺโย-
ทานิ เม ทิพฺเพ กาเม ปริเยสฺสํ อหิ ตฺวํ ตาต กุมาร อิมํ
สมฺมุทฺตปริยญฺคํ ปจฺฉวี ปฏฺธิปชฺช อหํ ปน เกสฺสมสฺสํ โอหาเรตฺวา
กาธายานิ วตฺถานิ อจฺฉนาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิสฺสํ-
มํติ ฯ อถโช ภิกฺขเว ราชา จกถวตฺติ เชฏฺฐปฺปฺตฺตํ กุมารํ ธาตุกํ
รชฺเช สมนุสฺสาเสตฺวา เกสฺสมสฺสํ โอหาเรตฺวา กาธายานิ วตฺถานิ
อจฺฉนาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิ ฯ สตฺตาทํ ปพฺพชฺชิตฺเต
โช ปน ภิกฺขเว ราชิสฺสมฺหิ ทิพฺพํ จกถวตฺตํ อฺนตฺรชายิ ฯ

[๓๘] อถโช ภิกฺขเว อฉฺฉนคโร ปุริโส ฯ เป ฯ อฺนตฺรทิตฺตฺนฺติ ฯ
อถโช ภิกฺขเว ราชา ชตฺติโย มุทฺทชาวสฺสิตฺโต ทิพฺเพ จกถวตฺตเน
อฺนตฺรทิตฺเต อฺนตฺตมโน อโหสิ อฺนตฺตมณตฺตญฺจ ปฏฺฐิสฺสเวเทสิ โน
จ โช ราชิสฺสํ อฺปสงฺกมิตฺวา อริยํ จกถวตฺติตฺตฺตํ ปุจฺฉนํ ฯ โส
สมฺเตเนว สฺตํ ชนปทํ ปธาสฺสตี ตสฺส สมฺเตน ชนปทํ ปธาสฺสโต

น ปุพฺพเพนาปรํ ชนปทา ปจฺจนฺติ ยถา คํ ปุพฺพกานํ ราชนํ อวิเย
 จกฺกวตฺติวตฺเต วตฺตมานานํ ฯ อถโฆ ภิกฺขเว อมจฺจา ปาวิธฺชฺชา
 คณกมฺหามตฺตา อนํกฺกุชา โทวาริกา มนฺตสุตฺตํวิโน สฺนนิปิตฺตวา
 ราชนํ ชตฺติยํ มุทฺทาวตฺติตฺตํ เอตทโวจํ น โฆ เต เทว สฺมเตน
 สุทฺถํ ชนปทํ ปถาสฺโต ปุพฺพเพนาปรํ ชนปทา ปจฺจนฺติ ยถา คํ
 ปุพฺพกานํ ราชนํ อวิเย จกฺกวตฺติวตฺเต วตฺตมานานํ สฺวิชฺชนฺติ
 โฆ เต เทว วิชิตฺเต อมจฺจา ปาวิธฺชฺชา คณกมฺหามตฺตา อนํกฺกุชา
 โทวาริกา มนฺตสุตฺตํวิโน มยฺยเจว อญฺเฆ จ เย มยฺย อริยํ
 จกฺกวตฺติวตฺตํ ชาเรม อิงฺฆ ตวํ เทว อเมห อริยํ จกฺกวตฺติวตฺตํ
 ปุจฺฉ ๓๘๘ เต มยฺย อริยํ จกฺกวตฺติวตฺตํ ปุจฺฉา พุยากริสุตฺตํมาติ ฯ

[๓๘] อถโฆ ภิกฺขเว ราชา ชตฺติโย มุทฺทาวตฺติตฺโต อมจฺเจ
 ปาวิธฺชฺเช คณกมฺหามตฺเต อนํกฺกุเช โทวาริเก มนฺตสุตฺตํวิโน
 สฺนนิปาเตตฺตวา อริยํ จกฺกวตฺติวตฺตํ ปุจฺฉิ ฯ ๓๘๘ เต อริยํ
 จกฺกวตฺติวตฺตํ ปุจฺฉา พุยากริสุตฺตํ ฯ ๓๘๘ สุตฺตวา ชมฺมิกณฺเฑ โฆ
 รกฺขาวรณคฺคฺติ สฺวิทฺธิ โน จ โฆ อชนานํ ชนมนุสฺสํปทาสี ฯ
 อชนานํ ชเน นานุสฺสํปทียมาเน ทาพิทฺธิยํ เวปฺตุตฺตํ อคมาสี ฯ
 ทาพิทฺธิเย เวปฺตุตฺตํ คเต อญฺตโร ปุริโส ปเวสฺสํ อทินฺนํ เถยฺย-
 สฺงฺขาตํ อาทิยํ ฯ คเมณํ อคฺคฺเหตฺตํ คเหตฺตวา รณฺโวย ชตฺติยสุตฺตํ
 มุทฺทาวตฺติตฺตํ ๓๘๘ อยํ เทว ปุริโส ปเวสฺสํ อทินฺนํ เถยฺย-
 สฺงฺขาตํ อาทิยํติ ฯ ๓๘๘ วตฺเต ภิกฺขเว ราชา ชตฺติโย มุทฺทาวตฺติตฺโต

ตัม ปุริสั เอตทโวจ สจจัม กิร ตุวั อมฺโภ ปุริสั ปเรสั อทินฺนั
 เถยฺยสงฺฆาตัม อาทิยสัตติ ๑ สจจัม เทวาทิ ๑ กัการณนาคิ ๑ น หิ
 เทว สัวามัตติ ๑ อถโฆ ภิกฺขเว รชชา ฆตฺติโย มุทฺธวาสิตฺโต
 ตสฺสั ปุริสัตฺสั ฆนณนุปรทณัน อิมินา ตุวั อมฺโภ ปุริสั ฆเนน
 อตฺตณนาคิ ๑ สัวาทิ มาตานิโร ๑ โปเสหิ ปุคฺคททารณฺจ โปเสหิ
 กมฺมณฺเต ปโยเชหิ สมฺเณสุ พุรหฺมณฺเณสุ อุตฺตฤคฺคิกั ทกฺขินฺ
 ปตฺติฏฺษเปหิ สัวคฺคิกั สุทฺธิปาทั สคฺคสัตฺตณนิกนฺติ ๑ เอวั เทวาทิ โฆ
 ภิกฺขเว สั ปุริสั รณฺโฆ ฆตฺติยสฺสั มุทฺธวาสิตฺตสฺสั ปจฺจสัสัตฺติ ๑
 อณฺณตโรปิ โฆ ภิกฺขเว ปุริสั ปเรสั อทินฺนั เถยฺยสงฺฆาตัม
 อาทิยิ ๑ ตเมณฺ อคฺคเหตุสุ คเหตุวา รณฺโฆ ฆตฺติยสฺสั มุทฺธว-
 วาสิตฺตสฺสั ทสฺเสสฺสุ อยั เทว ปุริสั ปเรสั อทินฺนั เถยฺยสงฺฆาตัม
 อาทิยัตติ ๑ เอวั อุตฺเต ภิกฺขเว รชชา ฆตฺติโย มุทฺธวาสิตฺโต ตัม
 ปุริสั เอตทโวจ สจจัม กิร ตุวั อมฺโภ ปุริสั ปเรสั อทินฺนั
 เถยฺยสงฺฆาตัม อาทิยสัตติ ๑ สจจัม เทวาทิ ๑ กการณนาคิ ๑ น หิ
 เทว สัวามัตติ ๑ อถโฆ ภิกฺขเว รชชา ฆตฺติโย มุทฺธวาสิตฺโต
 ตสฺสั ปุริสัตฺสั ฆนณนุปรทณัน อิมินา ตุวั อมฺโภ ปุริสั ฆเนน
 อตฺตณนาคิ ๑ สัวาทิ มาตานิโร ๑ โปเสหิ ปุคฺคททารณฺจ
 โปเสหิ กมฺมณฺเต ปโยเชหิ สมฺเณสุ พุรหฺมณฺเณสุ อุตฺตฤคฺคิกั
 ทกฺขินฺ ปตฺติฏฺษเปหิ สัวคฺคิกั สุทฺธิปาทั สคฺคสัตฺตณนิกนฺติ ๑ เอวั
 เทวาทิ โฆ ภิกฺขเว สั ปุริสั รณฺโฆ ฆตฺติยสฺสั มุทฺธวาสิตฺตสฺสั

ปจฺจสุตฺตัสสิ ฯ อตฺตสุตฺตํ โข ภิกฺขเว มนุสฺสํ ยะ กิร โภ
ปเรตฺตํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยนฺติ เตตฺตํ ราชา อนุปฺปเทตฺตํ ฯ
สุตฺตวาน เตตฺตํ เอตทโหสิ ยนฺนุน มยฺมี ปเรตฺตํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ
อาทิเยยฺยามาติ ฯ

[๔๐] อถ โข ภิกฺขเว อญฺญคโร ปุริสํ ปเรตฺตํ อทินฺนํ เถยฺย-
สงฺฆาตํ อาทิยํ ฯ คเมณํ อคฺคเหตฺตํ คเหตฺตวา รณฺโณ ชฺชตฺติยสุตฺต
มฺหุชฺชาวสฺสิตฺตสุตฺตํ ทสฺสเสตฺตํ อยํ เทว ปุริสํ ปเรตฺตํ อทินฺนํ เถยฺย-
สงฺฆาตํ อาทิยํติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภิกฺขเว ราชา ชฺชตฺติโย มฺหุชฺชาวสฺสิตฺโต
คํ ปุริสํ เอตทโวจ สจฺจํ กิร ตวํ อมฺโภ ปุริสํ ปเรตฺตํ อทินฺนํ
เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยํตฺติ ฯ สจฺจํ เทวาติ ฯ กัการณฺนาติ ฯ น
หิ เทว ชีวามํติ ฯ อถ โข ภิกฺขเว รณฺโณ ชฺชตฺติยสุตฺตํ มฺหุชฺชา-
วสฺสิตฺตสุตฺตํ เอตทโหสิ สจฺเจ โข อหํ โย โย ปเรตฺตํ อทินฺนํ
เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยํตฺตติ ตสฺส ตสฺส ชนฺมณุปฺปทสฺสํมํ เอวํมํ
อทินฺนาทานํ ปวชฺชตฺตติ ยนฺนุนานํ อิมํ ปุริสํ สุนิเสธํ นิเสธเยยฺย
มฺหุชฺชจฺฉนํ กเรยฺยํ สํสํมตฺตํ ฉินฺทเยยฺยนฺติ ฯ อถ โข ภิกฺขเว ราชา
ชฺชตฺติโย มฺหุชฺชาวสฺสิตฺโต ปุริสํ อาณาเปสิ เตนหิ ภณฺเณ อิมํ
ปุริสํ ทพฺพหยา วชฺชชฺยา ปจฺจฉาพาหุํ คาพฺพพนฺนชฺฉนํ พนฺนชฺชิตฺตวา ชฺชรมฺหุชฺชํ
กิรตฺตวา ชฺชรสฺสเวเน ปณฺเณเน วถิยาย วถิยํ สิงฺฆาฏเกเน สิงฺฆาฏกั
ปรินฺทวา ทกฺขชฺฉเนเน ทฺวาเวเน นิกฺขมิตฺตวา ทกฺขชฺฉนฺโต นกรสฺส
สฺสุนิเสธํ นิเสธเณ มฺหุชฺชจฺฉนํ กโรถ สํสํมตฺตํ ฉินฺทถาติ ฯ เอวํ

เทวาทิ โข ภิกฺขเว เต ปุริสา วนฺโณ ชตฺตियสฺส มุทฺทาวสิตฺตสฺส
 ปฏิสฺสฺสฺวา ตํ ปุริสํ ทพฺพาย วชฺชยา ปจฺฉาพาหุ คัพพพฺพชฺฌ
 พนฺธิตฺวา ชฺรุมฺมณฺทํ กวิตฺวา ชวสฺสเรน ปณฺเวณ วติยาย วทียํ
 สิงฺฆาฏเกณ สิงฺฆาฏกํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิเนน ทฺวาเรน นิกฺขมิตฺวา
 ทกฺขิณโต นครสฺส สฺนึเสชฺฌํ นึเสเชสฺสุ มฺุตชฺจณฺํ อกฺกํ สํสฺมสฺส
 ฉินฺทิสฺสุ ฯ

[๔๓] อสฺสสฺสํ โข ภิกฺขเว มนุสฺสํ ยะ กิร โภ ปเวสํ
 อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยฺนฺติ เต วาชา สฺนึเสชฺฌํ นึเสเชติ
 มฺุตชฺจณฺํ กโรติ สํสํนิ เตสํ ฉินฺทิตฺติ ฯ สฺสฺวาน เตสํ เอตทโหสิ
 ยนฺนุน มยฺยํ ตินฺนฺหานิ สฺตฺถานิ กาวาเปยฺยาม ตินฺนฺหานิ สฺตฺถานิ
 กาวาเปตฺวา เยสํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยฺสฺสํ เต สฺนึเสชฺฌํ
 นึเสเชสฺสํ มฺุตชฺจณฺํ กวิสฺสํ สํสํนิ เนสํ ฉินฺทิสฺสํมาติ ฯ
 เต ตินฺนฺหานิ สฺตฺถานิ กาวาเปสฺสุ ตินฺนฺหานิ สฺตฺถานิ กาวาเปตฺวา
 คามชฺชาติปํ อฺุปกฺกมฺิสฺสุ กาคฺุ นิคฺมชฺชาติปํ อฺุปกฺกมฺิสฺสุ กาคฺุ นครชฺชาติปํ
 อฺุปกฺกมฺิสฺสุ กาคฺุ ปนฺนทฺทฺทฺมมฺยํ อฺุปกฺกมฺิสฺสุ กาคฺุ ฯ เยสํ เต
 อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยฺนฺติ เต สฺนึเสชฺฌํ นึเสเชนฺติ มฺุตชฺจณฺํ
 กโรนฺติ สํสํนิ เนสํ ฉินฺทนฺติ ฯ

[๔๔] อิติ โข ภิกฺขเว อชนานํ ชเน นานุปรฺปทฺยมาเน
 ทาพิทฺทฺย เวปฺตุตฺตมคฺมาสิ ทาพิทฺทฺย เวปฺตุตฺตํ คเต อทินฺนทานํ
 เวปฺตุตฺตมคฺมาสิ อทินฺนทานาเน เวปฺตุตฺตํ คเต สฺตฺถํ เวปฺตุตฺตมคฺมาสิ

สคฺเถ เวปฺตุถํ คเต ปาณาติปาโต เวปฺตุถมคฺมาสี ปาณาติปาเต
 เวปฺตุถํ คเต มุสาวาโท เวปฺตุถมคฺมาสี มุสาวาเท เวปฺตุถํ คเต
 เตสํ สคฺคานํ आयุเปํ ปริหายี วนฺโนเปํ ปริหายี เตสํ आयุนาเปํ
 ปริหายมานานํ วนฺณเนนเปํ ปริหายมานานํ อสฺสํติวสุตฺตสํหสฺสาयุกานํ
 มนุสฺसानํ จคฺคตาริสฺสวสุตฺตสํหสฺสาयุกา ปุคฺคา อเหตุํ จคฺคตาริสฺ-
 วสุตฺตสํหสฺสาयุกेषु ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อณฺเณคโร ปุริโส ปเรสํ
 อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยิ ฯ คเมนํ อคฺคเหตุํ กเหตุวา รณฺโณ
 ชคฺคิยสุตฺตํ มุทฺธาวิคฺคตสุตฺตํ ทสฺเสสุ อยํ เทว ปุริโส ปเรสํ อทินฺนํ
 เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยตีติ ฯ เอวํ อคฺคเต ภิกฺขเว ราชา ชคฺคิโย
 มุทฺธาวิคฺคโต ตํ ปุริสํ เอตทโวจ สจฺจํ กิร ควํ อมฺโภา ปุริส
 ปเรสํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ อาทิยตีติ ฯ น हि เทวาติ สฺมฺปชาน-
 มุสา ภาสี ฯ

[๔๓] อิติ โช ภิกฺขเว อชฺชนานํ ชเน นานุปฺปตฺติยมาเน
 ทาพิทฺธิยํ เวปฺตุถมคฺมาสี ทาพิทฺธิเย เวปฺตุถํ คเต อทินฺนาทานํ
 เวปฺตุถมคฺมาสี อทินฺนาทาเน เวปฺตุถํ คเต สคฺคํ เวปฺตุถมคฺมาสี
 สคฺเถ เวปฺตุถํ คเต ปาณาติปาโต เวปฺตุถมคฺมาสี ปาณาติปาเต
 เวปฺตุถํ คเต มุสาวาโท เวปฺตุถมคฺมาสี มุสาวาเท เวปฺตุถํ คเต
 เตสํ สคฺคานํ आयุเปํ ปริหายี วนฺโนเปํ ปริหายี เตสํ आयุนาเปํ
 ปริหายมานานํ วนฺณเนนเปํ ปริหายมานานํ จคฺคตาริสฺสวสุตฺตสํหสฺสายุกานํ
 มนุสฺसानํ วิสฺสํติวสุตฺตสํหสฺสายุกา ปุคฺคา อเหตุํ วิสฺสํติวสุตฺตสํหสฺสายุกेषु

ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อญฺจคโร ปริโส ปเวสํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ
อาทิตฺติ ๑ ตเมเน อญฺจคโร ปริโส รณฺโฆ ชตฺตยิสฺส มุทฺธาตฺตคฺคตฺส
อาโรเจสฺส อิตฺถนฺนาโม เทว ปริโส ปเวสํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺฆาตํ
อาทิตฺตํ เปสฺสญฺมกาถิ ๑

[๔๔] อิติ โห ภิกฺขเว อชนานํ ชเน นานุปฺปตฺติยาเน
ทาพิทฺธิยํ เวปฺตุตฺตมคฺคาถิ ทาพิทฺธิเย เวปฺตุตฺตํ คเต ๑ เป ๑
บีสุตฺตนา วาจา เวปฺตุตฺตมคฺคาถิ บีสุตฺตนา วาจา เวปฺตุตฺตํ คตฺตยา
เตสํ สตฺตนา อายุํ ปริหาสิ วณฺโณเน ปริหาสิ เตสํ อายุํนาปริ
ปริหาสมานานํ วณฺเณเน ปริหาสมานานํ วิสฺสวสฺสํ สหฺสฺสายุกาณํ
มนุสฺसानํ ทสฺสวสฺสํ สหฺสฺสายุกา ปุตฺตา อहेสิ ทสฺสวสฺสํ สหฺสฺสายุเกสุ
ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ เขภิํ สตฺตา วณฺณวณฺตา โหนฺติ เขภิํ สตฺตา
ทุพฺพณฺณา ตตฺถ เย เต สตฺตา ทุพฺพณฺณา เต วณฺณวณฺเต
สตฺเต อภิชฺฌายนฺตา ปเวสํ ทาเวสํ จาวิตฺตํ อาปชฺชิสฺสุ ๑

[๔๕] อิติ โห ภิกฺขเว อชนานํ ชเน นานุปฺปตฺติยาเน
ทาพิทฺธิยํ เวปฺตุตฺตมคฺคาถิ ทาพิทฺธิเย เวปฺตุตฺตํ คเต อทินฺนาทานํ
เวปฺตุตฺตมคฺคาถิ อทินฺนาทาเน เวปฺตุตฺตํ คเต ๑ สงฺฆิตฺตํ ๑ กามะสุ
มิจุฉาจาโร เวปฺตุตฺตมคฺคาถิ กามะสุ มิจุฉาจาโร เวปฺตุตฺตํ คเต
เตสํ สตฺตนา อายุํ ปริหาสิ วณฺโณเน ปริหาสิ เตสํ อายุํนาปริ
ปริหาสมานานํ วณฺเณเน ปริหาสมานานํ ทสฺสวสฺสํ สหฺสฺสายุกาณํ
มนุสฺसानํ ปณฺจวสฺสํ สหฺสฺสายุกา ปุตฺตา อहेสิ ปณฺจวสฺสํ สหฺสฺสายุ-

เกตุ ภิภุชเว มนุสเสตุ เทว ชมมา เวปุตตมคมีตุ ผรุสา จ
วาจา สมนุปรปตาโป จ ทวีตุ ชมเมตุ เวปุตตุ คเตตุ เตตุ
ศตฺตทานิ อายูมิ ปรีหยา นิฉนนิมิ ปรีหยา เตตุ อายุนา มิ
ปรีหยา มานานิ ฉนฉนนิมิ ปรีหยา มานานิ ปฉจวสัถสัถสัถายุกานิ
มนุสสานิ อปฺเปกจฺเจ อชฺชเมเตยยวสัถสัถสัถายุกา อปฺเปกจฺเจ
เทววสัถสัถสัถายุกา ปุคฺคา อเหตุ อชฺชเมเตยยวสัถสัถสัถายุกตุ
ภิภุชเว มนุสเสตุ อภิษณาพฺยาปาทา เวปุตตมคมีตุ อภิษณา-
พฺยาปาทตุ เวปุตตุ คเตตุ เตตุ ศตฺตทานิ อายูมิ ปรีหยา ฉนฉนนิมิ
ปรีหยา เตตุ อายุนา มิ ปรีหยา มานานิ ฉนฉนนิมิ ปรีหยา มานานิ
อชฺชเมเตยยวสัถสัถสัถายุกานิ มนุสสานิ วสัถสัถสัถสัถายุกา ปุคฺคา
อเหตุ วสัถสัถสัถสัถายุกตุ ภิภุชเว มนุสเสตุ มิฉฉาติฏฺฐิ เวปุตต-
มคมาติ มิฉฉาติฏฺฐิยา เวปุตตุ คตยา เตตุ ศตฺตทานิ อายูมิ
ปรีหยา ฉนฉนนิมิ ปรีหยา เตตุ อายุนา มิ ปรีหยา มานานิ
ฉนฉนนิมิ ปรีหยา มานานิ วสัถสัถสัถสัถายุกานิ มนุสสานิ ปฉจวสั-
ถสัถายุกา ปุคฺคา อเหตุ ปฉจวสัถสัถสัถายุกตุ ภิภุชเว มนุสเสตุ
ตโย ชมมา เวปุตตมคมีตุ อชฺชมวราโค วิสฺสมโตโก มิฉฉาชฺชโม
คิตุ ชมเมตุ เวปุตตุ คเตตุ เตตุ ศตฺตทานิ อายูมิ ปรีหยา ฉนฉนนิมิ
ปรีหยา เตตุ อายุนา มิ ปรีหยา มานานิ ฉนฉนนิมิ ปรีหยา มานานิ
ปฉจวสัถสัถสัถายุกานิ มนุสสานิ อปฺเปกจฺเจ อชฺชเมเตยยวสัถสัถสัถายุกา
อปฺเปกจฺเจ เทววสัถสัถสัถายุกา ปุคฺคา อเหตุ อชฺชเมเตยยวสัถสัถสัถายุก-

เกตุ ภิက္ขเว มนุสฺสเสตฺถุ อิมะ ชมฺมา เวปฺตุตฺตมคฺคํสุ อมตฺเตยฺยตา
อเปตฺเตยฺยตา อสํมณฺณตา อพฺรหฺมณฺณตา นกฺุเตชฺชฺชวฺจาปจายิตา^๑ ฯ
อิตฺติ โช ภิက္ขเว อชนานํ ชเน นานุปรปฺตียมาเน ทาพิทฺธิยํ เวปฺตุตฺต-
มคฺคาสิ ทาพิทฺธิเย เวปฺตุตฺตํ คเต อทินฺนาทานํ เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ
อทินฺนาทาเน เวปฺตุตฺตํ คเต สตฺถุ เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ สตฺถเว เวปฺตุตฺตํ
คเต ปาณาติปาโต เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ ปาณาติปาเต เวปฺตุตฺตํ คเต
มุตฺตวาโท เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ มุตฺตวาเท เวปฺตุตฺตํ คเต บีสฺสุณา วาจา
เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ บีสฺสุณาย วาจาย เวปฺตุตฺตํ คตายน กามะสุ มิจฺฉาจาโร
เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ กามะสุ มิจฺฉาจาเว เวปฺตุตฺตํ คเต เทว ชมฺมา
เวปฺตุตฺตมคฺคํสุ ฆรุตฺตา จ วาจา สมนุปรปฺตาโป จ ทวีสุ ชมฺเมสุ
เวปฺตุตฺตํ คเตสุ อภิชฺฉณาพฺยาปาทา เวปฺตุตฺตมคฺคํสุ อภิชฺฉณาพฺยา-
ปาเทสุ เวปฺตุตฺตํ คเตสุ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ เวปฺตุตฺตมคฺคาสิ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิยา
เวปฺตุตฺตํ คตายน ตโย ชมฺมา เวปฺตุตฺตมคฺคํสุ อชฺชมฺมวราโค วิสฺสมโตโก
มิจฺฉาชฺชโม คีสุ ชมฺเมสุ เวปฺตุตฺตํ คเตสุ อิมะ ชมฺมา เวปฺตุตฺตมคฺคํสุ
อมตฺเตยฺยตา อเปตฺเตยฺยตา อสํมณฺณตา อพฺรหฺมณฺณตา นกฺุเต-
ชฺชวฺจาปจายิตา อิมะสุ ชมฺเมสุ เวปฺตุตฺตํ คเตสุ เตสํ สตฺถุคานํ
อายูเป ปฺริหายิ วณฺโณเป ปฺริหายิ เตสํ อายุนาเป ปฺริหายมานานํ
วณฺเณเป ปฺริหายมานานํ อชฺชมฺมเตยฺยวตฺตสฺสคายนานํ มนุสฺสํานํ วตฺต-
สฺสคายนกา ปฺคตฺตา อเหสฺสุ ฯ

๑ นกฺุเตชฺชวฺจาปจายิตาติ วา ปาโช ฯ

[๔๖] ภวิสฺสติ ภิกฺขเว โส สมโย ยํ อิมํ มนุสฺसानํ
 ทสฺวสุตฺถายุกา ปุคฺคา ภวิสฺสนฺติ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ
 ปญฺจวสุตฺถิกา กุมาริกา อตฺตปเตยฺยา ภวิสฺสนฺติ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ
 ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อิมานิ วสุตฺถานิ อนฺตรชายิสฺสนฺติ เสงฺยุถิํ สํปฺปี
 นวนํตี เตถํ มชฺ ฌานิตํ โถณํ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ
 กุทฺตุสโก อคฺคโฆชนํ ภวิสฺสติ เสงฺยุถามิ ภิกฺขเว เขตรหิ
 สํติมฺโสทโน อคฺคโฆชนํ เอวเมว โช ภิกฺขเว ทสฺวสุตฺถายุกេสุ
 มนุสฺเสสุ กุทฺตุสโก อคฺคโฆชนํ ภวิสฺสติ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว
 มนุสฺเสสุ ทสฺ กุสฺตกมฺมปภา สฺพเพน สฺพพํ อนฺตรชายิสฺสนฺติ
 ทสฺ อกุสฺตกมฺมปภา อติวีย ทิปปิสุตฺถนฺติ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว
 มนุสฺเสสุ กุสฺตนฺติมิ น ภวิสฺสติ กุโต ปน กุสฺตสุตฺถ การโก
 ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ เข เต ภวิสฺสนฺติ อมตฺเตยฺยา
 อเปตฺเตยฺยา อสํมณฺเณว อพฺรหฺมณฺเณว นกฺุเตชฺชฺฐาปจายินิ เต
 ปุชฺา ๑ ภวิสฺสนฺติ ปาสํสา ๑ เสงฺยุถามิ ภิกฺขเว เขตรหิ
 มตฺเตยฺยา เปตฺเตยฺยา สํมณฺเณว พฺรหฺมณฺเณว กุเตชฺชฺฐาปจายินิ
 เต ปุชฺา ๑ ปาสํสา ๑ เอวเมว โช ภิกฺขเว ทสฺวสุตฺถายุกេสุ
 มนุสฺเสสุ เข เต ภวิสฺสนฺติ อมตฺเตยฺยา อเปตฺเตยฺยา อสํมณฺเณว
 อพฺรหฺมณฺเณว นกฺุเตชฺชฺฐาปจายินิ เต ปุชฺา ๑ ภวิสฺสนฺติ
 ปาสํสา ๑ ทสฺวสุตฺถายุกេสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ น ภวิสฺสติ

๑ ปุชฺชาติมิ ปาเชน ภวิตพพิ ฯ

มาตาคี วา มาตฺตฺจฺฉนาตี วา บิฏฺฐาคี วา บิฏฺฐจฺฉนาตี วา
มาตฺตฺตฺถานํตี วา อารฺจยภริยาคี วา ครุณํ ทวาราคี วา สมนฺเภทํ
โตโก คมิตฺตํตี ยถา อเชพฺภา กุกฺกฏฺฐา สฺฐกรว โสธนา สิตฺถาธา
ทสฺสวตฺตํสาธุเกสฺส ภิกฺขเว มนฺธฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ติพฺโพ อามาโต ปจฺจฺจฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ภวิตฺตํตี ติพฺโพ พฺยาปาโท ติพฺโพ
มโนปฺปโตสฺส ติพฺพํ วรทฺติจฺฉิตฺตํ มาตฺตฺตฺตฺตฺตํ ปุคฺคตฺตํตี ๑ ปุคฺคตฺตํตี
มาตฺตฺตฺตํ ๑ บิฏฺฐํ ปุคฺคตฺตํตี ๑ ปุคฺคตฺตํตี บิฏฺฐํ ๑ ภาคฺตฺตํ ภคินิยา ๑
ภคินิยา ภาคฺตฺตํ ติพฺโพ อามาโต ปจฺจฺจฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ภวิตฺตํตี ติพฺโพ
พฺยาปาโท ติพฺโพ มโนปฺปโตสฺส ติพฺพํ วรทฺติจฺฉิตฺตํ เสยฺยถาปี
ภิกฺขเว มาคฺคิตฺตํตี มิคํ ทิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ติพฺโพ อามาโต ปจฺจฺจฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ
โทตี ติพฺโพ พฺยาปาโท ติพฺโพ มโนปฺปโตสฺส ติพฺพํ วรทฺติจฺฉิตฺตํ
เอวเมว โช ภิกฺขเว ทสฺสวตฺตํสาธุเกสฺส มนฺธฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อณฺณมณฺณมฺหิตฺตํ ติพฺโพ อามาโต ปจฺจฺจฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ภวิตฺตํตี ติพฺโพ
พฺยาปาโท ติพฺโพ มโนปฺปโตสฺส ติพฺพํ วรทฺติจฺฉิตฺตํ มาตฺตฺตฺตํ
ปุคฺคตฺตํตี ๑ ปุคฺคตฺตํตี มาตฺตฺตํ ๑ บิฏฺฐํ ปุคฺคตฺตํตี ๑ ปุคฺคตฺตํตี
บิฏฺฐํ ๑ ภาคฺตฺตํ ภคินิยา ๑ ภคินิยาปี ภาคฺตฺตํ ติพฺโพ อามาโต
ปจฺจฺจฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ภวิตฺตํตี ติพฺโพ พฺยาปาโท ติพฺโพ มโนปฺปโตสฺส
ติพฺพํ วรทฺติจฺฉิตฺตํ ๑

[๔๗] ทสฺสวตฺตํสาธุเกสฺส ภิกฺขเว มนฺธฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ทฺรปฺโป ภวิตฺตํตี เต อณฺณมณฺณมฺหิตฺตํ มิคฺสณฺณมฺหิตฺตํ ปฺปฏฺฐิตฺตํตี เตสฺส

๔๗] จกุกตคฺคิสุคฺคิ อกฺกุตถกมฺมปถวโรติ อายุชฺชาทิจฺจกฺกมฺนํ ๘๓

ชมนฺนํ สฺมาทานเหตุ อายุนานํ วชฺชวาม วณฺณเนนํ วชฺชวาม
ยหฺนฺน มยํ ภิชฺชโยโส มคฺคตาย กุสฺสํ กเรยฺยาม ก็ กุสฺสํ
กเรยฺยาม ยหฺนฺน มยํ อทินฺนาทานา วิรเมยฺยาม กามเสถุ มิจฺฉา-
จารา วิรเมยฺยาม บิสุตฺตยา วาจา ย วิรเมยฺยาม ฆรุตฺตยา วาจา
วิรเมยฺยาม สมนฺนปฺปตาปา วิรเมยฺยาม อภิชฺชณํ ปชฺเหยยฺยาม พฺยา-
ปาทํ ปชฺเหยยฺยาม มิจฺฉาทิจฺฉิ ปชฺเหยยฺยาม ตโย ชมนฺน ปช-
เหยยฺยาม อชมนฺนราคํ วิสฺสมโถภํ มิจฺฉาชมนฺนํ ยหฺนฺน มยํ มคฺคเตยฺยา
อสุตฺตํ เปตฺเตยฺยา สํมณฺณา พุทฺทมณฺณา กุเต ชเรยฺจาปจายินิ
อิทํ กุสฺสํ ชมนฺนํ สฺมาทาย วคฺคเตยฺยามาติ ฯ เต มคฺคเตยฺยา ภวิสฺสํนฺติ
เปตฺเตยฺยา สํมณฺณา พุทฺทมณฺณา กุเต ชเรยฺจาปจายินิ อิทํ
กุสฺสํ ชมนฺนํ สฺมาทาย วคฺคิสุคฺคิ เตสํ กุสฺสํนํ ชมนฺนํ สฺมาทาน-
เหตุ อายุนานํ วชฺชวิสฺสํนฺติ วณฺณเนนํ วชฺชวิสฺสํนฺติ เตสํ อายุนานํ
วชฺชวมนานํ วณฺณเนนํ วชฺชวมนานํ วิสฺสํนํ สฺมาทายกานํ มนุสฺสํนํ
จคฺคตฺตํ สฺมาทายกานํ ปุคฺคตา ภวิสฺสํนฺติ ฯ จคฺคตฺตํ สฺมาทายกานํ
มนุสฺสํนํ อสฺสํนํ สฺมาทายกานํ ปุคฺคตา ภวิสฺสํนฺติ ฯ อสฺสํนํ สฺมาทายกานํ
มนุสฺสํนํ สฺมาทายกานํ ปุคฺคตา ภวิสฺสํนฺติ ฯ สฺมาทายกานํ
มนุสฺสํนํ สฺมาทายกานํ วิสฺสํนํ สฺมาทายกานํ ปุคฺคตา ภวิสฺสํนฺติ ฯ
วิสฺสํนํ สฺมาทายกานํ มนุสฺสํนํ จคฺคตฺตํ สฺมาทายกานํ ปุคฺคตา
ภวิสฺสํนฺติ ฯ จคฺคตฺตํ สฺมาทายกานํ มนุสฺสํนํ เทวอสฺสํนํ สฺมาทาย-
กานํ ปุคฺคตา ภวิสฺสํนฺติ ฯ เทวอสฺสํนํ สฺมาทายกานํ มนุสฺสํนํ จคฺคตฺตํ

วสุตฺถสฺสหายุกา ปุคฺคา ภวีสฺสณฺติ ฯ จตฺตาวิวสุตฺถสฺสหายุกานํ
 มนุสฺसानํ อฏฺฐิวสุตฺถสฺสหายุกา ปุคฺคา ภวีสฺสณฺติ ฯ อฏฺฐิวสุตฺ-
 ถสฺสหายุกานํ มนุสฺसानํ วิสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกา ปุคฺคา ภวีสฺสณฺติ ฯ
 วิสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกานํ มนุสฺसानํ จตฺตาวีสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกา ปุคฺคา
 ภวีสฺสณฺติ ฯ จตฺตาวีสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกานํ มนุสฺसानํ อสฺสทิวสุตฺ-
 ถสฺสหายุกา ปุคฺคา ภวีสฺสณฺติ ฯ

[๔๘] อสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ ปณฺจวสุตฺถสฺสติกา
 กุมาริกา อตฺตปเตยฺยา ภวีสฺสณฺติ ฯ อสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว
 มนุสฺเสสุ ตโย อาพารา ภวีสฺสณฺติ อิจฺฉา อนนฺนํ ชรา ฯ อสฺสทิว-
 วสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อยํ ชมฺพุทฺโปกุ อิทฺโธ เจว
 ภวีสฺสณฺติ ฌโต จ กุกฺกฏฺฐมฺปาติกา^๑ ความนิคมราชธานีโย ฯ อสฺสทิว-
 วสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อยํ ชมฺพุทฺโปกุ อวิจฺจ มณฺเฒ
 ฌุญฺญ ภวีสฺสณฺติ มนุสฺเสหิ เสยฺยถาปึ นพวนํ วา สํวอนํ วา ฯ
 อสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ อยํ พาราณสี เกตุมคฺ
 นาม ราชนานํ ภวีสฺสณฺติ อิทฺธา เจว ฌิตา จ พุชฺชนา จ อากิณฺณ-
 มนุสฺสา จ สฺสภิกฺขา จ ฯ อสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ
 อิมสฺมึ ชมฺพุทฺเปกุ จตฺตาวาสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกานํ ภวีสฺสณฺติ เกตุมคฺราชธานี-
 ปมุขานิ ฯ อสฺสทิวสุตฺถสฺสหายุกเกสุ ภิกฺขเว มนุสฺเสสุ เกตุมคฺราช-
 ธานียา สฺสทิว นาม ราชา อุตฺตปชฺชิสฺสณฺติ จกฺกภวคฺติ ชมฺมิโก ชมฺมราชา

๑ กุกฺกฏฺฐมฺปาติกาติปึ ปาโไซ ฯ

ภิกฺขุสงฺฆํ ปริหริตฺตติ เตยฺยถาปาหิ เอตฺรหิ อเนกสฺสํ ภิกฺขุสงฺฆํ
 ปริหฺรามิ ฯ อถโฆ ภิกฺขเว สงฺโฆ นาม ราชา โย โส ยฺวโป
 รณฺณา มหาปนาเทน การามิโต ตํ ยฺวโป อุตฺตสาเปตฺวา อชฺฌา-
 วตฺติตฺวา วิสฺสชฺชิตฺวา สมนพฺรหฺมณกปณทฺธิกฺกฉนฺนิพฺพกยาจกานํ ทานํ
 ทตฺวา เมตฺตเคยฺยสุตฺต ภคฺวโต อรหฺโต สมนฺมาสํมพฺพุตฺตสุตฺต สฺนฺติเก
 เกตฺมสุตฺตํ โยหาเรตฺตฺวา กาสายานิ วตฺตานิ อจฺจนาเทตฺตฺวา อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชิสฺสตี ฯ โส เอวํ ปพฺพชิตฺวา สฺมาโน เอโก
 วุปกฺกฺโข อปฺปมคฺโค อาคาปํ ปหิตคฺโค วิหฺรนฺโต นจิรสฺเสว
 ยสุตฺตคฺคา ย กุตฺตคฺคา สมนฺนเทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺนฺติ
 คทฺนคฺคํ พุทฺทมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐ ว ชฺมเม สยํ อภิญฺญา
 สจฺฉิกคฺคา อปฺปสมฺปชฺช วิหริตฺตติ ฯ

[๔๘] อคฺคทํปา ภิกฺขเว วิหฺรตฺ อคฺคตฺสรณา อนนฺนยสฺสรณา
 ชฺมมทํปา ชฺมมสฺสรณา อนนฺนยสฺสรณา ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อคฺคทํโป วิหฺรติ อคฺคตฺสรโณ อนนฺนยสฺสรโณ ชฺมมทํโป ชฺมมสฺสรโณ
 อนนฺนยสฺสรโณ ฯ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายเ กายานุสฺสํ วิหฺรติ
 อาคาปํ สมนฺปชาน โสติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ เวทนาสุ
 เวทนานุสฺสํ วิหฺรติ อาคาปํ สมนฺปชาน โสติมา วิเนยฺย โถเก
 อภิชฺฌาโทมนสฺสํ จิตฺเต จิตฺตานุสฺสํ วิหฺรติ อาคาปํ สมนฺปชาน
 สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ ชฺมเมตฺสุ ชฺมมานุสฺสํ
 วิหฺรตฺ อาคาปํ สมนฺปชาน โสติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ ฯ

เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อตฺตทํโป วิหฺรติ อตฺตสฺรโณ อนนฺนยสฺรโณ
ชฺมมทํโป ชฺมมสฺรโณ อนนฺนยสฺรโณ ฯ

[๕๐] โคจรเว ภิกฺขเว จรต สฺสเก เปตฺติเก วิสฺสเย ฯ โคจรเว
ภิกฺขเว จรุตฺตา สฺสเก เปตฺติเก วิสฺสเย อายุนาบี วทฺธมฺมิตฺตํ วณฺณเนนบี
วทฺธมฺมิตฺตํ สฺสฺเชนบี วทฺธมฺมิตฺตํ โภเคนบี วทฺธมฺมิตฺตํ พฺเตนบี
วทฺธมฺมิตฺตํ ฯ กิณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อายุสฺมํ ฯ อีธ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ นนฺทสฺมาชิปฺชานสงฺขารสฺมนฺนาคคํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ วิริย-
สฺมาชิปฺชาน... จิตฺตสฺมาชิปฺชาน... วมฺมสฺมาชิปฺชานสงฺขารสฺมนฺนา-
คคํ อิทฺธิปาทํ ภาเวติ โส อิมสฺส จตฺตุนํ อิทฺธิปาทานํ ภาเวตฺตคา
พหุตฺถกตฺตคา อากงฺขมาโน กปฺปํ วา ติวฺจฺเจยฺย กปฺปาวเสสฺส วา ฯ
อีทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อายุสฺมํ ฯ กิณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
วณฺณสฺมํ ฯ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺสฺตวา โหติ ปาติโมกฺขสฺสฺว-
สฺสฺวโต วิหฺรติ อจฺจารโคจรสฺมฺปนฺโน อนฺนคฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสฺววี-
สฺสมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปฺเทสฺส ฯ อีทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วณฺณสฺมํ ฯ
กิณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สฺสฺสฺมํ ฯ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว
กาเมหิ วิวิจฺจ อภุสฺเสหิ ชฺมเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจาร์ วิเวกขํ ปิตฺติสฺสฺซํ
ปจฺจมํ ฌานํ อปฺปสฺมฺปชฺช วิหฺรติ จิตฺกฺกวิจารานํ อปฺปสฺมา ฯ เป ฯ
ทฺตฺติยํ ฌานํ ฯ ตตฺติยํ ฌานํ ฯ จตฺตฺตํ ฌานํ อปฺปสฺมฺปชฺช วิหฺรติ ฯ
อีทํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุโน สฺสฺสฺมํ ฯ กิณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
โภคสฺมํ ฯ อีธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เมตฺตาสฺสฺสทฺทเคน เจคสา เอกํ ทิสฺ

ฌริตฺวา วิหริติ ตถา ทุคฺคิยํ ตถา ตคฺคิยํ ตถา จตุคฺคํ อิติ
 อุตฺตมโฆ ติริยํ สฺพพฺพิ สฺพพคฺคตตาย สฺพพาวนคํ โถกํ เมตฺตา-
 สฺหคเตน เจตสา วิปฺปเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยา-
 ปชฺฌเนน ฌริตฺวา วิหริติ ฯ กรุณาสฺหคเตน เจตสา ฯ มุทิตา-
 สฺหคเตน เจตสา ฯ อฺเพกฺขาสฺหคเตน เจตสา เอกํ ทิสฺส ฌริตฺวา
 วิหริติ ตถา ทุคฺคิยํ ตถา ตคฺคิยํ ตถา จตุคฺคํ อิติ อุตฺตมโฆ
 ติริยํ สฺพพฺพิ สฺพพคฺคตตาย สฺพพาวนคํ โถกํ อฺเพกฺขาสฺหคเตน เจตสา
 วิปฺปเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฌริตฺวา
 วิหริติ ฯ อิทํ โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน โภคสฺมํ ฯ กิณฺจ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน พตสฺมํ ฯ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาสวณํ ขยา อนาสวณ-
 เจโตวิมุคฺคิ ปณฺณาวิมุคฺคิ ทิฏฺฐเจ ๑ รมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉิ-
 กคฺวา อฺปฺปสํปชฺช วิหริติ ฯ อิทํ โฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน พตสฺมํ ฯ
 นาทํ ภิกฺขเว อณฺณํ เอกพตมฺบิ สมนุปลสฺสํมิ เอวํ ทฺวปฺปสํหํ
 ยถายิทํ ภิกฺขเว มารพถํ กุสฺสณํ ภิกฺขเว รมฺมานํ สฺมาทานเหตุ
 เอวมิทํ ปุณฺณํ ปวทฺธคฺคตติ ฯ อิทมโวจ ภควา ฯ อคฺคตมฺนา เต
 ภิกฺขุ ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ฯ

จกฺกวคฺคิสฺสุคฺคํ นิฏฺฐิตํ ตคฺคิยํ ฯ

อศุคณฺณสุตฺตํ

[๕๑] เอมฺเม สฺกํ ๗ เขถํ สมฺมํ ภคฺวา สํวตฺถิยํ วิหริตี
ปฺพพฺพารามํ มิคฺวารมตฺตฺตฺปาสํวเต ๗ เตน โข ปน สมฺเยน วาเสฏฺฐจ-
ภารทฺวาชฺชา ภิกฺขุสุ ปฺริวตฺตํติ ภิกฺขุภวํ อากฺกขมํนา ๗ อถโฆ
ภคฺวา สํยณฺหสฺมยํ ปฺฏิสฺตฺตฺตฺตนา วุจฺจิติ ปาสํวทา โอิโรหิตฺวา
ปาสํวทปจฺจายายํ อพฺโปกกาเส จงฺกมตี ๗ อทฺทสฺสา โฆ วาสิตฺตฺตฺต
ภคฺวณฺตํ สํยณฺหสฺมยํ ปฺฏิสฺตฺตฺตนา วุจฺจิตํ ปาสํวทา โอิโรหิตฺวา
ปาสํวทปจฺจายายํ อพฺโปกกาเส จงฺกมณฺตํ ทิสฺสฺวาน ภารทฺวาชฺ
อามนฺเตสฺสี อยํ อวฺสุโส ภารทฺวาชฺ ภคฺวา สํยณฺหสฺมยํ ปฺฏิ-
สฺตฺตฺตนา วุจฺจิติ ปาสํวทา โอิโรหิตฺวา ปาสํวทปจฺจายายํ อพฺโปกกาเส
จงฺกมตี อายมํวสุโส ภารทฺวาชฺ เยน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิตฺตํ
อฺปฺเปวณาม ตฺเถยยาม ภคฺวโต สมนฺมุชฺชา ชมฺมํ กถํ สวณํยตี ๗
เอวมํวสุโสติ โฆ ภารทฺวาชฺ วาเสฏฺฐสฺสสฺส ปจฺจสฺสโสติ ๗ อถโฆ
วาเสฏฺฐจฺภารทฺวาชฺชา เยน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิตฺตํ อฺปฺสงฺกมิตฺวา
ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺวา ภคฺวณฺตํ จงฺกมณฺตํ อนฺจจงฺกมิตฺตํ ๗ อถโฆ
ภคฺวา วาเสฏฺฐจํ อามนฺเตสฺสี ตฺตฺเมท ชฺวตฺตถ วาเสฏฺฐจํ พฺรหฺมณ-
ชจฺจา พฺรหฺมณฺกถฺถนา พฺรหฺมณฺกถฺตา อคฺวารสฺมา อนคฺวาริยํ ปฺพพฺพิตา
กจฺจิจิ โว เสฏฺฐจํ พฺรหฺมณฺนา น อกฺโกถฺสนฺติ น ปฺริภาสฺนตฺตีติ ๗
ตคฺชฺช โน ภนฺเต พฺรหฺมณฺนา อกฺโกถฺสนฺติ ปฺริภาสฺนฺติ อตฺตฺตฺรฺปาย

ปริภาสาย ปริปฺปนฺนายน โน อปริปฺปนฺนายนาทิ ฯ ยถากถํ ปน โว
 วาเสฏฺฐชา พฺรหฺมณฺณา อถโกสฺสนฺติ ปริภาสฺนฺติ อตฺตตรูปราย ปริภาสาย
 ปริปฺปนฺนายน โน อปริปฺปนฺนายนาทิ ฯ พฺรหฺมณฺณา ฆนฺเต เหว
 มาหํสุ พฺรหฺมโณ ๑ เสฏฺฐโส ๑ วณฺโณ ๑ ทินฺนา อณฺเวย ๑ วณฺณา
 พฺรหฺมโณ ๑ สุกฺโก ๑ วณฺโณ ๑ กณฺหา ๑ อณฺเวย ๑ วณฺณา ๑ พฺรหฺมณฺณา
 ๑ สฺสฺสณฺนฺติ โน อพฺรหฺมณฺณา พฺรหฺมณฺณา พฺรหฺมโน ปุคฺตา โอรสา
 มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตฺตา พฺรหฺมทายาทา ๑ เต
 คฺมุเท เสฏฺฐํ ๑ วณฺณํ ๑ หิตฺวา ทินฺนตถวณฺณํ อชฺฉนฺนปคฺคา ยทิตฺ
 มฺนฺชเก สฺมณฺนเก อิทฺเท กณฺเฑ พนฺชุปาทา ปจฺเจติ ๑ คยิทํ ๑
 สํชํ ๑ คยิทํ ๑ นปฺปฏฺฐิมิ ๑ ยํ คฺมุเท เสฏฺฐํ ๑ วณฺณํ ๑ หิตฺวา ทินฺ
 นตถวณฺณํ อชฺฉนฺนปคฺคา ยทิตฺ มฺนฺชเก สฺมณฺนเก อิทฺเท กณฺเฑ
 พนฺชุปาทา ปจฺเจติ ฯ เหว ๑ โช โน ฆนฺเต พฺรหฺมณฺณา อถโก
 สฺสนฺติ ปริภาสฺนฺติ อตฺตตรูปราย ปริภาสาย ปริปฺปนฺนายน โน อปริ
 ปฺปนฺนายนาทิ ฯ ตคฺข โว วาเสฏฺฐชา พฺรหฺมณฺณา โปรวานํ อสฺรณฺตา
 เหวมาหํสุ พฺรหฺมโณ ๑ เสฏฺฐโส ๑ วณฺโณ ๑ ทินฺนา อณฺเวย ๑ วณฺณา
 พฺรหฺมโณ ๑ สุกฺโก ๑ วณฺโณ ๑ กณฺหา ๑ อณฺเวย ๑ วณฺณา ๑ พฺรหฺมณฺณา
 ๑ สฺสฺสณฺนฺติ โน อพฺรหฺมณฺณา พฺรหฺมณฺณา พฺรหฺมโน ปุคฺตา โอรสา
 มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตฺตา พฺรหฺมทายาทา ๑ ทิสฺสฺสนฺติ
 ๑ โช ปน วาเสฏฺฐชา พฺรหฺมณฺณํ พฺรหฺมณฺนโย อุตฺตุนิโยปี คพฺภินิโยปี
 วิชายนานาปี ปายนานาปี ๑ เต ๑ พฺรหฺมณฺณา โยนิชา ๑ สฺมานา

เอวมาหํสุ พุราหุมนฺ ๑ เสฏฺโฐ วณฺโณ ๑ เป ๑ พุราหุ-
มทายาทติ ๑ เต จ พุราหุมนฺเจว อพฺภาจิกฺขณฺติ มุสา จ
ภาสฺนฺติ พหุญจ อปฺปณฺณํ ปสฺวณฺติ ๑

[๕๒] จตฺตาโรเม วาเสฏฺฐา วณฺณา ชฺชติยา พุราหุมนฺ
เวสฺสา สุตฺทา ๑ ชฺชติโยมี โช วาเสฏฺฐา อีเรกฺโข ปาณาติปาคี
โหติ อทินฺนาทายี กามเสฏฺ มิจฺฉาจารย์ มุสาวาที ปีสฺสณฺวาโจ
ณฺรุตฺวาโจ สฺมมฺปฺตยาปี อนิขฺฌาตุ พยาปนฺนจิตฺโต มิจฺฉาทิฏฺฐี ๑
อิตฺติ โช วาเสฏฺฐา เขเม ฌมฺมา อกฺุสฺตา อกฺุสฺตสฺสงฺฆาตา สํวชฺชา
สํวชฺชสฺสงฺฆาตา อเสวิตฺตพฺพา อเสวิตฺตพฺพสฺสงฺฆาตา นาทมรียา นาท-
มรียสฺสงฺฆาตา กณฺหา กณฺหวิปากา วิณฺญฺครหิตา ๑ ชฺชติเยมี เต
อีเรกฺโขเจ สฺนฺทิสฺสณฺติ ๑ พุราหุมนฺมี โช วาเสฏฺฐา ๑ เป ๑ เวสฺโสมี
โช วาเสฏฺฐา ๑ เป ๑ สุตฺโทมี โช วาเสฏฺฐา อีเรกฺโข ปาณา-
ติปาคี โหติ อทินฺนาทายี ๑ เป ๑ มิจฺฉาทิฏฺฐี ๑ อิตฺติ โช วาเสฏฺฐา
เขเม ฌมฺมา อกฺุสฺตา อกฺุสฺตสฺสงฺฆาตา ๑ เป ๑ กณฺหา กณฺหวิปากา
วิณฺญฺครหิตา สุตฺเทมี เต อีเรกฺโขเจ สฺนฺทิสฺสณฺติ ๑

[๕๓] ชฺชติโยมี โช วาเสฏฺฐา อีเรกฺโข ปาณาติปาคา ปฏฺิ-
วรโต โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺิวรโต กามเสฏฺ มิจฺฉาจารย์ ปฏฺิวรโต
มุสาวาทา ปฏฺิวรโต ปีสฺสณฺยา วาจาย ปฏฺิวรโต ณฺรุตฺตาย วาจาย
ปฏฺิวรโต สฺมมฺปฺตยาปา ปฏฺิวรโต อนิขฺฌาตุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต
สฺมฺมาทิฏฺฐี ๑ อิตฺติ โช วาเสฏฺฐา เขเม ฌมฺมา กุสฺตา กุสฺตสฺสงฺฆาตา

อนวชฺชา อนวชฺชสงฺฆาตา เสวิตพฺพา เสวิตพฺพสงฺฆาตา อตมวริยา
 อตมวริยสงฺฆาตา ศุคฺคา ศุคฺกวิปกา วิมฺบปฺสคฺคา ฯ ขตฺติเยมี เต
 อิชฺเชกฺกเจ สฺนทิสฺสณฺติ ฯ พฺราหฺมโณมี โช วาเสฏฺฐชา ฯ เวสฺโสมี
 โช วาเสฏฺฐชา ฯ ศุคฺโทมี โช วาเสฏฺฐชา อิชฺเชกฺกโจ ปาณาติปาตา
 ปฏฺวิโรโต โหติ ฯ เป ฯ อนภิชฺฌาตุ อพฺยาปนฺนจิตฺโต สฺมมาทิกฺขจฺจิ ฯ
 อิติ โช วาเสฏฺฐชา เยเม ชฺมมา กุสฺสตา กุสฺสตสงฺฆาตา อนวชฺชา
 อนวชฺชสงฺฆาตา เสวิตพฺพา เสวิตพฺพสงฺฆาตา อตมวริยา อตมวริย-
 สงฺฆาตา ศุคฺคา ศุคฺกวิปกา วิมฺบปฺสคฺคา ฯ ศุคฺเทมี เต อิชฺเช-
 กฺกเจ สฺนทิสฺสณฺติ ฯ อิมิสฺส โช วาเสฏฺฐชา จคฺคฺสฺส วณฺเณสฺส เหว-
 อุกฺกยโปกฺกณเณสฺส วคฺคมาเนสฺส กณฺหสฺสฺส กณฺเมสฺส วิมฺบปฺสคฺ-
 ทิสฺสฺส เจว วิมฺบปฺสคฺเกสฺส ๑ ยเทคฺค พฺราหฺมณา เหวมาหฺสฺส
 พฺราหฺมโณ ๑ เสฏฺโฐ วณฺโณ หินฺวา อณฺเฆ วณฺณา พฺราหฺมโณ
 ๑ ศุคฺโก วณฺโณ กณฺหา อณฺเฆ วณฺณา พฺราหฺมณา ๑
 สฺสชฺฉณฺติ โน อพฺราหฺมณา พฺราหฺมณา พฺรหฺมโน ปคฺคา โอรธา
 มุขโต ชาตา พฺรหฺมชา พฺรหฺมนิมฺมิตา พฺรหฺมทายาทาติ ฯ ตนฺเคตฺส
 วิมฺบ นานุชานนฺติ ฯ คํ กิสฺสฺส เหตุ ฯ อิมิสฺส หิ วาเสฏฺฐชา จคฺคฺนํ
 วณฺณานํ โย โหติ ภิกฺขุ อรหํ ชฺฉินาสฺสโว วุตฺติวา กคฺคกรณฺโณ
 โยหิตภาโร อนุปฺปคฺคสฺสคฺคโค ปริกฺขณฺณวสฺสวณฺโณ สฺมมทณฺเณ-
 วิมฺคฺโต สฺส เณสฺส อคฺคกมกฺขายติ ชฺมเมเนว โน อชฺมเมเน ฯ
 ชฺมโม หิ วาเสฏฺฐชา เสฏฺโฐ ชฺเนตฺสฺมํ ทิกฺขเจ เจว ชฺมเม อภิ-

ปฏฐา สมานา สมนา สกยปคิตยามุหาคิ ปฏฐานาคาคิ ฯ ยสุต
 ไซ ปนสุต วาเสฏฐา คคาคเต สทฐา นินวิฐฐา มุชชาคา ปคิตฐิจิตา
 ทพฐา อตฺหารिया สมนเนน วา พุราหุมนเนน วา เทเวณ วา มาเวณ
 วา พุรหุมนา วา เกนจि วา โตถสมิ คตฺเตคํ กตฺตํ วจนาย
 ภควโตมฺหิ ปคฺโต โอวสํ มุชฺชโต ชาโต ชมฺมไซ ชมฺมนิมฺมิโต
 ชมฺมทายาโทติ ฯ คํ กิสุตฺ เหตุ ฯ คคาคคสุตฺ เหตุ วาเสฏฐา
 อธิวจนํ ชมฺมกาโย อิตฺธิํ พุรหุมนกาโย อิตฺธิํ ชมฺมภฺโต อิตฺธิํ
 พุรหุมนภฺโต อิตฺธิํ ฯ

[๕๖] โหติ ไซ ใส วาเสฏฐา สมนโย ยํ กทาจิ กรหจि
 ทิมสุตฺ อทฺฐโน อจฺเจเนน อยํ โตโก สํวญฺญติ สํวญฺญมานเ โตเก
 เขภฺยุเยน สคฺคา อากสุตฺสรสํวคฺคินิกา โหนติ เต คคฺค มโนมยา
 ปคิตฺภกฺฐา สยंपภา อนคฺคิตฺภกฺฐวา สุกฺกฐายินิ จิวิ ทิมมทฺฐานํ
 คิจฺจฺจนฺติ ฯ โหติ ไซ ใส วาเสฏฐา สมนโย ยํ กทาจิ กรหจि
 ทิมสุตฺ อทฺฐโน อจฺเจเนน อยํ โตโก วิวญฺญติ วิวญฺญมานเ โตเก
 เขภฺยุเยน สคฺคา อากสุตฺสรภายา จวิคฺคา อิคคฺคคฺคํ อากจฺจนฺติ เต
 จ โหนติ มโนมยา ปคิตฺภกฺฐา สยंपภา อนคฺคิตฺภกฺฐวา สุกฺกฐายินิ
 จิวิ ทิมมทฺฐานํ คิจฺจฺจนฺติ ฯ เอโกทกฺกํภูคํ ไซ ปน วาเสฏฐา เทน
 สมนเณ โหติ อนคฺคาโร อนคฺคการคิมิสสา น จนฺทิมสฺฐिया ปณฺณาย
 นฺติ น นกฺชคฺคทานิ คารกฺรปานิ ปณฺณายนฺติ น วจคฺคินทิวา
 ปณฺณายนฺติ น มาสทฺฐมาสา ปณฺณายนฺติ น อคฺคสุตฺวจฺจนฺวา

ปณฺณายนฺติ น อิตฺถิปฺริสา ปณฺณายนฺติ ฯ สฺตฺตทา สฺตฺตทาเควฺว
 สฺงฺขยฺมํ คจฺจนฺติ ฯ อถ โช เคถํ วาเสฏฺฐจฺา สฺตฺตทานํ กทาจิ ภรหฺจ
 ทิมฺสฺส อทฺทฺุโน อจฺจเยน รัสปรจวี อุกกสฺมิมิ สมนฺตานิ เสยฺยถาบี
 นาม ปยคคฺตฺสฺส นีพฺพายมานสฺส อฺปฺริ สมนฺตานิ โหติ เอวเมว
 ปาตุโรหิติ สฺา อโหสิ วณฺณสฺมฺปนฺนา คนฺธสฺมฺปนฺนา รัสสฺมฺปนฺนา
 เสยฺยถาบี นาม สฺมฺปนฺนา วา สฺปฺมิมิ สฺมฺปนฺนํ วา นวฺหนํติ เอวํวณฺณา
 อโหสิ เสยฺยถาบี นาม ชฺทฺทฺมจฺุ อเนพฺกํ เอวมฺสฺสาทา อโหสิ ฯ
 อถ โช วาเสฏฺฐจฺา อณฺณคโร สฺตฺโต โถถชาติโก อมฺโภ กิเมวิทํ
 ภวิสฺสํตฺติ รัสปรจวี อจฺจคฺุติยา สฺายิ คสฺส รัสปรจวี อจฺจคฺุติยา สฺายโต
 อจฺจนาเทสิ คณฺหาปสฺสํ โอภฺกมิ ฯ อณฺณเณบี โช วาเสฏฺฐจฺา
 สฺตฺตทา คสฺสํ สฺตฺตคฺสฺสํ ทิฏฺฐจฺานุกฺตํ อปฺชฺชมานา รัสปรจวี อจฺจคฺุติยา
 สฺายิมฺสฺุ ฯ เคถํ รัสปรจวี อจฺจคฺุติยา สฺายคํ อจฺจนาเทสิ คณฺหา จ
 เนถํ โอภฺกมิ ฯ อถ โช เค วาเสฏฺฐจฺา สฺตฺตทา รัสปรจวี หคฺุเถหิ
 อารุปรกการกํ อฺปฺกมิสฺสํ ปฺริภฺจฺุชฺิตฺุํ ฯ ยโต โช วาเสฏฺฐจฺา สฺตฺตทา
 รัสปรจวี หคฺุเถหิ อารุปรกการกํ อฺปฺกมิสฺสํ ปฺริภฺจฺุชฺิตฺุํ อถ เคถํ
 สฺตฺตทานํ สฺยปฺภา อนฺตรรหฺยิ ฯ สฺยปฺภาย อนฺตรหิตาย จฺนฺทิม-
 สฺริยา ปาตุรฺเหถฺุ จฺนฺทิมสฺริเยถฺุ ปาตุรฺเหถฺุ นภฺชฺคฺุคานิ คารก-
 รุปานิ ปาตุรฺเหถฺุ นภฺชฺคฺุคฺุ คารกรุเปถฺุ ปาตุรฺเหถฺุ รัตนฺทิวา
 ปณฺณายิมฺสฺุ รัตนฺทิวเวถฺุ ปณฺณายมาเนถฺุ มาสฺทฺทฺมาสา ปณฺณายิมฺสฺุ
 มาสฺทฺทฺมาเสถฺุ ปณฺณายมาเนถฺุ อฺคฺุสฺวจฺุจฺุรา ปณฺณายิมฺสฺุ ฯ เอตฺตวาทา

โธ วาเสฏฐชา อยัม โถโก ปุณ วิวฏฐโธ โหติ ฯ

[๕๗] อถโธ เต วาเสฏฐชา สัตตะตา วสฺสปรจีวี ปริภุญชฺชนตา
 คพฺภกฺกชา ตทาหารา จิวิ ทัมมทฺธานัน อฏฺฐจัสสุ ฯ ยถา ยถา โธ
 เต วาเสฏฐชา สัตตะตา วสฺสปรจีวี ปริภุญชฺชนตา คพฺภกฺกชา ตทาหารา
 จิวิ ทัมมทฺธานัน อฏฺฐจัสสุ ตถา ตถา เตสฺส สัตตะตานัน ชรตฺตคณฺเจะ
 กายสฺมิมิ โอกกมิ วณฺณเววณฺณตา จ ปณฺณายิตฺถ ฯ เขกิทฺถ
 สัตตะตา วณฺณวณฺโถ โหนฺติ เขกิทฺถ สัตตะตา ทุพฺพณฺเณนา ฯ ตตฺถ
 เย เต สัตตะตา วณฺณวณฺโถ เต ทุพฺพณฺเณ สัตตะเต อติมณฺเณนติ
 มยเมเตหิ วณฺณวณฺตตรา อเมหเตเต ทุพฺพณฺเณตฺตราติ ฯ เตสฺส
 วณฺณาติมานปจฺจยา มานาติมานชาติกานัน วสฺสปรจีวี อนฺตรธาเย ฯ
 วสฺสปรจีเวยา อนฺตรหิตาย สฺนฺนิปตฺติสฺสุ สฺนฺนิปตฺติตฺวา อนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ
 อโห วสฺสปรจีวี วสฺสปรจีวี ฯ ตเตทฺตรหิมิ มนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ
 เอวมาหฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ อโห วสฺสปรจีวี วสฺสปรจีวี ฯ ตเตทฺทว โปวราณัน อคฺคคณฺเณ
 อกฺขรํ อนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ น เตววสฺสปรจีวี อคฺคคณฺเณ อชานนฺติ ฯ

[๕๘] อถโธ เตสฺส วาเสฏฐชา สัตตะตานัน วสฺสปรจีเวยา อนฺตรหิตาย
 ภูมิปฺปปฏฺฐโกตี ปาตุรโหสิ ฯ เสยฺยถาบี นาม อหิจฺจตฺตโก เอวเมว
 ปาตุรโหสิ ฯ โส อโหสิ วณฺณสฺมปฺนโน คนฺธสฺมปฺนโน วสฺส-
 สฺมปฺนโน เสยฺยถาบี นาม สฺมปฺนนา วา สฺมปฺนินิ สฺมปฺนินิ วา นวณฺตี
 เอววณฺโณ อโหสิ เสยฺยถาบี นาม ชฺททฺทมฺมชฺชํ อเนพกํ เอว-

๑ ภูมิปฺปปฏฺฐโกตี วา ปาโง ฯ

มตฺสาโท อโหสิ ๑ อถโฆ เต วาเสฏฺฐา สตฺตา ฐมิปฺปฏิกํ
 อฺปกกมฺมํสํ ปริภุณฺชิตฺตํ เต ปริภุณฺชนตา ตพฺภกฺขา ตทาหารา จิรํ
 ทํมมทฺธานํ อฏฺฐํสํ ๑ ยถา ยถา โฆ เต วาเสฏฺฐา สตฺตา
 ฐมิปฺปฏิกํ ปริภุณฺชนตา ตพฺภกฺขา ตทาหารา จิรํ ทํมมทฺธานํ
 อฏฺฐํสํ ตถา ตถา เตสํ สตฺตานํ ภิชฺโยโส มตฺตาย ชรตฺตคฺคฺเข
 กายสฺมํ โอกฺกมิ วณฺณเววณฺณตา ๑ ปณฺณายิตฺถ ๑ เขกิทํ
 สตฺตา วณฺณวณฺโถ โหนฺติ เขกิทํ สตฺตา ทพฺพณฺณา ๑ คคฺค
 เย เต สตฺตา วณฺณวณฺโถ เต ทพฺพณฺ สตฺเต อติมณฺณนฺติ
 มยเมเตหิ วณฺณวณฺตตรา อเมหเตทฺ ทพฺพณฺตตราติ ๑ เตสํ
 วณฺณาติมานปจฺจยา มานาติมานชาติกานํ ฐมิปฺปฏิกโก อนฺตฺรชยา ๑
 ฐมิปฺปฏิกเก อนฺตฺรทิตฺเต ปทาตตา ปาตฺรโหสิ ๑ เสยฺยถาบี นาม
 กตมพฺกา เอวเมวํ ปาตฺรโหสิ ๑ สํ อโหสิ วณฺณสํปฺนนา
 คนฺธสํปฺนนา รสสํปฺนนา เสยฺยถาบี นาม สํปฺนนา วา สํปฺบี
 สํปฺนนํ วา นวณฺตี เอวํวณฺณา อโหสิ เสยฺยถาบี นาม
 ชุทฺทมมฺมํ อเนพฺกํ เอวมตฺสาทา อโหสิ ๑ อถโฆ เต วาเสฏฺฐา
 สตฺตา ปทาตตํ อฺปกกมฺมํสํ ปริภุณฺชิตฺตํ เต ปริภุณฺชนตา ตพฺภกฺขา
 ตทาหารา จิรํ ทํมมทฺธานํ อฏฺฐํสํ ๑ ยถา ยถา โฆ เต วาเสฏฺฐา
 สตฺตา ปทาตตํ ปริภุณฺชนตา ตพฺภกฺขา ตทาหารา จิรํ ทํมมทฺธานํ
 อฏฺฐํสํ ตถา ตถา เตสํ สตฺตานํ ภิชฺโยโส มตฺตาย ชรตฺตคฺคฺเข
 กายสฺมํ โอกฺกมิ วณฺณเววณฺณตา ๑ ปณฺณายิตฺถ ๑ เขกิทํ

ศุคฺคา วณฺณวณฺโต โหนฺติ เขภิํ ศุคฺคา ทุพฺพณฺณา ๑ ตตฺถ
 เย เต ศุคฺคา วณฺณวณฺโต เต ทุพฺพณฺเณ ศุคฺเค อติมณฺณนฺติ
 มยเมเตหิ วณฺณวณฺตตรา อเมฺหเตเต ทุพฺพณฺตตราติ ๑ เตสํ
 วณฺณาติมานปฺจฺจยา มานาติมานชาติกาณํ ปทาตตา อนฺตรธาเย ๑
 ปทาตตาย อนฺตรหิตาย สฺนฺหิปฺตีสุ สฺนฺหิปฺตฺติวา อนฺตฺถนฺตีสุ อหุ
 วต โน อหายิ วต โน ปทาตตาติ ๑ ตเตทฺรหิ มนฺุสฺสา
 เกนจิทฺเว ทุขฺชมนฺเณ ฉฺชฺชา เอวมาหิํสุ อหุ วต โน อหายิ
 วต โนติ ๑ ตเทว ปฺราณํ อคฺคณฺณํ อกฺขรํ อนฺุสฺสรนฺติ น
 เตววสฺส อตฺถํ อชานนฺติ ๑

[๕๘] อถ โข เตสํ วาเสฏฺฐชา ศุคฺคานํ ปทาตตาย อนฺตรหิตาย
 อกฺขฺชปาโก สํถิ ปาตุรโหสิ อถ โณ อถุสฺส สฺกฺโข สฺกฺนฺโข
 ตณฺทตฺตปฺมโต ๑ ยนฺตํ สํยํ สํยมาสํย อาหรนฺติ ปาโต ตํ
 โหติ ปกฺกํ ปฏฺวิรฺพหํ ยนฺตํ ปาโต ปาตราสํย อาหรนฺติ
 สํยํ ตํ โหติ ปกฺกํ ปฏฺวิรฺพหํ นาปทานํ ปณฺณายติ ๑ อถ โข
 วาเสฏฺฐชา ศุคฺคา อกฺขฺชปํกํ สํถิ ปฺริกฺขณฺชนฺตา ตพฺภกฺขา ตทา-
 หารา จิรํ ทิฆมทฺธานํ อฏฺฐจํสุ ๑ ยถา ยถา โข เต วาเสฏฺฐชา
 ศุคฺคา อกฺขฺชปํกํ สํถิ ปฺริกฺขณฺชนฺตา ตพฺภกฺขา ตทาหารา จิรํ
 ทิฆมทฺธานํ อฏฺฐจํสุ ตถา ตถา เตสํ ศุคฺคานํ ภิชฺชโยสฺส มตฺตาย
 ชฺรตฺตณฺเจว กายสฺมึ โยกฺกมิ วณฺณเววณฺณตา ๑ ปณฺณาย-
 ยิตฺถ ๑ อิตฺถิยา ๑ อิตฺถํตฺถิงฺคํ ปาตุรโหสิ ปฺริสฺสสฺส ปฺริสฺสิงฺคํ ๑

อิตฺถํ ๑ สุทํ อติเวถํ ปุริสํ อุนิษฺฌายติ ปุริโส ๑ อิตฺถํ ๑
 เตสํ อติเวถํ อณฺณมณฺณํ อุนิษฺฌายนฺทานํ สํวราโค อุกฺกปาที
 ปรีพาโท กายสุทฺมํ โยกุกมิ ๑ เต ปรีพาทปจฺจยา เมถุนํ ธมฺมํ
 ปฏฺฐิเสถวีสํ ๑ เข โช ปน เต วาเสฏฺฐชา เตน สมฺเยน สฺตฺตฺตา
 ปสฺสฺสนฺติ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺฐิเสถนฺเต อณฺณเว ปัสฺสุ อิปฺนฺติ อณฺณ
 เสฏฺฐี อิปฺนฺติ อณฺณเว โคมยํ อิปฺนฺติ นสฺสํ วสฺสตี นสฺสํ
 วสฺสตี ๑ กถณฺหิ นาม สฺตฺโต สฺตฺตฺสฺสํ เหวรฺฐํ กวิสฺสํคํตี ๑
 ตเทตฺรหิปี มนุสฺสํสา เอกจฺเจสุ ชนปเทสุ วรฺนียา นิพฺพุยฺหมานาย
 อณฺณเว ปัสฺสุ อิปฺนฺติ อณฺณเว เสฏฺฐี อิปฺนฺติ อณฺณเว โคมยํ
 อิปฺนฺติ ๑ ตเทว โปรวาณํ อศุคณฺณํ อกฺขรํ อณฺุสฺสรนฺติ น เตจฺจวสฺสํ
 อตฺถํ อชานนฺติ ๑

[๖๐] อธมมธมฺมคํ ตํ โช ปน วาเสฏฺฐชา เตน สมฺเยน โหติ
 ตเทตฺรหิ ธมฺมธมฺมคํ ๑ เข โช ปน เต วาเสฏฺฐชา เตน สมฺเยน
 สฺตฺตฺตา เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺฐิเสถนฺติ เตมาสํปปี เทจฺจมาสํปปี น ถณฺนฺติ
 कामํ วา นิคมํ วา ปวิสฺสํ ๑ ยโต โช วาเสฏฺฐชา เต สฺตฺตฺตา
 ตสุทฺมํ อสฺทฺธมฺเม อติเวถํ ปาตพฺยคํ อปชฺชิสฺสํ อถ อคารานี
 อุกฺกมัสฺสุ กาคํ ตสฺสเสว อสฺทฺธมฺมสฺสํ ปฏฺฐิจฺฉาทนฺตฺถํ ๑ อถโช
 วาเสฏฺฐชา อณฺณตฺรสฺสํ สฺตฺตฺสฺสํ อถสฺชาตฺกสฺสํ เอกทโหตี อมฺโก
 กิเมวาทํ วิหณฺณวามี สํถี ออาหารนฺโต' สํยํ สํยมาสํย ปาโต
 ปาตฺรสาช ยนฺนุนาหํ สํถี ออาหารยํ สํกิตฺเวจ สํยํ ปาตฺรา-

สํยาติ ฯ อถ โส ใส วาเสฏฺฐชา สํโตะ สํถิ อหาสิ สํกิเทว
 สํยํ ปาตฺราสํยาติ ฯ อถ โส ใส วาเสฏฺฐชา อณฺณคโร สํโตะ เยน
 ใส สํโตะ เตนฺนุปลงฺกมิ อฺปฺสงฺกมิตฺวา ตํ สํตํ เเขตทโวจ
 เอหิ โภ สํตฺต สํถาหารํ คมิสฺสุสํมาติ ฯ อถ โภ สํตฺต
 อาหโร เม สํถิ สํกิเทว สํยํ ปาตฺราสํยาติ ฯ อถ โส ใส
 วาเสฏฺฐชา สํโตะ คฺสฺสฺส สํตฺตคฺสฺสฺส ทิฏฺฐจํนุคฺติ อปฺชชฺมาโน สํถิ
 อหาสิ สํกิเทว ทุวํหํย เหวํบิ กิร โภ สํชฺฐติ ฯ อถ โส
 วาเสฏฺฐชา อณฺณคโร สํโตะ เยน ใส สํโตะ เตนฺนุปลงฺกมิ
 อฺปฺสงฺกมิตฺวา ตํ สํตํ เเขตทโวจ เอหิ โภ สํตฺต สํถาหารํ
 คมิสฺสุสํมาติ ฯ อถ โภ สํตฺต อาหโร เม สํถิ สํกิเทว
 สํยํ ปาตฺราสํยาติ ฯ อถ โส ใส วาเสฏฺฐชา สํโตะ คฺสฺสฺส สํตฺตคฺสฺสฺส
 ทิฏฺฐจํนุคฺติ อปฺชชฺมาโน สํถิ อหาสิ สํกิเทว จตุหํย เหวํ
 กิร โภ สํชฺฐติ ฯ อถ โส ใส วาเสฏฺฐชา อณฺณคโร สํโตะ เยน ใส
 สํโตะ เตนฺนุปลงฺกมิ อฺปฺสงฺกมิตฺวา ตํ สํตํ เเขตทโวจ เอหิ
 โภ สํตฺต สํถาหารํ คมิสฺสุสํมาติ ฯ อถ โภ สํตฺต อาหโร
 เม สํถิ สํกิเทว จตุหํยติ ฯ อถ โส ใส วาเสฏฺฐชา สํโตะ
 คฺสฺสฺส สํตฺตคฺสฺสฺส ทิฏฺฐจํนุคฺติ อปฺชชฺมาโน สํถิ อหาสิ สํกิเทว
 อฏฺฐจํหํย เหวํ กิร โภ สํชฺฐติ ฯ ยโต โส เต วาเสฏฺฐชา สํตฺตา
 สํนฺนิกิการกํ สํถิ อฺปฺกุกมฺมํสฺสุ ปริภุญฺชิตฺตุํ ฯ อถ โส ใส
 วาเสฏฺฐชา กโณ คณฺหุตฺถํ ปริโยนฺทฺธิ ภูสํบิ คณฺหุตฺถํ ปริโยนฺทฺธิ
 สฺนํบิ นปฺปฏฺธิ

วิรุพฺพหํ อปทานํ ปณณายิตฺตํ สณฺทสณฺทา สํตโย อฏฺฐํสุ ๑

[๖๑] อตฺตอ เต วาเสฏฺฐา สํตฺตา สณฺนิปตฺตํ สณฺนิปตฺตวา
 อณฺตฺตณฺตีสุ ปาปกกา วต โภ ฆมฺมา สํตฺเตสุ ปาตฺตฺตวา มยฺ
 หิ ปุพฺเพ มโนมยา อหุมฺหา ปิตฺติภฺกฺขา สยฺปภา อณฺตฺติภฺกฺขวา
 สุกฺกฏฺจายิโน จิรํ ที่ฆมฺมทฺธานํ อฏฺฐํมฺหา เตสํ โน อมฺหากํ
 กทาจิ กรหจิ จิรํ ที่ฆมฺมํ อทฺตฺตโน อจฺจเยน รสฺปจฺวี อุกฺกสฺมึ
 สมนฺตานิ สํ อโหสิ วณฺณสฺมฺปนฺนา คนฺธสฺมฺปนฺนา รสฺสฺมฺปนฺนา
 เต มยฺ รสฺปจฺวี หตฺเตหิ อตฺตฺตปฺการกํ อุกฺกมิมฺมหา ปริภุชฺชิตฺ
 เตสฺมนฺโน รสฺปจฺวี หตฺเตหิ อตฺตฺตปฺการกํ อุกฺกมตํ ปริภุชฺชิตฺ
 สยฺปภา อณฺตรชายิ สยฺปภาย อณฺตรหิตาย จนฺทิมสฺริยา ปาตฺ
 รเหสฺสุ จนฺทิมสฺริเยสฺสุ ปาตฺตฺตฺเตสฺสุ นกฺขตฺตานิ ตารกรฺพานิ ปาตฺรเหสฺ
 นกฺขตฺเตสฺสุ ตารกรฺเปสฺสุ ปาตฺตฺตฺเตสฺสุ รตฺตฺตฺตฺตวา ปณณายิตฺตํ รตฺตฺตฺตฺตเวสฺ
 ปณณายมาเนสฺสุ มาสฺสทฺฆมาสฺสา ปณณายิตฺตํ มาสฺสทฺฆมาเสสฺสุ ปณณาย
 มาเนสฺสุ อุกฺกสฺสฺวจฺจวา ปณณายิตฺตํ เต มยฺ รสฺปจฺวี ปริภุชฺชนฺตา
 ตพฺภกฺขา ตทาทวรา จิรํ ที่ฆมฺมทฺธานํ อฏฺฐํมฺหา เตสํ โน ปาปกานฺนิ
 เยว อุกฺกสฺตานํ ฆมฺมานํ ปาตฺตฺตฺตวา รสฺปจฺวี อณฺตรชายิ รสฺปจฺวียา
 อณฺตรหิตาย ภูมิปฺปฺปฏิโก ปาตฺรโหสิ โส อโหสิ วณฺณสฺมฺปนฺโน
 คนฺธสฺมฺปนฺโน รสฺสฺมฺปนฺโน เต มยฺ ภูมิปฺปฺปฏิกํ อุกฺกมิมฺมหา
 ปริภุชฺชิตฺ เต มยฺ ตํ ปริภุชฺชนฺตา ตพฺภกฺขา ตทาทวรา จิรํ
 ที่ฆมฺมทฺธานํ อฏฺฐํมฺหา เตสํ โน ปาปกานฺนิเยว อุกฺกสฺตานํ ฆมฺมานํ

ปาตุภาวา ภูมิปปปฏิโก อนุตราชยิ ภูมิปปปฏิเก อนุตริเต
 ปทาตตา ปาตุโรหิสี ส่า อโหสี วจนณสมฺปนฺนา คนธสมฺปนฺนา
 รัสสมฺปนฺนา เต มยฺ ปทาตคํ อุกกมิมฺหา ปริภุชสิคฺคํ เต มยฺ
 คํ ปริภุชชฺชตา คพฺภกฺขา ตทาหาวรา จิวิํ ที่สมฺมทฺธานํ อฏฺฐมฺหา
 เตสํ โน ปาปกาณฺเวยว อกฺุสฺตานํ รมฺมานํ ปาตุภาวา ปทาตตา
 อนุตราชยิ ปทาตตาย อนุตริตตาย อกฏฺฐปาโก ส่าติ ปาตุโรหิสี
 อกโณ อตุสฺสํ สฺุทฺโธ สฺุสฺนฺโธ คณฺทตฺตปฺมโต ยนฺคํ ส่ายํ ส่าย-
 มาส่าย อหฺราม ปาโต คํ โหติ ปกฺกํ ปฏฺิวิรุพฺหํ ยนฺคํ
 ปาโต ปาตฺราส่าย อหฺร่าม ส่ายนฺคํ โหติ ปกฺกํ ปฏฺิวิรุพฺหํ
 ภาปทานํ ปณฺณายิตฺถ เต มยฺ อกฏฺฐปากํ ส่าดี ปริภุชชฺชตา
 คพฺภกฺขา ตทาหาวรา จิวิํ ที่สมฺมทฺธานํ อฏฺฐมฺหา เตสฺนฺโน ปาปกาณฺ-
 เวยว อกฺุสฺตานํ รมฺมานํ ปาตุภาวา กโณมี คณฺทตฺตํ ปรีโยนทฺธิ
 ตุสฺสํมี คณฺทตฺตํ ปรีโยนทฺธิ ฐนฺนํ นปฺปฏิวิรุพฺหํ อปทานมฺมี
 ปณฺณายิตฺถ สฺนฺทตฺตนา ส่าตโย จิตฺตา ยนฺนุน มยฺ ส่าดี
 วิภเชยฺยาม มรียาทํ จเปยฺยามาติ ฯ อถโธ วาเสฏฺฐสา สัจฺจตา
 ส่าดี วิภชฺชํ มรียาทํ จเปสฺสุ ฯ

[๒๒] อถโธ วาเสฏฺฐสา อณฺเวยตโร สัจฺจโค โถตธาติโก สกํ
 ภาคํ ปรีรทฺชนฺโต อณฺเวยตฺรํ ภาคํ อทินฺนํ อาทิยิตฺวา ปรีภุชสิ ฯ
 คเมณํ อคฺคเหสฺสุ คเหตฺวา เอตทโวจํ ปาปํ วจ โภ สัจฺจค
 กโรสิ ยตฺร หิ นาม สกํ ภาคํ ปรีรทฺชนฺโต อณฺเวยตฺรํ ภาคํ

อทินฺนํ อาทิยิตฺวา ปริภุชฺชตี มา โภ สํตฺต ปุณฺ เหวรฺอุปมกาสฺตี ๑
เอวํ โภคิ โช วาเสฏฺฐชา โส สํตฺโต เตสฺ สํตฺตानํ ปจฺจสฺสโสสี ๑
ทฺตฺติยมฺบี โช วาเสฏฺฐชา โส สํตฺโต ๑ เป ๑ ตฺตฺติยมฺบี โช วาเสฏฺฐชา
โส สํตฺโต สกํ ภาคํ ปริวฺรทฺชนฺโต อณฺณตฺรํ ภาคํ อทินฺนํ อาทิ-
ยิตฺวา ปริภุชฺชตี ๑ ตเมนํ อคฺคฺเคหฺสฺสํ คเหตฺวา เอตทโวจฺจุํ ปาปกํ
วต โภ สํตฺต กโรตี ยตฺร หิ นาม สกํ ภาคํ ปริวฺรทฺชนฺโต
อณฺณตฺรํ ภาคํ อทินฺนํ อาทิยิตฺวา ปริภุชฺชตี มา โภ สํตฺต ปุณฺบี
เอวฺรฺูปํ อกาสฺตี ๑ อณฺเณ ปาณินา ปหฺริสฺสํ อณฺเณ เจณฺทฺตฺนา
ปหฺริสฺสํ อณฺเณ ทณฺฑเณน ปหฺริสฺสํ ๑ ตทคฺเค โช ปน วาเสฏฺฐชา
อทินฺนาทานํ ปณฺณายติ ครหา ปณฺณายติ มุสาวาโท ปณฺณายติ
ทณฺฑาทานํ ปณฺณายติ ๑ อถ โช เสฏฺฐสํตฺตฺตา สันนิปคฺสฺสํ สันนิ-
ปคิตฺวา อณฺคฺคณฺนีสฺสํ ปาปกา วต โภ ชมฺมา สํตฺเตสฺสํ ปาคุฏฺฐตา
ยตฺร หิ นาม อทินฺนาทานํ ปณฺณายิสฺสํติ ครหา ปณฺณายิสฺสํติ
มุสาวาโท ปณฺณายิสฺสํติ ทณฺฑาทานํ ปณฺณายิสฺสํติ ยนฺนุน มยฺ
เอกํ สํตฺตํ สํมฺมานนฺเณยฺยาม โย โน สํมฺมาชฺชิตฺตฺตํ ชฺชียะย สํมฺมา-
ครหิตฺตฺตํ ครเหยฺย สํมฺมาปฺพฺพาเชตฺตฺตํ ปฺพฺพาเชยฺย มยฺ ปนสฺสํ
สํสํนํ ภาคํ อณฺุปทสฺสํมาคิ ๑ อถ โช เต วาเสฏฺฐชา สํตฺตฺตา โย
เนสฺสํ สํตฺโต อภิรฺูปคโร ๑ ทสฺสํนฺนียคโร ๑ ปาสํทิกคโร ๑
มเหสฺสํกฺชตโร ๑ คํ สํตฺตํ อฺุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจฺจุํ เอหิ โภ
สํตฺต สํมฺมาชฺชิตฺตฺตํ ชฺชีย สํมฺมาครหิตฺตฺตํ ครห สํมฺมาปฺพฺพา-

เชตพพํ ปพฺพาเชหิ มยํ ปน โว สํถันนํ ภากํ อนุปรทสุตฺตํมาติ ฯ
เอวํ โภทิตฺติ โข โส วาเสฏฺฐชา สคฺโค เตสํ สคฺคานํ ปฏฺฐิตฺตสุคฺคา
สํมาชยิตฺตพพํ ชยิ สํมาครหิตฺตพพํ ครหิ สํมาปพฺพาเชตพพํ
ปพฺพาเชตี ฯ เต ปนตฺตํ สํถันนํ ภากํ อนุปรทสุตฺตํ ฯ

[๖๓] มหาชนสํมุโตติ โข วาเสฏฺฐชา มหาสํมุโตเตว ปจํ
อกฺขรํ อุนฺนิพฺพตฺตํ ฯ เชคฺคานํ อธิปตฺติตฺติ โข วาเสฏฺฐชา ชคฺคิโย
ชคฺคิโยเตว ทฺตฺตํ อกฺขรํ อุนฺนิพฺพตฺตํ ฯ ชมฺเมน ปเรสํ วญฺเชตฺติตฺติ
โข วาเสฏฺฐชา ราชชา ราชชาเตว ตฺตฺตํ อกฺขรํ อุนฺนิพฺพตฺตํ ฯ อิตฺติ
โข วาเสฏฺฐชา เหวเมวตฺตํ ชคฺคิยมณฺเชตฺตํ โปราเนน อคฺคณฺณ
อกฺขเรน อภินิพฺพตฺติตฺติ อโหสิ ฯ เตสํเยว สคฺคานํ อญฺเจตฺตํ สทฺธิสํ-
เยว โน อสทฺธิสํ ชมฺเมเนว โน อชมฺเมน ฯ ชมฺโม หิ วาเสฏฺฐชา
เสฏฺฐโช ชเนตฺตํมี ทิฏฺฐเช เจว ชมฺเม อภิสํปรายญฺจ ฯ

[๖๔] อถโข เต สคฺคานํเยว เอกจฺจจํ เอตทโหสิ ปาปกกา
วต โภ ชมฺมา สคฺคเตสํ ปาตฺตคฺคา ยตฺร หิ นาม อทินฺนาทานํ
ปณฺณายิตฺตํ ครหา ปณฺณายิตฺตํ มุสาวาโท ปณฺณายิตฺตํ
ทณฺนาทานํ ปณฺณายิตฺตํ ปพฺพาชนํ ปณฺณายิตฺตํ ยนฺนุณ มยํ
ปาปกเก อกฺุสเถ ชมฺเม วาเหยยามาติ ฯ เต ปาปกเก อกฺุสเถ
شمฺเม วาहेสุ ฯ ปาปกเก อกฺุสเถ ชมฺเม วาเหตฺติตฺติ โข วาเสฏฺฐชา
พฺราหฺมณาเตว ปจํ อกฺุขรํ อุนฺนิพฺพตฺตํ ฯ เต อวณฺณายคเน
ปณฺณกฺุฏฺติโย จ กริตฺวา ปณฺณกฺุฏฺติสุ ฌายนฺติ ฯ วัคฺคจฺจวรา วัคฺคจฺจมา

ปรณฺณมุตฺตา สํยํ สํยามาสํย ปาโต ปาตฺรวาสํย คามนิกมฺรราช-
 ธานีโย โอสฺรนฺติ ฆาสฺเมตฺตนา ฯ เค ฆาสฺ ปรุฏฺติภิกฺขุวา ปุณฺเทว
 อรณฺญฌายตฺเต ปรณฺณกฺุฏฺฐํ ฌายนฺติ ฯ ตเมนํ มนฺุสฺสํ ทิสฺสุวา
 เหวมาหํสุ อิมเ ไซ โภ สฺตฺตฺตา อรณฺญฌายตฺเต ปรณฺณกฺุฏฺฐิโย
 กฺวิตฺตฺวา ปรณฺณกฺุฏฺฐํ ฌายนฺติ วัตฺตฺกฺวรา วัตฺตฺฐมา ปรณฺณมุตฺตา
 สํยํ สํยามาสํย ปาโต ปาตฺรวาสํย คามนิกมฺรราชธานีโย โอสฺรนฺติ
 ฆาสฺเมตฺตนา ฯ เค ฆาสฺมฺปรุฏฺติภิกฺขุวา ปุณฺเทว อรณฺญฌายตฺเต ปรณฺณ-
 กฺุฏฺฐํ ฌายนฺติ ฯ เค ไซ วาเสฏฺฐํ ฌายิกา ฌายิกาเตว
 ทฺติยํ อกฺขรํ อฺุปนฺนิพฺพตฺตํ เคตฺยเเว ไซ วาเสฏฺฐํ สฺตฺตฺตํ เอกจฺเจ
 สฺตฺตฺตา อรณฺญฌายตฺเต ปรณฺณกฺุฏฺฐํ ฌานํ อนภิสฺมฺภฺนฺมานา คาม-
 สํมํนฺตํ นิกมฺสํมํนฺตํ โอสฺรวิตฺตฺวา คณฺเเช กโรนฺตฺตา อากฺจฺฉนฺติ ฯ
 ตเมนํ มนฺุสฺสํ ทิสฺสุวา เหวมาหํสุ อิมเ ไซ ปน โภ สฺตฺตฺตา
 อรณฺญฌายตฺเต ปรณฺณกฺุฏฺฐํ ฌานํ อนภิสฺมฺภฺนฺมานา คามสํมํนฺตํ
 นคมฺสํมํนฺตํ โอสฺรวิตฺตฺวา คณฺเเช กโรนฺตฺตา คจฺฉนฺติ ฯ นทานิเม
 ฌายนฺติ นทานิเม ฌายนฺติ ไซ วาเสฏฺฐํ อชฺฌฌายิกา อชฺฌฌา-
 ยิกาเตว ทฺติยํ อกฺขรํ อฺุปนฺนิพฺพตฺตํ ฯ หนีสมฺมํ ไซ ปน วาเสฏฺฐํ
 เตน สํมเยน โหติ ตเตตฺรหิ เสฏฺฐสํมํ ๑ อิติ ไซ วาเสฏฺฐํ
 เหวเมตฺตสฺส พฺุราหฺมณฺณตฺตสฺส ปฺุราณเณ อศุคณฺวเณ อกฺขเรน
 อภินิพฺพตฺติ อโหสิ เคตฺยเเว สฺตฺตฺตํ อณฺเเวสฺสํ สฺตฺตฺตํ เเว โน
 อตฺทิสํนํ ฐมฺเมเนว โน อฐมฺเมเน ๑ ฐมฺโม หิ วาเสฏฺฐํ เสฏฺฐไซ

ขเนตฺสมี ทิฏฺเฐ เจว ฆมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจ ๑

[๒๕] เตสฺสเยว โข วาเสฏฺฐชา สตฺตทานิ เอกจฺเจ สตฺตทา เมถุนิ ฆมฺมํ สฺมาทาย วิสฺสุ กมฺมฺนฺเต ปโยเชตฺสํ ๑ เมถุนิ ฆมฺมํ สฺมาทาย วิสฺสุ กมฺมฺนฺเต ปโยเชนตฺตํ โข วาเสฏฺฐชา เวสฺสา เวสฺสาเตว อภขรํ นิพฺพตฺตํ ๑ อิติ โข วาเสฏฺฐชา เอวเมตฺสฺส ๑ สงฺขิตฺตํ ๑ อิติ โข วาเสฏฺฐชา เอวเมตฺสฺส สฺกฺทมนฺทตฺสฺส ปฺรเวณน อคฺคณฺเณน อภขเรน อภินิพฺพตฺติ อโหสิ เตสฺสเยว สตฺตทานิ อณฺเณสฺส สฺทิสฺธานิเยว โน อสฺทิสฺธานิ ฆมฺเมเนว โน อฆมฺเมน ๑ ฆมฺโม ทิ วาเสฏฺฐชา เสฏฺฐโจ ขเนตฺสมี ทิฏฺเฐ เจว ฆมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจ ๑

[๒๖] อหุ โข สฺส วาเสฏฺฐชา สฺมโย ยํ ขตฺติโยมี สฺกํ ฆมฺมํ ครหมาโน อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ สฺมโน ภวิสฺสํมิตฺติ ๑ พฺรหฺมณฺเณมี วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ เวสฺโสมี วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ สฺกฺทโทมี โข สฺกํ ฆมฺมํ ครหมาโน อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ สฺมโน ภวิสฺสํมิตฺติ ๑ อิมฺหิ โข วาเสฏฺฐชา จตฺตุหิ มณฺฑลฺลํ สฺมณฺมณฺฑลฺลํ อภินิพฺพตฺติ อโหสิ เตสฺสเยว สตฺตทานิ อณฺเณสฺส สฺทิสฺธานิเยว โน อสฺทิสฺธานิ ฆมฺเมเนว โน อฆมฺเมน ๑ ฆมฺโม ทิ วาเสฏฺฐชา เสฏฺฐโจ ขเนตฺสมี ทิฏฺเฐ เจว ฆมฺเม อภิสฺมฺปรายณฺจ ๑

[๒๗] ขตฺติโยมี โข วาเสฏฺฐชา กายน ทฺจฺจวิตฺตณฺจวิตฺตวา วาจาย ทฺจฺจวิตฺตณฺจวิตฺตวา มนสา ทฺจฺจวิตฺตณฺจวิตฺตวา มิจฺฉาทิฏฺฐิจิโก มิจฺฉาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทาโน มิจฺฉาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานเหตุ กายตฺส เกทา ปรี

มรณา อปายํ ทุคฺคตํ วจิเภาตํ นิรยํ อูปปชฺชติ ฯ พุราหุมนเณมี โช
 วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ เวสฺโสมี โช วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ สฺสุทโทมี โช
 วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ สฺมโนมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ
 วาจา ย ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ มนสา ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ มิจุฉาทิฏฺฐิจิโก
 มิจุฉาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทาโน มิจุฉาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานเหตุ กายสฺสฺส เภทา
 ปรี มรณา อปายํ ทุคฺคตํ วจิเภาตํ นิรยํ อูปปชฺชติ ฯ

[๒๘] ๓ตฺติโยมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ วาจา
 ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ มนสา ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ สฺมมาทิฏฺฐิจิโก สฺมมาทิฏฺฐิ
 กมฺมสฺมาทาโน สฺมมาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานเหตุ กายสฺสฺส เภทา ปรี
 มรณา ทุคฺคิ ทุคฺคิ โถกํ อูปปชฺชติ ฯ พุราหุมนเณมี โช วาเสฏฺฐชา
 ๑ เป ๑ เวสฺโสมี โช วาเสฏฺฐชา ๑ เป ๑ สฺสุทโทมี โช วาเสฏฺฐชา
 ๑ เป ๑ สฺมโนมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ วาจา
 ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ มนสา ทุจฺจวิตตฺตฺตวิ สฺมมาทิฏฺฐิจิโก สฺมมาทิฏฺฐิ
 กมฺมสฺมาทาโน สฺมมาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานเหตุ กายสฺสฺส เภทา ปรี
 มรณา ทุคฺคิ ทุคฺคิ โถกํ อูปปชฺชติ ฯ

[๒๙] ๓ตฺติโยมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทุจฺจกาเร วาจา ทุจฺจ
 การี มนสา ทุจฺจกาเร วจิฉสฺสฺสทิจิโก วจิฉสฺสฺสทิกมฺมสฺมาทาโน วจิฉสฺส
 กมฺมสฺมาทานเหตุ กายสฺสฺส เภทา ปรี มรณา ทุจฺจทุจฺจปฺปฏิสฺสเวทฺ
 โหติ ฯ พุราหุมนเณมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทุจฺจกาเร วาจา
 ทุจฺจกาเร มนสา ทุจฺจกาเร วจิฉสฺสฺสทิจิโก วจิฉสฺสฺสทิกมฺมสฺมาทาโน

วมิสัจจกมฺมตฺมาทานเหตุ กายสัจจ เกทา ปรี มรณา สัจจทุกฺขปฏฺิ-
 สัจจเวทํ โหติ ฯ เวสฺสโสมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทฺวยการี วาจา
 ทฺวยการี มนสา ทฺวยการี วมิสัจจทิจฺจโก วมิสัจจกมฺมตฺมาทาน
 วมิสัจจกมฺมตฺมาทานเหตุ กายสัจจ เกทา ปรี มรณา สัจจทุกฺขปฏฺิ-
 สัจจเวทํ โหติ ฯ สัจจโกมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทฺวยการี วาจา
 ทฺวยการี มนสา ทฺวยการี วมิสัจจทิจฺจโก วมิสัจจกมฺมตฺมาทาน
 วมิสัจจกมฺมตฺมาทานเหตุ กายสัจจ เกทา ปรี มรณา สัจจทุกฺขปฏฺิ-
 สัจจเวทํ โหติ ฯ สมนโณมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน ทฺวยการี วาจา
 ทฺวยการี มนสา ทฺวยการี วมิสัจจทิจฺจโก วมิสัจจกมฺมตฺมาทาน
 วมิสัจจกมฺมตฺมาทานเหตุ กายสัจจ เกทา ปรี มรณา สัจจทุกฺขปฏฺิ-
 สัจจเวทํ โหติ ฯ

[๗๐] ขตฺติโยมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน สัจฺจโค วาจา สัจฺจโค
 มนสา สัจฺจโค สัจจตันนํ โพิชฺชปฏฺิขยานํ ฆมฺมานํ ภาวณมฺนุวาย ทิจฺจเจ-
 ยเว ฆมฺเม ปรีนิจฺจพฺพายติ ฯ พฺราหฺมโณมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน
 สัจฺจโค วาจา สัจฺจโค มนสา สัจฺจโค สัจจตันนํ โพิชฺชปฏฺิขยานํ
 ฆมฺมานํ ภาวณมฺนุวาย ทิจฺจเจยเว ฆมฺเม ปรีนิจฺจพฺพายติ ฯ เวสฺสโสมี
 โช วาเสฏฺฐชา กาเยน สัจฺจโค วาจา สัจฺจโค มนสา สัจฺจโค
 สัจจตันนํ โพิชฺชปฏฺิขยานํ ฆมฺมานํ ภาวณมฺนุวาย ทิจฺจเจยเว ฆมฺเม
 ปรีนิจฺจพฺพายติ ฯ สัจจโกมี โช วาเสฏฺฐชา กาเยน สัจฺจโค วาจา
 สัจฺจโค มนสา สัจฺจโค สัจจตันนํ โพิชฺชปฏฺิขยานํ ฆมฺมานํ ภาวณมฺนุวาย

ทิจฺเจเยว ชฺมเม ปรีนึพฺพายติ ฯ

[๗๑] อิมํสํ ทิ วาเสฏฺฐชา จตฺตุนํ วนฺณณานํ โย โหติ ภิกฺขุ
อรหํ ชันนาสโว อุตฺตวา กตฺตกรณฺโณ โยหิตฺตภาโร อนุปฺปตฺตสฺสทฺตโก
ปรีกฺขันณวสฺสโยชโน สมฺมทณฺณวามุคฺโต สํ เหนํ อคฺคกมกฺขายติ
ชฺมเมเนว โน อชฺมเมเน ฯ ชฺมโม ทิ วาเสฏฺฐชา เสฏฺฐโจ ชฺเนตฺตมฺมํ
ทิจฺเจ เจว ชฺมเม อภิสฺสมฺปรายญฺจ ฯ พฺรหฺมุนาบี วาเสฏฺฐชา
สันงุมมาเรน คาคา ภาสิตา

[๗๒] ชตฺติโย เสฏฺฐโจ ชฺเนตฺตมฺมํ เย โคตฺตปฏฺฐิสาริโน

วิชฺชาจรณสฺมปฺนโน สํ เสฏฺฐโจ เทวมาณฺเสติ ฯ

ส่าบี โช ปเนสา วาเสฏฺฐชา พฺรหฺมุนา สันงุมมาเรน คาคา สุกฺคิตา
โน ทฺตคฺคิตา สฺภาสิตา โน ทฺตพฺภาสิตา อตฺตถสฺสพิทา โน
อนตฺตถสฺสพิทา อนุมตฺตา มยา ฯ อหํบี วาเสฏฺฐชา เอวํ วทามิ

ชตฺติโย เสฏฺฐโจ ชฺเนตฺตมฺมํ เย โคตฺตปฏฺฐิสาริโน

วิชฺชาจรณสฺมปฺนโน สํ เสฏฺฐโจ เทวมาณฺเสติ ฯ

อิตฺมโวจ ภควา ฯ อตฺตมฺนา วาเสฏฺฐจฺจารทฺวาชา ภควโต
ภาสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ฯ

อक्षุณณสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ จตฺตํ ฯ

สมุปสาทนียสุตฺตํ

[๗๓] เอมฺเม สุตํ ๑ เอกํ สมยํ ภควา นานุททายํ วิหริติ
ปาวาริกมฺพวเน ๑ อถโฆ อายสฺมา สํวริปฺตุโต เยน ภควา
เตนุปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสิติ ๑
เอกมนฺตํ นิสฺสินโน โฆ อายสฺมา สํวริปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทโวจ
เอวํ ปสนฺโน อหํ ภนฺเต ภควติ น จาหุ น จ ภวิสฺสตี น
เจตฺรหิ วิชฺชติ อญฺโฆ สมนฺโน วา พฺราหฺมโณ วา ภควตา
ภิกฺขุภิกฺขุณฺดรํ ยทิตฺถํ สมนฺโพรชฺชนฺติ ๑ โอปาวา โฆ เต อຍ
สํวริปฺตุตฺตํ อสภิวาจา ภาสิตา เอกํโส คหิตฺโต สํหนาทํ นทิตฺโต
เอวํ ปสนฺโน อหํ ภนฺเต ภควติ น จาหุ น จ ภวิสฺสตี น
เจตฺรหิ วิชฺชติ อญฺโฆ สมนฺโน วา พฺราหฺมโณ วา ภควตา
ภิกฺขุภิกฺขุณฺดรํ ยทิตฺถํ สมนฺโพรชฺชนฺติ ๑

[๗๔] ทิํ นุ โฆ เต สํวริปฺตุตฺตํ เย เต อหฺลํ อตีตมทฺธานํ
อรทฺตํ สมนฺมาสมฺพทฺธา สํพเพ เต ภควนฺโต เจตสา เจโต
ปริจฺจ วิทิตา เอวํสํสา เต ภควนฺโต อหฺลํ อิตฺถิํ เอวํมมา
เต ภควนฺโต อหฺลํ อิตฺถิํ เอวํปณฺณา เต ภควนฺโต อหฺลํ
อิตฺถิํ เอวํวิหริ เต ภควนฺโต อหฺลํ อิตฺถิํ เอวํวิมุตฺตา เต
ภควนฺโต อหฺลํ อิตฺถิํ ๑ โน เหนํ ภนฺเตติ ๑ ทิํ ปน เต
สํวริปฺตุตฺตํ เย เต ภวิสฺสตี อนาคตมทฺธานํ อรทฺตํ สมนฺมา-

สมบูรณ์า สัพเพ เต ภควโต เจตสา เจโต ปริจจุ วิทิตา
 เอวัสสา เต ภควโต ภวิสฺสฺนฺติ อิติมี เอวฺมมา ฯ เอว-
 ปญญา ฯ เอวฺวหารี ฯ เอวฺวิมุคฺตา เต ภควโต ภวิสฺสฺนฺติ
 อิติปฺติ ฯ โน เหตุ ฆนฺเตติ ฯ ก็ ปน เต สารีปุตฺต อหํ
 เอตฺรหิ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ เจตสา เจโต ปริจจุ วิทิตา เอว-
 สฺสโต ภควา อิติมี เอวฺมโม ฯ เอวฺปญฺโญ ฯ เอวฺวหารี ฯ
 เอวฺวิมุคฺโต ภควา อิติปฺติ ฯ โน เหตุ ฆนฺเตติ ฯ เอตฺถ หิ เต
 สารีปุตฺต อตฺตํานาคคปฺจฺจุปฺนฺเนตฺส อรหฺนฺเตตฺส สมฺมาสมฺพุทฺเธตฺส
 เจโตปฺริยฉานํ นตฺถิ อถ กิณฺจฺรหิ เต อยํ สารีปุตฺต โอปารวา
 อาสภิวาจา ภาสิตา เอกัสสํ คหิตโต สํหนาทอ นทิตโต เอวํ
 ปสฺนฺโน อหํ ฆนฺเต ภควติ น จาหุ น จ ภวิสฺสฺติ น เจตฺรหิ
 วิชฺชติ อญฺโฆ สมฺโน วา พฺราหฺมโณ วา ภควตา ภิชฺชโยภิชฺช-
 คโร ยทิตํ สมฺโพธิณฺติ ฯ น โช ปเนตํ ฆนฺเต อตฺตํานาคค-
 ปฺจฺจุปฺนฺเนตฺส อรหฺนฺเตตฺส สมฺมาสมฺพุทฺเธตฺส เจโตปฺริยฉานํ อตฺถิ
 อปฺปิ เม ชมฺมมฺนุวโย วิทิตโต เสยฺยถาปึ ฆนฺเต รณฺโฆ ปฺจฺจนฺติมํ
 นครํ ทพฺพทฺชาตํ ทพฺพปการฺโตรณํ เอกทฺวารํ ตฺตฺรสุตฺสํ โทวาริโก
 ปณฺทิตโต วิยคฺโต เมธาวี อญฺฉานํ นิจาเวตฺตา ฌานํ ปเวเสตฺตา
 สํ คสุตฺสํ นครสุตฺสํ สํมณฺตา อญฺปฺริยายปถิ อญฺกฺกมฺมาโน น
 ปสฺสเสยฺย ปการฺตฺนฺหิ วา ปการฺตฺนฺหิ วา อญฺตมฺสํ วิพารนิกฺข-
 มนฺนตฺตฺปึ คสุตฺสํ เอวฺมสุตฺสํ เย เกจิ โอปาริกา ปาณา อิมํ

นคฺวํ ปวิสฺสนฺติ วา นิกฺขมฺนฺติ วา สฺพเพ เต อิมินา ว ทฺวาเรน
 ปวิสฺสนฺติ วา นิกฺขมฺนฺติ วาติ เหวเมว โห เม ภาเนต ฆมฺมฺนฺวโย
 วิทิตฺโต เย เต อเหตุํ อตฺตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สฺมมาสฺมฺพุทฺธา
 สฺพเพ เต ภควฺนฺโต ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุกฺกิตฺเตเส
 ปญฺญา ย ทฺพพตฺถกรเณ จตุสฺส สฺติปฏฺฐาเนสฺส สฺปติฏฺฐิจิตฺติจฺจตา สฺตฺต
 สฺมโพชฺฌเณยฺเย ยถาภุคฺติ ภาเวตฺวา อนฺตฺตฺวํ สฺมมาสฺมฺโพชฺชิ อภิ-
 สฺมฺพุชฺฌิสฺสํ เยปิ เต ภาเนต ภวิสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหฺนฺโต
 สฺมมาสฺมฺพุทฺธา สฺพเพ เต ภควฺนฺโต ปญฺจ นีวรเณ ปหาย
 เจตโส อุกฺกิตฺเตเส ปญฺญา ย ทฺพพตฺถกรเณ จตุสฺส สฺติปฏฺฐาเนสฺส
 สฺปติฏฺฐิจิตฺติจฺจตา สฺตฺต สฺมโพชฺฌเณยฺเย ยถาภุคฺติ ภาเวตฺวา อนฺตฺตฺวํ
 สฺมมาสฺมฺโพชฺชิ อภิสฺมฺพุชฺฌิสฺสํ สฺนฺติ ภาควาปิ ภาเนต เอตฺวหิ อรหํ
 สฺมมาสฺมฺพุทฺโห ปญฺจ นีวรเณ ปหาย เจตโส อุกฺกิตฺเตเส ปญฺญา
 ทฺพพตฺถกรเณ จตุสฺส สฺติปฏฺฐาเนสฺส สฺปติฏฺฐิจิตฺติจฺจโต สฺตฺต สฺมโพช-
 ฌเณยฺเย ยถาภุคฺติ ภาเวตฺวา อนฺตฺตฺวํ สฺมมาสฺมฺโพชฺชิ อภิสฺมฺพุทฺโห ฯ
 อิทาหํ ภาเนต เยน ภควา เตนุปลงฺกมํ ฆมฺมสฺสสฺวณาย ฯ ตสฺส
 ภาเนต ภควา ฆมฺมํ เทเสสฺสิ อุกฺคตฺตฺวํ ปณฺตฺตฺวํ กณฺหสฺสฺกํ
 สฺปฺปฏฺฐิกาคํ ฯ ยถา ยถา ภาเนต ภควา ฆมฺมํ เทเสสฺสิ อุกฺคตฺตฺวํ
 ปณฺตฺตฺวํ กณฺหสฺสฺกํ สฺปฺปฏฺฐิกาคํ ตถา ตถาหํ ตสฺมํ ฆมฺเม
 อภินฺญา อิทฺเทจฺจ ฆมฺมํ ฆมฺเมสฺส นฺนิชฺฌมฺคํ สฺตฺตฺวํ ปสฺสํ สฺมมา-
 สฺมฺพุทฺโห ภควา สฺวากฺขาโต ภควตา ฆมฺโม สฺปฺปฏฺฐินฺโน สฺงฺโฆติ ฯ

๗๗] สัมปสาทนียสฺสคฺคํ โทชฺชปภฺชชฺชมา อายตฺนปณฺณตฺตํ ๑๑๑

[๗๕] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺตานุคฺคตฺตริยํ ยถา ภควา ชมฺมํ
เทเสตฺติ กุสฺสเดสฺสุ ชมฺเมสฺสุ คคฺคตฺตริเม กุสฺสตา ชมฺมา เสยฺยถํทํ
จตฺตารอ สฺตฺติปญฺจจํนา จตฺตารอ สฺมํมปฺปชานา จตฺตารอ อิทฺธิชปาทา
ปณฺจจินฺทฺตริยานิ ปณฺจ พถานิ สฺสคฺคตฺต โทชฺชณฺจกา อริโย อฏฺฐจฺงคฺคิโก
มคฺคโค ฯ อธิ ฆนฺเต ภิกฺขุ อาสวํ นชยา อนาถํ เจโตวิมคฺคตฺติ
ปณฺณวามิคฺคตฺติ ทิวฺเส ว ชมฺเม สยํ อภินฺณา สจฺจฉิกคฺคา อปฺ-
สฺมปชฺช วิหฺรติ ฯ เขตฺตานุคฺคตฺตริยํ ฆนฺเต กุสฺสเดสฺสุ ชมฺเมสฺสุ คํ
ภควา อเสสฺสมภิชานาติ คํ ภควโต อเสสฺสมภิชานโต อคฺคตฺตริ-
อภินฺนเยยฺยํ นคฺคิ ยทภิชานํ อณฺโณ สมนฺโน ว พฺราหฺมโณ
วา ภควตา ภิชฺชโยภินฺนเวตโร อสฺสยํ ยทิตํ กุสฺสเดสฺสุ ชมฺเมสฺสุ ฯ

[๗๖] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺตานุคฺคตฺตริยํ ยถา ภควา ชมฺมํ
เทเสตฺติ อายตฺนปณฺณตฺตํ ๑ ฌยิมานิ ฆนฺเต อชฺชณฺตฺตคฺคิพหาวินิ
อายตฺนานิ จกฺขณฺเจว รูปา จ สฺสคฺคณฺจ สทฺธา จ ฆานณฺจ
คณฺธา จ ชิวฺหา จ รัสสา จ กาโย จ โผฏฺฐพฺพา จ มโน จ
ชมฺมา จ ฯ เขตฺตานุคฺคตฺตริยํ ฆนฺเต อายตฺนปณฺณตฺตํ คํ ภควา
อเสสฺสมภิชานาติ คํ ภควโต อเสสฺสมภิชานโต อคฺคตฺตริอภินฺนเยยฺยํ
นคฺคิ ยทภิชานํ อณฺโณ สมนฺโน ว พฺราหฺมโณ วา ภควตา
ภิชฺชโยภินฺนเวตโร อสฺสยํ ยทิตํ อายตฺนปณฺณตฺตํ ๑

[๗๗] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺตานุคฺคตฺตริยํ ยถา ภควา ชมฺมํ
เทเสตฺติ คพฺภาวภฺกนฺตํ ๑ จคฺคสฺส อิมา ฆนฺเต คพฺภาวภฺกนฺตํ ๑

อิช ปน ฆนฺเต เอกจฺโจ อสฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิ โอกฺกมฺติ
 อสฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิสฺสํมึ จาติ อสฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิมฺหา
 นิกฺขมฺติ อยฺม ปจฺจมา คพฺภาวกฺกนฺติ ฯ ปุณ จปรํ ฆนฺเต อิเชก
 จฺโจ สฺมปฺชานโน หิ โช มาตุ กุจฺฉิ โอกฺกมฺติ อสฺมปฺชานโน
 มาตุ กุจฺฉิสฺสํมึ จาติ อสฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิมฺหา นิกฺขมฺติ อยฺม
 ทฺติยา คพฺภาวกฺกนฺติ ฯ ปุณ จปรํ ฆนฺเต อิเชกจฺโจ สฺมปฺชานโน
 มาตุ กุจฺฉิ โอกฺกมฺติ สฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิสฺสํมึ จาติ อสฺม
 ปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิมฺหา นิกฺขมฺติ อยฺม ตฺติยา คพฺภาวกฺกนฺติ ฯ
 ปุณ จปรํ ฆนฺเต อิเชกจฺโจ สฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิ โอกฺกมฺติ
 สฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิสฺสํมึ จาติ สฺมปฺชานโน มาตุ กุจฺฉิมฺหา
 นิกฺขมฺติ อยฺม จตุตฺถา คพฺภาวกฺกนฺติ ฯ เขตฺตานุตฺตริยํ ฆนฺเต
 คพฺภาวกฺกนฺตํสุ ฯ

[๗๘] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺตานุตฺตริยํ ยถา ภควา ชมฺมํ
 เทเสตี อาทฺถสฺนวิธาสุ ฯ จตฺตํโส อิมา ฆนฺเต อาทฺถสฺนวิธา ฯ
 อิช ฆนฺเต เอกจฺโจ นิมิตฺเตน อาทิสฺติ เหวมี เต มโน อิตฺถมฺมึ
 เต มโน อิตฺธิมี เต จิตฺตนฺติ ฯ โส พหุ เจมี อาทิสฺติ ตเถว
 ตํ โหตี โน อณฺเณถาติ ฯ อยฺม ปจฺจมา อาทฺถสฺนวิธา ฯ ปุณ จปรํ
 ฆนฺเต อิเชกจฺโจ ฆ เหว โช นิมิตฺเตน อาทิสฺติ อปฺปจ โช
 มนุสฺสํมึ วา อมนุสฺสํมึ วา เทวตํมึ วา สทฺทํมึ สฺสฺวา อาทิสฺติ
 เหวมี เต มโน อิตฺถมฺมึ เต มโน อิตฺธิมี เต จิตฺตนฺติ ฯ

๘๘] สัมปตธานัยสุตฺตํ จตฺตสฺส ทสฺสณฺสมาปตฺติโย ๑๑๓

โส พหุญฺเจบี อาทิสฺสตี คเถว ตํ โหติ โน อญฺเญถาติ ฯ
อัยํ ทุคฺคิยา อาเทสฺสนวิธา ฯ ปุณฺ จปรํ ฆนฺเต อีเรกฺโข น เหว
ไซ นิमितฺเตน อาทิสฺสตี นานี มนุสฺสํณํ วา อมนุสฺสํณํ วา เทวตานํ
วา สทฺทํ สุตฺตวา อาทิสฺสตี อปฺปีจ ไซ วิตฺถกฺกยโต วิจารยโต
วิตฺถกฺกวิปฺปวารสทฺทํ สุตฺตวา อาทิสฺสตี เอวํปี เต มโน อิตฺถมฺมึ
เต มโน อิตฺธิปี เต จิตฺตฺตฺตํ ฯ โส พหุญฺเจบี อาทิสฺสตี คเถว
ตํ โหติ โน อญฺเญถาติ ฯ อัยํ ทุคฺคิยา อาเทสฺสนวิธา ฯ ปุณ
จปรํ ฆนฺเต อีเรกฺโข น เหว ไซ นิमितฺเตน อาทิสฺสตี นานี
มนุสฺสํณํ วา อมนุสฺสํณํ วา เทวตานํ วา สทฺทํ สุตฺตวา อาทิสฺสตี
นปี วิตฺถกฺกยโต วิจารยโต วิตฺถกฺกวิปฺปวารสทฺทํ สุตฺตวา อาทิสฺสตี
อลไซ วิตฺถกฺกวิจารสํมาธิ สํมาปฺนฺนสฺส เจตฺถา เจโต ปริจฺจุ ปชานาติ
ยถา อิมสฺส โภโต มโนสงฺขารวา ปณฺหิตา ตถา อิมสฺส จิตฺตฺตฺส
อนนฺตฺตรา อิมํ นาม วิตฺถกํ วิตฺถกฺเกสฺสํตฺตํ ฯ โส พหุญฺเจบี อาทิสฺสตี
คเถว ตํ โหติ โน อญฺเญถาติ ฯ อัยํ ฆนฺเต จตฺตฺถา อาเทสฺสน-
วิธา ฯ เขตฺถานุคฺคฺตฺตฺริยํ ฆนฺเต อาเทสฺสนวิธาสุ ฯ

[๘๘] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺถานุคฺคฺตฺตฺริยํ ยถา ภควา ฆมฺมํ เทเสตี
ทสฺสณฺสมาปตฺตํสุ ฯ จตฺตสฺส อีมา ฆนฺเต ทสฺสณฺสมาปตฺติโย ฯ
อิธ ฆนฺเต เอกฺโข สมนฺโน วา พุราหฺมฺโน วา อาคฺคฺปฺมฺนฺวาย
ปชานมฺนฺวาย อนฺุโยคมฺนฺวาย อปฺปมาทมฺนฺวาย สมนฺมามนฺสิการมฺนฺวาย
ตถารูปี เจโตสํมาธิ สุตฺตํ ยถาสํมาหิตํ จิตฺเต อิมเมว กายํ อุกฺกฺขํ

๘๒] สัมปสาทนัยสุตฺตํ สตฺตปฺกฺกตา สตฺตโปชฺฌงฺกา จคฺคฺคฺคฺคฺคฺค ๑๑๕

ปฺริสฺสฺส ฌวิมฺสฺสโตหิตํ อฏฺฐํ ปจฺจเวกฺขติ ปฺริสฺสฺส จ วิณฺณวณ-
โสคํ ปชานาติ อุกฺกยโต อพฺโพจฺจนิหฺนํ อิชฺโถเก อปฺปคฺคฺคฺคฺคฺค
ปฺรโตเก อปฺปคฺคฺคฺคฺคฺค อยํ จคฺคฺคฺคฺค ทสฺสฺสณฺสมาปคฺคฺค ๑ เอต-
ทานุคฺคฺคฺคฺค ฆนฺเต ทสฺสฺสณฺสมาปคฺคฺคฺค ๑

[๘๐] อปฺริ ปน ฆนฺเต เอตทานุคฺคฺคฺคฺค ยถา ภควา ฆมฺมํ เทเสติ
ปฺกฺกคฺคปณฺณคฺคฺคฺค ๑ สตฺติเม ฆนฺเต ปฺกฺกคฺคตา อุกฺกโตภาคฺควิมฺคฺคโต
ปณฺณววิมฺคฺคโต กายสฺกฺคิ ทิฏฺฐิวิปคฺคฺคโต สทฺธาวิมฺคฺคโต ฆมฺมานุสํวํ
สทฺธานุสํวํ ๑ เอตทานุคฺคฺคฺค ฆนฺเต ปฺกฺกคฺคปณฺณคฺคฺคฺค ๑

[๘๑] อปฺริ ปน ฆนฺเต เอตทานุคฺคฺคฺคฺค ยถา ภควา ฆมฺมํ
เทเสติ ปชานนฺสุ ๑ สตฺติเม ฆนฺเต โปชฺฌงฺกา สติสฺมฺโปชฺฌงฺโก
ฆมฺมวิจยสฺมฺโปชฺฌงฺโก วิริยสฺมฺโปชฺฌงฺโก ปิตีสฺมฺโปชฺฌงฺโก ปสฺสทฺธิ-
สฺมฺโปชฺฌงฺโก สมาริสฺมฺโปชฺฌงฺโก อุกฺกชฺชาสฺมฺโปชฺฌงฺโก ๑ เอต-
ทานุคฺคฺคฺค ฆนฺเต ปชานนฺสุ ๑

[๘๒] อปฺริ ปน ฆนฺเต เอตทานุคฺคฺคฺคฺค ยถา ภควา ฆมฺมํ
เทเสติ ปฏฺฐิปทาสฺ ๑ จคฺคฺคฺคฺค อิมา ฆนฺเต ปฏฺฐิปทาทุ กุชฺชาปฏฺฐิปทาทุ
ทนฺธาภินฺณวาทุ กุชฺชาปฏฺฐิปทาทุ ชิปฺปาภินฺณวาทุ สฺฐาปฏฺฐิปทาทุ ทนฺธา-
ภินฺณวาทุ สฺฐาปฏฺฐิปทาทุ ชิปฺปาภินฺณวาทุ คคฺค ฆนฺเต ยายํ ปฏฺฐิปทาทุ
กุชฺชา ทนฺธาภินฺณวาทุ อยํ ปน ฆนฺเต ปฏฺฐิปทาทุ อุกฺกเยเนว หีนา
อุกฺกชฺชาติ กุชฺชคฺคฺค จ ทนฺชคฺคฺค จ ๑ คคฺค ฆนฺเต ยายํ ปฏฺฐิปทาทุ
กุชฺชา ชิปฺปาภินฺณวาทุ อยํ ปน ฆนฺเต ปฏฺฐิปทาทุ กุชฺชคฺคฺค หีนา

๘๖] สัมปสาทนียสตุคฺคํ จตุรานุสํสาณวិชา ปรวปฺกคฺคตวิมุตฺติตฺตวณํ ๓๓๗

ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ โยนิโสมนสฺสิการว
อํ ปฺกคฺคโต ยถานุสฺสิจฺจํ ตถาปฺปฏิปชฺชมาโน ติณฺณํ สณฺโฆชนานํ
ปรีกฺขยา โสตาปนฺโน ฆวิสฺสํติ อวินิปาทชฺมโม นียโต สฺมฺโพธิ-
ปราวโนติ ฯ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ โยนิโส-
มนสฺสิการว อํ ปฺกคฺคโต ยถานุสฺสิจฺจํ ตถาปฺปฏิปชฺชมาโน ติณฺณํ
สณฺโฆชนานํ ปรีกฺขยา วาคโทสโมหานํ คนฺนคฺคา สกทวาคาเม ฆวิสฺสํติ
สฺกิทฺเว อิมํ โลกํ อากนฺนคฺวา กุฏชฺชสฺสํคํ ฆวิสฺสํคํติ ฯ ชานาติ
ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ โยนิโสมนสฺสิการว อํ
ปฺกคฺคโต ยถานุสฺสิจฺจํ ตถาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺจณฺโณ โอรฆภากิยานํ
สณฺโฆชนานํ ปรีกฺขยา โอบปาติโก ฆวิสฺสํติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายํ
อนาวตฺติชฺมโม ตสฺมา โลกาทิ ฯ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี
ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ โยนิโสมนสฺสิการว อํ ปฺกคฺคโต ยถานุสฺสิจฺจํ ตถา-
ปฺปฏิปชฺชมาโน อาสวณํ ปรีกฺขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺติํ ปณฺญา-
วิมุตฺติํ ทิจฺเจ ๑ ชฺมเม สยํ อภินฺญา สจฺฉิกคฺวา อฺปสฺมฺปชฺช
วิหริสฺสํคํติ ฯ เขตทานุคฺคตริยํ ฆนฺเต อานุสํสาณวិชาสุ ฯ

[๘๖] อปรี ปน ฆนฺเต เขตทานุคฺคตริยํ ยถา ฆคฺวา ชฺมมํ
เทเสติ ปรวปฺกคฺคตวิมุตฺติตฺตวณเณ ฯ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี
ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ โยนิโสมนสฺสิการว อํ ปฺกคฺคโต ติณฺณํ สณฺโฆ-
ชนานํ ปรีกฺขยา โสตาปนฺโน ฆวิสฺสํติ อวินิปาทชฺมโม นียโต
สฺมฺโพธิปราวโนติ ฯ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปรี ปฺกคฺคํ ปจฺจคฺคํ

โยนิโสมนสฺสิกาวา อัยํ ปุคฺคโต ทิณฺณํ สฉฺชโยชนานํ ปริกฺขยา
 วาคโทสโมหานํ ทนฺนุคฺคา สกฺทาคามิํ สกฺกิเทว อิมํ โถกํ อาคนฺนุคฺคา
 ทฺกฺขรฺสฺสํ กิริสฺสํคํคิ ๑ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปริํ ปุคฺคตํ
 ปจฺจตฺตํ โยนิโสมนสฺสิกาวา อัยํ ปุคฺคโต ปฉฺจณฺ्हํ โอรฺมภาคิยานํ
 สฉฺชโยชนานํ ปริกฺขยา โอบปาติโก ตคฺถ ปรีนินฺพิพายิํ อนาวคฺติ-
 ชฺชโม ตสฺมา โถกาติ ๑ ชานาติ ฆนฺเต ฆคฺวา ปริํ ปุคฺคตํ
 ปจฺจตฺตํ โยนิโสมนสฺสิกาวา อัยํ ปุคฺคโต อาสฺวานํ ขยา อนา-
 สฉฺชเวคฺโควิมฺคฺติ ปฉฺชเวคฺโควิมฺคฺติ ทิฏฺฐเช ๑ ชฺชเม สยํ อภินฺเวา
 สจฺจณฺคฺคา อฺปสฺมปชฺช วิหริสฺสํคํคิ ๑ เอตฺทานคฺตฺริยิํ ฆนฺเต
 ปรีปุคฺคตวิมฺคฺติฉาเน ๑

[๘๗] อปรีํ ปน ฆนฺเต เอตฺทานคฺตฺริยิํ ยถา ฆคฺวา ชฺชมํ
 เทเสคิ สฺสํคฺคาเทสฺ ๑ ตโยเม ฆนฺเต สฺสํคฺคาทา ๑ อิช
 ฆนฺเต เอกฺจฺโจ สมนฺโน วา พฺราหฺมนฺโน วา อาคปฺปมนฺนุคฺคา
 ๑เป ๑ ตถารูปฉฺชเวคฺโคสฺมาชิํ มุสฺสคิ ยถาสฺมาหิเต จิตฺเต อนนฺควิทฺติ
 ปุพฺเพนินฺวาสํ อนุสฺสํคิ สยฺยถํทํ เอกมฺบิํ ชาคิํ เทวํบิํ ชาคิโย
 คิสุสฺสํบิํ ชาคิโย จตฺสํสฺสํบิํ ชาคิโย ปฉฺจบิํ ชาคิโย ทสฺบิํ ชาคิโย
 วุสฺสํบิํ ชาคิโย คิสุสฺบิํ ชาคิโย จตฺตาฬิํบิํ ชาคิโย ปฉฺชเวคฺโคบิํ
 ชาคิโย สคฺบิํ ชาคิํ สหสฺสํบิํ ชาคิํ สคฺสหสฺสํบิํ ชาคิํ อนนฺคานิบิํ
 ชาคิสุคฺคานิบิํ อนนฺคานิบิํ ชาคิสุคฺคานิบิํ อนนฺคานิบิํ ชาคิสุคฺคานิบิํ
 อมฺคฺตราสฺสิ เอวํนาโม เอวํโคคฺโคโต เอวํฉฺชณฺโน เอวมาหาโร เอวํ-

สุธทฺทฺชปฏิสัเวทึ เอวมายุปรียนุโต โส คโต จุโต อมุตฺร อุกฺปาทึ
 คตฺราราปาสึ เอวंनाโม เอวโคตฺโต เอวံวณฺโณ เอวมาหาโร เอว
 สุธทฺทฺชปฏิสัเวทึ เอวมายุปรียนุโต โส คโต จุโต อีรฺูปปนฺโนติ ๑
 อิติ สํการํ สอฺกฺทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อหุสฺสฺสฺรติ โส
 เอวมาห อตฺตํ จาหํ อทฺธานํ ชานามิ สัณฺญฺญิ วา โถโก
 วิวฺญฺญิ วาติ ๑ อหาคํ จาหํ อทฺธานํ ชานามิ สัณฺญฺญิสฺสฺสฺติ วา
 โถโก วิวฺญฺญิสฺสฺสฺติ วาติ ๑ สุตฺตโต อคฺตา จ โถโก จ วณฺโณ
 จ กุญฺญโส เอสิกฺขจายึ จีโต เต จ สคฺตา สหฺชวณฺติ สัณฺนฺติ
 จวณฺติ อฺุปปชฺชณฺติ อตฺถิเตวฺว สุตฺตคิตฺสฺมนฺติ ๑ อยํ ปจํโม
 สุตฺตคตวาทอ ๑ ปุณ จปรํ ฆนฺเต อีรฺเอกจฺโจ สมนฺโน วา
 พฺรหฺมณฺโน วา อธาตฺปฺปมฺนฺวาย ๑ เป ๑ ตถารูเป เจโตสฺมาธิ
 สุตฺติ ยถาสฺมาหิเต จิตฺเต อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อหุสฺสฺสฺรติ
 เสยฺยถึทํ เอถึเป สัณฺญฺญิวินฺญฺญิ เทวึเป สัณฺญฺญิวินฺญฺญานิ คัณฺธิเป
 สัณฺญฺญิวินฺญฺญานิ จตฺตารึเป สัณฺญฺญิวินฺญฺญานิ ปณฺจเป สัณฺญฺญิวินฺญฺญานิ
 ทสฺสึเป สัณฺญฺญิวินฺญฺญานิ อมุตฺรารึ เอวंनाโม เอวโคตฺโต เอว
 วนฺโณ เอวมาหาโร เอวสุธทฺทฺชปฏิสัเวทึ เอวมายุปรียนุโต โส
 คโต จุโต อมุตฺร อุกฺปาทึ คตฺราราปาสึ เอวंनाโม เอวโคตฺโต
 ๑ เป ๑ เอวมายุปรียนุโต โส คโต จุโต อีรฺูปปนฺโนติ ๑ อิติ
 สํการํ สอฺกฺทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อหุสฺสฺสฺรติ โส เอวมาห
 อตฺตํ โช จาหํ อทฺธานํ ชานามิ สัณฺญฺญิ วา โถโก วิวฺญฺญิ

วาติ ๑ อนาคตนจ ขุวาหิ อทุชานิ ชานามิ สัมมุขิสฺสตี วา
 โถโก วิวมุขิสฺสตี วาติ ๑ สฺสโต อตฺตา ๑ โถโก ๑ วณฺโณ
 กุณฺนุไซฺ เอตฺถุจายิ จิโต เต ๑ สฺตฺตา สฺนชวณฺติ สฺสรนฺติ
 จวณฺติ อฺปฺปชฺชณฺติ อตฺถิเตวว สฺสตีสมฺนฺติ ๑ อຍံ ทฺติโย สฺสตีค-
 วาโท ๑ ปฺน จปริ ฆนฺเต อีเชกฺโข สมนฺโน วา พฺรหฺมณฺ
 วา อตฺตปฺปมฺนฺวาย ๑ เป ๑ ตถารูปิ เจโตสมฺมํ ฌตฺติ ยถา-
 สฺมาหิตฺเต จิตฺเต อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี เสยฺยถิํ
 ทสฺสิ สัมมุขวิวมุขานิ วจฺสิ สัมมุขวิวมุขานิ ติสฺสิ สัมมุขวิวมุขานิ
 จตฺตพฺสสิ สัมมุขวิวมุขานิ อมฺตฺราสํ เหวณาโม เหวโคคฺโต
 เหววณฺโณ เหวมาหาโร เหวสุชฺชกฺขปฺภิสฺสเวทํ เหวมาชฺชปฺริยฺนฺโต
 สฺส ตโต จฺโต อมฺตฺร อฺทฺปาถิ ตตฺตราปาสํ เหวณาโม ๑ เป ๑
 อิติ สํการิ สฺสุทฺเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรตี สฺส
 เหวมาห อตฺตี จาหิ อทุชานิ ชานามิ สัมมุขิสฺสตี โถโก
 วิวมุขิสฺสตี ๑ อนาคตํ จาหิ อทุชานิ ชานามิ สัมมุขิสฺสตี
 โถโก วิวมุขิสฺสตี ๑ สฺสโต อตฺตา ๑ โถโก ๑ วณฺโณ
 กุณฺนุไซฺ เอตฺถุจายิ จิโต เต ๑ สฺตฺตา สฺนชวณฺติ สฺสรนฺติ
 จวณฺติ อฺปฺปชฺชณฺติ อตฺถิเตวว สฺสตีสมฺนฺติ ๑ อຍံ ฆนฺเต ตฺติโย
 สฺสตีควาโท ๑ เอตฺถานฺตฺตฺริยํ ฆนฺเต สฺสตีควาเทสุ ๑

[๘๗] อปริ ปน ฆนฺเต เอตฺถานฺตฺตฺริยํ ยถา ภคฺวา ชมฺมํ
 เทเตติ ปุพฺเพนิวาสานุสฺสตีวาเน ๑ อีช ฆนฺเต อีชฺโข สมนฺโน

วา พุราหุมนโณ วา อาตปฺปมนุวาย ๑ เป ๑ ตถารูปํ เจโตสฺมาชํ
 ผุสฺสติ ยถาสฺมาหิตเต จิตฺเต อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสวติ
 เสงฺยถํทํ เอกํบี ชาคํ เทวํบี ชาตโย ทิสฺโสมี ชาตโย จตฺสฺโสมี
 ชาตโย ปณฺจมี ชาตโย ทสฺมี ชาตโย วิสฺมี ชาตโย คัสฺมี
 ชาตโย จตฺตาสฺมี ชาตโย ปณฺณาสฺมี ชาตโย สทฺมี ชาคํ
 สหสฺสมี ชาคํ สทฺสหสฺสมี ชาคํ อเนเกบี สํวฏฺฏกปฺเป อเนเกบี
 วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกบี สํวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป ๑ เป ๑ อิติ สํการํ
 สํชุกฺทสฺส อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสวติ ๑ สมนฺติ ฆนฺเต
 สํตฺตา เยสํ จ น สํกฺกา คณฺนาย วา สํชฺชาเนน วา อัย
 สํชฺชาคํ อมฺีจ ยสฺมี อตฺตภาเว อภินฺนุคฺคปฺโป โหติ ยถิ วา
 รุมีสฺส ยถิ วา อรุมีสฺส ยถิ วา สณฺณมีสฺส ยถิ วา อสณฺณมีสฺส
 ยถิ วา เหนวสณฺณนิหาสณฺณมีสฺส อิติ สํการํ สํชุกฺทสฺส อเนก-
 วิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสวติ ๑ เขตฺตานุคฺคตฺริยํ ฆนฺเต ปุพฺเพนิวาสา-
 นุสฺสฺสตีฉานาเน ๑

[๘๘] อปรํ ปน ฆนฺเต เขตฺตานุคฺคตฺริยํ ยถา ฆคฺวา ชมฺมํ
 เทเสตฺติ สํตฺตานํ จุคฺคปาทฉานาเน ๑ อิท ฆนฺเต เอกจฺโจ สมนฺโณ วา
 พุราหุมนโณ วา อาตปฺปมนุวาย ๑ เป ๑ ตถารูปํ เจโตสฺมาชํ
 ผุสฺสติ ยถาสฺมาหิตเต จิตฺเต ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสฺสฺเชน อติภฺกนฺต-
 มานุสฺสเกน สํคฺเต ปสฺสฺสตี จวมาเน อฺุปฺปชฺชมาเน หีนเ ปณฺเเต
 สฺวณฺเนน ทฺพพณฺเนน สฺคฺเต ทฺคฺคเต ยถากมฺมุปฺเต สํคฺเต ปชานาติ

อิเม วต โภญฺโต ศุคฺคา กายศุจฺจวิเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจวิเตน
 สมนฺนาคตา มโนศุจฺจวิเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉา-
 ทิฏฺฐิจิภา มิจฺฉาทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานา เต กายศุคฺค เกทา ปรี มรณา
 อปายํ ทุคฺคตํ วิณีปาดํ นิรยํ อุปฺปนฺนา อิเม วา ปน โภญฺโต
 ศุคฺคา กายศุจฺจวิเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจวิเตน สมนฺนาคตา มโน-
 ศุจฺจวิเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปฺวาทกา สมนฺมาทิฏฺฐิจิภา สมนฺมา-
 ทิฏฺฐิจิกมฺมสฺมาทานา เต กายศุคฺค เกทา ปรี มรณา ศุคฺคิ ศุคฺคิ
 โลกํ อุปฺปนฺนาติ ฯ อิติ ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสุทฺเชน อติภกฺกนฺต-
 มานุสฺสเกน ศุคฺเค ปสฺสฺสฺติ จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน ที่เน ปณฺเฑ
 ศุจฺฉนฺเน ทุพฺพนฺนฺเน ศุคฺเค ทุคฺคเค ยถากมฺมุเปเค ศุคฺเค ปชานาติ ฯ
 เอตทานุคฺคตฺตริยํ ภาเน ศุคฺคานํ จุคฺคูปาตณาเน ฯ

[๘๐] อปรี ปน ภาเน เอตทานุคฺคตฺตริยํ ยถา ภควา ชมฺมํ
 เทเสติ อิทฺธิวิธาสุ ฯ เทวมา ภาเน อิทฺธิวิธายो ฯ อตฺถิ ภาเน
 อิทฺธิ สํสฺวา สฺอุปฺธิกา โน อริยาติ วุจฺจติ ฯ อตฺถิ ภาเน อิทฺธิ
 อนาสฺวา อนุปฺธิกา อริยาติ วุจฺจติ ฯ กตมา จ ภาเน อิทฺธิ
 สํสฺวา สฺอุปฺธิกา โน อริยาติ วุจฺจติ ฯ อิทฺ ภาเน เอกจฺโจ
 สมนฺโณ วา พุราหฺมโณ วา ธาตฺตปฺปมฺนุวาย ปชานมฺนุวาย อนุ-
 โยคมฺนุวาย อปฺปมาทมฺนุวาย สมนฺนามนฺตฺติการมฺนุวาย ตถารูปํ เจโต-
 สฺมาธิํ ผุสฺสฺติ ยถาสฺมาทิตฺเต จิตฺเต อนเนกวิหิตํ อิทฺธิวิธํ ปจฺจฺจนุภฺกิติ
 เอโกมฺปิ หุคฺควา พุทฺธา โหติ พุทฺธามฺปิ หุคฺควา เอโก โหติ ธาวิภาวํ

ติโรภาวํ ติโรกุกุทฺ ติโรปภาวํ ติโรปพพตํ อตฺตชฺชมาโน คจฺจนฺติ
 เสยฺยถาปํ อากาเส ปจฺฉิยาปํ อุมฺมุชฺชนิมฺมุชฺชํ กโรติ เสยฺยถาปํ
 อุกฺเท อุกฺเทปํ อภิชฺชมาเน คจฺจนฺติ เสยฺยถาปํ ปจฺฉิยํ อากาเสปํ
 ปตฺตงฺเกน จงฺกมฺติ เสยฺยถาปํ ปกฺขํ สกฺุณ ๑ อิมํ จนฺทิมสฺสุริเย
 เหวํมหิทฺธิเก เหวํมหานุกฺภาเว ปาณินา ปรวามสฺสตี ปริมชฺชตี ยาว
 พุทฺหมโถถาปํ กาเยน สํวตฺเตติ ๑ อยํ ฆนฺเต อิทฺธิ สํสว สอุปฺธิกา
 โน อริยาตี อุกฺจตี ๑ กตฺมา ๑ ฆนฺเต อิทฺธิ อนาสว ออุปฺธิกา
 อริยาตี อุกฺจตี ๑ อิทฺธิ ฆนฺเต ภิกฺขุ สฺเส อากงฺขตี ปฏฺฐิเก อปฺปฏฺฐิ-
 กฺุตฺตสฺสณฺณํ วิหเรยฺยนฺติ อปฺปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ ตตฺถ วิหริตี สฺเส
 อากงฺขตี อปฺปฏฺฐิเก ปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ วิหเรยฺยนฺติ ปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ
 ตตฺถ วิหริตี สฺเส อากงฺขตี ปฏฺฐิเก ๑ อปฺปฏฺฐิเก ๑ อปฺปฏฺฐิ กฺุ-
 ตฺตสฺสณฺณํ วิหเรยฺยนฺติ อปฺปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ ตตฺถ วิหริตี สฺเส อากงฺขตี
 ปฏฺฐิเก ๑ อปฺปฏฺฐิเก ๑ ปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ วิหเรยฺยนฺติ ปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ
 ตตฺถ วิหริตี สฺเส อากงฺขตี ปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ อปฺปฏฺฐิ กฺุตฺตสฺสณฺณํ ตทฺถ
 อภินิวชฺเชตฺตวา อฺเปกฺขโก วิหเรยฺยํ สฺโต สํปฺชาโนตี อฺเปกฺขโก
 ตตฺถ วิหริตี สฺโต สํปฺชาโน ๑ อยํ ปน ฆนฺเต อิทฺธิ อนาสว
 ออุปฺธิกา อริยาตี อุกฺจตี ๑ อेतฺตานุกฺตฺตริยํ ฆนฺเต อิทฺธิวิธาสุ ๑
 ตํ ภควา อเสสํมภิชานาตี ตํ ภควโต อเสสํมภิชานโต อุกฺตฺตริ-
 อภินฺนฺนฺนํ นตฺถิ ยทภิชานํ อณฺโณ สมนฺโณ วา พุทฺราหุมนฺโณ วา
 ภควตา ภิชฺชโยภิชฺชณฺนโร นตฺถิ ยทํ อิทฺธิวิธาสุ ๑

[๘๑] ยนคั ฆนเต สทฺเรณ กุตฺตฺเตน ปตฺตพฺพั อารทฺธิวิเรน
 งามวตา ปุริสฺสฎฺฐาเมณ ปุริสฺสวิเรน ปุริสฺสปรกฏเมณ ปุริสฺสโรชเยห
 อนุปฺปตฺตํ ตํ ภควตา ฯ น จ ฆนเต ภควา กามสฺส กามสฺสฺสฺสตีกา
 นุโยคมนุยุตฺโต หนี คมมํ โปถุชฺชนิกํ อนวิยํ อนคฺคณฺณหิตํ น จ
 อตฺตกิตฺตมถานุโยคมนุยุตฺโต ทฺกฺขํ อนวิยํ อนคฺคณฺณหิตํ จตฺนุนนฺน
 ภควา ฌานานํ อภิเจตฺตีกานํ ทิฏฐฺชรมุสฺสชฺชวiharานํ นิกามตาภี
 อภิจฺฉณาภี อภิสฺสรณาภี ฯ สเจ มํ ฆนเต เอวํ ปุจฺเจยฺย กิณฺุ
 โช อวฺุโส สวาริปฺตฺต อหฺลํ อตฺตมทฺธานํ อณฺเวย สมณฺา วา
 พฺุราหฺมณา วา ภควตา กิโยโยภินฺนตโร สมนฺุโพชฺชินฺนติ ฯ เอวํ
 ปุจฺุโจ อหํ ฆนเต โนติ วเทยฺยํ ฯ ก็ ปนาวฺุโส สวาริปฺตฺต
 ภวิสฺสฺนติ อนาคตมทฺธานํ อณฺเวย สมณฺา วา พฺุราหฺมณา วา
 ภควตา กิโยโยภินฺนตโร สมนฺุโพชฺชินฺนติ ฯ เอวํ ปุจฺุโจ อหํ ฆนเต
 โนติ วเทยฺยํ ฯ ก็ ปนาวฺุโส สวาริปฺตฺต อตฺตเจตรหิ อณฺเวย สมนฺา
 วา พฺุราหฺมณา วา ภควตา กิโยโยภินฺนตโร สมนฺุโพชฺชินฺนติ ฯ เอวํ
 ปุจฺุโจ อหํ ฆนเต โนติ วเทยฺยํ ฯ สเจ ปน มํ ฆนเต เอวํ
 ปุจฺุเจยฺย ก็ นุ โช อวฺุโส สวาริปฺตฺต อหฺลํ อตฺตมทฺธานํ อณฺเวย
 สมนฺา วา พฺุราหฺมณา วา ภควตา สมนฺสมา สมนฺุโพชฺชินฺนติ ฯ
 เอวํ ปุจฺุโจ อหํ ฆนเต เอวณฺติ วเทยฺยํ ฯ ก็ ปนาวฺุโส สวาริปฺตฺต
 ภวิสฺสฺนติ อนาคตมทฺธานํ อณฺเวย สมนฺา วา พฺุราหฺมณา วา
 ภควตา สมนฺสมา สมนฺุโพชฺชินฺนติ ฯ เอวํ ปุจฺุโจ อหํ ฆนเต เอวณฺติ

๘๒] สัมปสาทนัยสุตฺตํ สารีปุตฺตสฺส ปุจฺฉา ภควโต พุยากรณํ ๑๒๕

วเทยฺยํ ๑ ก็ ปนาอุโส สารีปุตฺต อตฺถเถว สมนฺนา วา
พฺราหฺมณา วา ภควตา สมนฺมา สมนุโพธิชนฺติ ๑ เอวํ ปุญฺโง อหํ
ภนฺเต โนติ วเทยฺยํ ๑ สเจ ปน มํ ภนฺเต เอวํ ปุจฺเจยฺย
กถฺมา ปนายสฺมา สารีปุตฺต เอกจฺจํ อพฺภนฺุชานาติ เอกจฺจํ น
อพฺภนฺุชานาคฺคิ ๑ เอวํ ปุญฺโง อหํ ภนฺเต เอวํ พุยากรณฺยํ
สํมฺมุชา เมตฺถิ อากุโส ภควโต สุตฺถิ สํมฺมุชา ปฏิกฺคหิตฺถิ อเหตฺถิ
อตฺถตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สมนฺมาสํพฺพุชฺชา มยา สมนฺมา สมนุโพธิ
ชนฺติ สํมฺมุชา เมตฺถิ อากุโส ภควโต สุตฺถิ สํมฺมุชา ปฏิกฺคหิตฺถิ
ภวิสฺสฺสนฺติ อนาคตมทฺธานํ อรหฺนฺโต สมนฺมาสํพฺพุชฺชา มยา สมนฺมา
สมนุโพธิชนฺติ สํมฺมุชา เมตฺถิ อากุโส ภควโต สุตฺถิ สํมฺมุชา
ปฏิกฺคหิตฺถิ อญฺุชานเมตฺถิ อนวกาโส ยํ เอกิสฺสา โถกชาตฺถยา เทว
อรหฺนฺโต สมนฺมาสํพฺพุชฺชา อปฺพุพฺพิ อจฺริมํ อฺุบฺปชฺเชยฺยํ เนตฺถิ จานํ
วิชฺชตฺถิ ๑

[๘๒] กิณฺุจาทํ ภนฺเต เอวํ ปุญฺโง เอวํ พุยากรมาโน อุตฺตวาทํ
เจว อหํ ภควโต โหมิ น ๑ ภควนฺตํ อญฺุเตน อพฺภาจิกฺขามิ
ธมฺมสฺส จานฺุธมฺมํ พุยากรโรมิ น ๑ โกจฺิ สหฺมมฺมิโก วาทานฺุวาโท
การฺยหฺนฺุชานํ อากุจฺฉตฺถิ ๑ ตคฺช ทวํ สารีปุตฺต เอวํ ปุญฺโง เอวํ
พุยากรมาโน อุตฺตวาทํ เจว เม โหติ น ๑ มํ อญฺุเตน อพฺภา
จิกฺขสฺสิ ธมฺมสฺส จานฺุธมฺมํ พุยากรโรสิ น ๑ โกจฺิ สหฺมมฺมิโก
วาทานฺุวาโท การฺยหฺนฺุชานํ อากุจฺฉตฺถิ ๑

[๘๓] เหวํ วุคฺเต อายสฺมา อุกฺทมิ ภาควนคํ เขตทโวจ อจฺฉริยํ
 ภาเว อพฺภุคํ ภาเว ตถาคคฺคฺสฺส อปฺปํจฺฉนตา สฺนตฺตฺตฺจิจฺจา สฺตฺตฺเตชฺชา
 ยตฺร ทิ นาม ตถาคโค เหวํมหิทธิโก เหวํมหานุภาโว อถ จ ปน
 เหนว อตฺตํ ปาตุกริสฺสคฺคิ เอกเมกญฺจมี อิตฺโต ภาเว ชมฺมํ อฉฺฉ-
 คิตฺติยา ปริพฺพชฺชา อตฺตนิ สมนุสฺสเสยฺยํ เต ทาวตเกเนว ปฏฺฐากํ
 ปริหเรยฺยํ อจฺฉริยํ ภาเว อพฺภุคํ ภาเว ตถาคคฺคฺสฺส อปฺปํจฺฉนตา
 สฺนตฺตฺตฺจิจฺจา สฺตฺตฺเตชฺชา ยตฺร ทิ นาม ตถาคโค เหวํมหิทธิโก เหวํ-
 มหानุภาโว อถ จ ปน เหนว อตฺตํ ปาตุกริสฺสคฺคิ ฯ ปสฺส
 โช คฺควํ อุกฺทมิ ตถาคคฺคฺสฺส อปฺปํจฺฉนตา สฺนตฺตฺตฺจิจฺจา สฺตฺตฺเตชฺชา
 ยตฺร ทิ นาม ตถาคโค เหวํมหิทธิโก เหวํมหานุภาโว อถ จ
 ปน เหนว อตฺตํ ปาตุกริสฺสคฺคิ เอกเมกญฺจมี อิตฺโต อุกฺทมิ ชมฺมํ
 อฉฺฉคิตฺติยา ปริพฺพชฺชา อตฺตนิ สมนุสฺสเสยฺยํ เต ทาวตเก-
 เนว ปฏฺฐากํ ปริหเรยฺยํ ปสฺส โช คฺควํ อุกฺทมิ ตถาคคฺคฺสฺส
 อปฺปํจฺฉนตา สฺนตฺตฺตฺจิจฺจา สฺตฺตฺเตชฺชา ยตฺร ทิ นาม ตถาคโค เหวํ-
 มหิทธิโก เหวํมหานุภาโว อถ จ ปน เหนว อตฺตํ ปาตุกริสฺสคฺคิ ฯ
 อถโช ภาควา อายสฺมนคํ สํวิปฺคฺคํ อามนฺเตสิ ยสฺมาติห คฺควํ
 สํวิปฺคฺคํ อิมํ ชมฺมปรียายํ อภิกฺขณํ ภาเสยฺยาสี ภิกฺขุณฺํ ภิกฺขุณฺัน
 อฺปฺปาสกานํ อฺปฺปาสกานํ เยสํมี ทิ สํวิปฺคฺคํ โมชฺชปฺปิสานํ ภวิสฺสคฺคิ
 ตถาคเต กงฺขา วา วิมฺติ วา เตสํมี ชมฺมปรียายํ สฺสฺสวา
 ตถาคเต กงฺขา วา วิมฺติ วา สํ ปหฺยิสฺสคฺคิ ฯ อิติ ทิํ อายสฺมา

ปาสาทิกสุตฺตํ

[๘๔] เอมฺเม สฺตํ ๑ เอกํ สํมยํ ภควา สํเกยฺสฺส วิหริติ
เวธฺมฺยา นาม สํกฺยา เตสํ อมฺพวเน ปาสาเท ๑ เตน โข ปน
สํเยน นิคฺคฺโข นวฺวปฺตฺโต ปาวายํ อรฺุณา กาทโกโต โหติ ๑
ตสฺส กาทกิริยาช ภิณฺนา นิคฺคฺชํ เทวริชชาตา ภณฺทชชาตา กตท-
ชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุขสฺสคฺคฺทึ วิตุทฺตฺตา วิหริตฺติ น
คฺวํ อิมํ ชมฺมวินยํ อชานาตี อหํ อิมํ ชมฺมวินยํ อชานามิ กิ
คฺวํ อิมํ ชมฺมวินยํ อชานิสฺสฺสตี มิจฺฉนาปฺปฏิปนฺโน ตฺวมตี อหฺมสฺมิ
สํมฺมาปฺปฏิปนฺโน สํหิตมฺเม อสํหิตนฺเต ปฺเร วจฺญีเย ปจฺฉา อวจ
ปจฺฉา วจฺญีเย ปฺเร อวจ อธิจฺฉินฺนฺเต วิปฺราจคฺคํ อารโหตีโต
เต วาโท นิคฺคฺทิสฺสํ ปฺรวาทปฺปโมกฺชชาย นินฺเพเชหิ วา สฺเจ
ปโหสฺสตี ๑ วโรเยว โก มณฺเว นิคฺคฺเจสฺส นวฺวปฺตฺติเยสฺส อหฺ-
วตฺตติ ๑ เยปปี นิคฺคฺชสฺส นวฺวปฺตฺตสฺส สํวกา คีหิ โอตาทวสฺสนา
เตปปี นิคฺคฺเจสฺส นวฺวปฺตฺติเยสฺส นินฺเพนฺรฺุปา วิรตฺตรฺุปา ปฏฺิจานรฺุปา
ยถา ตํ ทฺุรฺากฺชชเต ชมฺมวินเย ทฺุปฺปเวทิตฺเต อนิยฺยานิเก อหฺปสฺม-
สํวตฺตนิเก อสํมฺมาสํมฺพุทฺทปฺปเวทิตฺเต ภินฺนญฺเป อปฺปฏิสฺสรเณ ๑

[๘๕] อถ โข จฺนฺโท สํมณฺฑเทโส ปาวายํ วสฺสํ วุตฺโต เยน
สํมคฺคาโม เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺุสฺสงฺกมิ อฺุสฺสงฺกมิตฺวา
อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสตี ๑ เอกมฺนฺตํ

โธ เอวมสุตฺต วจันฺนโย ตสุตฺต เต อากุโธ ธาภา ตสุตฺต เต
 สุตฺตทฺธิ สุตฺตา จ เต อสฺมมาสฺมมฺพุทฺโธ ชฺมโม จ ทฺวากฺขาโต
 ทฺวปฺปเวทิตฺโต อนิยฺยานิกो อหฺนฺปสฺมสํวตฺตฺตนิโก อสฺมมาสฺมมฺพุทฺธชฺป-
 ปเวทิตฺโต ตฺวณฺจ ตสฺมึ ชฺมเม น ชฺมมานุชฺมมฺปฏฺิปนฺโน วิหฺรติ
 น สํมัจฺฉิฏฺิปนฺโน น อหฺนฺชฺมมจาวี โวภกฺกมฺม จ ตมฺหา ชฺมมา
 วตฺตสฺสตี ฯ อิติ โช จุนฺท สุตฺตภาบี ตตฺถ คารโยหฺ ชฺมโมบี
 ตตฺถ คารโยหฺ สํวโก จ ตตฺถ เอวํ ปาสฺโธ ฯ โย โช
 จุนฺท เอวรูปํ สํวกํ เอวํ วเทยฺย เอตฺยาสฺมา ตถา ปฏฺิปปชฺชตฺต
 ยถา เต สุตฺตารา ชฺมโม เทสฺสิตฺโต ปณฺณตฺตฺโตติ ฯ โย จ สฺมาทเปติ
 ยณฺจ สฺมาทเปติ โย จ สฺมาทบีโต ตตฺตฺตฺตฺย ปฏฺิปปชฺชติ สฺพเพ
 เต พหุ อปฺนฺณณฺ ปสฺวณฺติ ฯ ตํ กิสุตฺตฺ เหตุ ฯ เอวเฉทํ จุนฺท โหติ
 ทฺวากฺขาเต ชฺมมฺวินฺเย ทฺวปฺปเวทิตฺเต อนิยฺยานิกเ อหฺนฺปสฺมสํวตฺตฺตนิเก
 อสฺมมาสฺมมฺพุทฺธชฺปเวทิตฺเต ฯ

[๘๗] อธิ ปน จุนฺท สุตฺตา จ โหติ อสฺมมาสฺมมฺพุทฺโธ ชฺมโม
 จ ทฺวากฺขาโต ทฺวปฺปเวทิตฺโต อนิยฺยานิกो อหฺนฺปสฺมสํวตฺตฺตนิโก อสฺมมา-
 สฺมมฺพุทฺธชฺปเวทิตฺโต สํวโก จ-ตสฺมึ ชฺมเม ชฺมมานุชฺมมฺปฏฺิปนฺโน
 วิหฺรติ สํมัจฺฉิฏฺิปนฺโน อหฺนฺชฺมมจาวี สฺมาทาย ตํ ชฺมมํ ปวตฺตฺติ
 โธ เอวมสุตฺต วจันฺนโย ตสุตฺต เต อากุโธ ธาภา ตสุตฺต เต
 ทฺวตฺตทฺธิ สุตฺตา จ เต อสฺมมาสฺมมฺพุทฺโธ ชฺมโม จ ทฺวากฺขาโต
 ทฺวปฺปเวทิตฺโต อนิยฺยานิกो อหฺนฺปสฺมสํวตฺตฺตนิโก อสฺมมาสฺมมฺพุทฺธชฺป-

๘๗] ปาสาทิคสุตฺตํ สฺตฺถุ สุโพธิตา รมฺมสฺส สฺวากฺขาตตา ๑๓๓

ปเวทิตฺตํ ตฺวณฺจ คฺคฺมํ รมฺเม รมฺมานุรมฺมปฺปฺปนฺโน วิหฺรติ
สํมํจิปฺปฺปนฺโน อฺนุรมฺมจาร์ สฺมาทาย ตํ รมฺมํ วตฺตสฺสตี ๑ อิติ
โฆ จฺนฺท สฺตฺถาภี ตฺตฺถ คารโยห รมฺโมมี ตฺตฺถ คารโยห
สํวโกมี ตฺตฺถ เหวํ คารโยห ๑ โย โฆ จฺนฺท เหววฺรํ สํวกํ
เอวํ วทฺเขย อทฺทชายสฺมา ฉายปฺปฺปนฺโน ฉายํ อาราเชสฺสตีติ ๑
โย ๑ ปสฺสตี ยณฺจ ปสฺสตี โย ๑ ปสฺสตีโต ภฺยโยโส มตฺตตาย
วิริยํ อารภติ สฺพเพ เต พหุํ อปฺพณฺณํ ปสฺสวฺนฺติ ๑ ตํ กิสฺสํ เหตุ ๑
เอวํ เหตุ จฺนฺท โหติ ทฺวราภฺชาเต รมฺมวฺนฺเย ทฺุปฺปเวทิตฺเต อฺนฺิยฺยานิกเก
อฺนฺุปสฺมสฺสวตฺตนิเก อสฺมมาสมฺพทฺุชฺชปฺปเวทิตฺเต ๑

[๘๘] อธิ ปน จฺนฺท สฺตฺถา ๑ โหติ สฺมมาสมฺพทฺุชฺช รมฺโม
๑ สฺวากฺขาโต สฺุปฺปเวทิตฺโต นฺิยฺยานิกเก อฺนฺุปสฺมสฺสวตฺตนิโก สฺมมา-
สมฺพทฺุชฺชปฺปเวทิตฺโต สํวโก ๑ คฺคฺมํ รมฺเม น รมฺมานุรมฺมปฺป-
ปนฺโน วิหฺรติ น สํมํจิปฺปฺปนฺโน น อฺนุรมฺมจาร์ โวภกฺกมฺม ๑
คฺมฺหา รมฺมา วตฺตติ โส เอวฺมสฺส วจฺนีโย คฺคฺสฺส เต อวฺจฺโส
อตฺถาภา คฺคฺสฺส เต ทฺุตฺถทฺุชฺชํ สฺตฺถา ๑ เต สฺมมาสมฺพทฺุชฺช รมฺโม
๑ สฺวากฺขาโต สฺุปฺปเวทิตฺโต นฺิยฺยานิกเก อฺนฺุปสฺมสฺสวตฺตนิโก สฺมมา-
สมฺพทฺุชฺชปฺปเวทิตฺโต ตฺวณฺจ คฺคฺมํ รมฺเม น รมฺมานุรมฺมปฺป-
ปนฺโน วิหฺรติ น สํมํจิปฺปฺปนฺโน น อฺนุรมฺมจาร์ โวภกฺกมฺม ๑ คฺมฺหา
รมฺมา วตฺตติ ๑ อิติ โฆ จฺนฺท สฺตฺถาภี ตฺตฺถ ปาสฺโส รมฺโมมี
ตฺตฺถ ปาสฺโส สํวโก ๑ ตฺตฺถ เหวํ คารโยห ๑ โย โฆ จฺนฺท

๓๐๑] ปาส้าทิกตฺตํ สทฺทมฺเม อวิณฺณวบีตตฺถส้าวกา ๓๓๓

สฺวากฺขาเต มฺมวีนเย สฺุปฺเปเวทิตฺเต นียฺยานิกเก อฺุปฺปสมํสํวตฺตนิเก
สฺมฺมาสมํพุทฺธสฺุปฺเปเวทิตฺเต ฯ

[๓๐๐] อธิ จุนฺท สฺตฺถา จ โถเก อฺุทฺทปาติ อรหํ สฺมฺมา-
สมํพุทฺธโร มฺโม จ สฺวากฺขาโต สฺุปฺเปเวทิตฺโต นียฺยานิกเก อฺุปฺปสม-
สํวตฺตนิโก สฺมฺมาสมํพุทฺธสฺุปฺเปเวทิตฺโต อวิณฺณวบีตตฺถา จสฺส โหนติ
ส้าวกา สทฺทมฺเม เนลํ สฺตฺถุ จ เนลํ เกวตํ ปริบฺบุรํ พฺุทฺทมฺจริยํ
อววิกตํ โหติ อฺุตฺตํกตํ สฺุพฺพสงฺคาหปทกํ^๑ สฺุปฺปาฎิหิรกตํ^๒ ยาว
เทวมนุสฺเสหิ สฺุปฺปกาสิตํ อถ เนลํ สฺตฺถุโน อนฺุตรธานํ โหติ ฯ
เอวฺวโป โช จุนฺท สฺตฺถา จ ส้าวกาณํ กาทกโต อนฺุคฺคฺคโป โหติ ฯ
คํ กิสฺสํ เหตุ ฯ สฺตฺถา หิ โถเก อฺุทฺทปาติ อรหํ สฺมฺมาสมํพุทฺธโร
มฺโม จ สฺวากฺขาโต สฺุปฺเปเวทิตฺโต นียฺยานิกเก อฺุปฺปสมํสํวตฺตนิโก
สมํมาสมํพุทฺธสฺุปฺเปเวทิตฺโต อวิณฺณวบีตตฺถา จมฺหา สทฺทมฺเม น
จ โน เกวตญฺจ ปริบฺบุรํ พฺุทฺทมฺจริยํ อววิกตํ โหติ อฺุตฺตํกตํ
สฺุพฺพสงฺคาหปทกตํ สฺุปฺปาฎิหิรกตํ ยาว เทวมนุสฺเสหิ สฺุปฺปกาสิตํ
อถ โน สฺตฺถุโน อนฺุตรธานํ โหติ ฯ เอวฺวโป โช จุนฺท สฺตฺถา
จ ส้าวกาณํ กาทกโต อนฺุคฺคฺคโป โหติ ฯ

[๓๐๑] อธิ ปน จุนฺท สฺตฺถา จ โถเก อฺุทฺทปาติ อรหํ สฺมฺมา-
สมํพุทฺธโร มฺโม จ สฺวากฺขาโต สฺุปฺเปเวทิตฺโต นียฺยานิกเก อฺุปฺปสม-
สํวตฺตนิโก สฺมฺมาสมํพุทฺธสฺุปฺเปเวทิตฺโต วิณฺณวบีตตฺถา จสฺส โหนติ

๑ สฺุพฺพสงฺคาหปทกตฺตนิมี ปาไซ ฯ ๒ สฺุปฺปาฎิหิรกตฺตนิมี ปาไซ ฯ

วโย อนุปปตโต โน ๑ ขุวสุตฺถ เถรา ภิกขุ สํวกา โหนฺติ วจิตฺตา
 วินิตฺตา วจิตฺตารทา ปตฺตโยคกฺกเขมา อถฺ สํมกฺกชาตุํ สํทฺธมฺมสุตฺถ อถฺ
 อฺปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สํทฺธมฺเมน สุนฺนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตุวา สํปฺปาฏิหาริยํ
 รมฺมํ เทเสตุํ เอวณฺตุํ พฺรหฺมจฺริยํ อปริปฺรํ โหติ เตนฺงฺเคน ๑
 ยโต ๑ ๒ จุนฺท เอเตหิ เจปฺปี องฺเคหิ สมนฺนาคตํ พฺรหฺมจฺริยํ
 โหติ สตุฎา ๑ โหติ เถโร รตฺตตตตต จิรปพฺพิโต อทฺทคโต
 วโย อนุปปตโต เถรา จสุตฺถ ภิกขุ สํวกา โหนฺติ วจิตฺตา
 วินิตฺตา วจิตฺตารทา ปตฺตโยคกฺกเขมา อถฺ สํมกฺกชาตุํ สํทฺธมฺมสุตฺถ อถฺ
 อฺปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สํทฺธมฺเมน สุนฺนิคฺคหิตํ นิคฺคเหตุวา สํปฺปาฏิหาริยํ
 รมฺมํ เทเสตุํ เอวณฺตุํ พฺรหฺมจฺริยํ ปริปฺรํ โหติ เตนฺงฺเคน ๑

[๑๐๕] เอเตหิ เจปฺปี จุนฺท องฺเคหิ สมนฺนาคตํ พฺรหฺมจฺริยํ โหติ
 สตุฎา ๑ โหติ เถโร รตฺตตตต จิรปพฺพิโต อทฺทคโต วโย
 อนุปปตโต เถรา จสุตฺถ ภิกขุ สํวกา โหนฺติ วจิตฺตา วินิตฺตา
 วจิตฺตารทา ๑ เป ๑ อถฺ อฺปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สํทฺธมฺเมน สุนฺนิคฺคหิตํ
 นิคฺคเหตุวา สํปฺปาฏิหาริยํ รมฺมํ เทเสตุํ โน ๑ ขุวสุตฺถ มชฺฌมิมา
 ภิกขุ สํวกา โหนฺติ ๑ มชฺฌมิมา ๑ ภิกขุ สํวกา โหนฺติ ๑ โน
 ๑ ขุวสุตฺถ นวา ภิกขุ สํวกา โหนฺติ ๑ นวา จสุตฺถ ภิกขุญฺโຍ
 สํวิกา โหนฺติ ๑ โน ๑ ขุวสุตฺถ เถรา ภิกขุญฺโຍ สํวิกา โหนฺติ ๑
 เถรา จสุตฺถ ภิกขุญฺโຍ สํวิกา โหนฺติ ๑ โน ๑ ขุวสุตฺถ มชฺฌมิมา
 ภิกขุญฺโຍ สํวิกา โหนฺติ ๑ มชฺฌมิมา จสุตฺถ ภิกขุญฺโຍ สํวิกา

โหนติ ๖ โน ๑ ขุวสุต นวา ภิกขุณีโย สāvika โหนติ ๖ นวา
 จสุต ภิกขุณีโย สāvika โหนติ ๖ โน ๑ ขุวสุต อุปาสกา สāvika
 โหนติ คีหิ โอทาทวสนา พุทฺหมจวริโน ๖ อุปาสกา จสุต สāvika
 โหนติ คีหิ โอทาทวสนา พุทฺหมจวริโน ๖ โน ๑ ขุวสุต อุปาสกา
 สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา กามโกคิโน ๖ อุปาสกา จสุต
 สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา กามโกคิโน ๖ โน ๑ ขุวสุต
 อุปาสกา สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา พุทฺหมจวริณีโย ๖
 อุปาสกา จสุต สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา พุทฺหมจวริณีโย ๖
 โน ๑ ขุวสุต อุปาสกา สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา กาม-
 โภคินีโย ๖ อุปาสกา จสุต สāvika โหนติ คีหิ โอทาทวสนา
 กามโภคินีโย ๖ โน ๑ ขุวสุต พุทฺหมจวริยํ โหติ อิทฺทชฺชเจว ฉัตตญจ
 วิตุถาริกํ พุทฺชณฺณํ ปุตุฏฺฐํ ยาว เทวมนุสฺเสหิ สุปฺปกาสิคํ พุทฺหม-
 จวริยญจสุต โหติ อิทฺทชฺชเจว ฉัตตญจ วิตุถาริกํ พุทฺชณฺณํ ปุตุฏฺฐํ
 ยาว เทวมนุสฺเสหิ สุปฺปกาสิคํ โน ๑ โช ตวภคฺคยสฺสคฺคปฺปตฺตํ
 เอวณตํ พุทฺหมจวริยํ อปฺริปฺฐํ โหติ เตนฺจเคน ๖ ยโต ๑ โช
 จุนฺท เอเตหิ เจว อญฺเคหิ สมนฺนาคตํ พุทฺหมจวริยํ โหติ สฺตถา
 ๑ โหติ เถโร ๖ รตฺตญญู จิรปฺพชฺชิตอ อทฺทคฺคโต วโย อญฺปฺปตฺโต
 เถวา จสุต ภิกขุ สāvika โหนติ วิยตฺตา วินิตฺตา วิสārทว ๖ เป ๖
 สุปฺปาฐิหาริยํ ชมฺมํ เทเสตฺถ ๖ มชฺฌิมา จสุต ภิกขุ สāvika
 โหนติ ๖ นวา จสุต ภิกขุ สāvika โหนติ ๖ เถวา จสุต ภิกขุณีโย

จุนฺท เอตฺรหิ มชฺฌิมมา ภิกฺขุ สํวภา ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท
 เอตฺรหิ นวา ภิกฺขุ สํวภา ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท เอตฺรหิ
 เถรวิ ภิกฺขุณีโย สํวภา ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท มชฺฌิมมา
 ภิกฺขุณีโย สํวภา ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท เอตฺรหิ นวา
 ภิกฺขุณีโย สํวภา ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท เอตฺรหิ อุปาสกา
 สํวภา คิหิ โอทาทวสฺสนา พุรหฺมจริโน ๑ สฺนติ โข ปน เม จุนฺท
 เอตฺรหิ อุปาสกา สํวภา คิหิ โอทาทวสฺสนา กามภิกฺขุโน ๑ เป ๑
 สฺนติ โข ปน เม จุนฺท เอตฺรหิ อุปาสกา สํวภา คิหิโน โอทาท-
 วสฺสนา กามภิกฺขุณีโย ๑ เอตฺรหิ ปน เม จุนฺท พุรหฺมจริยํ อิทฺถมฺเจว
 ฌิตฺตญฺจ วิตฺตวารีกํ พหุชฌณฺณํ ปุณฺณุตํ ยาว เทวมนุสฺสเสหิ สฺบุปฺภาสิตํ ๑

[๑๐๗] ยาวตา โข จุนฺท เอตฺรหิ สฺตฺถาโร โถเก อุปฺปนฺนา ๑
 นาทํ จุนฺท อณฺณํ เอกํ สฺตฺถาวรีมี สมนุสฺสํสามิ เหวํตาทกคฺค-
 ยสฺสคฺคปฺปคฺคํ ยถวิวาทํ ๑ ยาวตา โข ปน เม จุนฺท เอตฺรหิ สฺงโฆ
 วา คโณ วา โถเก อุปฺปนฺโน ๑ นาทํ จุนฺท อณฺณํ เอกํ สฺงฆีมี
 สมนุสฺสํสามิ เหวํตาทกคฺคยสฺสคฺคปฺปคฺคํ ยถวิจ จุนฺท ภิกฺขุสฺงโฆ ๑
 ยํ โข ตํ จุนฺท สมนฺมา วทมาโน วเทยฺย สฺพพาทกรสมนฺนํ
 สฺพพาทกรปริปุริ อนนํ อนนฺทิกํ สฺวากุชฺชาตํ เกวตปริปุริ พุรหฺมจริยํ
 สฺบุปฺภาสิตนฺติ ๑ อิทฺถเมว ตํ สมนฺมา วทมาโน วเทยฺย สฺพพาท-
 กรสมนฺนํ สฺพพาทกรปริปุริ ๑ เป ๑ สฺบุปฺภาสิตนฺติ ๑ อุตฺทโก
 สฺทํ จุนฺท รามปฺคฺโค เหวํ วาจํ ภาสตี ปสฺสํ น ปสฺสํตฺตี ๑

กัญญา ปรุสส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ ขุรุตส์ ต้าฐนิตตส์ ตถมตส์ ปรุสส์คัตติ
 ฆารณญ ขุรุตส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ อิทัง อุกุจติ จุนท ปรุสส์ น
 ปรุสส์คัตติ ฯ คัม โฆ ปเนตัง จุนท อุกุทเกณ รามปุตเตน ภาสิตัง
 หันนัง คมมัม โปถุชฺชนิกัง อนนริยัม อนนตฺตถตฺตํ ขุรเวว สหุชฺชาย ฯ
 ยญเจตัง จุนท สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ปรุสส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ
 อิทเมว คัม สมฺมา วทมาโน วเทยฺย ปรุสส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ
 กัญญา ปรุสส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ เอวํ สัพฺพการสมฺปนฺนัง สัพฺพการ-
 ปริปริํ อญฺญัน อนริกัง สฺวากุชฺชาตัง เกวตปริปริํ พุรหฺมจฺริยํ สฺบุปฺภา-
 สิตนฺติ อิติ हेतुं น ปรุสส์คัตติ อิทเมตถ อปฺกทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปริสฺส
 เอวญฺจ ปริสฺส
 ปรุสส์ น ปรุสส์คัตติ ฯ ยัม โฆ คัม จุนท สมฺมา วทมาโน วเทยฺย
 สัพฺพการสมฺปนฺนัง ฯ เป ฯ พุรหฺมจฺริยํ สฺบุปฺภาสิตนฺติ ฯ อิทเมต
 สมฺมา วทมาโน วเทยฺย สัพฺพการสมฺปนฺนัง สัพฺพการปริปริ
 อญฺญัน อนริกัง สฺวากุชฺชาตัง เกวตปริปริํ พุรหฺมจฺริยํ สฺบุปฺภาสิตนฺติ ฯ

[๓๐๘] ตสฺมาตฺถิ จุนท เย เต มยา ธมฺมา อภิญา เทศธา
 ตตฺถ สัพฺเพเหว สํคฺคมฺม สํมาคฺคมฺม อตฺถเกณ อตฺถัง พฺยชฺชเนน
 พฺยชฺชนัง สํคฺคายิตฺตพฺพิ วิจฺจิตฺตพฺพิ ยถยิทัง พุรหฺมจฺริยํ อตฺถชฺนีย
 อตฺถํ จิรญฺจิจิตัง คทสฺสเสว พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 กมฺปาย อตฺถาย หิตาย สฺส
 เทวมนุสฺส ฯ กตเม จ เต

จุนฺท ฐมฺมา มยา อภิญฺญา เทสิตา ฯ ยตฺถ สฺพเพเหว สงฺกมฺม
 สฺมาคมฺม อตฺถเนน อตฺถํ พฺยณฺชนเนน พฺยณฺชนํ สงฺกายิตพฺพํ วิจฺริ-
 ตพฺพํ ยถยิทํ พฺรหฺมจฺริยํ อทฺถนียํ อสฺสํ จิรฺฐจฺติกํ ตทสฺสํ
 พหุชนหิตาย พหุชนสฺสุชาเย โถกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สฺสุชาเย
 เทวมนุสฺสํ ๑ เสยฺยถํ ๑ จตฺตารโ สติปฏฺฐานา จตฺตารโ
 สมนฺปฺปชานา จตฺตารโ อิทฺธิปาธา ปณฺจจินฺทฺริยานิ ปณฺจ พถานิ
 สฺตฺต สมนฺโพชฺฌนฺกา อวิโย อญฺจุงฺกโก มคฺโค ๑ อิมเ ๒ เค
 จุนฺท ฐมฺมา มยา อภิญฺญา เทสิตา ยตฺถ สฺพเพเหว สงฺกมฺม
 สฺมาคมฺม อตฺถเนน อตฺถํ พฺยณฺชนเนน พฺยณฺชนํ สงฺกายิตพฺพํ วิจฺริ-
 ตพฺพํ ยถยิทํ พฺรหฺมจฺริยํ อทฺถนียํ อสฺสํ จิรฺฐจฺติกํ ตทสฺสํ
 พหุชนหิตาย พหุชนสฺสุชาเย โถกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สฺสุชาเย
 เทวมนุสฺสํ ๑

[๓๐๘] เตสฺสเญจ ๒ จุนฺท สมนฺคฺคานํ สมนฺโมทมานานํ อวิจฺจมานานํ
 สิกฺขิตพฺพํ ๑ อณฺเวยตโร สฺพฺรหฺมจฺริวํ สงฺโฆ ฐมฺมํ ภาเตยฺย ตฺตฺร
 เจ ตุมฺหากํ เหวมนสฺสํ อຍံ ๒ อากุโส อายสฺสุมา อตฺถญฺเจว
 มิจฺจนา คณฺหาติ พฺยณฺชนานิ จ มิจฺจนา โรเปตฺติ ๑ ตสฺสํ เหว
 อนินฺนทิตพฺพํ นปฺปฏฺธิโกตฺติตพฺพํ ๑ อนินฺนทิตฺวา อปฺปฏฺธิโกตฺติตฺวา
 โส เหวมนสฺสํ วจนํโย อิมสฺสํ นุ ๒ อากุโส อตฺถสฺสํ อิมานิ
 พฺยณฺชนานิ เอตานิ วา พฺยณฺชนานิ กตฺมานิ โอบายิกตฺวานิ
 อิมสฺสํ วา พฺยณฺชนานํ อຍံ วา อตฺถโก เอตํ วา อตฺถโก กตฺโม

โอบายิกตโรติ ฯ โส เจ เอวํ วเทยฺย อิมสุตฺตํ โช อากุโส
 อตุตฺตสุตฺตํ อิมานเว พุชฺชนานิ โอบายิกตฺรานิ ยานิ เจว เอตานิ
 อิมสุตฺตํ พุชฺชนานํ อยเมว อตุโถ โอบายิกตโร โย เจว เอโสติ ฯ
 โส เหนว อุตฺตสาเทตฺพุโพ น อปส้าเทตฺพุโพ ฯ อนุตฺตสาเทตฺวา
 อนปส้าเทตฺวา เสวว ส้ารุกํ สัณฺญาเปตฺพุโพ ตสุตฺตํ จ อตุตฺตสุตฺตํ
 เตสฺสจ พุชฺชนานํ นิสันฺติยา ฯ

[๓๓๐] อปโรบี เจ จุนฺท สัพฺรหฺมจาร์ สังฺโฆ ชมฺมํ ภาเสยฺย
 ตฺตร เจ ตุมฺหากํ เอวมสุตฺตํ อัยํ โช อายสุมา อตุตฺตํ หิ โช
 มิจฺฉา คณฺหาติ พุชฺชนานิ สัมมา โรเปตฺติ ฯ ตสุตฺตํ เหนว
 อภินนฺทิตฺพุพฺพํ นปฺปฏิโกโสติพุพฺพํ ฯ อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิโกโสติวา
 โส เอวมสุตฺตํ วจันฺติโย อิมสุตฺตํ นุ โช อากุโส พุชฺชนานํ อัยํ
 วา อตุโถ เอโส วา อตุโถ กตโม โอบายิกตโรติ ฯ โส เจ
 เอวํ วเทยฺย อิมสุตฺตํ นุ โช อากุโส พุชฺชนานํ อยเมว อตุโถ
 โอบายิกตโร โย เจว เอโสติ ฯ โส เหนว อุตฺตสาเทตฺพุโพ
 น อปส้าเทตฺพุโพ ฯ อนุตฺตสาเทตฺวา อนปส้าเทตฺวา เสวว ส้ารุกํ
 สัณฺญาเปตฺพุโพ ตสุตฺตํ จ อตุตฺตสุตฺตํ นิสันฺติยา ฯ

[๓๓๑] อปโรบี เจ จุนฺท สัพฺรหฺมจาร์ สังฺโฆ ชมฺมํ ภาเสยฺย
 ตฺตร เจ ตุมฺหากํ เอวมสุตฺตํ อัยํ โช อายสุมา อตุตฺตํ หิ โช
 สัมมา คณฺหาติ พุชฺชนานิ มิจฺฉา โรเปตฺติ ฯ ตสุตฺตํ เหนว
 อภินนฺทิตฺพุพฺพํ นปฺปฏิโกโสติพุพฺพํ ฯ อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏิโกโสติวา

โส เอวมสุต วจันโย อิมสุต นุ โข อากุโส อตุถสุต อิมานเณ
 พุณฺชนานิ เอตานิ วา พุณฺชนานิ กตมานิ โอบายิกตวานันติ ฯ
 โส เจ เอวํ วเทยฺย อิมสุต นุ ชฺวาอุโส อตุถสุต อิมานเณ
 พุณฺชนานิ โอบายิกตวานิ ยานิ เจว เอตานันติ ฯ โส เณ
 อุตฺตสาเทคพุโพ น อปฺตสาเทคพุโพ ฯ อนุตฺตสาเทคฺวา อนปฺตสาเทคฺวา
 เสวฺว สาธุกํ สณฺญาเปคพุโพ เตสํเยว พุณฺชนานํ นิสันฺติยา ฯ

[๑๑๒] อปโรปี เจ จุนฺท สปุรหฺมจาวี สงฺโฆ ฆมฺมํ ภาเสยฺย
 ตฺตฺร เจ คฺมุหํกํ เอวมสุต อัย โข อายสฺมา อตุถณฺเณว
 สฺมมา คณฺหาติ พุณฺชนานิ สฺมมา โรเปคฺติ ฯ ตสุตฺตํ สาธุคิ
 ภาสิตํ อภินนฺทิตพฺพํ อนุโมทิตพฺพํ ฯ ตสุตฺตํ สาธุคิ ภาสิตํ
 อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา โส เอวมสุต วจันโย ตาภา โน
 อากุโส สุตฺตฺธิ โน อากุโส เย มยํ อายสฺมนฺตํ ตาทิสํ
 สปุรหฺมจาวี สวีรสฺสาม เอวํ อตุถเปคํ พุณฺชนนฺตฺนฺติ ฯ

[๑๑๓] น โว อหํ จุนฺท ทิฏฺฐชฺมมิกานํเยว อาสฺวานํ สํวราย
 ฆมฺมํ เทเสมิ น ปนาหํ จุนฺท สฺมปฺรายิกานํเยว อาสฺวานํ
 ปฏฺฐิตาย ฆมฺมํ เทเสมิ ทิฏฺฐชฺมมิกานํ เจวาทํ จุนฺท อาสฺวานํ
 สํวราย ฆมฺมํ เทเสมิ สฺมปฺรายิกานํ จ อาสฺวานํ ปฏฺฐิตาย ฯ
 ตสุมาคิห จุนฺท ยํ โว มยา จีวรํ อนฺนญฺจาทํ อตํ โว ตํ
 ยาวเทว สํสฺสํ ปฏฺฐิตาย อุนฺนํสฺสํ ปฏฺฐิตาย ทํสํมกฺสฺวาตา
 คปฺสวีรสฺปฺสํมฺสฺสํ ปฏฺฐิตาย ยาวเทว หิริโกมฺมปฏฺฐิตายทตฺถ

โย โว มยา ปีนฺชปาโต อนฺณณาโต อตฺ โว โส ยาวเทว
 อิมสฺส กายสฺส จิตฺตยา ยาปนาย วิหีสฺสปฺรติยา พรหมฺจริยานุคฺคหาย
 อิติ ปฺราณญจ เวทนี ปฏฺิหงฺขามิ นวญจ เวทนี น อุปฺปาเทสฺสํามิ
 ยาคฺรว่า จ เม ภวิสฺสตี อนนฺชชตา จ ฉาสฺสูหาโร จาติ ยํ
 โว มยา เสนาสฺนํ อนฺณณาคํ อตฺ โว ตํ ยาวเทว สีสฺสสฺ
 ปฏฺิฆาตาย อฺณฺหสฺส ปฏฺิฆาตาย ทํสมกฺสฺวาตาคปฺสึรึสฺปสฺมฺสฺสํ
 ปฏฺิฆาตาย ยาวเทว อฺคฺปฺริสฺสยวิโนทนี ปฏฺิสฺตฺตฺตานารามคฺคํ โย
 โว มยา คิตฺตณปจฺจยเกสฺสชฺชปฺริกฺขารो อนฺณณาโต อตฺ โว โส
 ยาวเทว อุปฺปนนานํ เวยฺยาพาธิกานํ เวทนานํ ปฏฺิฆาตาย อพฺยา-
 ปชฺฌนปรมตฺตายาติ ฯ

[๓๓๕] ชานํ โช ปเนตํ จฺนุท วิชฺชติ ยํ อณฺณตฺตฺติยา
 ปฺริพฺพาชกา เอวํ วทฺเขยฺยํ สุธตฺติกานุโยคมนุชฺชุตฺตา สมนฺวา สกฺย-
 ปฺคฺติยา วิหรนฺตีติ ฯ เอวํ วทฺมานา จฺนุท อณฺณตฺตฺติยา ปฺริพฺพาชกา
 เอวมสฺสํ วจฺนียา กตโม โส อากฺุโส สุธตฺติกานุโยโค สุธตฺติกานุ-
 โยคามี หิ พฺหุ อเนกวิหิตา นานปฺปการกาติ ฯ จตุตฺถาโรเม
 จฺนุท สุธตฺติกานุโยคา ทึนา คมฺมา ปฺปฏฺุชฺชนิกา อนฺวิยา อนคฺค-
 สฺนฺหิตา น นิพฺพิทาย น วิวาคาย น นิโรชาย น อุปฺสํมาย น
 อภินฺณาย น สมนฺโพชาย น นิพฺพานาย สํวตฺตฺนฺติ ฯ กตเม
 จตุตฺถาโร ฯ อีช จฺนุท เอกจฺโจ พวโต ปาณฺเน วรฺคฺควา อคฺคฺคานํ
 สฺุชฺชติ ปีนฺเนติ อยํ ปจฺจโม สุธตฺติกานุโยโค ฯ ปฺนุ จปฺริ จฺนุท

อเชกจโจ อทินัน อาทิยิตฺวา อตฺตานํ ลุ่มเชติ ปิเนติ อัยํ ทฺติโย
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค ๑ ปฺน จปรํ ลุ่มท อิชกจโจ มุสา ภาณิตฺวา
 อตฺตานํ ลุ่มเชติ ปิเนติ อัยํ คติโย ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค ๑ ปฺน
 จปรํ ลุ่มท อิชกจโจ ปณฺจท กามคฺคเนท ลุ่มมฺบิโต ลุ่มมจฺกิกฺกุโค
 ปริจาเวติ อัยํ จตฺตโค ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค ๑ อิเม โช ลุ่มท
 จตฺตาริ ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ทินา คมฺมา ไปลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา น นิลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล น วิราคายน นิลฺลฺลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา น นิลฺลฺลฺล น อฺปฺลฺลฺล น อภิลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา น ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา น นิลฺลฺล น ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ๑

[๑๑๕] ลุ่ม โช ปเนติ ลุ่มท วิชฺชติ อัยํ อณฺณคิตฺติยา
 ปริพฺพชกา เหว อเทยฺย อิเม จตฺตาริ ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค อณฺณคิตฺติ
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค วิหรนฺตฺติ ๑ เเต โว มา เหวนตฺติลุ่ม
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค น เเต โว ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค อเทยฺย น อภิลฺล
 เเต โว อลฺลฺล อภฺลฺล ๑ จตฺตาริเม ลุ่มท ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา
 อณฺณคิตฺติ นิลฺลฺล วิราคายน นิลฺลฺล อฺปฺลฺล อภิลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺลฺล นิลฺล
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยโค ๑ ปฺน จปรํ ลุ่มท ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา
 ๑ เป ๑ ทฺติโย ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา
 ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ๑ ปฺน จปรํ ลุ่มท ลุ่มลุมตฺติกานฺนุโยคา ๑ เป ๑

ตฺตियํ ฉานํ อุปสํมปฺชช วิหฺรติ อโย ตฺตโย สุธตฺติกานุโยโค ฯ
ปฺน จปรํ จฺนุท ภิกฺขุ สุธตฺตํ จ ปหฺนนา ทฺกฺขตฺตํ จ ปหฺนนา ฯ เป ฯ
จตุตฺตํ ฉานํ อุปสํมปฺชช วิหฺรติ อโย จตุตฺโต สุธตฺติกานุโยโค ฯ
อิเม โช จฺนุท จตุตถาโร สุธตฺติกานุโยคา เอกนฺตํ นิพฺพิทาย
วิราคาย นิโรธาย อุปสํมาย อภินฺนํมาย สํมโพราย นิพฺพานาย
สํวตฺตฺนฺติ ฯ ชานํ โช ปเนตํ จฺนุท วิชฺชติ ยํ อณฺณตฺตฺตฺติยา
ปริพฺพชกา เหวํ วเทยฺยํ อิเม โช จตุตถาโร สุธตฺติกานุโยเค
อนฺนุคฺตฺตา สมนฺนา สกฺยปฺคฺติยา วิหฺรนฺตฺติ ฯ เต โว เหวณฺตฺตฺตฺ
วจฺนียา สมนฺมา เต โว วทฺมานา วเทยฺยํ น เต โว อพฺภา-
จิกฺกฺเขยฺยํ อตฺตา อฏฺเตน ฯ

[๑๑๖] ชานํ โช ปเนตํ จฺนุท วิชฺชติ ยํ อณฺณตฺตฺตฺติยา
ปริพฺพชกา เหวํ วเทยฺยํ อิเม ปนาจฺสุสํ จตุตถาโร สุธตฺติกานุโยเค
อนฺนุคฺตฺตฺนํ วิหฺรตํ กติ ผลานิ กตฺตานิสฺสา ปาฏิกงฺขาทิ ฯ เหววาทิโน
จฺนุท อณฺณตฺตฺตฺติยา ปริพฺพชกา เหวณฺตฺตฺตฺ วจฺนียา อิเม โช
อาจฺสุสํ จตุตถาโร สุธตฺติกานุโยเค อนฺนุคฺตฺตฺนํ วิหฺรตํ จตุตฺถาโร
จตุตถาโร อานิสฺสา ปาฏิกงฺขา ฯ กตฺเม จตุตถาโร ฯ อิชาจฺสุสํ
ภิกฺขุ ติลฺลณํ สณฺโณชานนํ ปริกฺขยา สํคฺคาปนฺโน โหติ อวินิปาต-
ชฺมโม นียโต สํมโพรชฺชปฺรายนฺโน อิทํ ปจฺจํ ผลํ ปจฺจิม อานิสฺสํ
ปฺน จปรํ อาจฺสุสํ ภิกฺขุ ติลฺลณํ สณฺโณชานนํ ปริกฺขยา วาค-
โทสโมหานํ ตฺนุคฺตฺตา สกฺทาคามํ โหติ สกฺเทว อิมํ โถกํ อากฺนฺตฺวา

ทุกฺขศุคฺคตฺตคฺค กโรติ อิทํ ทุคฺคิยํ ผลํ ทุคฺคิโย อานิสฺสํโส ๑ ปุณ
 จปรํ อากุโส ภิกฺขุ ปณฺณจฺจนํ โอรมภาคิยานํ สลฺยโลชนานํ ปริกฺขยา
 โอบปาติโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อนาวตฺติกรรมโม ตสฺมา โถกา
 อิทํ ตคฺคิยํ ผลํ ตคฺคิโย อานิสฺสํโส ๑ ปุณ จปรํ อากุโส ภิกฺขุ
 อาสวณํ ขยา อนาสวณฺเจโตวิมุตฺติํ ปณฺณาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเฐ ว รมฺเม
 สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อุลลสมฺปชฺช วิหริติ อิทํ จตฺตคฺคํ ผลํ
 จตฺตคฺโค อานิสฺสํโส ๑ อิเม โช อากุโส สจฺฉนฺตฺติกาณฺุโยเค อนฺุยฺยตฺตคฺคํ
 วิหริตํ อิมานิ จตฺตคฺคาโร ผลานิ จตฺตคฺคาโร อานิสฺสํสา ปาฏิกงฺขชาติ ๑

[๑๑๗] จานํ โช ปเนตํ จฺนุท วิชฺชติ ยํ อณฺุณตคฺคิถิยา
 ปรีพฺพชกา เหวํ วเทยฺยุํ อฏฺฐจิตฺตมฺมา สมนฺนา สกฺยปฺคฺคิถิยา
 วิหริตฺตํ ๑ เหวํวาทิโน จฺนุท อณฺุณตคฺคิถิยา ปรีพฺพชกา เหวมสฺสํ
 วจฺนียา อตฺถิ โช อากุโส เตน ภคฺวตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
 สมฺมาสฺสมฺพฺพุเรน สํวกานํ รมฺมา เทสิตา ปณฺุณตคฺคา ยาวชฺฉิ
 อนตฺติกมฺนียา ๑ เสยฺยถาปปี อากุโส อินฺทชฺฉิโต วา อโยชฺฉิโต วา
 คมฺภีรเนโม สฺฉนิกฺขิตฺโต อจฺโต อสฺมปฺเวธี เหวเมว โช อากุโส
 เตน ภคฺวตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสฺสมฺพฺพุเรน สํวกานํ
 รมฺมา เทสิตา ปณฺุณตคฺคา ยาวชฺฉิ อนตฺติกมฺนียา ๑ โย โส อากุโส
 ภิกฺขุ อรหํ ชฺฉินาสํโว อุตฺตวา กตฺตกรณฺิโย อิทฺติกาโร อนฺุปฺปตฺต-
 ศทคฺโค ปริกฺขณฺุณทสฺลฺยโลชนโน สมฺมทณฺุณา อมุตฺโต อภพฺโพ โส
 นว จานานิ อชฺฉณาจริตฺตุ ๑ อภพฺโพ อากุโส ชฺฉินาสํโว ภิกฺขุ

สฺมจฺจ ปาณํ ชฺวีตฺวา โวโรเปตฺุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ
 อทินฺนํ เถยฺยตฺสฺสชาติ อาทิยิตฺุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ เมถุนํ
 รมฺมํ ปฏฺิเสวิตฺุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ สฺมปฺชานมฺุสฺสวาทํ
 ภาสิตฺุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ สฺนฺนิชฺคารกกาเม ปรีกฺขณฺชิตฺุ
 เสยฺยถาบี ปุพฺเพ อคารวิกฺกุโธ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ ฌนฺทา-
 คตฺติ คนฺตุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ โทสฺสาคตฺติ คนฺตุ อภพฺโพ
 ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ โมหาคตฺติ คนฺตุ อภพฺโพ ชฺฉินาสฺโว ภิกฺขุ ภยา-
 คตฺติ คนฺตุ ฯ โย โส อวฺุโส ภิกฺขุ อรหํ ชฺฉินาสฺโว วุสฺสิตฺวา
 กตฺตกรณฺเอย โอิหิตฺภาโร อหฺุปฺตตฺสฺสทฺุโธ ปรีกฺขณฺชิตฺุณฺชโยชฺโน
 สฺมมฺทณฺณวา วิมฺุตฺโธ อภพฺโพ โช โส อิมานิ นว จานานิ
 อชฺฉณาจริตฺุณฺติ ฯ

[๑๓๘] จานํ โช ปเนตํ จฺุหนฺท วิชฺชติ ยํ อณฺุณตฺติตฺุติยา
 ปรีพฺุพาสกา เอวํ วเทยฺยุ อตฺุติํ โช อทฺุชานํ อารพฺุท สฺมโณ
 โคตโม อตฺุรํ ฌานตฺุสฺสํ ปณฺุณเปติ โน จ โช อนาคตํ
 อทฺุชานํ อารพฺุท อตฺุรํ ฌานตฺุสฺสํ ปณฺุณเปติ ตฺุยิทํ กิํสุ ตฺุยิทํ
 กถํสูติ ฯ เค จ อณฺุณตฺติตฺุติยา ปรีพฺุพาสกา อณฺุณาวิหิตฺเถน ฌาน-
 ตฺุสฺสเนน อณฺุณาวิหิตํ อฌานตฺุสฺสํ ปณฺุณเปตพฺุพํ มณฺุณนฺติ ยถฺุวิ
 พาดธา อพฺุยตฺุตา ฯ อตฺุติํ โช จฺุหนฺท อทฺุชานํ อารพฺุท ตถาคคตฺุสฺส
 สฺตทานุสฺสวริณานิ โหติ โส ยาวตํ อากงฺขติ ตาวตํ อหฺุสฺสวริ
 อนาคคณฺุจ โช อทฺุชานํ อารพฺุท ตถาคคตฺุสฺส โพธิชฺฉํ ฌานํ อฺุปฺปชฺชติ

อยมนฺติมา ชาติ นคฺคิทานิ ปฺนพฺภวโรติ ฯ

[๑๑๘] อคฺคตมฺเจปฺปี จฺนฺท โหติ อภฺตํ อตจฺฉํ อนตฺถสฺสณฺหิตํ
 น คํ ตถาคโค พฺยაკโรติ ฯ อคฺคตมฺเจปฺปี โช จฺนฺท โหติ ภฺตํ
 ตจฺฉํ อนตฺถสฺสณฺหิตํ คํปี ตถาคโค น พฺยაკโรติ ฯ อคฺคตมฺเจปฺปี
 โช จฺนฺท โหติ ภฺตํ ตจฺฉํ อตฺถสฺสณฺหิตํ ตตฺร กถณฺณฺญ ตถาคโค
 โหติ คสฺสํ ปณฺหสฺสํ เวยฺยากรณาย ฯ อนาคตมฺเจปฺปี จฺนฺท โหติ
 ฯ เป ฯ ปจฺจบุปฺพนํ โช เจปฺปี จฺนฺท โหติ อภฺตํ อตจฺฉํ อนตฺถ-
 สฺสณฺหิตํ น คํ ตถาคโค พฺยაკโรติ ฯ ปจฺจบุปฺพนํ เจปฺปี จฺนฺท
 โหติ ภฺตํ ตจฺฉํ อนตฺถสฺสณฺหิตํ คํปี ตถาคโค น พฺยაკโรติ ฯ
 ปจฺจบุปฺพนํปี เจ จฺนฺท โหติ ภฺตํ ตจฺฉํ อตฺถสฺสณฺหิตํ ตตฺร
 กถณฺณฺญ ตถาคโค โหติ คสฺสํ ปณฺหสฺสํ เวยฺยากรณาย ฯ อิติ
 โช จฺนฺท อคฺคิตานาคตปจฺจบุปฺพนนฺเต ชมฺเมสุ ตถาคโค กถณฺณวาทํ
 สจฺจวาทํ ภฺตวาทํ อตฺถวาทํ ชมฺมวาทํ อวินยวาทํ คสฺมา ตถา-
 คโค อจฺจติ ฯ

[๑๒๐] ยณฺจ โช จฺนฺท สฺเทวสฺสํ โลกสฺสํ สฺมารสฺสํ สฺพฺรหฺม-
 กสฺสํ สฺสํสมณพฺรหฺมณฺนิยา ปชาย สฺเทวมนุสฺสําย ทิฏฺฐํ สฺตํ มุตํ
 วิณฺณวาทํ ปคฺคํ ปริเยสฺสํ อนุวิจฺจิตํ มนสา สฺมมา ตถาคเตน
 อภิสํมุพฺพุชฺชํ คสฺมา ตถาคโคติ อจฺจติ ฯ ยณฺจ จฺนฺท รัตฺติ
 ตถาคโค อนตฺถวํ สฺมมาสมฺโพชฺชํ อภิสํมุพฺพุชฺชติ ยณฺจ รัตฺติ
 อนุปาทิสฺสํ นินฺพฺพานชาตฺตยา ปรีนินฺพฺพายติ ยํ เอตฺถมฺมี อนนฺตเว

ภาสฺติ ฏปฺติ นิตฺติสฺติ สฺพฺพนฺตํ ตเถว จ โหติ โน อณฺเวยถาติ
 ตสฺมา ตถาคโตติ อฺจุจฺติ ฯ ยถาวาที่ จฺนฺท ตถาคโต ตถากาเร
 ยถากาเร ตถาวาที่ อิติ ยถาวาที่ ตถากาเร ยถากาเร ตถาวาที่ วา
 ตสฺมา ตถาคโตติ อฺจุจฺติ ฯ ยํ สฺเทวเก โถเก สฺมารเก สฺพรหฺมเก
 สฺสฺสฺมณฺพฺรหฺมณฺนิยา ปชาย สฺเทวมณฺสฺสฺสาย ตถาคโต อภิภู อภิ
 ภูโต อณฺเวยตฺตฤทฺโส วัสวตฺตํ ตสฺมา ตถาคโตติ อฺจุจฺติ ฯ

[๑๒๓] จานํ โช ปเนตํ จฺนฺท วิชฺชติ ยํ อณฺเวยตฺตฤทฺยา
 ปริพฺพชกา เอวํ วเทยฺยํ ก็ นุ โช อากุโส โหติ ตถาคโต
 ปรี มรณา อิทเมว สฺจจํ โมฆมณฺเวยนฺติ ฯ เอวํวาทีโน โช
 จฺนฺท อณฺเวยตฺตฤทฺยา ปริพฺพชกา เอวมสฺสฺ วจฺนํยา อพฺยาคตํ โช
 อากุโส ภควตา โหติ ตถาคโต ปรี มรณา อิทเมว สฺจจํ
 โฆฆมณฺเวยนฺติ ฯ จานํ โช ปเนตํ จฺนฺท วิชฺชติ ยํ อณฺเวยตฺตฤทฺยา
 ปริพฺพชกา เอวํ วเทยฺยํ ก็ ปนาากุโส น โหติ ตถาคโต ปรี
 มรณา อิทเมว สฺจจํ โฆฆมณฺเวยนฺติ ฯ เอวํวาทีโน จฺนฺท
 อณฺเวยตฺตฤทฺยา ปริพฺพชกา เอวมสฺสฺ วจฺนํยา เอตํปี โช อากุโส
 ภควตา อพฺยาคตํ น โหติ ตถาคโต ปรี มรณา อิทเมว
 สฺจจํ โฆฆมณฺเวยนฺติ ฯ จานํ โช ปเนตํ จฺนฺท วิชฺชติ ยํ
 อณฺเวยตฺตฤทฺยา ปริพฺพชกา เอวํ วเทยฺยํ ก็ ปนาากุโส โหติ จ
 น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณา อิทเมว สฺจจํ โฆฆมณฺเวยนฺติ ฯ
 เอวํวาทีโน จฺนฺท อณฺเวยตฺตฤทฺยา ปริพฺพชกา เอวมสฺสฺ วจฺนํยา

อพฺยากคํ โช ปเนคํ อากุโส ภควตา โหติ จ น จ โหติ
 ตถาคโต ปวี มรณา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณนฺติ ฯ จานํ
 โช ปเนคํ จุนฺท วิชฺชติ ยํ อณฺเณตฺตฺถิยา ปรีพฺพชกา เหว
 วเทยฺยํ ก็ ปนากุโส เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปวี
 มรณา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณนฺติ ฯ เหววาทิโน จุนฺท
 อณฺเณตฺตฺถิยา ปรีพฺพชกา เหวมสฺสํ วจฺนียา เเขตฺตํ โช อากุโส
 ภควตา อพฺยากคํ เณว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปวี มรณา
 อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณนฺติ ฯ

[๑๒๒] จานํ โช ปเนคํ จุนฺท วิชฺชติ ยํ อณฺเณตฺตฺถิยา
 ปรีพฺพชกา เหว วเทยฺยํ กสฺมา ปเนคํ อากุโส สฺมเณน โคคเมน
 อพฺยากคณฺติ ฯ เหววาทิโน จุนฺท อณฺเณตฺตฺถิยา ปรีพฺพชกา เหว
 มสฺสํ วจฺนียา น เหคํ อากุโส อคฺคฺคสฺสณฺทิตํ น ชมฺมสฺสณฺทิตํ
 น อากิพฺพรหฺมจฺริยํ น นิพฺพิทาย น วิรคคาย น นิโรชาย น
 อุปสฺมา ย น อภินฺณาย น สฺมโพรชาย น นิพฺพานาย สํวคฺคตฺติ
 คสฺมา คํ ภควตา อพฺยากคณฺติ ฯ จานํ โช ปเนคํ จุนฺท วิชฺชติ
 ยํ อณฺเณตฺตฺถิยา ปรีพฺพชกา เหว วเทยฺยํ ก็ ปนากุโส สฺมเณน
 โคคเมน พฺยากคณฺติ ฯ เหววาทิโน จุนฺท อณฺเณตฺตฺถิยา ปรีพฺพชกา
 เหวมสฺสํ วจฺนียา อิทํ กุชฺชนฺติ โช อากุโส ภควตา พฺยากคํ
 อยํ กุชฺชนฺตมฺภโยติ โช อากุโส ภควตา พฺยากคํ อยํ กุชฺชน
 นิโรชติ โช อากุโส ภควตา พฺยากคํ อยํ กุชฺชนนิโรชคามินํ

สยงฺกโต อตฺตา จ โถโก จ ฯ ปรงฺกโต อตฺตา จ โถโก จ ฯ
 สยงฺกโต จ ปรงฺกโต จ อตฺตา จ โถโก จ ฯ อตฺยงฺกาโร จ
 อปรงฺกาโร จ อธิจฺจตฺมฺบุปฺปนโน อตฺตา จ โถโก จ อิทฺเมว ตฺจจํ
 โมฆมณฺเณนฺติ ฯ สฺตฺสฺสํ ตฺชฺทกฺขํ ฯ อตฺสฺสํ ตฺชฺทกฺขํ ฯ สฺตฺสฺสคณฺจ
 อตฺสฺสคณฺจ ตฺชฺทกฺขํ ฯ เหนวตฺสฺสํ นาสฺสํ ตฺชฺทกฺขํ ฯ สยงฺกตํ
 ตฺชฺทกฺขํ ฯ ปรงฺกตํ ตฺชฺทกฺขํ ฯ สยณฺจ กตํ ปรงฺกคณฺจ ตฺชฺ-
 ทกฺขํ ฯ อตฺยงฺกาโร อปรงฺกาโร อธิจฺจตฺมฺบุปฺปนํ ตฺชฺทกฺขํ อิทฺเมว
 ตฺจจํ โมฆมณฺเณนฺติ ฯ

[๑๒๔] ตตฺถ จฺนฺทฺ เย เต สฺมณฺพฺราหฺมณฺนา เหววาทิโน เหว-
 ทิฏฺฐิโน สฺตฺสฺสโต อตฺตา จ โถโก จ อิทฺเมว ตฺจจํ โมฆ-
 มณฺเณนฺติ ตฺยหาํ อฺปฺสงฺกมิตฺวา เหว วทามิ อตฺถิ นฺ ชฺช อิทํ
 อวฺสุโส อฺจฺจติ สฺตฺสฺสโต อตฺตา จ โถโก จาติ ฯ ยณฺจ ชฺช
 เต เหวมาหํสุ อิทฺเมว ตฺจจํ โมฆมณฺเณนฺติ ฯ ตํ เตสํ นานฺ-
 ษานามิ ฯ ตํ กิถฺส
 สฺนฺเตเก สฺตฺตา ฯ อิมายนฺตี ชฺช อหํ จฺนฺทฺ ปณฺณคฺคฺติยา เหนว
 อตฺตโน สฺมตฺมํ สฺมฺนฺปฺสฺสํ กฺโต ภฺยโย อถชฺช อหฺเมว ตตฺถ
 ภฺยโย ยทิตฺถ อธิปณฺณคฺคฺติ ฯ

[๑๒๕] ตตฺถ จฺนฺทฺ เย เต สฺมณฺพฺราหฺมณฺนา เหววาทิโน เหว-
 ทิฏฺฐิโน อตฺสฺสโต อตฺตา จ โถโก จ ฯ สยงฺกตํ ฯ สฺตฺสฺสโต จ
 อตฺสฺสโต จ อตฺตา จ โถโก จ ฯ เหนวตฺสฺสโต จ นาสฺสโต จ

อตฺตา จ โถโก จ ๑ ๑ สยงฺกโต อตฺตา จ โถโก จ ๑ ๑ ปรงฺกโต
 อตฺตา จ โถโก จ ๑ ๑ สยงฺกโต จ ปรงฺกโต จ อตฺตา จ โถโก จ ๑
 อตฺสงฺกาโร จ อปรงฺกาโร จ อธิจฺจสฺมฺปนฺโน อตฺตา จ โถโก จ ๑
 สฺสฺสฺสํ สฺขทฺทฺขํ ๑ อตฺสฺสฺสํ สฺขทฺทฺขํ ๑ สฺสฺสฺสคฺคจฺจ อตฺสฺสฺสคฺคจฺจ
 สฺขทฺทฺขํ ๑ เหนวสฺสฺสํ จ นาสฺสฺสํ จ สฺขทฺทฺขํ ๑ สยงฺกํ สฺข-
 ทฺทฺขํ ๑ ปรงฺกํ สฺขทฺทฺขํ ๑ สยจฺจ กตฺ ปรงฺกคฺคจฺจ สฺขทฺทฺขํ ๑
 อตฺสงฺกาโร อปรงฺกาโร อธิจฺจสฺมฺปนฺนํ สฺขทฺทฺขํ อิทเมว สจฺจํ
 โมฆมณฺเณติ ตฺยหา อฺปตฺสงฺกมิตฺวา เหวํ วทามิ อตฺถิ นฺ ชฺ
 อิทํ อวฺจฺโส อจฺจติ อตฺสงฺกาโร อปรงฺกาโร อธิจฺจสฺมฺปนฺนํ สฺข-
 ทฺทฺขนฺติ ๑ ยจฺจ ชฺ เค เหวมาหฺสฺ อิทเมว สจฺจํ โมฆ-
 มณฺเณติ ๑ ตนฺเตสฺนฺนชานามิ ๑ ตํ กิถฺสฺ เหตุ ๑ อณฺณตา-
 สฺสณฺณินฺนํ เหตุ จฺนฺท สนฺเตเก สฺตฺตา ๑ อิมายปิ ชฺ อหํ จฺนฺท
 ปณฺณตฺติยา เหว อตฺตโน สฺมสฺมํ สฺมนุสฺสํ สมิ กฺโต กิโย
 อถชฺ อหเมว ตฺถ กิโย ยทิตฺ อธิปณฺณตฺติ ๑ อิเม ชฺ
 เค จฺนฺท ปุพฺพนคตสฺหคตา ทิฏฺฐิจินิสฺสยฺยา เย เค มยา พฺยาจตา
 ยถา เค พฺยาจตพฺพา ยถา จ เค น พฺยาจตพฺพา กิ เค
 อหนฺเต ตฺถ พฺยาจวิสฺสํมิ ๑

[๑๒๖] กตเม เค จฺนฺท อปรนคตสฺหคตา ทิฏฺฐิจินิสฺสยฺยา เย
 เค มยา พฺยาจตา ยถา เค พฺยาจตา ยถา จ เค น พฺยา-
 จตพฺพา กิ เค อหํ เค ตฺถ พฺยาจวิสฺสํมิ ๑ สฺนฺติ จฺนฺท

เอเก สมันพราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิจฺฉิโน รุปํ อตุตา โหติ
 อโรโค ปริ มรณา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณติ ฯ สฺนติ
 ไช ปน จุนฺท เอเก สมันพราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํทิจฺฉิโน
 อรุปํ อตุตา โหติ ฯ รุปํ จ อรุปํ จ อตุตา โหติ ฯ เนว-
 รุปีนารุปํ อตุตา โหติ ฯ สณฺเณํ อตุตา โหติ ฯ อสณฺเณํ อตุตา
 โหติ ฯ สณฺเณํ จ อสณฺเณํ จ อตุตา โหติ ฯ เนวสณฺเณินาสณฺเณํ
 อตุตา โหติ ฯ อตุตา อจฺฉินฺชติ วินสฺสติ น โหติ ปริ มรณา
 อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณติ ฯ ตตฺร จุนฺท เย เต สมันพราหฺมณา
 เอวํวาทิโน เอวํทิจฺฉิโน รุปํ อตุตา โหติ อโรโค ปริ มรณา
 อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺเณติ คฺยาหํ อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วทามิ
 อตฺถิ ไช อิทํ อาวุโส วุจฺจติ รุปํ อตุตา โหติ อโรโค ปริ
 มรณาติ ยนฺจ ไช เต เอวมาหํสุ อิทเมว สจฺจํ โมฆ-
 มณฺเณติ ฯ ตนฺเตสํ นานุชานามิ ฯ คํ กิสฺสํ เหตุ ฯ อณฺเณตา-
 สณฺเณินนํ เหตุจ จุนฺท สฺนเตเก สตุตา ฯ อิมายนํ ไช อนํ จุนฺท
 ปณฺเณตฺติยา เนว อตุตโน สมนฺสํ สมนุปลสํสามิ กุโต ภियโย
 อตฺถิ อหเมว ตตฺถ ภियโย ยทิตํ อธิปณฺเณตฺติ ฯ

[๑๒๗] ตตฺถ จุนฺท เย เต สมันพราหฺมณา เอวํวาทิโน เอวํ-
 ทิจฺฉิโน อรุปํ อตุตา โหติ ฯ รุปํ จ อรุปํ จ อตุตา โหติ ฯ
 เนวรुปีนารุปํ อตุตา โหติ ฯ สณฺเณํ อตุตา โหติ ฯ อสณฺเณํ
 อตุตา โหติ ฯ สณฺเณํ จ อสณฺเณํ จ อตุตา โหติ ฯ เนว-

สฺยณินาสฺยณั อตฺตาท โหติ ฯ อตฺตาท อฺจุณฺชิชฺชติ วินฺตฺตติ น
 โหติ ปวี มรณา อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ตฺยาคํ อฺป-
 สฺงกมิตฺตวา เหวํ วทามิ อตฺถิ โช อิทํ อาวุโส วุจฺจติ อตฺตาท
 อฺจุณฺชิชฺชติ วินฺตฺตติ น โหติ ปวี มรณาติ ฯ ยณฺจ โช เต
 จฺนุท เหวมาหํสุ อิทเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ฯ ตนฺเคสฺส
 นานุชานามิ ฯ ตํ กิสฺสํ เหตุ ฯ อณฺณถาสฺยณินนํ เหตุจฺจ จฺนุท
 สฺนฺเตเก สตฺตาท ฯ อิมายนํ โช อิทํ จฺนุท ปณฺณตฺตติยา เหน
 อตฺตโน สฺมสฺมํ สฺมนุปลฺลํสามิ กุโธ ภิชฺชโย อถโช อหเมว
 ตตฺถ ภิชฺชโย ยทิตํ อธิปณฺณตฺตติ ฯ อิเม โช จฺนุท อปรนฺตฺสฺหคตาท
 ทิจฺฉินฺตฺสฺยานํ เย เต มยา พฺยาगतทา ยถา เต พฺยาगतพฺพา
 ยถา จ เต น พฺยาगतพฺพาติ กิ เต อหนฺเต ตตฺถ พฺยา-
 กริสฺสํสามิ ฯ

[๑๒๘] อิเมสฺยจฺจ จฺนุท ปุพฺพนฺตฺสฺหคตานํ ทิจฺฉินฺตฺสฺยานํ อิเม-
 สฺยจฺจ อปรนฺตฺสฺหคตานํ ทิจฺฉินฺตฺสฺยานํ ปหานาย สฺมตฺติกฺกมาย
 เหวํ มยา จตุตฺตารโ สติปฏฺฐาณา เทสฺสิตา ปณฺณตฺตาท ฯ กตเม
 จตุตฺตารโ ฯ อิท จฺนุท ภิกฺขุ กายเ กายานุปลฺลํสฺสํ วิหริติ อาตปปี
 สฺมปฺชานโน สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺชณาโทมนฺตฺสฺสํ ฯ เวทนาสุ ฯ
 จิตฺเต ฯ ฆมเมสุ ฆมมานุปลฺลํสฺสํ วิหริติ อาตปปี สฺมปฺชานโน
 สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺชณาโทมนฺตฺสฺสํ ฯ อิเมสฺยจฺจ จฺนุท
 ปุพฺพนฺตฺสฺหคตานํ ทิจฺฉินฺตฺสฺยานํ อิเมสฺยจฺจ อปรนฺตฺสฺหคตานํ ทิจฺฉิ-

นิสฺสยานิ ปหานาย สมนฺติกฺกมาย เหวํ มยา อิเม จตุตฺตาริ สติ-
ปญฺจํชานา เทสึตา ปณฺณตฺตาคี ฯ

[๑๒๘] เตน โช ปน สมนฺเยน อายสฺมา อุตฺทาโน ภคฺวโต
มึฏฺฐิจิโต จิโต โหติ ภคฺวณฺตํ วึชฺชมาโน ฯ อถโช อายสฺมา
อุตฺทาโน ภคฺวณฺตเมว เอตทโวจ อจฺฉริยํ ฆนฺเต อพฺภุตํ ฆนฺเต
ปาสํทิกโก วตายํ ฆนฺเต ชฺมมฺปรียาโย สฺปาสํทิกโก วตายํ ฆนฺเต
ชฺมมฺปรียาโย โโก นามายํ ฆนฺเต ชฺมมฺปรียาโยติ ฯ ตสฺมาติห
ตฺวํ อุตฺทาน อิมํ ชฺมมฺปรียายํ ปาสํทิกโกเตวฺว ชาเรหึติ ฯ
อิทมโวจ ภคฺวา ฯ อตฺตมโน อายสฺมา อุตฺทาโน ภคฺวโต ภาสิตํ
อภินนฺหึติ ฯ

ปาสํทิกสฺสฺสฺสํ นิฏฺฐิจิตํ ฉญฺจํ ฯ

ถกขณสุตฺตํ

[๓๓๐] เอมฺเม สุตฺตํ ๑ เขกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหริติ
เซตวนเอน อนาคตีณํทิสฺสํสาราเม ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ
ภิกฺขโวจิตฺติ ๑ ภทฺนเคตฺติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสํโสสุ ๑ ภควา
เขตฺทโวจ ทฺวตฺตํสํมานิ ภิกฺขเว มหาปฺริสฺสํสํ มหาปฺริสฺสํถกฺขณานิ
เยหิ สมนฺนาคคตฺสํ มหาปฺริสฺสํสํ เทว ว คคฺติโย ภวนฺติ อนนฺญา
สฺเจ อคาวํ อชฺฌวาสฺติ ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ชมฺมิโก ชมฺมราชา
จาคฺคฺรโต วิชิตาวั ชนปทฺฐจ้าวรียปฺปตฺโต สฺตตฺรตนสมนฺนาคโต
คตฺสํสํมานิ สฺตตฺร รัตนานิ ภวนฺติ เสยฺยถึทํ จกฺกรัตนํ หตฺถิรัตนํ
อตฺสํรัตนํ มณฺนิรัตนํ อิตฺถิรัตนํ คหปตฺติรัตนํ ปรีณายกฺรตนเมว
สฺตตฺมํ ๑ ปโรสฺสํโสสุ โข ปนฺสํสํ ปุคฺคา ภวนฺติ สุวา วังฺคฺรปฺปา
ปรเสณปฺปมทฺทนา ๑ โส อิมํ ปจฺจิวํ สํคฺรปฺรียนฺตํ อชฺชํ อนิมิตฺตํ
อกณฺฏกํ อิทฺถํ ฌตฺตํ เขมํ สิวํ นีรพฺพุทํ อทณฺเทน อตฺตเถน ชมฺเมน
สฺเมน อภิวิชฺช อชฺฌวาสฺติ สฺเจ โข ปน อคาวสฺมา อนคาวิชฺช
ปพฺพชฺติ อรหํ โหติ สมนฺนาสฺมพฺพุทฺโธ โถเก วิจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
กตฺมานิ ตานิ ภิกฺขเว ทฺวตฺตํสํ มหาปฺริสฺสํสํ มหาปฺริสฺสํถกฺขณานิ
เยหิ สมนฺนาคคตฺสํ มหาปฺริสฺสํสํ เทว ว คคฺติโย ภวนฺติ อนนฺญา
สฺเจ อคาวํ อชฺฌวาสฺติ ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ๑ สํวชิคฺคํ ๑
สฺเจ โข ปน อคาวสฺมา อนคาวิชฺช ปพฺพชฺติ อรหํ โหติ สมนฺนา-

โหติ ฯ สมทฺนโต โหติ ฯ อวิรพฺนโต โหติ ฯ สํสํกุกฺกาโห
 โหติ ฯ ปฺหุตฺตวิโห โหติ ฯ พฺรหฺมสํสโร โหติ กฺรวณิกฺกานํ
 โหติ ฯ อภินฺตเนตฺโต โหติ ฯ โคปฺตฺโม โหติ ฯ อุนฺณนา
 รมฺกนฺตเร ชาตา โหติ โอทาทา มฺหุ คฺตฺตฺสนฺนิภา ฯ ยํปี ภิภฺชเว
 มหาปฺริสฺตสํสํ อุนฺณนา รมฺกนฺตเร ชาตา โหติ โอทาทา มฺหุคฺตฺต-
 สฺนนิภา ฯ อิทํปี ภิภฺชเว มหาปฺริสฺตสํ มหาปฺริสฺตกฺขณํ ภาวติ ฯ
 ปฺน จปฺว ภิภฺชเว มหาปฺริสํ อุนฺหํสํสํสํ โหติ ฯ ยํปี ภิภฺชเว
 มหาปฺริสํ อุนฺหํสํสํสํ โหติ ฯ อิทํปี ภิภฺชเว มหาปฺริสฺตสํ มหา-
 ปฺริสฺตกฺขณํ ภาวติ ฯ อิมานิ โช ตานิ ภิภฺชเว ทฺวตฺตํสํ มหา-
 ปฺริสฺตสํ มหาปฺริสฺตกฺขณานิ เยหิ สมนฺนาคตฺสํ มหาปฺริสฺตสํ
 เทว ว คฺติโย ภาวนฺติ อนนฺณนา สํเจ อคารํ อชฺฌาวสฺติ ราชฯ
 โหติ จกฺกวจฺติ ฯ สํชิตฺตํ ฯ สํเจ โช ปน อคารสฺมา อนคารยํ
 ปพฺพชฺติ อรหํ โหติ สมนฺนาสํพฺพุโช โถเก วิจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ
 โช ภิภฺชเว ทฺวตฺตํสํ มหาปฺริสฺตสํ มหาปฺริสฺตกฺขณานิ พาทิรฺกานํ
 อีสโย ชาเรนฺติ โน จ โช เต ชานนฺติ ฯ อิมสํสํ กมนฺสํสํ
 กตฺตฺตา ฯ เป ฯ อิมํ ตกฺขณํ ปฏฺฐิตํกํติ ฯ

[๑๓๑] ยํปี ภิภฺชเว ตถาคโต ปฺริมํ ชาตํ ปฺริมํ ภาวํ ปฺริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนฺสํสํสํสํ สมนานํ ทพฺพสํมาทानํ อโหสิ กุสฺเสสฺ
 รมเมสฺ อวตฺตํสํมาทानํ กายสฺสจฺริเต วจฺสํจฺริเต มโนสฺสจฺริเต ทาน-
 สํวิภาเค สํสํมาทानํ อฺโปสํ

สามณฺณตยา พุทฺทมณฺณตยา กุเตเชฏฺฐาปจายิตยา อณฺณตฺรณฺณ-
 ตเวสุ ฯ อธิกฺุสฺเสสุ ฆมฺเมสุ ฯ โส ตสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อฺุ-
 จิตฺตฺตา อฺุสฺสํนฺนตฺตฺตา วิปฺตฺตฺตา กายสฺส เกทา ปรี มรณา สฺคฺคิ
 สฺคฺคิ โลกิ อฺุปฺปชฺชติ ฯ โส ตฺตฺถ อณฺเวย เทเว ทสฺสิ จาเนหิ
 อธิคฺณฺหาติ ทิพฺเพน อายฺุณา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน สุชฺเชน
 ทิพฺเพน ยสฺเสน ทิพฺเพน อธิปฺเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รูเปหิ ทิพฺเพหิ
 สทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คนฺเชหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ ทิพฺเพหิ โผฏฺฐพฺเพหิ ฯ
 โส คโค จฺุโค อิตฺถคฺคิ อากโค สฺมานอ อิมํ มหาปฺริสฺตฺกฺขณฺ
 ปฏฺิถภฺติ ฯ

[๓๓๒] สฺุปฺติฏฺฐจิตฺปาโท โหติ สฺมํ ปาทํ ฐมฺิยํ นิภฺชิปฺติ สฺมํ
 อฺุทฺทฺรติ สฺมํ สฺพฺพาวนฺเตหิ ปาทตฺเตหิ ฐมฺิํ ฝุสฺติ ฯ โส เตน
 ตกฺขเณน สฺมนฺนาคโค สฺเจ อคาวํ อชฺฌวาสฺติ ราชา โหติ
 จกฺกวตฺติ ฆมฺมิโก ฆมฺมฺรราชา จาคฺุรนฺโค วิชิตาวํ ชนปทฺฏฺฐา-
 วริยปฺปตฺโค สฺตฺตฺรตนสฺมนฺนาคโค ฯ ตสฺสฺสิมานิ สฺตฺตฺ รตนานิ
 ภวนฺติ เสยฺยถํํ จกฺกฺรตนํ หตฺถิรตนํ อสฺสฺรตนํ มณฺิรตนํ
 อิตฺถิรตนํ คหปฺติรตนํ ปรีณายกฺรตนเมว สฺคฺคฺมํ ฯ ปโรสฺหสฺสํ
 โช ปนสฺสํ ปุคฺตฺตา ภวนฺติ สุวรา อฺุรฺงฺคฺรปฺรา ปฺรเสนปฺปมทฺทฺนา ฯ
 โส อิมํ ปจฺฉิํ สํคฺรปฺริยนฺคํ อชฺฌมฺนิมิตฺตฺมกณฺณฏฺกํ อิทฺธิํ ฝุคฺ
 เขมํ สฺสิวํ นิรพฺพุทํ อทณฺเจน อสฺคฺเถน ฆมฺเมน สฺเมน อภิวชิย
 อชฺฌวาสฺติ ราชา สฺมานอ กิํ ภภฺติ อกฺุฆมฺภิโย โหติ เกนจิ

๑๓๓] ตกขณตฺตํ สฺปตฺติจฺจิตปาทตา พุทฺธตฺตํ อกฺขมฺภียตฺตํ ๑๖๑

มนุสฺสํญฺเฐน ปจฺจตฺติเกน ปจฺจามิตฺเตน ราชา สฺมานอ อิทํ
ตภฺติ ๑ สฺเจ โช ปน. อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺติ อรหํ
โหติ สฺมมาตฺตมฺพุทฺโธ โถเก วิชฺชจฺจโต พุทฺโธ สฺมานอ กิ
ตภฺติ อกฺขมฺภิโย โหติ อพฺภนฺตเรหิ วา พาหิเรหิ วา ปจฺจตฺติเกหิ
ปจฺจามิตฺเตหิ ราเคน วา โทเสน วา โมเหน วา สฺมเณน วา
พฺรหฺมเณน วา เทเวณ วา มาเรณ วา พฺรหฺมูนา วา เกณจิ วา
โลกสฺมี ๑ พุทฺโธ สฺมานอ อิทํ ตภฺติ ๑ เขตฺตมตฺตํ ภคฺวา อโวจ ๑
ตตฺเตตฺตํ วุจฺจติ

[๑๓๓] สฺจฺเจ จ ชฺมเม จ ทเม จ สฺยเม

โสเจยฺยสฺสํตาตฺยโปสฺสเดสฺสุ จ
ปาณอ อหิํสํย อสํหาเส รโต
ทพฺหิ สฺมาทาย สฺมนตฺตมาจริ ๑
โส เตน กมฺเมเน ติทธิวํ อปฺกมฺมิ
สฺสชฺญจ ชฺชิตฺทา รติโย จ อนฺนุภิ
ตโต จวิตฺวา ปฺนราคโต อิช
สฺเมหิ ปาเทหิ สฺสํ พฺสฺนุชฺรํ ๑
พฺยากํสฺสุ เวยฺยณฺชนิกา สฺมาคตา
สฺมปฺปตฺติจฺจตฺตํ น โหติ ชฺมภฺนา
คิหิํสฺสํ วา ปพฺพชิตฺตํ วา ปน
ตํ ตกฺขณํ ภวติ ตทตฺตโตชฺชตฺตํ ๑

อกฺขมฺภโย โหติ อคารมาวสํ
 ปราภิกฺกุ สคฺคฺภิกฺกุ นปฺปมทฺทโน
 มนุสฺสํญฺเณนิชฺช โหติ เกนจि
 อกฺขมฺภโย คสฺส ฌเณน กมฺมุโน ๑
 สเจ ๑ ปพฺพชฺชมฺเบติ ตาทิโส
 เนกขมฺมฉนฺทาทิวิโต วิจกฺขโณ
 อคฺโค น โส คจฺฉติ ชาคฺค ขมฺภนํ
 นรคฺคโม เอสฺส ทิ คสฺส ขมฺมตาทิ ๑

[๑๓๔] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตี ปุริมํ ภจํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํญฺโตะ สฺमानิ พหุชนสฺสํ สฺชาวโห อโหสิ
 อพฺเพคฺคตฺตาสํภํ อปฺนุทิตา ขมฺมิกณฺจ รกฺขาวรรณคฺคฺติ สํวิชาตา
 สํปริวารณฺจ ทานํ อทาสิ ๑ โส คสฺสํ กมฺมสฺสํ กตฺตตา อฺปฺจि-
 ตฺตตา อสฺสํนฺนตฺตา วิปฺลตฺตตา กายสฺสํ เกทา ปรี มรณา สฺคฺคํ
 สฺคฺคํ โถกํ อฺปฺปชฺชติ ๑ โส คตฺถ อณฺเณ เทเว ทสฺสิ ชาเนหิ
 อชฺฉินฺนทาติ ๑ เป ๑ โส คโต จโต อิตฺถคฺคํ อากโต สฺमानิ
 อิมํ มหาปุริสฺตถฺชนํ ปฏฺธิถฺถติ เหฏฺฐาปาทตเลสุ จกฺกานิ ชาตานิ
 โหนฺติ สหสฺสํวานิ สเนมิگانิ สนาภิกานิ สพฺพภาการปฺริปฺรานิ
 สฺวิภคฺคณฺทรานิ ๑ โส เตน ถกฺขณฺเนน สมนฺนาคโต สเจ อคารํ
 อชฺชวาวสฺติ ราชา โหติ จกฺกวคฺคิ ๑ เป ๑ ราชา สฺमानิ กิ
 ถภทิ มหาปฺริวารโ โหติ มหาสฺสํ โหนฺติ ปฺริวารวา พุราหฺมณ-

๑๓๕] ตฤชณสุตฺตํ ปาทตเตสุ จกฺกานํ ชาตตทา มหาปริวารตา ๑๖๓

คหปติกา เนคมา ชานปทา คณกมหามตฺตา อนํกฺขฺจา โทวาริกา
อมจฺจา ปาริสฺชชา ราชาโน โภคิกา กุมารรา ราชา สฺมาโน อิทํ
ตภติ ฯ สฺเจ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชติ อรหํ โหติ สฺมา
สมฺพทฺโฆ โสเก วิวฺชฺจฺนโท พุทฺโฆ สฺมาโน ทิ ตภติ มหา
ปริวารโ โหติ มหาสฺส โหนติ ปริวารรา ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อฺปาตกา
อฺปาตกาโย เทวา มนุสฺสสา อสุรรา นาคา คนฺธพฺพา พุทฺโฆ สฺมาโน
อิทํ ตภติ ฯ เขตมตฺตํ ภควา อโวจ ฯ คตฺตเตตํ วุจฺจติ

[๑๓๕] ปุเร ปฺรตฺตา ปฺริมาสุ ชาติสฺสุ
มนุสฺส
อฺพฺเพคฺคตฺตตฺตตฺตตฺตตฺตตฺต
คฺคตฺตฺตฺต รกฺขาวรณฺตฺต อุตฺตฺตฺตโก ฯ
โส เตน กมฺเมน ติตฺติวํ อปฺกมฺมิ
สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ตโต จวิตฺตฺวา ปฺนรเวคฺตโต อธิ
จกฺกานํ ปาทเตสุ ทฺเวสุ วิญฺชติ
สมฺนตฺตเนมฺมิณี สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
พฺยาก็สุ เวยฺยณฺชณิกา สฺมาคตา
ทิสฺสฺวา กุมารํ สฺตปฺปญฺเจตฺตชณฺ
ปริวารวา เหนฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ตถา ทิ จกฺกานํ สฺมฺนตฺตเนมฺมิณี ฯ

ยาปยติ วสทธิภาวนาย

อิติ ที่ฆายุกตาย ตณนิมิตฺตุนฺติ ฯ

[๑๓๘] ยมฺปี ภิกฺขเว ตถาคโค ปุริมฺ ชาติํ ปุริมฺ ภวํ ปุริมฺ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสญฺโค สฺมาโน ทาทา อโหสิ ปณฺเฑานํ วสฺตฺตานํ
 ขาทนฺยานํ โภชนฺยานํ สํยนฺยานํ เดहनฺยานํ ปานานํ ฯ โส ตสฺส
 กมฺมสฺส กตฺตฺตา อฺปจิตฺตฺตา ฯ เป ฯ กายสฺส เภทา ปริ มรณา
 สฺคตํ สฺคคํ โลกํ อฺปปชฺชติ ฯ เป ฯ โส ตโค จฺโค อิตฺถคฺคํ
 อากโค สฺมาโน อิมํ มหาปุริสฺตถฺชนํ ปฏฺยตฺติ สฺคตฺสฺส อฺสฺสทา
 โหนฺติ อฺโภสฺ หคฺเชสฺ อฺสฺสทา โหนฺติ อฺโภสฺ ปาเทสฺ อฺสฺสทา
 โหนฺติ อฺโภสฺ อํสฺสญฺเชสฺ อฺสฺสทา โหนฺติ ขนฺเช อฺสฺสทา โหนฺติ ฯ
 โส เตน ตถฺชนน สมนฺนาคโค สฺเจ อคาวํ อชฺฌวาวสฺติ ราชฺา
 โหติ จกฺกวคฺติ ฯ เป ฯ ราชฺา สฺมาโน กิํ ตถฺติ ตาภิํ โหติ
 ปณฺเฑานํ วสฺตฺตานํ ขาทนฺยานํ โภชนฺยานํ สํยนฺยานํ เดहनฺยานํ
 ปานานํ ราชฺา สฺมาโน อิทํ ตถฺติ ฯ เป ฯ พุทฺโฆ สฺมาโน
 กิํ ตถฺติ ตาภิํ โหติ ปณฺเฑานํ วสฺตฺตานํ ขาทนฺยานํ โภชนฺยานํ
 สํยนฺยานํ เดहनฺยานํ ปานานํ พุทฺโฆ สฺมาโน อิทํ ตถฺติ ฯ
 เขตฺมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ฯ ตตฺถเตตํ วุจฺจติ

[๑๓๘] ขชฺชโรชนํ อถ เตหฺสํยิตํ

อฺคฺคตฺมคฺคฺรตฺทายโก อหุ

เคน โส สุวริเคน กมฺมุนา
นทวเน จิรมภิปโมทติ ฯ
สฺตฺต จุสฺสเท อิททิจจฺจติ
หตฺตปาทมุทฺตตตฺต จินฺทติ
อาหุ พุชฺชชณินิมิตฺตโกวิทา
ชชฺชโรชนรสฺตาทิตาย ฯ
น ตํ คีหิสฺสปี ตทตฺตชฺชกํ
ปพฺพชฺชปี จ ตทาทิจจฺจติ
ชชฺชโรชนรสฺส ตาทิรฺจฺจตฺตํ
อาหุ สฺพพคฺคิ พนฺชนจฺจินฺทติ ฯ

[๑๕๐] ยมฺปี ภิกฺขเว ตตฺตคโต ปุริมํ ชาตํ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํภูโต สฺมาโน จตฺตฺติ สํกทวตฺตฺติ ชนสํกทฺติโก
อโหสิ ทาเนน มียวาเจน อตฺตจฺริยาย สฺมานตฺตตฺตาย ฯ โส ตสฺส
กมฺมรสฺส กตฺตฺตา อฺปฺจิตฺตฺตา อฺสฺสํนฺนตฺตา วิปฺตฺตฺตา กายรสฺส
ภททา ปรี มรณา สฺคฺติ สฺคํ โลกํ อฺปฺปชฺชติ ฯ โส ตโต
จฺจโต อิตฺตฺตํ อากโต สฺมาโน อิมานิ เทว มหาปุริสฺตฤณณานิ
ปฺยฺยิตฺตํ มุทฺตตตฺตปาโท จ โหติ ชาตหตฺตปาโท จ ฯ โส
เตหิ ตฤณเนหิ สฺมนฺนาคโต สฺเจ อคารํ อชฺชฌาวสฺติ ราชา
โหติ จภวตฺตติ ฯ เป ฯ ราชา สฺมาโน ทิ ตภติ สฺสํกทฺติ-
ปฺริชโน โหติ สฺสํกทฺติรสฺส โหนติ พฺราหฺมณคทฺตปาทา เนคมา

ชานปทา คณกมหามคฺตา อนึ่งกฐา โทวาริกา อมจฺจา ปาวีตฺชชา
 ราชาน โภคิกา กุมารว ราชว สฺมาโน อิทํ ตภติ ฯ เป ฯ
 พุทฺโธ สฺมาโน กิํ ตภติ สุตฺตฺกหิตปวิชน โหติ สุตฺตฺกหิตสุตฺ
 โหนติ ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสิกาโย เทวา มนุสฺสว
 อสุรว นาคว คนฺธพฺพว พุทฺโธ สฺมาโน อิทํ ตภติ ฯ เขตมคฺคํ
 ภควว อโวจ ฯ คตฺเตถํ วุจฺจติ

[๑๔๓] ทานํปี จตฺตจวิยคณฺจ

บิยวทคณฺจ สฺมานคณฺทคณฺจ
 กริย จริย สุตฺตฺกหิํ พหุณฺนี
 อนอมเตน คฺุณฺเนน ยาทิ สฺคฺคํ ฯ
 จริย ปุณฺริชากโต สฺมาโน
 กจรจณมฺทุกคณฺจ ชาตีโน จ
 อติรุจิวสุตฺตฺกคทสุตฺตฺนํ
 ปฏิตภติ ทหโร สุตฺตฺกมาโร ฯ
 ภวติ ปวิชนสุตฺต โว วิเชยฺโย
 มหิมํ อวสตีโต สุตฺตฺกหิตโต
 บิยวทฺหุ หิตสุตฺตํ ชิกิํตฺมาโน
 อภิวุจิตานิ คฺุณฺนานิ อวจรติ ฯ
 ยทิ ปชหติ สฺพพกามภอกํ
 กถยติ รมฺมกถํ ชีโน ชนสุตฺต

๑๕๓] ฤๅชณสุตฺถํ สฺสงฺคหิตปรีชนตา อุตฺตงฺขปาทาทีถาภิตา ๑๖๘

วจนปฏิกรสุตฺถาภิปุสฺสนา

สุตฺตวาน ชมฺมานุชมนฺมาจรนฺคิตฺติ ฯ

[๑๕๒] ยมฺปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมฺ ชาติ ปุริมฺ ภวํ ปุริมฺ
นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสญฺโต สฺมาโน อตฺตอุปฺสณฺหิตํ ชมฺมุปฺสณฺหิตํ
วาจํ ภาสิตา อโหสิ พุชฺชนํ นิตฺตเสตฺติ ปาณินํ หิตฺตฺชาวโห ชมฺม-
ยาคํ ฯ โส ตสฺส กมฺมุตฺส กตฺตฺตา อฺปฺจิตฺตฺตา วิปฺตฺตฺตา ฯ เป ฯ
โส ตโต จโต อิตฺตฺตํ อากโต สฺมาโน อิมานิ เทว มหา-
ปุริสฺตถฺชณานิ ปฏิถภติ อุตฺตงฺขปาโท จ โหติ อฺทฺชคฺคโถโม
จ ฯ โส เตหิ ตถฺชเนหิ สมนฺนาคโต สฺเจ อการํ อชฺฉาวสฺติ
ราชา โหติ จกฺกตฺติ ฯ เป ฯ ราชา สฺมาโน ก็ ถภติ อคฺโค จ
โหติ เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร จ กามโกคฺคินํ
ราชา สฺมาโน อิทํ ถภติ ฯ เป ฯ พุทฺโธ สฺมาโน ก็ ถภติ
อคฺโค จ โหติ เสฏฺโฐ จ ปาโมกฺโข จ อุตฺตโม จ ปวโร
จ สฺพพฺสฺตฺตานํ พุทฺโธ สฺมาโน อิทํ ถภติ ฯ อตฺตมคฺคํ
ภควา อโวจ ฯ ตตฺถेतํ วุจฺจติ

[๑๕๓] อตฺตชมนฺ สฺงคหิตํ ปุเร ติริ

เอวียํ พุชฺชนํ นิตฺตยิ
ปาณินํ หิตฺตฺชาวโห อหุ
ชมนฺยาคํ อสฺสชฺชชิ อมจฺฉนฺรี ฯ
เตน โส สฺจวิเตน กมฺมุนา

สุกฺคิ วชฺติ ตคฺถ โมทติ
 ตกฺขณานิ จ ทฺเว อีธาคโต
 อุกฺคตมสุตฺตตาย วินฺทติ ฯ
 อุกฺกมฺมุปรตฺติโตมวา สฺโส
 ปาทคณฺจิริหุ สํสุ สฺนฺจिता
 มํสฺโตหิตาจิตา คฺโจคฺคฺคา
 อฺปริชานุ สฺโถนา อหุ ฯ
 เคหมาวสฺติ เจ ตลาวิโช
 อคฺคคฺคิ วชฺติ กามโกคฺคินิ
 เตน อุกฺคฺตริตฺตโร น วิชฺชติ
 ชมฺพุทฺธิ อภิกฺกฺขฺย อิริยติ ฯ
 ปพฺพชฺชชาบี จ อโนมนิกฺกโม
 อคฺคคฺคิ วชฺติ สฺพฺพปาณินิ
 เตน อุกฺคฺตริตฺตโร น วิชฺชติ
 สฺพฺพโตกํ อภิกฺกฺขฺย วิหฺรตฺติติ ฯ

[๑๔๔] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตี ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสญฺโต สฺมาโน สกฺกจฺจ วาเจตา อโหสิ สิปฺปํ
 วา วิชฺชํ วา จรณํ วา กมฺมํ วา กิณฺตํเม ชิปฺปํ วิชานฺนฺยํ
 ชิปฺปํ สฺมฺปฺปิยชฺชชฺยํ น จิริ กิธิเสยฺยุนฺติ ฯ สฺโส ตสฺส กมฺมสฺส
 กคฺคตา อฺปจิตฺคฺคา ฯ เป ฯ สฺโส ตโต จฺโต อิตฺตคฺคิ อากโต

สฺมาโน อิทํ มหาปฺริสฺตถกฺขณํ ปฏฺธิถภติ เณิขงฺฆโต โหติ ฯ
 โสฺ เตน ถกฺขเณน สมนฺนาคโต สฺเจ อคาวํ อชฺฌาวสฺสตี ราชา
 โหติ จกฺกวตฺตติ ฯ เป ฯ ราชา สฺมาโน ก็ ถภติ ยานี ตานี
 ราชารหานี ราชงฺคานี ราชูปโกคานี ราชานุจฺฉวิกานี ตานี ชิปฺปํ
 ปฏฺธิถภติ ราชา สฺมาโน อิทํ ถภติ ฯ เป ฯ พุทฺโธ สฺมาโน ก็
 ถภติ ยานี ตานี สมนารหานี สมนงฺคานี สมนูปโกคานี สมนา
 นุจฺฉวิกานี ตานี ชิปฺปํ ปฏฺธิถภติ พุทฺโธ สฺมาโน อิทํ ถภติ ฯ
 เขคมตฺถํ ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเตถํ วุจฺจติ

[๑๔๕] สิปฺเปสฺสุ วิชฺชาจรเณสฺสุ กมฺเมสฺสุ
 กถํ วิชานะยฺยุ ถนฺนุติ อิจฺฉติ
 ยตฺตฺตฺตตาย น โหติ กถสฺสจฺจิ
 วาเจติ ชิปฺปํ น จิรํ กิถิสฺสฺสตี ฯ
 ตํ กมฺมํ กตฺวา กุสฺสํ สฺสุทฺทฺรยํ
 ชงฺฆา มนฺญเณว ถภเต สฺสฺสนฺจิจฺฉา
 วตฺตตา สฺฐาตา อหฺนุพฺพมฺกุคฺคตา
 อุตฺทฺทฺคฺคโตมา สฺสุมตฺตฺตฺตจฺจกฺกฏฺฐา ฯ
 เณเณยฺยชงฺฆโต ตมาหุ ปุคฺคถํ
 สมนปฺคฺติยา ชิปฺปมิจฺฉาหุ ถกฺขณํ
 เขเกกโตมานิ ยทาภิกงฺขติ
 อปพฺพชฺชํ ชิปฺปมิจฺฉาภิกจฺฉติ ฯ

ตตฺตเถตฺตํ อจฺจจติ

[๓๕๗] ปุเว ปุรตฺตกา ปุริมาสุ ชชาติสุ
 อณฺเฏตฺตกาโม ปริปฺจุตฺตภา อหุ
 สุตฺตสุตฺตภา ปพฺพชิตฺตํ อฺปาตฺตภา
 อตฺตณฺตโร อตฺตถกฺกํ นิสํสามยิ ฯ
 ปณฺณวาปฺปฏิตฺตภาคเตน กมฺมุนา
 มนุสฺสสุตฺตภา สุตฺตมจฺฉวิตฺตํ อหุ
 พฺยาก็สุ อฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺปฺป
 สุตฺตมานิ อตฺตถานิ อเวจฺจ ทกฺขตฺติ ฯ
 สเจ น ปพฺพชฺชมฺเปตฺติ ตาตฺติโส
 วตฺตเตตฺติ จกฺกํ ปจฺฉวี ปสํสตี
 อตฺตถานุสฺสิจฺฉิตฺตํ ปริคฺคเหตฺตํ จ
 น เตน เสยฺโย สฺทิสฺโส น วิชฺชตฺติ ฯ
 สเจ ว ปพฺพชฺชมฺเปตฺติ ตาตฺติโส
 เนกฺขมฺมณฺนทาภิรโต วิจกฺขณฺ
 ปณฺณวาจิตฺติจฺฉิตฺตํ ตภาเต อหุตฺตว
 ปปฺโปปติ โฟตฺติ อวฺวฏฺฐิเมชฺชโสตฺติ ฯ

[๓๕๘] ยมฺมึ ภิกฺขเว ตตฺตาคโต ปุริมํ ชชาติํ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตฺตํ ปุพฺเพ มนุสฺสสุตฺตภา สฺमानโน อกฺโกชโน อโหสิ อหุปฺปายาตฺ-
 พหุโต พหุณฺนํปี วตฺตโต สฺमानโน นาทิสฺชชฺชิตฺตํ น กุปฺปํ น พฺยาปชฺชิตฺตํ

น ปติฏฺฐิ น โภปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺวาภาสิ
 ทาทา จ อโหสิ สุตฺตฺมานํ มุทฺตฺกานํ อตฺตฺรณานํ ปาปฺรณานํ โฆม-
 สุตฺตฺมานํ กปฺปาสิกสุตฺตฺมานํ โภเสยฺยสุตฺตฺมานํ กมฺพตฺตฺตฺมานํ ฯ โส
 คตฺตํ กมฺมตฺตํ กตฺตฺตา อปฺปจิตฺตฺตา ฯ เป ฯ โส คโต จฺโต
 อิตฺตฺตํ อากโต สฺมาโน อิมํ มหาปฺริตฺตฺกฺขณํ ปฏฺฐิตฺติ สุวณฺณ-
 วนฺโณ โหติ กาณฺจนสฺนฺนิกตฺโต ฯ โส เตน ตกฺขเณน สมนฺนา-
 คโต สฺเจ อคารํ อชฺฌาวสฺติ ราชฺชา โหติ จกฺกวตฺติ ฯ เป ฯ
 ราชฺชา สฺมาโน กิํ ตฺถติ ตาภิํ โหติ สุตฺตฺมานํ มุทฺตฺกานํ อตฺตฺรณานํ
 ปาปฺรณานํ โฆมสุตฺตฺมานํ กปฺปาสิกสุตฺตฺมานํ โภเสยฺยสุตฺตฺมานํ กมฺพต-
 ตฺตฺมานํ ราชฺชา สฺมาโน อิทํ ตฺถติ ฯ เป ฯ พุทฺโธ สฺมาโน กิํ
 ตฺถติ ตาภิํ โหติ สุตฺตฺมานํ มุทฺตฺกานํ อตฺตฺรณานํ ปาปฺรณานํ โฆม-
 สุตฺตฺมานํ กปฺปาสิกสุตฺตฺมานํ โภเสยฺยสุตฺตฺมานํ กมฺพตฺตฺตฺมานํ พุทฺโธ
 สฺมาโน อิทํ ตฺถติ ฯ เอตมตฺตํ ภคฺวา อโวจ ฯ คตฺเตตํ อจฺจติ

[๑๕๘] อกฺโขทฺตฺนํ อธิฏฺฐิ อทาสิ
 ทานณฺจ วตฺตฺตานิ สุตฺตฺมานิ สุจฺจวฺนินิ
 ปฺริมตฺรภเว จิโต อภิวิสฺสฺชิ
 มหิมิว สุโร อภิวสฺสํ ฯ
 ตํ กตฺตฺวาน อิตฺโต จฺโต ทิพฺพมฺุปฺปชฺชิ
 สุกฺตํ ผลฺวิปากมฺนุญฺจฺวา กนฺกตฺนุฏฺฐิกो
 อิทฺถาภิกวตฺติ สุวฺวตฺตโรวฺว อินฺโท ฯ

เคนฺจวฺวตฺติ นโร อปฺพพชฺช-
 มิจฺฉํ มหตฺติ มหฺมิ ปสาสฺติ
 ปสฺยฺห สฺหิซฺ สตฺตฺรตนํ ปฏฺยตฺตํ
 วิปฺตฺตํมฺจฺฉนฺวิสุจฺฉนฺ ๑
 ตาภํ อจฺฉนาทนฺวตฺตโมกฺขปาปฺรณานํ
 ภวตฺติ ยถิ อนฺคาวิชฺตมฺเปตฺติ
 สุหิตปฺริมกตฺตํ อนฺภวตฺติ
 น ภวตฺติ กตฺตํ ปนาสฺติ ๑

[๑๕๐] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปฺริมํ ชาตํ ปฺริมํ ภวํ ปฺริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํภูโต สฺมานโน จิรปฺนญฺเจ สุจิริปฺวาตฺติเน
 ฅาตฺติมิตฺเต สฺหชฺเช สฺชินโน สฺมานเตา อโหสิ มาตฺรํปี ปฺตฺเตน
 สฺมานเตา อโหสิ ปฺตฺตํปี มาตฺรา สฺมานเตา อโหสิ ปิตฺรํปี
 ปฺตฺเตน สฺมานเตา อโหสิ ปฺตฺตํปี ปิตฺรา สฺมานเตา อโหสิ
 ปิตฺรํปี ภาตฺรา สฺมานเตา อโหสิ ภาตฺรํปี ภคินิยา สฺมานเตา
 อโหสิ ภคินิปี ภาตฺรา สฺมานเตา อโหสิ สฺมคฺคิ กตฺวา ๑
 อพฺภนฺโมตฺตา อโหสิ ๑ โส ตสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา ๑ เป ๑ โส
 ตโต จโต อิตฺตคฺคํ อากโต สฺมานโน อิมํ มหาปฺริสฺตถฺกขณํ ปฏฺยตฺตํ
 โกลโสหิตวตฺตคฺคฺยฺห โหติ ๑ โส เตน ถกฺขณฺน สฺมนฺนาคโต สฺเจ
 อคาวํ อชฺฉนาวตฺติ ราชฺา โหติ จกฺกวตฺติ ๑ เป ๑ ราชฺา สฺมานโน
 กิ ตภตฺติ ปหฺนุตฺตคฺคฺโต อโหสิ ปโรสฺหสฺสํ โช ปนสฺสํ ปฺตฺตา

ภวนฺติ สุรฺว วังฺครุปรฺว ปรเสณปฺปมทฺทหนา ราชฺว สฺมานโ อิทํ ฅภติ
 ๑ เป ๑ พุทฺโธ สฺมานโ ก็ ฅภติ ปหฺตปฺคฺโต อโหสิ อเนกสฺหสฺสํ
 โห ปนสฺสํ ปฺคฺตา ภวนฺติ สุรฺว วังฺครุปรฺว ปรเสณปฺปมทฺทหนา พุทฺโธ
 สฺมานโ อิทํ ฅภติ ๑ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเถตํ วุจฺจติ

[๑๕๓] ปฺเว ปฺรคฺคา ปฺริมาสฺสุ ชาตีสฺสุ
 จิรปฺปนญฺเช สฺสุจิรปฺปวาสิโน
 ฉาตีสฺสุหฺชฺเช สฺชินโ สฺมานนฺนิ
 สฺมคฺคิ กตฺวา ๑ อนฺนโมทิตา อหุ ๑
 สฺโส เตน กมฺเมน ติทิจฺจํ อปฺกมฺมิ
 สฺสุชฺฉจฺจ จิตฺททา วติโย ๑ อนฺนุภิ
 ตโต จวิตฺวา ปฺนรฺวคฺโต อธิ
 โกสฺสํหิตํ วินฺทติ วตฺถฉาทิยํ ๑
 ปหฺตปฺคฺโต ภวติ ตถาวโ
 ปโรสฺหสฺสํจฺจ ภวนฺติ อตฺรธา
 สุรฺว ๑ วังฺรา ๑ อมิตฺตตฺตาปนา
 คิทิสฺสํ ปิตฺชนนา ปิยํ วทา ๑
 ปหฺตฺรวา ปพฺพชิตฺสฺสํ อิริยโต
 ปฺคฺตา ภวนฺติ วจฺนानุสํวโร
 คิทิสฺสํ วา ปพฺพชิตฺสฺสํ วา ปน
 คํ ฅกฺขณํ ภวติ ตทคฺคฺตฺโตชฺตกนฺติ ๑

[๑๕๒] ยํปี ฤๅษเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตี ปุริมํ ภาวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํภูโต สฺมาโน มหาชนสงฺคาหํ สฺเมกฺขมาโน
 สฺมํ ชานาติ สฺมํ ชานาติ ปุริสํ ชานาติ ปุริสํวิเสสํ ชานาติ อย-
 มิตฺมรหติ อยมิตฺมรหตฺตี ตตฺถ ตตฺถ วิเสสฺตตฺถโร ปุเร อโหสี ๑
 โส ตสฺส กมฺมสฺส กตฺตทา ๑ เป ๑ โส ตโต จโต อิตฺถตฺตํ
 อากโต สฺมาโน อิมานิ เทว มหาปุริสฤๅษณานิ ปฏฺธิภติ นิโครช-
 ปริมณฑโล ๑ โหติ จิโตเยว อนนมนฺโต อุกฺภิ ปาณิตฺเตหิ
 ชนฺนุภานิ ปริมสฺติ ปริมชฺชติ ๑ โส เตหิ ฤๅษณเหหิ สฺมนฺนาคโค
 สฺเจ อคารํ อชฺฌาวสฺติ ราชา โหติ จกฺกตฺตติ ๑ เป ๑ ราชา
 สฺมาโน ก็ ฏภติ อทฺโฆ โหติ มหทฺษโน มหาภโค ปหฺตุ-
 ชาตฺรฺพรชโต ปหฺตุจิตฺตฺตฺถโร ปหฺตุชนชโย ปริปฺนฺณโกฏฺฐา-
 คาโร ราชา สฺมาโน อิทํ ฏภติ ๑ เป ๑ พุทฺโฆ สฺมาโน ก็
 ฏภติ อทฺโฆ โหติ มหทฺษโน มหาภโค ตสฺสํนิ ชนานิ
 โหนติ เสยฺยถํ สทฺธารณํ สฺตฺถนํ หิริชนํ โอบุตฺตปฺปฺรณํ สฺตฺถนํ
 จาคชนํ ปณฺณารณํ พุทฺโฆ สฺมาโน อิทํ ฏภติ ๑ เอตฺมตฺตํ
 ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเตตํ อจฺจติ

[๑๕๓] ตฺถिय ปวฺจย จินฺคยิตฺถวา
 มหาชนสงฺคาหํ สฺเมกฺขมาโน
 อยมิตฺมรหตฺตี ตตฺถ ตตฺถ
 ปุริสํวิเสสํภูโร ปุเร อโหสี ๑

สฺมา ๑ ปนฺนุจฺจิตฺ อโนนฺนฺโต
 สุตฺติ กเวทฺติ อุกฺกาทิ ชนฺนุทฺตานิ
 มหิรฺหุปฺปริมณฺชาโต อโหสิ
 สุจฺริตกมฺมวิปากเสสฺสเกน ๑
 พหุจฺจิวชฺฉิมิตฺตตถกฺขณณฺณ
 อภินิปฺปนา มนุชฺชา พุยากรวิสุ
 พหุจฺจิวชฺฉิตฺถิณี อรฺหานิ
 ปฏฺธิตฺถติ ททโร สุตฺตํ กุมารโ
 อธิ ๑ มหิปฺติสฺส กามโภคา
 คิหิปฺติรฺรูปกา พหุ ภาวฺตติ
 ยทฺธิ ปชฺหติ สฺพพฺกามโภคํ
 ตถฺติ อณฺตฺตฺวํ อุตฺตมํ ชนฺคฺคณฺตติ ๑

[๑๕๕] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตํ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํภูโต สฺมานโน พหุชนฺสฺส อตฺตกาโม อโหสิ
 หิตกาโม ฉาสฺสกาโม โยคกฺกฺเขมกาโม กิณฺตํเม สฺทฺชาย วทฺธเมยฺยํ
 สฺสฺเตน วทฺธเมยฺยํ สฺสฺเตน วทฺธเมยฺยํ พุทฺธิชฺยา วทฺธเมยฺยํ จาเคน
 วทฺธเมยฺยํ ชมฺเมเนน วทฺธเมยฺยํ ปณฺณาย วทฺธเมยฺยํ ชนฺชณฺณเวเนน
 วทฺธเมยฺยํ เขตฺตวตฺตฺตฺตนา วทฺธเมยฺยํ ทฺวิปทฺจปฺปเทหิ วทฺธเมยฺยํ
 ปุคฺคตทาเรหิ วทฺธเมยฺยํ ทาสกมฺมกรโปริเสหิ วทฺธเมยฺยํ ฉาตํหิ
 วทฺธเมยฺยํ มิตฺเตหิ วทฺธเมยฺยํ พนฺชเวหิ วทฺธเมยฺยณฺตติ ๑ โส ตสฺส

๑๕๕] ตฤชณตฤคิ สี่หปุพพุททภายตาทิ อปริหานธมมตา ๑๗๘

กมมตฤคิ กตตฤตา อปุจิตตฤตา ๑ เป ๑ โส คโต จุโต อิตตฤคิ
อากโต สมันโน อิมานิ ตัณนิ มหาปุริสตฤชณานิ ปฏิถภติ สี่ห-
ปุพพุททภาย ๑ โหติ ปิตตฤคิ ๑ สมันนุชฺชกฺโข ๑ ๑ โส
เคหิ ตฤชณเอหิ สมันนาคโต สเจ อคาว์ อชฺชวาวสติ ราชา โหติ
จกตฤคิ ๑ เป ๑ ราชา สมันโน กิ ๑ ภติ อปริหานธมโม โหติ
น ปริหายติ ธนธมฺเณน เขตตฤคิ ทวิปทจตฤคิ ปุคตฤคิ
ทาสกมฺมกรโปริเสหิ ฉาตฺหิ มิตฺเตหิ พนฺชเวหิ น ปริหายติ สพุพ-
ส่มปตฺติยา ราชา สมันโน อิทํ ภติ ๑ เป ๑ พุทฺโธ สมันโน
กิ ๑ ภติ อปริหานธมโม โหติ น ปริหายติ สทฺธาย สี่เถน
สฺสฺเตน จาเคน ปณฺณาย น ปริหายติ สพุพส่มปตฺติยา พุทฺโธ
สมันโน อิทํ ภติ ๑ เขตมตฺถํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเอตํ วุจฺจติ

[๑๕๕] สทฺธาย สี่เถน สฺสฺเตน พุทฺธิยา
จาเคน ธมฺเมเนน พุทฺธิ ส่าฐฺภิ
ธเนน ธมฺเณน ๑ เขตตฤคิ
ปุคตฤคิ ทาเวหิ จตฤคิ ๑
ฉาตฺหิ มิตฺเตหิ ๑ พนฺชเวหิ
พเถน วณฺเณน สฺสฺเตน จุภยํ
กถํ น หายเยยฺยุนฺติ ปเรหิ อิจฺฉติ
อทฺธิ สมิทฺธธมฺมจ ปนาภิกงฺขติ ๑
สี่สี่หปุพพุททสฺสฺเตนจฺจโถ อหุ

สมนวฏฏกชนโซ ๑ บัดตนะครโว
 ปุพเพ สัจฉินณน กเคน กมนุนา
 อหานิยํ ปุพพนิมิตตมสัจจํ ๑
 คีหิปี ธณณน ธเนน วทตติ
 ปุคเตหิ ทาเวหิ จคฺคปฺเทหิ ๑
 อคิณฺจโน ปพฺพชิต อนคฺคตฺร
 ปปฺโปติ สมนโพนิมหานธมฺมตฺตติ ๑

[๓๕๖] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตํ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพเพ มนุสฺสญฺโต สฺมาโน สตฺตทานํ อวิหเสถชาติโก อโหสิ
 ปาณินา วา เตทฺชุนา วา ทณฺฑเณน วา สตฺเตน วา ๑ โส ตสฺส
 กมนุสฺสํ กตฺตวา อปฺจิตตฺวา ๑ เป ๑ โส คโต จโต อิตฺถตฺตํ
 อากโต สฺมาโน อิมํ มหาปฺริสฺตถฺขณํ ปฏฺฐิตภทฺติ รสฺสคฺคคฺคํ โหติ
 อุตฺถคฺคคฺคํ รสฺสหรณฺนิโย คีวายํ ชาตา โหนฺติ สมนฺวาหฺรสฺสหรณฺนิโย ๑
 โส เตน ฤทฺธณน สมนฺนาคโต สจฺเจ อคฺวารํ อชฺฌณาวสฺสติ ราชา
 โหติ จกฺกวตฺติ ๑ เป ๑ ราชา สฺมาโน กิํ ฤทฺธติ อปฺปาปาโซ
 โหติ อปฺปาตงฺโก สมนฺเวปาทินฺนิยา คหณฺนิยา สมนฺนาคโต นาทิสฺสํตาย
 นาจฺจุนฺหาย ราชา สฺมาโน อิทํ ฤทฺธติ ๑ เป ๑ พุทฺโธ สฺมาโน กิํ ฤทฺธติ
 อปฺปาปาโซ โหติ อปฺปาตงฺโก สมนฺเวปาทินฺนิยา คหณฺนิยา สมนฺนาคโต
 นาทิสฺสํตาย นาจฺจุนฺหาย มชฺฌนิมาย ปธานกฺขมาย พุทฺโธ สฺมาโน
 อิทํ ฤทฺธติ ๑ เอตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ๑ ตคฺคเกตํ อจฺจติ

[๑๕๗] น ปาณินา น จ ปน ทณฺฑาเลทฺทุนา

ตฺตฺเถน วา มรณวเรน วา ปน
 อุกุพฺพานาย ปริตฺตฺชนาย วา
 น วิเหจฺยํ ชนตมเหจฺโก อหุ ๑
 เตเนว โส สุกฺคิสฺส เปจฺจ โมทติ
 สฺสขปฺผลํ กิริย สฺซานิ วินฺทติ
 ปามุญฺชสฺสํ วรรณํ สฺสณฺจิจา
 อีธาโคโต ทภติ วรรคคฤคคิตํ ๑
 เตนาหุ นํ อภินิพฺพณา วิจกฺขณา
 อຍံ นโร สฺสพฺพหุโต ภวิสฺสติ
 คิหิสฺส วา ปพฺพชิตฺสฺส วา ปน
 ตํ ตฤณํ ภวติ ตทตฺถโชตกนฺติ

[๑๕๘] ยํปี ภิกฺขเว ตถาคโค ปุริมํ ชาตี ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํญฺโต สฺมาโน น จ วิสํญํ น จ วิสํวํ น
 จ ปน วิเชยฺยเปกฺขิตา อชฺช ตถา ปสฺสํมชฺชมนุ หุคฺวา อชฺชเปกฺขิตา
 อโหสิ ปิยจกฺขณา พหุชนํ อุกฺกขิตา อโหสิ ๑ โส ตตฺส กมฺมตฺส
 กตฺตฺตา อฺปจิตฺตฺตา ๑ เป ๑ โส ตโต จโต อิตฺถตฺตํ อากโค
 สฺมาโน อิมานิ เทว มหาปฺริตฺตฤณานิ ปญฺญิตฺติ อภินิพฺพเนตฺติ

๑ สฺยยามไปตฺถเก สโมชฺสํติปิ ปาไซ สฺสทตฺตไปตฺถเก ปน
 สมนฺปชฺชสํติ ปาไซ ทิสฺสติ ๑

บียทตฺสโนติ อภินนฺทตฺนฺติ นํ ๑

บียทตฺสโน คิหิ สฺนฺโต ๑

ภวติ พุชฺชนบียายโก

ยทิ ปน ภวติ คิหิ สฺมโน

โหติ บียโย พุหฺนํ สฺกนทฺสโนติ ๑

[๑๖๐] ยมฺปี ภิกฺขเว ตถาคโต บุริมฺมํ ชาตี บุริมฺมํ ภวํ บุริมฺมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสญฺโต สฺมาโน พุชฺชนปุพฺพจฺกโม อโหสิ กุสฺเสตฺถ
 รมฺเมตฺถ พุชฺชนปฺปาโมกฺโข กายตฺถจฺริเตน วจฺจตฺถจฺริเตน มโนตฺถจฺริเตน
 ทานตฺถวิภาเค ตฺถตฺถมาทาเน อโปสฺสทฺถปวฺวาเส มตฺเตยฺยตาย เปตฺเตยฺย-
 ตาย สํมณฺเณตฺถตาย พุทฺทมณฺเณตฺถตาย กุเตเชยฺยจฺจาปจายิตฺถตาย อณฺเณ-
 ตวณฺเณตฺถเวตฺถ ๑ อธิกฺกุสฺเสตฺถ รมฺเมตฺถ ๑ สฺโต ตตฺถสฺส กมฺมตฺถสฺส กตฺถตฺตา
 ๑ เป ๑ สฺโต ตโต จโต อิตฺถตฺตํ อํคโต สฺมาโน อิทํ มหาปุริส-
 ตกฺขณํ ปฏิตฺถกฺติ อุนฺหึสฺสึสฺสึสฺสึ โหติ ๑ สฺโต เตน ตกฺขณฺเณ
 สฺมณฺนาคโต สฺเจ อคารํ อชฺชณฺวาจตฺติ ราชฺชา โหติ จกฺกทฺตฺติ ๑ เป ๑
 ราชฺชา สฺมาโน กิํ ตกฺติ มหาตฺถสฺส ชโน อนฺวายิกโก โหติ พุทฺธาหฺมณ-
 คหฺปติกา เนคมชานปฺปทา คณกมฺหามตฺตา อนฺนิกฺขจฺจา โทวาวริกา
 อมจฺจา ปาวิสฺชชฺชา ราชฺชาโน โภคิกกา กุมารฺวา ราชฺชา สฺมาโน
 อิทํ ตกฺติ ๑ เป ๑ พุทฺโฆ สฺมาโน กิํ ตกฺติ มหาตฺถสฺส ชโน
 อนฺวายิกโก โหติ ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺนียอ อฺปาสฺกา อฺปาสฺกานฺนียอ เทวา
 มนุสฺสํสา อสฺสุรา นาคา คนฺธพฺพทา พุทฺโฆ สฺมาโน อิทํ ตกฺติ ๑

ส้วาทโก โถกตฺต ๑ โส ตตฺต กมฺมตฺต กตฺตทา ๑ เป ๑ โส ตโต
 จุโต อิตฺตตฺต ฆาคโต สฺมาโน อิมานิ เทว มหาปรตฺตตฤณณานิ ปฏฺ-
 ติภตติ เอเกกโตโม จ โหติ อุนฺณนา จ ฆมฺกนฺตเว ฆาตา โหติ
 โยทาทา มุฑฺ คุตฺตสนฺนิภา ๑ โส เตหิ ตฤณณเหหิ สมนฺนาคโต สเจ
 อคาวํ อชฺฌณาตฺติ ราชา โหติ จกฺกตฺติ ๑ เป ๑ ราชา สฺมาโน กิ
 ติภตติ มหาตฺต ฆโน อุปวตฺตติ พุราหฺมณคหปติกา เนคมฆานปทา
 คณกมฆามตฺตา อนิกฺกฐา โทวาริกา อมจฺจา ปาวิสฺสฆา ราชาน
 โภคิกกา กุมารวา ราชา สฺมาโน อิทํ ติภตติ ๑ เป ๑ พุฑฺไซ สฺมาโน กิ
 ติภตติ มหาตฺต ฆโน อุปวตฺตติ ภิกฺขุ ภิกฺขุณีโย อุปาสกา อุปาสีกาโย
 เทวา มนุสฺสสา อตฺตรา นาคา คนฺธพฺพา พุฑฺไซ สฺมาโน อิทํ ติภตติ ๑
 เอตมตฺตํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺตเถตํ อจฺจติ

[๑๖๓] สจฺจปฏฺยโณ ปริมาตฺ ฆาติตฺ
 อเทวชฺฌณาโจ อติกํ วิวชฺชยิ
 น โส วิสฺวาทยิตาบี กตฺตจฺ
 ฆุเตน ตจฺเจเนน ตเถน ภาตฺยิ ๑
 เสตา ตฺตฺกกา ตฺมฺมฺ คุตฺตสนฺนิภา
 อุนฺณนา ตฺฆาตา ฆมฺกนฺตเว อหุ
 น โตมกฺุเปตฺ ทุเว อชฺายิตฺ
 เอเกกโตมฺุปจิตฺกฺวา อหุ ๑
 ตํ ตฤณณณณฺ พหโว สฺมาคตา

๑๖๕] ตฤชณตุคฺคํ จตฺตาทิํสทฺทคตฺตาทิ อภฺชชปฺริสฺตทา ๑๘๗

ตภฺติ ๑ เป ๑ พุทฺโธ สฺมาโน กิํ ตภฺติ อภฺชชปฺริสฺโต โหติ
อภฺชชสฺสฺส โหนฺติ ปฺริสฺสา ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺนิโย อุปาสกา อุปาสิกาโย
เทวา มนุสฺสํสา อสุรํสา นาคา คณฺฐพฺพา พุทฺโธ สฺมาโน อิทํ
ตภฺติ ๑ เขตฺตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ๑ ตคฺคเตคํ อจฺจจติ

[๑๖๕] สฺสเวภฺตฺติยํ สฺสทิตภฺททกาวี

ภฺททปฺปวทฺทคฺคณฺนิวาทกาวี

กตฺทปฺปวทฺทคฺคณฺนิวาทกาวี

สฺสทิตานํ ภฺททชฺชนนํ นภฺตฺติ ๑

อวิวาทวทฺทคฺคณฺนกริํ สฺสทิตํ

ภฺนุชฺชนนํ สฺสทิตชฺชนนํ อภฺตฺติ

กตฺทํ ชนฺสฺส ปฺนุทฺติ สฺมจฺจํ

สฺสทิตฺติ นนฺทติ ปฺมทฺติ จ

สฺสทิตฺติ สฺส ฆตฺติปาถํ

อภฺททคฺติ ตคฺคตฺติ มทฺติ

ทนฺททา อธิ โหนฺติ อวิรพฺพา สฺสทิตา

จคฺคโร ทสฺสสฺส มุชฺชา สฺสทิตจฺจิตา ๑

ยทฺติ ชคฺคติโย ภคฺติ ภูมิปติ

อวิภฺททคฺคณฺสฺส ปฺริสฺสา ภคฺติ

สฺมโน จ โหติ อวิโร วิมโต

ปฺริสฺสาสฺส โหติ อนฺทคฺตา อจฺจจติ ๑

มนโส บียา หทยคามินิโย
 วาจา โส เอรยติ กณฺณสุชา
 วาจา สุจฺฉินฺณเมตฺตมฺนุภาวิ
 สกฺเคสุ เวทยิต ปุณฺณผลํ
 วิทิตฺวา โส สุจฺริตฺตํ ผลํ
 พุทฺทมสฺสํวตฺตมิชฺชณฺคมา
 ชิวนฺหาสุสํ โหติ วิปฺลว ปุทฺตว
 อาทฺเขยฺยวากฺยวจโน ภวติ
 คิหิโนบี อิชฺฌติ ยถา ภณฺโต
 ชถ เจ ปพฺพชฺติ โส มนุโส
 อาทฺขินฺนุสฺสํ วจันํ ชนกา
 พหุโน พหุํ สุภณฺติ ภณฺโตติ ฯ

[๑๖๘] ยมฺปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตํ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ
 นิเกตํ ปุพฺเพ มนุสฺสํสฺสวโต สฺมาโน สฺมณฺสฺสปรตปํ ปทาย สฺมณฺสฺส-
 ปรตปว ปฏฺวิโรโต อโหสิ กาสวาทํ ภูตวาทํ ชมฺมวาทํ อตฺถวาทํ
 วินยวาทํ นิฆานวตํ วาจํ ภาสิตา กาถเนน สํปเทสํ ปริยฺนตฺวตํ
 อตฺถสฺสยหิตํ ฯ โส ตสฺส กมฺมสฺสํ กตฺตวตา อฺปปจิตฺตวตา ฯ เป ฯ
 โส ตโต จโต อิตฺถตฺตํ อากโต สฺมาโน อิมํ มหาปุริสฺสํลกฺขณํ
 ปฏฺฐภทฺติ สี่หนฺนุ โหติ ฯ โส เตน ลกฺขณฺเนน สฺมนนฺนาคโต สเจ
 อคาวํ อชฺฌณวสฺสติ ราชว โหติ จกฺกตฺตติ ฯ เป ฯ ราชว สฺมาโน

ถึ ฅภติ ๒ปฺปฺรชัฏโก โหติ เณจึ มนุสฺสญฺเฏน ปรจฺจคฺคิเถน
ปรจฺจามิตฺเตน ราชฯ ฅมาโน อิทํ ฅภติ ๑เป ๑ พุทฺโธ ฅมาโน ถึ
ฅภติ ๒ปฺปฺรชัฏโก โหติ อพฺภนฺตเวทึ วา พาทึเวทึ วา ปรจฺจคฺคิเถหึ
ปรจฺจามิตฺเตหึ ราเคน วา โทเสน วา โมเหณ วา ฅมเณน วา
พฺุราหฺมเณน วา เทเวณ วา มาเวณ วา พฺุรหฺมฺุณา วา เณจึ วา
โตกสุมึ พุทฺโธ ฅมาโน อิทํ ฅภติ ๑ ๒๒คตฺถํ ภคฺวา อโวจ ๑
คตฺถเตตฺถํ อจฺจติ

[๑๖๘] น ฅมฺฺนปฺปตฺถาปึ น อจฺจทฺทฺนคฺคึ
อวิกิณฺณเณวจนพฺุยปโต จ อโหสิ
อหิตมบี จ ๒ปฺนุทึ หิตมบี จ
พฺุชฺชนสุขญฺจ อภณึ ๑
ตํ กตฺถวาน อโธ จุโธ ทิวมฺฺนปฺปชฺฐึ
สุกตฺถตฺถวิปากมโนภโกสิ
จวึย ปฺนุวึชฺชาคโต ฅมาโน
ทฺุวิทฺทฺุคฺค
ราชฯ โหติ สฺุทฺทฺุปฺปฺรชัฏโย มนุสฺซินฺุโท
มนุชฺชชฺปติ มหานุภาโว
ติทิวปฺรวรสฺโม ภวติ
สฺุรวรตโรวึว อึนฺุโท ๑
คนฺุชพฺุพาสฺุรสฺุทฺทฺุกรทฺุฆเสภึ สฺุเวภึ

น หิ ภวติ สุปฺปรัสนียํ ตถตฺโต

ยทิ ภวติ ตถาวโธ อธิ

ทิสํ ๑ ปติ ทิสํ ๑ วิทิสํ จาติ ๑

[๑๗๐] ยปปี ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตี ปุริมํ ภวํ ปุริมํ นิเกตํ
 ปุพฺเพ มนุสฺสํภูโต สฺมาโน มิจฺฉาอาชวํ ปหาย สฺมาอาชวํ เชน ชีวิกํ
 กปฺเปตี ตฺวาทฺตฺวํ สกฺกฺมาณฺตฺวํ อุกฺโกฏฺนจฺฉนฺนิกตีสํ วิโยคา เชน
 วรฺพฺนฺนวิปฺราโม สฺมาโตปฺสาหสํการา ปฏฺวิโร อโหสี ๑ โส ตสฺส
 กมฺมสฺสํ กตฺตฺวา อฺปจิตฺตฺวา อสฺสํนฺนตฺวา วิปฺตฺตฺวา กายสฺสํ เกทา
 ปรี มรณา สฺคตํ สฺคตํ โถกํ อฺปปฺชฺชติ ๑ โส ตสฺส อญฺเณ เทเว
 ทสฺสิ ชานฺเห อธิคฺคฺหาติ ทิพฺเพน อายฺนา ทิพฺเพน จฺฉนฺเนน ทิพฺเพน
 ยสฺเนน ทิพฺเพน สฺเชน ทิพฺเพน อธิปฺเตยฺเยน ทิพฺเพหิ รุเปหิ ทิพฺเพหิ
 สฺทฺเทหิ ทิพฺเพหิ คนฺเชหิ ทิพฺเพหิ รเสหิ ทิพฺเพหิ โฆฏฺจฺพฺเพหิ ๑ โส
 ตโต จโต อิตฺถคฺคํ อคฺคโต สฺมาโน อิมานิ เทว มหาปุริสฺตฤณณานิ
 ปฏฺฐิทฺถติ สมนทนต์ ๑ โหติ สฺสํกฺกทาไซ ๑ ๑ โส เตหิ ตฤณเณหิ
 สมนทนต์โต สเจ อการํ อชฺฉณาวสฺติ ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ชมฺมิโก
 ชมฺมราชา จาตุรฺนฺโต วิชิตาวํ ชนปทฺฏฺจาวริยปฺตฺโต สฺตฺตฺรคฺค-
 สมนทนต์โต ๑ ตสฺสํมานิ สฺตฺตฺ รตนานิ ภวฺนฺติ เสยฺยถํ จกฺกรตฺนํ
 หตฺถิรตฺนํ อสฺสํรตฺนํ มณฺธิรตฺนํ อิตฺถิรตฺนํ คหปฺติรตฺนํ ปรีณายกฺรคฺค-
 เมว สฺตฺตฺมํ ๑ ปโรสฺสํสฺสํ โข ปนสฺสํ ปฺตฺตฺวา ภวฺนฺติ สฺสุรา อีรฺจฺจฺรฺปา
 ปรีเสนปฺปมทฺทฺนา ๑ โส อิมํ ปจฺฉิ สํการปรียฺนคํ อชฺฉํ อนิมิตฺตํ

อกณฺฏกั อิทฺธิ ฌัฏฺฐิ ฌมฺมิ สิวํ นีรพฺพุทฺธิ อทณฺเฑน อสฺตฺเถน ชมฺเมน
 สฺเมน อภิวิชฺชีย อชฺฌมาวสฺสตี ราชชา สฺมาโน กิ ฌกฺติ สุจิปริวารโ โหติ
 สุจิสฺสฺส โหนฺติ ปริวารว พุราหุมนคฺคหปฺตีกา เนคมชานปทา คณกมทา-
 มตฺตา อนัฏฺฐชา โทวารีกา อมจฺจา ปาวิสฺชชา ราชาน โภทีกา กุมารา
 ราชชา สฺมาโน อิทฺธิ ฌกฺติ ฯ สฺเจ โช ปน อคฺวารสฺมา อนคฺวาริยํ ปพฺพชฺติ
 อรหํ โหติ สฺมมาสฺสมพฺพุทฺโช โธเถ วิวญฺจฺจโต พุทฺโช สฺมาโน กิ ฌกฺติ
 สุจิปริวารโ โหติ สุจิสฺสฺส โหนฺติ ปริวารว ภิกฺขุ ภิกฺขุณฺเญ อฺปาสกา
 อฺปาสีกาโย เทวา มนุสฺสสา อสุรฺวา นาคา คนฺธพฺพา พุทฺโช สฺมาโน
 อิทฺธิ ฌกฺติ ฯ เอตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ฯ ตตฺถเตถํ วุจฺจติ

[๓๗๓] มิจฺฉนาชฺชวณฺญ อวสฺสฺสชฺช สฺเมน

วุคฺคํ สุจินา โส ชนฺยิตฺถ ชมฺมิเกน

อหิตมมฺมี จ อปนฺนํ หิตมมฺมี จ

พหุชนสฺสชฺชวณฺญ อจฺริ ฯ

สฺสคฺเค เวทยติ นโร สฺสเถทานิ

กวิตฺตวา นิปุณฺเณภิ วิทฺฐภิ สฺพภิ

วณฺณณิตานิ ติทฺธิวปฺปรวรสฺโม

อภิวรมติ รัตติชฺชทฺทาสฺมจฺจํ ฯ

อตทฺธา น มนุสฺสํ กั ภาวํ ตโต จวีย

ปฺนํ สฺสคฺคผลวิปากเสสฺสเถน

ปฏฺฐิตกฺติ อปนฺนํ สฺมมมฺมี

สฺจิ ๑ สฺจิสฺสทฺทฺสฺสทฺทฺกํ ๑
 ตํ เวชฺชณฺชนิกา สฺมาคคา พหโว
 พุยากํสุ นินฺปุณา สฺมมฺตา มนุชา
 สฺจิชนปริวารคโคณ ภาวติ
 ทิชสฺมสฺสทฺทฺสฺจิสฺสภนทฺนโต ๑
 รณฺโวย โหติ พุชฺชโน สฺจิปริวารโร
 มหติมํ มหิมนุสฺสาสโต ๑
 ปสฺยห น ๑ ชนปทคฺคทฺนํ
 หิตมบี ๑ พุชฺชนสฺสํ จรณฺติ
 อถ เจ ปพฺพชติ ภาวติ วิปาโป
 สฺมโน สฺมิตรโช จิวฺจฺจฺนโท
 วิคคทฺรภกิตฺมโก อิมบี ๑
 ปรมบี ปรมบี ๑ ปสฺสฺสติ โลกํ ๑
 คสฺสฺสวาทกฺกรา พุคฺคิหิ ๑
 ปพฺพชิตา ๑ อสฺจิ วิคฺรหิต-
 ปนฺทึปาลปสฺสฺส หิ สฺจฺจฺภิ ปรีวฺโต
 ภาวติ มถชิตกตฺติเตเสปฺนเทภฺติ ๑

อิทมโวจ ภควา ๑ อคฺคตฺมนา เต ภิกฺขุ ภควโต ภาสฺสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ๑
 ถกขณสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ สฺคตฺมํ ๑

สังคาลกตฺตํ

[๑๗๒] เขวมเม สฺตํ ๑ เขกั สมยั ภควา ราชคเห วิหริตี
เวพฺพเน กถนุทกนิวาเป ๑ เตน ไช ปน สมเยน สังคาลโก
คหปติปฺตฺโต กาลสฺเสว วุญฺชํราย ราชคหา นิกฺขมิตฺวา อตฺตวตฺโต
อตฺตเกโส ปณฺชติโก ปุทฺททิสฺสา นมสฺสตี ปฺรตฺติมํ ทิสฺ ทกฺขิณํ
ทิสฺ ปจฺฉิมํ ทิสฺ อุตฺตรํ ทิสฺ เหมจิมํ ทิสฺ อฺปริมํ ทิสฺ ๑

[๑๗๓] อถไช ภควา ปุพฺพณฺหสมยั นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺฉัร-
มาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสี ๑ อทฺทสา ไช ภควา สังคาลกั
คหปติปฺตฺตํ กาลสฺเสว วุญฺชํราย ราชคหา นิกฺขมิตฺวา อตฺตวตฺตํ
อตฺตเกโส ปณฺชติกั ปุทฺททิสฺสา นมสฺสนฺตี ปฺรตฺติมํ ทิสฺ ทกฺขิณํ
ทิสฺ ปจฺฉิมํ ทิสฺ อุตฺตรํ ทิสฺ เหมจิมํ ทิสฺ อฺปริมํ ทิสฺ ทิสฺวาน
สังคาลกั คหปติปฺตฺตํ เขตฺทโวจ กิณฺหุ ตฺวํ คหปติปฺตฺต กาลสฺเสว
วุญฺชํราย ราชคหา นิกฺขมิตฺวา อตฺตวตฺโต อตฺตเกโส ปณฺชติโก
ปุทฺททิสฺสา นมสฺสตี ปฺรตฺติมํ ทิสฺ ๑ เป ๑ อฺปริมํ ทิสฺนติ ๑ ปิตา
มม ภนฺเต กาลํ กโรนฺโต เหวํ อวจ ทิสฺสา ตาต นมสฺสเสยฺยาสีติ
โส ไช อหํ ภนฺเต มิตฺถุ วจันํ สกฺกโรนฺโต ครุกโรนฺโต มาเนนฺโต
ปุเชนฺโต กาลสฺเสว วุญฺชํราย ราชคหา นิกฺขมิตฺวา อตฺตวตฺโต
อตฺตเกโส ปณฺชติโก ปุทฺททิสฺสา นมสฺสामी ปฺรตฺติมํ ทิสฺ ๑ เป ๑

๑ สังคาลโกตฺติมิ ปาไซ ๑

[๑๘๐] น โขเม คหปติปฺตุต อาทันวา วิภาตวิสิทธาจริยานุโยเค
 อตฺตคามีสฺสํ อคฺคฺโต อรฺกฺชิตฺโต โหติ ปฺตุตทาโรมีสฺสํ อคฺคฺโต
 อรฺกฺชิตฺโต โหติ สํปเตยฺยมีสฺสํ อคฺคฺตํ อรฺกฺชิตํ โหติ สํกฺกิโย
 จ โหติ เตสฺสุ เตสฺสุ จํเนสฺสุ อภฺตวจนฺณจฺจ คสฺมิมิ รุหฺติ พฺหฺนฺณจ
 ทฺกฺชชมนฺนํ ปฺรฺกฺชิตฺโต โหติ ฯ อิมเ โข คหปติปฺตุต น อาทันวา
 วิภาตวิสิทธาจริยานุโยเค ฯ

[๑๘๑] น โขเม คหปติปฺตุต อาทันวา สํชฺชชาภิจรเณ กฺว
 นจํ กฺว คํคํ กฺว วาหิตํ กฺว อภฺชํคํ กฺว ปาณิสฺสํริ กฺว
 กุมภกฺกฺนฺนํ ฯ อิมเ โข คหปติปฺตุต น อาทันวา สํชฺชชาภิจรเณ ฯ

[๑๘๒] น โขเม คหปติปฺตุต อาทันวา ชฺตฺตปฺปมาทฺฏจํนํอนุโยเค
 ชยํ เวรํ ปสฺสวติ ชิโน วิคฺคฺตมนุสฺสํจติ สํนฺทิจฺจิกา ชนชานิ สภา-
 คตสฺสํ วจันํ น รุหฺติ มิตฺตตามจฺจจันํ ปรีภฺตฺโต โหติ อวาหา-
 วิวาหกานํ อปฺตุตฺติโต โหติ อภฺชชฺตฺโต ปฺริสฺสํคฺคฺโต นาดํ ทาร-
 ภรณายาติ ฯ อิมเ โข คหปติปฺตุต น อาทันวา ชฺตฺตปฺปมา-
 ทฺฏจํนํอนุโยเค ฯ

[๑๘๓] น โขเม คหปติปฺตุต อาทันวา ปาปมิตฺตํอนุโยเค เย
 ชฺคฺคฺตา เย สฺสํณฺชา เย ปิปาสา เย เนกตिका เย วณฺจนิกา
 เย สํหสิกา ตฺยาสฺสํ มิตฺตํ โหนฺติ เต สํหายา ฯ อิมเ
 โข คหปติปฺตุต น อาทันวา ปาปมิตฺตํอนุโยเค ฯ

[๑๘๔] น โขเม คหปติปฺตุต อาทันวา อาตสฺสํอนุโยเค อติ-

ฐัตถนติ กมมํ น กโรติ อติอุณฺหนติ กมมํ น กโรติ อติ-
 ฌายนฺติ กมมํ น กโรติ อติปาโตติ กมมํ น กโรติ อติจ-
 ฉาโตสุมํติ กมมํ น กโรติ อติมีปาสีโตสุมํติ กมมํ น กโรติ
 คตฺตํ เอวํ กิจฺจาปเทสฺสพหุตฺตํ วิหโรติ อญฺุปฺปนฺนา เจว โภคา
 นุปฺปชฺชนฺติ อญฺุปฺปนฺนา ๑ โภคา ปริกฺขมฺย คจฺจนฺติ ๑ อิมเ ไซ
 คหปติปฺตฺต ๓ อาทันวา อาทตฺตํสาญโยเคติ ๑ อิทมโวจ ภควา
 อิทํ วตฺวาน สฺกฺโคติ อถาปรํ เอตทโวจ สฺตฺถา

[๑๘๕] โหติ ปานสฺสา นาม โหติ สฺมุขมียสฺมุขมีย

โย ๑ อตฺเตสฺสุ ๓าเตสฺสุ สฺहाโย โหติ โส สฺสา ๑

อฺุสฺสฺสุรเสยฺยา ปรทารเสวนา

เวรปฺปตฺตํโค ๑ อนตฺถตา ๑

ปาปา ๑ มิตฺตา สฺกฺททริยตา ๑

เอเต ๓ จานา ปฺุริสํ ๓ิสฺตยนฺติ ๑

ปาปมิตฺโต ปาปสฺสไซ ปาปอาจารโคจโร

อฺุสฺมา โถกา ปรมฺหา ๑ อุกฺยา ๓ิสฺเต นโร ๑

อฺุชฺชิตฺติโย วารุณํ นจฺจคฺคํ

ทิวาโสปฺปํ ปาวิจฺรียา อกาเต

ปาปา ๑ มิตฺตา สฺกฺททริยตา ๑

เอเต ๓ จานา ปฺุริสํ ๓ิสฺตยนฺติ ๑

อฺุชฺชเหหิ ทิพฺพนฺติ สฺสุํ ปิวฺนฺติ

ยนตฺติถิโย ปาณสฺมา ปเวสํ
 นิหฺนเสวํ น จ วุฑฺฒิสเสวํ
 นิหฺยติ กภาพกฺเขว จนฺทิมมา ฯ
 โย วารุณิ อธโน อภิจฺจนโน
 มีปาโสสี อตฺตปาคโต
 อุตฺกมिव อิณฺโณ วิคาหติ
 อากุสํ กาทติ อิปฺปมตฺตโน ฯ

น ทิวาสุปฺปลีเถน	รตฺตินฺนุจฺจานเทสฺสึนา
นิจุจํ มตฺเตน โสณฺแทน	สทฺกกา อวสฺสึทฺ ฆริ ฯ
อติสฺสํ อติอฺนุทํ	อติสํยมิทํ อหุ
อิติ วิสฺสํจกมฺมนฺเต	อตฺตา อจฺเจนฺติ มาณเว ฯ
โย จ สํตมฺพจ อฺนุหฺมจ	ติณฺนา ภิชฺชโย น มณฺณติ
กรํ ปุริสฺสทฺจฺจานิ	โส สฺฐา น วิหાયตฺติ ฯ

[๑๘๖] จตฺตาริเม คหปติปฺตฺต อมิตา มิตตปฏิรูปกา เวทิตพฺพา อณฺณทตฺตฺทโร อมิตฺโต มิตตปฏิรูปโก เวทิตพฺโพ วจฺ-
 ปรโม อมิตฺโต มิตตปฏิรูปโก เวทิตพฺโพ . อณฺณปฺมียภาณํ อมิตฺโต
 มิตตปฏิรูปโก เวทิตพฺโพ อปายสฺหาโย อมิตฺโต มิตตปฏิรูปโก
 เวทิตพฺโพ ฯ

[๑๘๗] จตฺตฺติ โช คหปติปฺตฺต จ्ञาเนหิ อณฺณทตฺตฺทโร อมิตฺโต
 มิตตปฏิรูปโก เวทิตพฺโพ อณฺณทตฺตฺทโร โหติ อปฺเปเน พหุ-

มิจฺจติ ภยสุตฺตํ กิจฺจํ น กโรติ เสวติ อคฺคการณนา ฯ อิมฺเห
โฆ คหปติปฺปคฺค จคฺคฺหิ โฆ จ्ञานฺเห อญฺเฆทคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
ปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ ฯ

[๓๘๘] จคฺคฺหิ โฆ คหปติปฺปคฺค จ्ञานฺเห วจฺจฺปรโม อมิตฺโต มิคฺค-
ปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ อคฺคฺคเณ ปฏฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
นิรคฺคเณ สงฺคคฺค
ปจฺจ
อิมฺเห โฆ คหปติปฺปคฺค จคฺคฺหิ จ्ञานฺเห วจฺจฺปรโม อมิตฺโต มิคฺค-
ปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ ฯ

[๓๘๘] จคฺคฺหิ โฆ คหปติปฺปคฺค จ्ञานฺเห อนุปฺปิยภาณํ อมิตฺโต
มิคฺคปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ ปาปกมมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
อนุชานาติ กถฺยาณ-
มฺม
อนุชานาติ สฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
วณฺณํ ภาสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ปรมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
อวณฺณ
ภาสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อิมฺเห โฆ คหปติปฺปคฺค จคฺคฺหิ จ्ञานฺเห อนุปฺปิยภาณํ
อมิตฺโต มิคฺคปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ ฯ

[๓๘๙] จคฺคฺหิ โฆ คหปติปฺปคฺค จ्ञานฺเห อปายสฺสหาโย อมิตฺโต
มิคฺคปฏฺฐิรูปโก เวทิตพฺโพ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐจฺ्ञานานุโยเค สฺสหาโย
โหติ วิกาตวิสฺสฺสหาจฺฉิยานุโยเค สฺสหาโย โหติ สฺสมชฺชชาริกจฺฉเรณ
สฺสหาโย โหติ ชฺชตปฺปมาทฏฺฐจฺ्ञานานุโยเค สฺสหาโย โหติ ฯ อิมฺเห
โฆ คหปติปฺปคฺค จคฺคฺหิ จ्ञานฺเห อปายสฺสหาโย อมิตฺโต มิคฺคปฏฺฐิรูปโก
เวทิตพฺโพ ฯ อิทมโวจ ภคฺควา อิทํ วคฺคฺควาน สฺสคฺคฺคฺคฺค
อถาปรํ
เอตทโวจ สฺสคฺคฺค

[๑๘๑] อณฺณทตฺตฺถุโร มิตฺโต โย จ มิตฺโต วจฺปรโม
 อณฺุปรบิยณฺจ โย อาหุ อปาเยสุ จ โย สฺวา
 เอเต อมิตฺเต จตุตฺถาโร อิติ วิญฺญา ย ปณฺทิตฺโต
 อารกา ปวิขฺเขยย มคฺคํ ปฏฺิภยํ ยถาติ ฯ

[๑๘๒] จตุตฺถาโรเม คหปติปฺตฺต มิตฺตา สุหทา เวทิตพฺพา อฺุปร-
 การโก มิตฺโต สุหโท เวทิตพฺโพ สฺมานสุขทฺทุกฺโข มิตฺโต สุหโท
 เวทิตพฺโพ อตฺถกฺขายี มิตฺโต สุหโท เวทิตพฺโพ อณฺุภมฺปโก
 มิตฺโต สุหโท เวทิตพฺโพ ฯ

[๑๘๓] จตุหิ โข คหปติปฺตฺต จานฺเหติ อฺุปรการโก มิตฺโต สุหโท
 เวทิตพฺโพ ปมตฺตํ รกฺขติ ปมตฺตสฺส สฺปาเคยฺยํ รกฺขติ ภีตสฺส
 ปฏฺิสฺรณํ โหติ อฺุปรนฺเนสุ กิจฺเจสุ กรณฺเยสุ ตทฺทิกฺคณฺํ โภคํ
 อณฺุปรเทติ ฯ อิมฺเหติ โข คหปติปฺตฺต จตุหิ จานฺเหติ อฺุปรการโก
 มิตฺโต สุหโท เวทิตพฺโพ ฯ

[๑๘๔] จตุหิ โข คหปติปฺตฺต จานฺเหติ สฺมานสุขทฺทุกฺโข มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ คฺุยฺหมสฺส อจฺิกฺขติ คฺุยฺหมสฺส ปรีคฺุยฺหติ
 อาปทาสุ น วิชฺหติ ชฺวีตปฺปัสส อตฺถาย ปรีจฺจตุคฺํ โหติ ฯ
 อิมฺเหติ โข คหปติปฺตฺต จตุหิ จานฺเหติ สฺมานสุขทฺทุกฺโข มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ ฯ

[๑๘๕] จตุหิ โข คหปติปฺตฺต จานฺเหติ อตฺถกฺขายี มิตฺโต สุหโท
 เวทิตพฺโพ ปาปา นิจฺวาเรติ กตฺถยาณฺเณ นิเวเสติ อสฺสุคฺํ สฺวาเวติ

ศุคฺคศุคฺค มคฺคํ อัจฉริยติ ฯ อิมเหติ โช คหปติปุตฺต จตุหิ จานเหติ
อตุตฺถกฺขายี มิตฺโต สฺหโท เวทิตฺตฺโพ ฯ

[๑๘๖] จตุหิ โช คหปติปุตฺต จานเหติ อนุกมฺปโก มิตฺโต
สฺหโท เวทิตฺตฺโพ อภเวณศุคฺค น นนฺทติ ภเวณศุคฺค นนฺทติ
อวณฺณํ ภณมานํ นิวาเรติ วณฺณํ ภณมานํ ปสฺสํติ ฯ อิมเหติ
โช คหปติปุตฺต จตุหิ จานเหติ อนุกมฺปโก มิตฺโต สฺหโท เวทิต-
ตฺตฺโพติ ฯ อิทมวโจ ภควา อิทํ วตฺตฺวาน ศุคฺคโค อถาปรํ
เอตทวโจ ศุคฺคา

[๑๘๗] อุกกาโร จ โย มิตฺโต	ศุชฺทกฺโข จ โย สฺชา
อตุตฺถกฺขายี จ โย มิตฺโต	โย จ มิตฺตานุกมฺปโก ฯ
เอเตปี้ มิตฺเต จตุตฺตารो	อิตฺติ วิณฺณาย ปณฺชิตฺโต
ศกฺกจฺจํ ปยิริปาเสยฺย	มาตา ปุตฺตํว โอรสํ ฯ
ปณฺชิตฺโต สีสฺสมฺปนฺโน	ชตฺถํ อคฺคํว ภาสฺสตี
โกเค สฺหรมานศุคฺค	ภมรศุคฺคเว อิริยฺโต ฯ
โกคา สฺนฺนิจฺยํ ยนฺติ	วมฺมิโกวฺรปจฺยติ
เอวํ โภเค สฺมาหริตฺตฺวา	อถมตฺโต กุเต คีหิ ฯ
จตุธา วิภเช โภเค	สฺเว มิตฺตานิ คณฺถติ
เอเคน โภเค ภูณฺเชยฺย	ทฺวํหิ กมฺมํ ปโยชเย
จตุคฺคตฺตฺตฺจ นิธาเปยฺย	อาปทาสุ ภวิสฺสํคิตฺติ ฯ

[๑๘๘] กถณฺจ คหปติปุตฺต อิริยฺสํวโก นทิสํปาฏิจฺจนาทํ โหติ ฯ

๒๐๐] สิงคาลกสูตร ๓ ทิส่า ปุรตฺถิมา ทิส่า ทกฺขิณา ทิส่า ๒๐๓

ณ อิมมา คหปติปุคฺค ทิส่า เวทิตพฺพา ปุรตฺถิมา ทิส่า มาตาปิตโร
 เวทิตพฺพา ทกฺขิณา ทิส่า อัจจริยา เวทิตพฺพา ปจฺจณิมา ทิส่า
 ปุคฺคทวารว เวทิตพฺพา อุตฺตรว ทิส่า มิตฺตามจฺจุจว เวทิตพฺพา
 เหฏฺฐิมว ทิส่า ทาสกมฺมกฺรว เวทิตพฺพา อฺปฺริมา ทิส่า สมนน-
 พฺรหฺมณว เวทิตพฺพา ฯ

[๓๘๘] ปณฺจหิ โช คหปติปุคฺค จ्ञาเนหิ ปุคฺคเตน ปุรตฺถิมา
 ทิส่า มาตาปิตโร ปจฺจุปฺปญฺจํชาตพฺพา ภโต เนลํ ภริสฺสํสามี กิจฺจํ
 เนลํ ภริสฺสํสามี กุตวสฺสํ สเปสฺสํสามี ทายชฺชํ ปฏฺธิชฺชามิ อถวา
 ปน เปตานิ กาลกตานิ ทกฺขิณํ อนุปฺปทสฺสํสามีติ ฯ อิเมหิ โช
 คหปติปุคฺค ปณฺจหิ จ्ञาเนหิ ปุคฺคเตน ปุรตฺถิมา ทิส่า มาตาปิตโร
 ปจฺจุปฺปญฺจํชาตว ปณฺจหิ โช จ्ञาเนหิ ปุคฺคํ อนุกมฺปนฺติ ปาปา
 นิวาเรณฺติ กถฺยาเน นิเวเสณฺติ สิปฺปํ สิกฺขาเบณฺติ ปฏฺฐิเรณ
 ทาเรน สณฺโณเชณฺติ สมนเย ทายชฺชํ นียฺยาเทณฺติ ฯ อิเมหิ โช
 คหปติปุคฺค ปณฺจหิ จ्ञาเนหิ ปุคฺคเตน ปุรตฺถิมา ทิส่า มาตาปิตโร
 ปจฺจุปฺปญฺจํชาตว อิเมหิ ปณฺจหิ จ्ञาเนหิ ปุคฺคํ อนุกมฺปนฺติ เอวมสฺส
 เอสํ ปุรตฺถิมา ทิส่า ปฏฺฐิจฺฉนฺนา โหติ เขมา อปฺปฏฺฐิภยา ฯ

[๒๐๐] ปณฺจหิ โช คหปติปุคฺค จ्ञาเนหิ อนฺเตวาสินว ทกฺขิณา ทิส่า
 อัจจริยา ปจฺจุปฺปญฺจํชาตพฺพา อฏฺฐจ্ঞาเนน อฺปฺปฏฺฐจ্ঞาเนน สฺสฺสฺสฺสํ
 ปาวิจฺจริยาย สกฺกจฺจํ สิปฺปํ ปฏฺฐิคฺคหเนน ฯ อิเมหิ โช คหปติปุคฺค
 ปณฺจหิ จ्ञาเนหิ อนฺเตวาสินว ทกฺขิณา ทิส่า อัจจริยา ปจฺจุปฺปญฺจํชาต

ปณฺจหิ จานฺเหิ อนุเตวาสึ อนุกมฺปนฺติ สุวีนํคํ วิเนนฺติ สุคหิตํ
 คหาเปนฺติ สํพฺพตีปฺเปสุ ตํ สมกฺขายีโน ภวฺนฺติ มิตฺตามจฺเจสุ
 ปฏฺยเวทนฺติ ทิสํสุ ปริตฺตานิ กโรนฺติ ฯ อิมฺเหิ โช คหปติปฺตฺต
 ปณฺจหิ จานฺเหิ อนุเตวาสินา ทกฺขินา ทิสํ อารฺยยา ปจฺจุปฏฺฐิจิตา
 อิมฺเหิ ปณฺจหิ จานฺเหิ อนุเตวาสึ อนุกมฺปนฺติ เอวมฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ทกฺขินา ทิสํ ปฏฺฐิจฺจนฺนา โหติ เขมา อปฺปฏฺฐิภยา ฯ

[๒๐๓] ปณฺจหิ โช คหปติปฺตฺต จานฺเหิ สํมิเกน ปจฺฉิมา ทิสํ
 ภริยา ปจฺจุปฏฺฐาตพฺพา สมฺมานนาย อวิมานนาย อนติจฺริยาย
 อิตฺตฺตริยไวสฺสฺสคฺเคน อตฺตการานุปฺปทาเนน ฯ อิมฺเหิ โช คหปติปฺตฺต
 ปณฺจหิ จานฺเหิ สํมิเกน ปจฺฉิมา ทิสํ ภริยา ปจฺจุปฏฺฐิจิตา ปณฺจหิ
 จานฺเหิ สํมิกํ อนุกมฺปนฺติ สุตฺตวิหิตกมฺมฺนฺตา จ โหติ สุตฺตคฺหิต-
 ปริขนา จ อนติจฺริยํ จ สมฺภคณฺจ อนุรกฺขติ ทกฺขา จ โหติ
 อนตฺตา สํพฺพทิจฺเจสุ ฯ อิมฺเหิ โช คหปติปฺตฺต ปณฺจหิ จานฺเหิ
 สํมิเกน ปจฺฉิมา ทิสํ ภริยา ปจฺจุปฏฺฐิจิตา อิมฺเหิ ปณฺจหิ จานฺเหิ
 สํมิกํ อนุกมฺปนฺติ เอวมฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ปจฺฉิมา ทิสํ ปฏฺฐิจฺจนฺนา
 โหติ เขมา อปฺปฏฺฐิภยา ฯ

[๒๐๔] ปณฺจหิ โช คหปติปฺตฺต จานฺเหิ กุตฺตฺเตน อุตฺตรา
 ทิสํ มิตฺตามจฺจา ปจฺจุปฏฺฐาตพฺพา ทาเนน ปิยวฺชฺเชน อตฺต-
 จฺริยาย สมฺมานคฺตฺตาย อวิสฺสฺวาทนตฺตาย ฯ อิมฺเหิ โช คหปติปฺตฺต
 ปณฺจหิ จานฺเหิ กุตฺตฺเตน อุตฺตรา ทิสํ มิตฺตามจฺจา ปจฺจุปฏฺฐิจิตา

ปณฺจหิ จานฺเหติ กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ ปมตฺตํ รกฺขณฺติ ปมตฺตสฺส
ธูปฺเตยฺยํ รกฺขณฺติ ภาตฺสฺส สฺรณํ โหนฺติ อาปทาสุ น วิชฺชนฺติ
อปรปรบิธสฺส ปฏิปุเชนฺติ ฯ อิมฺเหติ โช คหปฺติปฺตฺตํ ปณฺจหิ จานฺเหติ
กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ มิทฺตามจฺจา ปจฺจุปฺยจฺจิตฺตา อิมฺเหติ ปณฺจหิ
จานฺเหติ กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ เอมสฺส เอสฺสา อุตฺตฺวา ทิสฺสา
ปฺยจฺจนฺนา โหติ เขมา อปฺปฏิกฺยา ฯ

[๒๐๓] ปณฺจหิ โช คหปฺติปฺตฺตํ จานฺเหติ อฺยิรเกน เหฏฺฐจิมมา ทิสฺสา
ทาสฺกมฺมกฺรา ปจฺจุปฺยจฺจิตฺตา ยถาพฺถํ กมฺมณฺตํ สํวิธาเนน ภาตฺ-
เวตฺตนา นุปฺปทาเนน กิตฺตานุปฺยจฺจเนน อจฺฉริยานํ รสํ สํวิทาเนน
สํเม โวธสฺสคฺเคน ฯ อิมฺเหติ โช คหปฺติปฺตฺตํ ปณฺจหิ จานฺเหติ
อฺยิรเกน เหฏฺฐจิมมา ทิสฺสา ทาสฺกมฺมกฺรา ปจฺจุปฺยจฺจิตฺตา ปณฺจหิ จานฺเหติ
อฺยิรํ อนุกมฺปนฺติ ปุพฺพุจฺชัยโน จ โหนฺติ ปจฺฉานฺนิปาติโน จ
ทินฺนาทํชัยโน จ สุกฺตกมฺมกฺรา จ กิตฺติวณฺณหฺรา จ ฯ อิมฺเหติ
โช คหปฺติปฺตฺตํ ปณฺจหิ จานฺเหติ อฺยิรเกน เหฏฺฐจิมมา ทิสฺสา ทาส-
กมฺมกฺรา ปจฺจุปฺยจฺจิตฺตา อิมฺเหติ ปณฺจหิ จานฺเหติ อฺยิรํ อนุกมฺปนฺติ
เอมสฺส เอสฺสา เหฏฺฐจิมมา ทิสฺสา ปฺยจฺจนฺนา โหติ เขมา อปฺปฏิกฺยา ฯ

[๒๐๔] ปณฺจหิ โช คหปฺติปฺตฺตํ จานฺเหติ กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ อุมฺริมา ทิสฺสา
สํณพฺพฺราหฺมณฺนา ปจฺจุปฺยจฺจิตฺตา เมตฺเตน กายกมฺเมเนน เมตฺเตน
วจฺกมฺเมเนน เมตฺเตน มโนกมฺเมเนน อนาวจฺจทฺวารตฺยา อามิสฺสา-
นุปฺปทาเนน ฯ อิมฺเหติ โช คหปฺติปฺตฺตํ ปณฺจหิ จานฺเหติ กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ

อุปริมา ทิสฺสา สมนพฺรหฺมณา ปจฺจุปฺปญฺจिता ฉหิ ชฺวีเนหิ กุตฺตํ
 อนุกมฺปนฺติ ปาปา นินฺวาเรณฺติ กตฺตยาเนน นินฺเวเสณฺติ กตฺตยาเนน
 มนฺสา อนุกมฺปนฺติ อตฺตํ ตฺวาเรณฺติ สฺตํ ปรีโยทเพณฺติ สฺกคฺคํ
 มคฺคํ อจฺจิกฺขนฺติ ฯ อิมฺเหหิ โช คหฺปติปฺตฺต ปณฺญาหิ ชฺวีเนหิ
 กุตฺตํเตน อุปริมา ทิสฺสา สมนพฺรหฺมณา ปจฺจุปฺปญฺจिता อิมฺเหหิ
 ฉหิ ชฺวีเนหิ กุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ เขวมฺสฺส เตสา อุปริมา
 ทิสฺสา ปฏฺิจฺจนฺนา โหติ เขมา อปฺปฏฺิจฺยาติ ฯ อิทมฺวโจ ภควา
 อิทํ วตฺวาน สฺกโต อถาปรี อेतทฺวโจ สฺตถา

[๒๐๕] มาตามีตา ทิสฺสา ปุพฺพา อจฺจริยา ทกฺขิณา ทิสฺสา
 ปุตฺตทวรา ทิสฺสา ปจฺจนา มิตฺตามจฺจา จ อุตฺตวรา
 ทาสกมฺมกฺวา เหฏฺฐา อุตฺตํ สมนพฺรหฺมณา
 เตตา ทิสฺสา นมฺสฺเสยฺย อตฺตมฺโต กุเต คิทํ ฯ
 ปณฺฑิตโต สฺตํมฺปนฺโน สฺสโนห จ ปฏฺิจฺจานฺวา
 นินฺวาตฺตฺติ อตฺตทฺโข ตาทิสฺโส ตภเต ยสฺ
 อุตฺตจฺานโก อนตฺโส อปฺทาสฺ น เวรฺติ
 อจฺจิทฺทฺตฺติ เมชาวํ ตาทิสฺโส ตภเต ยสฺ ฯ
 สงฺคาทโก มิตฺตกโร วทณฺณฺญ วิตฺมจฺจโร
 เนตา วินฺเตตา อนฺเนตา ตาทิสฺโส ตภเต ยสฺ ฯ
 ทานณฺจ มียวชฺชณฺจ อตฺตจฺริยา จ ยา อิท
 สฺมานตา จ ชมฺเมสฺส ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ ฯ

อาฏานาฏียสุตฺตํ

[๒๐๗] เอมฺเม สุตฺ ๑ เขกั สมนั ภควา ราชคเห จิหริคิ
คิขฺฌณฺฏเฐ ปพฺพเต ๑ อถโช จตุตาโร มหाराชา มหิตฺยา จ
ยกฺขเสนาย มหิตฺยา จ คนฺชพฺพเสนาย มหิตฺยา จ กุมฺภณฺชเสนาย
มหิตฺยา จ นาคเสนาย จตุทฺทิสฺส รกฺขั สเปตฺวา จตุทฺทิสฺส คุมฺพิ
สเปตฺวา จตุทฺทิสฺส โอรวณฺ สเปตฺวา อภิกฺกนฺตาย รัตฺติยา อภิกฺกนฺต-
วณฺณา เกวตถปฺปํ คิขฺฌณฺฏํ โອภาเสตฺวา เยน ภควา เตนฺ-
ปสงฺกมฺมํสุ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ ๑
เตปฺปี โช ยกฺขชา อฺปฺเปกฺจฺเจ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ
อฺปฺเปกฺจฺเจ ภควตา สทฺธิ สมนมฺทิสฺส สมนมฺทินฺนํ กถํ สวารณฺนํ วัคฺ-
สาเวตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ อฺปฺเปกฺจฺเจ เยน ภควา เตนฺณชฺชติมฺ-
ปณาเมตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ อฺปฺเปกฺจฺเจ นามโคคฺคํ สาเวตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ อฺปฺเปกฺจฺเจ ตฺถนฺทํภูตา เอกมนฺตํ นิสฺสํทํสุ ๑

[๒๐๘] เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน โช เวสฺสวณฺโณ มหाराชา ภควนฺตํ
เอตทโวจ สฺนฺติ หิ ภาเต อฺพารวา ยกฺขชา ภควโต อฺปฺปสงฺนฺนา
สฺนฺติ หิ ภาเต อฺพารวา ยกฺขชา ภควโต ปสงฺนฺนา สฺนฺติ หิ ภาเต
มชฺฌนิมา ยกฺขชา ภควโต อฺปฺปสงฺนฺนา สฺนฺติ หิ ภาเต มชฺฌนิมา
ยกฺขชา ภควโต ปสงฺนฺนา สฺนฺติ หิ ภาเต นีจฺา ยกฺขชา ภควโต
อฺปฺปสงฺนฺนา สฺนฺติ หิ ภาเต นีจฺา ยกฺขชา ภควโต ปสงฺนฺนา ๑

๒๐๘] อาฏานาฏียสุตฺตํ สุตฺตสมฺมาตมฺพุทฺธานํ นมการคาถา ๒๐๘

เยภฺยฺเยน โช ปน ภาเต ยถา อปฺปสฺสนาเยว ภควโต ตํ
กิสฺส
เทเสติ อทินฺนาทานา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ กามะสุ มิจฺฉา-
จारा เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ มุสาวาทา เวรมณียา ชมฺมํ
เทเสติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจํชานา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสติ ฯ
เยภฺยฺเยน โช ปน ภาเต ยถา อปฺปปฏิวริตาเยว ปาณาติปาตา
อปฺปปฏิวริตา อทินฺนาทานา อปฺปปฏิวริตา กามะสุ มิจฺฉาจारा อปฺปปฏิ-
วริตา มุสาวาทา อปฺปปฏิวริตา สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจํชานา เตสนฺตํ
โหติ อปฺปิยํ อมฺหาปํ ฯ สฺนฺติ หิ ภาเต ภควโต สํวกา อรญฺเ
วณปตฺถานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏิเสวณฺติ อปฺปสฺสฺสฺสฺสฺส
นิคฺโขสฺสานิ วิชฺนวาทานิ มนุสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
คตฺถ สฺนฺติ อุกฺวารา ยถา นินฺวาสิโน เย อิมสฺมํ ภควโต ปาวจเน
อปฺปสฺสนา เตสํ ปสาทาย อุกฺกณฺหาตุ ภาเต ภควา อาฏานาฏีย
รกฺขํ ภิกฺขุณฺํ ภิกฺขุณฺํ อปฺปาสฺกานํ อปฺปาสฺกานํ กุตฺติยา รกฺขาย
อวิหีสาย ฉาสฺสูวิหารายาติ ฯ อชฺฉาเสสิ ภควา कुณฺ्हีภาเวน ฯ
อถโช เวสฺส
เวตฺถายํ อิมํ อาฏานาฏียํ รกฺขํ อภาสิ

[๒๐๘] วิปฺส
สฺส
เวสฺส

นมตฺถุ กกุสฺนฺธศุภ	มารเสถนปฺปมทฺธิโน ๑
โกนาคมนศุภ นมตฺถุ	พฺรหฺมณศุภ วุสฺมโต
กศุภปศุภ นมตฺถุ	วิปฺปมุตฺตศุภ สฺพพฺพิ ๑
องฺคิรวศุภ นมตฺถุ	สํกฺขปฺปุตฺตศุภ สิริมโต
โย อิมํ ฐมฺมมเทเสสิ	สฺพพฺทุกฺขา ปนฺนทฺนํ ๑
เย จามิ นินฺพฺพุตา โลก	ยถาภูตํ วิปฺสฺสิสฺสุ
เต ชนา อปฺปีสุณา	มหนฺตฺตา วัตฺตสํวธา ๑
หิตํ เทวมนฺุสฺสุตํ	ยํ นมฺสฺสนฺติ โคตมํ
วิขฺขววจฺจนฺตมฺปนฺนํ	มหนฺตํ วัตฺตสํวทํ ๑
ยโต อุกฺคจฺจนฺติ สฺริโย	อาทิจฺโจ มณฺทลํ มหา
ยศุภ จุกฺคจฺจนฺตศุภ	สํวรฺวี นินฺรุชฺเชติ ๑
ยศุภ จุกฺคเต สฺริเย	ทิวสฺโสติ ปฺจฺจจฺจติ
รทโทมี ตคฺคต คมภีโร	สํมฺทฺโท สฺริโตทโก
เฮวณฺตํ ตคฺคต ชานนฺติ	สํมฺทฺโท สฺริโตทโก ๑
[๒๓๐] อิตฺตํ สํ ปฺริมา ทิสฺสา	อิตฺติ นํ อัจฺจกฺขตฺติ ชโน
ยํ ทิสํ อภิปาเถติ	มหาราชฺา ยศฺสฺสิ สโ
คณฺุพฺพานํ อาริปฺติ	ชคฺรวฺจฺโจ อิตฺติ นามโส
รมตฺตํ นจฺจคฺเตหิ	คณฺุพฺเพหิ ปฺรกฺขโต ๑
ปฺปุตฺตวามี ตศุภ พหโว	เอกนามาติ เม สฺสุคํ
อัสฺสฺติ ทสฺส เอโก ๑	อิหนฺทนามา มหพฺพตา

เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน	พุทฺธํ อาทิจฺจนฺธุนํ
ทฺฐโรโต ว นมสฺสฺสนฺติ	มหนฺตํ วัตฺถารทํ ฯ
นโม เต ปุริสาชฌณ	นโม เต ปุริสฺสฺสฺตม
กฺุสฺสเถน สฺเมกฺกฺขสฺสี	อมนฺสฺสฺสาบี ตํ วนฺทนฺติ ฯ
สุตฺตํ เนตฺติ อภินฺทโส	คฺสฺมา เอวํ วมฺมฺหเส
ชินฺนี วนฺทนฺท โคตมํ	ชินฺนี วนฺทาม โคตมํ
วิษฺขารณสฺมฺปนฺนํ	พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ
เยน เปตา ปวฺจฺจนฺติ	บีสุตฺตา บีญฺจิมฺลิกา
ปาณาติปาติโน ตฺถทา	โจรา เนกติกา ชนา ฯ

[๒๓๑] อิติ สํ ทกฺขิณา ทิสฺวา
 ยํ ทิสฺ อภิปาเลติ
 กุมฺภณฺทานํ อาริปติ
 รมตํ นจฺจคฺเตหิ
 ปุตฺตาบี คฺสฺส พหโว
 อสฺสฺติ ทสฺ เอโก จ
 เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน
 ทฺฐโรโต ว นมสฺสฺสนฺติ
 นโม เต ปุริสาชฌณ
 กฺุสฺสเถน สฺเมกฺกฺขสฺสี
 สุตฺตํ เนตฺติ อภินฺทโส

อิติ นํ อัจฺจกฺขตฺติ ชโน
มหาราชา ยสฺสฺสฺสี โส
วิรุโฬห อิติ นามโส
กุมฺภณฺทเหหิ ปฺรฺกฺขโต ฯ
เอกนามาติ เม สุตฺตํ
อินฺทนามา มหฺพฺพตา
พุทฺธํ อาทิจฺจนฺธุนํ
มหนฺตํ วัตฺถารทํ ฯ
นโม เต ปุริสฺสฺสฺตม
อมนฺสฺสฺสาบี ตํ วนฺทนฺติ ฯ
คฺสฺมา เอวํ วมฺมฺหเส

ชินฺ วนฺทถ โคตมฺ

วิษฺชาจฺรณฺตมฺปนฺนํ

ยตฺถ โจคฺคจฺจนฺติ สฺริโย

ยตฺตํ โจคฺคจฺจนฺตมานตฺตํ

ยตฺตํ โจคฺคเต สฺริเย

รทโทปํ ตตฺถ คมฺภีโร

เขวณฺตํ ตตฺถ ชานนฺติ

[๒๑๒] อิติ ตํ ปจฺจิมํ ทิสฺวา

ยํ ทิสฺ อภิปาเลติ

นาคานํ อาริยฺปิ

รมตํ นจฺจกฺกํเตหิ

ปฺคฺคาปํ ตตฺตํ พทฺโ

อตฺตํ ทสฺ เฮโก จ

เต จามิ พุทฺธํ ทิสฺวาน

ทฺวโร น มตฺตํนฺติ

นโม เต ปฺริสฺสาชณฺณ

กฺุสฺสเดเน สเมกฺขตฺติ

สฺตํ เนตํ อภินฺนุโส

ชินฺ วนฺทถ โคตมฺ

วิษฺชาจฺรณฺตมฺปนฺนํ

ชินฺ วนฺทาม โคตมฺ

พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ

อาทิจฺโจ มณฺทลํ มหา

ทิวโสมี นิสฺสุณฺติ

สํวรีติ ปวฺจฺจติ ฯ

สฺมฺพุทฺโท สฺริโตทโก

สฺมฺพุทฺโท สฺริโตทโก ฯ

อิติ นํ อจฺจิกฺขตํ ชโน

มหาราชํ ยตฺตํ สฺโส

วิรูปฺกุโ อิติ นามโส

นาคานิ ปฺรฺกฺขโต ฯ

เอกนามาติ. เม สฺตํ

อินฺทนามา มหพฺพตา

พุทฺธํ อาทิจฺจพนฺชุนํ

มหนฺตํ วุตฺตารทํ ฯ

นโม เต ปฺริสฺตฺตม

อมนฺตฺตํปํ ตํ วนฺทนฺติ ฯ

ตตฺตมา เอวํ วเทมฺหเส

ชินฺ วนฺทาม โคตมฺ

พุทฺธํ วนฺทาม โคตมํ ฯ

เขน อุตฺตรกฺกุร รมฺมา	มหาเนรฺ สุทฺธสฺสโน
มนุสฺสา ตตฺถ ชายนฺติ	อมฺมา อปรฺคฺคหา ๑
น เต พฺชํ ปวปฺปนฺติ	นบี นฺยฺนฺติ นงฺคตา
อภฺยฺสฺปากิมนํ สํถิ	ปรฺิภฺยฺชนฺติ มานุสฺสา ๑
อถณฺ อถุสฺ สฺทฺธิ	สุคฺคฺโข ตณฺทฺตฺตฺตฺ
ตฺถทฺทิกเว ปจฺิตฺวาน	ตโต ภฺยฺชนฺติ โภชนํ ๑
คาวํ เอกฺขุรํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ
ปสฺสุ เอกฺขุรํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ ๑
อิคฺคิ วาหนํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ
ปฺริสฺสํ วาหนํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ ๑
กุมาริ วาหนํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ
กุมาริ วาหนํ กตฺวา	อนฺยฺนฺติ ทิโส ทิสํ ๑
เต ยานเ อภฺิรฺุทิตฺวา	สฺพพา ทิสฺสา อนฺปรฺิยนฺติ
	ปจฺจารา ตสฺส ราชนิโน ๑
หคฺคิยานํ อสฺสฺยานํ	ทิพฺพิ ยานํ อฺุปฺยฺจิตฺ
ปาสํทา สฺวิกา เจว	มหาราชสฺสํ ยสฺสฺสฺสโน ๑
ตสฺสํ ๑ นครา อหุ	อนฺตฺติเกเช สฺมามีตา
อาฏานาฏา กุสฺินาฏา ปรกุสฺินาฏา	นาฏปรฺิยา ปรกุสฺิตฺนาฏา ๑
อฺุตฺตรเรน กปฺปวฺนฺโต	ชโนสมฺปนฺเรน ๑
นถนวติโย อมฺพฺรอมฺพฺรวติโย	อาพฺกมฺนฺทา นาม ราชนานิ

กุเวรสุตฺต โข ปน มาวีธ มหาราชสุตฺต วิสาณา นาม ราชชาณี

ตฺตฺมา กุเวโร มหาราชา เวตฺตฺตวณฺตติ ปฺวฺจฺจติ ฯ

ปจฺจเจตฺตฺนํ โค ปกาเสตฺตติ ตโตตา ตตฺตฺตตา ตโตตฺตตา

โอรสํ เตชสํ ตโตชสํ

สุโร ราชา อวิฏฺโง หนึ่ ฯ

รหโถปปี ตตฺตฺถ ฐรณํ นาม

ยโต เมฆา ปวตฺตฺตฺนํ

วตฺตฺตํ ยโต ปตฺตายนฺติ

ตฺถาปปี ตตฺตฺถ ภาตฺตวตฺตี นาม

ยตฺตฺถ ยกฺขชา ปยิริปฺปาสฺนํติ ฯ

ตตฺตฺถ นิจฺจณฺตนา รุกฺขชา นานาทิชคณฺนา ยฺฐา

มยฺฐโกณฺจจาภิรฺฐา โภกิตฺถาภิหิ วคฺคฺภิ ฯ

ชฺวีฉฉวณฺตฺตฺตฺถ อโถ โอบุชฺฉวจิตฺตฺถา

กุกฺกุกฺกา กุฬฺรฺกา วเน ปฺกฺกฺขรตฺตฺถา ฯ

สุคตฺตํ ติตฺตฺตฺตฺถ ทณฺฑมฺมานวณฺนา จ

โสภตฺติ ตฺถพฺพกตฺตํ ตฺถ กุเวรณฺพินํ ตฺถา ฯ

[๒๑๓] อิติ ตฺถ อุตฺตฺตรา ทิสฺสา อิติ นํ อากฺกฺขตฺตี ชโน

ยํ ทิสฺ อภิปฺปาเตติ มหาราชา ยตฺตฺตฺติ โส ฯ

ยกฺกฺขานํ อธิปฺติ กุเวโร อิติ นามโส

รมตฺตี นจฺจคฺเตนิ ยกฺกฺเขหิ ปฺรูกฺกฺขโต ฯ

ปฺตุคามิ คฺตฺตํ พทโฉ	เอกนามาคิ เม สฺตํ
อัสฺสึทึ ทสฺส เอโก จ	อินฺทนามา มหพฺพตา ๑
เต จาบี พุทฺธํ ทิสฺวาน	พุทฺธํ อาทิจฺจุพนฺธุํ
ทฺวโรโต ว นมสฺสํนฺติ	มหนฺตํ วัตฺถารทํ ๑
นโม เต ปฺริสาชณฺณ	นโม เต ปฺริสฺสํตม
กฺลฺลฺเลน สฺเมกฺขสฺสึ	อมนฺตฺสํบี คํ วนฺทนฺติ ๑
สฺตํ เนคํ อภินฺทโส	คฺตฺมา เอวํ วเทมฺหเส
ชินฺํ วนฺทก โคตมํ	ชินฺํ วนฺทาม โคตมํ
วิชฺชาจรณฺตมฺปนฺนํ	พุทฺธํ วนฺทาม โคตมฺนฺติ ๑

[๒๑๕] อยํ โช ธา มาวิสฺ อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขุณฺ्हํ ภิกฺขุณฺ्हัน

อุปาถกานํ อุปาถิกานํ คฺคฺตฺติยา รกฺขาย อวิหิตาย ฆาตฺสูวิหารายาติ ๑

ยสฺสํสํ กสฺสํสํจิ มาวิสฺ ภิกฺขุสฺสํสํ วา ภิกฺขุณฺ्हิยา วา อุปาถกสฺสํสํ วา

อุปาถิกาย วา อยํ อาฏานาฏิยา รกฺขา สฺกฺกหิตา ภวิสฺสํสํสํ สํมคฺคา

ปฺริยาปฺตา คณฺเจ อมนฺตฺสํสํสํ ยกฺโข วา ยกฺขินฺ्हํ วา ยกฺขไปตโก วา

ยกฺขไปตีกา วา ยกฺขมฺหามคฺโต วา ยกฺขปาวิสฺขฺโข วา ยกฺขปจาโร

วา คนฺธพฺโพ วา คนฺธพฺพี วา คนฺธพฺพไปตโก วา คนฺธพฺพไปตีกา

วา คนฺธพฺพมฺหามคฺโต วา คนฺธพฺพปาวิสฺขฺโข วา คนฺธพฺพปจาโร

วา กุมฺภณฺโฑ วา กุมฺภณฺฑี วา กุมฺภณฺฑไปตโก วา กุมฺภณฺฑ-

ไปตีกา วา กุมฺภณฺฑมฺหามคฺโต วา กุมฺภณฺฑปาวิสฺขฺโข วา

กุมฺภณฺฑปจาโร วา นาคโ วา นาคินฺ्हํ วา นาคไปตโก วา

มหาราชานํ อาทิยนฺติ น มหาราชานํ ปุริสฺถานํ อาทิยนฺติ น
 มหาราชานํ ปุริสฺถานํ ปุริสฺถานํ อาทิยนฺติ เต โช เต มาริสฺ
 อมฺหุสฺสา มหาราชานํ อวรุทฺธา นาม วุจฺจนฺติ ฯ โย หิ โภจ
 มาริสฺ อมฺหุสฺโส ยถฺโฆ วา ยถฺขิณฺนี วา ยถฺชไปตโก วา ยถฺชไปตีกา
 วา ยถฺชมหามตฺโต วา ยถฺชปาริสฺชฺโฆ วา ยถฺชปจโร วา
 คนฺธพฺโพ วา คนฺธพฺพี วา คนฺธพฺพไปตโก วา คนฺธพฺพไปตีกา
 วา คนฺธพฺพมหามตฺโต วา คนฺธพฺพปาริสฺชฺโฆ วา คนฺธพฺพปจโร วา
 กุมฺภณฺโห วา กุมฺภณฺหํ วา กุมฺภณฺชไปตโก วา กุมฺภณฺชไปตีกา
 วา กุมฺภณฺชมหามตฺโต วา กุมฺภณฺชปาริสฺชฺโฆ วา กุมฺภณฺช-
 ปจโร วา นาคโ ค วา นาคิณฺนี วา นาคไปตโก วา นาคไปตีกา
 วา นาคมหามตฺโต วา นาคปาริสฺชฺโฆ วา นาคปจโร วา ปทฺฐจฺ-
 จิตฺโต ภิกฺขุํ วา ภิกฺขุณฺนี วา อฺปาสกํ วา อฺปาสิกํ วา คจฺจนฺตํ วา
 อนฺคจฺเฉยฺย จิตฺตํ วา อฺปติฏฺฐเจยฺย นิสินฺนํ วา อฺปนินฺสฺสเทยฺย นิปนฺนํ วา
 อฺปนินฺสฺสเชยฺย ฯ อิมํสํ ยถฺชานํ มหાયถฺชานํ เสนาปตฺตํ มหาเสนา-
 ปตฺตํ อฺชฺชณาเปตพฺพิ วิภฺกนฺทิตพฺพิ วิรจิตพฺพิ อยํ ยถฺโฆ คณฺหาติ
 อยํ ยถฺโฆ อาวิสฺติ อยํ ยถฺโฆ เหเจติ อยํ ยถฺโฆ วิเหเจติ อยํ
 ยถฺโฆ หิสฺติ อยํ ยถฺโฆ วิหิสฺติ อยํ ยถฺโฆ น มฺุณฺจตฺตํ ฯ

[๒๑๕] กตเมสํ ยถฺชานํ มหાયถฺชานํ เสนาปตฺตํ มหาเสนาปตฺตํ ฯ

อินฺโท สโตโม วรุโณ จ ภารทฺวาโช ปชาปติ
 จนฺทโน กามเสฏฺโฐจ จ กิณฺหุ ฆณฺฑุ นิสณฺฑุ จ ฯ

ปนาโท โอบมณฺเฒ ๑ เทวสุโต ๑ มาคถิ
 จิตฺตเสโน ๑ คนฺธพฺโพ นโพรชา ชโนสโก ๑
 สํตาคิโร เหมวโต ปุณฺณโก กรตฺติโย คุโต
 สิวโก มุจฺจถินฺโท ๑ เวสฺสํมิตฺโต ยุกนฺธโร ๑
 โคปาลโต สุปฺปกโร ๑ หิริเนตฺติ ๑ มนฺทฺติโย
 ปณฺจาดจฺนฺโท อาดวโก ปชฺชนฺโณ สุมุโข ทธิมุโข
 มณฺนิมานิโร ทํโฆ อโก เสริสโก สห ๑

[๒๑๖] อิมํสํ ยกฺขานํ มหายกฺขานํ เสนาปตํ มหาเสนาปตํ
 อชฺฐมาเปตพฺพํ วิกุกกนฺทิตพฺพํ วิรวิตพฺพํ อยํ ยกฺโข คนฺธาติ อยํ
 ยกฺโข อวิสฺสติ อยํ ยกฺโข เหเจติ อยํ ยกฺโข วิเหเจติ อยํ
 ยกฺโข หิสฺสติ อยํ ยกฺโข วิหิสฺสติ อยํ ยกฺโข น มุจฺจตฺติ ๑

[๒๑๗] อยํ โข สํ มารีสํ อชฺฐานาชฺฐิยา รกฺขชา ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺโณ
 อูปาสกานํ อูปาสิกานํ คุตฺติยา รกฺขชาย อวิหิสฺสาย ฆาตฺติหाराยาติ ๑
 หนฺท จทานิ มยํ มารีสํ คจฺจนาม พหุภิกฺขุจา มยํ พหุภกฺกนฺยาติ ๑
 ยสฺสํทธานิ ตฺมุเห มหาราชาโน กาลํ มณฺเฒถาติ ๑

[๒๑๘] อถโข จตฺตาวโร มหาราชา อชฺฐจฺยาสาณนา ภคฺคณฺตํ
 อภิวาเทตฺตวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺตวา ตตฺตถฺเวณฺตรชายิสฺสุ ๑ เตปปี โข
 ยกฺขชา อชฺฐจฺยาสาณนา อปฺเปกฺกเจ ภคฺคณฺตํ อภิวาเทตฺตวา ปทกฺขิณฺณํ
 กตฺตวา ตตฺตถฺเวณฺตรชายิสฺสุ อปฺเปกฺกเจ ภคฺคณฺตวา สทฺธิ สมนฺโมทิสฺสุ
 สมนฺโมทินฺนํ กถํ สํวราณฺนํ วิตฺติสาเวตฺตวา ตตฺตถฺเวณฺตรชายิสฺสุ อปฺเป-

กจฺเจ เยน ภควา เตนชฺชติมฺปณามेतฺวา ตตฺถเวณฺตรชายีสฺสุ
อฺปฺเปกจฺเจ นามโคคฺคํ ตํเวตฺวา ตตฺถเวณฺตรชายีสฺสุ อฺปฺเปกจฺเจ
ตุณฺหิภฺฐตา ตตฺถเวณฺตรชายีสฺสุ ฯ

[๒๓๘] อถโช ภควา ตสฺสํ รัตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ
อิมํ ภิกฺขเว รัตฺติํ จตฺตาโร มหาราชา มหติยา ฯ ยกฺขเสฺนาย
มหติยา ฯ คนฺชพฺพเสฺนาย มหติยา ฯ กุมฺภณฺชเสฺนาย มหติยา ฯ
นาคเสฺนาย จตฺตุทิสฺสํ รกฺขํ ชฺเปตฺวา จตฺตุทิสฺสํ कुम्ภํ ชฺเปตฺวา
จตฺตุทิสฺสํ โยวณฺํ ชฺเปตฺวา อภิกฺกนฺตาย รัตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺฺณา
เกวตฺกนฺปํ คิञฺฉณฺภูฏํ โยภาเสตฺวา เยนาหิ เตนฺปสฺสงฺกมฺมึสฺสุ อฺป-
สฺสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺหตฺมํ นิสฺสึทิสฺสุ ฯ เตปฺปี โช ภิกฺขเว
ยกฺขา อฺปฺเปกจฺเจ มํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺหตฺมํ นิสฺสึทิสฺสุ อฺปฺเปกจฺเจ
มยา สทฺธิํ สฺมโมทิสฺสุ สฺมโมทนฺธิยํ กถํ สํวณฺญํ วิตฺติสาเรตฺวา
เอกมฺหตฺมํ นิสฺสึทิสฺสุ อฺปฺเปกจฺเจ เยนาหิ เตนฺชฺชติมฺปณามेतฺวา
เอกมฺหตฺมํ นิสฺสึทิสฺสุ อฺปฺเปกจฺเจ นามโคคฺคํ ตํเวตฺวา เอกมฺหตฺมํ
นิสฺสึทิสฺสุ อฺปฺเปกจฺเจ ตุณฺหิภฺฐตา เอกมฺหตฺมํ นิสฺสึทิสฺสุ ฯ เอกมฺหตฺมํ
นิตฺติโน โช ภิกฺขเว เวสฺสํวโณ มหาราชา มํ เขตฺทโวจ สฺนฺติ หิ
ภนฺเต อฺพาวรา ยกฺขา ภควโต อฺปฺปสฺสนฺนา สฺนฺติ หิ ภนฺเต อฺพาวรา
ยกฺขา ภควโต ปสฺสนฺนา สฺนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌมิมา ยกฺขา ภควโต
อฺปฺปสฺสนฺนา สฺนฺติ หิ ภนฺเต มชฺฌมิมา ยกฺขา ภควโต ปสฺสนฺนา
สนฺติ หิ ภนฺเต นึจฺจา ยกฺขา ภควโต อฺปฺปสฺสนฺนา สฺนฺติ หิ ภนฺเต

หนีจา ยกฺขชา ภควโต ปตฺสนฺนา เขภฺยุเขน โช ปน ภนฺเต ยกฺขชา
 อปฺปตฺสนฺนาเขว ภควโต ตํ กิถฺตํ เหตุ ภควา ทิ ภนฺเต ปาณา-
 ติปาตา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสตฺติ อทินฺนาทานา เวรมณียา ชมฺมํ
 เทเสตฺติ กาเมสุ มิจฺฉาจาวา เวรมณียา ชมฺมํ เทเสตฺติ มุสาวาทา
 เวรมณียา ชมฺมํ เทเสตฺติ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจานา เวรมณียา
 ชมฺมํ เทเสตฺติ ฯ เขภฺยุเขน โช ปน ภนฺเต ยกฺขชา อปฺปฏฺฏิวิริตาเขว
 ปาณาติปาตา อปฺปฏฺฏิวิริตา อทินฺนาทานา อปฺปฏฺฏิวิริตา กาเมสุ มิจฺฉา-
 จาวา อปฺปฏฺฏิวิริตา มุสาวาทา อปฺปฏฺฏิวิริตา สุราเมรยมชฺชปมา-
 ทญฺจานา เตสฺสนฺตํ โหติ อปฺปมฺบิยํ อมฺนาปํ สฺนฺติ ทิ ภนฺเต ภควโต
 สํวกา อรณฺเณ วนปตฺถานิ ปนฺตานิ เสณาสฺนานิ ปฏฺฏิเสวณฺติ อปฺป-
 สฺตทฺทานิ อปฺปนิคฺโขสฺสํ วิชฺนวาตานิ มนุสฺสํวราหเสยฺยกาณิ ปฏฺฏิ-
 สฺตตฺถานสํวรูปานิ ตตฺถ สฺนฺติ อุกฺพาวา ยกฺขชา นินฺวาสิโน เข
 อิมสฺสมิ ภควโต ปาวจเน อปฺปตฺสนฺนา เตสฺส ปสฺสาทาย อุกฺคณฺหาตุ
 ภนฺเต ภควา อายฺยานาฏฺฐิยํ รกฺขํ ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺโณ อุกฺปาสฺกานํ
 อุกฺปาสฺกานํ กุคฺคฺติยา รกฺขาย อวิหีสํย ฆาสฺสูวิหารายาติ ฯ อธิวาเสตฺติ
 โช อหิ ภิกฺขเว ตฺถุหิภาเวน ฯ อถ โช ภิกฺขเว เวสฺสํวโรน มหา-
 ราชานํ อธิวาสนํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อายฺยานาฏฺฐิยํ รกฺขํ อภาสิ

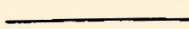
[๒๒๐] วิปตฺตํสุตฺตํ นมตฺถ จกฺขมฺนตฺตํ สิริมฺโต

สฺธิสฺสํสฺมิ นมตฺถ สฺพพฺพทฺตานุกมฺมิมฺโน

๑ เป ๑ (โสเขว ปุริโม เปยฺยาโต วิตฺถาเวตฺพุโพ) ๑ อยํ โช ส่า

มาริธฺ อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขุณฺโณ ภิกฺขุณฺณิ อฺปาสกานํ อฺปาสิกานํ
 คฺคฺติยา รกฺขาย อวิหิตาย ฆาสฺสูวิหารายาติ ฯ หนฺททานิ มยฺ มาริธฺ
 คจฺฉาม พหุกิจฺจา มยฺ พหุภรณฺเฑยฺยาติ ฯ ยสฺสฺสฺทานิ ตฺตฺเมหฺ มหา-
 ราชานो กาสํ มณฺณณฺณยาติ ฯ อถฺชฺ ภิกฺขเว จตฺตฺวาโร มหาราชฺา
 อฺยฺจฺชายาสฺนา มํ อภิวาเทตฺตฺวา ปทกฺขิณฺโณ กตฺตฺวา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ ฯ
 เตปฺปี ชฺชฺ ภิกฺขเว ยกฺขา อฺยฺจฺชายาสฺนา อปฺเปกฺกเจ มํ อภิวาเทตฺตฺวา
 ปทกฺขิณฺโณ กตฺตฺวา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ อปฺเปกฺกเจ มยา สฺทฺธิ สฺมโมทิสฺสุ
 สฺมโมทณฺเฑยฺยํ กถํ สํวารณฺเฑยฺยํ วัคฺคิสาเวตฺตฺวา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ อปฺเป-
 กฺกเจ เยนาหํ เตนฺนชฺชติมฺปณฺนามेतฺตฺวา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ อปฺเป-
 กฺกเจ นามโคคฺคฺติ สํเวตฺตฺวา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ อปฺเปกฺกเจ ตฺตฺตฺถ-
 ภูตา ตตฺตฺถเวณฺตรชฺชัยฺสฺสุ ฯ อุกฺคณฺหาถ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยํ รกฺขํ
 ปริยาปฺปณฺนถ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยํ รกฺขํ ชาเวถ ภิกฺขเว อาฏา-
 นาฏิยํ รกฺขํ อตฺตฺถสฺสณฺหิตายฺ ภิกฺขเว อาฏานาฏิยา รกฺขา ภิกฺขุณฺโณ
 ภิกฺขุณฺณิ อฺปาสกานํ อฺปาสิกานํ คฺคฺติยา รกฺขาย อวิหิตาย ฆาสฺสู-
 วิหารายาติ ฯ อิทฺมโวจ ภคฺวา ฯ อตฺตฺตฺมนา เต ภิกฺขุ ภคฺวโต
 ภาสิตํ อภินนฺทฺนฺติ ฯ

อาฏานาฏิยสูตรัง นิฏฺฐิตํ นวมํ ฯ

สังคีตีสัพทท์

[๒๒๑] เอวมุเม สุตํ ฯ เอกं สัมมํ ภควา มถุเตสุ จาริกญ-
จรมาโน มหตา ภิกขุสงฺฆเณ สทฺธิ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกขุสงฺเคหิ เยน
ปาวา นาม มถุทานํ นครํ ตทวสฺวี ฯ ตตฺร สทฺ ภควา ปาวาย
วิหริติ จฺนุทสฺสํ กมฺมารปฺตฺตสฺสํ อมฺพวเน ฯ

[๒๒๒] เตน โข ปน สัมเณน ปาเวยฺยกานํ มถุทานํ อพฺุภตฺกํ
นาม นวํ สณฺุชาคารํ อจฺิรการิตํ โหติ อนชฺุณาจฺุตฺกํ สัมเณน วา
พฺุราหุเมเนน วา เกนจฺิ วา มนุสฺสํญฺุเคน ฯ อสฺุโสสฺุ โข ปาเวยฺยกา
มถุตา ภควา กิร มถุเตสุ จาริกญฺจรมาโน มหตา ภิกขุสงฺฆเณ
สทฺธิ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกขุสงฺเคหิ ปาวํ อนุปฺปตฺโต ปาวายํ วิหริติ
จฺนุทสฺสํ กมฺมารปฺตฺตสฺสํ อมฺพวเนติ ฯ อถ โข ปาเวยฺยกา มถุตา
เณน ภควา เตนฺุปลฺงกมฺมิตฺุ อฺุปลฺงกมิตฺุวา ภควนฺุตํ อภิวาเทตฺุวา
เอกมฺนฺุตํ นิสฺุทฺุ ฯ เอกมฺนฺุตํ นิสฺินฺุนา โข ปาเวยฺยกา มถุตา
ภควนฺุตํ เอตทวโจจฺุ อธิ ภนฺุเต ปาเวยฺยกานํ มถุทานํ อพฺุภตฺกนฺุ-
นาม นวํ สณฺุชาคารํ อจฺิรการิตํ โหติ อนชฺุณาจฺุตฺกํ สัมเณน วา
พฺุราหุเมเนน วา เกนจฺิ วา มนุสฺสํญฺุเคน ตณฺุจ โข ภนฺุเต ภควา
ปจฺิมํ ปรีกฺุญฺชตฺุ ภควตา ปจฺิมํ ปรีกฺุตฺุ ปจฺุณา ปาเวยฺยกา มถุตา
ปรีกฺุญฺชิสฺุสฺุณฺุติ ตทสฺุสฺุ ปาเวยฺยกานํ มถุทานํ ทฺุฆรตฺุทฺุ หิตาย
สฺุชฺุชายาติ ฯ อธิวาเสสฺิ โข ภควา ตฺุณฺุทฺุภาเวเน ฯ อถ โข ปาเวยฺยกา

มถฺธา ภควโต อธิวาทนํ วิทิตฺวา อฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา
 ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา เยน สณฺุจาคาริฺ เทนุปลสงฺกมฺมิตฺตํ อฺปสงฺกมิตฺตฺวา
 สฺพพฺสฺนถฺริ สณฺุจาคาริฺ สนฺุถริตฺตฺวา อาสนานิ ปณฺุณาเปตฺตฺวา อุกก-
 มณฺิกํ ปติฏฺฐสาเปตฺตฺวา เตลปฺปทํมี อารोเปตฺตฺวา เยน ภควา เทนุ-
 ปลสงฺกมฺมิตฺตํ อฺปสงฺกมิตฺตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมณฺุตํ อฏฺฐจฺจํ ๑
 เอกมณฺุตํ จิตฺตา โช เต ปาเวยฺยกา มถฺธา ภควนฺตํ เขตทวโจจฺจํ
 สฺพพฺสฺนถฺริสฺนถฺติ ฆนฺุเต สณฺุจาคาริฺ อาสนานิ ปณฺุณตฺตฺวานิ อุกก-
 มณฺิกอ ปติฏฺฐาบีโต เตลปฺปทํโป อารอบีโต ยสฺสฺทานิ ฆนฺุเต
 ภควา กาลํ มณฺุณตฺติ ๑

[๒๒๓] อถโช ภควา นิวาเสตฺตฺวา ปตฺตฺตจฺจวรมาทาย สฺทฺทฺธิ ฆิกฺขุ-
 สงฺเขน เยน สณฺุจาคาริฺ เทนุปลสงฺกมฺมิ อฺปสงฺกมิตฺตฺวา ปาทะ
 ปกฺขาทะตฺตฺวา สณฺุจาคาริฺ ปวิสิตฺตฺวา มชฺฐณฺิมํ ฏมฺภํ นิสฺสําย ปฺรตฺตฺตา-
 ฆิมุโช นิสฺสํทฺธิ ๑ ฆิกฺขุสงฺโฆมี โช ปาทะ ปกฺขาทะตฺตฺวา สณฺุจาคาริฺ
 ปวิสิตฺตฺวา ปจฺฉณฺิมํ ฆิตฺติํ นิสฺสําย ปฺรตฺตฺตาฆิมุโช นิสฺสํทฺธิ ภควนฺตํเยว
 ปฺรทฺทฺตฺตฺวา ปาเวยฺยกาบี โช มถฺธา ปาทะ ปกฺขาทะตฺตฺวา สณฺุจาคาริฺ
 ปวิสิตฺตฺวา ปฺรตฺตฺติมํ ฆิตฺติํ นิสฺสําย ปจฺฉณฺิมาทิมุชฺชา นิสฺสํทฺธิ ภควนฺตํ-
 เยว ปฺรทฺทฺตฺตฺวา ๑ อถโช ภควา ปาเวยฺยเก มถฺเต พหุเทว รัตนํ
 ชมฺมุขิยา กถาย สนฺุทฺตฺตฺเสตฺตฺวา สฺมาทเปตฺตฺวา สฺมุตฺเตเชตฺตฺวา สฺมปฺหิ-
 เสตฺตฺวา อฺยฺโยเชตฺติ อภิกฺกนฺุตา โช วาเสฏฺฐจฺจา รัตนํ ยสฺสฺทานิ
 กาลํ มณฺุณตฺติ ๑ อถ ฆนฺุเตติ โช ปาเวยฺยกา มถฺธา ภควโต

ปฏิสันฺตุคฺคา อฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาทคฺคา ปทกฺขิณฺณํ กคฺคา
ปกกมฺมิตฺตํ ฯ

[๒๒๔] อถ โข ภควา อจิริปกกนฺเตสุ ปาเวยฺเยเกสุ มถฺเตสุ
คฺคณฺหิภฺตํ ภิกฺขุสงฺฆมฺปิ อนฺวิโตเกคฺคา อายสฺสมนฺตํ สํวิปฺคฺคํ อามนฺเตสิ
วิกตถฺนมิทฺโห โห สํวิปฺคฺคตฺตํ ภิกฺขุสงฺโฆ ปฏฺิภาตฺตํ สํวิปฺคฺคตฺตํ ภิกฺขุณฺ
รรมฺมียา กถาย บิฎฺฐจฺจ เม อากิถายติ ตมทํ อายเมยฺยามํติ ฯ
เอวํ ภนฺเตติ โห อายสฺมา สํวิปฺคฺคโต ภควโต ปจฺจสฺสโถสฺสิ ฯ
อถ โข ภควา จคฺคคฺคณฺณํ สงฺฆาญฺจ ปณฺณวาเปคฺคา ทกฺขิณฺณน ปสฺสเถน
สฺสึทฺเตยฺยํ กปฺเปสฺสิ ปาเทน ปาทํ อจฺจาราย สโต สมนฺปชาโน อฏฺฐาน-
สฺสณฺณํ มนฺสิภฺริคฺคา ฯ

[๒๒๕] เตน โห ปน สมนฺเยน นิคฺคนฺโจะ นานฺวปฺคฺคโต ปาวายํ
อชฺฐนา กาดกฺโข โหติ ฯ ตสฺส กาดกฺวิยาย ภินฺนา นิคฺคนฺชา เทวพทก-
ชาตา ภณฺทนชาตา กถชาตา จิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุชฺ-
สฺสคฺคํ วิคฺคทนฺตา วิจฺรนฺติ น คฺควํ อิมํ รรมฺมวณฺณํ อชานิสฺสตี กิ
คฺควํ อิมํ รรมฺมวณฺณํ อชานิสฺสตี มิจฺฉนาปฏฺิปนฺโน คฺควมฺสึ อหมสฺมิ
สมนฺวาปฏฺิปนฺโน สหิตํ เม อสฺสทฺทนฺเต ปุเร วจฺญํ ปจฺฉา อวจ
ปจฺฉา วจฺญํ ปุเร อวจ อชฺฉิณฺณนฺเต วิปฺราวคฺคํ อารอฺปิตฺโต
เต วาโท นิคฺคทฺทิตฺโต คฺควมฺสึ ปรวาทปโมกฺขาย นิสฺสเพเชหิ วา
สเจ ปโหสฺสตี ฯ วโหเยเวโก มณฺเณ นิคฺคนฺเจสุ นานฺวปฺคฺคตฺเตยฺสุ
อนฺนตฺตติ ฯ เยปํ นิคฺคนฺสฺสสฺส นานฺวปฺคฺคตฺสฺส สํวกา คีหิ โอทาท-

สุขุปรกติ ฯ คิสุโส ปณฺณา เสกฺขา ปณฺณา อเสกฺขา ปณฺณา
 เหนวเสกฺขา นาเสกฺขา ปณฺณา ฯ อปรามิ คิสุโส ปณฺณา จินฺตา-
 มยา ปณฺณา สุกฺคมา ปณฺณา ภาวนามยา ปณฺณา ฯ คีณา-
 วุชานิ สุตฺตาวุชิ ปวิเวกาวุชิ ปณฺณาวัชฺชิ ฯ คีณินฺทฺริยานิ อนนฺด-
 ฌณฺณสุตฺตํคิณินฺทฺริยํ อนนฺดอินฺทฺริยํ อนนฺดคาคิณินฺทฺริยํ ฯ คีณิ จกฺขุณิ
 มังจกฺขุ ทิพฺพจกฺขุ ปณฺณาจกฺขุ ฯ คิสุโส สิกฺขา อธิสฺสํสิกฺขา
 อธิจิตฺตสิกฺขา อธิปณฺณาสิกฺขา ฯ คิสุโส ภาวนา กายภาวนา
 จิตฺตภาวนา ปณฺณาภาวนา ฯ คีณิ อนนฺตฺตฺริยานิ ทสฺสํนานนฺตฺตฺริยํ
 ปฏฺิพฺพานนฺตฺตฺริยํ วิมุตฺตานนฺตฺตฺริยํ ฯ คโย สฺมาธิ สํวิตฺตกฺกวิจฺจาโร
 สฺมาธิ อวิตฺตกฺกวิจฺจามตฺโต สฺมาธิ อวิตฺตกฺกวิจฺจาโร สฺมาธิ ฯ อปฺเรปฺปี
 คโย สฺมาธิ สฺมฺมณฺโถ สฺมาธิ อนิมิตฺโต สฺมาธิ อปฺปณฺนิหิตฺโต
 สฺมาธิ ฯ คีณิ โสเจยฺยานิ กายโสเจยฺยํ วจฺโสเจยฺยํ มโน-
 โสเจยฺยํ ฯ คีณิ โมเนยฺยานิ กายโมเนยฺยํ วจฺโมเนยฺยํ มโน-
 โมเนยฺยํ ฯ คีณิ โกสฺสณฺดานิ อายโกสฺสณฺตํ อปฺมายโกสฺสณฺตํ อฺปฺมาย-
 โกสฺสณฺตํ ฯ คโย มทา อารุคฺยมโท โยพฺพนมโท ชาติมโท ฯ
 คีณาริปเตยฺยานิ อตฺตาริปเตยฺยํ โถถาริปเตยฺยํ รมฺมาธิปเตยฺยํ ฯ
 คีณิ กถาวตฺตฺถุณิ อตฺตํ วา อทฺธานํ อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เหวํ
 อโหสิ อตฺตมทฺธานนฺติ อนาคตํ วา อทฺธานํ กถํ กถเยยฺย เหวํ
 ภวิสฺสํติ อนาคตมทฺธานนฺติ เอตฺรหิ วา ปจฺจุปฺปนฺนํ อทฺธานํ
 อารพฺภ กถํ กถเยยฺย เหวํ เอตฺรหิ ปจฺจุปฺปนฺนนฺติ ฯ คิสุโส

จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ อฺนุปฺปนฺนํ กุสฺตํ ชฺมฺมานํ อฺปฺปาทาย
ณฺหํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ
อฺปฺปนฺนํ กุสฺตํ ชฺมฺมานํ จิตฺตํ อสฺมํโมสํย ภิโยภาวาย
เวปฺตุตฺตํ ภาวณาย ปาริปรุยา ณฺหํ ชเนติ วายมฺติ วิริยํ อารภฺติ
จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ ฯ

[๒๓๓] จตุตฺตารอ อธิธิปาทา อธิธฺวโส ภิกฺขุ ณฺหตฺตมาธิปชาน-
สงฺขารตฺตมนฺนาคตฺ อธิธิปาทํ ภาเวติ วิริยตฺตมาธิปชานสงฺขารตฺตมนฺนาค-
ตฺ อธิธิปาทํ ภาเวติ จิตฺตตฺตมาธิปชานสงฺขารตฺตมนฺนาคตฺ อธิธิปาทํ
ภาเวติ อิมํสํตฺตมาธิปชานสงฺขารตฺตมนฺนาคตฺ อธิธิปาทํ ภาเวติ ฯ

[๒๓๔] จตุตฺตาริ ฌานานิ อธิธฺวโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามะหิ
วิวิจฺจ อภุสฺสเถหิ ชฺมเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจฺจํ วิเวกขํ ปิตฺตํ
ปจฺมชฺฌานํ อฺปสฺมปฺชช วิหริติ วิตกฺกวิจฺจาวนํ อฺปสฺมา อชฺฌตฺตํ
สฺมปสฺสาทนํ เจตฺโส เอโกทิกาวํ อวิตกฺกํ อวิจฺจํ สฺมาธิขํ ปิตฺตํ
ทฺตियชฺฌานํ อฺปสฺมปฺชช วิหริติ ปิตฺตํ จ วิรคฺคา อฺเปกฺขโก
จ วิหริติ สฺโต จ สฺมปชานอ สฺชณฺจ กายะน ปฏฺฐิสงฺเวเทติ
ยนฺตํ อริยา อจฺจิกฺขนฺติ อฺเปกฺขโก สฺตมา สฺชวิหริติ ทฺตियชฺฌานํ
อฺปสฺมปฺชช วิหริติ สฺชตฺตํ จ ปหานา ทฺกฺชตฺตํ จ ปหานา
ปฺพเพ ว โสมนสฺสโตมณฺตฺตํ อตฺตงฺคมา อทฺกฺชตฺตํ อฺเปกฺขา-
สฺติปาริสุทฺธิ จตุตฺตชฺฌานํ อฺปสฺมปฺชช วิหริติ ฯ

[๒๓๕] จตฺตํโส สฺมาธิภาวณา อตฺตภาวโส สฺมาธิภาวณา ภาวณา

พหุตฺถกคา ทิฏฺฐจฺจมฺมสุตฺตวิหาราย สํวตฺตติ ๑ อตฺตถาสุโส สมาริภาวนา
 ภาวิตา พหุตฺถกคา ฌาณทสฺส่นปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตติ ๑ อตฺตถาสุโส
 สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา สติสํมฺปนฺนญาย สํวตฺตติ ๑
 อตฺตถาสุโส สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา ชาติจฺฉานํ ฆยาย
 สํวตฺตติ ๑ กตมา จาสุโส สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา
 ทิฏฺฐจฺจมฺมสุตฺตวิหาราย สํวตฺตติ ๑ อธิชาสุโส ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กาเมหิ
 วิวิจฺจ อภุตฺเตหิ ฆมฺเมหิ สํวิตกฺกํ สํวิจาร์ ๑ เป ๑ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ
 อฺปนฺนํปฺปชฺช วิหริติ อຍံ อาสุโส สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา
 ทิฏฺฐจฺจมฺมสุตฺตวิหาราย สํวตฺตติ ๑ กตมา จาสุโส สมาริภาวนา
 ภาวิตา พหุตฺถกคา ฌาณทสฺส่นปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตติ ๑ อธิชาสุโส
 ภิกฺขุ อาโลกสฺสณฺณํ มนสิโกโรติ ทิวาสณฺณํ อธิจฺจุชาติ ยถา ทิวา
 ตถา รตฺตํ ยถา รตฺตํ ตถา ทิวา อิติ วิจฺเชน เจตสา
 อปฺริโยนทฺเรน สํปฺปภาสํ จิตฺตํ ภาเวติ อຍံ อาสุโส สมาริ
 ภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา ฌาณทสฺส่นปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตติ ๑ กตมา
 จาสุโส สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา สติสํมฺปนฺนญาย สํวตฺตติ ๑
 อธิชาสุโส ภิกฺขุโน วิทิตา เวทนา อฺปนฺนํปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อฺปนฺนํ
 ๑ปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ วิทิตา สณฺณวา อฺปนฺนํปฺปชฺชนฺติ
 วิทิตา อฺปนฺนํปฺปชฺชนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ
 คจฺฉนฺติ วิทิตา อพฺภตฺถํ คจฺฉนฺติ อຍံ อาสุโส
 สมาริภาวนา ภาวิตา พหุตฺถกคา สติสํมฺปนฺนญาย สํวตฺตติ ๑

กตมา จาตุโส สมาริภาวณา ภาวิตา พหุตั้งกตา ชาติวานัน ฆยาย
 สัตตติ ๑ อิชาตุโส ภิกขุ ปณจตุ อุปาทานกขุเนตุ อุทยพพยานุปลัส
 วิหริติ อิติ รูปิ อิติ รูปัสส สมุตโย อิติ รูปัสส อตตงคโม ๑
 อิติ เวทนา ๑ อิติ สณฺญา ๑ อิติ สงฺฆารว ๑ อิติ วิญฺญาณัน
 อิติ วิญฺญาณัสส สมุตโย อิติ วิญฺญาณัสส อตตงคโม อัย
 จาตุโส สมาริภาวณา ภาวิตา พหุตั้งกตา ชาติวานัน ฆยาย สัตตติ ๑

[๒๓๕] จตุโส อปฺปมณฺญา อิชาตุโส ภิกขุ เมตฺตาสหคเคน
 เจตสา เอกํ ทิสฺส มริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺติยํ ตถา ตฺติยํ ตถา
 จตุตฺถํ อิติ อุตฺตมโร ติริยํ สฺพพิริ สฺพพตฺตตาย สฺพพาวนฺตํ
 โถกํ เมตฺตาสหคเคน เจตสา วิปฺปเสน มหคฺคเคน อปฺปมาเนน
 อเวเรน อพฺยาปฺชเมน มริตฺวา วิหริติ ๑ กฺรณาสหคเคน เจตสา ๑
 มุทิตาสหคเคน เจตสา ๑ อุเปกฺขาสหคเคน เจตสา เอกํ ทิสฺส
 มริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺติยํ ตถา ตฺติยํ ตถา จตุตฺถํ อิติ
 อุตฺตมโร ติริยํ สฺพพิริ สฺพพตฺตตาย สฺพพาวนฺตํ โถกํ อุเปกฺขา-
 สหคเคน เจตสา วิปฺปเสน มหคฺคเคน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยา-
 ปฺชเมน มริตฺวา วิหริติ ๑

[๒๓๕] จตุตาโร อรูปา อิชาตุโส ภิกขุ สฺพโส รูปสณฺญาณัน
 สมนฺติกกฺกมา ปฏฺิฆสณฺญาณัน อตตงคมา นานตฺตสณฺญาณัน อมนตฺติ-
 กการว อนนฺโต อากาโสติ อากาสานณฺญาณคณฺ อปฺปสมฺปชฺช วิหริติ
 สฺพโส อากาสานณฺญาณคณฺ สมนฺติกกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ

ปฏิสัสโต อัยฺมฺ จุจฺจตาจฺจสํ ภิภฺชฺช โปราณเณ อคฺคณฺเณ อริยจันฺเต
 จีโต ฯ ปุณฺ จปรํ อจฺจสํ ภิภฺชฺช สฺนฺต
 อิตฺติวเรณํ สฺนฺต
 อปฺปฏฺฐิรूपํ อปฺปชฺชติ อตฺต
 เสนาสนํ อคฺคิโต อมฺมจฺฉิโต อนชฺชณฺนาปฺนโน อาทันนทสฺสํ นิสฺสํรณ-
 ปณฺโณ ปรีภุณฺชติ ตาย จ ปน อิตฺติวเรณํ สฺนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 นุกฺกัเสติ น ปรี ภมฺเมติ โย หิ ตตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ปฏิสัสโต อัยฺมฺ จุจฺจตาจฺจสํ ภิภฺชฺช โปราณเณ อคฺคณฺเณ อริยจันฺเต
 จีโต ฯ ปุณฺ จปรํ อจฺจสํ ภิภฺชฺช ปฺพานาราโม โหติ ปฺพานรโต
 ภาวนาราโม โหติ ภาวนารโต ตาย จ ปน ปฺพานารมตฺต
 ปฺพานรติยา ภาวนารมตฺต ภาวนารติยา เณวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 น ปรี
 ภมฺเมติ โย หิ ตตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต อนนฺตสํ สมนฺตฺต
 ปฏิสัสโต อัยฺมฺ
 จุจฺจตาจฺจสํ ภิภฺชฺช โปราณเณ อคฺคณฺเณ อริยจันฺเต จีโต ฯ

[๒๓๘] จตุตฺวาริ ปชานานิ สํวรปฺปชานํ ปชานปฺปชานํ ภาวนาปฺ-
 ปชานํ อนุรทฺทนาปฺปชานํ ฯ กตมณฺจจฺจสํ สํวรปฺปชานํ ฯ อธิจฺจสํ
 ภิภฺชฺช จกฺขฺณา รุปํ ทิสฺสวา น นิมิตฺตคฺคคาหํ โหติ นานพฺพณฺชนคฺคาหํ
 ยตฺตวาทิกรณเมณํ จกฺขฺนทฺทริยํ อสํวตฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺชณฺนาโทมนสฺสํ
 ปาปกา อกฺุสฺสา ชมฺมา อนฺนวาตฺตสฺสเวยฺยํ ตสฺสํ สํวราย ปฏฺฐิปชฺชติ
 รกฺชติ จกฺขฺนทฺทริยํ จกฺขฺนทฺทริเย สํวรํ อปชฺชติ ฯ สํวเรณํ สํวทํ
 สํวตฺตวา ฯ ขาเนน คนฺหํ ขายิตฺตวา ฯ ขิตฺตวาหํ รสํ สํวตฺตวา ฯ

กาเยน โฉฏซัพพ์ ฝุสิดุวา ๑ มนสา ฆมมํ วิญญาเย น นิมิตตคคาหํ
 โหติ นานุพยุฉนคคาหํ ยตฺวาจกรณเมเน มนินฺทริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ
 อภิชฺฌาโทมนสฺสา ปาปกกา อกฺุสตา ฆมฺมา อนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส
 สํวราย ปฏฺิปรชฺติ รกฺุชฺติ มนินฺทริยํ มนินฺทริเย สํวรํ อปรชฺติ
 อิทํ อฺุจฺจตาอฺุสํ สํวรปฺปรานํ ๑ กตมญฺจตาอฺุสํ ปหานปฺปรานํ ๑
 อิทาอฺุสํ ภิกฺุชฺ อฺุปฺปนฺนํ กามวิตกฺกํ นาจิวาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ
 พฺยนฺตํกโรติ อนภาวจฺกเมติ อฺุปฺปนฺนํ พฺยาปาทวิตกฺกํ ๑ เป ๑
 อฺุปฺปนฺนํ วิหิตํวิตกฺกํ นาจิวาเสติ ปชฺหติ ๑ เป ๑ อฺุปฺปนฺนฺปฺปนฺเน
 ปาปกเก อกฺุสเต ฆมฺเม นาจิวาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ พฺยนฺตํกโรติ
 อนภาวจฺกเมติ อิทํ อฺุจฺจตาอฺุสํ ปหานปฺปรานํ ๑ กตมญฺจตาอฺุสํ
 ภาวนาปฺปรานํ ๑ อิทาอฺุสํ ภิกฺุชฺ สติสฺมฺโพชฺฌนฺคํ ภาเวติ วิเวก-
 นิสฺสํติ วิราคนิสฺสํติ นิโรชนิสฺสํติ โวสฺสคฺคปริณามํ ๑ ฆมฺมวิจย-
 สฺมฺโพชฺฌนฺคํ ภาเวติ ๑ วิริยสฺมฺโพชฺฌนฺคํ ภาเวติ ๑ ปิตฺติสฺมฺโพชฺฌนฺคํ
 ภาเวติ ๑ ปสฺสทฺทิสฺมฺโพชฺฌนฺคํ ภาเวติ ๑ สฺมาธิสฺมฺโพชฺฌนฺคํ
 ภาเวติ ๑ อฺุเปกฺุขาสฺมฺโพชฺฌนฺคํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสํติ วิราค-
 นิสฺสํติ นิโรชนิสฺสํติ โวสฺสคฺคปริณามํ อิทํ อฺุจฺจตาอฺุสํ ภาวนาปฺ-
 ปรานํ ๑ กตมญฺจตาอฺุสํ อนฺรฺกฺุชฺนาปฺปรานํ ๑ อิทาอฺุสํ ภิกฺุชฺ
 อฺุปฺปนฺนํ ภาทฺกํ สฺมาธินิมิตฺตํ อนฺรฺกฺุชฺติ อฏฺุจิกถณณํ ปุพฺพกถณณํ
 วจินฺตกถณณํ วจินฺนิตฺกถณณณํ อฏฺุชฺมาตกถณณณํ อิทํ อฺุจฺจตาอฺุสํ
 อนฺรฺกฺุชฺนาปฺปรานํ ๑

[๒๓๘] จตุตถาริ ฌานานิ ฌมเม ฌานันิ อนุเว ฌานันิ
ปริจฺเจตฌานันิ สัมมตติฌานันิ ฯ อปรานินิ จตุตถาริ ฌานานิ
ทุกฺข ฌานันิ ทุกฺขสัมมตติ ฌานันิ ทุกฺขนิโรธ ฌานันิ ทุกฺข-
นิโรธคามินินิยา ปฏิปทาย ฌานันิ ฯ

[๒๔๐] จตุตถาริ โสตาปตฺติยงฺคานิ สंपุริสสังโฆ สทฺธมฺม-
สงฺฆนํ โยนิโสมนสสิกาโร ฌมฺมานุฌมฺมปฏิปตฺติ ฯ

[๒๔๓] จตุตถาริ โสตาปนฺนสงฺส องฺคานิ อิทฺธาอุโส อริยสงฺฆโก
พฺพุตฺเต อเวจฺจอุปสงฺกาเทน สมนฺนาคโต โหติ อิติปิ โส ภควา อรหํ
สัมมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริส-
ธมฺมสงฺราณี สตฺถา เทวมนฺตฺตํ พฺพุโ ภควาติ ฌมเม อเวจฺจ-
อุปสงฺกาเทน สมนฺนาคโต โหติ สวากฺขาโต ภควตา ฌโม สทฺธิจฺฉิโก
อกาติโก เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหิ
สงฺฆे อเวจฺจอุปสงฺกาเทน สมนฺนาคโต โหติ สุปฺปฏิปนฺโน ภควโต
สงฺฆสงฺโฆ อฺสุปฏิปนฺโน ภควโต สงฺฆสงฺโฆ ฌายปฏิปนฺโน
ภควโต สงฺฆสงฺโฆ สามีจิปฺปฏิปนฺโน ภควโต สงฺฆสงฺโฆ ยทิตํ
จตุตถาริ ปุริสยฺคานิ อจฺจุ ปุริสปุคฺคตา เอส ภควโต สงฺฆ-
สงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเนยฺโย อณฺชติภวณฺเณยฺโย อนุตฺตรํ
ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสงฺสาตี อริยภนฺเตหิ สํเสหิ สมนฺนาคโต โหติ
อชฺชนฺเตหิ อจฺฉินฺเตหิ อสฺสพฺเตหิ อภมฺมาเสหิ ภูสิสฺเสหิ วิญฺญ-
ปัสสฺสเถหิ อปรมฺมเจหิ สมาริสํวตฺตนิเกหิ ฯ

[๒๔๒] จตฺตารี สามณฺณผลานิ โสตาปตฺติผลํ สกทาคามิผลํ
อนาคามิผลํ อรหตฺตผลํ ฯ

[๒๔๓] จตฺตฺโส ชาติโย ปจฺวีชาติฺ อไปชาติฺ เตโชชาติฺ
วาโยชาติฺ ฯ

[๒๔๔] จตฺตารี ออาหารา กพฺพีกาโร อหาราโร โยพาริโก วา
สุขุโม วา ผลฺโส ทฺติโย มโนสณฺเจตนา ตติยา วิณฺณานํ
จตฺตํ ฯ

[๒๔๕] จตฺตฺโส วิณฺณานฐิตฺติโย รูปฺพายํ อากุโส วิณฺณานํ
ติฏฺฐมานํ ติฏฺฐติ รูปารมฺมณํ รูปฺปติฏฺฐจํ นนฺทฺปเสวณํ กุฑฺฒิ
วิรุฬฺหิ เวปฺตุถํ อปฺชชฺติ ฯ เวทฺนฺพายํ วา อากุโส ฯ สณฺณฺพายํ
วา อากุโส ฯ สงฺขารฺพายํ วา อากุโส ฯ วิณฺณานํ ติฏฺฐมานํ
ติฏฺฐติ สงฺขารารมฺมณํ สงฺขารฺปติฏฺฐจํ นนฺทฺปเสวณํ กุฑฺฒิ
วิรุฬฺหิ เวปฺตุถํ อปฺชชฺติ ฯ

[๒๔๖] จตฺตารี อคฺติคฺมนานิ ฌนฺทาคคฺคิ คจฺจนฺติ โทสาคคฺคิ
คจฺจนฺติ โมหาคคฺคิ คจฺจนฺติ ภยาคคฺคิ คจฺจนฺติ ฯ

[๒๔๗] จตฺตารี ตณฺหุปฺปาทา จีวรฺเหตุ วา อากุโส ภิกฺขุโน
ตณฺหา อฺปฺชชฺชฺมานา อฺปฺชชฺชฺติ บิณฺทฺปาตฺเหตุ วา อากุโส
ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺชชฺชฺมานา อฺปฺชชฺชฺติ เสนาสนฺเหตุ วา
อากุโส ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺชชฺชฺมานา อฺปฺชชฺชฺติ อภิภวฺภว
เหตุ วา อากุโส ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺชชฺชฺมานา อฺปฺชชฺชฺติ ฯ

[๒๕๘] จตฺตโส ปฏฺิปปทา ทฺุฏฺฐาปฏฺิปปทา ทฺุฏฺฐาภិฏฺฐณา ทฺุฏฺฐา-
ปฏฺิปปทา ขิปปาภิฏฺฐณา สฺุฏฺฐาปฏฺิปปทา ทฺุฏฺฐาภิฏฺฐณา สฺุฏฺฐาปฏฺิปปทา
ขิปปาภิฏฺฐณา ฯ

[๒๕๙] อปรานี จตฺตโส ปฏฺิปปทา อฏฺฐมา ปฏฺิปปทา ฐมา
ปฏฺิปปทา ทมา ปฏฺิปปทา สฺมา ปฏฺิปปทา ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ ฐมฺมปทานิ อนภิชฺฐณา ฐมฺมปทํ อพฺยาปาโท
ฐมฺมปทํ สฺมฺมาสฺสติ ฐมฺมปทํ สฺมฺมาสฺสมาธิ ฐมฺมปทํ ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ ฐมฺมสฺมาทานานิ อตฺถาตุโส ฐมฺมสฺมาทานิ
ปจฺจุปปนฺนํ ทฺุฏฺฐณฺเจว อายตฺติณฺจ ทฺุฏฺฐวิปากํ อตฺถาตุโส ฐมฺม-
สฺมาทานิ ปจฺจุปปนฺนํ-ทฺุฏฺฐณฺเจว อายตฺติณฺจ สฺุฏฺฐวิปากํ อตฺถาตุโส
ฐมฺมสฺมาทานิ ปจฺจุปปนฺนํ สฺุฏฺฐณฺเจว อายตฺติณฺจ ทฺุฏฺฐวิปากํ อตฺถา-
ตุโส ฐมฺมสฺมาทานิ ปจฺจุปปนฺนํ สฺุฏฺฐณฺเจว อายตฺติณฺจ สฺุฏฺฐวิปากํ ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ ฐมฺมกฺขนฺธา สฺตฺกฺขนฺโธ สฺมาริกฺขนฺโธ
ปณฺณากฺขนฺโธ วิมฺมุตฺติกฺขนฺโธ ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ พถานิ วิริยพถํ สฺติพถํ สฺมาริพถํ ปณฺณพถํ ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ อธิฏฺฐจฺานานิ ปณฺณวาทิฏฺฐจฺานํ สฺจฺาธิฏฺฐจฺานํ
จาคาธิฏฺฐจฺานํ อุตฺถมาธิฏฺฐจฺานํ ฯ

[๒๕๙] จตฺตาริ ปณฺหาพฺยากรณฺา เอกสฺพฺยากรณฺ์โย ปโลฺห
ปฏฺิพฺุฎฺฐพฺยากรณฺ์โย ปโลฺห วิภฺชฺพฺยากรณฺ์โย ปโลฺห จปฺนึโย
ปโลฺห ฯ

[๒๕๖] จตุตถวิ ปกฺกมาณี อตฺตภาสุโส กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ
อตฺตภาสุโส กมฺมํ สุกฺกํ สุกฺกวิปากํ อตฺตภาสุโส กมฺมํ กณฺหสฺสูกฺกํ
กณฺหสฺสูกฺกวิปากํ อตฺตภาสุโส กมฺมํ อกณฺหอสฺสูกฺกํ อกณฺหอสฺสูกฺก-
วิปากํ กมฺมกฺกชยาย สํวตฺตติ ฯ

[๒๕๗] จตุตถวิ สจฺจนิกรณียา ชมฺมา ปุพฺพเพนิวาโส สติยา
สจฺจนิกรณียโย สจฺจตฺตานํ จตุปปาโต จตุชฺชนา สจฺจนิกรณียโย อชฺช-
วิโมกฺกชา กาเยน สจฺจนิกรณียา ชาตฺวานํ ชโย ปณฺณาย สจฺจนิ-
กรณียโย ฯ

[๒๕๘] จตุตถวิ โธฆา กาโมฆิ ภาโวฆิ ทิฏฺฐิจฺโจฆิ อวิชฺชโยฆิ ฯ

[๒๕๙] จตุตถวิ โยคา กามโยโค ภาโวโยโค ทิฏฺฐิจโยโค
อวิชฺชชาโยโค ฯ

[๒๖๐] จตุตถวิ วิสโยคา กามโยควิสโยโค ภาโวควิสโยโค
ทิฏฺฐิจโยควิสโยโค อวิชฺชชาโยควิสโยโค ฯ

[๒๖๑] จตุตถวิ คนฺธา อภิชฺชณา กายคนฺโถ พฺยาปาโท
กายคนฺโถ สัตฺตพฺพตฺตปรามาโส กายคนฺโถ อิทํสจฺจจาภินิเวโส
กายคนฺโถ ฯ

[๒๖๒] จตุตถวิ อุตฺตาทานานิ กามุตฺตาทานํ ทิฏฺฐุตฺตาทานํ สัตฺตพฺพตฺต-
ปาทานํ อตฺตจฺจวาทฺตปาทานํ ฯ

[๒๖๓] จตฺตโส โยนิโย อณฺทชโยนิ ชลาพฺชโยนิ สํเสทช-
โยนิ โอบปาติโกโยนิ ฯ

[๒๖๔] จตฺตสฺส คพฺพภาวภูทกฺโข อธิชาตฺส อหฺมจฺจ อตฺตม-
 ปชาน โมาตฺต กุญฺญํ โยกฺกมฺมํ อตฺตมฺปชาน โมาตฺต กุญฺญํ สํชาตํ
 อตฺตมฺปชาน โมาตฺต กุญฺญํ นิกฺขมฺมํ อธิ ปจฺจมา คพฺพภาวภูทกฺโข ๑
 ปุณฺ จปฺปํ อตฺตสฺส อธิคจฺจ สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ โยกฺกมฺมํ
 อตฺตมฺปชาน โมาตฺต กุญฺญํ สํชาตํ อตฺตมฺปชาน โมาตฺต กุญฺญํ
 นิกฺขมฺมํ อธิ ทฺตยา คพฺพภาวภูทกฺโข ๑ ปุณฺ จปฺปํ อตฺตสฺส อธิคจฺจ
 สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ โยกฺกมฺมํ สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ สํชาตํ
 อตฺตมฺปชาน โมาตฺต กุญฺญํ นิกฺขมฺมํ อธิ ทฺตยา คพฺพภาวภูทกฺโข ๑
 ปุณฺ จปฺปํ อตฺตสฺส อธิคจฺจ สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ โยกฺกมฺมํ
 สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ สํชาตํ สํปชาน โมาตฺต กุญฺญํ
 นิกฺขมฺมํ อธิ จตฺตสฺส คพฺพภาวภูทกฺโข ๑

[๒๖๕] จตฺตสฺส อตฺตภาวปฺปติภา อตฺตภาวสฺส อตฺตภาว-
 ปฺปติภา ยตฺตํ อตฺตภาวปฺปติภา อตฺตสฺสเจตฺตนาเยว กมฺมํ โน
 ปฺรตฺตเจตฺตนา ๑ อตฺตภาวสฺส อตฺตภาวปฺปติภา ยตฺตํ อตฺตภาว-
 ปฺปติภา ปฺรตฺตเจตฺตนาเยว กมฺมํ โน อตฺตสฺสเจตฺตนา ๑ อตฺตภาว
 อตฺตภาวปฺปติภา ยตฺตํ อตฺตภาวปฺปติภา อตฺตสฺสเจตฺตนา เจวสฺส
 กมฺมํ ปฺรตฺตเจตฺตนา ๑ ๑ อตฺตภาวสฺส อตฺตภาวปฺปติภา ยตฺตํ
 อตฺตภาวปฺปติภา เหนว อตฺตสฺสเจตฺตนา กมฺมํ โน ปฺรตฺตเจตฺตนา ๑

[๒๖๖] จตฺตสฺส ทกฺกจินฺนาวิสฺสทฺตโย อตฺตภาวสฺส ทกฺกจินฺนา
 ทายกฺโข วิสฺสเจตฺตนา โน ปฺปติภาทกฺโข ๑ อตฺตภาวสฺส ทกฺกจินฺนา

ปฏิกุคฺคาหโกโต วิสุตฺตคฺคํ โน ทายกโกโต ฯ อตุตฺตาจฺจสุตฺตํ ทกฺกขินฺนา เหนว
ทายกโกโต วิสุตฺตคฺคํ โน ปฏิกุคฺคาหโกโต ฯ อตุตฺตาจฺจสุตฺตํ ทกฺกขินฺนา
ทายกโกโต เจว วิสุตฺตคฺคํ ปฏิกุคฺคาหโกโต จ ฯ

[๒๖๗] จตุตฺตาริ สํกฺคหจฺจคฺคณฺนิ ทานํ ปิยวชฺชํ อตุตฺตจฺจริยา
สํมานตฺตตฺตา ฯ

[๒๖๘] จตุตฺตาริ อนริยโวจฺจหารา มุสฺสาจฺจาทิ ปิสุตฺตนา วาจา
ผรุสฺสา วาจา สํมฺมุขปฺปตฺตาโป ฯ

[๒๖๘] จตุตฺตาริ อริยโวจฺจหารา มุสฺสาจฺจาทา เวรมณฺ์ ปิสุตฺตนา
วาจาเย เวรมณฺ์ ผรุสฺสาเย วาจาเย เวรมณฺ์ สํมฺมุขปฺปตฺตาปา เวรมณฺ์ ฯ

[๒๗๐] อปฺเปเวมี จตุตฺตาริ อนริยโวจฺจหารา อทิจฺจเช อทิจฺจชฺวาทิตา
อตุตฺตเต สุตฺตวาทิตา อมฺมุเต มุตฺตวาทิตา อวิณฺณเต วิณฺณตวาทิตา ฯ

[๒๗๑] อปฺเปเวมี จตุตฺตาริ อริยโวจฺจหารา อทิจฺจเช อทิจฺจชฺวาทิตา
อตุตฺตเต อตุตฺตวาทิตา อมฺมุเต อมฺมุตวาทิตา อวิณฺณเต อวิณฺณต-
วาทิตา ฯ

[๒๗๒] อปฺเปเวมี จตุตฺตาริ อนริยโวจฺจหารา ทิจฺจเช อทิจฺจชฺวาทิตา
ตุตฺเต อตุตฺตวาทิตา มุเต อมฺมุตวาทิตา วิณฺณเต อวิณฺณตวาทิตา ฯ

[๒๗๓] อปฺเปเวมี จตุตฺตาริ อริยโวจฺจหารา ทิจฺจเช อทิจฺจชฺวาทิตา
ตุตฺเต สุตฺตวาทิตา มุเต มุตฺตวาทิตา วิณฺณเต วิณฺณตวาทิตา ฯ

[๒๗๔] จตุตฺตาริ ปุคฺคตฺตา อิจฺจาจฺจสุตฺตํ เอกจฺจโจ ปุคฺคโกโต อตุตฺตคฺคํไป
โทติ อตุตฺตปฺริตฺตาปนาหุโยคมนฺนุคฺคโคโต ฯ อิจฺจาจฺจสุตฺตํ เอกจฺจโจ ปุคฺคโคโต

ปรนตโป โหติ ปรปรีตาปนาโนโยคมนุชฺชโต ๑ อีธาธุโส เอกจฺโจ
 ปุคฺคโต อตฺตนตโป ๑ โหติ อตฺตปรีตาปนาโนโยคมนุชฺชโต ปรนตโป
 ๑ ปรปรีตาปนาโนโยคมนุชฺชโต ๑ อีธาธุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโต เหนว
 อตฺตนตโป โหติ น อตฺตปรีตาปนาโนโยคมนุชฺชโต น ปรนตโป น
 ปรปรีตาปนาโนโยคมนุชฺชโต โส อนตฺตนตโป อปรนตโป ทิฏฺฐเส
 ว ชมฺเม นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สัตถฺกโต สฺขปฺภิสฺสเวทํ พฺรหฺมญฺเณ
 อตฺตนา วิหริตี ๑

[๒๗๕] อปเรบี จตุตทาโร ปุคฺคตา อีธาธุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย ๑ อีธาธุโส เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 ปรหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน อตฺตหิตาย ๑ อีธาธุโส เอกจฺโจ
 ปุคฺคโต เหนว อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย ๑ อีธาธุโส
 เอกจฺโจ ปุคฺคโต อตฺตหิตาย เจว ปฏฺิปนฺโน โหติ ปรหิตาย ๑ ๑

[๒๗๖] อปเรบี จตุตทาโร ปุคฺคตา ตโม ตมปรายโน ตโม
 โสติปรายโน โสติ ตมปรายโน โสติ โสติปรายโน ๑

[๒๗๗] อปเรบี จตุตทาโร ปุคฺคตา สมนมจโต สมนปทฺุโม
 สมนปฺนทฺุทริโก สมนเนสุ สมนสุชฺชมาโต ๑ อิมะ โส อธาธุโส
 เตน ภาควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมนาสมนพฺพุชฺเชน จตุตทาโร
 ชมฺมา สมนมทฺุชฺชาตา ตตฺถ สพฺเพเหว สํกายิตพฺพิ ๑ เป ๑
 อตฺถาย หิตาย เทวมนุสฺสํ ๑

สังคีตยจตุกํ นิฏฺฐิตํ ๑

[๒๘๕] ปณฺฑิตุทุมภากิยานิ สณฺโฆชนานิ รุปรวาโค อรุปรวาโค
มาโน อุตฺตฺตจํ อวิชฺชา ฯ

[๒๘๖] ปณฺฑิตุ สิกฺขาปทานิ ปาณาติปาทา เวรมณฺ
อทินฺนาทานา เวรมณฺ กามะสุ มิจฺฉาจารา เวรมณฺ มุตาจาทา
เวรมณฺ สุราเมรยมชฺชปมาทฐุชานา เวรมณฺ ฯ

[๒๘๗] ปณฺฑิตุ อภพฺพฐุชานานิ อภพฺโพ อาดูโส ชีณาสโว
ภิกฺขุ สณฺโฆจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ
อทินฺนํ เถยยสงฺฆาตํ อาทาตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ เมถุนํ
มมฺมํ ปฏฺฐิเสถิตฺตุ อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ สมนฺปะชานมฺสา ภาสิตฺตุ
อภพฺโพ ชีณาสโว ภิกฺขุ สนนฺธิการกํ กามะ ปริภุญฺชิตฺตุ เถยยถาบี
ปฺพุเพ อาคาริกญฺโต ฯ

[๒๘๘] ปณฺฑิตุ พุยฺสนานิ ฌาติพฺยสนํ โภคพฺยสนํ โรคพฺยสนํ
สீตพฺยสนํ ทิฏฺฐิจิพฺยสนํ ฯ นาดุโส สตฺตฺตา ฌาติพฺยสนเหตุ วา
โภคพฺยสนเหตุ วา โรคพฺยสนเหตุ วา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
อปายํ ทฺตฺตฺตํ วินิปาตํ นิริยํ อฺปปชฺชนฺติ ฯ สீตพฺยสนเหตุ วา
อาดุโส สตฺตฺตา ทิฏฺฐิจิพฺยสนเหตุ วา กายสฺส เกทา ปรี มรณา
อปายํ ทฺตฺตฺตํ วินิปาตํ นิริยํ อฺปปชฺชนฺติ ฯ

[๒๘๙] ปณฺฑิตุ สมนฺปะทา ฌาตีสมนฺปะทา โภคสมนฺปะทา อาโรคฺย-
สมนฺปะทา สีตสมนฺปะทา ทิฏฺฐิจีสมนฺปะทา ฯ นาดุโส สตฺตฺตา ฌาตีสมนฺปะทา-
เหตุ วา โภคสมนฺปะทาเหตุ วา อาโรคฺยสมนฺปะทาเหตุ วา กายสฺส

สมเวปากินิยา คหณิยา สมนุภาคโต นาคิสัตาย นาคจุนุหาย
 มชฺฉณิมาย ปชานกชฺชมาย อสโง โหติ อมายาวี ยถาภูตํ อตุตถานํ
 อวจิกตา สตุตฺถิ วา วิญญุตฺตฺวา สปุรหุมจาวีสุ อารทฺชวิโรย วิหริติ
 อตุตฺถานํ ชมฺมานํ ปหานาย กุตฺถานํ ชมฺมานํ อุตฺตมฺปทาย
 ทามวา ทพฺพหปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตชฺชโร กุตฺถเสตุ ชมฺเมตุ ปญฺณวา
 โหติ อุตฺตมฺคตคามินิยา ปญฺณาย สมนุภาคโต อวิยาย นิพฺเพชิกาย
 สมนุมาทฺตชฺชกชฺชคามินิยา ฯ

[๒๘๕] ปญจ สุตฺตทวารธา อวิหา อตปฺปา สุตฺตธา สุตฺตสฺส
 อกนิฏฺฐา ฯ

[๒๘๕] ปญจ อนาคามิโน อนุตฺตราวปฺปนิพฺพายี อุตฺตมฺจ-
 ปฺปนิพฺพายี อุตฺตมฺจปฺปนิพฺพายี สุตฺตมฺจปฺปนิพฺพายี อุตฺตมฺจสฺสโต
 อกนิฏฺฐคามิ ฯ

[๒๘๖] ปญจ เจโตชฺชิตา อิทฺตวุสฺส ภิกฺขุ สตุตฺถิ กชฺชติ
 วิจิกฺกชฺชติ นามิมฺจชฺชติ น สมนฺปสฺสชฺชติ ฯ โย สฺส อิตฺตวุสฺส ภิกฺขุ
 สตุตฺถิ กชฺชติ วิจิกฺกชฺชติ นามิมฺจชฺชติ น สมนฺปสฺสชฺชติ ตสฺส จิตฺตํ
 น นมตี อตฺตปฺปาย อนฺนุโยคาย สํตจฺจาย ปชานาย ยสฺส จิตฺตํ
 น นมตี อตฺตปฺปาย อนฺนุโยคาย สํตจฺจาย ปชานาย อโย ปจฺจโม
 เจโตชฺชิตอ ฯ ปุณ จปฺปว อิตฺตวุสฺส ภิกฺขุ ชมฺเม กชฺชติ ฯ สจฺจ
 กชฺชติ ฯ สิกฺขาย กชฺชติ วิจิกฺกชฺชติ ฯ สปุรหุมจาวีสุ กุปฺปโต
 โหติ อนตฺตมโน อาทคจิตฺโต ชฺชิตฺตาโต ฯ โย สฺส อิตฺตวุสฺส

ภิกขุ สพุรหุมจาวีสุ ภูมีโต โหติ อนนตมโน อหตจิตโต ชัตธาโต
ตสฺส จิตฺตํ น นมตี อตปฺปาย อนฺุโยคาย สํตจฺจาย ปชานาย
ยสฺส จิตฺตํ น นมตี อตปฺปาย อนฺุโยคาย สํตจฺจาย ปชานาย
อํยํ ปณจโม เจโตชฺโิต ๑

[๒๘๗] ปณจ เจโตโส วัณิพนฺุชา อีชาดูโส ภิกขุ กามะสุ
อวิตตราโค โหติ อวิตตจฺจนฺุโท อวิตตเปโม อวิตตมีปฺาโส อวิตต-
ปริพาโห อวิตตคโคณฺุห ๑ โย โส อาดูโส ภิกขุ กามะสุ อวิตต-
ราโค โหติ อวิตตจฺจนฺุโท อวิตตเปโม อวิตตมีปฺาโส อวิตตปริพาโห
อวิตตคโคณฺุห ตสฺส จิตฺตํ น นมตี อตปฺปาย อนฺุโยคาย
สํตจฺจาย ปชานาย ยสฺส จิตฺตํ น นมตี อตปฺปาย อนฺุโยคาย
สํตจฺจาย ปชานาย อํยํ ปจโม เจโตโส วัณิพนฺุช ๑ ปฺุณ จปรํ
อาดูโส ภิกขุ กายะ อวิตตราโค โหติ ๑ สํชิตฺตํ ๑ รุเป อวิตตราโค
โหติ ๑ สํชิตฺตํ ๑ ปฺุณ จปรํ อาดูโส ภิกขุ ยาวทตฺถํ อุตฺตรา-
วเททํ ภูณฺุชิตฺตวา เสยฺยสฺสํ ปสฺสสฺสํ มิทฺุชสฺสํ อนฺุยุตฺโต วิหฺรตี ๑
ปฺุณ จปรํ อาดูโส ภิกขุ อณฺุณตฺรํ เทวณิกายํ ปณฺุชาย พุรหุมจวิยํ
จฺรตี อิมินาหํ สํเตน วา วเตน วา ตเปน วา พุรหุมจวิเยน วา
เทโว วา ภวิสฺสํามี เทวณฺุณตโร วาติ ๑ โย โส อาดูโส ภิกขุ
อณฺุณตฺรํ เทวณิกายํ ปณฺุชาย พุรหุมจวิยํ จฺรตี อิมินาหํ สํเตน
วา วเตน วา ตเปน วา พุรหุมจวิเยน วา เทโว วา ภวิสฺสํามี
เทวณฺุณตโร วาติ ตสฺส จิตฺตํ น นมตี อตปฺปาย อนฺุโยคาย

ตํคจฺจาย ปธานาย อโย ปณฺจโม เจตโส วินิพนฺโห ฯ

[๒๘๘] ปณฺจอินฺทริยานิ จกฺขณฺทริยํ โสตฺถินฺทริยํ ฆานินฺทริยํ
สิวฺภูหิณฺทริยํ กายินฺทริยํ ฯ

[๒๘๙] อปรานิมี ปณฺจอินฺทริยานิ สุตฺถินฺทริยํ ทฺถุชฺชินฺทริยํ
โสมนสฺสอินฺทริยํ โทมนสฺสอินฺทริยํ อฺเปกฺขินฺทริยํ ฯ

[๓๐๐] อปรานิมี ปณฺจอินฺทริยานิ สทฺถุชฺชินฺทริยํ วิริยินฺทริยํ
สตีณฺทริยํ สฺมาชฺชินฺทริยํ ปณฺณินฺทริยํ ฯ

[๓๐๑] ปณฺจ นิสฺสํวณฺเณยา ธาตุโย อิทฺทวุโส ภิกฺขุโน กาม
มนสฺสโรโค กามสฺสุ จิตฺตํ น ปกฺขณฺทติ น ปสฺสํทติ น สฺนตฺติฏฺฐจฺติ น
วิมุจฺจติ เนกฺขมฺมํ โห ปนสฺสํ มนสฺสโรโค เนกฺขมฺเม จิตฺตํ
ปกฺขณฺทติ ปสฺสํทติ สฺนตฺติฏฺฐจฺติ วิมุจฺจติ ตสฺสํ ตํ จิตฺตํ สฺกตํ
สฺภาวิตํ สฺสุฏฺฐจฺติ สฺวิมุคฺตํ วิสฺขยฺคฺตํ กามเหิ เย จ กามปฺจฺจยา
อฺปฺปชฺชชฺติ อาสฺวา วิฆาตปฺริพาหา มุคฺโต โส เตหิ น
โส ตํ เวทณํ เวเทติ อิทมกฺขาตํ กามานํ นิสฺสํวณฺ ํ ปฺน
จปฺวํ อิทวุโส ภิกฺขุโน พฺยาปาทํ มนสฺสโรโค พฺยาปาเท จิตฺตํ
น ปกฺขณฺทติ น ปสฺสํทติ น สฺนตฺติฏฺฐจฺติ น วิมุจฺจติ อฺพฺยาปาทํ โห
ปนสฺสํ มนสฺสโรโค อฺพฺยาปาเท จิตฺตํ ปกฺขณฺทติ ปสฺสํทติ สฺนตฺติฏฺฐจฺติ
วิมุจฺจติ ตสฺสํ ตํ จิตฺตํ สฺกตํ สฺภาวิตํ สฺสุฏฺฐจฺติ สฺวิมุคฺตํ วิสฺขยฺคฺตํ
พฺยาปาเทน เย จ พฺยาปาทปฺจฺจยา อฺปฺปชฺชชฺติ อาสฺวา วิฆาต-
ปฺริพาหา มุคฺโต โส เตหิ น โส ตํ เวทณํ เวเทติ อิทมกฺขาตํ

พยาบาทตต นิสสรณ ๑ ปุณ จปร อากุโส ภิกขุโน วิหัง
 มนสิกโรโต วิหังาย จิตตํ น ปกขนุทติ น ปัสสัทธิ น สนฺติขุจติ
 น วิมุจจติ อวิหัง โข ปนตฺต มนสิกโรโต อวิหังาย จิตตํ
 ปกขนุทติ ปัสสัทธิ สนฺติขุจติ วิมุจจติ ตตตํ ทํ จิตตํ สุกตํ
 สุกาวิตํ สุกุจจติ สุกุมุตํ วิสัฏฺฐตํ วิหังาย เย จ วิหังปจฺจยา
 อุปฺปชฺชนติ อตฺตวา วิฆาตปริพาหา มุคฺโต โส เตหิ น
 โส ทํ เวทนี เวเทติ อิทมกฺขาทํ วิหังาย นิสสรณ ๑ ปุณ จปร
 อากุโส ภิกขุโน รูปे มนสิกโรโต รูปेषุ จิตตํ น ปกขนุทติ
 น ปัสสัทธิ น สนฺติขุจติ น วิมุจจติ อรูปํ โข ปนตฺต มนสิ-
 กโรโต อรูปे จิตตํ ปกขนุทติ ปัสสัทธิ สนฺติขุจติ วิมุจจติ ตตตํ
 ทํ จิตตํ สุกตํ สุกาวิตํ สุกุจจติ สุกุมุตํ วิสัฏฺฐตํ รูปेหิ เย
 จ รูปปจฺจยา อุปฺปชฺชนติ อตฺตวา วิฆาตปริพาหา มุคฺโต โส
 เตหิ น โส ทํ เวทนี เวเทติ อิทมกฺขาทํ รูปานํ นิสสรณ ๑
 ปุณ จปร อากุโส ภิกขุโน สกฺกายํ มนสิกโรโต สกฺกาเย จิตตํ
 น ปกขนุทติ น ปัสสัทธิ น สนฺติขุจติ น วิมุจจติ สกฺกายนิโรธํ
 โข ปนตฺต มนสิกโรโต สกฺกายนิโรธํ จิตตํ ปกขนุทติ ปัสสัทธิ
 สนฺติขุจติ วิมุจจติ ตตตํ ทํ จิตตํ สุกตํ สุกาวิตํ สุกุจจติ
 สุกุมุตํ วิสัฏฺฐตํ สกฺกาเยน เย จ สกฺกายปจฺจยา อุปฺปชฺชนติ
 อตฺตวา วิฆาตปริพาหา มุคฺโต โส เตหิ น โส ทํ เวทนี
 เวเทติ อิทมกฺขาทํ สกฺกายตฺตํ นิสสรณ ๑

[๓๐๓] ปณฺจ วิมฺบุตฺติปริปาจนฺยา สฺนฺญา อนฺิจฺจสฺนฺญา อนฺิจฺเจ
 ทฺกฺขสฺนฺญา ทฺกฺกฺเช อนตฺตสฺนฺญา ปฺหฺนสฺนฺญา วิวาคสฺนฺญา ฯ
 อีเม โช อากุโสฺ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
 สฺมฺมาสฺมฺพุทฺเธน ปณฺจ ชฺมฺมา สฺมฺมทฺกฺขตา ตตฺถ สฺพเพเหว
 สฺงคฺายิตฺพุทฺธิํ ฯ เป ฯ อตฺถาย หิตาย สฺุชฺาย เทวมนุสฺสํานํ ฯ

สังคีตยปณฺจกํ นิฏฺฐิตํ ฯ

[๓๐๔] อตฺถิ โช อากุโสฺ เตน ภควตา ฯ เป ฯ สฺมฺมาสฺมฺพุทฺเธน ฉ
 ชฺมฺมา สฺมฺมทฺกฺขตา ตตฺถ สฺพเพเหว สฺงคฺายิตฺพุทฺธิํ ฯ เป ฯ อตฺถาย
 หิตาย สฺุชฺาย เทวมนุสฺสํานํ ฯ กตฺเม ฉ ฯ ฉ อชฺฐตฺตฺติกาณิ อายตฺนาณิ
 จกฺขุวฺยตฺนํ โสฺตฺยตฺนํ ชฺนาถยตฺนํ ชฺิดุหฺยตฺนํ กายายตฺนํ มฺนายตฺนํ ฯ

[๓๐๕] ฉ พาทฺริวณิ อายตฺนาณิ รฺูปายตฺนํ สฺทฺทฺทฺยตฺนํ
 คนฺธายตฺนํ รสํายตฺนํ โฉฏฺฐํพฺพายตฺนํ ชฺมฺมายตฺนํ ฯ

[๓๐๖] ฉ วิญฺญาณกฺายา จกฺขุวิญฺญาณํ โสฺตฺวิญฺญาณํ
 ชฺนาถวิญฺญาณํ ชฺิดุหาวิญฺญาณํ กายวิญฺญาณํ มโนวิญฺญาณํ ฯ

[๓๐๗] ฉ ฉสฺสํกฺายา จกฺขุสฺมฺฉสฺสํโสฺ ฯ เป ฯ มโนสฺมฺฉสฺสํโสฺ ฯ

[๓๐๘] ฉ เวทฺนากฺายา จกฺขุสฺมฺฉสฺสํสฺชา เวทฺนา ฯ เป ฯ
 มโนสฺมฺฉสฺสํสฺชา เวทฺนา ฯ

[๓๐๙] ฉ สฺนฺญา กฺายา รฺูปสฺนฺญา ฯ เป ฯ ชฺมฺมสฺนฺญา ฯ

[๓๑๐] ฉ สฺนฺญาเจตฺนากฺายา รฺูปสฺนฺญาเจตฺนา ฯ เป ฯ ชฺมฺม-
 สฺนฺญาเจตฺนา ฯ

[๓๑๓] น คณฺหาภายา รูปคณฺหา สทฺทคณฺหา คนฺธคณฺหา
รสคณฺหา โฉฏฺฐพฺพคณฺหา ชมฺมคณฺหา ฯ

[๓๑๔] น อคฺคาโร อธิชาตุสํ ภิกฺขุ สคฺคฺกริ อคฺคาโร วิหฺรติ
อปฺปติสฺสํ ชมฺเม อคฺคาโร วิหฺรติ อปฺปติสฺสํ สํฆเ อคฺคาโร
วิหฺรติ อปฺปติสฺสํ สิกฺขาย อคฺคาโร วิหฺรติ อปฺปติสฺสํ
อปฺปมาเท อคฺคาโร วิหฺรติ อปฺปติสฺสํ ปฏฺฐิสฺสนฺดาเร อคฺคาโร
วิหฺรติ อปฺปติสฺสํ ฯ

[๓๑๕] น สคฺคาโร อธิชาตุสํ ภิกฺขุ สคฺคฺกริ สคฺคาโร วิหฺรติ
สปฺปติสฺสํ ชมฺเม สคฺคาโร วิหฺรติ สปฺปติสฺสํ สํฆเ สคฺคาโร
วิหฺรติ สปฺปติสฺสํ สิกฺขาย สคฺคาโร วิหฺรติ สปฺปติสฺสํ
อปฺปมาเท สคฺคาโร วิหฺรติ สปฺปติสฺสํ ปฏฺฐิสฺสนฺดาเร สคฺคาโร
วิหฺรติ สปฺปติสฺสํ ฯ

[๓๑๖] น โสฺมนสฺสํวิจฺจารา จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา โสฺมนสฺสํ
จฺจานียํ รุปํ อฺปฺปวิจฺจติ ฯ โสฺเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯ ขาเนน คนฺธํ
ชฺวยิตฺวา ฯ ชิวฺหาย รสํ สํยิตฺวา ฯ กายเณ โฉฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ฯ
มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาเย โสฺมนสฺสํจฺจานียํ ชมฺมํ อฺปฺปวิจฺจติ ฯ

[๓๑๗] น โทมนสฺสํวิจฺจารา จกฺขุณา รุปํ ทิสฺวา โทมนสฺสํ
จฺจานียํ รุปํ อฺปฺปวิจฺจติ ฯ โสฺเตน สทฺทํ สุตฺวา ฯ ขาเนน คนฺธํ
ชฺวยิตฺวา ฯ ชิวฺหาย รสํ สํยิตฺวา ฯ กายเณ โฉฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ฯ
มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาเย โทมนสฺสํจฺจานียํ ชมฺมํ อฺปฺปวิจฺจติ ฯ

[๓๑๖] น อุกุญฐปฏิจรรวา จุกุญฐนา รุญี่ ทิสฺวา อุกุญฐจฺยานิยฺ.
รุญี่ อุกุญฐปฏิจรรวา ๑ โสเคน สทฺทํ สฺสุวา ๑ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ๑
ชิวฺหาย วรฺธํ สฺยิตฺวา ๑ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๑ มนสา
ธมฺมํ วิญฺญาเย อุกุญฐจฺยานิยฺ ธมฺมํ อุกุญฐปฏิจรรวา ๑

[๓๑๗] น สํวราณฺเฌยา ธมฺมา อิทฺธาสุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ
กายกมฺมํ ปจฺจุปฺปญฺจิตํ โหติ สฺพรหฺมจฺวาริสุ อภา วิ เจว วโห จ
อโย ธมฺโม สํวราณฺเฌโย มียกรโณ ครุกรโณ สฺงคฺหาย อวิจาทาย
สํมาคฺคิยา เขกฺกํภาวาย สํวคฺคตฺติ ๑ ปุณ จปรํ อิทฺธาสุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ
วจฺจกมฺมํ ๑ เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฺปญฺจิตํ โหติ สฺพรหฺมจฺวาริสุ
อภา วิ เจว วโห จ อโย ธมฺโม สํวราณฺเฌโย ๑ เป ๑ เขกฺกํภาวาย
สํวคฺคตฺติ ๑ ปุณ จปรํ อิทฺธาสุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ ตถา ธมฺมิกา
ธมฺมตฺถา อนฺตมโส ปตฺตปรียาปนฺนเมตฺตํมี ตถารูเปหิ ตถาเกหิ
อปฺปปฏิวิทฺตโกกํ โหติ สํตวณฺเตหิ สฺพรหฺมจฺวาริหิ สํวารณฺโกกํ
อโย ธมฺโม สํวราณฺเฌโย ๑ เป ๑ เขกฺกํภาวาย สํวคฺคตฺติ ๑ ปุณ
จปรํ อิทฺธาสุโส ภิกฺขุโน ยานิ ตานิ สํตานิ อชฺณฺทานิ อจฺฉิตฺทานิ
อสฺสทฺทานิ อกมฺมาสํทานิ ภูษิตฺสํทานิ วิญฺญปฺสฺสทฺทานิ อปฺรามญฺจฺยานิ
สํมาธิสํวคฺคตฺติกานิ ตถารูเปสุ สํเสสุ สํสํวณฺตคโต วิหริติ
สฺพรหฺมจฺวาริหิ อภา วิ เจว วโห จ อโย ธมฺโม สํวราณฺเฌโย
๑ เป ๑ เขกฺกํภาวาย สํวคฺคตฺติ ๑ ปุณ จปรํ อิทฺธาสุโส ภิกฺขุโน ยายํ
ทิจฺจํ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สํมาทุกฺขกฺขยาเย

ตถารุบาย ทิฏฺฐิจิยา ทิฏฺฐิจิสามณฺณคโค วิหริติ สฺพุทฺทมฺจาวีหิ อวา
เจจ วโร ๑ อยมฺมึ รมฺโม สํราณฺโณ มฺมียกรโณ คุรฺกโร
ศุคฺคทาย อจิฉาทาย สํมคฺคิยา เขถฺถิกาย สํวคฺคติ ๑

[๓๑๘] ฉ วิฉาทมฺภูตานิ อิจฺฉาสุโธ ภิกฺขุ โภชนโ โหติ อุปฺนาหํ ๑
โย โธ อิจฺฉาสุโธ ภิกฺขุ โภชนโ โหติ อุปฺนาหํ โธ สฺตฺตฺตริปิ
อคารโว วิหริติ อปฺปติสฺสโธ รมฺเมมฺมึ อคารโว วิหริติ อปฺปติสฺสโธ
สงฺฆเมมฺมึ อคารโว วิหริติ อปฺปติสฺสโธ สิกฺขายมฺมึ น ปริปฺปฺรฺกาวี
โหติ ๑ โย โธ อิจฺฉาสุโธ ภิกฺขุ สฺตฺตฺตริ อคารโว วิหริติ อปฺปติสฺสโธ
รมฺเม ๑ เป ๑ สงฺฆเม ๑ เป ๑ สิกฺขาย น ปริปฺปฺรฺกาวี โหติ ๑
โธ สงฺฆเม วิฉาทํ ชเนติ โย โธ โหติ วิฉาทอ พุทฺชนอหิตาย
พุทฺชนอสฺสฺซาย พุทฺชนอสฺสฺ อนตฺถาย อหิตาย ทฺถุชฺชาย เทวมนุสฺสฺสํ ๑
เอวฺวรูปฺณเจ คุเมห อิจฺฉาสุโธ วิฉาทมฺภูตํ อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา
สฺมนุสฺสฺสฺยยาถ ๑ ตฺตฺร คุเมห อิจฺฉาสุโธ ตฺสฺสฺสฺว ปาปกสฺสฺส
วิฉาทมฺภูตสฺสฺส ปหานาย วายเมยฺยยาถ ๑ เอวฺวรูปฺณเจ คุเมห อิจฺฉาสุ
วิฉาทมฺภูตํ อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สฺมนุสฺสฺสฺยยาถ ๑ ตฺตฺร
คุเมห อิจฺฉาสุโธ ตฺสฺสฺสฺว ปาปกสฺสฺส วิฉาทมฺภูตสฺสฺส อายตี อนวสฺสฺสฺว
ปฺฏิปฺชเชยฺยยาถ ๑ เอวเมตฺสฺสฺส ปาปกสฺสฺส วิฉาทมฺภูตสฺสฺส ปหานํ โหติ
เอวเมตฺสฺสฺส ปาปกสฺสฺส วิฉาทมฺภูตสฺสฺส อายตี อนวสฺสฺสฺวโ โหติ ๑
ปฺน ๑ปฺริ อิจฺฉาสุโธ ภิกฺขุ มกฺขํ โหติ ปถาสํ ๑ อิสฺสฺสฺกํ โหติ
มจฺจฺฉวํ ๑ สฺสโ โหติ มายาวํ ๑ ปาปฺปฺจฺฉโ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ๑

สันทิฏฐิปรามาส์ โหติ อาทานคาคี ทุปรุปฏินิตฺตคฺคิ ฯ โย โส
 อากุโส ภิกขุ สันทิฏฐิปรามาส์ โหติ อาทานคาคี ทุปรุปฏินิตฺตคฺคิ
 โส สตฺถวีริ อคารโว จิหฺรติ อปรตฺติโส รมเมมี อคารโว จิหฺรติ
 อปรตฺติโส สงฺเขมี อคารโว จิหฺรติ อปรตฺติโส สิกฺขายมี น
 ปริปรุฏฺฐาวี โหติ ฯ โย โส อากุโส ภิกขุ สตฺถวีริ อคารโว จิหฺรติ
 อปรตฺติโส รมเมมี ฯ เป ฯ สงฺเขมี ฯ เป ฯ สิกฺขายมี น
 ปริปรุฏฺฐาวี ฯ โส สงฺเข วิวาทิ ชเนติ โย โส โหติ วิวาท
 พุชฺชนอหิตาย พุชฺชนอสฺสชย พุชฺชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย
 เทวมนุสฺสณํ ฯ เอวรูปญฺเจ ตฺมุเห อากุโส วิวาทมฺหุตฺติ อชฺฌตฺติ
 วา พหิทฺธา วา สมนุสฺสเสยฺยถา ฯ ตตฺร ตฺมุเห อากุโส ตสฺสเสว
 ปาปกสฺส วิวาทมฺหุตฺสฺส ปหานาย วายเมยฺยถา ฯ เอวรูปญฺเจ ตฺมุเห
 อากุโส วิวาทมฺหุตฺติ อชฺฌตฺติ วา พหิทฺธา วา น สมนุสฺสเสยฺยถา ฯ
 ตตฺร ตฺมุเห อากุโส ตสฺสเสว ปาปกสฺส วิวาทมฺหุตฺสฺส อายตี
 อนนฺตสฺสวาย ปฏิปชฺชเสยฺยถา ฯ เอวเมตฺสฺส ปาปกสฺส วิวาทมฺหุตฺสฺส
 ปหานํ โหติ เอวเมตฺสฺส ปาปกสฺส วิวาทมฺหุตฺสฺส อายตี
 อนนฺตสฺสโว โหติ ฯ

[๓๑๘] ฉ ชาติโย ปจฺจวฺชาตุ อวาปชาตุ เตโชชาตุ วาโยชาตุ
 อากาสชาตุ วิญฺญานชาตุ ฯ

[๓๒๐] ฉ นิสฺสวณฺเณยา ชาติโย อิจฺจาตุสฺ ภิกขุ เหวํ วทฺทย
 เมตฺตวา หิ โช เม เจโตวิมฺตฺติ ภาวิตา พหุตฺถตา ยานํกตา

เม อวติ จิตตัม ปริยาทาย ตัญญุสังคตัม ๑ โส มา เหวณตีสสัง
 วจนัโย มา อายสฺมา เอวํ อวจ มา ภควนตัม อพฺภาจิกฺขิ น
 หิ สํวชฺช ภควโต อพฺภกฺขานํ น หิ ภควา เอวํ วเทยย ๑
 อญฺจํชานเมตํ อวฺวโส อนวภาโส ยํ มุทิตาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย
 พหุตฺถกตายน ยานํกตายน วตฺตฤตตายน อนญฺจิจิตาย ปริจิตาย สุตฺตมา
 รทฺธาย อถ ๑ ปนสฺส อวติ จิตตัม ปริยาทาย สสังคตัม เนตํ
 ชานํ วิชฺชติ ๑ นิสฺสรวณํ हेतुํ อวฺวโส อวติยา ยทิทํ มุทิตา
 เจโตวิมุตฺติ ๑ อธิ ปนาวฺวโส ภิกฺขุ เอวํ วเทยย อฺเปกฺखा หิ โช
 เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุตฺถกตา ยานํกตา วตฺตฤตตา อนญฺจिता
 ปริจिता สุตฺตमारทฺธาย อถ ๑ ปน เม วาโค จิตตัม ปริยาทาย
 ตัญญุสังคตัม ๑ โส มา เหวณตีสสัง วจนัโย มา อายสฺมา เอวํ
 อวจ มา ภควนตัม อพฺภาจิกฺขิ น หิ สํวชฺช ภควโต อพฺภกฺขานํ
 น หิ ภควา เอวํ วเทยย ๑ อญฺจํชานเมตํ อวฺวโส อนวภาโส
 ยํ อฺเปกฺขาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย พหุตฺถกตายน ยานํกตายน
 วตฺตฤตตายน ปญฺญิจิตาย ปริจิตาย สุตฺตमारทฺธาย อถ ๑ ปนสฺส วาโค
 จิตตัม ปริยาทาย สสังคตัม เนตํ ชานํ วิชฺชติ ๑ นิสฺสรวณํ हेतुํ
 อวฺวโส วาสสํ ยทิทํ อฺเปกฺखा เจโตวิมุตฺติ ๑ อธิ ปนาวฺวโส
 ภิกฺขุ เอวํ วเทยย อนิมิตฺตตา หิ โช เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา
 พหุตฺถกตา ยานํกตา วตฺตฤตตา อนญฺจिता ปริจिता สุตฺตमारทฺธาย
 อถ ๑ ปน เมตํ นิमितฺตานุสํวริ วิญฺญาณํ โหตฺตี ๑ โส มา

เหวณฺตฺตํ วจฺนีโย มา อายสฺมา เหวํ อวฺจ มา ภควนฺตํ
 อพฺภากิจฺจํ น หิ สํวฺจ ภควโต อพฺภกฺขานํ น หิ ภควา เหวํ
 วเทยฺย ๑ อฏฺฐานเมตฺตํ อวฺวโส อนวกาโส ยํ อนิมิตฺตตาย เจโต-
 วิมุตฺตติยา ภาวิตาย พหุตฺถตาย ยานํกตาย วตฺถกตาย อนนฺนจิตฺตตาย
 ปริจฺจิตฺตตาย สุตฺตมารทฺธตาย อถ ๑ ปนสฺสํ นิमितฺตทานุสํวริ วิญฺญาณํ
 ภวิสฺสํคตฺติ เหนตฺตํ ชานํ วิชฺชตฺติ ๑ นิสฺสํวณํ เหนตฺตํ อวฺวโส
 สฺพพฺพนิมิตฺตทานํ ยทฺทํ อนิมิตฺตตา เจโตวิมุตฺตติ ๑ อิทฺถ ปนาวฺวโส ภิกฺขุ
 เหวํ วเทยฺย อสฺมํคิ โช เม วิคฺเคเต อยมฺหสฺมํคิ น สมนุ-
 ปสฺสํคิ ๑ อถ ๑ ปน เม วิจฺจิจฺจฺฉากถฺตฺตํจฺจํ จิตฺตํ ปริยาทาย
 ตฺยจฺจํคตฺติ ๑ โส มา เหวณฺตฺตํ วจฺนีโย มา อายสฺมา เหวํ อวฺจ
 มา ภควนฺตํ อพฺภากิจฺจํ น หิ สํวฺจ ภควโต อพฺภกฺขานํ น หิ
 ภควา เหวํ วเทยฺย ๑ อฏฺฐานเมตฺตํ อวฺวโส อนวกาโส ยํ
 อสฺมํคิ วิคฺเคเต อยมฺหสฺมํคิ ๑ อสฺมนุปสฺสํคิโต อถ ๑ ปนสฺสํ
 วิจฺจิจฺจฺฉากถฺตฺตํจฺจํ จิตฺตํ ปริยาทาย สฺสํคตฺติ เหนตฺตํ ชานํ
 วิชฺชตฺติ ๑ นิสฺสํวณํ เหนตฺตํ อวฺวโส วิจฺจิจฺจฺฉากถฺตฺตํจฺจํ ยทฺทํ
 อสฺมํคิ มานสฺมคฺชวาโต ๑

[๓๒๑] น อนนฺตฺตฺตริยานิ ทสฺสํนानนฺตฺตฺตริยํ สํวณานนฺตฺตฺตริยํ ตาภา-
 นนฺตฺตฺตริยํ สิกฺขานนฺตฺตฺตริยํ ปาริจฺวาริยานนฺตฺตฺตริยํ อนนฺตฺตฺตฺตฺตริยํ ๑

[๓๒๒] น อนนฺตฺตฺตฺตริยจฺจํชานานิ พุทฺธานนฺตฺตฺตฺตริยํ อมฺมานนฺตฺตฺตฺตริยํ สํวณ-
 นนฺตฺตฺตฺตริยํ สํตฺตฺตฺตฺตริยํ จาคานนฺตฺตฺตฺตริยํ เทวตฺตฺตฺตฺตริยํ ๑

[๓๒๓] ฉ สัตตวิหารา อีชาอุโส ภิกขุ จกขุณา รูเป ทิสฺวา เนว
 สุมโน โหติ น ทุมฺมโน อูปฺเภฺวโก จ วิหริติ สโต สมนฺปรชาโน ๑
 โสฺเตน สทฺทํ สฺตุวา ๑ เป ๑ ซาเนน คนฺธี ซายิตฺวา ๑ เป ๑
 ซิวฺหาย วสํ สํายิตฺวา ๑ เป ๑ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ๑ เป ๑
 มนสา รมฺมํ วิญฺญาเยว เนว สุมโน โหติ น ทุมฺมโน อูปฺเภฺวโก
 จ วิหริติ สโต สมนฺปรชาโน ๑

[๓๒๔] ฉพภาภิชาตียอ อีชาอุโส เอกจฺโจ กณฺหาภิชาตียโก สฺมาโน
 กณฺ्हํ รมฺมํ อภิชายติ ๑ อีชาอุโส เอกจฺโจ กณฺหาภิชาตียโก
 สฺมาโน สฺตุกํ รมฺมํ อภิชายติ ๑ อีชาอุโส เอกจฺโจ กณฺหาภิชาตียโก
 สฺมาโน อกณฺ्हํ อสฺตุกํ นิพฺพานํ อภิชายติ ๑ อีชาอุโส เอกจฺโจ
 สฺตุกภาภิชาตียโก สฺมาโน สฺตุกํ รมฺมํ อภิชายติ ๑ อีชาอุโส เอกจฺโจ
 สฺตุกภาภิชาตียโก สฺมาโน กณฺ्हํ รมฺมํ อภิชายติ ๑ อีชาอุโส เอกจฺโจ
 สฺตุกภาภิชาตียโก สฺมาโน อกณฺ्हํ อสฺตุกํ นิพฺพานํ อภิชายติ ๑

[๓๒๕] ฉ นิพฺเพชภาภิชาตียสญฺญา อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทุกฺข-
 สญฺญา ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ปหฺนสญฺญา วิราคสญฺญา นิโรช-
 สญฺญา ๑ อีเม โช อวฺอุโส เตน ภคฺวตา ซานตา ปสฺสฺสตา อรหฺตา
 สมนฺมาสฺมฺพฺพุทฺเธน ฉ รมฺมา สมนฺมทกฺขาตา ตตฺถ สฺพฺเพเหว
 สنجฺกายิตฺพฺพํ ๑ เป ๑ อตฺถาย หิตาย สฺชฺชาย เทวมนุสฺสฺสานํ ๑

สังคีตียจฺจกํ นิฏฺฐิตํ ๑

[๓๒๖] อตฺถิ โช อวฺอุโส เตน ภคฺวตา ซานตา ปสฺสฺสตา

อวหตา สมนุมาสมพุทฺเฐน สคฺต ฐมฺมา สมนุทกฺขาคา คคฺค
สพฺเพเหว สงฺคายิตพฺพิ ๑ เป ๑ อคฺคทาย หิตาย สฺขาย เทว-
มนุสฺสํ ๑ กตฺเม สคฺต ๑ สคฺต อริยชนานิ สกฺขารณํ สฺตฺถนํ
หิริรณํ โอคคฺตปฺปณํ สฺคฺตณํ จาคฺชนํ ปณฺณวณํ ๑

[๓๒๗] สคฺต โพชฺฌนฺกา สติสฺมฺโพชฺฌนฺโค ฐมฺมวิจยสฺมฺโพชฺ-
ฌนฺโค วิริยสฺมฺโพชฺฌนฺโค ปิตีสฺมฺโพชฺฌนฺโค ปสฺสสฺสทฺธิสฺมฺโพชฺฌนฺโค
สฺมาริสฺมฺโพชฺฌนฺโค อฺเปกฺขาสฺมฺโพชฺฌนฺโค ๑

[๓๒๘] สคฺต สฺมาธิปริกฺขารวา สฺมฺมาทิวฺจีสํ สมนุมาสงฺกปโป สมนุมา-
วจา สมนุมากมฺมนฺโต สมนุมาอาสีโว สมนุมาวยาโม สมนุมาสฺติ ๑

[๓๒๘] สคฺต อสฺทฐมฺมา อิจาตุสฺส ภิกฺขุ อสฺสทฺโฆ โหติ
อหิริโก โหติ อโนคฺตปฺปิ โหติ อปฺปสฺสโต โหติ กุสฺสโต
โหติ มุชฺชิสฺสตี โหติ ทฺุปฺปณฺโณ โหติ ๑

[๓๒๙] สคฺต สทฺฐมฺมา อิจาตุสฺส ภิกฺขุ สทฺโฆ โหติ หิริมา
โหติ โอคคฺตปฺปิ โหติ พหุสฺสโต โหติ อารทฺฐวิวิโย โหติ
อฺปฺปญฺจิสฺสตี โหติ ปณฺณวา โหติ ๑

[๓๓๐] สคฺต สบฺปวิสฺสฐมฺมา อิจาตุสฺส ภิกฺขุ ฐมฺมฉนฺน ๑
โหติ อคฺคฉนฺน ๑ อคฺคฉนฺน ๑ มคฺคฉนฺน ๑ กาศฉนฺน ๑
ปฺปวิสฺสฉนฺน ๑ ปุคฺคฉนฺน ๑ ๑

[๓๓๑] สคฺต นิทฺเทสฺวคฺคณฺนิ อิจาตุสฺส ภิกฺขุ สิกฺขาสฺมาทาเน
ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตญฺจ สิกฺขาสฺมาทาเน อวิกฺคตเปโม ฐมฺม-

นิสสันตยา ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ ฆมฺมนิสฺสันตยา อวิกตเปโม
 อิจฺฉาวินเย ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ อิจฺฉาวินเย อวิกตเปโม
 ปฏฺฐิสฺสฏฺธานเ ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ ปฏฺฐิสฺสฏฺธานเ อวิกตเปโม
 วิริยารมฺภเ ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ วิริยารมฺภเ อวิกตเปโม
 สฺตฺติเนปฺกฺกเ ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ สฺตฺติเนปฺกฺกเ อวิกตเปโม
 ทฺวิจฺฉิปฺปฏิเวเช ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺตฺจ ทฺวิจฺฉิปฺปฏิเวเช อวิกตเปโม ฯ

[๓๓๓] สฺตฺตฺ สํญฺญา อนิจฺจสํญฺญา อนตฺตสํญฺญา อสุกฺสํญฺญา
 อาทันนสํญฺญา ปหานสํญฺญา วิราคสํญฺญา นิโรธสํญฺญา ฯ

[๓๓๔] สฺตฺตฺ พถานิ สฺตฺทฺชาพถํ วิริยพถํ หิริพถํ โอตฺตฺปฺพพถํ
 สฺตฺติพถํ สํมาธิพถํ ปญฺญาพถํ ฯ

[๓๓๕] สฺตฺตฺ วิญฺญาณฐฺจฺติโย สฺนฺตฺตาจฺโส สฺตฺตา นานตฺต-
 กายา นานตฺตสํญฺญินฺโน เสยฺยถาบี มนุสฺสํ เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ
 จ วิณีปาติกา อัยฺ ปจฺมา วิญฺญาณฐฺจฺติ ฯ สฺนฺตฺตาจฺโส สฺตฺตา
 นานตฺตฺกายา เอกตฺตสํญฺญินฺโน เสยฺยถาบี เทวา พฺรหฺมกายิกา
 ปจฺมาภินิพฺพตฺตา อัยฺ ทฺติยา วิญฺญาณฐฺจฺติ ฯ สฺนฺตฺตาจฺโส สฺตฺตา
 เอกตฺตฺกายา นานตฺตสํญฺญินฺโน เสยฺยถาบี เทวา อภิสฺสํวา อัยฺ
 ตฺติยา วิญฺญาณฐฺจฺติ ฯ สฺนฺตฺตาจฺโส สฺตฺตา เอกตฺตฺกายา เอกตฺต-
 สํญฺญินฺโน เสยฺยถาบี เทวา สุกฺกิตฺตฺหา อัยฺ จตฺตฺตา วิญฺญาณฐฺ-
 จฺติ ฯ สฺนฺตฺตาจฺโส สฺตฺตา สฺพฺโส ฐฺปสฺสญฺญาณํ สํตฺติกฺกมา
 ปฏฺฐิสฺสญฺญาณํ อตฺตฺกฺกมา นานตฺตสํญฺญาณํ อมนสฺติการา อนนฺโต

อากาโสติ อากาธานญจายตนุปลา อัยํ ปญจมี วิญญาณฐจิติ ๑
 สนฺตาดุโส สํคฺตา สํพฺโส อากาธานญจายตนํ สํตทิกุมุม อนนคํ
 วิญญาณนุติ วิญญาณญจายตนุปลา อัยํ ญจํ วิญญาณฐจิติ ๑
 สนฺตาดุโส สํคฺตา สํพฺโส วิญญาณญจายตนํ สํตทิกุมุม นคฺติ
 กิณฺจํติ อากิณฺจญจายตนุปลา อัยํ สํคฺตมี วิญญาณฐจิติ ๑

[๓๓๖] สํคฺต ปุคฺคตา ทกฺขิณฺยยา อุกฺโตภาคฺวิมุคฺโต ปญญา-
 วิมุคฺโต กายสํกฺขิ ทิฏฺฐิปุปฺคฺโต สํทฺธาวิมุคฺโต รมฺมานุสํวํ สํทฺธา-
 นุสํวํ ๑

[๓๓๗] สํคฺต อนุสํยา กามวากานุสํโย ปฏฺฐิฆานุสํโย ทิฏฺฐิฆานุ-
 สํโย วิจิจิณฺจฺยานุสํโย มานานุสํโย ภววากานุสํโย อวิชฺชานุสํโย ๑

[๓๓๘] สํคฺต สํญฺโฆชนานิ กามสํญฺโฆชนํ ปฏฺฐิสํญฺโฆชนํ
 ทิฏฺฐิสํญฺโฆชนํ วิจิจิณฺจฺยาสํญฺโฆชนํ มานสํญฺโฆชนํ ภววากสํญฺโฆชนํ
 อวิชฺชาสํญฺโฆชนํ ๑

[๓๓๙] สํคฺต อธิกรณสํมถา อูปฺปนฺนูปฺปนฺนํ อธิกรณํ
 สํมถาย วุปฺสํมาย สํมฺมุขวินโย ทาทพฺโพ สํตวิโนโย ทาทพฺโพ
 อมฺมุหฺวินโย ทาทพฺโพ ปฏฺฐิณฺญาเย กาเวตพฺพํ เขภฺยยสํธา ตสฺส-
 ปาณียสํธา ตินฺนวตฺถารโก ๑ อิมฺ โช อาดุโส เตน ภควตา ชานตา
 ปสฺสํตา อรหตา สํมาสํมฺพุทฺเธน สํคฺต รมฺมา สํมฺมทกฺขาทา คคฺถ
 สํพฺเพเหว สํคฺคายิตพฺพํ ๑ เป ๑ อคฺถาย หิตาย สฺชํย เทวมนุสฺสํนํ ๑

สํคํคฺตยสํคฺตํ นิฏฺฐิตํ ๑

[๓๔๐] อตฺถิ โช อวฺสุโต เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา
 สฺมมาตฺมพฺพุเชน อฏฐํ ชมฺมา สฺมมทกฺขาตา ตตฺถ สฺพเพเหว
 สฺงคฺายิตพฺพํ ฯ ๑ เป ๑ อตฺถาย หิตาย สฺชฺราย เทวมนุสฺสํานํ ๑ กตเม
 อฏฐํ ๑ อฏฐํ มิจฺจนตฺตา มิจฺจนาทิฏฺฐิ มิจฺจนาสฺงกฺปโป มิจฺจนา-
 วาจา มิจฺจนากมฺมนฺโต มิจฺจนอาชฺโฆว มิจฺจนาวายาโม มิจฺจนาสฺติ
 มิจฺจนาสฺมาธิ ฯ

[๓๔๑] อฏฐํ สฺมมตฺตา สฺมมาทิฏฺฐิ สฺมมาสฺงกฺปโป สฺมมา-
 วาจา สฺมมาคมฺมนฺโต สฺมมาอาชฺโฆว สฺมมาวายาโม สฺมมาสฺติ
 สฺมมาสฺมาธิ ฯ

[๓๔๒] อฏฐํ ปุคฺคตา ทกฺขิณฺเยยฺยา โสฺตฺวาปนฺโน โสฺตฺวา-
 ปตฺตฺติผลสฺงฺกฺกิริยาย ปฏฺิปนฺโน สกฺทาคามํ สกฺทาคามิผลสฺงฺกฺกิ-
 ธิรียาย ปฏฺิปนฺโน อนาคามํ อนาคามิผลสฺงฺกฺกิริยาย ปฏฺิปนฺโน
 อรหตา อรหตฺตสฺงฺกฺกิริยาย ปฏฺิปนฺโน ฯ

[๓๔๓] อฏฐํ กุสฺสํตวตฺถุณี อิจฺฉวฺสุโต ภิกฺขุณา กมฺมํ กาคพฺพํ
 โหติ ตสฺส เอวํ โหติ กมฺมํ โช เม กาคพฺพํ ภวิสฺสตี
 กมฺมํ โช ปน เม กโรนฺตสฺส กายอ กิตฺติสฺสตี หนฺทาหํ
 นิปชฺชามํตี ฯ โสฺ นิปชฺชตี น วิริยํ อารภตี อปฺปตฺตสฺส
 ปตฺตฺติยา อนนฺทิตสฺส อธิคฺมาย อสฺงฺกฺกิตสฺส สฺงฺกฺกิริยาย อิทํ
 ปชํ กุสฺสํตวตฺถุ ๑ ปฺน จปรํ อวฺสุโต ภิกฺขุณา กมฺมํ กตํ โหติ
 ตสฺส เอวํ โหติ อหํ โช กมฺมํ อกาถํ กมฺมํ โช ปน เม

กโรนฺตสุตฺต กายโย กิถนฺโต หนฺทาทํ นิปฺชชามํติ ฯ โส นิปฺชชติ
 น วิริยํ อารภติ... อิทํ ทุคฺคิยํ กุสฺสํตฺตํ ๑ ปุณฺ จปรํ อากุโส
 ภิกฺขุณา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ ตสุตฺต เอวํ โหติ มคฺโค
 โช เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ มคฺคํ โช ปน เม คจฺจนฺตสุตฺต
 กายโย กิถมิสฺสติ หนฺทาทํ นิปฺชชามํติ ฯ โส นิปฺชชติ น
 วิริยํ อารภติ... อิทํ ตฺคิยํ กุสฺสํตฺตํ ๑ ปุณฺ จปรํ อากุโส
 ภิกฺขุณา มคฺโค คโต โหติ ตสุตฺต เอวํ โหติ อหํ โช มคฺคํ
 อคมาสี มคฺคํ โช ปน เม คจฺจนฺตสุตฺต กายโย กิถนฺโต หนฺทาทํ
 นิปฺชชามํติ ฯ โส นิปฺชชติ น วิริยํ อารภติ... อิทํ จตฺตํ กุสฺสํ-
 ตฺตํ ๑ ปุณฺ จปรํ อากุโส ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย
 จรฺนฺโต น ตภติ อฺนฺตสุตฺต วา ปณฺตีตฺตสุตฺต วา โภชนสุตฺต ยาวทคฺคํ
 ปาริปุริ ตสุตฺต เอวํ โหติ อหํ โช คามํ วา นิคมํ วา
 ปิณฺฑทาย จรฺนฺโต นาทคฺคํ อฺนฺตสุตฺต วา ปณฺตีตฺตสุตฺต วา โภชนสุตฺต
 ยาวทคฺคํ ปาริปุริ ตสุตฺต เม กายโย กิถนฺโต อกมฺมณฺโณ หนฺทาทํ
 นิปฺชชามํติ ฯ โส นิปฺชชติ น วิริยํ อารภติ... อิทํ ปณฺจมํ กุสฺสํ-
 ตฺตํ ๑ ปุณฺ จปรํ อากุโส ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑทาย
 จรฺนฺโต ตภติ อฺนฺตสุตฺต วา ปณฺตีตฺตสุตฺต วา โภชนสุตฺต ยาวทคฺคํ
 ปาริปุริ ตสุตฺต เอวํ โหติ อหํ โช คามํ วา นิคมํ วา
 ปิณฺฑทาย จรฺนฺโต อตคฺคํ อฺนฺตสุตฺต วา ปณฺตีตฺตสุตฺต วา โภชนสุตฺต
 ยาวทคฺคํ ปาริปุริ ตสุตฺต เม กายโย คจฺจโก อกมฺมณฺโณ มาสาจิติ

มณเฑาะ หนุทาทิ นิปชชามัตติ ๑ ไส นิปชชติ น วิริยิ อารภติ...
 อิทิ ฉฏฐิ กุสัถวตฺตฺต ๑ ปุณ จปริ อากุสัถิ ภิกฺขุโน อูปฺปนฺโน
 โหติ อูปฺปมตฺตฺตโก อากาโห ตสฺส เอวํ โหติ อูปฺปนฺโน โห
 เม อัย อูปฺปมตฺตฺตโก อากาโห อตฺตฺติ กปฺโป นิปชชติ หนุทาทิ
 นิปชชามัตติ ๑ ไส นิปชชติ น วิริยิ อารภติ... อิทิ สตฺตมํ
 กุสัถวตฺตฺต ๑ ปุณ จปริ อากุสัถิ ภิกฺขุ คิตานา อุกฺขิตฺโต โหติ อจิร-
 อุกฺขิตฺโต เสดมฺมา ตสฺส เอวํ โหติ อหํ โห คิตานา -อุกฺขิตฺโต
 อจิรอุกฺขิตฺโต เสดมฺมา ตสฺส เม กาโย ทุพฺพโต อกมฺมมณฺเฑ
 หนุทาทิ นิปชชามัตติ ๑ ไส นิปชชติ น วิริยิ อารภติ อูปฺปตฺตสฺส
 ปตฺติยา อนนฺนิกตสฺส อन्नิกมาย อสจฺฉนิกตสฺส สจฺฉนิกิริยาย อิทิ
 ฉฏฐิมํ กุสัถวตฺตฺต ๑

[๓๕๕] ฉฏฐิ อารพฺภวตฺตฺตฺตนิ อิกฺกาสุสัถิ ภิกฺขุ กมฺมํ กาคพฺพิ
 โหติ ตสฺส เอวํ โหติ กมฺมํ โห เม กาคพฺพิ ภวิสฺสติ กมฺมํ
 โห ปน กโรนฺเตน น สฺกัรํ พุทฺธานํ สํสํนํ มนฺธิกาตุ หนุทาทิ
 วิริยิ อารภามิ อูปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺนิกตสฺส อन्नิกมาย อสจฺฉน-
 นิกตสฺส สจฺฉนิกิริยายาติ ๑ ไส วิริยิ อารภติ อูปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
 อนนฺนิกตสฺส อन्नิกมาย อสจฺฉนิกตสฺส สจฺฉนิกิริยาย อิทิ ปจฺฉิมํ อารพฺภ-
 วตฺตฺต ๑ ปุณ จปริ อากุสัถิ ภิกฺขุณา กมฺมํ กตํ โหติ ตสฺส
 เอวํ โหติ อหํ โห กมฺมํ อกาสิ กมฺมํ โห ปนาหิ กโรนฺโต
 นาสกัธิ พุทฺธานํ สํสํนํ มนฺธิกาตุ หนุทาทิ วิริยิ อารภามิ ๑ เป ๑

โส วิริยํ อารภติ... อิทํ ทุคฺคิยํ อารพฺภวตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ปฺรํ อากฺุโส
 ภิกฺขุณา มคฺโค คนฺตพฺโพ โหติ ตสฺสฺ ๑เอวํ โหติ มคฺโค โช
 เม คนฺตพฺโพ ภวีสฺสฺติ มคฺคํ โช ปน คจฺจนฺเตน น สฺกฺรํ
 พุทฺธานํ สํสํนํ มนฺตีกาตุํ หนฺทาทํ วิริยํ อารภามิ ฯ ๑เป ฯ โส
 วิริยํ อารภติ... อิทํ คคฺคิยํ อารพฺภวตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ปฺรํ อากฺุโส
 ภิกฺขุณา มคฺโค คโค โหติ ตสฺสฺ ๑เอวํ โหติ อหํ โช มคฺคํ
 อคฺมาตฺถํ มคฺคํ โช ปนํทํ คจฺจนฺโต นาสฺกฺขิํ พุทฺธานํ สํสํนํ
 มนฺตีกาตุํ หนฺทาทํ วิริยํ อารภามิ ฯ ๑เป ฯ โส วิริยํ อารภติ...
 อิทํ จตฺตํ อารพฺภวตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ปฺรํ อากฺุโส ภิกฺขุ คามํ วา
 นิคมํ วา ปิณฺฑํทาย จรณฺโต น ตภติ สฺวสฺสํ วา ปณฺตํตสฺสํ วา
 โภชนสฺสํ ยาวตฺตํ ปาริปุริํ ตสฺสฺ ๑เอวํ โหติ อหํ โช คามํ
 วา นิคมํ วา ปิณฺฑํทาย จรณฺโต นาสฺกฺกํ สฺวสฺสํ วา ปณฺตํตสฺสํ วา
 โภชนสฺสํ ยาวตฺตํ ปาริปุริํ ตสฺสฺ เม กาโย ตหฺโถ กมฺมมฺยํโย
 หนฺทาทํ วิริยํ อารภามิ ฯ ๑เป ฯ โส วิริยํ อารภติ... อิทํ ปณฺจํ
 อารพฺภวตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ปฺรํ อากฺุโส ภิกฺขุ คามํ วา นิคมํ วา
 ปิณฺฑํทาย จรณฺโต ตภติ สฺวสฺสํ วา ปณฺตํตสฺสํ วา โภชนสฺสํ
 ยาวตฺตํ ปาริปุริํ ตสฺสฺ ๑เอวํ โหติ อหํ โช คามํ วา นิคมํ
 วา ปิณฺฑํทาย จรณฺโต อตฺตํ สฺวสฺสํ วา ปณฺตํตสฺสํ วา โภชนสฺสํ
 ยาวตฺตํ ปาริปุริํ ตสฺสฺ เม กาโย พลฺวา กมฺมมฺยํโย หนฺทาทํ
 วิริยํ อารภามิ ฯ ๑เป ฯ โส วิริยํ อารภติ... อิทํ ฉฺชํ อารพฺภ-

๑๑๑ ๑ ปุณ จปริ อากุโส ภิกขุโน อูปปนโน โหติ อูปปมตตโก
 อากาโห คตฺถ เอวํ โหติ อูปปนโน โห เม อัย อูปปมตตโก
 อากาโห จานํ โห ปเนตํ วิชฺชติ ยํ เม อากาโห ปวทฺธเมยฺย
 หนุทาหํ วิริยํ อารภามิ ๑ เป ๑ โส วิริยํ อารภติ... อิทํ สตฺตมํ
 อารพฺภวตฺถ ๑ ปุณ จปริ อากุโส ภิกขุ คิตานา อุกฺขิจิต โหติ
 อจิรวุกฺขิจิต เคตณฺเณ คตฺถ เอวํ โหติ อหํ โห คิตานา
 อุกฺขิจิต อจิรวุกฺขิจิต เคตณฺเณ จานํ โห ปเนตํ วิชฺชติ ยํ
 เม อากาโห ปจฺจุทากฺคเคยฺย หนุทาหํ วิริยํ อารภามิ อูปปคตฺถ
 ปตฺติยา-อนนฺทคตฺถ อธิคมาย อตฺถจฺฉนฺทคตฺถ สจฺฉนฺทคตฺถ
 วิริยํ อารภติ อูปปคตฺถ ปตฺติยา อนนฺทคตฺถ อธิคมาย อตฺถจฺฉนฺทคตฺถ
 สจฺฉนฺทคตฺถ อิทํ อฏฺฐมํ อารพฺภวตฺถ ๑

[๓๕๕] อฏฺฐ ทานวตฺถนฺนิ อาสฺสชฺช ทานํ เทติ ภายา ทานํ
 เทติ อทาสํ เมติ ทานํ เทติ ทตฺถตฺติ เมติ ทานํ เทติ สํชฺช
 ทานนฺติ ทานํ เทติ อหํ ปจามิ อิเม น ปจนฺติ นารหามิ
 ปจนฺโต อปจนฺตานํ ทานํ น ทาคฺคนฺติ ทานํ เทติ อิทํ เม
 ทานํ ททโต กถฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉนฺตํ ทานํ เทติ
 จิตฺตาตฺถการจิตฺตปริกฺขารวตฺถ ทานํ เทติ ๑

[๓๕๖] อฏฺฐ ทานูปปตฺติโย อิทากุโส เอกจฺโจ ทานํ เทติ
 สมนฺตํ วา พฺรหฺมณฺตํ วา อนนํ ปานํ วตฺถิ ยานํ มาตา-
 คนฺทวิเตปนํ เสยฺยวตฺถปทฺเปยฺยํ โส ยํ เทติ ตํ ปจฺจาสํสฺสติ โส

ปสุตฺตติ ชฺคฺติยมหาสาถํ วา พุทฺธาหุมนมหาสาถํ วา คหปติมหา
 สาถํ วา ปณฺจหิ กามคฺคฺเคนหิ สฺมปฺปิตํ สฺมจฺกฺกฺกิตํ ปรีจายรมานํ
 ตสุตฺต เหวํ โหติ อโห วตฺตาหํ กายสุตฺต เกทา ปรี มรณา ชฺคฺติย-
 มหาสาถานํ วา พุทฺธาหุมนมหาสาถานํ วา คหปติมหาสาถานํ วา
 สหฺพฺยคํ อุปฺปชฺชเยยฺยนฺติ ฯ โสํ ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐจฺาติ
 ตํ จิตฺตํ ภาเวติ ฯ ตสุตฺตํ ตํ จิตฺตํ หีนํ วิมฺุตฺตํ อุตฺตฺตริอภาวิตํ
 ตตฺตรูปปคฺคฺติยา สํวตฺตติ ฯ คณฺจ โช สํตฺตวโต วทามิ โน ทุสฺสํตฺตสุตฺตํ ฯ
 อิชฺชณตฺตาวุโส สํตฺตวโต เจโตปณฺธิชฺ วิสฺสุทฺตฺตฺตฺตา ฯ ปุณฺ จปรี อาวุโส
 อิชฺเชกฺจฺโจ ทานํ เทติ สฺมณฺสุตฺตํ วา พุทฺธาหุมนฺสุตฺตํ วา อนนฺนํ ปานํ
 วตฺถํ ยานํ มาตาคนฺุชฺฉิเตปณฺนํ เสยฺยวตฺถลปทํเปยฺยํ โสํ ยํ เทติ
 ตํ ปจฺจจฺาตํตฺตติ ตสุตฺตํ สฺมฺตํ โหติ จาคฺคฺคฺมมหาธาธิกา เทวา ทิฆายุกา
 วณฺณวณฺโตะ สฺุชฺพหุตฺตติ ฯ ตสุตฺตํ เหวํ โหติ อโห วตฺตาหํ กายสุตฺต
 เกทา ปรี มรณา จาคฺคฺคฺมมหาธาธิกานํ เทวานํ สหฺพฺยคํ อุปฺปชฺชเยยฺยนฺติ ฯ
 โสํ ตํ จิตฺตํ ทหติ ตํ จิตฺตํ อธิฏฺฐจฺาติ ตํ จิตฺตํ ภาเวติ ตสุตฺต
 ตํ จิตฺตํ หีนํ วิมฺุตฺตํ อุตฺตฺตริอภาวิตํ ตตฺตรูปปคฺคฺติยา สํวตฺตติ ฯ
 คณฺจ โช สํตฺตวโต วทามิ โน ทุสฺสํตฺตสุตฺตํ ฯ อิชฺชณตฺตาวุโส สํตฺตวโต
 เจโตปณฺธิชฺ วิสฺสุทฺตฺตฺตฺตา ฯ ปุณฺ จปรี อาวุโส อิชฺเชกฺจฺโจ ทานํ เทติ
 สฺมณฺสุตฺตํ วา พุทฺธาหุมนฺสุตฺตํ วา อนนฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาตา-
 คนฺุชฺฉิเตปณฺนํ เสยฺยวตฺถลปทํเปยฺยํ ฯ โสํ ยํ เทติ ตํ ปจฺจจฺาตํตฺตติ
 ตสุตฺตํ สฺมฺตํ โหติ ตาวคฺคิสา เทวา ฯเป ฯ ยามา เทวา ฯเป ฯ คฺุสฺสิตา

เทวา ๑ เป ๑ นิมนฺมานวตี เทวา ๑ เป ๑ ปรมิมนิตวตฺตวตฺตํ เทวา
 ที่หมายกา วจฺฉณวจฺฉโต สฺขพฺพหุตาติ ๑ ตสฺส เอวํ โหติ อโห วจฺฉาหํ
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา ปรมิมนิตวตฺตวตฺตํ เทวานํ สหพฺยคํ
 อุปฺปชฺชเชยฺยนฺติ ๑ โส คํ จิตฺตํ ทหติ คํ จิตฺตํ อธิจฺจุจฺจติ คํ จิตฺตํ
 ภาเวติ ตสฺส คํ จิตฺตํ หีนเ วิมุตฺตํ อุตฺตรอิภาวิตํ ตตฺตรูปปตฺติยา
 สํวตฺตติ ๑ ตณฺจ ๒ สํวโต วจฺฉามิ โน ทุสฺสํสํสํสํ ๑ อธิจฺฉตฺตวฺจฺจ
 สํวโต เจโตปณฺธิ วิสฺสุทฺตฺตฺตา ๑ ปฺน จปรี อวฺจฺจ โส อธิจฺฉจฺจ
 ทานํ เทติ สมนฺสํสํ วา พฺราหฺมณฺสํสํ วา อนนํ ปานํ วจฺฉนํ ยานํ
 มาตาคนฺชฺฉิเจปนํ เสยฺยวตฺตปทํเปยฺยํ โส ยํ เทติ คํ ปจฺจจฺจสํสํ
 ตสฺส สฺคํ โหติ พฺรหฺมกายิกา เทวา ที่หมายกา วจฺฉณวจฺฉโต สฺข-
 พฺพหุตาติ ๑ ตสฺส เอวํ โหติ อโห วจฺฉาหํ กายสฺส เกทา ปรี
 มรณา พฺรหฺมกายิกานํ เทวานํ สหพฺยคํ อุปฺปชฺชเชยฺยนฺติ ๑ โส
 คํ จิตฺตํ ทหติ คํ จิตฺตํ อธิจฺจุจฺจติ คํ จิตฺตํ ภาเวติ ตสฺส คํ
 จิตฺตํ หีนเ วิมุตฺตํ อุตฺตรอิภาวิตํ ตตฺตรูปปตฺติยา สํวตฺตติ ๑ ตณฺจ
 ๒ สํวโต วจฺฉามิ โน ทุสฺสํสํสํสํ วิตฺตวตฺตํ โน สํวตฺตํ ๑
 อธิจฺฉตฺตวฺจฺจ สํวโต เจโตปณฺธิ วิตฺตวตฺตฺตา ๑

[๓๔๗] อจฺจ โลกธมฺมา ตาโก ๑ อตาโก ๑ ยโส ๑
 อยโส ๑ นิหฺทา ๑ ปสฺสา ๑ สฺขณฺจ ทฺถณฺจ ๑

[๓๔๘] อจฺจ ปริสา อคฺติยปริสา พฺราหฺมณฺปริสา คหฺปติ-
 ปริสา สมนฺปริสา จาตุมฺหาราชิกปริสา ตวตฺตปริสา นิมนฺมาน-

รติปริสา พรหมปริสา ฯ

[๓๕๘] อฏฺฐ อภิกายคณานิ อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ ปสฺสตี ปริตฺตานิ สฺวณฺณทฺพพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุย
 ชานามิ ปสฺสํตีติ เอยฺสณฺณํ โหติ อิทํ ปจฺฉํ อภิกายคณํ ฯ
 อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ ปสฺสตี อปฺปมาณานิ สฺวณฺณ-
 ทฺพพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุย ชานามิ ปสฺสํตีติ เอยฺสณฺณํ โหติ
 อิทํ ทฺคฺคิยํ อภิกายคณํ ฯ อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ
 ปสฺสตี ปริตฺตานิ สฺวณฺณทฺพพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุย ชานามิ
 ปสฺสํตีติ เอยฺสณฺณํ โหติ อิทํ คคฺคิยํ อภิกายคณํ ฯ อชฺฌคตฺ-
 ตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ ปสฺสตี อปฺปมาณานิ สฺวณฺณ-
 ทฺพพฺพณฺณานิ ตานิ อภิกฺขุย ชานามิ ปสฺสํตีติ เอยฺสณฺณํ โหติ
 อิทํ จคฺคตฺตํ อภิกายคณํ ฯ อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ
 ปสฺสตี นีตานิ นีตวณฺณานิ นีตนิทสฺสํชานานิ นีตนิภาสํชานานิ เสยฺยถาเป
 นาม อุมฺมารปฺปฬํ นีตํ นีตวณฺณํ นีตนิทสฺสํชานํ นีตนิภาสํชานํ เสยฺยถาเป
 วา ปน ตํ วตฺถํ พวราณเสยฺยํ อุกฺกโตภาคฺคิมฺมุจฺจํ นีตํ นีตวณฺณํ
 นีตนิทสฺสํชานํ นีตนิภาสํชานํ เอยฺเมว อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ ปสฺสตี นีตานิ นีตวณฺณานิ นีตนิทสฺสํชานานิ นีตนิภาสํชานานิ
 ตานิ อภิกฺขุย ชานามิ ปสฺสํตีติ เอยฺสณฺณํ โหติ อิทํ ปญฺจํ
 อภิกายคณํ ฯ อชฺฌคตฺตฺรุปฺสณฺณํ เอยฺโก พหิทฺทชา-
 รุปานิ ปสฺสตี
 ปีตานิ ปีตวณฺณานิ ปีตนิทสฺสํชานานิ ปีตนิภาสํชานานิ เสยฺยถาเป นาม

กณฺฐณการปฺปญฺญํ ปิตํ ปิตวณฺณํ ปิตนิตฺถุสฺสนํ ปิตนินิภาสํ เสยฺยถาบี
 วา ปน ตํ วตฺถํ พารานเสยฺยกํ อุกฺกโตภาควิมฺมุจฺจํ ปิตํ ปิตวณฺณํ
 ปิตนิตฺถุสฺสนํ ปิตนินิภาสํ เอวเมว อชฺชณตฺตํอรรูปสฺสณฺณํ เอโก พหิทฺฐารู-
 ปรานิ ปสฺสตี ปิตานิ ปิตวณฺณานิ ปิตนิตฺถุสฺสนานิ ปิตนินิภาसानิ
 ตานิ อภิภุจฺย ชานามิ ปสฺสํสํมตี เอวํสฺสณฺณํ โหติ อิทํ อฏฺฐจฺจํ
 อภิภายตฺนํ ๑ อชฺชณตฺตํอรรูปสฺสณฺณํ เอโก พหิทฺฐารูปรานิ ปสฺสตี
 โถหิตกานิ โถหิตกวณฺณานิ โถหิตกนิตฺถุสฺสนานิ โถหิตกนินิภาसानิ
 เสยฺยถาบี นาม พนฺชชฺชวกปฺปญฺญํ โถหิตกํ โถหิตกวณฺณํ โถหิตก-
 นิตฺถุสฺสนํ โถหิตกนินิภาสํ เสยฺยถาบี วา ปน ตํ วตฺถํ พาราน-
 เสยฺยกํ อุกฺกโตภาควิมฺมุจฺจํ โถหิตกํ โถหิตกวณฺณํ โถหิตกนิตฺถุสฺสนํ
 โถหิตกนินิภาสํ เอวเมว อชฺชณตฺตํอรรูปสฺสณฺณํ เอโก พหิทฺฐารูปรานิ
 ปสฺสตี โถหิตกานิ โถหิตกวณฺณานิ โถหิตกนิตฺถุสฺสนานิ โถหิตก-
 นินิภาसानิ ตานิ อภิภุจฺย ชานามิ ปสฺสํสํมตี เอวํสฺสณฺณํ โหติ
 อิทํ สฺตตฺตมํ อภิภายตฺนํ ๑ อชฺชณตฺตํอรรูปสฺสณฺณํ เอโก พหิทฺฐารูปรานิ
 ปสฺสตี โธทาทานิ โธทาทวณฺณานิ โธทาทนิตฺถุสฺสนานิ โธทาท-
 นินิภาसानิ เสยฺยถาบี นาม โธสฺสชิตารกา โธทาทา โธทาทวณฺณา
 โธทาทนิตฺถุสฺสนา โธทาทนินิภาสา เสยฺยถาบี วา ปน ตํ วตฺถํ
 พารานเสยฺยกํ อุกฺกโตภาควิมฺมุจฺจํ โธทาทํ โธทาทวณฺณํ โธทาท-
 นิตฺถุสฺสนํ โธทาทนินิภาสํ เอวเมว อชฺชณตฺตํอรรูปสฺสณฺณํ เอโก พหิทฺฐารู-
 ปรานิ ปสฺสตี โธทาทานิ โธทาทวณฺณานิ โธทาทนิตฺถุสฺสนานิ โธทาท-

อรหตา สัมมาสัมพุทฺธเรน นว ชมฺมา สัมมทกฺขาตา ตตฺถ สัพฺเพ-
 เหว สังคํายิตฺตพฺพํ ๑เป ๑ อตฺถาย หิตาย สฺขาย เทวมนุสฺสํานํ ๑
 กตเม นว ๑ นว อาฆาตวตฺถุณี อนตฺถํ เม อจฺริตฺติ อาฆาตํ พนฺธุติ ๑
 อนตฺถํ เม จรตฺติ อาฆาตํ พนฺธุติ ๑ อนตฺถํ เม จริสฺสํตฺติ อาฆาตํ
 พนฺธุติ ๑ บิยสฺสํ เม มนาปสฺสํ อนตฺถํ อจฺริ ๑ อนตฺถํ จรติ ๑
 อนตฺถํ จริสฺสํตฺติ อาฆาตํ พนฺธุติ ๑ อปฺบิยสฺสํ เม อมนาปสฺสํ
 อตฺถํ อจฺริ ๑ อตฺถํ จรติ ๑ อตฺถํ จริสฺสํตฺติ อาฆาตํ พนฺธุติ ๑

[๓๕๒] นว อาฆาตปฺฏิวินยา อนตฺถํ เม อจฺริตฺติ ตํ กุเตตฺถ
 ตพฺภาติ อาฆาตํ ปฺฏิวินติ ๑ อนตฺถํ เม จรตฺติ ตํ กุเตตฺถ
 ตพฺภาติ อาฆาตํ ปฺฏิวินติ ๑ อนตฺถํ เม จริสฺสํตฺติ ตํ กุเตตฺถ
 ตพฺภาติ อาฆาตํ ปฺฏิวินติ ๑ บิยสฺสํ เม มนาปสฺสํ อนตฺถํ อจฺริ ๑
 อนตฺถํ จรติ ๑ อนตฺถํ จริสฺสํตฺติ ตํ กุเตตฺถ ตพฺภาติ อาฆาตํ
 ปฺฏิวินติ ๑ อปฺบิยสฺสํ เม อมนาปสฺสํ อตฺถํ อจฺริ ๑ อตฺถํ
 จรติ ๑ อตฺถํ จริสฺสํตฺติ ตํ กุเตตฺถ ตพฺภาติ อาฆาตํ ปฺฏิวินติ ๑

[๓๕๓] นว สํตฺตาวาโส สํตฺตาวุโส สํตฺตา นานตฺตกายา
 นานตฺตสํณฺณินิ เสยฺยถาบี มนุสฺสํ เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ
 จ วิหิปาติกา อยํ ปจฺจโม สํตฺตาวาโส ๑ สํตฺตาวุโส สํตฺตา
 นานตฺตกายา เอกตฺตสํณฺณินิ เสยฺยถาบี เทวา พุทฺหมกายิกา
 ปจฺจมาภินิพฺพุตฺตา อยํ ทฺติโย สํตฺตาวาโส ๑ สํตฺตาวุโส สํตฺตา
 เอกตฺตกายา นานตฺตสํณฺณินิ เสยฺยถาบี เทวา อาภสฺสํรา อยํ

อุปฺสํปชฺช วิหริติ วิตถกฺกวจิรารณํ ฐุปฺสฺมา อชฺฌตฺตํ สํปสาทณํ
 เจตโส เตโลกิภาวํ อวิตถกํ อจิรารณํ สมาริขํ ปิตีสุตฺถํ ทุติยชฺฌณานํ
 อุปฺสํปชฺช วิหริติ ปิติยา ฯ วิราคา อูปฺเภวโก ฯ วิหริติ
 สโต ฯ สํปชฺชาโน สุตฺตญฺจ กายเนน ปฏิสฺสเวเทติ ยนฺตํ อริยา
 อากิณฺชนฺติ อูปฺเภวโก สติมา สุตฺตวิหารีติ ตติยชฺฌณานํ อุปฺสํปชฺช
 วิหริติ สุตฺตสุตฺตํ ฯ ปหานา ทุทฺตสุตฺตํ ฯ ปหานา ปุพฺเพ ว โสมนสุตฺต-
 โทมนสุตฺตํ อตฺถกฺกมา อทฺตชฺชมสุตฺตํ อูปฺเภวชาติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตชฺช-
 ฌณานํ อุปฺสํปชฺช วิหริติ สํพฺพโส รุปฺสณฺณานํ สํตติกฺกมา
 ปฏิชฺชสณฺณานํ อตฺถกฺกมา นานคฺตสณฺณานํ อมนสิการา อนนฺโต
 อากาโสติ อากาสานญฺจายคณฺโณ อุปฺสํปชฺช วิหริติ สํพฺพโส
 อากาสานญฺจายคณฺโณ สํตติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญ-
 จายคณฺโณ อุปฺสํปชฺช วิหริติ สํพฺพโส วิญฺญาณญฺจายคณฺโณ สํ-
 ตติกฺกมฺม นตฺถิ กิณฺจติ อากิณฺจญฺจายคณฺโณ อุปฺสํปชฺช วิหริติ
 สํพฺพโส อากิณฺจญฺจายคณฺโณ สํตติกฺกมฺม เหนวสณฺณานาสณฺณายคณฺโณ
 อุปฺสํปชฺช วิหริติ สํพฺพโส เหนวสณฺณานาสณฺณายคณฺโณ สํตติกฺกมฺม
 สณฺณาวะทยิตินิโรธํ อุปฺสํปชฺช วิหริติ ฯ

[๓๕๖] นว อนุปฺพุพฺพนิโรธา ปชฺชมชฺฌณานํ สํมาปนฺนสุตฺต กาม-
 สณฺญา นิรุตฺตา โหติ ทุติยชฺฌณานํ สํมาปนฺนสุตฺต วิตถกฺกวจิราร
 นิรุตฺตา โหติ ตติยชฺฌณานํ สํมาปนฺนสุตฺต ปิตี นิรุตฺตา โหติ
 จตฺตชฺชฌณานํ สํมาปนฺนสุตฺต อตฺตสํสํสํสา นิรุตฺตา โหติ

อากาสานัญจายตน์ สสมาปนฺนสฺส รุปสณฺญา นิรุทฺธา โหติ วิญญา-
 ณญจายตน์ สสมาปนฺนสฺส อากาสานัญจายตน์สณฺญา นิรุทฺธา โหติ
 อากิญจัญจายตน์ สสมาปนฺนสฺส วิญญาณญจายตน์สณฺญา นิรุทฺธา
 โหติ เหนวสณฺญานาสณฺญายตน์ สสมาปนฺนสฺส อากิญจัญจายตน์-
 สณฺญา นิรุทฺธา โหติ สณฺญาเวทียคินิโรธิ์ สสมาปนฺนสฺส สณฺญา
 จ เวทนา จ นิรุทฺธา โหนติ ฯ อิมे โส อากุโส เตน ภควตา
 ชานตา ปัสสตา อรหตา สสมาสํมพฺพุเชน นว ชมฺมา สมฺมทกฺขาตา
 ตคฺค สพฺเพเหเว สํคายิตพฺพิ์ ฯ เป ฯ อคฺคทาย หิตาย สฺขาย
 เทวมนุสฺสํสํนํ ฯ นวกานํ เปยฺยาโต จ ฯ

สังคี่ติยทสัถิ์ นิฏฺฐิติ์ ฯ

[๓๕๗] อคฺคิ โส อากุโส เตน ภควตา ชานตา ปัสสตา
 อรหตา สสมาสํมพฺพุเชน ทสฺ ชมฺมา สมฺมทกฺขาตา ตคฺค
 สพฺเพเหเว สํคายิตพฺพิ์ ฯ เป ฯ อคฺคทาย หิตาย สฺขาย เทว-
 มนุสฺสํสํนํ ฯ กตเม ทสฺ ฯ ทสฺ นาทกรณา ชมฺมา อีชากุโส
 ภิกฺขุ สัสสวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวโต วิหริติ อจฺจารโคจร-
 สํปฺนโน อนุมนตฺเตสฺ วชฺเชสฺ ภายทสฺสํวํ สํมาทาย สิกฺขติ สิกฺขา-
 ปเทสฺ ฯ ยํปากุโส ภิกฺขุ สัสสวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวโต
 วิหริติ อจฺจารโคจรสํปฺนโน อนุมนตฺเตสฺ วชฺเชสฺ ภายทสฺสํวํ
 สํมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺ อยํ ชมฺโม นาทกรโรณ ฯ ปฺน
 จปฺริ์ อากุโส ภิกฺขุ พหุสฺสโต โหติ สุตฺตโร สุตฺตํนิจโย ฯ เย

เต ชมฺมา อาทิกถฺยยาณา มชฺเชนถฺยยาณา ปวิโยสํานถฺยยาณา
 สําคถฺถิ สํพยุชฺชนํ เกตวปริปฺปณฺณํ ปริสํกฺกํ พุทฺทมจฺริยํ อภิวทฺทติ
 ตถารุปราสฺส ชมฺมา พหุสฺสฺสตา โหนฺติ ชฺตา วจฺสา ปริจิตฺตา มนสํ-
 นุเปกฺขิตฺตา ทิฏฺฐิจฺยา สํปฺปฏฺฐิวิทฺธา ฯ ยํปาดุสฺสํ ภิกฺขุ พหุสฺสฺสโต
 โหติ ฯ เป ฯ ทิฏฺฐิจฺยา สํปฺปฏฺฐิวิทฺธา อัยยิ ชมฺโม นาทกรโร ฯ
 ปุณฺ จปรํ อาดุสฺสํ ภิกฺขุ กถฺยยาณมิตฺโต โหติ กถฺยยาณสํหาโย
 กถฺยยาณสํปวฺงโก ฯ ยํปาดุสฺสํ ภิกฺขุ กถฺยยาณมิตฺโต โหติ กถฺยยาณ-
 สํหาโย กถฺยยาณสํปวฺงโก อัยยิ ชมฺโม นาทกรโร ฯ ปุณฺ จปรํ
 อาดุสฺสํ ภิกฺขุ สฺวโจ โหติ สฺวจฺสฺสกรฺเนหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต
 ชโม ปทกฺขิณคฺคาหิ อหุสฺสํสนิ ฯ ยํปาดุสฺสํ ภิกฺขุ สฺวโจ โหติ
 สฺวจฺสฺสกรฺเนหิ ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต ชโม ปทกฺขิณคฺคาหิ อหุสฺสํสนิ
 อัยยิ ชมฺโม นาทกรโร ฯ ปุณฺ จปรํ อาดุสฺสํ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ
 สํพุทฺทมจฺริยํ อจฺจุจาวจานิ กิกรณฺ์ยานิ ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนตฺส
 ตตฺถรฺุปรายาย วิมฺบํสํย สมนฺนาคโต อถํ กาคฺคํ อถํ สํวิชาตฺตํ ฯ
 ยํปาดุสฺสํ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สํพุทฺทมจฺริยํ ฯ เป ฯ อถํ สํวิชาตฺตํ
 อัยยิ ชมฺโม นาทกรโร ฯ ปุณฺ จปรํ อาดุสฺสํ ภิกฺขุ ชมฺมกาโม
 โหติ บิยฺสํมฺทาหาโร อภิชมฺเม อภิวินเย โอปารปาโมชฺโซ ฯ
 ยํปาดุสฺสํ ภิกฺขุ ชมฺมกาโม โหติ บิยฺสํมฺทาหาโร อภิชมฺเม อภิวินเย
 โอปารปาโมชฺโซ อัยยิ ชมฺโม นาทกรโร ฯ ปุณฺ จปรํ อาดุสฺสํ
 ภิกฺขุ สมนฺนคฺคฺโข โหติ อิตฺริตฺเรหิ จีวรบิณฺฑชฺปาตเสนาสํนคิถานปจฺจ-

เกษชฺชปรภิกฺขาวเรหิ ฯ ยัมปาธุโส ภิกฺขุ สหุคฺคฺโข โหติ อิตริตเวหิ
 จีวรบีณชฺชปาตเสนาสนนิกทานปัจจุยเกษชฺชปรภิกฺขาวเรหิ อयัมปี ชฺชโม
 นาทกรโณ ฯ ปุณ จปรัม อากุโส ภิกฺขุ อวารทฺชวิริโย วิหริติ
 อกุสฺถานัม ชฺชมานัม ปทานาย กุสฺถานัม ชฺชมานัม อุตฺตมฺปทาย ตามวา
 ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺตฺตฺโร กุสฺเสตฺตฺ ชฺชเมตฺตฺ ฯ ยัมปาธุโส ภิกฺขุ
 อวารทฺชวิริโย วิหริติ อกุสฺถานัม ชฺชมานัม ปทานาย กุสฺถานัม ชฺชมานัม
 อุตฺตมฺปทาย ตามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺตฺตฺโร กุสฺเสตฺตฺ ชฺชเมตฺตฺ
 อยัมปี ชฺชโม นาทกรโณ ฯ ปุณ จปรัม อากุโส ภิกฺขุ สติมา
 โหติ ปรเมน สติเนปกฺเกณ สมนฺนาคโต จิรกตัมปี จิรภาสิตัมปี
 สฺริตา อนุตฺตฺสฺริตา ฯ ยัมปาธุโส ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สติ-
 เนปกฺเกณ สมนฺนาคโต จิรกตัมปี จิรภาสิตัมปี สฺริตา อนุตฺตฺสฺริตา อยัมปี
 ชฺชโม นาทกรโณ ฯ ปุณ จปรัม อากุโส ภิกฺขุ ปณฺณววา โหติ
 อุกฺขยฺตฺตฺตฺคามินิยา ปณฺณวาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพชฺชกาย สมนฺมา-
 ทุกฺขกฺขยฺคามินิยา ฯ ยัมปาธุโส ภิกฺขุ ปณฺณววา โหติ อุกฺขยฺตฺตฺตฺคามินิยา
 ปณฺณวาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพชฺชกาย สมนฺมาทุกฺขกฺขยฺคามินิยา
 อยัมปี ชฺชโม นาทกรโณ ฯ

[๓๕๘] ทศ กสฺสินายตนานิ ปจฺจวักกสฺสินเมโก สณฺชานาติ อุกฺขัม
 อโช ทิริยัม อนนฺวยัม อปฺปมาณัม อวาปอกสฺสินเมโก สณฺชานาติ ฯ เป ฯ
 เตชฺชอกสฺสินเมโก สณฺชานาติ ฯ เป ฯ วาโยกสฺสินเมโก สณฺชานาติ
 ฯ เป ฯ นีถกสฺสินเมโก สณฺชานาติ ฯ เป ฯ ปัตถกสฺสินเมโก สณฺชานาติ

สทฺทํ สุตฺวา ฯ ขาเนน คนฺขํ ขายิตฺวา ฯ ชิวฺหาย วรํ สํยิตฺวา ฯ
 กาเยน โฉฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ฯ มนสา ฆมฺมํ วิณฺณาย เนว สฺมุโน
 โหติ น ทฺมุมนโน อฺเปกฺขโก จ วิหริติ สโต สมนฺปชาโน ฯ เอวํ
 โช อวฺสุโส ภิกฺขุ ฉพฺพคฺคสฺมนฺนาคโต โหติ ฯ กถญฺจาสุโส ภิกฺขุ
 เขการกฺโข โหติ ฯ อิทฺวาสุโส ภิกฺขุ สฺตารกฺเขน เจตสา สมนฺนาคโต
 โหติ ฯ เอวํ โช อวฺสุโส ภิกฺขุ เขการกฺโข โหติ ฯ กถญฺจาสุโส
 ภิกฺขุ จตุรปฺปสฺเสโน โหติ ฯ อิทฺวาสุโส ภิกฺขุ สงฺขาเยกํ ปฏฺฐิเสวติ
 สงฺขาเยกํ อธิวาเสติ สงฺขาเยกํ ปรีวชฺเชติ สงฺขาเยกํ วิโนเทติ ฯ
 เอวํ โช อวฺสุโส ภิกฺขุ จตุรปฺปสฺเสโน โหติ ฯ กถญฺจาสุโส
 ภิกฺขุ ปนฺนุณฺณปจฺเจกสฺสจฺโจ โหติ ฯ อิทฺวาสุโส ภิกฺขุโน ยานิ ตานิ
 ปุณฺณสฺมณพฺุราหฺมณานํ ปุณฺณปจฺเจกสฺสจฺจานิ สฺพฺพานิ ตานิ นุณฺณานิ
 โหนฺติ ปนฺนุณฺณานิ จตฺตานิ วนฺตานิ มุคฺตานิ ปหฺนฺวานิ ปฏฺธิ-
 นิสฺสํชฺฐสฺซานิ ฯ เอวํ โช อวฺสุโส ภิกฺขุ ปนฺนุณฺณปจฺเจกสฺสจฺโจ โหติ ฯ
 กถญฺจาสุโส ภิกฺขุ สฺมวยสฺชฺเชสฺสโน โหติ ฯ อิทฺวาสุโส ภิกฺขุโน
 กามเสฺสนา ปหฺนฺวา โหติ ภเวเสฺสนา ปหฺนฺวา โหติ พุรฺหุมาจฺริยเสฺสนา
 ปฏฺฐินิสฺสํชฺฐสฺซ่า ฯ เอวํ โช อวฺสุโส ภิกฺขุ สฺมวยสฺชฺเชสฺสโน โหติ ฯ
 กถญฺจาสุโส ภิกฺขุ อนาวิตฺตสํกฺกปฺโป โหติ ฯ อิทฺวาสุโส ภิกฺขุโน
 กามสํกฺกปฺโป ปหฺนฺโน โหติ พฺยาปาทสํกฺกปฺโป ปหฺนฺโน โหติ
 วิหฺนฺสาสํกฺกปฺโป ปหฺนฺโน โหติ ฯ เอวํ โช อวฺสุโส ภิกฺขุ อนา-
 วิตฺตสํกฺกปฺโป โหติ ฯ กถญฺจาสุโส ภิกฺขุ ปสฺสํทฺชฺกายสงฺขาโร

โหติ ฯ อิทฺธาสุตฺตํ ภิกฺขุ สุตฺตํ ๑ ปหานา ทุกฺขสุตฺตํ ๑ ปหานา
 ปุพฺพเพ ๑ โสมนสุตฺตํ โทมนสุตฺตํ อตฺถกฺคมา อตฺถกฺคมสุตฺตํ อุกฺเขตฺตา-
 สติปาริสฺสุทฺธิ จตฺตคฺคชฺฌานํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริติ ฯ เอวํ โช อิทฺธาสุตฺตํ
 ภิกฺขุ ปสฺสํทฺธกายสงฺขาโร โหติ ฯ กถญฺจาสุตฺตํ ภิกฺขุ สุตฺตํ อุกฺเข-
 ตฺติโหติ โหติ ฯ อิทฺธาสุตฺตํ ภิกฺขุโน วาจา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ
 โทสา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ โมหา จิตฺตํ วิมุตฺตํ โหติ ฯ เอวํ
 โช อิทฺธาสุตฺตํ ภิกฺขุ สุตฺตํ อุกฺเขตฺติโหติ โหติ ฯ กถญฺจาสุตฺตํ ภิกฺขุ
 สุตฺตํ อุกฺเขตฺตปญฺญเวย โหติ ฯ อิทฺธาสุตฺตํ ภิกฺขุ วาโค เม ปหีนो
 อุกฺเขตฺตปญฺญเวย ตาตฺถาตฺถกฺคโค อณฺภวํกโค อายคฺคิ อณฺภุปาทรมฺโอมติ
 ปชานาติ โทโส เม ปหีนอ อุกฺเขตฺตปญฺญเวย ตาตฺถาตฺถกฺคโค อณ-
 ภวํกโค อายคฺคิ อณฺภุปาทรมฺโอมติ ปชานาติ โมหอ เม ปหีนอ
 อุกฺเขตฺตปญฺญเวย ตาตฺถาตฺถกฺคโค อณฺภวํกโค อายคฺคิ อณฺภุปาทรมฺโอมติ
 ปชานาติ ฯ เอวํ โช อิทฺธาสุตฺตํ ภิกฺขุ สุตฺตํ อุกฺเขตฺตปญฺญเวย โหติ ฯ

[๓๖๒] ทถ อเสกฺขา รมฺมา อเสกฺขา สมฺมาทิฏฺฐิ อเสกฺโข
 สมฺมาตฺถกฺกโป อเสกฺขา สมฺมาวาจา อเสกฺโข สมฺมากมฺมฺนุโค
 อเสกฺโข สมฺมาอาชีโว อเสกฺโข สมฺมาวาจาโม อเสกฺขา สมฺมา-
 สติ อเสกฺโข สมฺมาตฺมาริ อเสกฺโข สมฺมาฉานํ อเสกฺขา
 สมฺมาวิมุตฺติ ฯ อิมเ ช อิทฺธาสุตฺตํ เตน ภควตา ชานตา ปสฺสํตา
 อรหตา สมฺมาตฺมฺพุทฺเธน ทถ รมฺมา สมฺมทกฺขาตา ตตฺถ สพุทฺเ-
 เหว สงฺคายิตฺตพฺพํ น วิวิตฺตพฺพํ ยถยิทํ พุทฺทมฺจวิยํ อตฺถุณิยํ

อตุสฺส จิรวุจฺจิกํ ตทสฺส พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุชฺขาย โถถานุกุมฺปาย
อตุถาย หิตาย สุชฺขาย เทวมนุสฺสํานนฺติ ฯ

สังคี่ติยทสฺสํ นิฏฺฐิตํ ฯ

[๓๖๓] อถ โช ภควา อญฺฺจหิตฺวา อายสฺมฺนํ สํวิปฺตุตฺตํ อามนฺเตสึ
สํวฺ สํวฺ สํวิปฺตุตฺตํ สํวฺ โช ทฺวํ สํวิปฺตุตฺตํ ภิกฺขุณฺโณ สํวฺคี่ติ-
ปริยายํ อภาสฺติ ฯ อิทมวโจ อายสฺมา สํวิปฺตุโต ฯ สมนฺนฺโม
สตุถา อโหสิ ฯ อตุตมฺนา จ เต ภิกฺขุ อายสฺมโต สํวิปฺตุตฺตสฺส
ภาสฺติ อภินนฺทฺนฺติ ฯ

สังคี่ติสุตฺตํ นิฏฺฐิตํ ทสฺมํ ฯ

ทศุตฺตวทศุตฺตํ

[๓๖๔] เอมฺเม สุตํ ๑ เอกํ สมยํ ภควา จมฺปายํ วิหริติ
คคฺคราย โปกฺขรณียา ตํเว มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ
ภิกฺขุสฺเตหิ ๑ ตตฺร โข อายสฺมา สํวิปฺตุโต ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
อาวุสฺสํ ภิกฺขเวติ ๑ อาวุสฺสํ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต สํวิปฺตุตฺตสฺส
ปจฺจสฺสํ ๑ อายสฺมา สํวิปฺตุโต เอตทโวจ

[๓๖๕] ทศุตฺตวํ ปวกฺขามิ ชมฺมํ นิพฺพานปคฺติยา
ทุกฺขสฺสํนตฺตกริยาย สํพคฺคณฺถปฺปโมจฺนํ ๑

[๓๖๖] เอโก อาวุสฺสํ ชมฺโม พหุกาโร เอโก ชมฺโม ภาเว
ตฺตพฺโพ เอโก ชมฺโม ปริณฺเวยโย เอโก ชมฺโม ปหาตฺตพฺโพ
เอโก ชมฺโม หานภาคิโย เอโก ชมฺโม วิเสสฺภาคิโย เอโก
شمฺโม ทุปฺปปฏิวิชฺฐโณ เอโก ชมฺโม อุปฺปาเทตฺตพฺโพ -เอโก ชมฺโม
อภินฺเวยโย เอโก ชมฺโม สจฺฉิกาทฺตพฺโพ ๑

[๓๖๗] กตโม เอโก ชมฺโม พหุกาโร ๑ อุปฺปมาโท กุสฺเสตฺถุ
ชมฺเมตฺถุ ๑ อยํ เอโก ชมฺโม พหุกาโร ๑

[๓๖๘] กตโม เอโก ชมฺโม ภาเวตฺตพฺโพ ๑ กายคตาสฺติ สํต-
สฺสคคตา ๑ อยํ เอโก ชมฺโม ภาเวตฺตพฺโพ ๑

[๓๖๙] กตโม เอโก ชมฺโม ปริณฺเวยโย ๑ สฺสสฺสํ สํสฺสโว
อุปาทานิโย ๑ อยํ เอโก ชมฺโม ปริณฺเวยโย ๑

[๓๗๐] กตโม เอโก ชมฺโม ปหาคพฺโพ ๑ อสฺมิมาโน ๑
 อยํ เอโก ชมฺโม ปหาคพฺโพ ๑

[๓๗๑] กตโม เอโก ชมฺโม หานภาคิโย ๑ อโยนิโสมนสิ-
 กาวโร ๑ อยํ เอโก ชมฺโม หานภาคิโย ๑

[๓๗๒] กตโม เอโก ชมฺโม วิเสสภาคิโย ๑ โยนิโสมนสิกาโร ๑
 อยํ เอโก ชมฺโม วิเสสภาคิโย ๑

[๓๗๓] กตโม เอโก ชมฺโม ทุปรปฏิวิชฺโฌ ๑ อนนฺตริโก
 เจโตสฺมาชิ ๑ อยํ เอโก ชมฺโม ทุปรปฏิวิชฺโฌ ๑

[๓๗๔] กตโม เอโก ชมฺโม อุปรปาเทตพฺโพ ๑ อกฺุปรปํ ฌานํ ๑
 อยํ เอโก ชมฺโม อุปรปาเทตพฺโพ ๑

[๓๗๕] กตโม เอโก ชมฺโม อภินฺนุญฺเฌโย ๑ สฺพเพ สฺตฺคา
 อหารฐฺจิติกา ๑ อยํ เอโก ชมฺโม อภินฺนุญฺเฌโย ๑

[๓๗๖] กตโม เอโก ชมฺโม สฺจฺฉิกาทพฺโพ ๑ อกฺุปรปา เจโต-
 วิมฺุตติ ๑ อยํ เอโก ชมฺโม สฺจฺฉิกาทพฺโพ ๑ อิติ อิเม ทสฺ
 ชฺมา ภูตา ตจฺฉา ตถา อวิตถา อนนฺนถา สฺมา ตถาคเคน
 อภิสฺมพฺพุธา ๑

[๓๗๗] เทว ชฺมา พหุการา เทว ชฺมา ภาเวตพฺพา เทว
 ชฺมา ปริณฺนุญฺยา เทว ชฺมา ปหาคพฺพา เทว ชฺมา
 หานภาคิยา เทว ชฺมา วิเสสภาคิยา เทว ชฺมา ทุปรปฏิวิชฺฌา
 เทว ชฺมา อุปรปาเทตพฺพา เทว ชฺมา อภินฺนุญฺยา เทว

ชมฺมา สํกฺกิตฺตํพฺพา ฯ

[๓๗๘] กตเม เทว ชมฺมา พหุการา ฯ สติ ๑ สมนฺชฌณฺญ ๑
อิเม เทว ชมฺมา พหุการา ฯ

[๓๗๙] กตเม เทว ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ สมนโถ ๑ วิปัสสนา
๑ ฯ อิเม เทว ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ

[๓๘๐] กตเม เทว ชมฺมา ปริณฺเวยฺยา ฯ นามณฺจ รูปณฺจ ฯ
อิเม เทว ชมฺมา ปริณฺเวยฺยา ฯ

[๓๘๑] กตเม เทว ชมฺมา ปหาคพฺพา ฯ อวิชฺชา ๑ ภวคณฺหา
๑ ฯ อิเม เทว ชมฺมา ปหาคพฺพา ฯ

[๓๘๒] กตเม เทว ชมฺมา หานภาคิยา ฯ โทวจสํสฺตา ๑
ปาปมิตฺตฺตา ๑ ฯ อิเม เทว ชมฺมา หานภาคิยา ฯ

[๓๘๓] กตเม เทว ชมฺมา วิเสตฺภาคิยา ฯ โสวจสํสฺตา ๑
กตฺยาณมิตฺตฺตา ๑ ฯ อิเม เทว ชมฺมา วิเสตฺภาคิยา ฯ

[๓๘๔] กตเม เทว ชมฺมา ทฺุปรปฏิวิชฺฌา ฯ โย ๑ เหตุ โย ๑
ปจฺจโย สํคฺตานิ สํกฺกิตฺตํโย โย ๑ เหตุ โย ๑ ปจฺจโย สํคฺตานิ
วิสํกฺกิตฺตํ ฯ อิเม เทว ชมฺมา ทฺุปรปฏิวิชฺฌา ฯ

[๓๘๕] กตเม เทว ชมฺมา อฺุปรปาทพฺพา ฯ เทว ฌานานิ
ชฺเช ฌานํ อฺุปรปาท ฌานํ ฯ อิเม เทว ชมฺมา อฺุปรปาทพฺพา ฯ

[๓๘๖] กตเม เทว ชมฺมา อภิณฺเวยฺยา ฯ เทว ชาตุโย สํชฺตา
๑ ชาตุ อสํชฺตา ๑ ชาตุ ฯ อิเม เทว ชมฺมา อภิณฺเวยฺยา ฯ

[๓๘๗] กตเม เทว ชุมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ วิชฺชา ฯ วิมุตฺติ
 ฯ อิม เทว ชุมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ อิติ อิม วัสฺสติ
 ชุมฺมา ภูตา ตจฺจนา ตถา อวิตถา อนนฺนณฺธา สฺมฺมา ตถาคเตน
 อภิสฺมฺพทฺธา ฯ

[๓๘๘] ตโย ชุมฺมา พหุการา ตโย ชุมฺมา ภาเวตพฺพา
 ตโย ชุมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ตโย ชุมฺมา ปหาคพฺพา ตโย ชุมฺมา
 หานภาคิยา ตโย ชุมฺมา วิเสสภาคิยา ตโย ชุมฺมา ทุปรวิจิตรณา
 ตโย ชุมฺมา อุปราทตพฺพา ตโย ชุมฺมา อภินฺนเยยฺยา ตโย
 ชุมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ

[๓๘๘] กตเม ตโย ชุมฺมา พหุการา ฯ สฺบปรฺสฺสํเสโว สฺทชฺมฺมสฺ-
 สฺสณฺํ ชุมฺมานุชฺมฺมปฺฏิปฺตฺติ ฯ อิม ตโย ชุมฺมา พหุการา ฯ

[๓๘๙] กตเม ตโย ชุมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ ตโย สฺมาธิ สฺวิตกฺโก
 สฺวิจฺจโร สฺมาธิ อวิตกฺโก วิจฺจรมคฺโค สฺมาธิ อวิตกฺโก อวิจฺจโร
 สฺมาธิ ฯ อิม ตโย ชุมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

[๓๙๐] กตเม ตโย ชุมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ ติสฺโส เวทนา
 สฺสุชา เวทนา ทฺกฺชา เวทนา อทฺกฺชฺมฺสฺสุชา เวทนา ฯ อิม
 ตโย ชุมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ

[๓๙๑] กตเม ตโย ชุมฺมา ปหาคพฺพา ฯ ติสฺโส ตณฺหา กาม-
 ตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อิม ตโย ชุมฺมา ปหาคพฺพา ฯ

[๓๙๒] กตเม ตโย ชุมฺมา หานภาคิยา ฯ คฺคินิ อภุสฺสฺมฺตฺตานิ

โตโก อกุตตมุตโต โทโส อกุตตมุตโต โมโห อกุตตมุตโต ฯ อิเม
คโย ชมมา หานภาคิยา ฯ

[๓๘๕] กตเม คโย ชมมา วิเสตภาคิยา ฯ คัจฉิ กุตตมุตตานิ
อโตโก กุตตมุตโต อโทโส กุตตมุตโต อโมโห กุตตมุตโต ฯ อิเม
คโย ชมมา วิเสตภาคิยา ฯ

[๓๘๕] กตเม คโย ชมมา ทุปรปฏิวิชฺฐา ฯ คิสฺโส นิสฺสวณฺเณยา
ชาตุโย กามานเมตฺถ นิสฺสวณฺเณ ยทิตฺถ เนกชฺชมฺมํ รูปานเมตฺถ
นิสฺสวณฺเณ ยทิตฺถ อวฺฐํ ยํ โช ปน กิณฺจิ ภูตํ สงฺฆตฺถ ปฏิจฺจุ
สมฺบุตฺตํ นิโรช คสฺส นิสฺสวณฺเณ ฯ อิเม คโย ชมมา
ตุปรปฏิวิชฺฐา ฯ

[๓๘๖] กตเม คโย ชมมา อฺฐปฺปาเทตฺตพฺพา ฯ คัจฉิ ฌานานิ
อตฺถคัสฺสวณฺเณ อนาคคัสฺสวณฺเณ ปจฺจุตฺตํ นิสฺสวณฺเณ ฯ อิเม คโย
شمมา อฺฐปฺปาเทตฺตพฺพา ฯ

[๓๘๗] กตเม คโย ชมมา อภินฺนเวชฺฐา ฯ คิสฺโส ชาตุโย
กามชาตุ รูปชาตุ อรูปชาตุ ฯ อิเม คโย ชมมา อภินฺนเวชฺฐา ฯ

[๓๘๘] กตเม คโย ชมมา สจฺจนิถาทพฺพา ฯ คิสฺโส วิชฺชา
ปฺพุเพนิวาตํ นิสฺสวณฺเณ วิชฺชา สจฺจตํ จุตฺตํ ปาเต ฌานํ วิชฺชา
อาตฺถวณฺเณ ชเย ฌานํ วิชฺชา ฯ อิเม คโย ชมมา สจฺจนิถาทพฺพา ฯ
อิติ อิเม คิสฺส ชมมา ภูตา ตจฺจตา ตถา อวิตถา อนนฺนตถา
สมฺบุตฺตา ตถาคเตน อภิสฺสมฺพุทฺธา ฯ

[๓๘๘] จตุตฺตารอ ชมฺมา พหุการว จตุตฺตารอ ชมฺมา
 ภาเวตพฺพว จตุตฺตารอ ชมฺมา ปริณฺณเยยฺยา จตุตฺตารอ ชมฺมา
 ปหาคพฺพว จตุตฺตารอ ชมฺมา หานภาคียา จตุตฺตารอ ชมฺมา
 วิเสตภาคียา จตุตฺตารอ ชมฺมา ทุปรปฏิวิชฺฌว จตุตฺตารอ ชมฺมา
 อฺปฺปาทพฺพว จตุตฺตารอ ชมฺมา อภินฺณเยยฺยา จตุตฺตารอ ชมฺมา
 สจฺฉนิกาคพฺพว ฯ

[๔๐๐] กตเม จตุตฺตารอ ชมฺมา พหุการว ฯ จตุตฺตารอ จตุทฺถนิ
 ปฏฺฐูปเทสวาสํ สปรฺฐิตฺตํ สโย อตฺตตฺตมฺมาปณฺธิ ปุพฺเพ จ
 กตปฺปญฺจตา ฯ อิมะ จตุตฺตารอ ชมฺมา พหุการว ฯ

[๔๐๑] กตเม จตุตฺตารอ ชมฺมา ภาเวตพฺพว ฯ จตุตฺตารอ
 สติปฏฺฐานา อิทาวุโส ภิกฺขุ กายะ กายานุปรฺฐิตํ วิหริติ อาทาปํ
 สมฺปชานนํ สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌวโทมนสฺสํ ฯ เวทนาสุ
 ฯ เป ฯ จิตฺเต ฯ เป ฯ ชมฺเมสุ ชมฺมานุปรฺฐิตํ วิหริติ อาทาปํ
 สมฺปชานนํ สติมา วิเนยฺย โถเก อภิชฺฌวโทมนสฺสํ ฯ อิมะ จตุตฺตารอ
 ชมฺมา ภาเวตพฺพว ฯ

[๔๐๒] กตเม จตุตฺตารอ ชมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ จตุตฺตารอ
 อหารว กวฬฺกาวอ อหารว โยพาริกอ วา สฺซุโม วา สฺสโต
 ทฺฐิตโย มโนสฺสเวจฺจนา คตฺติยา วิณฺณวณฺณํ จตุทฺถํ ฯ อิมะ
 จตุตฺตารอ ชมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ

[๔๐๓] กตเม จตุตฺตารอ ชมฺมา ปหาคพฺพว ฯ จตุตฺตารอ

โธฆา กาโมฆ ภาโวฆ ทิฏฐโฆ อวิชโฆ ๑ อิม จตุตตารโ
ชฺชมา ปหตพฺพหา ๑

[๕๐๕] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา หานภาคิยา ๑ จตุตตารโ โยคา
กามโยโค ภวโยโค ทิฏฐิจโยโค อวิชชโยโค ๑ อิม จตุตตารโ
ชฺชมา หานภาคิยา ๑

[๕๐๕] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา วิเสตภาคิยา ๑ จตุตตารโ
วิสโยคา กามโยควิสโยโค ภวโยควิสโยโค ทิฏฐิจโยควิสโยโค
อวิชชโยควิสโยโค ๑ อิม จตุตตารโ ชฺชมา วิเสตภาคิยา ๑

[๕๐๖] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา ทุปฺปฏฺฐิวิชฺชมา ๑ จตุตตารโ สฺมาธึ
หानภาคิโย สฺมาธึ จิตฺตภาคิโย สฺมาธึ วิเสตภาคิโย สฺมาธึ
นิพฺเพชภาคิโย สฺมาธึ ๑ อิม จตุตตารโ ชฺชมา ทุปฺปฏฺฐิวิชฺชมา ๑

[๕๐๗] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา อุปฺปาเทตพฺพหา ๑ จตุตตารโ
ฉานานิ ชฺชเม ฉานันฺ อนฺนเย ฉานันฺ ปริจฺเจ ฉานันฺ
สฺมมตฺติยา ฉานันฺ ๑ อิม จตุตตารโ ชฺชมา อุปฺปาเทตพฺพหา ๑

[๕๐๘] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา อภินฺนเยชฺชมา ๑ จตุตตารโ อริย-
สฺสจฺจานิ ทฺถุชฺช อริยสฺสจฺจํ ทฺถุชฺชสฺมฺทโย อริยสฺสจฺจํ ทฺถุชฺชนิโรช
อริยสฺสจฺจํ ทฺถุชฺชนิโรชคามินันฺ ปฏฺฐิปทา อริยสฺสจฺจํ ๑ อิม จตุตตารโ
ชฺชมา อภินฺนเยชฺชมา ๑

[๕๐๘] กตเม จตุตตารโ ชฺชมา สฺสจฺจนิกตพฺพหา ๑ จตุตตารโ
สฺสามณฺณตฺตานิ สฺสคฺคาปคฺคตฺตํ สฺสททาคามิณฺณํ อนนาคามิณฺณํ อรหคฺค-

ผถํ ๑ อิมเ จตุตฺตารโ ชมฺมา สํจฺฉิกาทพฺพา ๑ อิติ อิมเ จตุตฺตาทิสํ
ชมฺมา ภูตา ตจฺจนา ตถา อวิตถา อนณฺณถา สํมฺมา ตถาคเตน
อภิสํมฺพุทฺธา ๑

[๔๓๐] ปณฺจ ชมฺมา พหุการา ปณฺจ ชมฺมา ภาเวตพฺพา
ปณฺจ ชมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ปณฺจ ชมฺมา ปหาคพฺพา ปณฺจ
ชมฺมา หานภาคิยา ปณฺจ ชมฺมา วิเสสภาคิยา ปณฺจ ชมฺมา
ทุปฺปฏิวิชฺฌา ปณฺจ ชมฺมา อุปฺปาเทตพฺพา ปณฺจ ชมฺมา
อภินฺณเยยฺยา ปณฺจ ชมฺมา สํจฺฉิกาทพฺพา ๑

[๔๓๑] กถเม ปณฺจ ชมฺมา พหุการา ๑ ปณฺจ ปธานิยฺงฺกานิ
อิชาจฺจุโส ภิกฺขุ สทฺโธ โหติ สทฺทหติ ตถาคตฺตสฺส โหติ อิติปิ
โส ภควา อวทํ สํมฺมาสํมฺพุทฺโธ วิชฺชาจฺจรณสํมฺปนฺโน สุกฺโต
โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสํวริ สุตฺตา เทวมนุสฺสํสํ พุทฺโธ
ภควาติ อุปฺปาปาโ โหติ อุปฺปาตงฺโก สมนฺเวปาทินิยา คหณิยา
สมนฺนาคโต นาคิสฺสํตาย นาจฺจฺจฺจนฺนํ มชฺฌิมาย ปธานกฺขมาย
อัสสํ โหติ อมายาวิ ยถาภูตํ อุตฺตํ อาจิกฺกตฺตา สุตฺตวิ วา
วิญฺญสฺสุ วา สพุทฺทมฺจาวัสสํ อารทฺธวิโร วิหริติ อกฺุสฺตํ ชมฺมานํ
ปหานาย กุสฺตํ ชมฺมานํ อุปฺสํมฺปทาย ถามวา ทพฺทปรกฺกโม
อนิกฺขิตฺตฺตฺวโร กุสฺสเดสฺสุ ชมฺเมสฺสุ ปณฺณวา โหติ อุทฺยตฺตคามินิยา
ปณฺณาย สมนฺนาคโต อวิยาย นิพฺเพชิกาย สํมฺมาทฺกฺกชฺชคามินิยา ๑
อิมเ ปณฺจ ชมฺมา พหุการา ๑

[๔๓๒] กตเม ปณฺจ ชมฺมา ภาเวตพฺพทา ฯ ปณฺจจฺจฺโค สฺมมา-
สมฺมาธิ ปิตีผรณตา สุขผรณตา เจโตผรณตา ธาโถถผรณตา
ปจฺจเวทฺชนานิมิตฺตํ ฯ อิมเ ปณฺจ ชมฺมา ภาเวตพฺพทา ฯ

[๔๓๓] กตเม ปณฺจ ชมฺมา ปวิณฺณเยยฺยา ฯ ปณฺจสุปาทานกฺ-
ขนฺธา เสยฺยถิํ ฐูปฺปาทานกฺขนฺโห เวทฺฐูปาทานกฺขนฺโห สฺนฺณ-
ปาทานกฺขนฺโห สงฺขารูปาทานกฺขนฺโห วิณฺณณาณูปาทานกฺขนฺโห ฯ
อิมเ ปณฺจ ชมฺมา ปวิณฺณเยยฺยา ฯ

[๔๓๔] กตเม ปณฺจ ชมฺมา ปหาตพฺพทา ฯ ปณฺจ นีวรณานิ
กามจฺจนฺทนีวรณํ พฺยาปาทนีวรณํ ถีนมิทฺชนีวรณํ อุกฺกจฺจกุกฺกจ-
นีวรณํ วิจิกิจฺจนีวรณํ ฯ อิมเ ปณฺจ ชมฺมา ปหาตพฺพทา ฯ

[๔๓๕] กตเม ปณฺจ ชมฺมา หานภาคิยา ฯ ปณฺจ เจโตชิตฺตา
อิชาดูโส ภิกฺขุ สฺตฺถวิ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาริมฺมุจฺจติ น สฺมปฺสัถฺติ
คฺคฺสฺส จิตฺตํ น นมฺติ ธาตฺตปฺปาย อนฺุโยคาย สํตจฺจาย ปธานาย
โย โส ธาดูโส ภิกฺขุ สฺตฺถวิ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาริมฺมุจฺจติ น
สมฺปสัถฺติ คฺคฺสฺส จิตฺตํ น นมฺติ ธาตฺตปฺปาย อนฺุโยคาย สํตจฺจาย
ปธานาย ยสฺส จิตฺตํ น นมฺติ ธาตฺตปฺปาย อนฺุโยคาย สํตจฺจาย
ปธานาย อยํ ปจฺจโม เจโตชิตฺโต ฯ ปุณฺ จปรํ ธาดูโส ภิกฺขุ
ชมฺเม กงฺขติ วิจิกิจฺจติ นาริมฺมุจฺจติ น สฺมปฺสัถฺติ ฯ เป ฯ สงฺเข
กงฺขติ ฯ เป ฯ สิกฺขาย กงฺขติ ฯ เป ฯ สฺพฺรหฺมจาริสฺสุ กุบีโต โหติ
อนคฺตมโน อาทคฺจิตฺโต ชิตฺตาโต โย โส ธาดูโส ภิกฺขุ สฺพฺรหฺม-

จาร์สุ กุปฺปีโต โหติ อนตฺตมโน อาหตจิตฺโต ชีตธาโต ตสฺส
 จิตฺตํ น นมตี ชาตปฺปาย อนุโยคาย ตํตจฺจาย ปชานาย ยสฺส
 จิตฺตํ น นมตี ชาตปฺปาย อนุโยคาย ตํตจฺจาย ปชานาย อโย
 ปณฺจโม เจโตชฺชโร ๑ อิมะ ปณฺจ ชมฺมา ทานภาคิยา ๑

[๔๑๖] กตเม ปณฺจ ชมฺมา วิเสสฺสภาคิยา ๑ ปณฺจจินฺทริยานิ
 สทฺธิทฺธิริยํ วิริยินฺทฺธิริยํ สติินฺทฺธิริยํ สฺมาชิินฺทฺธิริยํ ปณฺณณินฺทฺธิริยํ ๑ อิมะ
 ปณฺจ ชมฺมา วิเสสฺสภาคิยา ๑

[๔๑๗] กตเม ปณฺจ ชมฺมา ทุปฺปปฏิวิชฺฌณา ๑ ปณฺจ นิสฺสํวณฺณียา
 ธาตุโย อิทฺถาตุโส ภิกฺขุโน กามะ มนสิกกโรโต กามะสุ จิตฺตํ
 น ปกฺขนฺทติ น ปสฺสํทติ น สฺนฺติชฺชิตฺติ น วิมฺมุจฺจติ เนกฺขมฺมํ
 โช ปนฺสฺส มนสิกกโรโต เนกฺขมฺมเม จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสฺสํทติ
 สฺนฺติชฺชิตฺติ วิมฺมุจฺจติ ตสฺส จิตฺตํ สุกฺคํ สฺภาวิตํ สฺสุจฺจิตฺตํ สฺสุวิมฺมุคฺตํ
 วิสฺสํยคฺคํ กามะเทิ เย ๑ กามปฺปจฺจยา อฺปปปชฺชนฺติ อาสฺวา วิฆาต-
 ปริพาหา มฺมุโต โสฺ เตหิ น โสฺ ตํ เวทนํ เวเทติ อิทํ
 อกฺขชาตํ กามานํ นิสฺสํวณฺณํ ๑ ปุณ ๑ปฺรํ ธาตุโส ภิกฺขุโน พฺยาปาทํ
 มนสิกกโรโต พฺยาปาเท จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปสฺสํทติ น สฺนฺติชฺชิตฺติ
 น วิมฺมุจฺจติ อพฺยาปาทํ โช ปนฺสฺส มนสิกกโรโต อพฺยาปาเท
 จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปสฺสํทติ สฺนฺติชฺชิตฺติ วิมฺมุจฺจติ ตสฺส จิตฺตํ สุกฺคํ
 สฺภาวิตํ สฺสุจฺจิตฺตํ สฺสุวิมฺมุคฺตํ วิสฺสํยคฺคํ พฺยาปาเทเน เย ๑ พฺยาปาท-
 ปจฺจยา อฺปปปชฺชนฺติ อาสฺวา วิฆาตปริพาหา มฺมุโต โสฺ เตหิ

น โส คัม เวทนี เวเทติ อิทมกฺขาคัม พุยาปาทสฺส นิสฺสฺสฺรณํ ๑
 ปุณ จปรํ ชาดูโส ภิกฺขุโน วิหัง มนสิกโรโต วิหังสย จิตฺตํ
 น ปกฺขนฺทติ น ปลฺลทติ น สฺนฺติฏฺฐจฺติ น วิมฺจุจฺติ อวิหัง โข
 ปนฺสฺส มนสิกโรโต อวิหังสย จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปลฺลทติ สฺนฺติฏฺฐจฺติ
 วิมฺจุจฺติ คฺสฺส จิตฺตํ สฺคฺคํ สฺภาวิตฺตํ สฺสุฏฺฐจฺติ สฺวิมฺคฺคํ วิสฺสยฺคฺคํ
 วิหังสย เย จ วิหังสฺปจฺจยา อฺปฺปชฺชนฺติ ชาสฺวา วิฆาตฺปริพาหา
 มฺคฺคฺโต โส เตหิ น โส คัม เวทนี เวเทติ อิทมกฺขาคัม วิหังสย
 นิสฺสฺสฺรณํ ๑ ปุณ จปรํ ชาดูโส ภิกฺขุโน รูเป มนสิกโรโต
 รูเปสฺส จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปลฺลทติ น สฺนฺติฏฺฐจฺติ น วิมฺจุจฺติ
 อวฺภูํ โข ปนฺสฺส มนสิกโรโต อวฺรูเป จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปลฺลทติ
 สฺนฺติฏฺฐจฺติ วิมฺจุจฺติ คฺสฺส คัม จิตฺตํ สฺคฺคํ สฺภาวิตฺตํ สฺสุฏฺฐจฺติ
 สฺวิมฺคฺคํ วิสฺสยฺคฺคํ รูเปหิ เย จ รูปฺปจฺจยา อฺปฺปชฺชนฺติ ชาสฺวา
 วิฆาตฺปริพาหา มฺคฺคฺโต โส เตหิ น โส คัม เวทนี เวเทติ
 อิทมกฺขาคัม รูปานํ นิสฺสฺสฺรณํ ๑ ปุณ จปรํ ชาดูโส ภิกฺขุโน สฺกฺกายํ
 มนสิกโรโต สฺกฺกายเย จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปลฺลทติ น สฺนฺติฏฺฐจฺติ
 น วิมฺจุจฺติ สฺกฺกายนิโรชํ โข ปนฺสฺส มนสิกโรโต สฺกฺกาย-
 นิโรเช จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปลฺลทติ สฺนฺติฏฺฐจฺติ วิมฺจุจฺติ คฺสฺส จิตฺตํ
 สฺคฺคํ สฺภาวิตฺตํ สฺสุฏฺฐจฺติ สฺวิมฺคฺคํ วิสฺสยฺคฺคํ สฺกฺกายเณน เย จ สฺกฺกาย-
 ปจฺจยา อฺปฺปชฺชนฺติ ชาสฺวา วิฆาตฺปริพาหา มฺคฺคฺโต โส เตหิ
 น โส คัม เวทนี เวเทติ อิทมกฺขาคัม สฺกฺกายสฺส นิสฺสฺสฺรณํ ๑

อิมํ ปณฺจํ ชมฺมา กุปฺปฏฺฐิวิชฺฌมา ฯ

[๔๓๘] กตเม ปณฺจํ ชมฺมา อุปฺปาเทตพฺพหา ฯ ปณฺจณฺาณโก
สฺมาสาธมาธิ อຍံ สฺมาธิ ปจฺจุปฺปนฺนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
สุทฺธิปาโกติ ปจฺจุคฺค
นินฺนามิสฺส
เสทฺธิโคติ ปจฺจุคฺค
ปณฺโฑ ปฏฺฐิปฺปสฺส
วาริตฺตฺตโคติ ปจฺจุคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
อิมํ สฺมาธิ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ณฺาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ อิมํ ปณฺจํ ชมฺมา อุปฺปาเทตพฺพหา ฯ

[๔๓๙] กตเม ปณฺจํ ชมฺมา อภินฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
ยตนานิ อธิชาดูโส ภิกฺขุโน สฺตฺตฺตา ชมฺมํ เทเสติ อณฺณตโร วา
ครุญฺชานินฺนโย สฺพฺพหฺมจาวี ยถา ยถา อธิชาดูโส ภิกฺขุโน สฺตฺตฺตา
ชมฺมํ เทเสติ อณฺณตโร วา ครุญฺชานินฺนโย สฺพฺพหฺมจาวี ตถา ตถา
ภิกฺขุ ตสฺสํ ชมฺเม อตฺถปฏฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อตฺถปฏฺฐิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ชานินฺนโย สฺพฺพหฺมจาวี อปฺปิ ๒ ยถาสฺสฺสฺส
วา ครุญฺชานินฺนโย สฺพฺพหฺมจาวี

ฌมฺมํ วิตุฎาเรน ปเวถฺมํ เทเสติ ยถา ยถา อากฺุโส ภิกฺขุ
 ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ ฌมฺมํ วิตุฎาเรน ปเวถฺมํ เทเสติ ตถา ตถา
 โส ตสฺมึ ฌมฺเม อคฺคฺตปฏฺฐิถํ ๑ โหติ ฌมฺมปฏฺฐิถํ ๑ ตสฺส
 อคฺคฺตปฏฺฐิถํโน ฌมฺมปฏฺฐิถํโน ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺุทิตสฺส ปิที
 ปิที ชายติ ปิทีมนสฺส กายโย ปสฺสํภกฺติ ปสฺสํทุทฺทกาโย สฺขํ
 เวเทติ สฺขิโน จิตฺตํ สฺมาธิยติ อิทํ ทฺุคฺคิยํ วิมฺุคฺคตฺายคฺนํ ๑ ปฺุณ
 ๑ปวํ อากฺุโส ภิกฺขุโน น เหว ไซ สฺตถา ฌมฺมํ เทเสติ อณฺุเขตโร
 วา ๑วฺุฏฺฐาณิโย สฺพฺุรหฺมจาวํ น เหว ไซ ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ
 ฌมฺมํ วิตุฎาเรน ปเวถฺมํ เทเสติ อมฺิ ๑ ไซ ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ
 ฌมฺมํ วิตุฎาเรน สฺชฺุณฺาณํ กโรติ ยถา ยถา อากฺุโส ภิกฺขุ
 ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ ฌมฺมํ วิตุฎาเรน สฺชฺุณฺาณํ กโรติ ตถา ตถา
 โส ตสฺมึ ฌมฺเม อคฺคฺตปฏฺฐิถํ ๑ โหติ ฌมฺมปฏฺฐิถํ ๑ ตสฺส
 อคฺคฺตปฏฺฐิถํโน ฌมฺมปฏฺฐิถํโน ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺุทิตสฺส ปิที
 ชายติ ปิทีมนสฺส กายโย ปสฺสํภกฺติ ปสฺสํทุทฺทกาโย สฺขํ เวเทติ
 สฺขิโน จิตฺตํ สฺมาธิยติ อิทํ ตฺุคฺคิยํ วิมฺุคฺคตฺายคฺนํ ๑ ปฺุณ ๑ปวํ
 อากฺุโส ภิกฺขุโน น เหว ไซ สฺตถา ฌมฺมํ เทเสติ อณฺุเขตโร
 วา ๑วฺุฏฺฐาณิโย สฺพฺุรหฺมจาวํ นามิ ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ ฌมฺมํ
 วิตุฎาเรน ปเวถฺมํ เทเสติ นามิ ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ ฌมฺมํ
 วิตุฎาเรน สฺชฺุณฺาณํ กโรติ อมฺิ ๑ ไซ ยถาสฺตํ ยถาปริยคฺตํ ฌมฺมํ
 เจตสา อณฺุวิตกฺกเถติ อณฺุวิจาเวติ มนฺธานฺุเปกฺขติ ยถา ยถา

อากุโส ภิกฺขุ ยถาสํคํ ยถาปริยตฺตํ ชมฺมํ เจตสา อหฺนุวิตฺถกฺกเกติ
 อหฺนุวิจาเรติ มนฺธานุเปกฺขติ ตถา ตถา โส ตสฺมึ ชมฺเม
 อตฺถปฏฺฐิํเวทึ ๑ โหติ ชมฺมปฏฺฐิํเวทึ ๑ ตสฺส อตฺถปฏฺฐิํเวทึโน
 ชมฺมปฏฺฐิํเวทึโน ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺพุทิตสฺส ปีติ ชายติ ปีติ-
 มนสฺส กายิ ปสฺสสมฺภติ ปสฺสทฺชกาโย สฺขํ เวเทติ สฺขินิ
 จิตฺตํ สฺมาชยติ อิทํ จตฺตํ วิมุตฺตตายตฺนํ ๑ ปุณ จปรํ อากุโส
 ภิกฺขุโน น เหว โช สตฺถา ชมฺมํ เทเสติ อญฺจตโร วา คุรุจฺฉานินิโย
 สฺพรหมจารึ นานึ ยถาสํคํ ยถาปริยตฺตํ ชมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ
 เทเสติ นานึ ยถาสํคํ ยถาปริยตฺตํ วิตฺถาเรน สฺชฺฌายํ กโรติ
 นานึ ยถาสํคํ ยถาปริยตฺตํ ชมฺมํ เจตสา อหฺนุวิตฺถกฺกเกติ อหฺนุวิจาเรติ
 มนฺธานุเปกฺขติ อปีจ ชฺวสฺส อญฺจตโร สฺมาชฺนิมิตฺตํ สฺกฺคหิตํ
 โหติ สฺมนสฺสิตฺตํ สฺปฺชาริตํ สฺปฺปฏฺฐิวิทฺธํ ปณฺณาย ยถา ยถา
 อากุโส ภิกฺขุโน อญฺจตโร สฺมาชฺนิมิตฺตํ สฺกฺคหิตํ โหติ สฺมนสฺสิตฺตํ
 สฺปฺชาริตํ สฺปฺปฏฺฐิวิทฺธํ ปณฺณาย ตถา ตถา โส ตสฺมึ ชมฺเม
 อตฺถปฏฺฐิํเวทึ ๑ โหติ ชมฺมปฏฺฐิํเวทึ ๑ ตสฺส อตฺถปฏฺฐิํเวทึโน
 ชมฺมปฏฺฐิํเวทึโน ปาโมชฺชํ ชายติ ปมฺพุทิตสฺส ปีติ ชายติ ปีติ-
 มนสฺส กายิ ปสฺสสมฺภติ ปสฺสทฺชกาโย สฺขํ เวเทติ สฺขินิ
 จิตฺตํ สฺมาชยติ อิทํ ปณฺจมนํ วิมุตฺตตายตฺนํ ๑ อิมิ ปณฺจ ชมฺมา
 อภินฺนเวยฺยา ๑

[๔๒๐] กตเม ปณฺจ ชมฺมา สฺจฺฉินฺนิกาทพฺพา ๑ ปณฺจ ชมฺมกฺขนฺชชา

สํถกฺขนฺโห สมาริกฺขนฺโห ปณฺณากฺขนฺโห วิมุคฺคิกฺขนฺโห วิมุคฺคิฉาน-
ทสฺสํนกฺขนฺโห ฯ อิมเ ปณฺจ ชมฺมา สจฺฉนิกาทพฺพา ฯ อิติ อิม
ปณฺณาสํ ชมฺมา ภูตา ตจฺฉา ตถา อจิตฺตา อนนฺดณฺดา สฺมมา
คตฺถาคเตน อภิสํมุพฺพชฺชา ฯ

[๔๒๑] น ชมฺมา พหุการา น ชมฺมา ภาเวตพฺพา น ชมฺมา
ปรีณฺดเวยฺยา น ชมฺมา ปหาทพฺพา น ชมฺมา หานภากิยา น
ชมฺมา วิเสสภากิยา น ชมฺมา ทุปฺปฏฺธิวิชฺฌา น ชมฺมา อุปฺปาเท-
ตพฺพา น ชมฺมา อภินฺดเวยฺยา น ชมฺมา สจฺฉนิกาทพฺพา ฯ

[๔๒๒] กตเม น ชมฺมา พหุการา ฯ น สํราณฺเญชา ชมฺมา
อิธาวุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฺภูจิจฺฉํ โหติ สฺพหุหม-
จาวีสุ อากิ เจว วโห จ อยฺมี ชมฺโม สํราณฺเญโย นียกรโณ
ครุกรโณ สํคหาย อจิรวาทาย สํมคฺคิยา เอกภวาย สํวตฺตติ ฯ
ปฺน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ วจฺจกมฺมํ ปจฺจุปฺภูจิจฺฉํ โหติ
สฺพหุหมจาวีสุ อากิ เจว วโห จ อยฺมี ชมฺโม สํราณฺเญโย
นียกรโณ ครุกรโณ สํคหาย อจิรวาทาย สํมคฺคิยา เอกภวาย
สํวตฺตติ ฯ ปฺน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุโน เมตฺตํ มโนกมฺมํ ฯ เป ฯ
เอกภวาย สํวตฺตติ ฯ ปฺน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ โย เต จาภา
ชมฺมิกา ชมฺมตชฺชา อนฺตมโส ปตฺตปฺริยาปฺนฺนมตฺตํ ตถารูเปหิ
ตาเกหิ อปฺปฏฺธิวิภคฺคโภคํ โหติ สํตวนฺเตหิ สฺพหุหมจาวีหิ สํชาเรน-
โภคํ อยฺมี ชมฺโม สํราณฺเญโย นียกรโณ ครุกรโณ สํคหาย

อจิฉาทาย สามคฺคิยา เอกภวาย สํวตฺตติ ฯ ปฺน จปรํ อวฺสุโส ภิกฺขุ
 ยานิ ตานิ สํถานิ อชฺณทฺธานิ อจฺฉิตฺตฺธานิ อสฺสพฺถานิ อภมฺมาสํานิ
 ภุชิสฺสํสํานิ วิญฺญปฺปสฺสํถานิ อปฺปรามชฺชํสํานิ สํมาธิสํวตฺตนิคฺคานิ ตถา-
 รุเปสฺสํ สํเสสฺสํ สํสํสํมณฺณคโคติ วิหริติ สํพฺรหฺมจาวํหิ อวฺอิ เจว วโห
 จ อยํปํ ฌมฺโม สํราณํโย ปิยฺกโรณฺ คฺรุกรโรณฺ สํคฺคหฺวย
 อจิฉาทาย สามคฺคิยา เอกภวาย สํวตฺตติ ฯ ปฺน จปรํ อวฺสุโส
 ภิกฺขุ ยายํ ทิฏฺฐิจิ อริยา นิยฺยานิกฺคา นิยฺยาติ ตกฺกกรสฺสํ สํมฺมา-
 ทกฺกชฺชชฺชชฺชชฺช ตถารุปาย ทิฏฺฐิจิยา ทิฏฺฐิจิสามณฺณคโคติ วิหริติ สํพฺรหฺม-
 จาวํหิ อวฺอิ เจว วโห จ อยํปํ ฌมฺโม สํราณํโย ปิยฺกโรณฺ
 คฺรุกรโรณฺ สํคฺคหฺวย อจิฉาทาย สามคฺคิยา เอกภวาย สํวตฺตติ ฯ
 อิเม น ฌมฺมา พหุการว ฯ

[๔๒๓] กตเม น ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ น อนุสฺสํตฺติชฺชํสํานานิ
 พุทฺธานุสฺสํตฺติ ฌมฺมานุสฺสํตฺติ สํจฺฆานุสฺสํตฺติ สํถานุสฺสํตฺติ จาคานุสฺสํตฺติ
 เทวตฺธานุสฺสํตฺติ ฯ อิเม น ฌมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ

[๔๒๔] กตเม น ฌมฺมา ปริณฺเฉยฺยา ฯ น อชฺณคฺคิตฺกานิ
 อายตฺนานิ จกฺขุชฺชวายนํ โสคฺชวายนํ ฆานายตฺนํ ชิดฺชวายนํ
 กายายตฺนํ มนฺชวายนํ ฯ อิเม น ฌมฺมา ปริณฺเฉยฺยา ฯ

[๔๒๕] กตเม น ฌมฺมา ปฺหาคพฺพา ฯ น ตณฺหากายา
 รูปตณฺหา สํทฺทตณฺหา คณฺชตณฺหา วสฺตตณฺหา โฉฏฺจพฺพตณฺหา
 ฌมฺมตณฺหา ฯ อิเม น ฌมฺมา ปฺหาคพฺพา ฯ

[๔๒๖] กตเม ฌ ชมฺมา หานภาคิยา ฯ ฌ อคารวา อิชากุโส
 ภิกขุ สฺตฺถฺริ อคารโว วิหฺรติ อปฺปติสฺโส ฌเม อคารโว วิหฺรติ
 อปฺปติสฺโส สฺงฺฆे อคารโว วิหฺรติ อปฺปติสฺโส สฺกฺขาย อคารโว
 วิหฺรติ อปฺปติสฺโส อปฺปมาเท อคารโว วิหฺรติ อปฺปติสฺโส ปฏฺิ-
 สฺนถาเร อคารโว วิหฺรติ อปฺปติสฺโส ฯ อิมे ฌ ชมฺมา หานภาคิยา ฯ

[๔๒๗] กตเม ฌ ชมฺมา วิเสสภาคิยา ฯ ฌ คารวา อิชากุโส
 ภิกขุ สฺตฺถฺริ สฺคารโว วิหฺรติ สฺปฺปติสฺโส ฌเม สฺคารโว วิหฺรติ
 สฺปฺปติสฺโส ฯ สฺงฺฆे ฯ สฺกฺขาย ฯ อปฺปมาเท ฯ ปฏฺิสฺนถาเร สฺคารโว
 วิหฺรติ สฺปฺปติสฺโส ฯ อิมे ฌ ชมฺมา วิเสสภาคิยา ฯ

[๔๒๘] กตเม ฌ ชมฺมา ทุปฺปฏฺิวิขฺเฌมา ฯ ฌ นิสฺสํวณฺเณยา ชาตุโย
 อิชากุโส ภิกขุ เอวํ วเทยฺย เมตฺตยา หิ โช เม เจโตวิมุคฺติ
 ภาวิตฺตา พหุสฺสํกตฺตา ยานํกตฺตา วตฺถุกตฺตา อหฺมุจฺจิตฺตา ปริจฺจิตฺตา สฺสํมารทฺธา
 อถ ๑ ปน เม พฺยาปาโท จิตฺตํ ปริยาทาย ติญฺจฺจํตฺติ ฯ โส มา
 เหวณฺติสฺสํ วณฺเณโย มา อายสฺมา เอวํ อวจ มา ภคฺวณฺตํ
 อพฺภาจิกฺขิ น หิ สฺสาชฺฐ ภาควโต อพฺภกฺขานํ น หิ ภคฺวา
 เอวํ วเทยฺย อจฺจฺจฺจฺนเมตฺตํ อากุโส อนวกาโส ยํ เมตฺตาย เจโต-
 วิมุคฺติยา ภาวิตฺตาย พหุสฺสํกตฺตาย ยานํกตฺตาย วตฺถุกตฺตาย อหฺมุจฺจิตฺตาย
 ปริจฺจิตฺตาย สฺสํมารทฺธาย อถ ๑ ปนสฺสํ พฺยาปาโท จิตฺตํ ปริยาทาย
 สฺสํสฺสํตฺติ เนตฺตํ ชานํ วิชฺชติ นิสฺสํวณฺเณหตฺตํ อากุโส พฺยาปาทสฺสํ
 ยทิทํ เมตฺตยา เจโตวิมุคฺติ ฯ อิช ปนาคุโส ภิกขุ เอวํ วเทยฺย

กรุณา หิ โช เม เจโตวิมุติ ภาวิตา พหุสังกตา ยานักตา วตฤ-
 กตา อหุจिता ปริจิตา สุตมารทฐา อถ จ ปน เม วิเหสา
 จิตุํ ปริยาทาย ตัญจัตติ ๑ โส มา เหวณติสุส วจันโย มา
 ชายสุมา เอวํ อวจ มา ภควนตุํ อพฺภากิจฺธิ น หิ สํชฺ
 ภควโต อพฺภกฺขานํ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย อฏฺฐจฺานเมตํ
 อาวุโส อนวกาโส ยํ กรุณาย เจโตวิมุติยา ภาวิตาย พหุสัง-
 กตายน ยานักตายน วตฤกตายน อหุจิตาย ปริจิตาย สุตมารทฐาย
 อถ จ ปนสุส วิเหสา จิตุํ ปริยาทาย สุตจัตติ เนตํ จํานํ
 วิชฺชติ นิสฺสรณญฺเหดํ อาวุโส วิเหสายน ยทิกํ กรุณา เจโต-
 วิมุติ ๑ อธิ ปนาวุโส ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย มุทิตา หิ โช เม
 เจโตวิมุติ ภาวิตา พหุสังกตา ยานักตา วตฤกตา อหุจिता
 ปริจิตา สุตมารทฐา อถ จ ปน เม อวติ จิตุํ ปริยาทาย
 ตัญจัตติ ๑ โส มา เหวณติสุส วจันโย มา ชายสุมา
 เอวํ อวจ มา ภควนตุํ อพฺภากิจฺธิ น หิ สํชฺ ภควโต
 อพฺภกฺขานํ น หิ ภควา เอวํ วเทยฺย อฏฺฐจฺานเมตํ อาวุโส
 อนวกาโส ยํ มุทิตาย เจโตวิมุติยา ภาวิตาย พหุสังกตายน
 ยานักตายน วตฤกตายน อหุจิตาย ปริจิตาย สุตมารทฐาย อถ
 จ ปนสุส อวติ จิตุํ ปริยาทาย สุตจัตติ เนตํ จํานํ วิชฺชติ
 นิสฺสรณญฺเหดํ อาวุโส อวติวา ยทิกํ มุทิตา เจโตวิมุติ ๑
 อธิ ปนาวุโส ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย อพฺภกฺขา หิ โช เม เจโต-

วิมฺบุตฺติ ภาวิตา พหุตฺถกตา ยานํกตา วตฺตูกตา อหฺนฺนฺจิตา ปริจิตา
 สุตฺตมารทฺธา อถ ๑ ปน เม วาโค จิตฺตํ ปริยาทาย ทิฏฺฐตฺตํ ๑
 โส มา เหวณฺติสฺส วจฺนีโย มา อายสฺมา เอวํ อวจ มา
 ภคฺวณฺตํ อพฺภาจิกฺขิ น หิ ตํชฺช ภคฺวโต อพฺภกฺขานํ น
 หิ ภคฺวา เอวํ วเทยฺย อหฺนฺนฺจํเมตฺตํ อากุโส อนวภาโส ยํ
 อฺเปกฺขาย เจโตวิมฺบุตฺติยา ภาวิตาย พหุตฺถกตาย ยานํกตาย วตฺตูก
 กตาย อหฺนฺนฺจิตาย ปริจิตาย สุตฺตมารทฺธาย อถ ๑ ปนฺตฺส วาโค
 จิตฺตํ ปริยาทาย สุตฺตตฺตํ เนตฺตํ จํนํ วิชฺชติ นิสฺสํรณญฺเฬหํ
 อากุโส วาคสฺส ยทิตํ อฺเปกฺขา เจโตวิมฺบุตฺติ ๑ อธิ ปนาคุโส
 ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย อนิมิตฺตตา หิ โช เม เจโตวิมฺบุตฺติ ภาวิตา
 พหุตฺถกตา ยานํกตา วตฺตูกตา อหฺนฺนฺจิตา ปริจิตา สุตฺตมารทฺธา
 อถ ๑ ปน เม นิมิตฺตทานุสํวริ วิญฺญาณํ โหตฺตํ ๑ โส มา
 เหวณฺติสฺส วจฺนีโย มา อายสฺมา เอวํ อวจ มา ภคฺวณฺตํ
 อพฺภาจิกฺขิ น หิ ตํชฺช ภคฺวโต อพฺภกฺขานํ น หิ ภคฺวา
 เอวํ วเทยฺย อหฺนฺนฺจํเมตฺตํ อากุโส อนวภาโส ยํ อนิมิตฺตตาย
 เจโตวิมฺบุตฺติยา ภาวิตาย พหุตฺถกตาย ยานํกตาย วตฺตูกตาย อหฺนฺนฺจิต
 ตาย ปริจิตาย สุตฺตมารทฺธาย อถ ๑ ปนฺตฺส นิมิตฺตทานุสํวริ
 วิญฺญาณํ ภวิสฺสตฺตํ เนตฺตํ จํนํ วิชฺชติ นิสฺสํรณญฺเฬหํ อากุโส
 สฺพพฺพนิมิตฺตานํ ยทิตํ อนิมิตฺตตา เจโตวิมฺบุตฺติ ๑ อธิ ปนาคุโส
 ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย อสฺมมํติ โช เม จิคเค อยมหมสฺมมํติ

โหติ พหุชาบี หุตฺวา เอโก โหติ อวภิภาวํ ติโรภาวํ ติโร-
 กุฑุฑํ ติโรปภาวํ ติโรปพุดํ อตฺตชฺชมาโน คจฺจติ เสยฺยถาบี
 อากาเส ปจฺฉิยาบี อุมมุชฺชนิมมุชฺชํ กโรติ เสยฺยถาบี อุกเก
 อุกเกบี อภิชฺชมาเน คจฺจติ เสยฺยถาบี ปจฺฉิยา อากาเสบี
 ปตฺตงฺเกน จงฺกมติ เสยฺยถาบี ปกฺขี สกฺกฺโณ อิเมบี จนฺทิมสฺสุริเย
 เขวํหิทธิเก เขวํหานุภาเว ปาณินา ปรามสฺสติ ปริมชฺชติ ยาว
 พุรฺหมฺโลกาบี กายเนน วสํ วตฺเตติ ฯ ทิพฺพาย สโตธธาตฺตยา วิสฺสุทฺตยา
 อติกกนฺตมานุสฺสิกาย อฺภฺโง สทฺเท สฺตฺนาติ ทิพฺเพ จ มานุเส จ
 เย ทูเร สฺนฺติเก จ ฯ ปรสฺตฺตฺตานํ ปรปฺกฺคฺตฺตานํ เจตสา เจโต
 ปริจฺจ ชานาติ สฺวาคํ วา จิตฺตํ สฺวาคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
 วีสฺวาคํ วา จิตฺตํ วีสฺวาคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สฺโทสํ วา
 จิตฺตํ สฺโทสํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ วีสฺวโทสํ วา จิตฺตํ วีสฺวโทสํ
 จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สฺโมหํ วา จิตฺตํ สฺโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
 วีสฺวโมหํ วา จิตฺตํ วีสฺวโมหํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สฺงฺฆิตฺตํ วา
 จิตฺตํ สฺงฺฆิตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ วิภฺงฺฆิตฺตํ วา จิตฺตํ วิภฺงฺฆิตฺตํ
 จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ มหคฺคํ วา จิตฺตํ มหคฺคํ จิตฺตฺนฺติ
 ปชานาติ อมหคฺคํ วา จิตฺตํ อมหคฺคํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ
 สฺอฺตฺตฺตฺวํ วา จิตฺตํ สฺอฺตฺตฺตฺวํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อนฺตฺตฺตฺวํ วา
 จิตฺตํ อนฺตฺตฺตฺวํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ สฺมาหิตํ วา จิตฺตํ สฺมาหิตํ
 จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อสฺมาหิตํ วา จิตฺตํ อสฺมาหิตํ จิตฺตฺนฺติ

ปชานาติ วิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ อวิมุตฺตํ
 วา จิตฺตํ อวิมุตฺตํ จิตฺตฺนฺติ ปชานาติ ฯ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาธํ
 อนุสฺสํวริติ เสงฺฆยถํ อกัณฺโฏ ชาติํ เทวํ ชาติโย ทิสฺโสภี
 ชาติโย จตฺโสภี ชาติโย ปณฺจบี ชาติโย ทสฺมี ชาติโย วีสฺมี
 ชาติโย คัสฺมี ชาติโย จตฺตพัสฺมี ชาติโย ปณฺจวาสฺมี ชาติโย
 สตฺมี ชาติโย สหสฺสํมี ชาติโย สตฺสหสฺสํมี ชาติโย อเนเกบี
 สํวฺจฺจกปฺเป อเนเกบี วิวฺจฺจกปฺเป อเนเกบี สํวฺจฺจวิวฺจฺจกปฺเป
 อมุตฺตราธํ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํ
 สฺขทฺทกฺขปฺปฏิสํเวทํ เอวมายฺยุปฺริยนฺโต โส ตโต จโต อมุตฺร อุกฺปาทิ
 ตตฺตราปาสํ เอวํนาโม เอวํโคตฺโต เอวํวณฺโณ เอวมาหาโร เอวํ
 สฺขทฺทกฺขปฺปฏิสํเวทํ เอวมายฺยุปฺริยนฺโต โส ตโต จโต อธิชฺชปฺนฺโนติ
 อิติ สํการํ สํอฺกฺกเทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาธํ อนุสฺสํวริติ ฯ ทิพฺพเพน
 จกฺขุณา วิสฺสุทฺเทน อติกฺกนฺตฺมานุสฺสเกน สตฺเต ปสฺสตี จวมาเน
 อฺปฺปชฺชมาเน ทิเน ปณฺเฑเต สฺวณฺเณ ทฺพฺพณฺเณ สฺกฺเต ทฺกฺคเต
 ยถากมฺมุเปเต สตฺเต ปชานาติ อิเม วต โภณฺโต สตฺตา กาย-
 ทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทฺจฺจริเตน
 สมนฺนาคตา อริยานํ อฺปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจกม-
 สฺมาทานา เต กายสฺสํ เกทา ปริ มรณา อปายํ ทฺกฺคตํ วินิปาทํ
 นิรยํ อฺปฺปนฺนา อิเม วา ปน โภณฺโต สตฺตา กายสฺจฺจริเตน สมนฺนา-
 คตา วจฺจฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ

อนุปวาทกา สมนุมาทิจูจิกา สมนุมาทิจูจิกมมสมาทานา เต กายสัจ
 เกทา ปริ มรณา สัจจตี สัจจคิ โลกิ อุปปนนาติ ฯ อิติ ทิพเพน
 จกขุณา วิสสุทฺเธน อตฺติกนตฺตมานุสฺสเกน สตฺเตเต ปสฺสตี จวมาเน
 อุปฺปชฺชมาเน ที่เน ปณฺเฑเต สฺวณฺเณ ทฺพฺพณฺเณ สฺจเตเต ทฺกฺคเต
 ยถากมฺมุเปเต สตฺเตเต ปชานาติ ฯ อาสฺวานํ ขยา อนาสฺวณฺเจโต-
 วิมฺมุตฺตี ปณฺณวาจิมฺมุตฺตี ทิจฺจเ ๑ ชมฺเม สยํ อภินฺนวา สัจฺจนิคฺควา
 อุปฺสฺมปฺชฺช วิหริติ ฯ อิเม ๓ ชมฺมา สัจฺจนิคฺคาตฺตพฺพา ฯ อิติ
 อิเม สฺวฺจิจิ ชมฺมา ภูตา ตจฺจนา ตถา อวิตถา อนณฺณถา สมนุมา
 ตถาคเตน อภิสฺมฺพฺพุธา ฯ

[๔๓๒] สตฺต ชมฺมา พหุการา สตฺต ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา
 สตฺต ชมฺมา ปริณฺณเยยฺยา สตฺต ชมฺมา ปหาตฺตพฺพา สตฺต
 ชมฺมา หานภาคิยา สตฺต ชมฺมา วิเสสฺภาคิยา สตฺต ชมฺมา
 ทฺุปฺปฏิวิชฺฌา สตฺต ชมฺมา อุปฺปาเทตฺตพฺพา สตฺต ชมฺมา
 อภินฺนเยยฺยา สตฺต ชมฺมา สัจฺจนิคฺคาตฺตพฺพา ฯ

[๔๓๓] กตฺเม สตฺต ชมฺมา พหุการา ฯ สตฺต อวิยจฺนานิ
 สตฺทฺชานํ สตีจฺนํ หิริจฺนํ โอคฺคตฺตปฺปจฺนํ สฺตฺจจฺนํ จาคจฺนํ ปณฺณวารจฺนํ ฯ
 อิเม สตฺต ชมฺมา พหุการา ฯ

[๔๓๔] กตฺเม สตฺต ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ สตฺต สมนุโพชฺฌนฺจคา
 สตีสมุโพชฺฌนฺจโค ชมฺมวิจฺยสมุโพชฺฌนฺจโค วิริยสมุโพชฺฌนฺจโค ปีตี-
 สมุโพชฺฌนฺจโค ปสฺสทฺทฺชสมุโพชฺฌนฺจโค สมาริสมุโพชฺฌนฺจโค อุปฺเปกฺขา-

สมฺโพชฌงฺโก ๑ อิมํ ศตฺต ฐมฺมา ภเวตฺตพฺพา ๑

[๔๓๕] กตเม ศตฺต ฐมฺมา ปรีณฺเวยฺยา ๑ ศตฺต วิณฺณณญฺ-
 จิตฺตโย สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา นานคฺตฺตกาเย นานคฺตฺตสฺสณฺณินิ เสงฺยุถาบี
 มนุสฺสํ เอกจฺเจ ๑ เทวา เอกจฺเจ ๑ วิณีปาติกา อัยํ ปจฺจมา
 วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา นานคฺตฺตกาเย เอกคฺตฺตสฺสณฺณินิ
 เสงฺยุถาบี เทวา พุรฺหมกายิกา ปจฺจมาภินิพฺพคฺตฺตา อัยํ ทฺคฺติยา
 วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา เอกคฺตฺตกาเย นานคฺตฺตสฺสณฺณินิ
 เสงฺยุถาบี เทวา อภิสฺสฺสรา อัยํ ทฺคฺติยา วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ
 ศตฺตฺตา เอกคฺตฺตกาเย เอกคฺตฺตสฺสณฺณินิ เสงฺยุถาบี เทวา สฺกฺกิณฺหา
 อัยํ จคฺตฺตฺตา วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา สฺพฺพโส ฐป-
 สฺสณฺณานํ สฺมตฺติกฺกมฺมา ปฏฺธิสฺสณฺณานํ อคฺคณฺคมา นานคฺตฺตสฺสณฺณานํ
 อมฺนสฺสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสาณญฺจายคฺตฺตฺนุคฺคา อัยํ
 ปญฺจมี วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา สฺพฺพโส อากาสา-
 นญฺจายคฺตฺตํ สฺมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ วิณฺณณนฺตํ วิณฺณณนญฺจาย-
 คฺตฺตฺนุคฺคา อัยํ ญฺจํ วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ สฺนฺตฺตฺวาสุํ ศตฺตฺตา สฺพฺพโส
 วิณฺณณนญฺจายคฺตฺตํ สฺมตฺติกฺกมฺม นตฺติ กิณฺจํ อากิณฺจญฺจาย-
 คฺตฺตฺนุคฺคา อัยํ ศตฺตํ วิณฺณณญฺจิตฺติ ๑ อิมํ ศตฺต ฐมฺมา
 ปรีณฺเวยฺยา ๑

[๔๓๖] กตเม ศตฺต ฐมฺมา ปหาคพฺพา ๑ ศตฺต อนุสฺยา
 กามราคานุสโย ปฏฺธิขานุสโย ทิฏฺฐานุสโย วิจิจฺจิจฺจานุสโย มานานุสโย

ภวราคานุสโย อวิชชานุสโย ฯ อิมะ สัจต ฆมมา ปหาตพุพา ฯ

[๔๓๗] กตเม สัจต ฆมมา หานภาคิยา ฯ สัจต สตทุฆมมา
อิชาดูโส ภิกขุ สตสฺสทฺโร โหติ อหิริโก โหติ อโนตฺตปฺปี้ โหติ
อปฺปสฺสโต โหติ กุสฺสโต โหติ มุขฺสสฺสติ โหติ ทุปฺปณฺโณ
โหติ ฯ อิมะ สัจต ฆมมา หานภาคิยา ฯ

[๔๓๘] กตเม สัจต ฆมมา วิเสสภาคิยา ฯ สัจต สตทุฆมมา
อิชาดูโส ภิกขุ สทฺโร โหติ หิริโก โหติ โอตฺตปฺปี้ โหติ
พหุสฺสโต โหติ อารทฺธวิโย โหติ อฺปฺปจฺจิตฺตสฺสติ โหติ ปณฺณวา
โหติ ฯ อิมะ สัจต ฆมมา วิเสสภาคิยา ฯ

[๔๓๙] กตเม สัจต ฆมมา ทุปฺปฏฺฐิวิชฺฌา ฯ สัจต สบฺปรตฺตฆมมา
อิชาดูโส ภิกขุ ฆมฺมณฺเณ โหติ อตฺตณฺเณ อตฺตณฺเณ มตฺตณฺเณ
กาตณฺเณ ปรตฺตณฺเณ ปุคฺคตปโรปรณฺเณ ฯ อิมะ สัจต ฆมมา
ตุปฺปฏฺฐิวิชฺฌา ฯ

[๔๔๐] กตเม สัจต ฆมมา อฺปฺปาทะตพุพา ฯ สัจต สณฺเณ
อนิจฺจสณฺเณ อนตฺตสณฺเณ สสฺสสณฺเณ อาทันนสณฺเณ ปหาน-
สณฺเณ วิราคสณฺเณ นิโรธสณฺเณ ฯ อิมะ สัจต ฆมมา
อฺปฺปาทะตพุพา ฯ

[๔๔๑] กตเม สัจต ฆมมา อภินฺนเขยฺยา ฯ สัจต นิทฺเทสวตฺถุณี
อิชาดูโส ภิกขุ สิกฺขาสมาทาเน ติพฺพจฺจนฺโท โหติ อายตฺติจ
สิกฺขาสมาทาเน อวิกิตเปโม ฆมฺมนิสฺนคิยา ติพฺพจฺจนฺโท โหติ

อายตฺตญฺจ ชมฺมนิสฺสนฺตฺติยา อวิกตเปโม อิจฺฉาฉินเย ติพฺพจฺจนฺโท
 โหติ อายตฺตญฺจ อิจฺฉาฉินเย อวิกตเปโม ปฏิสฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 โหติ อายตฺตญฺจ ปฏิสฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 โหติ อายตฺตญฺจ วิริยารมฺภเ อวิกตเปโม สฺตฺติเนปฺกเ ติพฺพจฺจนฺโท
 โหติ อายตฺตญฺจ สฺตฺติเนปฺกเ อวิกตเปโม ทฺติจฺฉิปฺปฏฺเวเช ติพฺพจฺจนฺโท
 โหติ อายตฺตญฺจ ทฺติจฺฉิปฺปฏฺเวเช อวิกตเปโม ฯ อิมเ สฺตคฺค ชมฺมา
 อภินฺนเวยฺยยา ฯ

[๔๔๒] กตเม สฺตคฺค ชมฺมา สจฺฉนิกาตพฺพวา ฯ สฺตคฺค ชีณาสว-
 พทานิ อิทฺถาสุโส ชีณาสวสฺสํ ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สฺพเพ สงฺฆาวา
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สฺตฺติจฺฉา โหนฺติ ยํปาสุโส ชีณาสวสฺสํ
 ภิกฺขุโน อนิจฺจโต สฺพเพ สงฺฆาวา ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สฺตฺติจฺฉา
 โหนฺติ อิทํ ชีณาสวสฺสํ ภิกฺขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม
 ชีณาสวโ ภิกฺขุ อาสวณํ ขยํ ปฏฺชานาติ ชีณา เม อาสวติ ฯ
 ปฺน จปรํ อาสุโส ชีณาสวสฺสํ ภิกฺขุโน อจฺจวราสฺสํปมา กามา
 ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สฺตฺติจฺฉา โหนฺติ ยํปาสุโส ชีณาสวสฺสํ
 ภิกฺขุโน อจฺจวราสฺสํปมา กามา ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย สฺตฺติจฺฉา
 โหนฺติ อิทํ ชีณาสวสฺสํ ภิกฺขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม
 ชีณาสวโ ภิกฺขุ อาสวณํ ขยํ ปฏฺชานาติ ชีณา เม อาสวติ ฯ
 ปฺน จปรํ อาสุโส ชีณาสวสฺสํ ภิกฺขุโน วิเวกนินฺนํ จิตฺตํ โหติ
 วิเวกโปณํ วิเวกปพฺพาวํ วิเวกจฺฉํ เนกชฺมมาภิตํ พุณฺนํตฺตฺตํ สฺพโส

อาตวฺจฺจฺฉานิเยหิ ชฺมฺเมหิ ยํปาดุโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน วิเวกนินฺนํ
 จิตฺตํ โหติ วิเวกโปณํ วิเวกปพฺภาวํ วิเวกขุจฺจํ เนกชฺมมาภิรตํ
 พฺยนตฺตํ ติสฺสพฺโปโส อาตวฺจฺจฺฉานิเยหิ ชฺมฺเมหิ อิทํปํ ฐีณาตวสุตฺต
 ภิက္ขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม ฐีณาตว วิက္ขุ อาตวณํ
 ขยํ ปฏิชานาติ ฐีณา เม อาตวาทิ ฯ ปุณฺ ๑ ปฺรํ อาดูโส
 ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน จตฺตาวโร สติปญฺจชานา ภาวิตา โหนฺติ สฺสภาวิตา
 ยํปาดุโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน จตฺตาวโร สติปญฺจชานา ภาวิตา โหนฺติ
 สฺสภาวิตา อิทํปํ ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม
 ฐีณาตว วิက္ขุ อาตวณํ ขยํ ปฏิชานาติ ฐีณา เม อาตวาทิ ฯ
 ปุณฺ ๑ ปฺรํ อาดูโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน ปณฺจอินฺทริยานิ ภาวิตานิ
 โหนฺติ สฺสภาวิตานิ ยํปาดุโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน ปณฺจอินฺทริยานิ
 ภาวิตานิ โหนฺติ สฺสภาวิตานิ อิทํปํ ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน พถํ
 โหติ ยํ พถํ อากมฺม ฐีณาตว วิက္ขุ อาตวณํ ขยํ ปฏิชานาติ
 ฐีณา เม อาตวาทิ ฯ ปุณฺ ๑ ปฺรํ อาดูโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน
 สตฺต พุชฺฌนฺตา ภาวิตา โหนฺติ สฺสภาวิตา ยํปาดุโส ฐีณาตวสุตฺต
 ภิက္ขุโน สตฺต พุชฺฌนฺตา ภาวิตา โหนฺติ สฺสภาวิตา อิทํปํ
 ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม ฐีณาตว
 วิက္ขุ อาตวณํ ขยํ ปฏิชานาติ ฐีณา เม อาตวาทิ ฯ ปุณฺ
 ๑ ปฺรํ อาดูโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน อริโย อฏฺฐงฺกโก มคฺโค
 ภาวโต โหติ สฺสภาวิตอ ยํปาดุโส ฐีณาตวสุตฺต ภิက္ขุโน อริโย

อฏฐังคิโก มคฺโค ภาวิตโต โหติ สฺภาวิตโต อิทํมี ชัณฺหาสวสฺส
 ภิกฺขุโน พถํ โหติ ยํ พถํ อากมฺม ชัณฺหาสโว ภิกฺขุ ชาสวานํ
 ขยํ ปฏิชานาติ ชัณฺหา เม ชาสวาติ ฯ อิเม สฺสคฺต ชมฺมา
 สจฺฉนิภาตพฺพทา ฯ อิติ อิเม สฺสคฺตติ ชมฺมา ภูตา ตจฺฉนา ตถา
 อวิตถา อณฺเฏณฺธา สฺมฺมา ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา ฯ

ปจฺจิมภาณวารํ ฯ

[๔๔๓] อฏฐํ ชมฺมา พหุการา อฏฐํ ชมฺมา ภาเวตพฺพทา
 อฏฐํ ชมฺมา ปริณฺเวยฺยา อฏฐํ ชมฺมา ปหาตพฺพทา อฏฐํ
 ชมฺมา หานภาคิยา อฏฐํ ชมฺมา วิเสสฺภาคิยา อฏฐํ ชมฺมา
 ทุปฺปฏิวิชฺฌา อฏฐํ ชมฺมา อุปฺปาเทตพฺพทา อฏฐํ ชมฺมา
 อภินฺเวยฺยา อฏฐํ ชมฺมา สจฺฉนิภาตพฺพทา ฯ

[๔๔๔] กตเม อฏฐํ ชมฺมา พหุการา ฯ อฏฐํ เหตุ อฏฐํ
 ปจฺจุยา อาทิพฺรหฺมจฺริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏิตฺทชฺชาย ปฏิธากาย
 ปฏิตฺทชฺชาย ภิชฺโยภาวาย เวปฺตุตฺถาย ภาวนาย ปาวิปฺริยา สํวตฺตนฺติ
 กตเม อฏฐํ อิทาธุโส ภิกฺขุ สฺสคฺตารํ วา อุปฺนิสฺสํย วิหฺรติ
 อณฺเฏตฺรํ วา ครุฏฺฐานินิํ สฺพฺรหฺมจฺริํ ยตฺถสฺส ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ
 ปจฺจุปฺปฏิจํโต โหติ เปมณฺจ คารโว จ อยํ ปจฺจโม เหตุ ปจฺจโม
 ปจฺจุโย อาทิพฺรหฺมจฺริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏิตฺทชฺชาย ปฏิธากาย
 ปฏิตฺทชฺชาย ภิชฺโยภาวาย เวปฺตุตฺถาย ภาวนาย ปาวิปฺริยา สํวตฺตติ ฯ
 ตํ โห ปน สฺสคฺตารํ อุปฺนิสฺสํย วิหฺรติ อณฺเฏตฺรํ วา ครุฏฺฐานินิํ

สฺพรหฺมจาริ ยคฺคสุตฺต คิพฺพํ หิโรคฺคปมฺบิ ปจฺจุปฺปจฺจิตฺ ्हิตฺติ เปมณฺจ
 คารโว ๑ เต กาถเนน กาทํ อฺปตฺตํกมิตฺวา ปรีปฺปจฺจติ ปรีปณฺหติ
 อิทํ ภนฺเต กถํ อิมสุตฺตํ โภ อคฺคโถติ คสุตฺตํ เต อายสฺสมนฺโถ
 อวิจฺจณฺเญจ วจิรณฺติ อนคฺคตานิถตฺตณฺจ อคฺคตานิ กโรนฺติ อนเนก-
 วิหิตฺตํ ๑ กงฺขณฺจํขานิเยสฺส ชมฺเมสฺส กงฺขํ ปฏฺวิโนเทนฺติ อຍ
 ทฺติโย เหตุ ทฺติโย ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏฺธิ-
 ตทฺชาย ปฏฺธิตาภาย ปฏฺธิตทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวပฺပตฺตาย ภาวนาย
 ปารีปฺรียา สํวคฺคติ ๑ คํ โช ปน ชมฺมํ สฺคฺวา ทฺวเยน วูปกาเสน
 สฺมฺปาเทติ กายวูปกาเสน ๑ จิตฺตวูปกาเสน ๑ อຍ คฺติโย
 เหตุ คฺติโย ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏฺธิตทฺชาย
 ปฏฺธิตาภาย ปฏฺธิตทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวပฺပตฺตาย ภาวนาย ปารีปฺรียา
 สํวคฺคติ ๑ ปฺน จปฺริ อากฺุโส ภิกฺขุ สํถฺวา ्हิตฺติ ปาติโมกฺข-
 สํวรํสฺสุโต วิหริติ อจฺจวโรจฺจรสฺมฺปนฺโน อนฺนคฺคเตสฺส วชฺเชสฺส
 ภยทฺสฺสํวํ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส อຍ จคฺคโถ เหตุ
 จคฺคโถ ปจฺจโย อาทิพฺรหฺมจริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏฺธิตทฺชาย
 ปฏฺธิตาภาย ปฏฺธิตทฺชาย ภฺยโยภาวาย เวပฺပตฺตาย ภาวนาย ปารีปฺรียา
 สํวคฺคติ ๑ ปฺน จปฺริ อากฺุโส ภิกฺขุ พหุสฺสฺสุโต ्हิตฺติ สฺคฺชโร
 สฺคฺคสฺสนฺนิจโย ย เต ชมฺมา อาทิกถฺยญาณ มชฺเชกถฺยญาณ
 ปรีโยสฺสานกถฺยญาณ สํคฺคํ สฺพยณฺชนํ เกวตปรีပฺပณฺณํ ปรีสุทฺธิ
 พฺรหฺมจริยํ อภิวทฺนฺติ ตถาวุปาสฺสํ ชมฺมา พหุสฺสฺสุตา โหนฺติ

ชาทิพฺพหุมนฺจริยกาย ปณฺณาย อปฺปฏิตฺตทุชฺชาย ปฏิตฺตทุชฺชาย
ภิชฺชโยภาวาย เวปฺปตฺตทุชฺชาย ภาวณาย ปาริบริยาย สํวคฺคตฺติ ฯ อิม
อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา พหุการา ฯ

[๔๔๕] กตเม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ อริโย อฏฺฐจฺจกฺโข
มคฺโข เสยฺยถิํ สํมาทิจฺจํ สํมาตงฺกปฺโป สํมาวาจา
สํมากมฺมนฺโต สํมาอาชีโว สํมาวาयाโม สํมาสฺติ สํมา-
สฺมาธิ ฯ อิม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ฯ

[๔๔๖] กตเม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ อฏฺฐจฺจ โถกฐมฺมา
ตาโร จ อตาโร จ ยโส จ อยโส จ นิหฺทา จ ปสฺสํสา จ
สุทฺตจฺจ ทฺกฺขจฺจ ฯ อิม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ฯ

[๔๔๗] กตเม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา ปหาคฺคพฺพา ฯ อฏฺฐจฺจ มิจฺจนฺตฺตา
มิจฺจนฺตฺติจฺจํ มิจฺจนฺตงฺกปฺโป มิจฺจนฺตวาจา มิจฺจนฺตกมฺมนฺโต มิจฺจนฺต-
อาชีโว มิจฺจนฺตวาयाโม มิจฺจนฺตสฺติ มิจฺจนฺตสฺมาธิ ฯ อิม อฏฺฐจฺจ
ฐมฺมา ปหาคฺคพฺพา ฯ

[๔๔๘] กตเม อฏฺฐจฺจ ฐมฺมา หานภาคิยา ฯ อฏฺฐจฺจ กุสฺสํทวคฺคฺคณฺนิ
อิชฺชาตุโส ภิกฺขุชฺชานา กมฺมํ กาคพฺพํ โหติ คสฺสํ เหวํ โหติ กมฺมํ
โฆ เม กาคพฺพํ ภวิสฺสํติ กมฺมํ โฆ ปน เม กโรนฺตคฺคสฺสํ กาย
กิตฺตมิสฺสํติ หนฺทาหํ นิปฺชฺชามฺมิติ ฯ โส นิปฺชฺชติ น วิริยํ ชารภติ
อปฺปคฺคตฺตสฺสํ ปคฺคตฺติยา อนนฺนคคฺคสฺสํ อนฺนคคฺคมา ย อตฺตจฺจณฺนคคฺคสฺสํ ตฺตจฺจณฺนคคฺคิรียาย
อิทํ ปจฺจํ กุสฺสํทวคฺคฺคณฺนิ ฯ ปุณฺ จปฺริ อวฺวตุโส ภิกฺขุชฺชานา กมฺมํ กตํ

โหติ ศัสส เหว โหติ อหัง โช กมมัม อกาสิ กมมัม โช
 ปน เม กโรนุศัสส กาโย กิดนุโต หนุทาทัง นิปชชามัตติ ฯ
 โส นิปชชติ น วิริยัม อารภติ ฯ เป ฯ อสจฺฉนิกศัสส สจฺฉนิกิริยาย
 อิทํ ทุติยัม กุสฺสํทวตฺตํ ฯ ปฺน จปรัง อากุโส ภิกฺขุณา มคฺโค คนฺตพฺโพ
 โหติ ศัสส เหว โหติ มคฺโค โช เม คนฺตพฺโพ ภวิสฺสติ
 มคฺคัม โช ปน เม ศจฺฉนุศัสส กาโย กิดมิสฺสติ หนุทาทัง
 นิปชชามัตติ ฯ โส นิปชชติ น วิริยัม อารภติ ฯ เป ฯ อสจฺฉนิกศัสส
 สจฺฉนิกิริยาย อิทํ ตติยัม กุสฺสํทวตฺตํ ฯ ปฺน จปรัง อากุโส ภิกฺขุณา
 มคฺโค คโต โหติ ศัสส เหว โหติ อหัง โช มคฺคัม อคมาสิ
 มคฺคัม โช ปน เม ศจฺฉนุศัสส กาโย กิดนุโต หนุทาทัง
 นิปชชามัตติ ฯ โส นิปชชติ น วิริยัม อารภติ ฯ เป ฯ อสจฺฉนิกศัสส
 สจฺฉนิกิริยาย อิทํ จตฺตมัม กุสฺสํทวตฺตํ ฯ ปฺน จปรัง อากุโส ภิกฺขุ
 คามัม วา นิคมัม วา ปีนุทาย จรฺนุโต น ธภติ อฺฐสฺส วา
 ปณฺณํศัสส วา โภชนสฺส ยาวทตฺตัม ปาริปุริ ศัสส เหว โหติ
 อหัง โช คามัม วา นิคมัม วา ปีนุทาย จรฺนุโต นาดตฺตัม อฺฐสฺส
 วา ปณฺณํศัสส วา โภชนสฺส ยาวทตฺตัม ปาริปุริ ศัสส เม กาโย
 กิดนุโต อกมฺมุณฺณโย หนุทาทัง นิปชชามัตติ ฯ โส นิปชชติ น
 วิริยัม อารภติ ฯ เป ฯ อสจฺฉนิกศัสส สจฺฉนิกิริยาย อิทํ ปณฺจมัม
 กุสฺสํทวตฺตํ ฯ ปฺน จปรัง อากุโส ภิกฺขุ คามัม วา นิคมัม วา ปีนุทาย
 จรฺนุโต ธภติ อฺฐสฺส วา ปณฺณํศัสส วา โภชนสฺส ยาวทตฺตัม

อิทํ สัตตมํ อารพภวตฺตํ ๑ ปฺน จปรํ อากุโส ภิกฺขุ คิถานา
 อฺภูจฺจโต โหติ อจฺริวฺภูจฺจโต เคตณฺญา ตสฺส เอวํ โหติ อิทํ
 โช คิถานา อฺภูจฺจโต อจฺริวฺภูจฺจโต เคตณฺญา จานํ โช ปเนตํ
 วิชฺชติ ยํ เม อปาโช ปจฺจุทาวตฺเตยฺย หนฺทาทํ วิริยํ อารภามิ
 อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺนคตฺสฺส อชฺคมาย อสจฺฉนิกตฺสฺส สจฺฉน-
 กิรียายาติ ๑ โส วิริยํ อารภติ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนนฺนคตฺสฺส
 อชฺคมาย อสจฺฉนิกตฺสฺส สจฺฉนิกิรียาย อิทํ อฏฺฐมํ อารพภวตฺตํ ๑
 อิเม อฏฺฐํ ฐมา วิเสตฺถภาคิยา ๑

[๔๕๐] กตเม อฏฺฐํ ฐมา ทุปฺปฏฺฐิวิชฺชณา ๑ อฏฺฐํ อภฺชณา
 อสฺมยยา พุทฺธมจฺริยวาทาย อิทากุโส ตถาคโต ๑ โถเก อฺปฺปนฺโน
 โหติ อรทํ สฺมฺมาสฺสมฺพุทฺโธ ฐมฺโม ๑ เทสียติ อฺปฺปสฺมิโก ปรี-
 นิพฺพานิโก สฺมฺโพชคามํ สฺสคตฺตปฺปเวทิตฺโต อยณฺจ ปุคฺคโต นีรยํ
 อฺปฺปนฺโน โหติ อຍံ ปจฺจโม อภฺชโณ อสฺมโย พุทฺธมจฺริย-
 วาทาย ๑ ปฺน จปรํ อากุโส ตถาคโต ๑ โถเก อฺปฺปนฺโน
 โหติ อรทํ สฺมฺมาสฺสมฺพุทฺโธ ฐมฺโม ๑ เทสียติ อฺปฺปสฺมิโก ปรี-
 นิพฺพานิโก สฺมฺโพชคามํ สฺสคตฺตปฺปเวทิตฺโต อยณฺจ ปุคฺคโต ติวจฺฉาน-
 โยนิ อฺปฺปนฺโน โหติ อຍံ ทฺตฺติโย อภฺชโณ อสฺมโย พุทฺธม-
 จฺริยวาทาย ๑ ปฺน จปรํ อากุโส ตถาคโต ๑ โถเก อฺปฺปนฺโน
 โหติ อรทํ สฺมฺมาสฺสมฺพุทฺโธ ฐมฺโม ๑ เทสียติ อฺปฺปสฺมิโก ปรี-
 นิพฺพานิโก สฺมฺโพชคามํ สฺสคตฺตปฺปเวทิตฺโต อยณฺจ ปุคฺคโต ปิตฺติ-

โหติ โส ๑ โหติ ทุบฺปณฺโณ ชโหิ เอตมฺมุโค นปฺปฏฺิพฺโถ
 สฺภาสึตฺตทุพฺภาสึตฺตานิ อตฺถมณฺเฑวาคุํ อยํ สฺตฺตโม อกฺขโณ อตฺมโย
 พุทฺทมจฺริยวาทาย ๑ ปฺน จปฺริ อากุโส ตถาคโธ ๑ โถเก น
 อฺปฺปนฺโน โหติ อรหํ สฺมมาตฺมพฺพุโช ชมฺโม ๑ น เทสึยติ
 อฺปฺสมิโก ปรีนึพฺพานิโก สฺมโพรทคามิํ สฺคตฺตปฺปเวทิตฺโถ อยญฺจ
 ปุคฺคโถ มชฺฌิเมสฺสุ ชนปเทสฺสุ ปจฺจจฺจชาโธ โหติ โส ๑ ปณฺเฑว
 อชโหิ อเนตมฺมุโค ปฏฺิพฺโถ สฺภาสึตฺตทุพฺภาสึตฺตานิ อตฺถมณฺเฑวาคุํ อยํ
 อฏฺฐจฺไม อกฺขโณ อตฺมโย พุทฺทมจฺริยวาทาย ๑ อึเม อฏฺฐจฺ ชมฺมา
 ทุบฺปฏฺิวิชฺฌมา ๑

[๔๕๓] กตเม อฏฺฐจฺ ชมฺมา อฺปฺปาทเขตฺตพฺพา ๑ อฏฺฐจฺ มหา-
 ปุริสฺวิตฺตกุกา อปฺปึจฺจสฺสํ ชมฺโม นายํ ชมฺโม มหึจฺจสฺสํ
 สฺนคฺคจฺจสฺสํ ชมฺโม นายํ ชมฺโม อตฺนคฺคจฺจสฺสํ ปจฺจวิตฺตสฺสํ
 ชมฺโม นายํ ชมฺโม สฺงคฺคณิการามสฺสํ อารทฺชวึริยสฺสํ ชมฺโม
 นายํ ชมฺโม กุสฺสึตฺสํ อฺปฏฺุจฺจิสฺสึตฺสึตฺสํ ชมฺโม นายํ ชมฺโม
 มุจฺจสฺสึตฺสึตฺสํ สฺมาหึตฺสํ ชมฺโม นายํ ชมฺโม อตฺมาหึตฺสํ
 ปณฺเฑวโธ อยํ ชมฺโม นายํ ชมฺโม ทุบฺปณฺเฑวสฺสํ นึปฺปณฺเฑว-
 รามสฺสํ ชมฺโม นึปฺปณฺเฑวรติโน นายํ ชมฺโม ปณฺเฑวารามสฺสํ
 ปณฺเฑวรติโนติ ๑ อึเม อฏฺฐจฺ ชมฺมา อฺปฺปาทเขตฺตพฺพา ๑

[๔๕๔] กตเม อฏฺฐจฺ ชมฺมา อภึณฺเฑยฺยา ๑ อฏฺฐจฺ อภึภายตฺตานึ
 อชฺฌตฺตํรฺปสฺสํ เอโก พหึทฺฐารุปานึ ปสฺสึตฺติ ปรีตฺตานิ สฺจฺจณฺ-

[๔๕๓] กตเม อฏฺฐ ชมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ อฏฺฐ วิโมกฺขารูปี รุปานิ ปสฺสตี อยํ ปจฺจิม วิโมกฺโข ฯ อชฺชตฺตํ อรูปสฺสณฺณํ เอลิโก พหิทฺทธารูปานิ ปสฺสตี อยํ ทฺตฺติโย วิโมกฺโข ฯ สจฺจนฺตเวท อธิมุตฺโต โหติ อยํ ตฺตฺติโย วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส รุปสฺสณฺณานํ สมตฺติกกมา ปฏฺธิสฺสณฺณานํ อตฺตงฺคมา นานคฺคสฺสณฺณานํ อมนสฺสการา อนนฺโต อากาโสติ อากาसानญฺจายคณฺ์ อุปสฺมปฺชฺช วิหฺรติ อยํ จตฺตฺตโล วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส อากาसानญฺจายคณฺ์ สมตฺติกกมฺม อนนฺตํ วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายคณฺ์ อุปสฺมปฺชฺช วิหฺรติ อยํ ปญฺจโม วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายคณฺ์ สมตฺติกกมฺม นตฺติ กิณฺจตี อากิณฺจญฺจายคณฺ์ อุปสฺมปฺชฺช วิหฺรติ อยํ ฉฏฺฐโวิ วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส อากิณฺจญฺจายคณฺ์ สมตฺติกกมฺม เหวสฺสณฺณานาสฺสณฺณายคณฺ์ อุปสฺมปฺชฺช วิหฺรติ อยํ สตฺตฺตโม วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส เหวสฺสณฺณานาสฺสณฺณายคณฺ์ สมตฺติกกมฺม สณฺณเวทยิตฺตนิโรชํ อุปสฺมปฺชฺช วิหฺรติ อยํ อฏฺฐโม วิโมกฺโข ฯ อิมเ อฏฺฐ ชมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ อิติ อิมเ อสฺสตี ชมฺมา ภูตา ตจฺจนา ตถา อวิตถา อนนฺตเวท สมฺมา ตถาคเตน อภิสฺสมฺพฺพุธา ฯ

[๔๕๔] นว ชมฺมา พหุการา นว ชมฺมา ภาเวตพฺพา นว ชมฺมา ปรีถฺยเฉยฺยา นว ชมฺมา ปฺหาคพฺพา นว ชมฺมา หานภาติยา นว ชมฺมา วิเสสฺสภาติยา นว ชมฺมา ทุปฺปฏฺธิวิชฺชณา นว ชมฺมา อูปฺปาเทตพฺพา นว ชมฺมา อภินฺนเฉยฺยา นว ชมฺมา สจฺจนิกาตพฺพา ฯ

[๔๕๕] กตเม นว ชมฺมา พหุการว ๑ นว โยนิโสมนสฺสการมฺมุติกา
 ชมฺมา โยนิโส มนสฺสโรโต ปาโมชฺชํ ชายติ ปมุทิตสฺส ปิตฺติ
 ชายติ ปิตฺติมนสฺส กายโย ปสฺสสฺสมุภฺติ ปสฺสสฺสทฺธกาโย สฺสํ เวเทติ
 สฺสฺสฺสโน จิตฺตํ สฺมาชฺชิตฺติ สฺมาหิตฺตจิตฺโต ยถาภูทํ ชานาติ ปสฺสสฺสตี
 ยถาภูทํ ชานํ ปสฺสสฺสํ สยํ นิพฺพุทฺทิตฺติ นิพฺพุทฺทิตฺตํ วิวชฺชิตฺติ วิวาคา
 วิมฺมุจฺจติ ๑ อิมเม นว ชมฺมา พหุการว ๑

[๔๕๖] กตเม นว ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ๑ นว ปาริสฺสฺสฺสฺสฺส-
 ปชานินฺยํคานิ สฺสตีวีสฺสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ จิตฺตวีสฺสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺส-
 ปชานินฺยํคํ ทิวฺจิวีสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ กงฺขาวิตฺตวณวีสฺสฺสฺส
 ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ มคฺคคามคฺคคณฺณทสฺสสฺสวีสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ
 ปฏฺฐิปทากาณทสฺสสฺสวีสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ ฌานทสฺสสฺสวีสฺสฺสฺส
 ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ ปณฺณเววีสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ วิมฺมุคฺติ-
 วีสฺสฺสฺส ปาริสฺสฺสฺสฺสปชานินฺยํคํ ๑ อิมเม นว ชมฺมา ภาเวตฺตพฺพา ๑

[๔๕๗] กตเม นว ชมฺมา ปรีณฺณเวชฺชยา ๑ นว สฺตฺตวาวาสํ
 สฺนฺตวาวาสํ สฺตฺตว นานตฺตคทายา นานตฺตคตฺตณฺณเวชฺชโน เสยฺยถาบี มนฺนุสฺสํ
 เอกจฺเจ ๑ เทววา เอกจฺเจ ๑ วินิปาติกา อัยํ ปจฺจโม สฺตฺตวาวาสํ ๑
 สฺนฺตวาวาสํ สฺตฺตว นานตฺตคทายา เอกคฺคตฺตณฺณเวชฺชโน เสยฺยถาบี เทววา
 พุทฺทหุมกายิกา ปจฺจมาภินิพฺพุทฺตว อัยํ ทฺตฺตโย สฺตฺตวาวาสํ ๑
 สฺนฺตวาวาสํ สฺตฺตว เอกคฺคคทายา นานตฺตคตฺตณฺณเวชฺชโน เสยฺยถาบี เทววา
 อภาสฺสวรา อัยํ ทฺตฺตโย สฺตฺตวาวาสํ ๑ สฺนฺตวาวาสํ สฺตฺตว เอกคฺค-

อาชาคิ ปฏิวินิตี ๑ อิม นว ชมมา วิเสตภาคิยา ๑

[๔๖๑] กตเม นว ชมมา ทุปรปฏิวิชฌมา ๑ นว นานคุดา ชาตุ-
นาคคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ ผัสตนาณคุดิ ผัสตนาณคุดิ ปฏิจจ
อุปรชชติ เวทนานาคคุดิ เวทนานาคคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ
สญญานาคคุดิ สญญานาคคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ สกุป-
นาคคุดิ สกุปนาคคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ ฉนทนาณคุดิ ฉนท-
นาณคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ ปริพาทนาณคุดิ ปริพาทนาณคุดิ ปฏิจจ
อุปรชชติ ปริเยตนาณคุดิ ปริเยตนาณคุดิ ปฏิจจ อุปรชชติ
ตาทนาณคุดิ ๑ อิม นว ชมมา ทุปรปฏิวิชฌมา ๑

[๔๖๒] กตเม นว ชมมา อุปรปาเทตพุพา ๑ นว สญญา
อตุสญญา มรณสญญา อาหาเร ปฏิกุสญญา สัพพะโตเก
อนภิวตสญญา อนิจจสญญา อนิจเจ ทุกขสญญา ทุกฺเช
อนตตสญญา ปทานสญญา วิราคสญญา ๑ อิม นว ชมมา
อุปรปาเทตพุพา ๑

[๔๖๓] กตเม นว ชมมา อภินญเญยา ๑ นว อนุพพวิหารา
อิชาวุโส ภิกขุ วิวิจเจว กามเมหิ วิวิจจ อกุตเตหิ ชมเมหิ สวิตถกั
สัจจาว วิเวกขั ปัตติสฺสั ปชัมชฌานัน อุปรสมุปรชช วิหริติ วิตถก-
วจิยานัน วุปรสมา อชฌมคุดิ สมุปรสาทนัน เจตโส เอโกทิกาว อวิตถกั
อิจจาว สมาริขั ปัตติสฺสั ทุคิยชฌานัน อุปรสมุปรชช วิหริติ ปัตติยา ๑
จิรাকা อุปรกขโก ๑ วิหริติ สโต ๑ สมุปรชาโน สฺชณฺจ กายน

ปฏิสัเวเทติ ยนฺตํ อธิยา อากิณฺขณฺติ อุกฺกุชฺโก สติมา สุขวิหริตี
 คติยชฺฌานํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี สุตฺตํ ๑ ปหานา ทุกฺขสฺส ๑
 ปหานา ปุพฺเพ ๑ โสมนสฺสโตมฺนสฺสํ อตฺตงฺกมา อตฺตชฺมสฺสํ
 อุกฺกุชาสตีปาริสฺสํ ๑ อตฺตชฺฌานํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี สัพฺพโส
 รุปสฺสณฺณํ สํตติกฺกมา ปฏิสสฺสณฺณํ อตฺตงฺกมา นานตฺตสฺสณฺณํ
 อมฺนสฺสการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสาณญฺจายตฺนํ อุตฺตมฺปชฺช
 วิหริตี สัพฺพโส อากาสาณญฺจายตฺนํ สํตติกฺกมฺม อนนฺตํ
 วิญฺญาณนฺติ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี สัพฺพโส
 วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สํตติกฺกมฺม นตฺถิ ทิณฺจํติ อากิณฺจญฺจายตฺนํ
 อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี สัพฺพโส อากิณฺจญฺจายตฺนํ สํตติกฺกมฺม เหว
 สฺสณฺณาสฺสณฺณายตฺนํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี สัพฺพโส เหวสฺสณฺณานา
 สฺสณฺณายตฺนํ สํตติกฺกมฺม สฺสณฺณาเวทยิตฺนโรธิ อุตฺตมฺปชฺช วิหริตี ๑
 อิเม นว ชมฺมา อภินฺเฉยฺยา ๑

[๔๖๕] กตเม นว ชมฺมา สจฺจดิถาคพฺพา ๑ นว อนฺุพฺพนิโรธา
 ปจฺจํ ฌานํ สํมาปฺนฺนสฺสํ กามสฺสณฺณา นิรฺุทฺธา โหติ ทฺุติยํ ฌานํ
 สํมาปฺนฺนสฺสํ วิตฺกุกฺกิจจารา นิรฺุทฺธา โหณฺติ คติยํ ฌานํ สํมาปฺนฺนสฺสํ
 ปฺปิตฺติ นิรฺุทฺธา โหติ จตฺตํ ฌานํ สํมาปฺนฺนสฺสํ อตฺตสํปฺสสํ
 นิรฺุทฺธา โหณฺติ อากาสาณญฺจายตฺนํ สํมาปฺนฺนสฺสํ รุปสฺสณฺณา
 นิรฺุทฺธา โหติ วิญฺญาณญฺจายตฺนํ สํมาปฺนฺนสฺสํ อากาสาณญฺจา
 ยตฺนสฺสณฺณา นิรฺุทฺธา โหติ อากิณฺจญฺจายตฺนํ สํมาปฺนฺนสฺสํ

วิญญาณญายตฺตณฺณา นิรุทฺธา โหติ เหนวตฺตณฺณานาตฺตณฺณายตฺต
 ตฺมาปฺนฺนตฺต อากิณฺณญายตฺตณฺณา นิรุทฺธา โหติ ตฺตณฺณา-
 เวทยิตฺติโรหิ ตฺมาปฺนฺนตฺต ตฺตณฺณา ๑ เวทนา ๑ นิรุทฺธา โหนฺติ ๑
 อิมํ นว ชฺมฺมา ตฺตจฺฉิกาทพฺพา ๑ อิติ อิมํ นวฺติ ชฺมฺมา ภูตา
 ตจฺฉา ตถา อวิตถา อนนฺนตฺต ตฺมฺมา ตถาคเตน อภิสํมฺพฺพฺพา ๑

[๔๖๕] ทตฺต ชฺมฺมา พหุการา ทตฺต ชฺมฺมา ภาเวตพฺพา ทตฺต
 ชฺมฺมา ปริณฺณเยยฺยา ทตฺต ชฺมฺมา ปหาตพฺพา ทตฺต ชฺมฺมา
 หานภากิยา ทตฺต ชฺมฺมา วิเสตฺตภากิยา ทตฺต ชฺมฺมา ทุปรปฺปวิจฺฉฺวา
 ทตฺต ชฺมฺมา อฺปฺปาทตพฺพา ทตฺต ชฺมฺมา อภินฺณเยยฺยา ทตฺต ชฺมฺมา
 ตฺตจฺฉิกาทพฺพา ๑

[๔๖๖] กตเม ทตฺต ชฺมฺมา พหุการา ๑ ทตฺต นาทกรณา ชฺมฺมา
 อิทฺทวฺโส ภิกฺขุ ตีตฺวา โหติ ปาติโมกฺขตฺตวฺรตฺตฺวฺโต วิหฺรติ อจฺจา-
 รโคจฺรตฺตมฺปฺนฺโน อนฺนตฺตเตตฺต วชฺเชตฺต ภายทตฺตวฺว ตฺมาทาย ตฺตจฺฉติ
 ตฺตจฺฉาปเทตฺต ๑ ยํปวฺวโส ภิกฺขุ ตีตฺวา โหติ ปาติโมกฺขตฺตวฺรตฺตฺวฺโต
 วิหฺรติ อจฺจา-รโคจฺรตฺตมฺปฺนฺโน อนฺนตฺตเตตฺต วชฺเชตฺต ภายทตฺตวฺว
 ตฺมาทาย ตฺตจฺฉติ ตฺตจฺฉาปเทตฺต อยํ ชฺมฺโม นาทกรโณ ๑
 ปฺนฺน จปรํ อวฺวโส ภิกฺขุ พหุตฺตฺวฺโต โหติ ตฺตจฺฉโร ตฺตตฺตนิจโย
 เย เต ชฺมฺมา อาทิกถฺยานา มชฺฉเมกถฺยานา ปริโยสานถฺยานา
 ตฺตจฺฉตฺต ตฺตพฺยณฺชนํ เกวตปฺริปฺนฺณณํ ปฺริตฺตฺตํ พฺรหฺมจฺริยํ อภิวทฺตติ
 ตถารุปฺปาสฺตฺต ชฺมฺมา พหุตฺตฺวฺตา โหนฺติ ชฺตา วจฺสา ปฺริจิตฺตา มนฺตา-

นุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิจิยา สุปฺปฏฺฐิตฺตชา ฯ ยํปาดุโส ภิกฺขุ พหุสฺสโต
 โหติ ฯ เป ฯ ทิฏฺฐิจิยา สุปฺปฏฺฐิตฺตชา อยฺมี ชมฺโม นาทกรโณ ฯ
 ปุณ จปรํ อาดุโส ภิกฺขุ กถฺยาคณมิตฺโต โหติ กถฺยาคณสฺสหาโย
 กถฺยาคณสฺมปฺวจฺโก ฯ ยํปาดุโส ภิกฺขุ กถฺยาคณมิตฺโต โหติ กถฺยาคณ-
 สฺสหาโย กถฺยาคณสฺมปฺวจฺโก อยฺมี ชมฺโม นาทกรโณ ฯ ปุณ
 จปรํ อาดุโส ภิกฺขุ สฺวโจ โหติ สฺวจฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 สมนฺนาคโต ชโม โหติ ปทกฺขิณคฺคาคาหิ อานุสฺสํนี้ ฯ ยํปาดุโส
 ภิกฺขุ สฺวโจ โหติ สฺวจฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 โหติ ปทกฺขิณคฺคาคาหิ อานุสฺสํนี้ อยฺมี ชมฺโม นาทกรโณ ฯ
 ปุณ จปรํ อาดุโส ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สฺพหฺมจฺจวํนี้ อฺจฺจวฺจจฺจ
 กิกรณฺ์ยานิ คตฺถ ทกฺโข โหติ อนตฺโส คตฺถฺปายาย วุํสําย
 สมนฺนาคโต อตฺถ กาคุํ อตฺถ สฺวิธาตุํ ฯ ยํปาดุโส ภิกฺขุ ยานิ ตานิ
 สฺพหฺมจฺจวํนี้ อฺจฺจวฺจจฺจ กิกรณฺ์ยานิ คตฺถ ทกฺโข โหติ อนตฺโส
 คตฺถฺปายาย วุํสําย สมนฺนาคโต อตฺถ กาคุํ อตฺถ สฺวิธาตุํ อยฺมี
 ชมฺโม นาทกรโณ ฯ ปุณ จปรํ อาดุโส ภิกฺขุ ชมฺมกาโม โหติ
 บิยสฺมฺทาหาโร อภิชฺมฺเม อภิวินเย โยพารปาโมชฺชฺช ฯ ยํปาดุโส ภิกฺขุ
 ชมฺมกาโม โหติ บิยสฺมฺทาหาโร อภิชฺมฺเม อภิวินเย โยพารปาโมชฺชฺช
 อยฺมี ชมฺโม นาทกรโณ ฯ ปุณ จปรํ อาดุโส ภิกฺขุ สฺนตฺตฺตฺตฺตฺต
 โหติ อิตฺต
 ยํปาดุโส ภิกฺขุ สฺนตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ อิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

คิถานปัจจุจยเภตชฺชปรักขาเรหิ อัยมี ชฺมุโม นาทกรโณ ๑ ปุณ
 จปรํ อากุโส ภิกฺขุ อารทฺชวิโร วิหริติ อกฺุสธานํ ชฺมุมานํ ปทานาย
 กุสฺธานํ ชฺมุมานํ อุปสฺมฺปทาย ทามวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺชโร
 กุสฺสเดสุ ชฺมุเมสุ ๑ ยํปากุโส ภิกฺขุ อารทฺชวิโร วิหริติ ๑ เป ๑
 อัยมี ชฺมุโม นาทกรโณ ๑ ปุณ จปรํ อากุโส ภิกฺขุ สติมา
 โหติ ปรเมน สติเนปฺกฺเกน สมนฺนาคโต จิรคตฺมี จิรภาสิตฺมี สฺริตา
 อนุสฺสฺริตา ๑ ยํปากุโส ภิกฺขุ สติมา โหติ ปรเมน สติเนปฺกฺเกน
 สมนฺนาคโต จิรคตฺมี จิรภาสิตฺมี สฺริตา อนุสฺสฺริตา อัยมี ชฺมุโม
 นาทกรโณ ๑ ปุณ จปรํ อากุโส ภิกฺขุ ปญฺณวา โหติ อุกฺขตฺต-
 คามินิยา ปญฺณาย สมนฺนาคโต อริยาย นิพฺเพธิกาย สมนฺมา-
 ทฺกฺขชฺชคามินิยา ๑ ยํปากุโส ภิกฺขุ ปญฺณวา โหติ ๑ เป ๑ สมนฺมา-
 ทฺกฺขชฺชคามินิยา อัยมี ชฺมุโม นาทกรโณ ๑ อิม ทสฺ ชฺมุมา
 พหุการา ๑

[๔๖๗] กตเม ทสฺ ชฺมุมา ภาเวตพฺพวา ๑ ทสฺ กสฺสินายตนาหิ
 ปจฺจิวฺกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ อุกฺกํ อโ ๑ ติริยํ อนฺวณฺ อปฺปฺมาณํ
 อาไปกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑ เตโชกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑
 วาโยกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑ นีตฺกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑
 ปีตฺกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑ โถหิตกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑
 โยทาทกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑ อากาสกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ ๑
 วิญฺญาณกสฺสินเมโก สฺณฺชานาติ อุกฺกํ อโ ๑ ติริยํ อนฺวณฺ

อธิชาดูโส ภิกขุ ปณฺจกฺคิปปทีโน โหติ นพฺกสฺมนฺนาคโต เอกา-
 รกฺโข จตุรปฺตฺเตโน ปนฺณณปจฺเจกสฺสจฺโจ สฺมวยสฺสฺสเจสฺสโน อนา-
 วิตสฺสํกปฺโป ปสฺสทฺทกฺกายสฺสงฺขาโร สฺสฺวิมฺมุตฺตจิตฺโต สฺสฺวิมฺมุตฺตปณฺโฆ ๑
 กถญฺจาดูโส ภิกขุ ปณฺจกฺคิปปทีโน โหติ ๑ อธิชาดูโส ภิกขุโน
 กามจฺจนฺโท ปทีโน โหติ พฺยาปาโท ปทีโน โหติ ถีนมิทฺธํ
 ปทีนํ โหติ อุตฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ปทีนํ โหติ วิจิกฺกฉา ปทีนา
 โหติ ๑ เอวํ โข อชาดูโส ภิกขุ ปณฺจกฺคิปปทีโน โหติ ๑
 กถญฺจาดูโส ภิกขุ นพฺกสฺมนฺนาคโต โหติ ๑ อธิชาดูโส ภิกขุ
 จกฺขุณา รุปํ ทิสฺสวา เนว สฺมุโน โหติ น ทุมฺมโน อฺเปกฺขโก
 ๑ วิหฺรติ สฺโต สฺมปฺชาโน ๑ สฺสฺเตน สฺททํ สฺสฺสวา ๑ ฆาเนน
 คนฺธิ์ ฆายิตฺวา ๑ ฐิตฺทหาย รสํ สฺยิตฺวา ๑ กายเนน โผฏฺฐพฺพํ
 ผุสฺสิตฺวา ๑ มนฺสา ธมฺมํ วิณฺณาย เนว สฺมุโน โหติ น
 ทุมฺมโน อฺเปกฺขโก ๑ วิหฺรติ สฺโต สฺมปฺชาโน ๑ เอวํ โข
 อชาดูโส ภิกขุ นพฺกสฺมนฺนาคโต โหติ ๑ กถญฺจาดูโส ภิกขุ
 เอการกฺโข โหติ ๑ อธิชาดูโส ภิกขุ สฺตารกฺเขน เจตฺสา สฺมนฺนา-
 คโต โหติ ๑ เอวํ โข อชาดูโส ภิกขุ เอการกฺโข โหติ ๑
 กถญฺจาดูโส ภิกขุ จตุรปฺตฺเตโน โหติ ๑ อธิชาดูโส ภิกขุ สฺงฺขาเยกํ
 ปฏฺฐิเสวติ สฺงฺขาเยกํ อธิวาเสติ สฺงฺขาเยกํ ปวิชฺเชติ สฺงฺขาเยกํ
 วิโนเทติ ๑ เอวํ โข อชาดูโส ภิกขุ จตุรปฺตฺเตโน โหติ ๑
 กถญฺจาดูโส ภิกขุ ปนฺณณปจฺเจกสฺสจฺโจ โหติ ๑ อธิชาดูโส ภิกขุณา

ยานิ ตานิ ปุณฺณมณพฺรหฺมณานํ ปุณฺณปุจฺเจกสฺสจฺจานิ สฺพพฺพานิ ตานิ
 นุณฺณณานิ โหนฺติ ปนุณฺณณานิ จตฺตฺตานิ วนฺตฺตานิ มุตฺตฺตานิ ปทฺธานิ
 ปฏฺฐินิสฺสํชฺชานิ ฯ เอวํ โข อชาดูโส ภิกฺขุ ปนุณฺณปุจฺเจกสฺสจฺโจ
 โหติ ฯ กถญฺจาดูโส ภิกฺขุ สํวยสฺสํชฺเชสฺสโน โหติ ฯ อีชาดูโส
 ภิกฺขุณา กามสฺสฺนา ปทฺธานิ โหติ ภาเวสฺสฺนา ปทฺธานิ โหติ พุรฺหุ-
 จริยสฺสฺนา ปฏฺฐินิสฺสํชฺชานิ โหติ ฯ เอวํ โข อชาดูโส ภิกฺขุ สํวย-
 สฺสํชฺเชสฺสโน โหติ ฯ กถญฺจาดูโส ภิกฺขุ อนาวิตสํกฺกปฺโป โหติ ฯ
 อีชาดูโส ภิกฺขุณา กามสํกฺกปฺโป ปทฺธานิ โหติ พฺยาปาทสํกฺกปฺโป
 ปทฺธานิ โหติ วิทฺธิสํสํกฺกปฺโป ปทฺธานิ โหติ ฯ เอวํ โข อชาดูโส
 ภิกฺขุ อนาวิตสํกฺกปฺโป โหติ ฯ กถญฺจาดูโส ภิกฺขุ ปสฺสสฺสทฺทกฺกาย-
 สํชฺชาโร โหติ ฯ อีชาดูโส ภิกฺขุ สฺสชฺสสฺส จ ปหานา ทฺทชฺสสฺส จ
 ปหานา ปุพฺเพ ว สฺสํมณฺสสฺสโทมณฺสสฺสํมณฺสํมณฺสํมณฺสํมณฺสํมณฺสํมณฺสํ
 อฺเปกฺขาสฺสทฺติปาริสฺสํชฺชํ จตฺตฺกถฺชฺชณานํ อฺปสฺสมฺปชฺช วิหริติ ฯ เอวํ โข
 อชาดูโส ภิกฺขุ ปสฺสสฺสทฺทกฺกายสํชฺชาโร โหติ ฯ กถญฺจาดูโส ภิกฺขุ
 สฺสํวิมฺุตฺตจิตฺโต โหติ ฯ อีชาดูโส ภิกฺขุโน ราคํ จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ โหติ
 โทสํ จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ โหติ โมหํ จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ โหติ ฯ เอวํ โข
 อชาดูโส ภิกฺขุ สฺสํวิมฺุตฺตจิตฺโต โหติ ฯ กถญฺจาดูโส ภิกฺขุ สฺสํวิมฺุตฺต-
 ปญฺญโย โหติ ฯ อีชาดูโส ภิกฺขุ ราคํ เม ปทฺธานิ อฺจุณฺนิหฺมฺมฺโต
 ตาตาจฺจตฺตฺกโต อนภาวจฺจตฺกโต อายคฺคิ อนฺนปฺปาททฺมโมติ ปชานาติ ฯ
 โทโส เม ปทฺธานิ ฯ เปฯ โมโห เม ปทฺธานิ อฺจุณฺนิหฺมฺมฺโต ตาตา-

วตฤกโต อนภาวฤกโต อายตี อหุปรุปาทรมุโมติ ปชานาติ ฯ เอจ
โฆ อวสุโส ภิกขุ สัจจิมุคตปณฺโณ โหติ ฯ อิเม ทสฺ รมฺมา
ทุปรุปฏิวิชฺฌมา ฯ

[๕๗๓] กตเม ทสฺ รมฺมา อหุปรุปาเทตพฺพา ฯ ทสฺ สณฺญา
อศฺฐสณฺญา มรณฺสณฺญา อหาวเร ปฏิภูณฺสณฺญา สทฺพโถเก
อนภิวตฺสณฺญา อนิจฺจสณฺญา อนิจฺเจ ทฺกฺขสณฺญา ทฺกฺเข
อนคตฺสณฺญา ปหฺนสณฺญา วิรฺกสณฺญา นีโรธสณฺญา ฯ
อิเม ทสฺ รมฺมา อหุปรุปาเทตพฺพา ฯ

[๕๗๔] กตเม ทสฺ รมฺมา อภินฺนุญฺเยยฺยา ฯ ทสฺ นิชฺชินฺน
วตฺถุณี สมฺมาทิฏฺฐิสฺส มิจฺฉาทิฏฺฐิ นิชฺชินฺนา โหติ เย ๑
มิจฺฉาทิฏฺฐิปรุจฺจยา อเนเก ปาปกฺกา อกฺุสฺตา รมฺมา สมฺภวนฺติ
เตปรุสฺส นิชฺชินฺนา โหนฺติ สมฺมาทิฏฺฐิปรุจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺตา
รมฺมา ภาวนาปรุวิปริ คจฺฉนฺติ ฯ สมฺมาตฺถปรุปรุสฺส มิจฺฉาตฺถปรุไป
นิชฺชินฺนโณ โหติ เย ๑ มิจฺฉาตฺถปรุปรุจฺจยา อเนเก ปาปกฺกา
อกฺุสฺตา รมฺมา สมฺภวนฺติ เตปรุสฺส นิชฺชินฺนา โหนฺติ สมฺมา
ตฺถปรุปรุจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺตา รมฺมา ภาวนาปรุวิปริ คจฺฉนฺติ ฯ
สมฺมาวาจสฺส มิจฺฉาวาจา นิชฺชินฺนา โหติ เย ๑ มิจฺฉาวาจา
ปรุจฺจยา อเนเก ปาปกฺกา อกฺุสฺตา รมฺมา สมฺภวนฺติ เตปรุสฺส
นิชฺชินฺนา โหนฺติ สมฺมาวาจาปรุจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺตา รมฺมา
ภาวนาปรุวิปริ คจฺฉนฺติ ฯ สมฺมากมฺมมฺมตฺสฺส มิจฺฉากมฺมมฺมโต

นิชฺชินฺฺณโณ โหติ เย ๑ มิจฺฉนากมฺมนุตฺตปจฺจยา อเนเก ปาปกา
 อกฺุสฺสตา ชมฺมา สฺมภวณฺฺติ เตปฺสฺสฺส นิชฺชินฺฺณา โหณฺฺติ สฺมฺมา-
 กมฺมนุตฺตปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสตา ชมฺมา ภาวนาปาริปุรํ ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑
 สฺมฺมาอาชํวรสฺส มิจฺฉนอาชํโว นิชฺชินฺฺณโณ โหติ เย ๑ มิจฺฉน-
 อาชํวปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกฺุสฺสตา ชมฺมา สฺมภวณฺฺติ เตปฺสฺสฺส
 นิชฺชินฺฺณา โหณฺฺติ สฺมฺมาอาชํวปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสตา ชมฺมา
 ภาวนาปาริปุรํ ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑ สฺมฺมาวាយามรสฺส มิจฺฉนาวายาโม นิชฺชินฺฺณ
 โหติ เย ๑ มิจฺฉนาวายามปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกฺุสฺสตา ชมฺมา
 สฺมภวณฺฺติ เตปฺสฺสฺส นิชฺชินฺฺณา โหณฺฺติ สฺมฺมาวายามปจฺจยา
 ๑ อเนเก กุสฺสตา ชมฺมา ภาวนาปาริปุรํ ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑ สฺมฺมา-
 สฺตติรสฺส มิจฺฉนสฺตติ นิชฺชินฺฺณา โหติ เย ๑ มิจฺฉนสฺตติปจฺจยา
 อเนเก ปาปกา อกฺุสฺสตา ชมฺมา สฺมภวณฺฺติ เตปฺสฺสฺส นิชฺชินฺฺณา
 โหณฺฺติ สฺมฺมาสฺตติปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสตา ชมฺมา ภาวนาปาริปุรํ
 ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑ สฺมฺมาสฺมาชิสฺส มิจฺฉนสฺมาชิ นิชฺชินฺฺณโณ โหติ เย
 ๑ มิจฺฉนสฺมาชิปจฺจยา อเนเก ปาปกา อกฺุสฺสตา ชมฺมา สฺมภวณฺฺติ
 เตปฺสฺสฺส นิชฺชินฺฺณา โหณฺฺติ สฺมฺมาสฺมาชิปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสตา
 ชมฺมา ภาวนาปาริปุรํ ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑ สฺมฺมาฉานรสฺส มิจฺฉนฉานํ
 นิชฺชินฺฺณโณ โหติ เย ๑ มิจฺฉนฉานปจฺจยา อเนเก ปาปกา
 อกฺุสฺสตา ชมฺมา สฺมภวณฺฺติ เตปฺสฺสฺส นิชฺชินฺฺณา โหณฺฺติ สฺมฺมา-
 ฉานปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสตา ชมฺมา ภาวนาปาริปุรํ ๑ คจฺฉนฺฺติ ๑

สํมาวิมุตฺตสุตฺต มิจฺฉาวิมุตฺติ นิชฺชินฺนุณา โหติ เย ๑ มิจฺฉา-
วิมุตฺติปจฺจยา อเนเก ปาปกกา อกฺุสฺสา ชฺมมา สํภวณฺติ เตปสุตฺต
นิชฺชินฺนุณา โหนฺติ สํมาวิมุตฺติปจฺจยา ๑ อเนเก กุสฺสา ชฺมมา
ภาวณาปาริปุรฺรํ คจฺจนฺติ ๑ อิมํ ทสฺส ชฺมมา อภิญฺเวยฺยา ๑

[๔๗๕] กตเม ทสฺส ชฺมมา สจฺฉนิกาทพฺพา ๑ ทสฺส อเสกฺุชา
ชฺมมา อเสกฺุชา สํมาทิจฺฐจฺฉิ อเสกฺุโข สํมาสงฺกปฺโป อเสกฺุชา
สํมาวาจา อเสกฺุโข สํมากมฺมุนฺโต อเสกฺุโข สํมาอาสีโว
อเสกฺุโข สํมาวายาโม อเสกฺุชา สํมาสตี อเสกฺุโข สํมา-
สมาธิ อเสกฺุขํ สํมาฉานํ อเสกฺุชา สํมาวิมุตฺติ ๑ อิมํ
ทสฺส ชฺมมา สจฺฉนิกาทพฺพา ๑ อิติ อิมํ สตชฺมมา ภูตา คจฺจนฺ
คทา อวิตถา อนนฺเวยถา สํมา ตถาคเตน อภิสํพุทฺฐาติ ๑
อิทมวโจ อายสฺมา สารีปฺคฺโค ๑ อคฺคฺมณา เต ภิกฺขุ อายสฺมโต
สารีปฺคฺคฺสุตฺต ภาสีคํ อภินนฺทฺนฺติ ๑

ทสฺสุคฺครสฺสุคฺคํ นิฏฺฐิจิํ เอกาทสฺมํ ๑

ปาฏิกวคฺโค นิฏฺฐิจิโต ๑

คตฺสุทฺถานํ

ปาฏิกญฺจ	ชฺมมฺพริ	จกฺกวคฺคิ	๑	อคฺคฺคณฺณํ
สํปฺสํทญฺจ	ปาสํทํ	ถกฺขณฺเนน		สังฺกาสกํ

อาชฺวานาฏียํ สงฺกัตฺติ ทศฺสุตฺตเวณ เภกาทสาตี ๑
 จตุตฺตํตํตํตํตํตํตํตํตํตํ ทัฆนิกาโย นิฏฺฐิตो ๑

จตุตฺตํเตเส จ ตํตํตํตํตํ ติวคฺโค ยตฺตํ สงฺกโห
 เเฮส ทัฆนิกาโยติ ปจฺจโม อนฺโถมิกโก ๑
 กตฺตมา ปเนส ทัฆนิกาโยติ อจฺจติ ๑
 ทัฆปฺปมาณานํ ตํตํตํตํตํ ตมฺภูโต นิวาสโต
 ตมฺภูนิวาสาหิ ทัฆนิกาโยติ อจฺจติ ๑

๓ สัทฺถไปตฺตเก ปาฏิกวคฺคตํตํ

ปาฏิกอทุมฺพรี เจว จกฺกวคฺติ อคณฺณกั
 ตมฺปสาทณฺจ ปาสาทิ มหาปฺริสฺตถุชณิ
 สิงฺกาทกณฺจ อาชฺวานาฏียกํ สงฺกัตฺติณฺจ ทศฺสุตฺตรํ
 เภกาทสฺหิ ตํตํเตหิ ปาฏิกวคฺโคติ อจฺจตํตํ

ยํทิสฺสุทฺทานํ . ทิสฺสตี ๑

ปทานุกรกโม

อกุชฌมฺภีโย	ปพฺพ	๓๓๒	อฺงเก	๓๖๓
อกุคณฺณปฺปณฺณติ	„	๓๓	„	๓๐
อกุโค เสงฺฆโง	„	๓๕๒	„	๓๖๘
อชฺฌตฺตคิกพาหิรานิ อายตนาณิ	„	๗๖	„	๓๓๓
อชฺฌฌายิกกา	„	๖๕	„	๓๐๓
อชฺฌโถม มหทฺชโน	„	๓๕๒	„	๓๗๗
อชฺฌตฺที่ปา	„	๓๓	„	๖๒
อชฺฌมฺมตฺมมตฺ	„	๖๐	„	๘๗
อชฺฌจฺจตฺตมฺปฺปณฺณิกา	„	๓๖	„	๓๕
อนุตฺตํนวิธา	„	๘๕	„	๓๓๖
อปฺปชฺฌสิโก	„	๓๖๘	„	๓๘๐
อปฺปปาพาโร	„	๓๕๖	„	๓๘๐
อปฺปวิทานชฺฌโม	„	๓๕๕	„	๓๗๘
อพฺพยากคปณฺหา	„	๓๒๓	„	๓๕๘
อภฺชชฺชปฺปวิโส	„	๓๖๕	„	๓๘๖
อมีตฺตา	„	๓๘๖	„	๓๘๘
อาชฺฌานาชฺฌิยา รกฺขา	„	๒๐๘	„	๒๐๘
อาเทยฺยวาโจ	„	๓๓๖	„	๓๘๘

อาเทศนวิธา	ปพฺพ	๗๘	อญฺเ	๓๓๒
อิทธิวิธา	”	๘๐	”	๓๒๒
กมฺมกฺกิตเตสา	”	๓๗๔	”	๓๘๕
กุกฺกวดคฺคิ	”	๔	”	๖
กฺุเวโร มหาราชา	”	๒๓๓	”	๒๓๔
ชคฺคิโย	”	๖๓	”	๓๐๒
ชิตฺททาปโทสิกา	”	๓๔	”	๓๒
ชัณฺดาสโว อภพฺโพ	”	๓๓๗	”	๓๔๖
คพฺภาวกฺกนฺติโย	”	๗๗	”	๓๓๓
จกฺกรคณิ	”	๓๔	”	๖๓
จกฺกรคณานุภาโว	”	๓๖	”	๖๖
จกฺกวคฺคิวดคฺคิ	”	๓๕	”	๖๕
จคฺคาโร มหาราชา จคฺคฺคโถกปาธา	”	๒๐๗	”	๒๐๘
จคฺคฺคฺคฺคฺคฺคิกานฺนุโยคานินฺตฺสา	”	๓๓๖	”	๓๔๕
จคฺคฺคปาคณฺณณ	”	๒๘	”	๕๔
ฉทฺทิสํปฏิจฺฉนํ	”	๓๘๘	”	๒๐๒
ชมฺพทฺทฺทไป	”	๔๘	”	๘๒
ชวสฺสิกาโต	”	๘	”	๒๕
ฌายิกา	”	๖๔	”	๓๐๓
ตถาคโตติ อจฺจติ	”	๓๓๘	”	๓๔๘

ปทานุกรกโม

๓๔๗

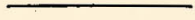
คโปษิกุจฺฉา อคฺคตํรปฺคฺตา	ปพฺพ	๒๖	อจฺเก	๕๓
คโปษิกุจฺฉาย อฺปฺกฺกิตฺเตสา	”	๒๔	”	๔๔
คโปษิกุจฺฉิวาทา	”	๒๓	”	๔๒
คิรฺจฺฉานกถา	”	๓๘	”	๓๘
ทสฺสํนสฺมาปคฺติโย	”	๗๘	”	๓๓๓
ทิจฺฉินิสฺสยา	”	๓๒๓	”	๓๕๓
ทํฆายุกุ	”	๓๓๖	”	๓๖๕
ชตฺรวิโส มหาวรธา	”	๒๓๐	”	๒๓๐
ชมฺมภาสิตํ	”	๓๐๘	”	๓๔๐
ชมฺมานุสํสนํ	”	๓๖	”	๖๗
ชฺฉิปทา	”	๘๒	”	๓๓๕
ชฺชานานิ	”	๘๓	”	”
ชฺชวคฺคตวิมฺขคฺคิตฺตญฺจณํ	”	๘๖	”	๓๓๗
ชฺชวคฺคตฺโต	”	๓๕๐	”	๓๗๕
ชฺชวคฺคตฺตมฺมอกรณํ	”	๓๗๖	”	๓๘๕
ชฺชวคฺคตฺตโน	”	๓๕๘	”	๓๘๒
ชฺชวคฺคตฺตปฺปณฺณคฺติโย	”	๘๐	”	๓๓๕
ชฺชวคฺคตฺตวาทานุสฺสคฺติ	”	๒๗	”	๕๓
ชฺชวคฺคตฺตวาทาโร	”	๘๔	”	๓๓๖
ชฺชวคฺคตฺตวาทา	”	๓๒๒	”	๓๕๐

พฺรหฺมณฺหา	ปพฺพเพ	๖๔	อํงเก	๓๐๒
พฺทฺชฺ โส ภาควา	”	๓๐	”	๕๘
ภสฺสฺสฺมาจาโร	”	๘๓	”	๓๓๖
ภฺมิปฺปฏิกา	”	๕๘	”	๘๕
โภคานํ อปายมุขานิ	”	๓๗๘	”	๓๘๖
มโนปฺโทติกา	”	๓๕	”	๓๔
มหาปญฺโญ	”	๓๕๖	”	๓๗๒
มหาปริวาริ	”	๓๓๔	”	๓๖๓
มหาสมฺมุโต	”	๖๓	”	๓๐๒
มหาสฺสฺ ชโน อนฺวายิกิ	”	๓๖๐	”	๓๘๓
มหาสฺสฺ ชโน อฺปวคฺคฺติ	”	๓๖๒	”	๓๘๕
มิกฺคณฺญา	”	๔๗	”	๗๘
มิตฺตฺตา	”	๓๘๒	”	๒๐๓
มตฺตฺตํ	”	๕๖	”	๘๓
ราชา	”	๖๓	”	๓๐๒
ตํภิ	”	๓๓๘, ๓๔๘	”	๓๖๖, ๓๗๔
จิรฺรฺกฺโข มหาราชา	”	๒๓๒	”	๒๓๒
จิรฺรฺโห มหาราชา	”	๒๓๓	”	๒๓๓
เวสฺสํ	”	๖๕	”	๓๐๔
สพฺพหิโน อสฺสุรกาโย	”	๔	”	๗

ปทานุกรกโม

๓๕๘

สมณา ตฤยปฤติยา	ปพฺเว	๕๕	องฺเก	๘๒
ตตฺตตวาทา	”	๘๗	”	๑๑๘
ตฺโห มิกฺรธา	”	๘	”	๒๕
ตฺขตฺติกาณฺโวยคา	”	๑๑๕	”	๑๕๓
ตฺจิปฺริวาโร	”	๑๗๐	”	๑๘๒
ตฺภวิมฺกฺโช	”	๑๗	”	๓๖
ตฺตฺงคฺหิตปฺริชโน	”	๑๕๐	”	๑๗๖

ศัพท์บัญญัติฉบับใหม่ อักษรารณนามานี

องค์วิธ สกฺยปฺตฺโต สฺมมาตฺมพฺทฺโธ	ปพฺพเพ ๒๐๘	อฺงฺเก ๒๑๐
อชฺชิตฺติ อธิจฺฉณํ เสนาปติ	„ ๖	„ ๓๕
อนาคามิ์ คตฺติโย สมนฺโน	„ ๓๓๖	„ ๓๔๖
อรหํ ชินฺนาสฺสโ	„ ๕	„ ๓๓
อรทา จคฺคฺโก สมนฺโน	„ ๓๓๖	„ ๓๔๖
อวิจฺฉเนมิ นาม เอโก ยกฺขชฺรยฺจิกโก	„ ๒๓๒	„ ๒๓๔
อวิจฺฉโ นาม เอโก ยกฺขชฺรยฺจิกโก	„ „	„ „
อสุวรา	„ ๓๓๔	„ ๓๖๓
อาณนฺโท พฺทฺชฺปฺยฺชาโก ปจฺฉินฺโม	„ ๘๕	„ ๓๒๘
อาภสฺสฺสวรา เทวตา	„ ๓๓	„ ๓๐
อาภสฺสฺสวรา เทวา	„ ๒๒๘	„ ๒๓๐
อาตวโก ยกฺโข	„ ๒๓๕	„ ๒๓๘
อินฺนฺโท ยกฺโข	„ „	„ ๒๓๗
อฺกฺกฺโก รามปฺตฺโต ตาปสฺส	„ ๓๐๗	„ ๓๓๘
อฺกฺกฺยิ อิกฺกฺชฺ	„ ๘๓	„ ๓๒๖
อฺกฺกฺทาโน อิกฺกฺชฺ	„ ๓๒๘	„ ๓๕๖
อฺกฺกฺปาสโก	„ ๓๓๔	„ ๓๖๓
อฺกฺกฺปาสิกกา	„ „	„ „

สัพพัญญูญาณกานัน อสงคารณนามานิ

๓๕๓

โอสถ์ นาม เอโก ยกฺขรฐฺจโก	ปพฺพเพ	๒๓๒	องฺเก	๒๓๔
โอบมณฺโณ ยกฺโข	„	๒๓๕	„	๒๓๗
กกุสฺสนฺโห สมนฺมาสฺสมฺพฺพุโห	„	๒๐๘	„	๒๓๐
กรตฺติโย ยกฺโข	„	๒๓๕	„	๒๓๗
กสฺสฺสโป สมนฺมาสฺสมฺพฺพุโห	„	๒๐๘	„	๒๓๐
กพารมชฺฌโก อเจโต	„	๕	„	๘
กามเสฏฺฐโห ยกฺโข	„	๒๓๕	„	๒๓๗
กาดกณฺธิกา อสุรรา	„	๔	„	๗
กนิหฺมุชฺฌนฺทุ ยกฺโข	„	๒๓๕	„	๒๓๗
กุมฺภณฺฑปจาวโร	„	๒๓๔	„	๒๓๕
กุมฺภณฺฑปาวิสฺสฺโห	„	„	„	„
กุมฺภณฺฑโปตโก	„	„	„	„
กุมฺภณฺฑโปติกา	„	„	„	„
กุมฺภณฺฑมหมตฺโต	„	„	„	„
กุมฺภณฺฑํ	„	„	„	„
กุมฺภณฺโห	„	„	„	„
กฺุเวโร มหาราชา	„	๒๓๒	„	๒๓๔
โกนาคมนโน สมนฺมาสฺสมฺพฺพุโห	„	๒๐๘	„	๒๓๐
โกรฺกฺขตฺติโย อเจโต	„	๔	„	๖
ชตฺติยา	„	๒๔	„	๔๖

วิฑูรย์โทสถิตกา เทวา	ปพฺพ	๓๕	องฺเก	๓๓
คณฺหพฺพจาโร	„	๒๓๕	„	๒๓๕
คณฺหพฺพปาริสฺสฺโส	„	„	„	„
คณฺหพฺพโปตฺโก	„	„	„	„
คณฺหพฺพโปตฺติกา	„	„	„	„
คณฺหพฺพมหามตฺโต	„	„	„	„
คณฺหพฺพวา	„	๓๓๕	„	๓๖๓
คณฺหพฺพ	„	๒๓๕	„	๒๓๕
คณฺหพฺพโ	„	„	„	„
คหฺปตฺติกา	„	๒๕	„	๕๖
คหฺปตฺติเนจฺยิกา	„	๗	„	๓๗
คฺุโต ยกฺุโ	„	๒๓๕	„	๒๓๗
โคตฺโม สฺมมาตฺมพฺพฺโ	„	๒๓๐	„	๒๓๓
โคปฺปาโต ยกฺุโ	„	๒๓๕	„	๒๓๗
จฺนฺทโน ยกฺุโ	„	„	„	๒๓๗
จาคฺุมฺมหาราชฺติกา เทวา	„	๓๕๖	„	๒๗๒
จฺิตฺโต คณฺหพฺพโ	„	๒๓๕	„	๒๓๗
จฺนฺโท สฺมณฺฑเทโส	„	๗๕	„	๓๒๗
ชฺโนสฺสโก เทวปฺกฺุโต	„	๒๓๕	„	๒๓๗
ชฺรตฺติกาโต	„	๗	„	๒๕

สังขยณณกานัน อธารณนามานี

๓๕๓

ชาติโย ทารุปลตติกนุเตวาลี	ปพฺพเพ	๘	อังกุเก	๒๒
ตโตชตี นาม เอโก ยกฺขรฏฺฐจีโก	„	๒๓๒	„	๒๓๔
ตโตตลา นาม เอโก ยกฺขรฏฺฐจีโก	„	„	„	„
ตโตตา นาม เอโก ยกฺขรฏฺฐจีโก	„	„	„	„
ตตฺตลา นาม เอโก ยกฺขรฏฺฐจีโก	„	„	„	„
ตถาคโต ภควา	„	๓๓๓	„	๓๕๘
ดาวคัสสา เทวา	„	๓๔๖	„	๒๗๒
คิตฺติยา	„	๒๔	„	๔๖
คุสฺสีตา เทวา	„	๓๔๖	„	๒๗๒
เคชตี นาม เอโก ยกฺขรฏฺฐจีโก	„	๒๓๒	„	๒๓๔
ทมิขุไซ ยกฺขุไซ	„	๒๓๕	„	๒๓๘
ทลฺหเนมิ ราชา จกฺกวดคฺติ	„	๓๔	„	๖๒
ทีโฆ ยกฺขุไซ	„	๒๓๕	„	๒๓๘
เทโว เทวปฺปฺตฺโต	„	๓๓๒	„	๓๖๓
ธตรฏฺฐไซ มหาราชา	„	๒๓๐	„	๒๓๐
นโพรราชา นพการเทวปฺปฺตฺโต	„	๒๓๕	„	๒๓๘
นาคปจาวโร	„	๒๓๔	„	๒๓๖
นาคปาริสฺสฺสไซ	„	„	„	„
นาคโปตโก	„	„	„	๒๓๕
นาคโปตีกา	„	„	„	๒๓๖

นาคมหามตุโต	ปพฺพเพ	๒๓๔	ขงฺเก	๒๓๖
นาคา	”	๑๓๔	”	๑๖๓
นาคินิ	”	๒๓๔	”	๒๓๕
นาโค	”	”	”	”
นิกฺคณฺโง นวฺวปฺตุโต สตุตา	”	๘๔	”	๑๒๘
นิกฺครโห ปรีพฺพชโก	”	๑๘	”	๓๘
นินฺนชฺชํ ยกฺโข	”	๒๓๕	”	๒๓๗
นินฺนชฺชํ เทวา	”	๒๒๘	”	๒๓๐
เนตฺติ ยกฺโข	”	๒๓๕	”	๒๓๘
เนมิ นาม เอตฺถ ยกฺขชฺชจฺจิกโก	”	๒๓๒	”	๒๓๔
นชาปติ ยกฺโข	”	๒๓๕	”	๒๓๗
นชฺชณฺโณ ยกฺโข	”	”	”	๒๓๘
นชฺชจาดจฺจนฺโท ยกฺโข	”	”	”	”
นชฺชาโท ยกฺโข	”	”	”	”
นชฺชนิมฺมิตฺตวสฺสวตฺตี เทวา	”	๒๒๘	”	๒๓๐
นชฺชเนทฺติ โทสฺสวราชา	”	๕๔	”	๘๓
นชฺชจิกฺคปฺตุโต อเจโต	”	๖	”	๑๒
นชฺชเวยฺยกา มตฺตกา	”	๒๒๒	”	๒๒๒
นชฺชณฺโณ ยกฺโข	”	๒๓๕	”	๒๓๘
นชฺชชฺชวสฺสวตฺตา นาม สกฺกนา	”	๒๓๒	”	๒๓๔

สัพพัญญูญาณ อสงฺาธาณนามานี

๓๕๕

พฺรหฺมา มหาพฺรหฺมา	ปพฺเพ	๓๓	อังกฺ	๓๓
พฺรหฺมาหฺมณมหาสาธา	”	๗	”	๓๗
พฺรหฺมาหฺมณา	”	๒๔	”	๔๖
ภคฺวา สฺตฺถา เทวมนุสฺสฺถานี	”	๓	”	๓
ภคฺคฺวโคคฺคฺโต ปรีพฺพฺวาชโก	”	”	”	”
ภารทฺวาไซ ยกฺไซ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
ภิกฺขุ	”	๓๓๔	”	๓๖๓
ภิกฺขุณี	”	”	”	”
มณฺเฑ ยกฺไซ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
มนโปกฺทิสฺสา เทวา	”	๓๕	”	๓๔
มนทฺเฑ ยกฺไซ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
มหาปนาโท ราชา	”	๔๘	”	๘๔
มหาปฺริสฺส โภชิสฺสฺสฺสฺสฺส	”	๓๓๐	”	๓๕๘
มหาราชาโน จคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค	”	๒๐๗	”	๒๐๘
มาตฺถิ เทวสฺวารถิ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
มานิจโร ยกฺไซ	”	”	”	”
มาโร เทวปฺคฺคฺค	”	๓๓๒	”	๓๖๓
มุจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
เมตฺเตยฺโย อนาคเต สมนฺมาสฺสมุพฺพฺไซ	”	๔๘	”	๘๓
ยกฺชปจโร	”	๒๓๔	”	๒๓๕

ยกุลขปารีสชฺโซ	ปพฺพเพ	๒๓๔	อจฺเก	๒๓๕
ยกุลขโปตโก	”	”	”	”
ยกุลขโปตีกา	”	”	”	”
ยกุลขมหามตฺโต	”	”	”	”
ยกุลขา	”	๒๐๘	”	๒๐๘
ยกุลขินฺ	”	๒๓๒	”	๒๓๕
ยกุลโซ	”	”	”	”
ยามา เทวา	”	๓๔๖	”	๒๗๒
ยฺคนฺชโร ยกุลโซ	”	๒๓๕	”	๒๓๘
ราชมมหามตฺตา	”	๒๔	”	๔๖
ราชา	”	”	”	”
ราชา นาม เเฮโก ยกุลขรฐฺจโก	”	๒๓๒	”	๒๓๔
วรฺุณ ยกุลโซ	”	๒๓๕	”	๒๓๗
วาเสฏฺฐการทฺวาชา เทว สามเนรา	”	๕๓	”	๘๗
วินิปาตีกา มนุสฺสํ	”	๒๒๘	”	๒๓๐
วิปสฺสํ สมนฺมาสมฺพทฺโซ	”	๒๐๘	”	๒๐๘
วิรูปฺกุโซ มหาวาชา	”	๒๓๒	”	๒๓๒
วิรูปฺุห มหาวาชา	”	๒๓๓	”	๒๓๓
เวชฌณา ตักฺยา	”	๘๔	”	๑๒๘
เวสฺสภู สมนฺมาสมฺพทฺโซ	”	๒๐๘	”	๒๐๘

สัณฺฑิตถกานํ อสงฺขารณนามานิ

๓๕๗

เวสฺสวณฺ มหาราชา	ปพฺเพ ๒๐๘	ชงฺเก ๒๐๘
เวสฺสสา	” ๕๒	” ๘๘
เวสฺสสามิตฺโต ยกุโช	” ๒๑๕	” ๒๑๘
สททาคามิํ ทฺติโย สมนฺ	” ๓๑๖	” ๓๔๕
สทฺยา ภควโต ฌาตกา	” ๕๔	” ๘๓
สโกย ชนปโต	” ๘๔	” ๑๒๘
สงฺโฆ ราชา จกฺกวัตฺติ	” ๔๘	” ๘๒
สงฺกุมาริ พุทฺธา	” ๗๒	” ๓๐๗
สงฺฆานิ คหปติ	” ๓๘	” ๓๘
สมณฺ โคตโม สกฺยปฺตฺโต	” ๖	” ๓๓
สมฺมาสมฺพุทฺโฆ สยมฺภู ภควา	” ๘๘	” ๓๓๓
สํตาคิโร ยกุโช	” ๒๑๕	” ๒๑๘
สํวปฺตฺโต อสฺสคสํวโก	” ๗๓	” ๓๐๘
สิขิํ สมฺมาสมฺพุทฺโฆ	” ๒๐๘	” ๒๐๘
สิงฺกาสโก ราชคฺเห คหปติปฺตฺโต	” ๑๗๒	” ๓๘๕
สิวโก ยกุโช	” ๒๑๕	” ๒๑๘
สํโห มิคราชา	” ๘	” ๒๔
สฺสโก สทฺธา เทวมนุสฺसानิ	” ๖	” ๓๔
สฺสทฺธา	” ๕๒	” ๘๘
สฺสทฺตฺโต สิขฺยวิปฺตฺโต	” ๓	” ๒

สุปฺปเคโช ยกุโช	ปพฺเพ ๒๓๕	อสงฺเก ๒๓๘
สุภิกคินฺหา เทวา	” ๒๒๘	” ๒๓๐
สุมุโช ยกุโช	” ๒๓๕	” ๒๓๘
สุโร นาม เอโก ยกุชฺชจฺจโก	” ๒๓๒	” ๒๓๔
สุโรราชา นาม เอโก ยกุชฺชจฺจโก	” ”	” ”
เสโน คนฺธพฺโพ	” ๒๓๕	” ๒๓๘
เสริสโก ยกุโช	” ”	” ”
โสตาปนฺโน ปจฺจิม สมนฺ	” ๓๓๐	” ๓๔๕
โสโม ยกุโช	” ๒๓๕	” ๒๓๗
หิริ ยกุโช	” ”	” ๒๓๘
เหมวโต ยกุโช	” ”	” ”

อวิญญานกานัน อส้าชาวรรณามานี

อนบุบิยั มถุถานัน นิคโม	ปพฺพเพ	๓	อญฺเก	๓
อมพฺพรอมพฺพรตโย นคร	„	๒๑๒	„	๒๑๓
อวัจจิ มหานคริ	„	๔๘	„	๘๒
อาฏานาฏา นคริ	„	๒๑๒	„	๒๑๓
อาพกมมฺพทา ราชธานี	„	„	„	„
อุตุตฺรกา ภูตฺชนปทสฺส นิคโม	„	๔	„	๖
อุตุตฺรกรู ทโป	„	๒๑๒	„	๒๑๓
อุตุตฺรทิส้า มิติตามจุจา	„	๒๐๕	„	๒๐๖
อุตุมฺพริกา ปริพฺพาสการาโม	„	๓๘	„	๓๘
อุเทนนํ ปรุตฺติเมเน เวส้าติยั เจติยั	„	๕	„	๓๐
อุปริมทิส้า สมนพฺพราหมณา	„	๒๐๕	„	๒๐๖
อุพฺพกตักํ นาม สณฺจาคาริ	„	๒๒๒	„	๒๒๒
กบิวนุโต นคริ	„	๒๑๒	„	๒๑๓
กุตินาฏา นคริ	„	„	„	„
กุฏาคารส้าตา เวส้าติยั มหาวเน สจฺจาราโม	„	๕	„	๘
เกตุมตึ ราชธานี	„	๔๘	„	๘๒
คิซฺมณฺกุฏโฏ ราชคเห ปพฺพโต	„	๓๘	„	๓๘
โคตมกั ทกฺขิณเนเน เวส้าติยั เจติยั	„	๕	„	๓๐

ชโนษฐ์ นครี	ปพฺพ	๒๓๒	อังก	๒๓๓
ชมฺพทุโป	„	๔๘	„	๘๒
เชตวนิ อรรถนิยามานานี่	„	๓๓๐	„	๓๕๗
คินฺทุทุกขานุปริพฺพชการาโม	„	๗	„	๓๘
คฺฐ ชนปโท	„	๕	„	๖
ทกฺขนิมิตฺสา อจฺริยา	„	๒๐๕	„	๒๐๖
ชรณิ นาม รหิโท	„	๒๓๒	„	๒๓๕
นจนวติโย นครี	„	„	„	๒๓๓
นาฏปริยา นครี	„	„	„	„
นาพฺพทา นครี	„	๗๓	„	๓๐๘
ปจฺฉนิมิตฺสา ปุคฺคททารา	„	๒๐๕	„	๒๐๖
ปรกฺขิตฺตนาฏา นครี	„	๒๓๒	„	๒๓๓
ปรกฺขิตฺตนาฏา นครี	„	„	„	„
ปาวา นครี	„	๘๕	„	๓๒๘
ปาวาริกมฺพวนิ ทุสฺสฺสปาวาริกเสฏฺฐชินิ อมฺพวนิ	„	๗๓	„	๓๐๘
ปุพฺพชการาโม วิสาขชอุปาตีกาย อวราโม	„	๕๓	„	๘๗
ปุคฺคนิมิตฺสา มาตาปิตโร	„	๒๐๕	„	๒๐๖
พฺพปุคฺคกั อุกฺคเรณ เวสฺสตียิ เจตียิ	„	๕	„	๓๐
พาวาณตี นครี	„	๔๘	„	๘๒
ภคตวตี นาม สภา	„	๒๓๒	„	๒๓๕

อัญญาณกาน์ อักษรณนามานี

๓๖๓

มคโร ชนปโท	ปพเพ	๓๓	ยงเก	๖๒
มชฺฉิมโ ชนปโท	„	๓๕๕	„	๒๗๘
มถฺโต ชนปโท	„	๓	„	๓
มหาเนรุ สีเนรุ ปพพตราชา	„	๒๓๒	„	๒๓๓
มหาวณั เวสตียั พุทฺทาวณั	„	๕	„	๘
มาตุลา นครี	„	๓๓	„	๖๒
มิกรมาตุปฺปาสาทโ ปุพฺพพาราเม ปาสาทโ	„	๕๓	„	๘๗
โมรณิวาโป สุมาคชาไปกฺขรณิยา คีเร โหติ	„	๒๓	„	๔๐
ราชคหี นครี	„	๓๘	„	๓๘
วชฺชีกาโม เวสตีณคเว วชฺชิวาชนั คาโม	„	๓	„	๕
วิสัณฺา กุเวรสฺสู ราชธานี	„	๒๓๒	„	๒๓๔
เวสตี นครี	„	๕	„	๘
เวพฺพนั ราชคเห อาราโม กถนุทกณิวาโป	„	๓๗๒	„	๓๘๔
สฺสคฺคมฺพั ปจฺฉิมเน เวสตียั เจตียั	„	๕	„	๓๐
ส้ามคาโม ปาวายั คาโม	„	๘๕	„	๓๒๘
ส้าวคฺถึ นครี	„	๕๓	„	๘๗
สุมาคชา ราชคเห ไปกฺขรณั	„	๒๓	„	๔๐
เหฏฺฐิมทสา ทาสกมฺมกฺวา	„	๒๐๕	„	๒๐๖

คาถานํ ปรํมปาทา

อกุโถจณจ อธิฏฐหิ อทาสี	ปพฺพเพ ๓๔๘	องฺเก ๓๗๔
อกุโถสภณฺชนวิหเสถารี	„ ๓๖๗	„ ๓๘๘
อกุชิตฺถิโย วารุณํ นจฺจคํคํ	„ ๓๘๕	„ ๓๘๘
อณฺณทตฺถุหโร มิติโต	„ ๓๘๓	„ ๒๐๓
อตุถจรมฺมํ สจฺจหิตํ ปุเร ทิวํ	„ ๓๔๓	„ ๓๖๘
อติสํคํ อติอฺจฺจนํ	„ ๓๘๕	„ ๓๘๘
อิโต สํ อตุตฺตรา ทิสํ	„ ๒๓๓	„ ๒๓๔
อิโต สํ ทกฺขิณา ทิสํ	„ ๒๓๓	„ ๒๓๓
อิโต สํ ปจฺจนิมา ทิสํ	„ ๒๓๒	„ ๒๓๒
อิโต สํ ปุริมา ทิสํ	„ ๒๓๐	„ ๒๓๐
อินฺโท โสโม วรุโณ จ	„ ๒๓๕	„ ๒๓๗
อฺปกาวโร จ โย มิติโต	„ ๓๘๗	„ ๒๐๒
อฺตุสฺสูรเสยฺยา ปรรทวารเสวณา	„ ๓๘๕	„ ๓๘๘
อฺชฺชโรชฺชนํ อถ เตหสํยิตํ	„ ๓๓๘	„ ๓๖๖
อฺตฺติโย เสฏฺโฐ ชเนตฺถํ	„ ๗๒	„ ๓๐๗
จตุตฺถิเส จ สฺตฺตฺตนฺตา	„ ๔๗๕	„ ๓๔๓
จตุธา วิภเช โภเค	„ ๓๘๗	„ ๒๐๒
ฉนฺทา โทสา ภายา โมหา	„ ๓๗๗	„ ๓๘๖

คาถานี้ ปรัชมปาทา

๓๖๓

คตุมา กุเวโร महाराजा	ปพฺเพ	๒๓๒	อังก	๒๓๔
คตุย ปวิจย จินฺตยิตฺวา	„	๓๕๓	„	๓๗๗
ทสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส	„	๓๖๕	„	๒๘๘
ทานญจ ปิยวชฺชญจ	„	๒๐๕	„	๒๐๖
ทานํปปี จตุตฺตจวิยตญจ	„	๓๔๓	„	๓๖๘
น จ วิสฺสํ น จ วิสฺสํ	„	๓๕๘	„	๓๘๒
น ทิวาสฺสฺสฺสฺสฺส	„	๓๘๕	„	๓๘๘
น ปาณินา น จ ปน ทนฺนุทเตทฺทฺทฺทฺนา	„	๓๕๗	„	๓๘๓
น สฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม	„	๓๖๘	„	๓๘๐
ปาฏิกญจ อุกฺกมฺพรี	„	๔๗๕	„	๓๔๒
ปาฏิกโกทฺมฺพรี เจว	„	„	„	๓๔๓
ปาณาติปาโต อทินฺนทานํ	„	๓๗๕	„	๓๘๕
ปาปมิตฺโต ปาปสฺสโ	„	๓๘๕	„	๓๘๘
ปพฺพพฺคโม สฺจฺจเวสฺส อหุ	„	๓๖๓	„	๓๘๔
ปฺเร ปฺเรตฺตา ปฺริมาสฺสฺส	„ ๓๓๕. ๓๔๗	„	๓๖๓. ๓๗๓	๓๗๓
ปฺเร ปฺเรตฺตา ปฺริมาสฺสฺส	„	๓๕๓	„	๓๗๖
ภฺตฺตฺตฺตฺตฺต	„	๓๓	„	๒๗
โกเค สฺหฺรมาณสฺส	„	๓๘๗	„	๒๐๒
มรณวชฺชยมคฺคโน วิทิตฺวา	„	๓๓๗	„	๓๖๕
มาตาปิตา ทิสฺสา ปพฺพพา	„	๒๐๕	„	๒๐๖

ปทศุถปฺปเกโท

เอกถํ

ขมฺมปฺปเกทเอกถํ
สงฺกัศฺชียเอกถํ

ปพฺเพ ๓๖๖ อิงฺเก ๒๘๘
,, ๒๒๖ ,, ๒๒๕

ทุถํ

อิทฺธิวิธา
คคฺชโย
ขมฺมปฺปเกททุถํ
สงฺกัศฺชียทุถํ

,, ๘๐ ,, ๓๒๒
,, ๓๓๐ ,, ๓๕๗
,, ๓๗๗ ,, ๒๘๘
,, ๒๒๗ ,, ๒๒๖

คิกํ

อาพาธา
เถราทโย ภิกฺขุ
ขมฺมปฺปเกทคิกํ
ขมฺมา
สงฺกัศฺชียคิกํ
ถสงฺกัศฺชียคิกํ

,, ๔๘ ,, ๘๒
,, ๓๐๔ ,, ๓๓๕
,, ๓๘๘ ,, ๒๘๓
,, ๔๕ ,, ๗๗
,, ๒๒๘ ,, ๒๒๗
,, ๘๗ ,, ๓๓๘

จตุถถํ

อคคฺช
อณฺณทศฺสุหฺรามิตฺตฺตฺสฺส จานานิ

,, ๓๗๖ ,, ๓๘๕
,, ๓๘๗ ,, ๓๘๘

อตุกฺกขายิมิตฺตฺตํ จานานิ	ปพฺพเพ	๓๘๕	ปิฏเก	๒๐๓
อนุกมฺปกมิตฺตฺตํ จานานิ	„	๓๘๖	„	๒๐๒
อนุปฺเปยฺยภาณิมิตฺตฺตํ จานานิ	„	๓๘๘	„	๒๐๐
อนุสํถนวิธา	„	๘๕	„	๓๓๖
อปปมณฺญา	„	๒๖	„	๕๖
อปายสํหายามิตฺตฺตํ จานานิ	„	๓๘๐	„	๒๐๐
อมิตฺตฺตา	„	๓๘๖	„	๓๘๘
อาเทสํนวิธา	„	๗๘	„	๓๓๔
อิทธิปิปาทา	„	๕๐	„	๘๕
อุปการกมิตฺตฺตํ จานานิ	„	๓๘๓	„	๒๐๓
กมฺมุภิกฺกิเลสํ	„	๓๗๔	„	๓๘๕
คพฺพภาวกฺกนฺตฺติโย	„	๗๗	„	๓๓๓
ฌานานิ	„	๕๐	„	๘๕
ทสฺสํนสํมาปคฺตฺติโย	„	๗๘	„	๓๓๓
ธมฺมปฺปเกทจฺจกุกฺกํ	„	๓๘๘	„	๒๘๓
ปฏฺฐิปปทา	„	๘๒	„	๓๓๕
ผลทานิ อานิสฺสํสา.	„	๓๓๖	„	๓๔๕
มณฺฑลตา	„	๖๖	„	๓๐๔
มหาราชฯ	„	๒๐๗	„	๒๐๘
วจฺปรมามิตฺตฺตํ จานานิ	„	๓๓๘	„	๒๐๐

ปทศุถปฎเภทโท

๓๖๗

วณฺณา	ปพฺเพ	๕๒	อํเก	๘๘
ตํกุทวตฺตุนิ	”	๓๕๐	”	๓๖๗
ตํกุคํคิยจตุกํ	”	๒๒๘	”	๒๓๒
ตํคิปรุจํชานา	”	๓๓	”	๖๒
ตํมานตํชทุกขมิตตํตํตํ ชานานิ	”	๓๘๕	”	๒๐๓
ตํมมบฎชานา	”	๗๕	”	๓๓๓
ตํชตฺตํกานุโยคา	”	๓๓๕, ๓๓๕	”	๓๕๓, ๓๕๕

ปณฺจกํ

อนฺเตวาตํตํตํ ชานานิ	”	๒๐๐	”	๒๐๓
อนฺยรทตํตํ ชานานิ	”	๒๐๓	”	๒๐๕
อนฺจรียานํ ชานานิ	”	๒๐๐	”	๒๐๕
อนฺนุทฺรียานิ	”	๗๕	”	๓๓๓
อนฺตปฺตํตํตํตํ ชานานิ	”	๒๐๒, ๒๐๕	”	๒๐๕, ๒๐๕
อนฺตํกมมกรานํ ชานานิ	”	๒๐๓	”	”
อนฺมมบฎเภทปณฺจกํ	”	๔๓๐	”	๒๘๕
อนฺนํวณฺยานิ	”	๒๖	”	๕๓
อนฺตํตํตํตํ ชานานิ	”	๓๘๘	”	๒๐๓
อนฺถานิ	”	๗๕	”	๓๓๓
อนฺชานานิ	”	๒๕	”	๕๖
อนฺรียาย ชานานิ	”	๒๐๓	”	๒๐๕

มาตาปิตุณิ จานานิ	ปพฺพเพ	๓๘๘	อังกเ	๒๐๓
มิตฺตามจุจัน จานานิ	„	๒๐๒	„	๒๐๕
สงฺกัคฺคิยปญฺจกั	„	๒๗๗	„	๒๔๖
สํามิกถุสฺส จานานิ	„	๒๐๓	„	๒๐๕

ฉกุกั

อปายมฺุขานิ	„	๓๗๗	„	๓๘๖
อายคณานิ	„	๗๖	„	๓๓๓
อาตถุสฺสํนุโยเค อาทั้นวา	„	๓๘๔	„	๓๘๗
ชฺุตปฺุปาณุโยเค อาทั้นวา	„	๓๘๒	„	„
ทิสํ	„	๓๘๗	„	๒๐๓
ธมฺุมปฺุฎเภทจุฉกุกั	„	๔๒๓	„	๓๐๒
ปาปมิตฺตานุโยเค อาทั้นวา	„	๓๘๓	„	๓๘๗
วิกาถวิสิขจริยาย อาทั้นวา	„	๓๘๐	„	„
สงฺกัคฺคิยจุฉกุกั	„	๓๐๔	„	๒๕๕
สํมชฺุชาภิจรเณ อาทั้นวา	„	๓๘๓	„	๓๘๗
สํมณพฺุราหุมนานิ จานานิ	„	๒๐๔	„	๒๐๖
สุรํเมรยมชฺุเช อาทั้นวา	„	๓๗๗	„	๓๘๖

สฺุคฺคกั

ธมฺุมปฺุฎเภทสฺุคฺคกั	„	๔๓๒	„	๓๓๐
ปฺุคฺคตปฺุฎณตฺุคฺคิโย	„	๘๐	„	๓๓๕

ปทศุถปฺปเกโท

๓๖๘

โพชฌงฺกา	ปพฺเพ	๗๕	อฺงฺเก	๓๓๓
โพธิปักขิยา วมฺมา	”	๗๐	”	๓๐๖
รตนาณี	”	๓๔	”	๖๓
วคฺคฺคปทานิ	”	๕	”	๘
สงฺกัตฺติยสฺสคฺคกั	”	๓๒๖	”	๒๖๓

อฏฺฐกั

อวิโย มคฺโค	”	๗๕	”	๓๓๓
วมฺมปฺปเกทอฏฺฐกั	”	๔๔๓	”	๓๓๕
สงฺกัตฺติยอฏฺฐกั	”	๓๔๐	”	๒๖๗

นวกั

จํานาณี	”	๓๓๗	”	๓๔๖
วมฺมปฺปเกทนวกั	”	๔๕๔	”	๓๒๘
สงฺกัตฺติยนวกั	”	๓๕๓	”	๒๗๖

ทศกั

อกฺุสฺสทกมฺมปภา	”	๕๒	”	๘๘
กฺุสฺสทกมฺมปภา	”	๕๓	”	”
จํานาณี	”	๓๓๓	”	๓๖๐
วมฺมปฺปเกททศกั	”	๔๖๕	”	๓๓๔
สงฺกัตฺติยทศกั	”	๓๕๗	”	๒๘๓

๓๗๐

.ปทศุถบุปภะโท

เฮกตุคั้งกั

ซาการา

ปพเพ ๗๘ องเก ๓๓๔

ทวตุคั้งกั

มหาปริตตฤชณานิ

” ๓๓๐ ” ๓๕๗

ไสชนปตฺถ์

อสุทฺธปาไซ	สุทฺธปาไซ	องฺเก	
อตุตฺตรมฺหุสฺสฺสมฺมา	อตุตฺตวิมฺหุสฺสฺสมฺมา	”	๓
เตนุปลฺสงฺกเมยฺยนฺต	เตนุปลฺสงฺกเมยฺยนฺติ	”	๓๘
สมฺมุทฺทกฺขาทยิกิ	สมฺมุทฺทกฺขาทยิกิ	”	”
คินฺนภฺกฺโข	คินฺนภฺกฺโข	”	๔๓
สพฺเพมีเม	สพฺเพมีเม	”	๖๓
กการณาคิ	กัการณาคิ	”	๗๓
จณฺเณหี	จณฺเณหี	”	๗๖
มมฺหุสฺสานิ	มมฺหุสฺสานิ	”	๘๓
วิหฺรติ	วิหฺรติ	”	๘๔
ปฏฺวิโรโต	ปฏฺวิโรโต	”	๘๘
ทฺชฺชาโตหฺมฺสฺมิ	ทฺชฺชฺชาโตหฺมฺสฺมิ	”	๘๓
ปาสาทิโก	โอปาสาทิโก	”	”
ทฺพฺพณฺเณ	ทฺพฺพณฺเณ	”	๘๕
นคฺมสฺามนฺตํ	นคฺมสฺามนฺตํ	”	๓๐๓
ณายนฺติ โช	ณายนฺตํติ โช	”	”
สฺวากฺขาโต	สฺวากฺขาโต	”	๓๓๐
ธายตฺนปฺปณฺณตฺติ	ธายตฺนปฺปณฺณตฺติ	”	”

อสุทฺถปาโจ	สุทฺถปาโจ	
ภนฺเต ภิกฺขุ	ภนฺเต ภิกฺขุ	อิงเก ๓๓๐
ปณฺณาวิมุตฺติ	ปณฺณาวิมุตฺติ	„ ๓๓๗
เขวํสุทฺถกฺขปฏฺฐิสํเวทํ	เขวํสุทฺถกฺขปฏฺฐิสํเวทํ	„ ๓๓๘
[๘๗	[๘๘	„ ๓๒๐
ปนายสฺมา สํวิปฺคฺต	ปนายสฺมา สํวิปฺคฺโต	„ ๓๒๕
ชมฺมปฺรียายํ	ชมฺมปฺรียายํ	„ ๓๒๖
กาถโกโต	กาถโกโต	„ ๓๒๘
วิหฺรติ (ปจฺมวาระ)	วิหฺรติ	„ ๓๓๓
สฺวากฺขาโต	สฺวากฺขาโต	„ „
วตฺตลํ ๑	วตฺตลํ ๑	„ „
สํพุทฺสงฺคาหปทกํ ^๓	สํพุทฺสงฺคาหปทกํ ^๓	„ ๓๓๓
ตารกฺคยสฺสคฺคปฺปตฺตณฺจ	ตารกฺคยสฺสคฺคปฺปตฺตณฺจ	„ ๓๓๗
อิเรกฺโข	อิเรกฺโข	„ ๓๔๔
ทญฺเฐ ๑	ทญฺเฐ ๑	„ ๓๔๖
วมฺตฺโต	วมฺตฺโต	„ „
ตถาคโต อฺจุจติ	ตถาคโตติ อฺจุจติ	„ ๓๔๘
สฺสปฺติญฺจิตปาทตา	สฺสปฺติญฺจิตปาทตา	„ ๓๖๓
ปพุทฺชชฺมฺเปต	ปพุทฺชชฺมฺเปติ	„ ๓๗๓
ก ฌภาติ	กั ฌภาติ	„ ๓๗๕

โสทรนปตฺตํ

๓๗๓

อสุทฺธปาโง	สุทฺธปาโง	อังกฤษ ๓๗๓
๒๘๓	๓๘๓	
กมุฏกุกิเตสา	กมุฏกุกิเตสา	,, ๓๘๕
มิตฺตปฏฺฐูปกา	มิตฺตปฏฺฐูปกา	,, ๓๘๘
อนุပ္ปียญฺจ	อนุပ္ปียญฺจ	,, ๒๐๓
กิณฺนุ ฆณฺฑุ	กิณฺนุ ฆณฺฑุ	,, ๒๑๗
หิริเนตฺติ	หิริ เนตฺติ	,, ๒๑๘
มณฺมานิจโร	มณฺนิ มานิจโร	,, ,,
อาชานิสฺสํติ	อาชานิสฺสํติ	,, ๒๒๔
สงฺกัตฺติยตฺตํ	สงฺกัตฺติยตฺตํ	,, ๒๒๗
สงฺคายนฺตพฺพํ	สงฺคายนฺตพฺพํ	,, ,,
สงฺกัตฺติยตฺตํ	สงฺกัตฺติยตฺตํ	,, ๒๒๘
ตฺวิเรน	ตฺวิเรน	,, ,,
สงฺกัตฺติยตฺตํ	สงฺกัตฺติยตฺตํ	,, ๒๓๓
,, ,,	,, ,,	,, ๒๓๒
อตุฏฺฏา	อตุฏฺฏา	,, ๒๔๓
ปนฺนุจฺจิตาย	อนฺนุจฺจิตาย	,, ๒๖๓
อฺยหมตฺตํ	อฺยหมตฺตํ	,, ๒๖๒
เกตฺตปริปฺปนฺณํ	เกตฺตปริปฺปนฺณํ	,, ๒๘๒
อฺปฺปมาณํ	อฺปฺปมาณํ ฯ	,, ๒๘๓

อสุทฺถปาโจ	อสุทฺถปาโจ	
ติฏฺฐคฺคิ	ติฏฺฐคฺคิ	อิงเก ๓๐๗
ชาติโย	ชาติโย	” ๓๐๘
อุปปนฺโน	อุปปนฺโน	” ๓๒๓
ปริตฺตทาน	ปริตฺตทานิ	” ๓๒๖
มีตวณฺณานิ	มีตวณฺณานิ	” ”
อปปฺมาณํ	อปปฺมาณํ ๑	” ๓๓๖
ภาวนาปาริปุรี	ภาวนาปาริปุรี	” ๓๔๓
อคฺคณฺณปฺปณฺณคฺคิ	อคฺคณฺณปฺปณฺณคฺคิ	” ๓๔๕
เหฏฺฐิมทสา	เหฏฺฐิมทสา	” ๓๖๑

